

Holy Bible

Aionian Edition®

Alla la Kitabu Seniman
Sankaran Maninka Bible

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Alla la Kitabu Seniman
Sankaran Maninka Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/14/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Pioneer Bible Translators, 2022

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 6/1/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Sankaran Malinke at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Sankaran Malinke at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Genesis	11
Exodus	52
Joshua	89
Ruth	111
Jonah	114

NEW TESTAMENT

Matthew	119
Luke	147
John	177
Acts	198
Galatians	227
Ephesians	232
Philippians	236
Colossians	239
James	242
1 Peter	246
2 Peter	249
1 John	251
2 John	255
3 John	256
Jude	257

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT



*Nba, Allabatala Alla ka Adama ni Hawa gben na wo le ma. A ka melekailu lalo nako juma
donda la telebo fan fe. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye menenna men na. Fanmuru tama
wo ye mininmininna tuma bee. A ka woilu bila le ye, kosa mao si kana
tamin ka wa jenemaya jiri ma.*

Genesis 3:24

Genesis

1 Fəlofəlo, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, 2 kɔni duu rabenni tere tɛ waati wo rɔ. Fen fen tere sa a kan. Ji dunba le tere a yɔrɔ bɛɛ rɔ, a ni dibi. Alla la Nii tere ye taa ni sɛ kɛla ji kunna san ma. **3** Alla ka a fɔ ko: «Kɛnɛ ye bɔ!» Kɛnɛ bɔra. **4** Alla ka a yen ko kɛnɛ ka jɪ. A ka kɛnɛ ni dibi fara i jɔɔn na. **5** A ka kɛnɛ tɔɔ la ko tele, ka dibi tɔɔ la ko su. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon fɔlɔ ri. **6** Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye kɛ jiilu tɛma, ka ii fara i jɔɔn na.» **7** Wo kera. Ji mɛn tɛrɛ san ma, a ni mɛn tɛrɛ duu ma, a ka woilu fara i jɔɔn na, ka kɛnɛgɛ ladan ii tɛma. Alla ka a fɔ jɪa mɛn ma, a kera tɛn. **8** A ka kɛnɛgɛ tɔɔ la ko san. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon filana ri. **9** Alla kumara ikɔ ko: «Ji mɛn ye san kɔrɔ, wo bɛɛ ye ladeɛn yɔrɔ kɛlen dɔ, kosa gɛlemala ye bɔ gɛɛ ma.» A ka a fɔ jɪa mɛn ma, a kera wo jɪa ma. **10** A ka gɛlemala wo tɔɔ la ko duu, ka ji ladennin tɔɔ la ko kɔɔji. Alla ka a yen ko wo ka jɪ. **11** Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye fɛrɛn duu kan ka ii kiseilu labɔ ka kɛ si ri. Jiri denta su bɛɛ fanan ye bɔ, mɛn ye kise ni kolo kɛla ii den dɔ.» Alla ka a fɔ jɪa mɛn ma, a kera wo jɪa. **12** Duu ka bin su bɛɛ labɔ, mɛn ye kise kɛla. Jiri denta su bɛɛ fanan bɔra, mɛn ye kise ni kolo kɛla ii den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka jɪ. **13** Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon sawana ri. **14** Alla kumara ikɔ ko: «Kɛnɛbolan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i jɔɔn na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. **15** Woilu ye kɛ san dɔ, ka kɛnɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ jɪa mɛn ma, a kera tɛn. **16** Alla ka kɛnɛbolan belebele fila rabɛn, tele ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Mɛn dɔɔman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. **17** A ka kɛnɛbolan woilu kɛ san dɔ, kosa ii ri kɛnɛ labɔ duu kan. **18** A ka ii lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i jɔɔn na. Alla ka a yen ko wo ka jɪ. **19** Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon naaninna ri. **20** Alla kumara ikɔ ko: «Niimafen ye kɛ ji rɔ ka siyaya kɔsɛɛ. Kɔnɔilu ye ii gɛban san ni duu tɛ.» **21** A ka ji rɔ niimafen masilani belebelebailu dan, a ni ji rɔ niimafen tɔ bɛɛ. Fen woilu bɛɛ kera ji rɔ ka siyaya, a bɛɛ ni a su. A ka kɔnɔ su bɛɛ fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka jɪ. **22** A kumara ka baraka don ii rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔɔji fan bɛɛ rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» **23** Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon looluna ri. **24** Alla kumara ikɔ ko: «Niimafen

su bɛɛ ye kɛ duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni niimafen mɛsɛn mɛn ye taamala duu ma, a bɛɛ ni a su!» A ka a fɔ jɪa mɛn ma, a kera tɛn. **25** Waarɔ sobo ni so kɔndɔ kolofɛn ni niimafen mɛsɛn mɛn ye taamala duu ma, a ka woilu su bɛɛ dan. Alla ka a yen ko wo ka jɪ. **26** Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a kɛ an munɔjɪa ri, ka a su sudunya an jɔɔn na. Ii ri ii sii duu bɛɛ kun na, ka ii sii jɛɛ kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni niimafen mɛsɛn mɛn ye taamala duu ma.» **27** Nba, Alla ka adamaden dan ka a kɛ a jɛrɛ munɔjɪa le ri. Wo rɔ, a ka cɛɛ dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan tɛn de. **28** Alla kumara ka baraka don ii rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jɛnsɛn duu fan bɛɛ rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jɛɛ ni kɔnɔilu ni niimafen tɔilu bɛɛ kun na.» **29** A ka a fɔ ii ye ko: «Duu suman su su, n da wo bɛɛ di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bɛɛ di ai ma, mɛn ye kise ni kolo kɛla ii denilu rɔ. Wo bɛɛ ri kɛ ai balo ri. **30** So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni niimafen mɛsɛn mɛn ye taamala duu ma, niimafen bɛɛ kɔnin, n da bin ni fira bɛɛ di woilu ma ka kɛ ii balo ri.» Nba, a ka a fɔ jɪa mɛn ma, a kera tɛn. **31** Alla ka dalifɛn mɛn dan, a ka a yen ko wo ka jɪ bakɛ. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon wɔɔrɔna ri.

2 Nba, sankolo ni duukolo ni ii kɔndafɛn bɛɛ danda jɪa mɛn ma, wo le wo ri. **2** Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka jɔɔjɔ wo lon. **3** Alla ka tele wɔrɔnwulana bonya ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si kɛ wo lon. **4** Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan jɪa mɛn ma, wo le ye jɪn di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma mɛn na, **5** bin ni jiri tun tɛ duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatala Alla tun ma sancɪ lana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun tɛ ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan. **6** Tenke le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ bɛɛ sɔ. **7** Allabatala Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnemaya fɔjɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kera nima ri. **8** Nba, Allabatala Alla ka nakɔ labɔ Edɛni jamana rɔ, mɛn ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden mɛn dan, a ka wo bila nakɔ wo kɔndɔ. **9** Allabatala Alla ka jiri su bɛɛ lafɛrɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri mɛnilu ka jɪ kɔsɛɛ. Ii den duman. A ka jiri su fila gɛrɛ lafɛrɛn nakɔ tɛma. Kɛlen tɛrɛ jɛnemaya jiri ri. A tɔ kɛlen tɛrɛ mɔɔ lalɔnnɪjala kɔjuma ni kɔjuu faranfaasi la. **10** Ba

do tere boni Edeni jamana rɔ ka latamin nako wo rɔ, men ye a yɔrɔ bɛɛ sɔla ji la. A bɔ men keni nako wo rɔ, a farara ka ke ba bolo naanin di. **11** Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bola jamana wo rɔ. **12** Sanin wo ye sanin jerewolo le ri. Jiri kasila latikolɔnnaman fanan ye ye. Kabakurun do fanan ye bola ye, men tɔɔ ko onikisi. **13** Ba filana tɔɔ ko Kiyon. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana bɛɛ laminin. **14** Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asuri so telebɔ fan fe. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati. **15** Nba, Allabatala Alla ka adamaden bila Edeni nako juma rɔ, ko a ye a sene ka a janto a rɔ. **16** Allabatala Alla ka a fɔ a ye ko: «Jiriden dɔɔnta fen fen ye yan, i ye wo bɛɛ dɔɔn. **17** Kɔni, jiri men ye mɔɔ lalɔnnijala kojuma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den dɔɔn de! Ni i ka a dɔɔn lon men na, i ri faa.» **18** Wo kɔ, Allabatala Alla ka a fɔ ko: «Ka cɛɛ to a kelen na, wo ma ji. N di a demenba raben, men di ben a ma.» **19** Wo rɔ, Allabatala Alla ka sobo su bɛɛ ni kɔnɔ su bɛɛ dan duu buuri la, ka ii bɛɛ lana cɛɛ ma, kosa a ri ii kelen kelenna bɛɛ tɔɔ la. A ka tɔɔ menilu fɔ, woilu kera ii tɔɔilu ri. **20** Cɛɛ ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu bɛɛ la. Kɔni a demenba ma sɔrɔn woilu rɔ, men benni a ma kɔnin. **21** Wo rɔ Allabatala Alla ka sunoo ba don cɛɛ ja rɔ. A sunoora. Ka a to sunoo rɔ, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta cɛɛ fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la. **22** Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso raben, ka na muso di cɛɛ ma. **23** Cɛɛ ka a fɔ ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni cɛɛ le rɔ.» **24** Wo le kosɔn, cɛɛ ri a mataa a fa ni a na la, ka to a muso fe. A fila ri ke mɔɔ kelen di. **25** Nba, wo tuma cɛɛ ni a muso fila bɛɛ fari makolon de tere, kɔni fari makolontɔya maloya tun te ii la.

3 Nba, Allabatala Alla ka waa rɔ sobo menilu dan, duuma sa le kewuyani tere wo tɔ bɛɛ ko. Lon do rɔ, sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔya wa, Alla ka a fɔ ko: «Ai kana nako juma jiriden si dɔɔn?»» **2** Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nako juma jiriden dɔɔn. **3** Kɔni jiri men ye nako juma tema, Alla ka a fɔ an ye ko: «Ai kana wo le den dɔɔn. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.»» **4** Sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔya te wo rɔ. Ai te faa fewu! **5** Alla ka a lɔn ko ai wa jiriden wo dɔɔn lon men na, ai ri ke hankilimailu ri. Ai ri ke ikomin Alla, ka kojuma ni kojuu faranfaasi lɔn.» **6**

Muso ka a yen ko jiriden wo ka ji, a duman kosebe. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ ke hankilima ri. Wo rɔ, muso ka do kadi ka a dɔɔn, ka do di a cɛɛ ma, men lɔni tere a tɔrɔfe. Wo ka a ta ka a dɔɔn. **7** Ii banni a dɔɔnna, ii ka hankili sɔrɔn ka ii jere yen ja gberɛ ma. Ii ka a yen ko ii fari makolon de. Ii ka toro firailu kara i jɔɔn na ka ii ke feriyabɔ ri ka ii jere sutura. **8** Nba, wura fe, Allabatala Alla tere ye a mataamala nako juma rɔ, fɔjɔ tɛɛra dooni dooni waati men na. Cɛɛ ni a muso ka a natɔla kan men ka ibori a kɔrɔ ka wa ii dokon Alla ma jiriilu tema. **9** Allabatala Alla ka a kan nabo cɛɛ ma ko: «I ye mi?» **10** Cɛɛ ka a jabi: «N ka i natɔla kan men nako juma rɔ tuma men na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.» **11** Allabatala Alla ka a fɔ ko: «Yon de ka a fɔ i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri men na, i ra wo le den dɔɔn wa?» **12** Cɛɛ ka a fɔ ko: «I ka muso men di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a dɔɔn.» **13** Allabatala Alla ka a fɔ muso ye ko: «I ka nfen ke jin di?» Muso ka a fɔ ko: «Sa le ka n manɛɛn ka n lɔɔ a dɔɔnna.» **14** Allabatala Alla ka a fɔ sa ye ko: «I ra wo ke. Wo le kosɔn, n di tɔrɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo bɛɛ kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri dɔɔn i la dunɔjɔratɛɛ bɛɛ rɔ. **15** N di juuya ladon i ni muso te, ka a ladon i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn te. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri cin.» **16** Allabatala Alla ka a fɔ muso ye ko: «N di do la i la tin tɔrɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bɛɛ ke dun ba rɔ. A lɔɔ ri ke i la, ka sii i cɛɛ kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.» **17** Allabatala Alla ka a fɔ Adama ye ko: «I ra i muso kan lamen ka jiriden dɔɔn, n ka tɔn sii men na ko i kana a dɔɔn. Wo rɔ, n di duu tɔjan ile kosɔn. Duu te sɔn ka i balo di i ma fɔ i wa baara siyaman ke. A ri ke wo ja i la dunɔjɔratɛɛ bɛɛ rɔ. **18** Tiriwɔnin ni bin juu ri feren duukolo kan kɔni i balo ri ke senesumanilu ri. **19** I te balo sɔrɔn ni i ma wasi. A ri ke wo ja haan i wa i kɔse duu rɔ, i dannu duu men dɔ kɔnin. I kɔsetɔ buuri wo le rɔ, baa i bɔni buuri le rɔ.» **20** Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kera mɔɔ bɛɛ na ri. **21** Allabatala Alla ka gbolo faanin doilu ladan ka woilu ke durukibailu ri ka ii bila Adama ni a muso kan na. **22** Allabatala Alla ka a fɔ ko: «Awa, cɛɛ ra ke ikomin ande do, ka kojuma ni kojuu lɔn. A kana a bolo rasɔmɔn ma jenemaya jiri ma ka a den kadi ka a dɔɔn. Ni a ka a dɔɔn a ri to jenema rɔ habadan.» **23** Wo rɔ, Allabatala Alla ka ii labɔ Edeni nako juma rɔ, ko ii ye wa duu sene, Alla ka ii dan duu men dɔ. **24** Nba, Allabatala Alla

ka Adama ni Hawa gben ja wo le ma. A ka melekailu lalo nakɔ juma donda la telebo fan fe. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye menenna men na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bee. A ka woilu bila le ye, kosa mɔɔ si kana tamin ka wa jenemaya jiri ma.

4 Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa denda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Allabatala da n demen ka dence sɔrɔn.» **2** Wo kɔ, a ka kɔnɔ ta ikɔ tuun ka Kabila dɔɔce Abila sɔrɔn. Abila kera kolofengbengbenba ri. Kabila kera senekela ri. **3** Lon do rɔ, Kabila ka a la senesuman doilu ta ka na a la sɔ ka na woilu di Allabatala ma. **4** Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu tere ii na den fɔlo le ri. Abila ka ii kannatee ka Allabatala sɔ ii ken dɔ. Abila ni a la saraka diyara Allabatala ye. **5** Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala ye. Kabila mɔnera wo rɔ kojuuya, ka a ja wulen kosebe! **6** Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «Nfenna i ye mɔnɛla fɔɔ ka i ja wulen ten? **7** Ni i ka kojuma ke, n di n ban i rɔ wa? Ni i ma kojuma ke, kojuu a ri ke ikomin wara, men ye i makɔnɔla i la bon da la. A lɔɔ ri ke a la, ka sii i kun na, kɔni i kana sɔn a rɔ le, fo i ye se a la le.» **8** Nba, Kabila ka a fɔ a dɔɔce Abila ye ko: «An ye wa waa rɔ.» Ii sera ye tuma men na Kabila bera a dɔɔce kan ka a faa. **9** Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «I dɔɔce Abila ye mi?» Kabila ka a fɔ ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔgbenba ri wa?» **10** Allabatala ka a fɔ ko: «I ka nfen ke jin? I dɔɔce jeli bɔtɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. **11** Sisen, n di tɔrɔya la i kan. I wa fen fen sene, a te sɔn butun, baa i ra i dɔɔce jeli le bɔ ka ke duu wo kan. **12** I wa duu sene, i te suman foyi sɔrɔn a rɔ. I ri ke mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen te men bolo.» **13** Kabila ka a fɔ Allabatala ye ko: «I ra n jahadi men la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo kɔrɔ. **14** A ragbe! I ra n gben ka bɔ duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bɔ i jakɔrɔ, ka ke mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen te men bolo. Men wa n sɔrɔn wo ri n faa.» **15** Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «Ni mɔɔ mɔɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sija wɔrɔnwula.» Allabatala ka a tɔomasere la Kabila kan, sa mɔɔ men wa a yen, wo kana a faa. **16** Wo rɔ, Kabila bɔra Allabatala jakɔrɔ ka wa i sii Nodi jamana rɔ, men ye Edeni jamana telebo fan fe. **17** Nba, Kabila ni a muso denda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Hanɔki. Wo sɔrɔn kɔ, Kabila ka so do sii ka wo tɔɔ la a dence Hanɔki la. **18** Hanɔki ka Iradi sɔrɔn. Iradi ka Metujayeli sɔrɔn.

Metujayeli ka Metusayeli sɔrɔn. Metusayeli ka Lameki sɔrɔn. **19** Lameki ka muso fila ta. Kelen tɔɔ ko Ada. A tɔ kelen tɔɔ ko Tisila. **20** Ada ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Jabali. Mɔɔ menilu ye ii siila faaninbonilu la ka ii la kolofenilu kɔnɔgben, Jabali kera wo bee benba ri. **21** Jabali dɔɔce le Jubali ri. Wo le kera korafɔla ni fulefɔla bee benba ri. **22** Tisila fanan ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tere ye sula ni neefin nadanna. Tubali Kabila dɔɔmuso tɔɔ ko Nama. **23** Lon do rɔ, Lameki ka a fɔ a musoilu ye ko: «Ada ni Tisila, ai ye n kan namen. Ai, Lameki musoilu, ai ye ai tolo malɔ n na kuma la. Cee men ka n madimin, n da wo faa. Kanberen men sera n ma, n da wo faa. **24** A fɔra ko ni mɔɔ men ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wɔrɔnwula. Kɔni Lameki la julu ri sara fɔɔ sija biwɔrɔnwula ni sija wɔrɔnwula.» **25** Nba, Adama ni a muso denda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti, baa a ka a fɔ ko: «Alla ra dence ghere di n ma Abila nɔ rɔ, Kabila ka men faa kɔnin.» **26** Nba, Seti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatala tara damira Enosi tele le rɔ, ko a ye ii demen.

5 Adama bɔnsɔn tɔɔ le sebeni jin di. Alla ka mɔɔ dan lon men na, a ka a dan ka a ke a jere munuɔa le ri. **2** A ka ii dan ka ii ke cee ni muso ri. A banni ii danna, a kumara ka baraka don ii rɔ ka ii tɔɔ la ko mɔɔ. **3** Adama sɔrɔn ka san keme ni san bisawa bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn, men kera a la munuɔa ri. Adama ni a dence tere su kelen de ri. A ka a tɔɔ la ko Seti. **4** Seti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **5** A si san bee ladennin kera san keme kɔnɔndɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara. **6** Seti si ka san keme ni san loolu bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. **7** Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Seti ka san keme seyin ni san wɔrɔnwula le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **8** Seti si san bee ladennin kera san keme kɔnɔndɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara. **9** Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan. **10** Kenan sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san keme seyin ni san tan ni loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **11** Enosi si san bee ladennin kera san keme kɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara. **12** Kenan si ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Mahalaleli. **13** Mahalaleli sɔrɔn kɔrɔ, Kenan ka san keme seyin ni

san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu saron. 14 Kenan si san bee laddenin kera san keme konondo ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara. 15 Mahalaleli si ka san biworo ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Jeredi. 16 Jeredi saron koro, Mahalaleli ka san keme seyin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu saron. 17 Mahalaleli si san bee laddenin kera san keme seyin ni san bikonondo ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara. 18 Jeredi si ka san keme ni san biworo ni san fila bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Hanaki. 19 Hanaki saron koro, Jeredi ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu saron. 20 Jeredi si san bee laddenin kera san keme konondo ni san biworo ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara. 21 Hanaki si ka san biworo ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Metusalemu. 22 Metusalemu saron koro, Hanaki ka san keme sawa le ke Alla la den do, ka dence ni denmusoilu saron. 23 Hanaki si san bee laddenin kera san keme sawa ni san biworo ni san loolu le ri. 24 Hanaki menda Alla la den do. A tunura ka a masaron Alla ka a ta ka wa a ri. 25 Metusalemu si ka san keme ni san biseyin ni san woronwula bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Lameki. 26 Lameki saron koro, Metusalemu ka san keme woronwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu saron. 27 Metusalemu si bee laddenin kera san keme konondo ni san biworo ni san konondo le ri. Wo dafanin, a sara. 28 Lameki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bo tuma men na, a ka dence saron. 29 A ka wo too la ko Nuhan. A ka a fo ko: «Allabatala ka duu tjan ka an bila baara gbelen do. Koni cee jin de keto an masabarila baara gbelen jusukasi koson.» 30 Nuhan saron koro, Lameki ka san keme loolu ni san bikonondo ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu saron. 31 Lameki si bee laddenin kera san keme woronwula ni san biworonwula ni san woronwula le ri. Wo dafanin, a sara. 32 Nuhan ka san keme loolu saron tuma men na, a ka Semu ni Hamu ni Jafeti saron.

6 Nba, maoilu tere ye siyaya la duukolo kan tuma men na, ii ka denmusoilu saron. 2 Wo keni, Alla denceilu ka ii ja lo denmuso woiu ro ka a yen ko woiu kenji kosebe. Menilu diyara ii ye, ii ka woiu ta ka ii ke ii musoilu ri. 3 Wo le ro, Allabatala ka a fo ko: «N ka n na nii don maoilu ro, koni n te son a ye men ii

ro fo habadan, baa ii te foyi ri fo faribanku, fen banta konin. Ii si san bee laddenin te tamin san keme ni san muwan kan.» 4 Alla denceilu sera maoilu denmusoilu ma tuma men na, woiu ka konon ta ka deni saron. Den woiu kera maoilu jan belebele ri, menilu too ko Nefilimu. Kebi waati taminni, woiu kera cee fadiyanin di. Ii tooilu bora kosebe. 5 Allabatala ka a yen ko adamadenilu konorojuuya ra wara dununa ro. A ka a yen ko fen si to adamadenilu jusu ro fo miriyajuu tuma bee. 6 Allabatala nimisara adamadenilu dan ko ro duukolo kan. A sewani tun te. 7 A ka a fo ko: «N da mao menilu dan, n di woiu halaki ka ii bo duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, konoiu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, n di wo bee halaki ka a masaron n da nimisa ii dan ko ro.» 8 Koni Nuhan diyara Allabatala ye. 9 Nuhan bonson de jin di. Nuhan de tere mao telenni ri. A kelen de ma kojuu ke a la waati ro. A menda Alla la den do. 10 A ka dence sawa saron, Semu ni Hamu ni Jafeti. 11 Wo tuma, juuya warani fan bee Alla jakoro duukolo kan. Maoilu karagbeleman tere i jwon na fan bee ro. 12 Alla ka a yen ko duukolo ra tjan juuya la. Mao bee kewali ra juuya fo ka a dan natamin. 13 Wo ro, Alla ka a fo Nuhan ye ko: «N da a latee ko maoilu bee ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra jensen ii bolo fo ka duukolo fa. N keto ii bee ni duukolo halakila i jwon fe le. 14 Wa jiri numa jinin ka kulunba raben i jere ye. I ye a kondo ratala ka a ke bonkonoiu ri, ka ban ka a kondola ni a kokanna bee mamun tulubo fasani la. 15 I ye a rabenna ja men ma, wo le ye jin di. I ye a janya ke nunkan ja keme sawa ri, ka a kondo ke nunkan ja biloolu ri, ka a lo ke nunkan ja bisawa ri. 16 I ye fono don yoro bo a san fe, ka wo lo ke nunkan ja kelen di. I ye donda bo kulunba fan kelen fe, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma bon ni tema bon ni san ma bon di. 17 N jere keto ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a niilakili san koro, wo bee ri halaki. Fen bee ri faa duu kan. 18 Koni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kondo, i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu. 19 I ye niimafen su bee fila fila ladon i fe kulunba kondo, ceman ni musoman, sa woiu ri to niimaya ro. 20 Konoiu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, a su bee fila fila ri na i ma sa ii ri to niimaya ro. 21 I ye donninfen su bee do ta ka a lamara i fe kulunba kondo. Wo ri ke balo ri ile

ni woilu ye.» **22** Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bee ke ikomin a fora a ye ja men ma.

7 Nba, Allabatala ka a fo Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kondɔ, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakoro adamaden bee tema. **2** I ye sobo seniman su bee ta i fe, a ceman woronwula ni a musoman woronwula. Sobo men seniman te, i ye wo su bee fanan ta, ceman kelen ni musoman kelen. **3** I ye kondɔ su bee fanan ta, ceman woronwula ni musoman woronwula, sa ii siya kana tunu duukolo kan. **4** A ra to tele woronwula ma. Wo wa dafa, n di sancɩ lana duukolo kan. Sancɩ wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu dannɩ n bolo, wo bee ri halaki ka bo duu kan.» **5** Allabatala ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bee ke. **6** Nba, ka a teren Nuhan saron da san keme woro bo, ji dunba nara duukolo kan. **7** Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, ii bee donda kulunba kondɔ kosa ii ri kisi ji dunba ma. **8** Wo lon, sobo menilu seniman a ni menilu seniman te, a ni kondɩlu ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, **9** wo bee fila fila nara Nuhan ma, a ceman ni a musoman. Ii bee donda kulunba kondɔ, ikomin Alla ka Nuhan jamari ja men ma. **10** A tele woronwulana, sancɩ nara duukolo kan. **11** Nuhan saron san keme worona, wo karo filana tele tan ni woronwulana, ji bondon men ye duu koro, wo tera ka ji bon duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. **12** Wo ro, sancɩ ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma tee. **13** Sancɩ nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kondɔ. A denceilu le tere Semu ni Hamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda ii fe, a ni a denceilu muso sawa. **14** Nimafen su bee donda kulunba kondɔ ii fe. Waaro soboilu wo, kolofenilu wo, niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, a ni kondɩlu wo, kawa ye fen fen na, woilu su bee donda. **15** Nba, fen fen ye a niilakili, wo bee fila fila donda kulunba kondɔ Nuhan fe. **16** Nimafen su bee donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Ii bee donda tuma men na, Allabatala ka kulunba da tuun Nuhan ma. **17** Nba, sancɩ ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba korota ka bo duu ma. **18** Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba funda ji kan ka wa. **19** Ji tora yelega kojuuya fo ka koyinke bee latunun fan bee san koro. **20** Ji yelera koyinke woilu kun na ka se fo nunkan ja tan ni loolu, ka

koyinke latunun fewu! **21** Nimafen bee faara duukolo kan. Kondɩlu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, niimafen mesenilu wo, menilu ye taamala duu ma, mɔoilu wo, ii bee faara. **22** Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a niilakilila, wo bee faara. **23** Allabatala ka duukolo niimafen bee halaki wo ja le ma. Mɔoilu wo, soboilu wo, kondɩlu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, ii bee halakira ka bo duukolo kan. A tora Nuhan daron de ma, a ni menilu tere a kun kulunba kondɔ. **24** Ji ka tele keme ni biloolu ke duukolo kan, a ma majii.

8 Koni Alla hankili tora Nuhan do, a ni waa ro soboilu ni so kondɔ kolofenilu, menilu tere a kun kulunba kondɔ. Wo ro, Alla ka fono lawuli ka a tee duu kan ka ji majii. **2** Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sancɩ terea. **3** Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele keme ni tele biloolu taminda tuma men na, ji madooyara. **4** A karo woronwulana tele tan ni woronwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinke do kan. **5** Ji tora madooyala fo ka se karo tanna ma. Wo karo tele folo, koyinkeilu kunilu bora. **6** Tele binaanin taminda tuma men na, Nuhan ka fono don da laka, a tun ka men bo kulunba la. **7** A ka jajasila do bila. Wo bora ka taa ni se ke haan ji yara duukolo kan tuma men na. **8** Wo ko, a ka kanba do bila ka a korosi ni ji ra dooya duukolo kan. **9** Kanba wo bo men keni, a ma sii yoro saron. A ka a kose ka na Nuhan ma kulunba kondɔ, baa ji tere ye duukolo yoro bee kan folo. Nuhan ka a bolo labo ka kanba mira ka a ladon a fe kulunba kondɔ. **10** Nuhan ka a to tele woronwula ye tamin iko tuun, ka ban ka kanba bila iko. **11** Wura fe, kanba ka a kose Nuhan ma. Olibiye fira kende ye a da la. Nuhan ka a lon wo le ro ko ji ra folo madooyala duukolo ka a fo kosebe. **12** A ka a to tele woronwula ye tamin iko, ka ban ka kanba bila. Kanba wa men keni, a ma a kose Nuhan ma wo ko. **13** Nuhan saron san keme woro ni kelen, wo karo folo tele folo, ji tun te duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra folo jala. **14** A karo filana tele muwan ni woronwulana sera ka a teren duu ra ja fewu! **15** Nba, Alla kumara Nuhan fe ko: **16** «I ye bo kulunba kondɔ sisen, i ni i muso ni i denceilu ni ii musoilu. **17** I ye niimafen bee labo. Kondɩlu wo, waa ro soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, i ye ii bee labo, sa ii ri jiri ka siyaya duukolo fan bee ro.» **18** Wo ro, Nuhan

bɔra kulunba kɔndɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. **19** Nimafen bɛɛ bɔra. Waarɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, bɛɛ ni a la siya bɔra kulunba kɔndɔ. **20** Nuhan ka Alla saraka janin diya do lɔ ka Allabatala bato kanma. A ka sobo seniman ni kɔnɔ seniman su bɛɛ do ta ka Allabatala sɔ ii rɔ. A ka ii janin Alla saraka janin diya wo kan, ka ii kɛ buuri ri. **21** Saraka wo suma diyara Allabatala yɛ. Allabatala ka a lateɛ ko: «N tɛ duu danka adamaden kosɔn butun. N ka a lɔn ko ka bɔ ii den mesenya waati ma fɔɔ ka na se ii la mɔɔya laban ma, ii miriya benni kojuu le ma. Hali wo, n tɛ sɔn ka niimafen bɛɛ halaki butun, ikomin n ka a kɛ ɲa mɛn ma fɔlɔ. **22** Ka bɔ bi ma ka wa haan dunuɲa laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nɛnɛ tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si tɛ ban.»

9 Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu rɔ. A ka a fɔ ii yɛ ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa. **2** Nimafen bɛɛ ri silan ai yɛ kosebɛ. Waarɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, jɛɛilu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, wo bɛɛ ri silan ai yɛ. Ii bɛɛ ri kɛ ai la fanka kɔrɔ. **3** Nimafen bɛɛ ri kɛ balo ri ai yɛ. N ka suman di ai ma ɲa mɛn ma, n ye niimafenilu fanan dila ai ma ɲa kelen wo le ma. **4** Kɔni ai kana sobo ni a jeli dɔɔn muume! Baa a nimaya ye a jeli le rɔ. **5** Ni sobo do ka mɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mɔɔ do ka a mɔɔɲɔɲɔ faa, wo fanan di faa. **6** Nde Alla ka mɔɔ dan ka a kɛ n jɛrɛ munuɲa le ri. Wo rɔ, mɔɔ mɔɔ wa a mɔɔɲɔɲɔ jeli labɔ ka a faa, mɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa. **7** Nba, ai kɔnin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sɛrɛya ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa.» **8** Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu yɛ ko: **9** «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tema, a ni ai bɔnsɔn mɛn ye nala ai kɔ **10** a ni duukolo niimafen, mɛn bɛɛ tɛrɛ ai kun, fen fen bɔra ai fɛ kulunba kɔndɔ, kɔnɔilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo. **11** Teriya ɲin ye tola n ni duukolo niimafen bɛɛ tema. Ji dunba tɛ niimafen bɛɛ halaki butun. Ji dunba tɛ kɛ butun ka duukolo bɛɛ tɲan.» **12** Alla ka a fɔ iko ko: «N ye teriya mɛn tala ai yɛ a ni ai bɔnsɔn bɛɛ ni niimafen bɛɛ fɔɔ habadan, wo tɔmasere le ɲin di. **13** N di nincinankan labɔ san fɛ bandafin kɔrɔ. Nincinankan wo le n na teriya tɔmasere le ri, n ye teriya mɛn tala dunuɲa bɛɛ yɛ. **14** Tuma tuma, ni n ka bandafin naden duukolo kun

na, ni nincinankan fanan bɔra, **15** wo rɔ, n di n hankili bila n na teriya rɔ, n ka mɛn ta ai ni niimafen su bɛɛ yɛ. N tɛ ji siyaya ka a kɛ ji dunba ri butun ka niimafen bɛɛ halaki. **16** Nincinankan wa bɔ bandafin kɔrɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali rɔ, n ka mɛn ta duukolo niimafen su bɛɛ yɛ.» **17** Alla ka a fɔ Nuhan yɛ ko: «N da teriya mɛn ta duukolo niimafen bɛɛ yɛ, wo tɔmasere le wo ri.» **18** Nba, Nuhan dence menilu bɔra a fɛ kulunba kɔndɔ, woilu le tɛrɛ Semu ni Hamu ni Jafeti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnsɔn jensenda ka se duukolo fan bɛɛ rɔ. Wo rɔ, Kanaan fa le tɛrɛ Hamu ri. **20** Nba, Nuhan ka sene damira. Ale le fɔlɔ ka resenfe sene. **21** Lon do rɔ, Nuhan ka resenji do min ka a ɲa laminin. A fari makolon lani tɛrɛ a la faaninbon kɔndɔ. **22** Kanaan fa Hamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila ye lu ma. **23** Semu ni Jafeti ka durukiba ta ka a la ii kanbankun kan ka don ii kɔnkɔma ii fa la faaninbon na ka ii fa sutura. Ii ma sɔn ii ɲayen na ii fa kan, kosa ii kana a fari makolon yen fewu. **24** Nba, resenji ka Nuhan bila tumana mɛn na, a dence dɔmanni Hamu ka ko mɛn kɛ a la, wo fɔra a yɛ. **25** Wo rɔ, Nuhan ka a fɔ ko: «Alla ma tɔrɔya lara Hamu dence Kanaan kan. Ka a kɛ a kɔrɔɛilu la ɲɔntajɔn di, Alla ma wo kɛra.» **26** Nuhan ka a fɔ ko: «N di Allabatala tando, Semu Maari Alla kɔnin. Alla ma Kanaan kɛ Semu la jɔn di, Alla ma wo kɛra. **27** Alla ma Jafeti bonyara, Ka a bɔnsɔn sii Semu bɔnsɔn fɛ, Alla ma wo kɛra. Alla ma Kanaan kɛ ii la jɔn di, Alla ma wo kɛra.» **28** Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san keme sawa ni san biloolu le kɛ. **29** A si bɛɛ ladennin kɛra san keme kɔnɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bɛɛ taminni, a sara.

10 Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Semu ni Hamu ni Jafeti ka denceilu sɔrɔn. Ii bɔnsɔn le ɲin di. **2** Jafeti denceilu le ten: Komeri, Makɔki, Madayi, Jaban, Tubali, Meseki a ni Tirasi. **3** Komeri denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. **4** Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarasisi, Kitimu a ni Dodanimu. **5** Jaban bɔnsɔn jensenda ka wa i sii kɔɔji da la, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a mɔɔilu, a bɛɛ ni a la jamana. **6** Hamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. **7** Kusi denceilu le ten: Seba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. **8** Kusi dence do le Nimurodu ri. Wo le fɔlɔ kɛra fankatii ri duukolo kan. **9** A kɛra donso fadimanba ri Allabatala ɲana. Wo rɔ a ye fɔla doilu ma

ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatala ñakɔro ikomin Nimurodu tere ña men ma.» **10** Nimurodu kera faama ri. A fɔlɔma le ka a sii Babilɔni ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bee tere Sineyari jamana le rɔ. **11** A bɔra jamana wo rɔ ka wa Asuri jamana rɔ. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi **12** ni Reseni soilu sii ka ii lɔ. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le tɛ. So ba le wo ri. **13** Misiran kera menilu benba ri, woilu le ten: Ludi bɔnsɔn, Anamu bɔnsɔn, Lehabi bɔnsɔn, Nafitu bɔnsɔn, **14** Patirusi bɔnsɔn, Kafitori bɔnsɔn a ni Kasiluhi bɔnsɔn. Filisitiilu bɔra Kasiluhi bɔnsɔn le rɔ. **15** Kanaan dence fɔlɔ le tere Sidɔn di, ka Heti tuun wo la. **16** Mɔɔ menilu fanan bɔra Kanaan dɔ, woilu le ten: Jebusikailu, Amɔrikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikailu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu. Kanaanka jensenda. **19** Ii la jamana ye damirala Sidɔn de ka wa Kerari fan fɛ, ka wa se fɔɔ Kasa. A ye wala Sɔdɔmu ni Kɔmɔri ni Adima ni Seboyimu fan fɛ, ka wa se fɔɔ Lesa. **20** Hamu bɔnsɔn de woilu ri, a bee ni a la mɔɔilu, a bee ni a kumakan, a bee ni a la duu, a bee ni a la jamana. **21** Jafeti kɔrɔɔ Sɛmu fanan ka denceilu sɔrɔn. Sɛmu wo le kera Eberi bɔnsɔn bee benba ri. **22** Sɛmu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. **23** Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Kɛteri a ni Masi. **24** Aripasadi wo ka Selasi sɔrɔn. Selasi ka Eberi sɔrɔn. **25** Eberi ka dence fila sɔrɔn. Kelen tɔɔ ko Peleji ka a masɔrɔn duukolo ratalara a tele le rɔ. A dɔɔɔ tɔɔ ko Jokitan. **26** Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selefɔ, Hasamawɛti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bee tere Jokitan denceilu le ri. **30** Duu men ye Mesa ni Sefari tɛ, ii ta le tere wo bee ri. Yɔrɔ wo ye koyinkeilu kɔrɔ telebɔ fan fɛ. **31** Nba woilu bee kera Sɛmu denni le ri, a bee ni a la mɔɔilu, a bee ni a la kumakan, a bee ni a la duu, a bee ni a la jamana. **32** Nba, Nuhan denceilu bɔnsɔn de woilu ri, a bee ni a bɔnsɔn, a bee ni a jamana. Mɔɔ woilu le jensenda ka ke jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kɔ.

11 Dunɔɔa mɔɔilu bee tere ye kan kelen de menna.

Ii bee tere ye i ñɔɔn famunna. **2** Ii bɔra telebɔ fan dɔ, ka wa gbekannan ba do teren Sineyari jamana rɔ. Ii ka i sii dinkira wo rɔ. **3** Lon do rɔ, ii ka a fɔ i ñɔɔn ye ko: «An ye birikiilu gbasi ka ii janin kosebe.» Ii ma kabakurun ta fɔɔ biriki. Ii ma boro fanan ta, fɔɔ tulubɔ fasani. **4** Ii ka a fɔ ko: «An ye so lɔ an jɛrɛ ye,

ka sankaso jan lɔ a kɔndɔ. Wo lɔ ye se haan sankolo ma, sa an di tɔɔ sɔrɔn. Ni an ma wo ke, an di jensen duukolo fan bee fɛ.» **5** Allabatala jiira ka so ni sankaso jan dagbe, adamadenilu ka men lɔ. **6** A ka a fɔ ko: «A ragbe. Ii bee ye siya kelen de ri, ii bee ye kan kelen de menna. Ii ye baara men kan ñin, ii la baara fɔlɔ le wo ri. A tɛ men bake, ii wa ii miri fen fen ma, ii ri se wo kela. **7** An ye jii ka ii kan basan, sa ii kana se i ñɔɔn kan menna butun.» **8** Wo rɔ, Allabatala ka ii farafara ka ii bɔ dinkira wo rɔ, ka ii jensen duukolo fan bee rɔ. Ii la so lɔ ko ra dan wo rɔ. **9** Wo le kosɔn, dinkira wo tɔɔ lara ko Babeli, baa Allabatala ka dunɔɔa mɔɔilu bee kumakan basan ye le, ka ban ka ii jensen duukolo fan bee rɔ. **10** Nba, Sɛmu bɔnsɔn de ñin di. Sɛmu sɔrɔn ka san keme bɔ tuma men na, a ka Aripasadi sɔrɔn. Wo kera san fila ji dunba kɔ. **11** Aripasadi sɔrɔn kɔrɔ, Sɛmu ka san keme loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **12** Aripasadi sɔrɔn ka san bisawa ni san loolu bɔ tuma men na, a ka Selasi sɔrɔn. **13** Selasi sɔrɔn kɔrɔ, Aripasadi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **14** Selasi sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma men na, a ka Eberi sɔrɔn. **15** Eberi sɔrɔn kɔrɔ, Selasi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **16** Eberi sɔrɔn ka san bisawa ni san naanin bɔ tuma men na, a ka Peleji sɔrɔn. **17** Peleji sɔrɔn kɔrɔ, Eberi ka san keme naanin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **18** Peleji sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma men na, a ka Eruhu sɔrɔn. **19** Eruhu sɔrɔn kɔrɔ, Peleji ka san keme fila ni san kɔnɔndɔ le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **20** Eruhu sɔrɔn ka san bisawa ni san fila bɔ tuma men na, a ka Seruki sɔrɔn. **21** Seruki sɔrɔn kɔrɔ, Eruhu ka san keme fila ni san wɔrɔnwula le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **22** Seruki sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma men na, a ka Nakɔri sɔrɔn. **23** Nakɔri sɔrɔn kɔrɔ, Seruki ka san keme fila le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **24** Nakɔri sɔrɔn ka san muwan ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma men na, a ka Teraki sɔrɔn. **25** Teraki sɔrɔn kɔrɔ, Nakɔri ka san keme ni san tan ni kɔnɔndɔ le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. **26** Teraki sɔrɔn ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma men na, a ka Iburama ni Nakɔri ni Haran sɔrɔn. **27** Teraki bɔnsɔn de ñin di. A ka Iburama ni Nakɔri ni Haran sɔrɔn. Haran ka Luti sɔrɔn. **28** Haran sara ka a fa kende to. A la saya kera a sɔrɔn jamana le rɔ, Kalide jamana kɔnin. A sara Uri so le kɔndɔ. **29** Iburama ni Nakɔri ka furu ke. Iburama muso tɔɔ le tere ko Sarayi. Nakɔri ka Haran denmuso

do furu, men tɔɔ ko Milika. Haran denmuso do fanan tɔɔ ko Sisika. **30** Sarayi tere densɔrɔnbali le ri. Den tun te a bolo. **31** Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a mamarence Luti ta ka wa Kanaan jamana rɔ. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, men ye Iburama muso ri. Ii bee bɔra Uri so la ka Kanaan bɔnsɔn na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rɔ. Kɔni ii se men keni Haran, ii ka i sii ye. **32** Teraki si bee ladennin kera san keme fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12 Nba, Allabatala kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bɔ i la jamana rɔ, ka bɔ i badenmailu tema, ka bɔ i fa la lu ma. I ye wa jamana do rɔ, n keto men yirakala i la. **2** N di i bɔnsɔn ke jamana ba ri ye. N di baraka don i rɔ, ka i tɔɔ bonya. Mɔɔilu ri baraka sɔrɔn i la sababu rɔ. **3** Mɔɔ men ba duwa i ye ka i miri kojuma, n di jumaya ke wo tii ye. Mɔɔ men ba i danka, n di tɔrɔya la wo kan. I ri ke sababu ri, siyailu bee ri baraka sɔrɔn n bolo.» **4** Iburama wulira ka wa ikomin Allabatala ka a fɔ a ye ja men ma. Luti taara a fe. Iburama bɔra Haran ka wa, ka a teren a sɔrɔn da san biwɔrɔnwula ni san loolu bɔ. **5** Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kɔrɔce dence Luti a ni a jɔnilu a ni a bolofen bee. A tun ka fen fen sɔrɔn Haran, a ka wo bee ta. Ii bɔra wo ja le ma ka wa Kanaan jamana rɔ. Iburama ni a la mɔɔilu seni ye, **6** ii ka jamana rateɛ ka wa Sekemu, More la jiriju ba lɔni dinkira men dɔ. Wo tuma, Kanaanka tere jamana wo rɔ ye fɔlofɔlo. **7** Awa Allabatala ka a jere yiraka Iburama la, ka a fɔ a ye ko: «N di duu jin bee di i bɔnsɔn ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka janin diya lɔ Allabatala bato kanma, Allabatala men ka a jere yiraka a la. **8** Iburama bɔra ye ka wa koyinkeilu fan fe, menilu ye Beteli so telebo fan fe. A ka a la faaninbon lɔ ye, ka Beteli to a telebe fan fe, ka Ayi to a telebo fan. A ka saraka janin diya lɔ Allabatala bato kanma ye ka a tara. **9** Iburama bɔra ye ka jamana wo rataama ka wa Nekebi mara. **10** Nba, wo tuma kɔnkɔ ba ra don jamana kɔndɔ. Wo juuyara kosebe. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka men ye. **11** Ii dontɔla Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi ye ko: «N ka a lɔn ko i kenji ba le. **12** Ni Misirankailu ka i yen, ii ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, ii ri n faa ka i kende to. **13** I jaandi, ni an sera ye, i ye a fɔ ko n dɔɔmuso le i ri, sa ii ri n damira kojuma ka n to i la ko kosɔn.» **14** Iburama ni a muso sera Misiran tuma men na, Misirankailu

ka a yen ko Sarayi kenji kosebe. **15** Misiran mansa Ferawunala mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma men na, ii wara a mankutun fɔ Ferawuna ye. A ka wo men ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. **16** A ka Iburama mira kojuma Sarayi la ko kosɔn, ka kolofen su bee di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisiilu wo, jɔɔmeilu wo, faliilu wo, jɔnilu a ni jɔnmusoilu. **17** Koni Allabatala ka yankaro juuulu bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kosɔn. **18** Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a ye ko: «I ra nfen ke n na ten? Nfenna i ma a fɔ n ye ko i muso le? **19** Nfenna i ka a fɔ ko i dɔɔmuso le? Wo le ka a ke, nde ka a ta ko n ye a kela n muso ri. Hen, i muso le jin de. A mira, i ye wa a ri!» **20** Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko ii ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni ii bolofenilu bee.

13 Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nekebi. A wara a bolofenilu bee ri. Luti wara a fe. **2** Iburama tun da ke fentii ba ri. Kolofen ni wodigbe ni sanin tere a bolo a ja ma. **3** A bɔra Nekebi ka wa Beteli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira men dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tere Beteli ni Ayi soilu te le, **4** Iburama tun ka Alla saraka janin diya lɔ dinkira men dɔ. A se men keni ye, a ka Allabatala matara. **5** Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, men tere ye taamala Iburama fe. **6** Wo le kosɔn, dinkira wo dɔɔyara ii fila bolo, baa ii bolofenilu ka siya kosebe. Ii fila tun ti se tola dinkira kelen dɔ. **7** Lon do rɔ, kele wulira Iburama la kolofen kɔnɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔnɔmadenilu te. Wo tuma, Kanaanka ni Peresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye. **8** Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti ye ko: «An kana sɔn kele ye wuli ile ni nde te ma, wala ile la kolofen kɔnɔmadenilu ni nde la kolofen kɔnɔmadenilu te ma. An ye badenma le ri. **9** I ye jamana mafene. Nin bee te dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fe la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fe. Ni bolokinin yan fan fe la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fe.» **10** Luti ka a ja lɔ ka Juriden Ba dinban bee ragbe. A ka a yen ko ji kɔ nɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a nɔɔman Allabatala la nako juma rɔ ja men ma, wala ikomin Misiran ye ja men ma ji ko rɔ. A tere wo ja haan Sowari so. Dinkira wo ka ji tere fɔlo. Tuma wo, Allabatala tun ma Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu halaki fɔlo. **11** Nba, Luti ka wo yen ka Juriden Ba dinban bee janatɔnbɔn ka a ke a ta ri. Wo rɔ, a

bora Iburama fe ka wa telebo fan fe. Badenma fila wo farara wo ja le ma. **12** Iburama ka i sii Kanaan jamana ro. Luti wara i sii ba dinban soilu fan fe, ka a la faaninbonilu lo Sodomu so donda la. **13** Sodomukailu tun ka juu kosebe, ka kojuu siyaman ke, ka Allabatala hake ta. **14** Luti ni Iburama farani ko ro, Allabatala ka a fo Iburama ye ko: «Iburama, i ja lo. Ka bo i lo dinkira ye i ja lawa tele kankan bolomaran fan fe, a ni tele kankan bolokinin fan fe, telebo fan fe a ni telebe fan fe. **15** I ja ye jamana men bee la jin, n di wo bee di i ni i bonson ma, ka a ke ai ta ri kadawu! **16** N di i bonson siyaya ka ii ke ikomin dunuja kije. Ni moo ri se dunuja kije jatela, i bonson fanan di se jatela. **17** I wuli ka jamana rataama, ka a janya ni a bonya ragbe, baa n ye a bee dila ile le ma.» **18** Iburama ka a la faaninbonilu bo, ka wa i sii Mamere la jiriju bailu koru. Dinkira wo ye Heburon so da la. A ka saraka janin diya wose raben Allabatala ye.

14 Wo tuma, Amurafeli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyoki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilameri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. **2** Mansa naanin woilu ka ii laden ka wa mansa Bera kele, a ni mansa Birisani mansa Sineyabu ni mansa Semeberi ni mansa men siini Bela so kun na. Bela too fanan ko Sowari. Bera siini tere Sodomu so kun na. Birisani siini tere Komori so kun na. Sineyabu siini tere Adima so kun na. Semeberi siini tere Seboyimu so kun na. **3** Mansa loolu woilu wara i laden Sidimu dinban do, Dalaba Koojilama ye dinkira men do bi. **4** Ii tun da san tan ni fila ke, ii ye mansa Kedorilameri la fanka koru. A san tan ni sawana, ii muruntira a ma. **5** A san tan ni naaninna, Kedorilameri ni a fe mansailu wulira ka na, ka mansa menilu kele; Refayikailu menilu siini Asiteroti Karinayimu so la, Sisikailu menilu siini Hamu so la, Emukailu menilu siini Sawe Kiriyatayimi so la, ka ye mooilu kele ka ii se woilu la. **6** Ii wara Horilu kele woilu bara, koyinke ma dinkira do ro, Seyiri la jamana ro, ka se woilu la. Ii ka ii gben haan Heliparan, so men ye wula kondi. **7** Wo ko, Kedorilameri ni a dafajooilu ka ii kose ka na En Misipati, men too ko Kadesi. Moo menilu tere ye Amaleki bonson na jamana ro, ii ka woilu kele ye, ka se woilu la ka ai la jamana bee ta. Ii sera Amurikailu fanan na, menilu siini tere Asaron Tamari so la. **8** Wo ro, Sodomu mansa bora, a ni Komori mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa

ni Bela mansa. Bela wo too fanan ko Sowari. Mansa woilu bora ka wa kele diya Sidimu dinban do. **9** Ii wara ka Elamu mansa Kedorilameri kele, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafeli ni Elasari mansa Ariyoki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin kele. **10** Nba, Sodomu mansa ni Komori mansa ni ii la mooilu ka i bori ii juuili je. Ii siyaman borimanto bera tulubo fasani denkailu ro, baa wo ka siya tere Sidimu dinban do. Menilu ma be denka ro, woilu ka i bori too tindilu kan. **11** Wo ro, Kedorilameri ni a la mooilu wara ka Sodomu ni Komori nanfulu bee ta, a ni ii la doonninfenilu bee. Ii ka wo bee ta ka wa a ri. **12** Ii ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bee, baa ale fanan siini tere Sodomu so le kondi. **13** Moo do borimanto nara ka wo bee jafu Iburama ye, a ye fola men ma ko Heburu cee. Wo tuma, Iburama siini tere Mamere la jiriju bailu torofe. Mamere wo tere Amerika moo do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Aneri ri. Wo bee tere Iburama denkuruilu le ri. **14** Iburama badenma mira ko fora a ye tuma men na, a ka a la mooilu kili, menilu kusan kelela. Cee fadinman moo keme sawa ni moo tan ni seyin men bee soronni Iburama wara woilu bora, ka mansailu kosaran too Daan so la. **15** Su ro, Iburama ka a la mooilu ratalan ka be mansailu kan. Iburama ka ii kele ka se ii la, ka ii gben haan Hoba. So wo ye Damasi so tele kankan bolomaran fan fela. **16** Mansailu tere ra nanfulu men bee ta, Iburama ka wo bee mira ii la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bee ni muso menilu mirani tere wo ni moo toilu bee. **17** Nba, Iburama ka mansa Kedorilameri ni a mansa jooonilu kele ka se ii la, ka ban ka i kose. A koseto, Sodomu mansa wara a kunben Sawe dinban do, mooilu ye a fola men ma ko mansa la dinban. **18** Salemu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka so buru ni resenji a ro. Alla Korotaniba sarakalasela le wo ri. **19** A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya ke Iburama ye, Alla Korotaniba, men ka san dan ka duu dan. **20** An ye Alla Korotaniba tando, men ka i juuili di i ma.» Iburama ka menilu soron kele ro, a ka wo bee ja bo ka a di Melikisedeki ma. **21** Sodomu mansa ka a fo Iburama ye ko: «N na mooilu lase n ma. Koni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.» **22** Iburama ka a jabi: «N da n bolo korota ka n kali Allabatala la, Alla Korotaniba, men ka san dan ka duu dan. **23** N da n kali wo la ko n te i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N te a foyi ta, sa i kana a fo ko ile le

ka Iburama ke nanfulutii ri. **24** N te foyi tala fo n na mɔɔilu ka men ke ii balo ri. Kɔni menilu wara n kɔfe, Aneri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen menilu sɔrɔnda kele rɔ woilu ri ii nii bɔ wo rɔ.»

15 Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatala kumakan men kibarɔ misaliya rɔ. A ka a fɔ ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen beɛ ma ka i sara kosebe.» **2** Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatala, den te n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika men tɔɔ ko Eliyeseri, wo le ketɔ n na bon cetala ri.» **3** Iburama ka a fɔ ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jɔn, men ye n wara yan, wo le ketɔ n cetala ri.» **4** Iburama ka Allabatala kumakan men jabili rɔ ko: «Wo kuma te. Cɛɛ wo te kela i cetala ri, fo i jere den, i ketɔ men sɔrɔnna. Wo le ketɔ i cetala.» **5** Allabatala ka Iburama labɔ kenema ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ja lɔ san dɔ, ka lolo beɛ jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatala ka a fɔ ko: «Loloilu siyaman ja men ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.» **6** Ibrahima lara Allabatala la kuma la, wo rɔ Allabatala ka a jate mɔɔ telenni ri. **7** Allabatala ka a fɔ a ye ko: «Nde le Allabatala ri, men ka lɔ i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jɔn di i ma ka a ke i cetala ri.» **8** Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatala, n di se a lɔnna di ko jamana jɔn di ke n ta ri?» **9** Allabatala ka a fɔ ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni bamuso kelen ni saaji kelen. Wo beɛ ye ke san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndɔkanbanin kelen.» **10** Iburama nara woilu beɛ di a ma, ka ii faa ka kolofenilu sensen a tema fila ri, kɔni a ma kɔɔilu sensen. A ka kunkundun woilu bilabila ka ii jaben i jɔɔn na. **11** Duwailu jiira soboilu ma tuma men na, Iburama ka ii gben. **12** Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a teren a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. **13** Allabatala ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ye a lɔn ko i bɔnsɔn di ke londonilu ri jamana gberɛ rɔ. Ii ri ke jɔnɔlu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san keme naanin wa dafa. **14** Kɔni jamana men ketɔ ii bilala jɔnya rɔ, n di kititeɛ jamana wo kan. Kiti wa ke, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. **15** Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa here rɔ. Ii ri i su don. **16** I denilu bɔnsɔn naaninna ri ii kɔse yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, ii la kojuu ma dan natamin folo ka se ii gben ma.» **17** Nba, tele bera ka dibi don tuma men na, sinkɔn sisima ni kala melen taminda sobo kunkundunilu tema. **18**

Wo lon jere rɔ, teriya donda Allabatala ni Iburama tema. A ka a fɔ a ye ko: «N di duu jɔn di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran Ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, men ye Efirati Ba ri kɔnin. **19** Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu **20** ni Hetikailu ni Peresikailu ni Refayikailu **21** ni Amɔrikailu ni Kanaanka ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16 Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tere Sarayi bolo jɔnya la, men tɔɔ ko Hajara. **2** Lon do rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «N cɛɛ, Allabatala ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jɔnmuso Hajara fe. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n ye.» Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. **3** Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a ke a muso ri, wo ka a teren Iburama ra san tan ke Kanaan jamana rɔ. **4** Iburama wara a la Hajara fe. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dɔɔya. **5** Wo rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «Ko men ye kela n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jɔn di i ma ka a ke i muso ri. Kɔni a ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatala, a ye wo kititeɛ nde ni ile tema!» **6** Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jɔnmuso ye i la fanka le kɔrɔ. Men wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara tɔrɔ kojuuya, fɔɔ Hajara ka i bori a kɔrɔ ka wa. **7** Allabatala la meleka ka Hajara yen tenke do rɔ wula kɔndɔ; tenke wo ye Suri sila dafɛ. **8** Meleka ka a fɔ a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I wato mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.» **9** Allabatala la meleka ka a fɔ a ye ko: «I kɔse i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.» **10** Meleka ka a fɔ ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a ja ma, fɔɔ mɔɔ te wo jate lɔn muume!» **11** Habadan Mansala la meleka ka a fɔ a ye iko tuun ko: «I ja lɔ. I kɔnɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatala da i la jusukasi kan namen. **12** Den wo ri ke ikomin waa rɔ sofali, men bilani a jere ma. A ti se a la yala a badenma tema. A ni a badenmailu te ben.» **13** Hajara ka a fɔ ko: «Allabatala jayen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla men kɔrɔtanin jayen n na.» **14** Wo le rɔ, kɔkun men ye Kadesi so ni Berɛdi so te, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi. **15** Wo taminni kɔ, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. **16** Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma men na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔrɔ bɔ.

17 Iburama sərən ka san bikənəndə ni san kənəndə bə tuma mən na, Allabatala ka a jere yiraka a la ka a fə a ye ko: «Nde le Alla Sebeetii ri. I ye n na sila taama ka ke mə telessi ba ri. **2** Wo wa ke, n di an na teriya mafa i ye ka i bənsən siyaya kosebe.» **3** Iburama ka wo mən ka a jakərə ben duu ma. Alla kumara a ye ko: **4** «An ye teriya mən tala, wo le ye jin di. Jamana siyaman di bə i rə. **5** A te fə i ma butun ko Iburama. I kilitə le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri. **6** N di i jiri kosebe. I bənsən di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri bə i bənsən də. **7** An na teriya wo ri tən a tema a ni i bənsənlu fanan, menilu be nato i kə. Teriya wo te banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i bənsən ta. **8** I ye londanya la jamana mən də bi, n di jamana wo di ile ni i bənsən be ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i bənsən ta ri habadan. N di ke i bənsən na Maari Alla ri.» **9** Alla ka a fə Iburahima ye ko: «I ni i bənsən be ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko mən ke, wo le ye jin di. Ai cee kelen kelenna be ye faaninta ke. **11** Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya toomasere ri nde ni aile tema. **12** Ka bə bi ma haan ka wa, denceilu be ye faaninta ke ii sərən tele seyin ma. Hali jənilu. Jən fen fen wa sərən i wara, i ye a faaninta ke wo ja le ma. I wa jən fen fen san wodi la siya gbereilu ma, wo fanan ye faaninta ke ja kelen wo ma. **13** Ni a sərənda i wara, ni i ka a san i la wodigbe la, a be ye faaninta ke. Wo le rə, n na teriya toomasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri mən kadawu. **14** Ni cee mən ma faaninta ke ka wo nə ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan mən diyagboya le, a ma wo ke. Wo rə, a ra n na teriya sila bila.» **15** Nba, Alla ka a fə Iburahima ye ko: «I kana a fə i muso ma butun ko Sarayi. A tə le sisen ko Saran. **16** N di baraka don a rə. N di a ke, a ri dence sərən i ye. N di baraka don Saran na kə rə ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bə a bənsən də.» **17** Iburahima ka a jakərə ben duu ma. Kəni a ka Alla la kuma mən a yelera ka a fə a jere kəndə ko: «Cee mən sərən da san keme bə, wo keto den sərənna di? Saran fanan da san bikənəndə sərən. Wo ri se moyila den na wa?» **18** A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rə, ka i janto a rə.» **19** Alla ka a jabi: «Wo kuma te, kəni i muso Saran di dence sərən i ye. I ri a tə la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tema, a ni a bənsən menilu nato a kə. Teriya wo ri mən kadawu. **20** Mən ləni Isumayila la ko ma, i ka mən dali n fe, n di wo

ke. N di baraka don a la ko rə ka den siyaman di a ma, ka a bənsən siyaya kosebe. A ri faama tan ni fila sərən. N di jamana ba do bə a rə. **21** Kəni n na teriya ri tən n ni Saran dence Isiyaka le tema, mən Saran di sərən i ye jin tuma sandə.» **22** Alla banda kumala Iburahima ye tumana mən na, a bəra Iburahima fe. **23** Wo lon kelen də, Iburahima ka Isumayila la faaninta ke, ka a la jən be fanan faaninta ke, menilu sərənni a wara a ni menilu sanni a bolo. Cee man kelen kelenna mən be tere a wara, Iburahima ka wo be faaninta ke ikomin Alla ka a fə a ye ja mən ma. **24** Iburahima jere ka faaninta ke ka a teren a sərən da san bikənəndə ni san kənəndə bə. **25** A dence Isumayila ka faaninta ke ka a teren a sərən da san tan ni sawa bə. **26** Wo lon kelen də, Iburahima ni a dence Isumayila fila be ka faaninta ke, **27** a ni cee man menilu be tere Iburahima wara. Jən menilu sərənni a wara, a ni menilu sanni a bolo siya gbereilu ma, woilu be ka faaninta ke a fe.

18 Lon do rə, Allabatala ka a jere yiraka Iburahima la Mamere la jiriju bailu kərə. Wo ka Iburahima siini tere a la faaninbon da la tele kunna rə. **2** Iburahima ka a ja lə ka cee sawa ləni yen. Ii tun ma jan a la. A ka ii yen tuma mən na, a borimantə bəra a la faaninbon da la ka wa ii laben, ka a majii bəke ka ii fə. **3** A ka a fə ii ye ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. **4** Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai jəjə lulen na. **5** N ye wa dənninfen jiinin a ye dənnin ke. Baa, ai ra na ai la baaraden wara. Ai ti se bəla yan wo ja a ma dənnin ke. A wa banda dənninna a ri sila mira ka wa.» Ii ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo te baasi ri.» **6** Iburahima borimantə donda a la faaninbon na ka a fə Saran ye ko: «I kaliya ka farinin muun juma sumanifen ja sawa suman, ka a gbasi ka a ke buru ri.» **7** Iburahima ka a bori ka wa nisi warə rə, ka nisiden tələni do mira, mən sobo duman. A ka wo don a la jən do bolo. Jən wo ka a kaliya ka nisiden kannate ke a sobo tibi. **8** Iburahima ka nənə sunəni ni nənə kende ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo be sii london sawa kərə. Ii tere ye dənninna tuma mən na, Iburahima ka a lə ii dafə jiri kərə. **9** Ii ka Iburahima majininka ko: «I muso Saran ye mi?» A ka a fə ko: «A ye faaninbon na.» **10** Kelen ka a fə ko: «N di na bə i fe jin tuma sandə. Wo ri a teren i muso Saran da dence sərən.» Saran siini tere londance wo kəfe faaninbon da la, ka a tolo malə a la. **11** Wo tuma, Iburahima ni Saran da kərə kosebe. Den sərən waati ra tamin Saran

kan. **12** Saran ka kuma wo men tuma men na, a yelera a jere ma, ka a fo ko: «Nde koroni ba le. N cee fanan da cemwoya kosebe. N di se den soronna wo ro, ka sewa wo ro wa?» **13** Wo ro, Allabatala ka a fo Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelera ka sika a den soron ko ro a koroya waati? **14** Allabatala se kapala fen su numan de kela? Nin tuma sando, n di na bo i fe yan. Wo ri a teren i la muso Saran da dence soron.» **15** Saran silanda ka wuya fo ko: «Nde ma yele del» Koni Allabatala ka a fo ko: «I yelera le jo!» **16** Nba, london woilu wuli men keni ka wa, Iburahima wara ii bilasila. Ii sera tindi do kan ka ii ja lo Sodomu so fan fe lala. **17** Allabatala ka a fo a jere ma ko: «N keto men kela, n di wo dokon Iburahima ma wa? **18** Baa a ri ke jamatii ba ri, fanka ye men na. Iburahima ri ke sababu ri, siya bee ri baraka soron n bolo. **19** N da a jenematamnon, kosa a ri a denilu ni a bonson bee jamari ko ii ye n na sila taama telenbaya ro. Ni ii ka wo ke, n di n na teriya mafa, n ka men ta Iburahima ye.» **20** Nba, Allabatala ka a fo Iburahima ye ko: «Sodomukailu ni Komarikailu jalakili kan da siyaya. Ii la ko haramunnin a ra wara kosebe. **21** Wo ro, n wato ii ragbela, sa n di a lon ni ii ra kojuu ke ikomin a fora n jana jna men ma.» **22** Cee woilu bora Iburahima torofe ka wa Sodomu fan fe. Koni Iburahima loni tora Allabatala jakoro. **23** A ka a madon a la ka a fo a ye ko: «Allabatala, i ri jahadi la mao telenniilu ni mao telenbaliilu bee jnon kan wa? **24** Ni i ka mao telenni biloolu teren so kondoye, i ri jahadi la so kondoye maoilu bee kan wa? I ti se so kondoye maoilu tola ye mao telenni biloolu woilu la ko koson wa? **25** Ka mao telenniilu faa mao telenbaliilu fe, i te ko su wo kela fewu. I te sonna ka mao teleni ni mao telenbaliilu jate kelen di ka jahadi la ii bee kan. I te ko su wo kela fewu! I le le dunya bee kititeela ri, men ye kojuu ni kojuma faranfaasila.» **26** Allabatala ka Iburahima jabi: «Ni n ka mao telenni biloolu teren Sodomu, n di so kondoye mao bee to ye mao juma biloolu woilu la ko koson.» **27** Iburahima ka a fo a ye iko tuun ko: «Maari, i ye dije. N te foyi ri fo banku, koni n ye n dajala ka kuma i ye. **28** Ni i ka a teren mao telenni te mao biloolu bo don? Ni mao loolu doron ka mao biloolu jan, i ri jahadi la so bee kan mao loolu woilu la ko koson wa?» Allabatala ka a jabi: «Ni n ka mao telenni binaanin ni loolu teren so kondoye, n te jahidi la so kan.» **29** Iburahima kumara a ye iko ko: «Ni mao telenni ma tamin mao binaanin kan don?» Allabatala ka a fo ko: «Mao binaanin woilu

la ko koson, n te jahadi la so kan.» **30** Iburahima ka a fo ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, koni n ye kumala iko. Ni i ka mao telenni bisawa doron teren so kondoye don?» Allabatala ka a fo ko: «Ni n ka mao telenni bisawa teren ye, n te jahadi la so kan.» **31** Iburahima ka a fo ko: «Maari, ye n dije. N ye n dajala ka kuma i ye iko. Ni i ka a teren ko mao telenni te tamin mao muwan kan don?» Allabatala ka a jabi: «N te jahadi la so kan mao muwan woilu la ko koson.» **32** Iburahima ka a fo ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni mao telenni muume kera mao tan di don?» Allabatala ka a fo ko: «N te jahadi la so kan mao tan woilu la ko koson.» **33** Allabatala banni kumala Iburahima fe, a wara. Iburahima ka i kose ka wa a wara.

19 Nba, meleka fila wo sera Sodomu wura fe. Luti tere siini so donda la. A ka ii yen tuma men na, a wulira ka wa ii laben ka majii bake ka ii tuwa. **2** A ka a fo ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dije ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sooma jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama ro.» Melekailu ka Luti jabi: «Een. An di sii kenema yan.» **3** Koni Luti kumara ii ye ka a magbeleya, fo ii sonda ka wa jiya a wara. A la maoilu ka buru fununbali ni donnin ba raben. Luti ka wo bee sii a la londonilu koru. Ii ka donnin ke. **4** Ka a teren ii ma i la folo, Sodomukailu bora fan bee ro ka na bon naminin. Kanberenilu wo, mao bakorowilu wo, ii bee nara. **5** Ii ka ii kan nabo Luti ma ko: «Cee men nani i wara yan su jin do, ii ye mi? I ye ii lana an ma. An ye a fe ka an na ii fe.» **6** Luti bora bon na, ka bon da tuun londonilu ma. **7** A ka fo: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin ke. **8** N denmuso fila ye yan, wo si ma cee lon folo. N di woilu lana ai ma ka ii di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo ke ii la. Koni ai kana foyi ke cee jinilu la, baa ii nani londanya le la n wara.» **9** So kondoye maoilu ka a fo i jnon ye ko: «Cee jin te foyi le ri fo london, koni sisen a ye a fe ka ke an na kuntii ri.» Ii ka a fo Luti ye ko: «I bo sila la an tema. Ni i ma i bo an yoro, an di men ke i la, wo ri juuya i la londonilu ta ri.» Ii ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa ii ri da kadi ka don. **10** Koni cee fila woilu ka da laka ka ii bolowilu labo ka Luti mira. Ii ka a ladon bon na ka da so tuma men na, **11** ii ka maoilu bee jna fuyenya bonda koru. Fen fen tere don ko ro bon na, woilu bee jna fuyenyara, kanberen wo, mao bakoro wo, woilu bee. Wo ro, ii ka bonda jinin

ka kaja. **12** Cee fila wo ka a fo Luti ye ko: «I la moo doilu ye so kondɔ yan wa? I ye a bee labo so kondɔ. I biran wo, i denceilu wo, i denmusoilu wo, i la moo bee labo, **13** baa an keto so jin bee halakila le. Ii jalakili kan da siyaya Allabatala jana. Wo ro, ale le ka an lo ii halakila.» **14** Nba, Luti bora ka wa kuma a biranilu ye, menilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fo ii ye ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bo so kondɔ. Allabatala keto so halakila le!» Koni, Luti biranilu ka a kuma jate yelemako le ri. **15** Sooma da la, meleka woilu ka a fo Luti ye ka a magbeleya a ye ko: «I kaliya! I ye i muso ni i denmuso fila ta ka wa. Ni wo te, ai ri halaki so jahadi ro.» **16** Koni, Luti ka a la sumaya. Wo ro, ii ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa ii ri so kakan. Allabatala kininkinira ii ma wo ja le ma. **17** Ii bo men keni so kondɔ, meleka kelen ka a fo ii ye ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jere kisi. Ai kana ai kofene. Ai kana ai lo dinban yoro si ro. Ai ye i bori ka wa koyinke kan, sa ai kana halaki.» **18** Luti ka fo: «Ee, n tii. I jaandi. **19** I ra ban ka n kisi, koni n ti se n borila fo koyinke kan. Sani n ye se ye, n di jahadi soron. **20** I ja lo. I ma so wo yen, men ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo soronna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so mesen wo la, sa n di kisi.» **21** Meleka ka a fo ko: «Ale le wo ri. N da dije wo ma. I kan so men ma wo ri, n te jahadi la wo kan. **22** Koni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kela.» So men Luti ka a fo a ma ko a dooman, so wo too lara ko Sowari. **23** Luti donda Sowari so kondɔ ka a teren tele ra ye. **24** Wo tuma, Allabatala ka ta tinbiriki lamaa lajii Sodomu ni Komori kan ikomin sanci kise. Allabatala jere le ka wo lajii ka bo sankolo ro. **25** Wo ro, Allabatala ka so woilu bee janin, a ni dinban bee. Mooilu bee halakira, a ni jiri ni bin bee. **26** Ii watola, Luti muso ka kofene dinkira men do, a yelemanda ka ke koo kaba ri. **27** Wo sooma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo ro, a ni Allabatala tun kumara i joon fe dinkira men konin. **28** A ka a ja lo ka Sodomu ni Komori soilu ragbe, a ni dinban bee. A ka sisi wulitola yen. Sisi bora ikomin ta wa jiri mira furu kondɔ. **29** Nba, Alla ka dinban so bee halaki tuma men na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bee halaki, Luti siini tere dinkira men do. **30** Luti ma son ka to Sowari ka a masoron a silanni. Wo ro, a ka a denmuso fila ta ka wa ii ri koyinke kan. Ii ka ii sii falan na ye. **31** Lon do ro a denmuso koromamoo ka a fo a doomuso ye ko: «An fa ra koroya. Cee fanan te yan, men di an furu, ikomin a

ye kela dunuya fan bee ro ja men ma. **32** An ye dolo di an fa ma. A wa a min ka a ja laminin, an di an na a fe, sa an di den soron, sa an fa bonson kana tunun dunuya ma.» **33** Ii ka dolo di ii fa ma su wo ro. A ka a min fo ka a ja laminin. A denmuso koromamoo wara a la a fe. Luti ma a la tumana lon. A ma a wuli tumana fanan lon. **34** Wo sooma da la, Luti denmuso koromamoo ka a fo a doomuso ye ko: «Su ro, n ka n la n fa fe. Su ba ko: an ye dolo di a ma iko. A wa a min ka a ja laminin, ile ri wa i la a fe, sa an fa bonson kana tunun dunuya ma.» **35** Ii ka dolo di ii fa ma su wo ro iko. A ka a min fo ka a ja laminin. A denmuso doomamoo wara a la a fe. Luti ma a la tumana lon. A ma a wuli tumana fanan lon. **36** Nba, Luti denmuso fila bee ka kono ta Luti fe ja wo le ma. **37** A denmuso koromamoo ka dence soron ka a too la ko Mowabu. Mowabu bonson men ye ye bi, wo benba le wo ri. **38** A doomuso fanan ka dence soron, ka a too la ko Benami. Amoni bonson men ye ye bi, wo benba le wo ri.

20 Nba, Iburahima bora Mamere ka wa Nekebi, ka taa i sii Kadesi a ni Suri so fila tema. Ka a teren a ye Kerari, **2** Iburahima ka a fo ye mooilu ye Saran na ko ro ko: «N doomuso le.» Wo le ro, Kerari mansa Abimeleki ka a la mooilu lo Saran mirala kosa a ri a ke a la muso ri. **3** Koni su do ro, Alla ka a jere yiraka Abimeleki la sibo ro, ka a fo a ye ko: «Abimeleki i ja lo. A te men i ri faa de, baa i no muso men mirala jin di, a furunin de.» **4** Wo ka a teren, Abimeleki tun ma a la Saran fe folo. Wo ro, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu ke wa? **5** A cee le ma a fo n ye ko a doomuso le jin di wa? Muso fanan ma a fo ko ale koroe le wa? N konin ka ko jin ke jusu gbeya le la. N ma kojuu ke.» **6** Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo ro ko: «N ka a lon ko i ka ko jin ke jusu gbeya le ro. Wo le ro, nde le ka a ke, i ma i la a fe folo ka ko haramunnin ke. **7** Nba, cee wo muso lase a ma. N na nabi de a ri. A ri madiyali ke i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso lase a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la moo bee!» **8** Sooma da la jona, Abimeleki ka a la mooilu kili ka ko wo bee jafu ii ye. Ii ka wo men ka silan kojuuya. **9** Abimeleki ka Iburahima kili ka a fo a ye ko: «Cee, i ka nfen ke an na jin de ten? N na kojuu su juman kela i la fo i ra kojuu jin joon nase nde ni n na jamana mooilu ma? I ra men kela n na jin, moo ma kan ka wo ke i moomoo na habadan! **10** I ka ko jin ke nfenna?» **11** Iburahima ka a jabi: «N tere

ye n mirila le ko n te mɔɔ sɔrɔn jamana jin dɔ, men silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosɔn. Wo le rɔ, n ka a fɔ i ye ko n dɔɔmuso le. **12** Wo bɛɛ ni a ta, n dɔɔmuso bɛɛ bɛɛ le a ri. An bɛɛ ye fa kelen de la, kɔni an te na kelen na. N ka a furu ka a ke n muso ri. **13** Alla ka n nabɔ n fa wara tuma men na n ka wa taama rɔ, n ka a fɔ Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya men ke n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu ye ko «N kɔrɔɛ le a ri.»» **14** Abimeleki ka Iburahima muso Saran nase a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu. **15** A ka a fɔ Iburahima ye ko: «N na jamana ragbe. A yɔrɔ men wa diya i ye, i ye wa i sii ye.» **16** A ka a fɔ Saran ye ko: «A ragbe! N da wodigbe waa kelen di i kɔrɔɛ ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bɛɛ la ko i ma kojuu ke. Mɔɔ bɛɛ ri a lɔn ko i ra jo sɔrɔn.» **17** Iburahima ka Alla tara Abimeleki ye. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakendɛya, a ni a la muso ni a la jɔn muso bɛɛ, wo le rɔ ai ri se den sɔrɔn iko tuun **18** baa Allabatala tun da densɔrɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bɛɛ la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

21 Allabatala hinara Saran na ikomin a tun ka a fɔ ja men ma. A ka lahide men ta a ye fɔlɔ, a ka wo mafa. **2** Wo rɔ, Iburahima la cemɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn a ye, waati men fɔni Alla bolo kɔrɔmanna. **3** Saran ka dence men sɔrɔn, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka. **4** Isiyaka sɔrɔn tele seyin, Iburahima ka a faaninta ke, ikomin Alla ka a jamari a ye ja men ma fɔlɔ. **5** Isiyaka sɔrɔnda ka a teren Iburahima sɔrɔn da san keme bɔ. **6** Saran ka a fɔ ko: «Eɛ! Alla ra n nasewa fɔɔ n da jalen ka yeɛ bɛɛ. Ko jin wa fɔ mɔɔ men ye, wo fanan di sewa ka yeɛ n fɛ.» **7** Saran kumara iko ko: «Yon tun di a fɔ Iburahima ye ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sɔrɔn a ye, ka a teren a ra cemɔɔya kosebe.» **8** Nba, den bonyara. Ii ka a da bɔ sin na lon men dɔ, Iburahima ka tolɔn ba ke. **9** Misiranka muso Hajara ka dence men sɔrɔn Iburahima ye, wo tere ye Isiyaka mayelela. Saran ka wo yen **10** ka a fɔ Iburahima ye ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence gbɛn. N dence Isiyaka le dɔrɔn di ke i cetala ri. A dence te ke i cetala ri fewu!» **11** Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosebe, ka a masɔrɔn Isumayila fanan ye a den de ri. **12** Kɔni Alla ka a fɔ a ye ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen jinin i fɛ, i ye wo ke a ye, baa n ka bɔnsɔn men lahide ta i ye, bɔnsɔn

wo bɔto Isiyaka le rɔ. **13** Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a ke jamatii ri ka a masɔrɔn a bɔra ile le rɔ.» **14** Wo duusagbeni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji ke jikefen gbɔlɔlama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko ii ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Beri-Seba so kokan. **15** Ii ka ii mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikefen kɔndɔ. Ji banda tuma men na, Hajara ka a den to jirinɔn do lulen na. **16** A ka a mabɔ a den na ko biɛ sɔmɔndiya ko kelen jatela ka a sii, baa a ka a miri ko a te a fɛ ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuuya. **17** Kɔni Alla ka den kasi kan men. Wo rɔ, Alla la meleka ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A ka a fɔ ko: «Hajara, nfen kɛni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan men. **18** I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a ke jamana ba ri.» **19** Alla ka Hajara ja laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikefen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. **20** Alla tora den fɛ. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a ke biɛfilila ri. **21** A siini tere Paran wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma. **22** Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la keleden kuntii Pikɔli ta ka wa Iburahima wara. A ka a fɔ Iburahima ye ko: «Alla ye i fɛ i la ko bɛɛ rɔ. **23** Wo rɔ, n ye a fɛ i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i te an si janfa. I ye london de ri n na jamana rɔ yan. N ka jumaya men ke i ye wo rɔ, n da wo ke. Wo ja kelen ma, i ka kan ka jumaya wo ke n ye, i ye wo ke. I ye an na jamana men dɔ bi, i ka kan ka jumaya men ke wo la mɔɔilu ye, i ye wo fanan ke.» **24** Iburahima ka a fɔ ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» **25** Kɔni Iburahima ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. **26** Abimeleki ka Iburahima jabi: «N ma a lɔn n na jɔn men ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fɔ bi.» **27** Iburahima ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisiilu bɔ ka a di Abimeleki ma, ii la teriya rɔ. **28** Iburahima ka saadenni musoman wɔrɔnwula gbɛɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. **29** Abimeleki ka a mapininka ko: «I ka saaden musoman wɔrɔnwula jin bɔ nfenna ko rɔ?» **30** Iburahima ka a fɔ ko: «Saadenni musoman wɔrɔnwula jin mira. Ii ye ke an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kɔlɔn jin sen.» **31** Wo le rɔ, ii ka dinkira wo tɔɔ la ko Beri-Seba, baa Iburahima ni Abimeleki ka ii kali ii jɔɔn ye dinkira wo le rɔ. **32** Ii ka ii kali ii jɔɔn ye tuma men na, Abimeleki ni a la keleden kuntii Pikɔli ka ii kɔse ii wara Filisiti jamana rɔ. **33**

Iburahima ka tamarisiju turu Beri-Seba ka Allabatala bato, Maari men te banna konin. **34** Iburahima menda Filisiti jamana wo ro ka waati jan ke ye.

22 Nba, waati wo taminni ko ro, Alla ka Iburahima korobbo. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima ka a fo ko: «Naamun.» **2** Alla ka a fo ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, men duman i ye. I ye wa a ri Morija mara ro. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka ke saraka ri ka n so a la ye. I ye a faa ka a janin ka a ke buuri ri.» **3** Wo Duusa gbeni, Iburahima wulira jona ka loo tee Alla solifen janin kanma ka a la fali raben. A ka a la jonce fila kili, a ni a dence Isiyaka. Ii bee ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira men ko fo a ye, ii wara ye. **4** Ii ka tele sawa ke taaman na. Iburahima ka a ja lo wula jan na ka dinkira wo yen. **5** Iburahima ka a fo a la jonilu ye ko: «N ni n dence wato koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makono fali dafe yan. An nato.» **6** Iburahima ka Alla solifen janin loo sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Ii fila wara ii joon fe. **7** Isiyaka ka a fo a fa ye ko: «N fa.» Iburahima ka a fo ko: «Naamun.» Isiyaka ka a fo ko: «Takise ye an bolo, loo fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye men kela saraka janinta ri Alla ma?» **8** Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadennin ko janabo.» Ii fila tora wa la i joon fe. **9** Dinkira men ko foni a ye Alla bolo, ii sera ye. Iburahima ka saraka janin diya lo ka loo la wo kan. Wo keni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka janin diya kan loo kun na. **10** A ka a la muru ta ko a ye a dence kannateela. **11** Koni Allabatala la meleka tora sankolo ro ka a kan nabo Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima ka a fo ko: «Naamun.» **12** Meleka ka a fo ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a lon sisen ko i silanni Alla ye, ka a masoron i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.» **13** Iburahima ka a ja lo ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do ro. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatala so kanma a dence no ro. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri. **14** Iburahima ka dinkira wo too la ko: «Allabatala ri moo mako ja.» Wo le ro, mooilu ye a fola bi ko: «Allabatala ri moo mako ja a la koyinke kan.» **15** Allabatala la meleka tora sankolo ro ka Iburahima kili a signa filana ro, **16** ka a fo a ye ko: «Allabatala ka a fo ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. Ikomini ra wo ke,

n da n kali n jere too la, ko **17** i ri baraka. N di i bonson siyaya ikomin lolo ye sankolo ro ja men ma, wala kooji da la kije siyaman ye ja men do. I bonson di se ii juuulu la, foo ka woulu la soilu mira ii la. **18** Wo ri ke sababu ri, siya bee ri baraka soron n bolo i bonson fe, baa i ra n kan mira ka a ke.» **19** Nba, Iburahima ni a dence ka ii kose ka wa a la jonilu teren ye. Ii bee ka sila mira ka wa Beri-Seba. Iburahima ka a sii ye le ka men. **20** Waati wo taminni, a fora Iburahima ye ko a badenma cee Nakori muso Milika fanan da denceilu soron. **21** A dence foloma too ko Usi. A dence filana too ko Busi. A dence sawana too ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri. **22** Milika dence naaninna too ko Kesedi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Jidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la. **23** Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le soron Iburahima badenma cee Nakori ye. **24** Nakori jon muso, men too ko Rehuma, wo fanan ka denceilu soron a ye. Wo denceilu too le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Maaka.

23 Saran ka san keme ni san muwan ni woronwula bo tuma men na, **2** a sara Kanaan jamana Kiriyati Ariba so kondoo, men too bi ko Heburon. Iburahima ka a sii Saran su kun na a ka kasi. **3** Iburahima bora a muso Saran su dafe, ka wa kuma Hetika ye, **4** a ka a fo ko: «Nde ye london de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a ke kaburu so ri ka n muso su don ye.» **5** Hetika ka Iburahima jabi: **6** «An fa, i tolo malo an kan na. Ie ye Alla la faamaden de ri an tema yan. An na kaburu so dinkira men ba diya i ye, i ye i la su don ye. An si te an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso su don.» **7** Iburahima ka a wuli ka a majii Hetikailu jana. **8** A ka a fo ii ye ko: «Nba, ni ai sonda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sohari dence Efuron madiya n ye. **9** Falan men ye a bolo Makipela, a la sene konko fe konin, a ye wo san n ma. A sonko wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai jakoro yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.» **10** Wo ka a teren Efuron jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan tere Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama bee jana ko: **11** «An fa, i tolo malo n kan na. N di sene ni falan bee di i ma ka a la a joon kan. N ye a bee dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso su don.» **12** Iburahima ka a majii so kondoo moo bee jana. **13** A ka a fo Efuron ye wo bee jakoro ko: «I jaandi, i tolo malo n na. N di sene jin sanko di i ma. I ye a mira, sa n di wa

n muso su don ye.» **14** Efurɔn ka a fɔ Iburahima ye ko: **15** «N na faama, i tolo malɔ n na. Sɛnɛ jɛn sankɔ tɛ tamin wodigbɛ kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen jɛn nde ni ile tɛma? Wa i muso su don.» **16** Efurɔn ka sɛnɛ sankɔ mɛn fɔ, Iburahima sɔnda wo ma. A ka wodigbɛ wo suman Hetika bɛɛ jana ka a di Efurɔn ma, wodigbɛ kilo naanin a ni tala la, ka bɛn julailu la sumanni jana ma. **17** Wo rɔ, Iburahima ka Efurɔn na sɛnɛ san a ma, sɛnɛ mɛn tɛrɛ Makipela, Mamere fan fɛ. Sɛnɛ wo ni a falan ni a jiri bɛɛ haan ka wa se sɛnɛ dan na, **18** wo bɛɛ kɛra Iburahima ta ri. Hetika mɛn bɛɛ siini tɛrɛ ladeɛn dɔ so donda la ye, woilu kɛra ii sere ri. **19** Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran su don falan na Makipela, Mamere fan fɛ Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn. **20** Wo le kosɔn, sɛnɛ wo ni a falan bɛɛ kɛra Iburahima ta ri, ka a kɛ a la kaburu so ri. A ka wo san Hetika de ma.

24 Nba, Iburahima kɔrɔyara kosebɛ, Allabatala tun ka baraka don a la ko bɛɛ rɔ. **2** Lon do rɔ, a ka a dɛmɛnba kili, mɛn ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a ye ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahiɗi ta n ye ka i kali. **3** An siini Kanaanka le tɛma yan, kɔni n ye a fɛ i ye i kali Allabatala tɔɔ rɔ, mɛn ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i tɛ Kanaanka denmuso si furu ka a di n dence ma. **4** I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.» **5** Dɛmɛnba wo ka a fɔ ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfɛ yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?» **6** Iburahima ka a fɔ ko: «Eɛn de! I kana wa n dence ri ye fewu! **7** Allabatala Alla, mɛn ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jɛn di n bɔnsɔn ma. Ale le jɛrɛ ketɔ a la melekɛ bilala i jɛ ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye. **8** Ni muso ma sɔn ka na i kɔfɛ, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» **9** A dɛmɛnba ka a bolo la a tii Iburahima woro kɔrɔ ka a kali ko a ri wo bɛɛ kɛ. **10** Wo rɔ, Iburahima la dɛmɛnba ka jɔɔmɛ tan ta a tii la jɔɔmɛilu rɔ ka wa Nakɔri la so la, Aramu Naharayimu mara rɔ. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma. **11** A se mɛn keni ye, a ka jɔɔmɛilu lala kɔlɔn da la so kɔkan. A donda wura da le fɛ, musoilu ye wala ji ta diya kɔlɔn da la waati mɛn dɔ. **12** A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya kɛ n tii Iburahima ye. **13** N lɔni kɔlɔn da la yan, so kɔndɔ sunkurunilu ri na ji

ta diya yan sisen. **14** N ba a fɔ sunkurun mɛn ye ko: «I la jitaɛn najii ka n sɔ ji rɔ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na jɔɔmɛilu fanan namin, nba sunkurun wo ye kɛ i la baaraden Isiyaka muso ri, i jɛrɛ ka mɛn natɛɛ a ma. Ni wo bɛɛ kɛra, n di a lɔn ko i ra jumaya kɛ n tii ye ka a masɔrɔn i ra kɛ a Maari Alla ri.» **15** Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a tɛrɛn a la jitaɛn ye a kanbankun kan. Rebeka ye Betuweli denmuso le ri. Betuweli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakɔri la muso le ri, Iburahima kɔrɔɛ kɔnin. **16** Sunkurun wo kɛnɛni kosebɛ. A ma cɛɛ lɔn fɔlɔ. A wara ji ta diya, ka a la jitaɛn nafa ka a kɔsɛ. **17** Iburahima dɛmɛnba ka i bori ka wa a labɛn, ka a fɔ a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sɔ ji rɔ, n ye n min.» **18** Sunkurun ka a kaliya ka a la jitaɛn majii, ka cɛɛ wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitaɛn mira a bolo la ka cɛɛ sɔ ji rɔ. **19** A banni ji minna, sunkurun ka a fɔ ko: «I lɔ, n di wa ji ta ka i la jɔɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ. A bɛɛ ye ii min ka wasa.» **20** A ka i kaliya ka a la jitaɛn najii ka ji kɛ kolofɛn na jiminɛn kɔndɔ ka i bori ka wa ji ta ikɔ. A tora ji tala ka na haan jɔɔmɛilu bɛɛ banda ii minna. **21** A tɛrɛ ye baara wo kan tuma mɛn na, cɛɛ wo ka a lɔ ka a mafɛnɛ. A ma foyi fɔ. A ka sunkurun kɔrɔsi ka a lɔn ni Allabatala da a la sila diyala. **22** Jɔɔmɛ bɛɛ banda ji minna tuma mɛn na, cɛɛ ka nundɔlafɛn sanin do labɔ, mɛn sumannin di karamun loolu bɔ. A ka bolɔlafɛn sanin fila fanan nabɔ, mɛn sumannin di karamun kɛmɛ a ni karamun tan ni loolu bɔ. **23** A ka sunkurun mapininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri sɔn ka nde ni n taamajɔɔnilu jiya a wara wa?» **24** Rebeka ka a jabi: «Nakɔri ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. **25** Ai ri jiya diya sɔrɔn an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la jɔɔmɛilu ma.» **26** Cɛɛ ka wo mɛn ka a tin birin ka Allabatala bato. **27** A ka a fɔ ko: «N di Allabatala tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatala le ka a lɔ n jɔrɔ ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.» **28** Sunkurun ka a bori ka wa a bɛɛ jafɔ mɔɔilu ye a na wara. **29** Wo ka Rebeka kɔrɔɛ do tɛrɛn ye, mɛn tɔɔ ko Laban. Wo ka wo bɛɛ mɛn tuma mɛn na, a bɔra ka a bori ka wa cɛɛ wo kɔ kɔlɔn da la, **30** baa Laban tun ka nundɔlafɛn ni bolɔlafɛn yen a dɔɔmuso bolo la. Rebeka ka a dantɛɛli mɛn kɛ, Laban tolo tɛrɛ ye wo bɛɛ la. A sera kɔlɔn da la, ka cɛɛ lɔni tɛrɛn a la jɔɔmɛilu dafɛ. **31** Laban ka a fɔ a ye ko: «N fa, ile, Allabatala ka baraka don ile mɛn na kɔ rɔ, nfenna i

lɔni kɔkan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira raben i ye, ka dinkira fanan daben i la jɔɔmeilu ye.» 32 Wo rɔ, cɛɛ wara Laban kɔfɛ lu ma. Ii sisen ye, Laban ka jɔɔmeilu la donin bɛɛ lajii, ka bin ni fira di ii ma. A nara ji di cɛɛ ni a taamajɔɔnilu ma. Ii ka ii sen mako. 33 A ka dɔɔnnin sii ii korɔ. Kɔni cɛɛ ka a fɔ ko: «N tɛ dɔɔnnin kela folo, fɔ n ye dantɛɛli kɛ folo.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye dantɛɛli folo kɛ.» 34 Cɛɛ ka a fɔ ko: «N ye Iburahima dɛmɛnba le ri. 35 Allabatala ka baraka don n tii la wo rɔ kosebe ka a kɛ nanfulutii ri. A ra saa ni baa ni nisiilu di a ma, a ni wodigbɛ ni sanin, a ni jɔnilu ni jɔnmusoilu, a ni jɔɔmeilu ni faliilu. 36 N tii Iburahima muso Saran ka dence sɔrɔn a ye a la musokɔrɔbaya waati rɔ. N tii ra a bolofen bɛɛ di a dence wo le ma. 37 Nba, lon do rɔ, n tii ka a fɔ n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan bɔnsɔn wara mɛn dɔ jin, ko n kana sɔn ka wo denmuso si furu a dence ye. 38 Ko n ye wa a fa jamana rɔ ka muso ninin a dence ye a badenmailu wara. 39 N ka a majininka ko ni denmuso ma a sɔn ka na n kɔfɛ don? 40 A ka n jabi a ye taamala ka bɛn Allabatala mɛn kan ma, wo jɛrɛ ri a la mɛɛka bila n jɛ ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana rɔ. 41 N tii ka a fɔ ko n ba se a fa la jamana rɔ, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bɔ n ma wo rɔ. Ko kalili kunko wo tɛ bɔ n ma ja gbɛrɛ si ma fɔ wo ba kɛ. 42 «Nba, n se mɛn kɛni kɔlɔn da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. 43 N lɔni kɔlɔn da la yan. Sunkurun mɛn ba na ji ta diya yan, ni n ka a fɔ wo ye ko: «Na, i ye i la jitafen najii ka n sɔ ji rɔ,» 44 ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la jɔɔmeilu ma, » nba sunkurun wo ye kɛ n tii la dence la muso ri, Allabatala jɛrɛ ka mɛn natɛɛ a ma.» 45 Nba, sani n ye ban madiyali kela n kɔndo, n ka Rebeka natɔla yɛn. A la jitafen ye a kanbankun kan. A wara jitafen wo lafa. N ka a fɔ a ye ko: «N na, n sɔ ji rɔ.» 46 A ka a kaliya ka jitafen majii a kanbankun na ka a fɔ ko: «I min. N di i la jɔɔmeilu fanan sɔ ji rɔ.» Wo rɔ, n ka n min. N banni n minna, a ka n na jɔɔmeilu fanan sɔ ji rɔ. 47 N ka a majininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A ka a fɔ ko: «Nakɔri ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundɔlafɛn don a nun dɔ, ka a bolɔlafɛn bila a bolo la. 48 N ka n tin birin ka Allabatala bato, n tii Iburahima Maari Alla kɔnin. N ka wo tando ka a masɔrɔn a ka a lɔ n jɔrɔ ka na n di n tii Iburahima

badenmailu wara, ka ii denmuso sɔrɔn n tii dence ye. 49 Nba, ni ii ye a fɛ ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fɔ n ye. Ni ai fanan ti se wo kɛla, ai ye wo fɔ n ye, kosa n ka kan ka mɛn kɛ, n ye wo kɛ.» 50 Laban ni Betuweli ka a jabili kɛ ko: «Ko jin bɔni Allabatala jɛrɛ le rɔ. An ti se wo masɔsɔla. 51 Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye kɛ i tii dence la muso ri, ikɔ Allabatala a ra a latɛɛ ja mɛn ma.» 52 Iburahima dɛmɛnba ka jabili wo mɛn tuma mɛn na, a ka a jakɔrɔ bɛn duu ma ka Allabatala bato. 53 A ka wodigbɛ masidilifɛn ni sanin masidilifɛn labɔ ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fɛn juma bailu di a kɔrɔcɛ ni a na fanan ma. 54 Wo rɔ, kuma wo banni, cɛɛ ni a taamajɔɔnilu ka dɔɔnnin kɛ, ka ii min, ka su si. Ii kununni sɔɔma da la, cɛɛ ka a fɔ Rebeka la mɔɔilu ye ko: «Ai ye sila di n ma sa n di n kɔsɛ n tii wara.» 55 Rebeka kɔrɔcɛ ni a na ka jabili kɛ ko: «A to sunkurun ye tele tan jɔɔn kɛ an fɛ yan folo. Wo ba tamin, a ri wa.» 56 Cɛɛ ka a fɔ ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔɔ butun, baa Allabatala a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔsɛ n tii wara jona.» 57 Ii ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a majininka.» 58 Ii ka Rebeka kili ka a majininka ko: «I ri taa cɛɛ jin kɔfɛ sisen wa?» A ka a fɔ ko: «N di wa.» 59 Wo rɔ, ii ka ii badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima dɛmɛnba ni a taamajɔɔnilu kɔfɛ. Jɔnmuso mɛn ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ. 60 Ii watɔla, Rebeka wara mɔɔilu duwara a ye. Ii ka a fɔ ko: «An badenma muso, Alla ye i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ mɔɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kɛra. Alla ye ii se ii juuilu la, Alla ma wo kɛra.» 61 Rebeka ni a la jɔnmusoilu ka ii raben ka yɛɛ jɔɔmeilu kan, ka ii bila Iburahima dɛmɛnba kɔfɛ. A wara Rebeka ri wo ja le ma. 62 Wo ka a tɛrɛn, Isiyaka ra bɔ Beri Lasayi Rɔyi fan fɛ, Nekebi mara rɔ. 63 Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataamala diya wula kɔndo wura da fɛ. A ka a ja lɔ ka jɔɔmeilu natɔla yɛn. 64 Rebeka ka a ja lɔ ka Isiyaka yɛn tuma mɛn na, a jiira ka bɔ a la jɔɔmɛ kan. 65 A ka Iburahima dɛmɛnba majininka ko: «Mɛn bɔtɔ wula rɔ ka na an kunbɛn jin, yon de wo ri?» Cɛɛ ka a fɔ ko: «N tii le wo ri.» Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin kɛ a kun na. 66 Nba, cɛɛ tun ka fɛn fɛn kɛ a la taama rɔ, a ka wo bɛɛ jaɔfɔ Isiyaka ye. 67 Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a kɛ a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kosebe, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jususumara a na la saya ko rɔ.

25 Nba, Iburahima ka muso ghere furu, men too ko Ketura. **2** Wo ka denceilu saron Iburahima ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. **3** Iburahima dence Jokisan fanan ka dence fila saron: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kera Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. **4** Iburahima dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Eferi, Hanaki, Abida a ni Elida. Wo bee ye Ketura bonson de ri. **5** Iburahima ka a ce bee di Isiyaka le ma, **6** koni a ka a jon muso toilu denceilu fanan so fen doilu ro. Sani a ye sa, Iburahima ka woilu lawa telebo jamana ro, ka ii mabo a dence Isiyaka la. **7** Iburahima si san bee ladennin kera san keme ni san biworonwula ni san loolu le ri. **8** A ka a la koroya diya bo kosebe ka sa ka la a benbailu kan. **9** A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a su don Makipela falan na, Mamere fan fe. Dinkira wo tere ye Hetika Sohari dence Efuron bolo koroman na, **10** koni Iburahima ka wo le san a ma. A ni a muso Saran su donda ye. **11** Iburahima sani ko ro, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la ko ro. Isiyaka siini tere Beri Lasayi Royi le la. **12** Nba, Iburahima dence Isumayila bonson de jin di, Saran na jonmuso Misiranka Hajara a ka men saron Iburahima ye. **13** Isumayila denceilu too le jin di, ka ben ii saron waati ma. A dence folo too ko Nebayoti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, **14** ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, **15** ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Jeturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la. **16** Isumayila denceilu le wo ri, menilu kera faama tan ni fila le ri, ka ii sii kabila tan ni fila kun na, bee ni ii la so. **17** Isumayila ka san keme ni san bisawa ni san woronwula le saron, ka sa ka la a benbailu kan. **18** A bonson siini tere Asuri so sila la, Misiran telebo fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Ii ni ii badenma tere ma i sii i jonon fe. **19** Nba, Iburahima dence Isiyaka bonson de jin di. Iburahima ka Isiyaka saron. **20** Isiyaka saron ka san binaanin bo tuma men na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere Betuweli ri. Betuweli ye Aramu bonson do le ri ka bo Padani Aramu. Rebeka koroce le tere Aramu bonson Laban di. **21** Isiyaka ka Allabatala matara a muso ye ka a masaron a tere densaronbali le ri. Allabatala ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani konon ta. **22** Ka a teren ii ma saron folo, denilu bilara i jonon na ii na konon ro. Rebeka ka a fo ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara Allabatala majininka ko wo ma. **23** Allabatala ka

a jabi: «Jamana fila le ye i konon. Jamana fila ri bo i konon ro. Kelen fanka ri bonya kelen ta ri. Koromamoo ri ke doomamoo la baaraden de ri.» **24** Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la. **25** Men foloma saron da, wo wulenni de tere, si le tere ye a fari ma. Wo ro ii ka wo too la ko Esawu. **26** Wo ko ro, a dooce nara, a koroce sen tintiri mirani a bolo. Ii ka wo too la ko Yakuba. Rebeka ka ii saron ka a teren Isiyaka saron da san biworo bo. **27** Denilu bonyara ka ke kanberen di. Esawu kera donso fadiman di, waa ro taama diyara a ye. Koni, Yakuba kera moo masumanin di, a tun te a mabola faaninbon na kosebe. **28** Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masaron a tere ye sobo saronna Esawu le sababu le ro. Yakuba duman tere Rebeka ye. **29** Lon do ro, Yakuba tere ye soso tibila. Esawu konkoto ba nara ka bo wula kondon. **30** A ka a fo Yakuba ye ko: «Konko ba le n na jin. I jaandi, i ye n so i la soso wulen do. N ye a doon.» Nba, kuma wo kera sababu ri, mooilu ka a fo Esawu ma ko Edomu. **31** Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la koromamooya di n ma folo, n di i so.» **32** Esawu ka a fo ko: «Konko keto n faala. Koromamooya ye nfen jala n ma?» **33** Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la folo.» Esawu ka a kali a ye, ka a la koromamooya falen Yakuba ma wo ja le ma. **34** Wo ro Yakuba ka a so soso ni buru ro. Esawu ka a doon ka ji min ka a wuli ka wa. Nba, a kera ten de. Esawu ma a la koromamooya jate foyi ri.

26 Nba, wo bee taminni ko ro, konko donda jamana kondon. Koni konko men donda Iburahima la waati ro, wo ni jin te kelen di. Isiyaka wara Filisitiilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. **2** Allabatala bora gbe ro Isiyaka ye, ka a fo a ye ko: «I kana wa Misiran! N keto jamana men yirakala i la, i ye wa i sii ye. **3** I ye men jamana wo ro folo. N di to i fe, ka baraka don i la ko ro, ka yoro jin bee di i ni i bonson ma. Wo ro n di n na lahidi mafa, n ka men ta i fa Iburahima ye. **4** Ko lolo ka siya ja men ma, n di i bonson siyaya wo ja ma, ka duu jin bee di ii ma. Siyailu bee ri baraka saron n bolo i bonson na sababu ro. **5** N di baraka don i la ko ro, ka a masaron Iburahima ka n kan mira ka a ke. N ka men fo a ye, a ka wo bee ke. A ka n na jamarili ni n na sariya bee latelen.» **6** Wo ro, Isiyaka ka a sii Kerari ye. **7** Ye ceilu tun ba Isiyaka majininka a muso la ko ma, a ri a fo ko a doomuso le. A silanni tere a folo ii ye ko a muso le, sa ii kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka kenji ba le tere. **8** Nba, Isiyaka menda Kerari. Lon do

rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ja labo a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Ii ye tolon kela i jɔnɔn fɛ. **9** Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I muso le jin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an ye ko i dɔɔmuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔrɔn a tɛrɛ n kɔndɔ ko ai ri n faa ka a ta.» **10** Abimeleki ka a fɔ ko: «I ka nfen ko ke an na jin de ten? Ni n na jamana mɔɔ do tun ka a la i muso fɛ wo rɔ don? Ni wo tun kɛra, i tun di an lɔ ko haramunnin kela ri!» **11** Abimeleki ka a jasere mala a la mɔɔ bɛɛ ye ko: «Mɔɔ mɛn ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.» **12** Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sɛnɛ jamana wo rɔ. A la suman sɔnda kɔsɛbɛ, a ka suman si mɛn foyi, a ka wo jɔnɔn kɛmɛ sɔrɔn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dɔ. **13** Isiyaka bolofen siyayara, fɔɔ ka a kɛ nanfulutii ba ri. **14** Saa ni ba ni nisi ni jɔnɔn tɛrɛ a bolo. Wo rɔ, a la ko nangboya ka Filisitiilu sɔrɔn. **15** Wo bolo ma, ii ka bɔɔ kɛ a la kɔlɔn bɛɛ kɔndɔ fɔ ka ii ja. A fa Iburahima la jɔnɔn le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ. **16** Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.» **17** Wo rɔ, Isiyaka bɔra ye ka wa a la faaninbon lɔ Kerari dinban dɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. **18** A fa Iburahima tun ka kɔlɔn mɛnilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitiilu nara ka woilu bɛɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bɛɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ mɛn la kɔlɔnɔnɔn la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kelenna kɔlɔnɔnɔn la ii la. **19** Lon do rɔ, Isiyaka la jɔnɔn ka kɔlɔn do sen dinban dɔ ka se ji ma. **20** Kerari kolofen kɔnɔmadɛnɔnɔn nara ka Isiyaka la kolofen kɔnɔmadɛnɔnɔn keɛ, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn jin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Esekɛ, ka a masɔrɔn ii kɛlɛra a fɛ. **21** Isiyaka la jɔnɔn ka a kɔlɔn dogbɛrɛ sen. Kɔni Kerarikailu nara ka ii keɛ wo fanan fɛ. Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Sitina. **22** A ka yɔrɔ wo bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ, ka kɔlɔn gbɛrɛ sen ye ikɔ. Mɔɔ si ma ii keɛla wo fɛ. Wo rɔ, Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Rehoboti. A ka a fɔ ko: «Sisen Allabatala da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kɔndɔ.» **23** Isiyaka bɔra ye ka wa Beri-Seba. **24** Su wo rɔ, Allabatala bɔra gbɛ rɔ a ye, ka a fɔ a ye ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fɛ. N di jumaya kɛ i ye ka i bɔnsɔn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kosɔn.» **25** Isiyaka ka Alla saraka janin diya lɔ ye Allabatala bato kanma. A ka a la faaninbon lɔ dinkira wo rɔ. A la jɔnɔn ka kɔlɔn gbɛrɛ sen. **26** Lon do rɔ, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la keɛɛɛɛ kuntii Pikoli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara. **27** Isiyaka ka ii

mapɔninka ko: «Waati taminni, ai ka n tɔrɔ ka n gbɛn ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» **28** Ii ka a jabi: «An da a yen ko Allabatala ye i fɛ. An ye teriya sidi an jɔnɔn tɛma, ka bɛn kan kelen ma. **29** Ikomɛn an ma kojuu kɛ i la, i fanan tɛ kojuu kɛ an na. An ka kopuma le kɛ i ye. I bɔra an tɔrɔfɛ hɛrɛ le rɔ. An da a yen sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko rɔ.» **30** Isiyaka ka tibili ba kɛ ii ye. Ii ka dɔɔnnin kɛ ka ii min. **31** Wo duusa gbɛ jona, ii ka ii kali i jɔnɔn ye ko ii tɛ kojuu kɛ i jɔnɔn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di ii ma. Ii bɔra hɛrɛ le rɔ ka wa. **32** Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jɔnɔn bɔra kɔlɔn sen diya ka na a fɔ a ye ko: «An da kɔlɔn sen ka se ji ma.» **33** Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Seba. Wo le ka a kɛ, so wo tɔɔ lara ko Beri-Seba haan bi. **34** Nba, Esawu sɔrɔn ka san binaanin bɔ tuma mɛn na, a ka Hetika sunkurun fila furu. Kelen tɔɔ ko Yuditɛ. Wo fa tɛrɛ Bɛɛri le ri. A tɔ kelen tɔɔ ko Basimati. Wo fa tɛrɛ Elɔn de ri. **35** Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tɔrɔ kɔsɛbɛ.

27 Nba, Isiyaka kɔrɔra kɔsɛbɛ. A ja tɛrɛ tɛ fen na sa la wula rɔ. Lon do rɔ, a ka a dɛnɛ fɔlɔ Esawu kili ko: «N dɛnɛ.» Esawu ka a jabi: «Naamun.» **2** Isiyaka ka a fɔ ko: «A ragbɛ, n da kɔrɔ. N ma n sa waati lɔn. **3** I ye i la donsoya muran ta, i la biɛkɛla ni i la biɛ, ka wa sobo jinin wula kɔndɔ. I ye na sobo di n ma. **4** Suman mɛn duman n ye, i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. N di wo dɔɔn ka duwa i ye sani n ye sa waati mɛn dɔ.» **5** Jaa, Isiyaka ka mɛn fɔ a dɛnɛ Esawu ye, Rebeka tolo tɛrɛ ye wo bɛɛ la. Esawu bɔra ka wa sobo jinin diya wula kɔndɔ tuma mɛn na, **6** Rebeka ka a fɔ a dɛnɛ Yakuba ye ko: «N da i fa kumakan mɛn. A ra a fɔ i kɔrɔɛ Esawu ye ko: **7** «i ye na sobo ri. Ko suman mɛn duman n ye, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. Ko n di wo dɔɔn ka duwa i ye Allabatala jana sani n ye sa waati mɛn dɔ.»» **8** Rebeka ka a fɔ ko: «Nba, n dɛnɛ, i tolo malɔ. N ye mɛn fɔla i ye, i ye wo kɛ. **9** Wa badenni juma fila mira baa kuru rɔ ka na ii ri. Suman mɛn duman i fa ye, n di wo tibi. **10** N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo dɔɔn ka duwa i ye sani a ye sa waati mɛn dɔ.» **11** Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔrɔɛ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don tɛ nde ma. **12** Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N tɛ duwa si sɔrɔn, fɔ danka.» **13** A na ka a fɔ ko: «N dɛnɛ, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fɔ nde. N ka mɛn fɔ, i ye wo kɛ dɔrɔn. Wa bailu mira ka na ii ri.» **14** Yakuba wara baa fila mira ka na ii

di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili ke. **15** Esawu la faanin puma tere ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomanni Yakuba bolo. A ka a bila a ma. **16** Rebeka ka badenni gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun te a fan menilu ma. **17** A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka men gbasu. **18** Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka ka a fo ko: «Naamun. N dence juman de kan?» **19** Yakuba ka a fa jabi: «I dence folo Esawu le kan. I ka men fo n ye, n da wo ke. I wuli ka i sii ka n na sobo doon, sa i ri duwa n ye.» **20** Isiyaka ka a fo a dence ye ko: «Ee, n dence! I ra kaliya. I ka sobo soron jona di?» Yakuba ka a fo ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» **21** Isiyaka ka a fo ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lon ni Esawu le ile ri.» **22** Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fo ko: «I kan boni Yakuba kan na, koni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.» **23** Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masoron si tere ye a boloilu ma ikomin Esawu boloilu tere ye ja men ma, wo bolo ma a duwara a ye. **24** Isiyaka ka Yakuba mapininka ko: «Tupa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.» **25** Isiyaka ka a fo ko: «Suman di n ma. N di i la sobo doon ka duwa i ye.» Yakuba ka suman sii a koru. A ka doonnin ke. Yakuba nara resenji fanan di. A ka wo min. **26** Isiyaka banda doonninna ka a fo a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» **27** Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma men tuma men na, a ka a duwa a ye ko: «N dence suma ye ikomin sene suma duman ja men ma, Allabatala ka baraka don sene men do. **28** N dence, Alla ma i la seneke duu jumaya ka sancu puma lana a kan, Alla ma wo kera. Ka i la suman ni i la resenji siyaya kosebe, Alla ma wo kera. **29** Ka moailu bila i la fanka koru, Alla ma wo kera. Ka siyailu lana ka ii majii i koru, Alla ma wo kera. Ka i lasii i badenmailu kun na, Alla ma wo kera. Ka i na la den bee lana ka ii majii i koru, Alla ma wo kera. Mo men ba i danka, Alla ma toroya lara wo kan. Mo men ba duwa i ye, Alla ma jumaya kera wo ye.» **30** Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bora a fa torofe. A ma men bake wo ko ru, a koru Esawu nara ka bo donsoya diya wula kondu. **31** A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo doon, ka duwa n ye.» **32** A fa ka a fo ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence folo Esawu.» **33** Isiyaka yereyere

kojuuya. A ka a fo ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n koru? N ka wo doon ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.» **34** Nba, Esawu ka a fa la kuma wo men tuma men na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» **35** Isiyaka ka a jabi: «I dooce le nara janfa ru ka i la duwawu soron.» **36** Esawu ka a fo ko: «Men ka a too la ko Yakuba, jo ye wo fe, baa a ra janfa don n ma sija fila. A too benni a ma fewu! A ka n na koromamoya mira n na ka wo ke a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» **37** Isiyaka ka a jabi: «A ragbe! N da a lasii i kun na, ka a badenma to bee ke a la baaraden di. N da suman ni resenji siyaman baraka don a la ko ru. N dence, n ye nfen ke i ye?» **38** Esawu ka a fa madiya iko tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le teren i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyu ka kasi kosebe. **39** A fa ka a fo a ye ko: «Duu puma ye yoru men do, sancu puma ye na la a kan, i ri janya wo la. **40** I ri i balo soron i la fanmuru le la. I ri ke i dooce la baaraden de ri, koni i wa murunti tuma men na, i ri i jere bo a la fanka koru.» **41** Nba, Isiyaka ka duwawu men ke Yakuba ye, wo kera sababu ri, Yakuba gboyara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a su don na, n di n dooce Yakuba faa.» **42** Esawu miri tere ye men di, wo fora Rebeka ye. Wo ru, a ka a dence Yakuba kili ka a fo a ye ko: «I tolo malu. A lo ye i koru Esawu la ka i faa ka a la mo ne bo i ru. **43** N den, i ye n kan mira ka a ke. I bori sisen ka wa n koru Laban wara Haran. **44** I ye men a wara ye dooni, fo i koru jusu ye ban sumala. **45** I koru la diminya ba mala, i ka men ke a la, a ri jina wo ko ru. Wo ba ke, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo te n kana bonu ai fila bee la ko ru lon kelen do.» **46** Nba Rebeka ka a fo Isiyaka ye ko: «N koru, Esawu ka Hetika sunkurun menilu furu jin, wilu ra n see kojuuya, fo ka dunuya lo bo n na. Ni Yakuba fanan ka Hetika sunkurun do ta, men ye wilu joo di, wo ri n toru wo ja jere jere ma. Saya ka fisa wo ri paaon!»

28 Wo ru, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fo a ye ko: «I kana muso ta Kanaan jamana denmusoilu ru de! **2** Wa i benba Betuweli wara Padami Aramu, ka i barince Laban denmuso do furu. **3** Alla Sebetii ye baraka don i la ko ru ka i jiri ka i bonson siyaya. Alla ye jama siyaman bo i ru. **4** Alla ka baraka men ke i benba Iburahima la ko ru, a ye baraka wo

jooon ke i ni i bõnsõn na ko rō, kosa jamana jnin di ke i ta ri, i yōrō mēn dō jnin di i ye london de ri haan bi, baa Alla ka jamana jnin di Iburahima le ma.» 5 Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, mēn ye Aramu bõnsõn Betuweli dence ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kōrōce ri. 6 Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma mēn na, a ka a fō a ye ko a kana muso ta Kanaan jamana denmusoilu rō de! 7 Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. 8 Esawu ka a lōn wo le rō ko Kanaan jamana sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. 9 Wo rō, a wara Isumayila wara, mēn ye Iburahima dence ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tōō le ko Mahalati. A kōrōce tōō ko Nebayoti. 10 Nba, Yakuba bōra Beri-Seba ka wa Haran. 11 A ye sila kan tuma mēn na, a sera dinkira do rō ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kōrō a sunōōra. 12 Ka a tō sunōō rō a ka sankale do yen sibo rō. Wo lōni duu ma, a kun seni fōō bandakolo ma. Alla la melekailu ye jii ni ye lele sankale wo ma. 13 Allabatala jerē ka a fō ko: «Nde le Allabatala ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mēn kan jnin de, n di wo di i ni i bõnsõn ma. 14 I bõnsõn di siyaya ikomin duukolo kijē, ka jensen ka wa telebō ni telebe rō, ka wa tele kankan bolomaran ni tele kankan bolokinin dō. I ni i bõnsõn di ke sababu ri, siyailu bēē di baraka sōrōn n bolo. 15 I tolo malō. N ye i fē tuma bēē rō. I wa ke wa la yōrō yōrō rō, n di i latanka kojuu ma. N di i kōse ka i lana jamana jnin dō ikō. N tē bō i fē haan n da n lahidi mafa, mēn n da ta i ye.» 16 Yakuba kunura sunōō rō tuma mēn na, a ka a fō ko: «Allabatala ye dinkira jnin dō yan. N tun ma a lōn.» 17 Yakuba silanda. A ka a fō ko: «Dinkira masilannin de jnin di de! Dinkira jnin tē foyi di fō Alla la bon! Sankolo don dinkira ri tēren yan.» 18 Yakuba wulira sōōma da la jona. A tun ka kabakurun mēn don a kun kōrō, a ka wo ta ka a lālō ka a kē tōōmasere ri ka tulu mun a kan. 19 A ka dinkira wo tōō la ko Beteli. A tōō fōlō le tēre ko Lusi. 20 Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fē ka n natanka n na taama jnin dō, ka suman ni fereyabō di n ma, 21 sa n di n kōse hērē rō ka na n fa so la, ni i ka wo bēē kē ten, Allabatala ri kē n Maari Alla ri. 22 N da kabakurun mēn nalō ka a kē tōōmasere ri yan, wo ri kē Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29 Yakuba ka sila mira ka wa telebō jamana rō. 2 A seni yōrō do rō, a ka kolōn do yen wula rō. Saa kuru sawa lani tēre kolōn da la. Wo ye laminna kolōn wo le rō. Kolōn wo da tuunni kabakurun mēn na, wo ka bon tēre kosebē. 3 Kolofen kōnōmadenilu ii wa ii la saa bēē laden tuma mēn na, ii ri kabakurun makurukuru ka a labō kolōn da la, ka saa ii lamin. Saa wa ban ii minna tuma mēn na, ii ri kabakurun makurukuru ka kolōn da latunun a la ikō. 4 Yakuba ka kolofen kōnōmadenilu majininka ko: «N badenmailu, ai bōni mi?» Ii ka a jabi: «An bōni Haran de.» 5 Yakuba ka a fō ko: «Ai ka Laban lōn wa, Nakōri mamaren?» Ii ka a jabi: «An ka a lōn.» 6 Yakuba ka ii majininka ko: «Tana tē a la ye?» Ii ka a fō ko: «Tana si tē a la ye. I ma a denmuso Raseli yen? A natola a la saailu ri.» 7 Yakuba ka a fō ko: «Ai jna lō. Tele ka jan fōlō, saailu laden waati ma se fōlō. Ai ye saailu lamin ka wa ii ri bin dōōn diya.» 8 Kolofen kōnōmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kela, fōō saa bēē wa ban nala fōlō. Ii wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bō kolōn da la ka saailu lamin.» 9 Yakuba ye kumala kolofen kōnōmadenilu fē tuma mēn na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tēre ii kōnōmaden de. 10 Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma mēn na, a wara kabakurun makurukuru ka a bō kolōn da la, ka a barince la saailu lamin. 11 Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebē fōō ka kasi. 12 A ka a fō Raseli ye ko: a ye a fa dōōmuso Rebeka den de ri. Raseli borimantō wara wo fō a fa ye. 13 Laban ka a dōōmuso dence Yakuba la ko mēn tuma mēn na, a ka a bori ka wa a kōfē. A seni a tōrōfē, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka dantēeli kē Laban ye. 14 Laban ka kuma wo mēn tuma mēn na, a ka a jabi: «An bēē ye buruju kelen de ri jō!» Yakuba ka karo kelen kē Laban tōrōfē. 15 Lon do rō, Laban ka a fō Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, kōni wo bēē ni a ta, i ma kan ka baara kē n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka kē mēn di, i ye wo fō n ye.» 16 Wo ka a tēren, denmuso fila ye Laban bolo. Kōrōmamōō tōō ko Leya. A dōōmuso tōō ko Raseli. 17 Leya jākise tēre ye kenjji, kōni Raseli kenjji jna bēē ma. 18 Raseli diyara Yakuba ye kosebē. Wo rō, a ka Laban jabi: «N di san wōrōnwula kē baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» 19 Laban ka a fō ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mōō gberē ma. To n tōrōfē yan.» 20 Wo rō, Yakuba ka san wōrōnwula kē baara la Raseli sōrōn kanma, kōni Raseli ladiyajne kosōn san

worɔnwula wo kera a jana ikomin tele dando **21** San worɔnwula dafanin, Yakuba ka a fɔ Laban yɛ ko: «N muso di n ma sisen. Waati mɛn fɔni, wo ra dafa. N yɛ a fɛ an yɛ dɛn.» **22** Nba, Laban ka a siijɔɔ bɛɛ kili ka tibili ba kɛ, **23** kɔni su wo rɔ, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya dɛnda. **24** Laban ka a la jɔnmuso do di Leya ma ka a kɛ a la jɔn di. Jɔnmuso wo tɔɔ ko Silipa. **25** Duusagbeni, Yakuba ka Leya le yen yɛ! A wara a fɔ Laban yɛ ko: «I nɔ nfen de kela n na jin ten? N ka baara kɛ i yɛ Raseli le sɔrɔn ko rɔ. Nfenna i ra n janfa?» **26** Laban ka a jabi: «Ka dɔɔmamɔ furu kɔrɔmuso jɛ, wo tɛ kela an wara yan. **27** I sabari ka lɔɔkun jin dafa Leya la kɔjɔ bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo rɔ, i ri san worɔnwula gbɛrɛ kɛ n yɛ.» **28** Yakuba sɔnda wo ma. A ka lɔɔkun wo dafa Leya fɛ. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. **29** Laban ka a la jɔnmuso Bilaha di Raseli ma ka a kɛ a la jɔnmuso ri. **30** Yakuba ni Raseli dɛnda. Raseli diyara a yɛ ka tamin Leya kan. Yakuba ka san worɔnwula kɛ baarala Laban yɛ iko tuunni. **31** Allabatata ka a yen ko Leya ma duman Yakuba yɛ kɔsɛbɛ, tuma mɛn na, a ka den sɔrɔn nɔɔya Leya yɛ, kɔni Raseli tɛrɛ yɛ dɛnsɔrɔnbali le ri. **32** Leya ka kɔnɔ ta ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Allabatata ra n na tɔrɔya yen. N di diya n cɛɛ yɛ sisen.» Wo le rɔ, a ka den tɔɔ la ko Rubɛn. **33** A ka kɔnɔ ta iko tuunni ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Allabatata ra a mɛn ko n ma duman n cɛɛ yɛ. Wo rɔ, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Simeyɔn. **34** Leya ka kɔnɔ ta iko tuunni ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Sisen kɔni, n cɛɛ ri i fasa n ma, ka a masɔrɔn n da dɛncɛ sawa sɔrɔn a yɛ.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Lebɪ. **35** A ka kɔnɔ ta iko tuunni ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Sisen, n di Allabatata tando.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yahuda. Wo kɔ, a ka den sɔrɔn madooya.

30 Nba, Raseli ka a yen tuma mɛn na ko a ma den sɔrɔn Yakuba yɛ, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I yɛ den di n fanan ma. Ni wo tɛ n di faa.» **2** Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a yɛ ko: «N yɛ Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den sɔrɔnna wa?» **3** Raseli ka a fɔ ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i yɛ si a fɛ, sa a ri den sɔrɔn n yɛ, sa n fanan di kɛ denbatii ri.» **4** Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a kɛ a muso ri. Yakuba ni wo sira. **5** Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dɛncɛ sɔrɔn a

yɛ. **6** Raseli ka a fɔ ko: «Alla ra jo di n ma. N ka mɛn fɔ, a ra wo mɛn ka n sɔ dɛncɛ la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan. **7** Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la iko, ka a dɛncɛ filana sɔrɔn a yɛ. **8** Raseli ka a fɔ ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tɛrɛ an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nafitali. **9** Nba, Leya ka a yen tuma mɛn na ko a tɛ kɔnɔ tala butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a kɛ a muso ri. **10** Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dɛncɛ sɔrɔn Yakuba yɛ tuma mɛn na, **11** Leya ka a fɔ ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi. **12** Silipa ka kɔnɔ ta iko tuunni. A ka a dɛncɛ filana sɔrɔn Yakuba yɛ tuma mɛn na, **13** Leya ka a fɔ ko: «ɛɛ, n da sɛwa kɔsɛbɛ. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔ jɛlɛnni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Asɛri. **14** Suman ka waati, Rubɛn wara jiri lulu doilu tɛrɛn sɛnɛ rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na ii di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «I jaandi, i yɛ n sɔ i dɛncɛ la janman basi jiri lulu doilu rɔ.» **15** Kɔni Leya ka a jabi: «I ra n cɛɛ bɔ n bolo kɔni wo ma i wasa, ko di? I ri n dɛncɛ la janman basi jiri lulu fanan bɔ n bolo wa?» Raseli ka a fɔ ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sɔ i dɛncɛ la janman basi jiri lulu rɔ, n na cɛɛ Yakuba ri si i fɛ su jin dɔ.» Leya sɔnda wo ma. **16** Wura fɛ, Yakuba nara ka bɔ sɛnɛ rɔ. Leya ka i bori ka wa a kunbɛn, ka a fɔ a yɛ ko: «I sitɔ nde le wara bi. N da i sɔrɔn n dɛncɛ la janman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fɛ su wo rɔ. **17** Alla tolo tɛrɛ yɛ Leya la tarali kan na. Wo rɔ, Leya ka kɔnɔ ta ka a dɛncɛ looluna sɔrɔn Yakuba yɛ. **18** Leya ka a fɔ ko: «Alla ra n sara ka a masɔrɔn n ka n na jɔnmuso di n cɛɛ ma.» Wo le rɔ, a ka dɛncɛ wo tɔɔ la ko Isakari. **19** Leya ka kɔnɔ ta iko tuunni ka a dɛncɛ wɔɔrɔna sɔrɔn Yakuba yɛ. **20** A ka a fɔ ko: «Alla ra ko ba kɛ n yɛ. N cɛɛ ri n bonya sisen, ka a masɔrɔn n da dɛncɛ wɔɔrɔ sɔrɔn a yɛ.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Sabulɔn. **21** Wo kɔ rɔ, a ka denmuso fanan sɔrɔn, ka wo tɔɔ la ko Dina. **22** Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kɔ, ka a la tarali kan namen, ka den ko nɔɔya a yɛ. **23** Wo rɔ, a ka kɔnɔ ta ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Alla ra maloya bɔ n na. **24** Allabatata yɛ dɛncɛ gbɛrɛ la jin kan.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yusufu. **25** Nba, Raseli ka Yusufu sɔrɔn tuma mɛn na, Yakuba ka a fɔ Laban yɛ ko: «Sila di n ma. N yɛ n kɔsɛ n wara. **26** I yɛ n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara kɛ i yɛ, woilu le la ko rɔ. I yɛ ii di n ma, sa n di wa. N da baara mɛn kɛ i yɛ, i jɛrɛ ka wo lɔn.» **27** Laban ka a jabi: «N

fa, i sabari. N da jaɓininnin ke ka a yen ko Allabatala ka baraka don n ko rɔ ile le la ko kosɔn. **28** Wo rɔ, i sara ka kan ka ben men na, i ye wo fɔ n ye. N di wo di i ma.» **29** Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara ke i ye ja men ma, i jere ka wo lɔn. I la kolofenilu siyayara ja men ma nde bolo, i ka wo fanan lɔn. **30** N nara kolofen men teren i bolo, woilu ma siya tere, kɔni sisen, ii ra siyaya ka ke kolofen kuru ba ri. Allabatala ka baraka don i la ko rɔ nde le la ko kosɔn. Wo rɔ, n te baara ke n jere ye sisen, ka n na denbaya balo wa?» **31** Laban ka a fɔ ko: «N ye nfen di i ma ka a ke i sara ri?» Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kɔni ni i ka ko kelen pe jin ke n ye, n di to yan ka i la saailu gbɛn ka ii kanda. **32** I ye diɓe, n ye wa i la kolofen bee kɔrɔsi bi. N wa kolofen finman menilu yen, n di woilu bɔ a rɔ, a ni kolofen manɗeenman. Woilu ri ke n sara ri. **33** Lon do nato, ni i ka n na kolofen kɔrɔsi i ri a lɔn ni n telenni wala n telenni te. Ni i ka baa do yen n bolo, men manɗeenman te, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, men finni te, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma.» **34** Laban ka a fɔ ko: «Ale le wo ri. I ka a fɔ ja men ma, a ri ke wo ja ma.» **35** Wo lon kelen, Laban wara bakɔrɔn manɗeenman ni bamuso manɗeenman bee bɔ a la kolofenilu rɔ. Fen fen, ni gbe ye a rɔ, a ka wo bee bɔ ii rɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bee karifa a denceilu la. **36** Ii ka te le sawa taama ke kolofen woilu ri ka ii mabo Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbenna ka ii lakandan. **37** Nba, Yakuba ka jiribolo kende doilu tee jiri su sawa la, pepiliye, amande, a ni pilatani. A ka jiribolo kende woilu fara doilu bɔ ii ma ka jiribolo woilu manɗeen. **38** A ka jiribolo kende manɗeenmin woilu bilabila bailu la jiminfen kɔndo, sa bailu wa na ii min diya, ii ri jiribolo manɗeennilu yen, baa bailu ye yeɓeɓe i jaɓɓon kan i min waati le. **39** Ii wa yeɓe i jaɓɓon kan jiribolo woilu je, ii ri den manɗeenilu sɔrɔn. **40** Yakuba ka saamusoiɓu bɔ kolofen toilu rɔ, ka ii bila Laban na saa manɗeenilu ni finmanilu jaɓɔrɔ, sa ii ri Laban na saa woilu yen. Wo rɔ, Yakuba la saa woilu ka den manɗeenman ni den finmanilu sɔrɔn. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru sɔrɔn a jere ye. A ma sɔn a ta ni Laban ta ye basan. **41** Ni kolofen toɓɓoninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manɗeenilu bila jiminfen kɔndo ii jaɓɔrɔ. Wo rɔ, ii ri yeɓe i jaɓɓon kan jiribolo dafɛ, **42** kɔni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba te jiribolo bila jiminfen kɔndo ii jaɓɔrɔ. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kera Laban ta ri,

kɔni kolofen toɓɓonni denilu kera Yakuba ta ri. **43** Nba, Yakuba kera fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen mesen siyaman sɔrɔn. A ka jaɓɓonni ni jaɓɓonni fanan sɔrɔn, a ni jaɓɓonni ni faliilu.

31 Laban denceilu tere ye a fɔla ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bee ta. A ra a jere ke fentii ri wo rɔ an fa bolofen do.» Wo kuma fɔra Yakuba ye. **2** Yakuba ka Laban nakɔrɔsi ka a yen ko Laban tere ye a mirila a ma ja men ma fɔlo, a te a mirila a ma wo ja ma butun. **3** Lon do rɔ, Allabatala ka a fɔ Yakuba ye ko: «I kɔse i fa so la, ka wa i badenmailu tema. N di to i fe.» **4** Wo rɔ, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko ii ye na a teren wula kɔndo, a la kolofen ye yɔrɔ men. **5** Ii seni ye, Yakuba ka a fɔ ii ye ko: «N da a yen ai fa ja rɔ ko a tere ye mirila n ma ja men ma fɔlofɔlo, a te mirila n ma wo ja ma butun, kɔni n fa Maari Alla ra to n fe. **6** Ai jere ka a lɔn ko n da baara ke ai fa ye n fanka bee la. **7** Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bɔ n sara la ko tan, kɔni Alla ma sɔn a ye kojuu ke n na. **8** Ni ai fa ka a fɔ ko finman ni gbɛman ye kolofen menilu rɔ, ko woilu ri ke n sara ri, nba, kolofen bee ra ke finman ni gbɛman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen menilu manɗeenmin, ko woilu ri ke n ta ri, nba, kolofen bee ri manɗeen. **9** Alla le ka ai fa la kolofenilu bɔ a bolo ka ii di nde ma.» **10** Yakuba ka a fɔ a musoiɓu ye iko tuun ko: «Kolofen ye yeɓeɓe i jaɓɓon kan waati men na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakɔrɔn menilu ye yeɓeɓe baamusoiɓu kan, wo bee manɗeenmin de. **11** Wo waati rɔ, Alla la meɓeɓe ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N ka a fɔ ko: «Naamun.» **12** A ka a fɔ ko: «Bakɔrɔn menilu ye yeɓeɓe bamusoiɓu kan, i ye woilu kɔrɔsi. A bee manɗeenmin de. A ye wo ja le ka a masɔrɔn Laban ka fen fen ke i la, n ka wo bee yen.» **13** A ka a fɔ ko: «Alla le nde ri, men ka a jere yiraka i la Beteli. I ka tulu mun kabakurun kan dinkira men do ka a ke toomasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bɔ jamana jin do, ka i kɔse i fa so la.» **14** Raseli ni Leya ka a jabi: «An te foyi sɔrɔnna yan an fa la ce rɔ a la saya kɔrɔ. **15** An fa jere te an jatela foyi ri sisen fo siya gberɛ mo. A ra an san, ka an furu fen bee doɓɓonni ka a ban.» **16** Ii ka a fɔ ko: «Alla ra nanfulu men bee mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bee ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka men fɔ i ye, i ye wo ke fasayi.» **17** Wo rɔ, Yakuba wulira ka a musoiɓu ni a denilu layeɓe jaɓɓonni kan, ka sila mira ka wa. **18** A ka a la kolofen bee bila a je ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rɔ. A ka a la kolofenilu ni a bolofen

bɛɛ ta, a tun ka fen fen sɔrɔn Padani Aramu. **19** Ii watɔla, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa ii ri a bolo. A ka woilu sonya a fa kɔ ma, baa Laban wani tɛrɛ a la saailu si mali diya. **20** Yakuba ka Aramu bɔnsɔn Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. **21** A ka a bolofen bɛɛ ta ka a bori. A ka Efirati Ba tɛɛ, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fɛ. **22** Yakuba wa tele sawanan lon, a fɔra Laban ye ko Yakuba ra a bori. **23** Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba kɔ. Ii ka tele wɔrɔnwula kɛ a kɔsaranna. Ii ka Yakuba tɛrɛn Kiliyadi koyinke yɔrɔ rɔ, **24** kɔni sani ii ye i jɔɔn yen, Alla ka a jɛrɛ yiraka Aramu bɔnsɔn Laban na sibo rɔ, ka a fɔ a yɛ ko: «Laban, i ye a kɛ kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kɛ a yɛ!» **25** Nba, Laban wara Yakuba tɛrɛn tumana mɛn na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lɔ koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka ii la faaninbonilu lɔ Kiliyadi koyinkeilu kɔrɔ. **26** Laban wara ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko kɛ n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jɔn ye mirala keɛ rɔ ja mɛn ma. **27** Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo tɛ, n tun di tolon ba kɛ i yɛ. An tun di sewa ka donkilila, ka sɛsɛ fɔ, ka kora fɔ ka i bilasila. **28** Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kɔndɔn, i ma wo fɛrɛ di n ma. I na nfen nalonmaya ko kɛla jin di? **29** An ye yɔrɔ mɛn dɔ jin, a se ye n ye ka kojuu kɛ i la, kɔni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rɔ. A ka a fɔ ko: «Laban, i ye a kɛ kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kɛ a yɛ.» **30** Nba, n ka a lon ko i kunfani ba le tɛrɛ ka wa i fa so la, kɔni nfenna i ka n na jooilu sonya?» **31** Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masɔrɔn n silanni tɛrɛ i jɛ. A tɛrɛ ye n kɔndɔ ko i ri i denmusoilu bɔ n bolo fanka la **32** kɔni i la jooilu ta fan fɛ, ni i ka woilu tɛrɛn mɔɔ mɛn bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka kɛ an sereilu ri. Wa i jalankalan an na dinkira bɛɛ rɔ. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lon ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya. **33** Laban wara a jalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan Leya la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan jonmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bɔra ye ka wa a jalankalan Raseli la faaninbon na. **34** Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma jɔɔmɛ siifen kɔrɔ, ka a sii a kan. Laban ka a jalankalan fan bɛɛ rɔ bon na, kɔni a ma foyi yen. **35** Raseli ka a fɔ a yɛ ko: «N fa, i ri hake to. N ye n bolo kɛla ji rɔ karo la bi. Wo rɔ, n ti se n wulila.» Laban ka

a la jooilu jinin fan bɛɛ rɔ, kɔni a ma ii yen. **36** Wo rɔ, Yakuba jusu bɔra Laban kanma fo ka a keɛ lɔɔ tɛrɛ ye a la. A ka a fɔ a yɛ ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su juman de kɛ i la? N ka hake su juman ta i la?» **37** Nba, i ra i jalankalan ka n bolofen bɛɛ mafene sisen, i ka i la fen su juman yen? I ka mɛn yen, wo labɔ an badenma bɛɛ jana yan, sa ii ri kititɛɛ an tɛma. **38** Nde ka san muwan kɛ i wara. I la saamusoiu ni i la bamusoilu fen fen kɔnɔ ma tɔjan. N ma i la saaji si mafaa ka a dɔɔn. **39** Wara wa mɛn mira ka wo faa, n tɛ wo yiraka i la. N jɛrɛ ri wo jɔɔn sara. Mɛn wa sonya su rɔ, a ni mɛn wa sonya tele rɔ, i ri a fɔ ko n ye wa wo jɔɔn jinin. **40** Tara gbara n na tele rɔ. Nɛnɛ ka n mira su rɔ. N ma se sunoola. **41** N ka san muwan kɛ i wara. N ka san tan ni naanin kɛ baarala i yɛ i denmuso fila ko kɔsɔn. N ka san wɔɔrɔ kɛ baarala ka kolofen doilu sɔrɔn, kɔni i ka do bɔ n sara la sɔja tan. **42** N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla mɛn ye kɔnin, ni wo tun ma kɛ n fɛ, sa i ra n bolokolon gbɛn a to, kɔni Alla ka n na tɔrɔya le yen. N ka baara mɛn kɛ, ale le ka wo lon. Wo le kɔsɔn, a ka kititɛɛ ile ni nde tɛ su taminni jin dɔ.» **43** Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoilu le ri. Ii den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I jayɛn fen fen na jin, n ta le wo bɛɛ ri, kɔni n ti se n denmusoilu ni n mamarenilu bɔla i bolo butun. **44** Wo rɔ, An ye tɛriya sidi an ni jɔɔn tɛma, sa sɛrɛya ri kɛ nde ni ile tɛma ka a yiraka ko jususuma ye to an tɛma.» **45** Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasɛrɛ ri. **46** A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Ii ka kabakurun ta ka a ton i jɔɔn kan. Wo kɛni, ii bɛɛ ka i laden ka dɔɔnnin kɛ kabakurun ton tɔrɔfɛ. **47** Laban ka kabakurun ton wo tɔɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔɔ la ko Kaledi. **48** Laban ka a fɔ ko: «Kabakurun ton mɛn ye sɛrɛya le ri nde ni ile tɛma bi.» Wo le kɔsɔn yɔrɔ wo tɔɔ lara ko Kaledi. **49** A ye kilila fanan ko Misisipa, ka a masɔrɔn Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatalla ye an fila bɛɛ kɔrɔsi. **50** Ni i ka kojuu kɛ n denmusoilu la, ni i ka muso gbɛrɛilu ta, hali n ma ko lon a rɔ, Alla jayɛn an fila bɛɛ la. I kana jina wo ko rɔ.» **51** Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ja lɔ kabakurun ton jin dɔ, ka i ja lɔ kabakurun jin dɔ, n ka mɛn lɔ ka a kɛ tɔɔmasɛrɛ ri. **52** Kabakurun ton jin di kɛ sɛrɛya ri. Kabakurun loni jin fanan di kɛ sɛrɛya ri. Wo rɔ, n kana tamin ii la ka wa i keɛ. I fanan kana tamin ii la ka na n keɛ. **53** I benba Iburahima ni n benba Nakɔri a ni ii failu Maari

ri kititēe nde ni ile tema.» Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni men ye. **54** Yakuba ka kolofen do faa ka Alla so wo rō koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bee kili ko ii ye na dōnnin ke. Ii ka dōnnin ke ka si koyinke kan ye. **55** Wo sōoma da la jona, Laban wulira ka a denmusoilu ni a mamarenilu kōndōn ka duwa ii ye, ka ban ka sila mira ka a kōse a wara.

32 Yakuba ni a la mōoilu ka sila mira ka wa. Ii watōla, Alla la meleka doilu nara ben Yakuba la. **2** A ka ii yen waati men na, a ka a fō ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo rō, a ka dinkira wo tōo la ko Mahanimu. **3** Yakuba ka keladenilu lawa a jē a kōrōce Esawu ma Seyiri la jamana rō, Edōmu mara rō kōnin. **4** A ka ii kelaya ko: «Ai ye wa a fō n tii Esawu ye ko a la jōnce Yakuba ka a fō ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, kōni sisen n da n kōse. **5** Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni baa, a ni jōnilu ni jōnmusoilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» **6** Keladenilu wara kela wo fō Esawu ye. Ii ban men keni kela fōla, ii ka ii kōse Yakuba ma ka a fō a ye ko: «An wara i kōrōce Esawu teren ye. A nato i labenna. Cee keme naanin ye a bolo.» **7** Yakuba silanda kojuuya fōo ka a kōno rakaliya. A ka a la mōoilu ratala ka ii ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni jōmōeilu fanan datale wo ja ma. **8** A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tō kelen di i bori ka bō a bolo.» **9** A ka Alla tara ko: «Ee Allabatala, n benba Ibrahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fō n ye ko n ye n kōse n fa so la, ka wa n badenmailu tema. I ka a fō ko i ri here ke n ye ye. **10** I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden Ba tee fōlōman, foyi tere te n bolo, fō n na taama gbeleke dōrōn, kōni bi, n na mōoilu ra siyaya kōsebe, fōo ka ke kuru fila ri. **11** I jaandi, i ye n bō n kōrōce Esawu bolo. N silanni a jē. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ii nailu faa. **12** I jere le ka a fō ko i ri here ke n ye ka n bōnsōn siyaya ikomin kōoji kijē, mōo te wo men dan lōnna.» **13** Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rō. A ka a la kolofen doilu jenematōmōn, ka ii sanba a kōrōce Esawu ma. **14** A ka bamuso keme fila ni bakōrōn muwan bō, ka saamuso keme fila ni saaji muwan la woilu kan. **15** A ka jōmōemuso bisawa ni woilu sinminderilu fanan bō. Ka la woilu bee kan, a ka nisimuso binaanin ni tora tan fanan bō, a ni falimuso muwan ni falice tan. **16** A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bee ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bee

karifa a la jōn kelen kelenna la. A ka a fō ii ye ko: «Ii ye wa n jē, ka tee ladon kolofen kuruilu tema.» **17** A ka a fō jōn fōlo ye ko: «I wa n kōrōce Esawu yen, a ri i majininka ko: «I tii ye yon di? I watō mi ten? Kolofen jinilu ye yon ta ri?» **18** A wa jininkali ke ten, i ye a jabi: «I la jōnce Yakuba ta le. A ka ii lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jere nato kōfe.» **19** Yakuba ka kuma kelen wo fō jōn filana ye, a ni jōn sawanan, a ni a tō bee, kolofen kuruilu karifani menilu la. A ka a fō ii ye ko: «Ai wa n kōrōce Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. **20** Ai ye a fō a ye fanan ko a la jōnce Yakuba nato le jin di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fōlo, a jusu ri suma. Wo rō, an wa an jōnōn yen, n na ko ri diya a ye.» **21** Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a jē, kōni ale jere ka su si dinkira wo rō ye. **22** Su kelen wo rō, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jōnmuso fila, a ni a dence tan ni kelen, natamin Jabōki ba kōma. **23** A ka ii latamin ba kō, ka ban ka a bolofenilu bee fanan natamin. **24** Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fe. Su wo rō, cee do nara be Yakuba kan. Ii ka seendon fōo ka kene bō. **25** Cee wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati men na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rō. Wo rō, Yakuba woro kolo mukara. **26** Cee ka a fō ko: «I ye n bila. Kene bōto le.» Yakuba ka a jabi: «N te! Ni i ma baraka don n dō, n te i bila fewu!» **27** Cee ka a fō ko: «I tōo di?» A ka a jabi: «N tōo le Yakuba.» **28** Cee ka a fō ko: «I tōo te wo ri butun. I tōo le sisen ko Isirayeli, ka a masōrōn i ni Alla ra seendon, i ni mōoilu ra seendon, wo bee rō fanka ye i bolo.» **29** Yakuba ka a fō a ye ko: «I jaandi, i tōo fō n ye.» Cee ka a fō ko: «Nfenna i ye n tōo majininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rō. **30** Yakuba ka wo dinkira tōo la ko Penuyeli. Wo kōro le ko: «N da Alla yen ja ni ja, kōni n ma faa.» **31** Yakuba bōra Penuyeli telebo waati. A tere ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masōrōn a sen da muka. **32** Nba, Yakuba gbasira a worokudu le rō wo ja le ma. Wo le ka a ke, Isirayelika te kolofen worokudu fasa dōonna, haan bi.

33 Nba, Yakuba ka a ja lo ka Esawu natola yen. Cee mōo keme naanin ye a kōfe. Wo rō, Yakuba ka a denilu ratala Raseli ni Leya tema, a ni jōnmuso fila tema, bee ni a na. **2** A ka jōnmusoilu ni ii den bila jefe, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila kōfe. **3** A jere taminda jefe. A wara ka i majii bake sija wōrōnwula, ka i madon a kōrōce Esawu la. **4** Esawu ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a

sunbu. Ii fila bee kasira. **5** Esawu ka a ja lo ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A ka a fo ko: «Menilu nani i fe jin di, yon de woiu ri?» Yakuba ka a fo ko: «N tii, Alla ra a jumaya yiraka n ma ka den menilu di n ma, woiu le ten.» **6** Jonmusoilu ni ii deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. **7** Leya ni a denilu fanan nara ka ii majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka ii majii. **8** Esawu ka Yakuba mapininka ko: «N benda kolofen kuru siyaman di. Wo koro ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka ii lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.» **9** Esawu ka a fo ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» **10** Koni Yakuba ka a fo ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woiu mira. N ja la i kan sisen, wo le ikomin n da n ja la Alla kan ka a masoron i ra n damira kojuma. **11** I jaandi. N ka i sanba fen menilu la, i sabari ka woiu mira. Alla ra jumaya ke n ma. N bolofen ka siya, n deseni te foyi la.» Yakuba ka wo magbeleya kosebe fo Esawu dijera wo ma. **12** Esawu ka a fo a ye ko: «An ye wa. N di wa i mal.» **13** Yakuba ka a jabi: «N tii, i jere ka a lon ko denilu la ko ka gbelen. Fanka te ii la. Kolofenilu ni ii sinminderilu ye n bolo fanan. N kana jina woiu ko. Ni n ka taama lakaliya tele kelen koro doron, wo te ben. Kolofenilu ri faa. **14** N tii, i ye wa n je sisen. N di wa dooni dooni, ka ben kolofenilu ni denilu taama ja ma. N di i teren Seyiri la jamana ro.» **15** Esawu ka a fo ko: «Ale le wo ri. N na mo doilu ri to n ko ka i mal.» Yakuba ka a fo ko: «N tii, i kana i jere toro butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.» **16** Wo ro, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana ro. **17** Koni Yakuba wara Sukoti. A ka a la bon lo ye, ka gba lo a la kolofenilu ye. Wo le koson, ii ka dinkira wo to la ko Sukoti. **18** Yakuba bora Padani Aramu ka wa. A juma donda Sekemu so kond, men ye Kanaan jamana ro. A seni ye, a ka a la faaninbon lo so kokan. **19** A la faaninbon lani dinkira men, a ka wo dinkira san Sekemu fa Hamori bonson de ma. A ka a san wodigbe keme le la. **20** A ka Alla saraka janin diya lo dinkira wo ro, ka wo to la ko Alla ye Isirayeli Maari le ri.

34 Nba, Leya ka denmuso men soron Yakuba ye, wo to le tere ko Dina. Lon do ro, Dina wara bo diya sunkurunilu fe so kond. **2** Kanberen do tere ye, men to ko Sekemu. Wo fa le Hifika Hamori ri, men ye jamanatiya la. Sekemu ka Dina yen waati men na, a ka a mira fanka la ka a la a fe ka a ratijan. **3** Yakuba denmuso Dina diyara Sekemu ye kosebe. A ka a kanin.

Wo ro, Sekemu kumara a ye kojuma, kosa a la ko ri diya sunkurun ye. **4** Sekemu ka a fo a fa Hamori ye ko: «I ye sunkurun jin furu n ye.» **5** A fora Yakuba ye ko Sekemu ra a denmuso ratijan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen daf wula kond. Wo ro, Yakuba ma foyi fo fo ka ii makono. **6** Sekemu fa Hamori nara bo Yakuba fe, ka na kuma a ye. **7** Yakuba denceilu nara ka bo wula kond. A fora ii ye tuma men na ko Sekemu ra ii doomuso ratijan, ii dunyara ka mane kojuuya, baa Sekemu na men kela, kojuu ba le wo ri Isirayeli la mooilu wara. Mo te wo kela muume! **8** Hamori ka a fo Yakuba ye ko: «I denmuso duman n dence Sekemu ye kosebe. N ye ai madiyala, ai ye a di n ma, a ye ke a muso ri. **9** An ye ke furuonmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. **10** Ai di to an fe an wara yan. Jamana bee labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya ke. Ai ye duu san ka a ke ai ta ri.» **11** Sekemu ka a fo Dina fa ni a korocailu ye ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye dije n ye. Ai wa fen fen jinin n fe, n di wo bo ka a di ai ma. **12** Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fo. N di wo bee bo ikomin ai ka a fo ja men ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a ke n muso ri.» **13** Ikomin Sekemu tun da ban ii doomuso ratijanna, Yakuba denceilu ka Sekemu ni a fa Hamori jabi janfa kuma la. **14** Ii ka a fo ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo te ben. Maloya ko ba le wo ri an wara. **15** An te son wo ma fo ai ceman bee ye a wara fo wo bee wa faaninta ke ikomin an bee faaninta keni ja men ma. **16** Ni wo kera, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tema yan ka ke mo kelen di. **17** Ni ai konin ma son faaninta ke ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.» **18** Kuma wo diyara Hamori ni a dence Sekemu ye. **19** Sekemu bora ye i koro ka wa ko wo raben, baa Yakuba denmuso duman a ye kosebe. Sekemu wo bonyani tere ka tamin mo bee kan a fa wara. **20** Hamori ni a dence Sekemu wara laden diya so donda la ka kuma so kond mooilu ye. **21** Ii ka a fo ko: «Mo men ye an dunoilulu le ri. An ye dije ii ye to an na jamana kond ka julaya ke an na jamana ro, baa an na jamana ka bon, an bee ri kun a kond. An di ii denmusoilu furu ka an denmusoilu di ii ma. **22** Koni ko do ye an tema. Ni ce bee ma son ka faaninta ke, ikomin ii bee faaninta keni ja men ma, ii te son ka ii sii an tema ka an ke mo kelen di. **23** Ni ii ka ii sii an tema yan, ii la kolofen ni ii bolofen bee te ke an ta ri wa? An ye son faaninta ke ko wo ma, sa ii ri to an

tema yan.» **24** So kōndō mōoilu bēe sōnda Hamōri ni a dence Sekemu la kuma wo ma. Wo rō, cēe menilu tere ye so kōndō, wo bēe faanintara. **25** Nba, ii la faaninta ke tele sawana lon, ka dimin to ii kan, Yakuba dence fila, Simeyōn ni Lebi kōnin, menilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen na, woilu ka ii la fanmurui lu ta ka na be so kōndō mōoilu kan, mōoilu men hankili tē ke le wo ma. Ii nara don so kōndō mōoilu jēnama, ka cēilu bēe faa. **26** Ii ka Hamōri ni a dence Sekemu fanan faa fanmuru la, ka ii dōomuso Dina ta Sekemu la bon na ka wa a ri. **27** Yakuba dence tōilu nara fureilu lani teren ye tuma men na, ii ka so kōndō mōoilu bolofen bēe ta, ka a masōron Sikemu ka ii dōomuso ratijnan. **28** Ii ka saa ni baa ni nisi ni faliilu ta. Ii ka fen menilu yen so kōndō a ni sēnilu rō, ii ka wo bēe ta. **29** Ii ka nanfulu bēe mira, ka musoilu ni denilu bēe mira. Fen fen tere ye bon na so kōndō, ii wara wo bēe ri. **30** Yakuba ka a fō Simeyōn ni Lebi ye ko: «Ai ka men ke jin di, wo ri ke ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan mōoilu ye, Kanaanka ni Peresikailu kōnin. N na mōoilu ma siya. Ni yan mōoilu ka ii laden ka be an kan, n ni n na denbaya bēe ri faa.» **31** Ii ka a jabi: «A ka an dōomuso jate ikomin sunkurunba. Wo benni wa?»

35 Lon do rō, Alla ka a fō Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka janin diya do lo Alla ye, men ka a jere yiraka i la wo lon ka a teren i borito i kōrōce Esawu kōrō.» **2** Wo rō, Yakuba ka a fō a la denbaya ni a la mōoilu bēe ye ko: «Joo menilu ye ai bolo, ai ye wo bēe lafili. Ai ye ai jere seninya, ka ai la faanin senimanilu bila ai kan na. **3** An bōto yan ka wa Beteli. N watō saraka janin diya do lōla Alla ye ye, men ka n na tarali lamēn ka n demen n na tōrōya waati rō. A ra to n fē n na taama bēe rō.» **4** Joo menilu tere ye ii bolo, ii nara wo bēe di Yakuba ma, a ni tololafen menilu tere ye ii tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju ba do kōrō Sekemu so dafē, ka wo fen bēe dokon. **5** Ii wulira ka wa tuma men na, Alla ka silan ba bila ye mōoilu la so bēe kōndō. Wo le ka a kē, mōo si ma bō ka bila Yakuba ni a denceilu kō. **6** Yakuba ni a la mōoilu sera Lusi, so men tōo bi ko Beteli. Wo ye Kanaan jamana le rō. **7** Yakuba ka saraka janin diya lo Alla ye ye, ka a tōo la ko: «Beteli la Alla, » baa a ka a bori a kōrōce Esawu kōrō tuma men na, Alla ka a jere yiraka a la dinkira wo le rō. **8** Wo tuma, Debora sara, men tun ka Rebeka lamō. Ii ka wo su don jiriju do kōrō Beteli so dafē, ka jiri wo tōo la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kōrō. **9** Yakuba nara Beteli ka bō Padani Aramu tuma

men na, Alla ka a jere yiraka a la iko tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rō. **10** Alla ka a fō a ye ko: «I tōo le tere ko Yakuba, kōni i tōo tē ten butun ko Yakuba. I tōo le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tōo la ko Isirayeli wo jna le ma. **11** Alla ka a fō a ye iko tuunni ko: «Alla Sebeetii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bō i rō. I bōnson doilu ri ke mansailu ri. **12** N ka duu men di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bōnson menilu nato i kō, n di a di woilu fanan ma.» **13** Alla kumara Yakuba ye dinkira men na, a wara. **14** Yakuba ka tōomasere kabakurun do lo dinkira wo rō, Alla kumara a ye dinkira men dō kōnin. A ka rēsenji labōn kabakurun wo kan, ka Alla sō wo rō. A ka tulu fanan nabōn a kan. **15** Alla kumara a ye dinkira men na, Yakuba ka wo dinkira tōo la ko Beteli. **16** Ii bōra Beteli ka wa. Ii tun ma sudunya Efirata la tuma men na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbeleyara kosebē. **17** A ye tin kan tuma men na, tinkōrosilali ka a fō a ye ko: «I kana silan, i ra dence kura sōron.» **18** Kōni Raseli ma bō a rō. A satōla ka a den tōo la ko Benoni. A sanin kōrō, Yakuba ka den tōo la ko Beniyaminu. **19** Nba, Raseli sara. Ii ka a su don Efirata sila da la. Efirata wo tōo le bi ko Betilehemu. **20** Yakuba ka tōomasere kabakurun do lo Raseli kaburu kan. Kabakurun wo lōni ye haan bi. **21** Isirayeli ni a la mōoilu bōra ye ka wa ai la faaninbonilu lo Mikidali Ederi kōma. **22** Ai siini ye tuma men na, Ruben ka i la Bilaha fē, men ye a fa Isirayeli jōn muso do ri. Ruben ka men kē, wo fōra a fa Isirayeli ye. Yakuba denceilu tere mōo tan ni fila le ri. **23** Leya ka Ruben de fōlo sōron, ka Simeyōn tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulōn tuun wo la. Ruben tere Yakuba den fōlo le ri. **24** Raseli denceilu tere ye Yusufu ni Beniyaminu ri. **25** Raseli la jōnmuso Bilaha ka Daan ni Nafitali sōron. **26** Leya la jōnmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sōron. Nba, woilu le Yakuba denceilu le ri, a musoilu ka men sōron a ye Padani Aramu. **27** Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyaati Ariba so da la. Bi, mōoilu ye a fōla Kiriyaati Ariba le ma ko Heburōn. Iburahima siini tere dinkira wo le rō. Isiyaka fanan siini tere ye le. **28** Isiyaka sōron ka san keme ni san biseyin bō tuma men na, **29** a sara ka la a benbailu kan. A kōrōra ka a la kōrōya diya bō. A dence fila Esawu ni Yakuba ka a su don.

36 Esawu bōnson de jin di. Mōoilu ye a fōla Esawu le ma ko Edōmu. **2** Esawu ka Kanaan jamana

sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tɛrɛ Hɛtika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn. **3** Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔrɔɔ tɔɔ ko Nebayɔti. **4** Ada ka Elifasi sɔrɔn Esawu yɛ. Basimati ka Reweli sɔrɔn a yɛ. **5** Olibama ka Jewusi ni Jalamu ni Kora sɔrɔn. Esawu denceilu le woilu ri, a musoilu ka menilu sɔrɔn a yɛ Kanaan jamana rɔ. **6** Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbɛrɛ rɔ ka a mabɔ a dɔɔɔ Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bɛɛ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ, **7** baa a ni a dɔɔɔ Yakuba bolofenilu ka siya tɛrɛ kɔsɛbɛ. Wo kɛra sababu ri ii fila ma se tola i jɔɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Ii siini tɛrɛ jamana mɛn dɔ, wo dɔɔman tɛrɛ ii fila bolo ka a masɔrɔn ii la kolofenilu wara kojuuya. **8** Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinke ma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edomu. **9** Esawu le kɛra Edomukailu bɛɛ benba ri, menilu siini Seyiri la koyinke ma jamana rɔ. A bɔnsɔn de jin di. **10** Esawu denceilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dence. Reweli, Esawu muso Basimati dence. **11** Esawu dence Elifasi denceilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi. **12** Esawu dence Elifasi ka jɔn muso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Timina. Ale le ka Amaleki sɔrɔn a yɛ. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri. **13** Esawu dence Reweli denceilu le ten: Nahati ni Serahi ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. **14** Esawu muso Olibama, wo tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Sibeyɔn de ri. Olibama ka dence menilu sɔrɔn Esawu yɛ, woilu le tɛrɛ Jewusi ni Jalamu ni Kora ri. **15** Nba, menilu kɛra kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dence fɔlɔ Elifasi dence woilu rɔ, menilu kɛra kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, **16** Kora, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bɔra Elifasi rɔ Edomukailu na jamana rɔ, woilu le le tɛrɛ jin di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri. **17** Esawu dence Reweli dence menilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Serahi, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bɔra Reweli rɔ Edomukailu na jamana rɔ, woilu le tɛrɛ jin di. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. **18** Esawu muso Olibama dence menilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Jewusi, Jalamu a ni Kora. Esawu muso Olibama dence menilu kɛra kabilatii ri, woilu le tɛrɛ jin di. Olibama tɛrɛ Ana

denmuso le ri. **19** Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edomukailu de woilu ri. **20** Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu tɛrɛn Edomukailu na jamana rɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, **21** Disɔn, Esɛri a ni Disan. Seyiri denceilu le woilu ri, menilu kɛra Horilu la kabilatii ri Edomukailu na jamana rɔ. **22** Lotan denceilu le tɛrɛ Hori ni Hɛman ri. Lotan dɔɔmuso le tɛrɛ Timina ri. **23** Sobali denceilu le ten: Aliban, Manahati, Ebali, Sefo a ni Onamu. **24** Sibeyɔn denceilu le tɛrɛ Aja ni Ana ri. Ana wo tɛrɛ ye a fa la faliilu gbenna tuma mɛn na, ale le fɔlɔfɔlɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kɔndɔ ye. **25** Ana dence le tɛrɛ Disɔn di. A denmuso tɛrɛ Olibama ri. **26** Disɔn denceilu le ten: Hɛmɛdan, Esiban, Jitiran a ni Keran. **27** Esɛri denceilu le tɛrɛ Bilan ni Saban ni Akan di. **28** Disan denceilu le tɛrɛ Usi ni Aran di. **29** Nba, Horilu la kabilatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, **30** Disɔn, Esɛri a ni Disan. Menilu kɛra Horilu la kabilatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tɛrɛ jin di. **31** Sani mansa ye a sii Isirayelika kun na, mansa menilu tɛrɛ ye mansaya la Edomukailu na jamana rɔ, woilu le jin di. **32** Beyɔri dence Bela kɛra mansa ri Edomukailu na jamana kun na. A siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. **33** Bela sani, Serahi dence Jobabu kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Bosira. **34** Jobabu sani, Husamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔra Temanka jamana le rɔ. **35** Husamu sani, Bedadi dence Hadadi siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔn kɛlɛ Mowabu bɔnsɔn na jamana rɔ ka se ii la. A siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Abiti. **36** Hadadi sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔni Masirekan de. **37** Samula sani, Sawuli le kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo bɔra Rehoboti, mɛn ye ba da la. **38** Sawuli sani, Akibori dence Bahali-Hanan siira mansaya la a nɔ rɔ. **39** Akibori dence Bahali-Hanan sani, Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Metabeli. Metabeli tɛrɛ Matiredi denmuso le ri. A benba le tɛrɛ Me-Sahabu le ri. **40** Nba, kabilatii menilu bɔra Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le jin di, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la duu. Ii tɔɔ le ten: Timina, Aliba, Jeteti, **41** Olibama, Ela, Pinon, **42** Kenasi, Teman, Misari, **43** Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kɛra kabilatii ri Edomukailu na jamana rɔ, a bɛɛ ni a la duu. Esawu le kɛra Edomukailu bɛɛ benba ri.

37 Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rɔ, a fa siini tɛrɛ dinkira mɛn dɔ kɔnin. **2** Yakuba denceilu la

ko le jin di. Yusufu saron ka san tan ni waronwula bo tuma men na, a tere ye saailu ni bailu gbenna a korocailu fe. A tere ye a fa la jon musoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence wilu tere ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo bee jafola a fa ye. **3** Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den to bee la ka a masaron a ka Yusufu saron a la cemobaya waati le ro. Wo ro, Yakuba ka duruki korobila manjeenman do di Yusufu ma. **4** Yusufu korocailu ka a yen ko a duman ii fa ye ka tamin ii to bee la. Wo ro, Yusufu gboyara ii ye fofu ii ka ii ban kuma numa fola a ye. **5** Lon do ro, Yusufu sibora. A ka wo jafola korocailu ye tuma men na, do lara a la gboyaje kan. **6** A ka a fofu ii ye ko: «Ai ye i tolo malo n na sibo kan na! **7** N sibora an bee ye sene ro. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yaroni bee, n ta sumansidi ka i wuli ka i lo. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a koru.» **8** A korocailu ka a jabi: «A ye di? A lo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara ii ye iko tuunni ka tamin foloman na a la sibo ni a la kumailu koson. **9** Yusufu sibora iko. A ka wo fanan jafola korocailu ye. A ka a fofu ko: «Ai la tolo malo n na. N da sibo iko tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bee ka i majii n koru.» **10** A ka sibo jafola a fa ni a korocailu ye tuma men na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su numan de wo ri? I ye a fe nde ni i na ni i korocailu bee ye na an majii i koru wa?» **11** A la ko jangboya ka a korocailu mira, koni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati bee ro. **12** Nba, lon do ro Yusufu korocailu wara ii fa la kolofenilu gben diya Sekemu. **13** Isirayeli ka a fofu Yusufu ye ko: «I korocailu ra wa kolofenilu gben diya Sekemu. N ye a fe i ye wa bo ye.» Yusufu ka a fofu ko: «Ale le wo ri.» **14** Yakuba ka a fofu ye ko: «Wa bo ii fe. Ni ii kende, ni ko te kolofenilu fanan na, i ye na wo fon ye.» Wo ro, a ka Yusufu lawa ka bo Heburon dinban do. A se men keni Sekemu, **15** a tere ye a mataamala wula kondoo. Cee do ka a teren ye ka a majininka ko: «I ye nfen jininna?» **16** Yusufu ka a fofu ko: «N ye n korocailu le jininna. Ii ye kolofenilu gbenna. I ka ii diya lon wa?» **17** Cee ka a fofu ko: «Ii ra bo yan. N ka ii kan men ko ii wato Dotan.» Yusufu bora ye ka wa ii ko. A ka ii teren Dotan. **18** A korocailu ka a natola yen fofu yoro jan. Sani a ye se ii ma, a korocailu ka janfa don a ma ko ii ri a faa. **19** Ii ka a fofu i jalon ye ko: «Ai ja lo, sibotii wo nato la le ten! **20** An ye an wuli ka a faa. An ye a lafilu kolon jaran kondoo ka a fofu ko wara juu le ka a faa ka a ddon. A la sibo ri ke

men di wo ro, an di wo yen.» **21** Ruben ka kuma wo men tuma men na, a lo tere ye a la ka Yusufu kisi ii ma. A ka a fofu ko: «An kana a faa. **22** Ai kana a jeli labo. Ai ye a lafilu kolon jaran jin kondoo wula kondoo yan, ai kana ko ke a la.» Ruben ka wo fofu kosa a ri wa ii kofe ka Yusufu layele kolon do ka wa a di a fa ma. **23** Nba, Yusufu se men keni ii ma, ii ka a la duruki korobila manjeenman wo bo a kan na. **24** Ii ka a mira ka a lafilu kolon do kondoo. Kolon wo jani le tere, ji tun te a kondoo. **25** Ii siini tere ddonninna tuma men na, ii ka ii ja lo ka jula doilu tamintola la yen. Wilu tere ye Isumayilaka le ri. Ii boto Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikolon tere ye ii la joomailu la donin do. **26** Yahuda ka a fofu a badenmailu ye ko: «Ni an ka an dode faa ka a dokon, an di tonoo su numan saron wo la? **27** An ye a san Isumayilaka julailu ma. An jere kana a faa. An dode le. An bee ye badenma le ri.» A badenmailu sonda wo ma. **28** Wo ro, Madiyanka julailu tamintola, Yusufu korocailu ka a layele kolon kondoo, ka a san Isumayilaka wilu ma wodigbe muwan na. Wilu ka a san ka wa a ri Misiran. **29** Nba, Ruben nara kolon da la ii kofe, koni a ma Yusufu teren kolon kondoo. Wo gbara a la kojuuya fofu a ka a la duruki rafarafara. **30** A wara a dodecailu teren ye ka a fofu ii ye ko: «Kanberen te kolon kondoo ye butun! N ye wala di?» **31** Wo ro, ii ka bakaron do faa ka Yusufu la duruki korobila ta ka a bila wo jeli ro. **32** Ii wara duruki korobila di ii fa ma ka a fofu ko: «An ka duruki korobila jin teren wula ro. I ye a ragbe ni i dence ta le.» **33** Yakuba ma fili a ma. A ka a fofu ko: «N dence la duruki korobila le jo. Wara juu ra a faa ka a ddon. Ee, n dence Yusufu! Wara ra a rafarafara.» **34** Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi koson, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman ke kasila kojuuya a dence la saya ko ro. **35** A denceilu ni a denmusoilu tere ye nala ko ii ye ii fa jususumala. Koni a ma son a jususuma ko ma. A ka a fofu ko: «N kasimantoo ri to n dence la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko ro. (Sheol h7585) **36** Nba, Madiyanka julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jemoo Potifari ma. Potifari tere Ferawuna la kandaninailu la kuntii le ri.

38 Nba, a ma men bake, Yahuda bora a badenmailu tema, ka wa a sii Adulamuka do torofe men too ko Hira. **2** Yahuda ka Kanaanka sunkurun do yen ye, men fa too ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Ii denda. **3** Muso ka konoo ta ka dence saron Yahuda ye. Yahuda

ka den wo tɔɔ la ko Ɛri. **4** A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta, ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Onan. **5** A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta ikɔ tuun ni, ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Sela. Den wo sɔrɔnda ka Yahuda tɛrɛn Akesibu so kɔndɔ. **6** Waati wo taminni kɔ, Yahuda ka muso do furu Ɛri ye, a dence fɔlɔ kɔnin. Muso wo tɔɔ le tɛrɛ ko Tamari. **7** Kɔni, Ɛri kera mɔɔ juu le ri Allabatala jana. Wo rɔ, Allabatala ka a faa. **8** Yahuda ka a fɔ a dence Onan ye ko: «I ye i numɔɔmuso ta, i kɔrɔɔɔ muso kɔnin. Ai ye den, sa den di sɔrɔn i kɔrɔɔɔ ye, sa i kɔrɔɔɔ bɔnsɔn kana tunun.» **9** Kɔni Onan ka a yen ko ni den wo sɔrɔnda, a tɛ jate ale ta ri, fɔ a kɔrɔɔɔ ta ri. Wo rɔ, Onan ni muso wo wa den, a tɛ sɔnna a siji ye don a rɔ. A ri wo bɛɛ kɛ duu ma, kosa a kana bɔnsɔn di a kɔrɔɔɔ ma. **10** Onan tɛrɛ ye mɛn kela, wo ma diya Allabatala ye. Wo rɔ, Allabatala ka ale fanan faa. **11** Yahuda ka a fɔ Tamari ye ko: «I kana sii cɛɛ gbɛrɛ kun. I wa, to i fa wara fɔ n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔrɔn a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a kɔrɔɔɔɔ faara jia mɛn ma. Tamari wara a fa wara wo rɔ. **12** Waati wo taminni kɔ, Yahuda muso sara, Suwa denmuso kɔnin. Yahuda la jusukasi sumara tuma mɛn na, a wara Timina, mɔɔilu tɛrɛ ye a la saailu si malila dinkira mɛn dɔ. A dupɔɔnce Adulamuka Hira wara a fɛ. **13** A fɔra Tamari ye ko a birance Yahuda watɔ a la saailu si mali diya Timina. **14** Tamari ka a lɔn ko a numɔɔɔɔ Sela ra se furu ma, kɔni a birance Yahuda ma sɔn a ye sii wo kun. Wo rɔ, Tamari ka a la landa faanin bɔ a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a jia latunun. A wara ka a sii a jɛrɛ ma Enayimu so donda la, Timina sila la ye. **15** Yahuda taminto ka Tamari siini yen. A ka a jate jatɔmuso le ri, ka a masɔrɔn Tamari tun da a jia matunun. **16** Yahuda filira a ma fewu! A ma a lɔn ko a biranmuso le. A wara a fɔ a ye ko: «N ye a fɛ ka n la i fɛ.» Tamari ka a fɔ ko: «Ni n dijɛra, i ri nfen di n ma?» **17** Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bɔ n na bailu rɔ ka a lana i ma.» Tamari ka a fɔ ko: «I ri nfen bila a kun kɔrɔ sani i ye ba lana n ma?» **18** Yahuda ka a fɔ ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I tɔɔ tɔɔmasere ye fen mɛn kan, i ye wo ni a julɔ di n ma, ka i la gbɛleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bɛɛ di a ma. Ii denda. Wo rɔ, Tamari ka kɔnɔ ta Yahuda fɛ. **19** Tamari ka a kɔsɛ a wara. A ka bitiran bɔ a kun na ka a la landa faanin bila a kan na ikɔ. **20** Yahuda ka badenni lawa muso ma a dupɔɔnce Adulamuka bolo, kosa a ka fen menilu di muso ma, a dupɔɔnce ye woilu

mira ka na. Cɛɛ wo wara, kɔni a ma muso yen. **21** A ka cɛɛ doilu majininka Enayimu ko: «Jatɔmuso mɛn tɛrɛ ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?» Ii ka a jabi: «An ma jatɔmuso si yen yan fɔlɔ.» **22** Cɛɛ ka a kɔsɛ ka a fɔ Yahuda ye ko: «N ma muso wo tɛrɛn ye. Ye cɛɛilu ka a fɔ ko ii ma jatɔmuso si yen ye fɔlɔ.» **23** Yahuda ka a fɔ ko: «Baasi tɛ wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jɛrɛ lamaloya a jininna. Kɔni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?» **24** Nba, karo sawa taminni kɔ rɔ, a fɔra Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatɔya kɛ. Ko sisen, ko a ra kɔnɔ ta. Yahuda ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Ai ye wa a labɔ kɛnɛma ka a janin!» **25** Mɔɔilu wara Tamari mira. Ii ye a labɔla kɛnɛma tuma mɛn na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Mɛn ka kɔnɔ la n na, a la fenilu le jin di. I ye tɔɔmasere fen jin ni a julɔ ragbɛ, ka gbɛleke fanan dagbɛ ni i ka woilu tii lɔn.» **26** Yahuda ka wo fenilu ragbɛ ka a yen ko a ta le. A ka a fɔ ko: «Muso jin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a kɛ a muso ri, kɔni n ma sɔn wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fɛ wo kɔ. **27** Nba, a moyi waati sera tuma mɛn na, den kera filani ri. **28** A moyitɔla, den kelen ka a bolo labɔ. Tinkɔrɔsilali ka a bolo mira ka kari wulen do sidi a la ka a fɔ ko: «Nin de ye fɔlɔ ri.» **29** Kɔni den ka a bolo ladon ikɔ tuunni. A filani-ɲɔn bɔra. Tinkɔrɔsilali le ka a fɔ ko: «Ile le ra sila bɔ jɔ!» Wo rɔ, a ka wo tɔɔ la ko Pɛresi. **30** A dɔɔmanin bɔra a kɔ, kari wulen sidini wo bolo la. Ii ka wo tɔɔ la ko Serahi.

39 Nba, Isumayilaka jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛrɛ mansa la kandaninnailu la kuntii le ri. **2** Allabatala tora Yusufu fɛ ka a la ko bɛɛ sabati. A tɛrɛ ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo kɔnin. **3** A tii ka a yen ko Allabatala ye Yusufu fɛ ko bɛɛ rɔ, baa a wa a bolo bila fen fen dɔ, Allabatala ri wo bɛɛ sabati. **4** Yusufu diyara a tii ye. Wo rɔ, a ka Yusufu kɛ a jɛrɛ demenba ri, ka a lasii a la mɔɔilu bɛɛ kun na, ka a kɛ a la nanfulu kunnasiiba ri. **5** Kɛbi Misiranka cɛɛ wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la mɔɔ bɛɛ kun na, Allabatala ka jumaya kɛ a ye ka ko bɛɛ sabati a wara ka a masɔrɔn Yusufu la ko rɔ. Allabatala ka Potifari bolofen bɛɛ jumaya, menilu ye so kɔndɔ, a ni menilu ye sɛnɛ rɔ. **6** Potifari ka a la ko bɛɛ to Yusufu bolo. A ma a jɛrɛ tɔrɔ foyi la fɔɔ a tɛrɛ ye menilu dɔɔnna. Yusufu tɛrɛ ye kanberen kenyanin de ri. A fari dafanin

a kan. A jada fanan kenjii. 7 Lon do rɔ, Potifari muso jɔnbɔra Yusufu la. A ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «Na, i la n fɛ.» 8 Yusufu ma sɔn fewu. A ka a fɔ muso wo yɛ ko: «I ja lɔ. N tii tɛ a jere tɔrɔla foyi la a wara yan ka a masɔrɔn n ye yan. A ra a bolofen bɛɛ karifa n na. 9 A la fanka ni n ta bɛɛ ka kan a wara yan. N sawo ye fen bɛɛ rɔ lu ma yan fɔ ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kɛla, ka haramu kɛ Alla jana.» 10 Hali wo, muso wo ma a boloka wo si rɔ. Lon lon a tɛrɛ ye Yusufu madiyala, kɔni Yusufu ma sɔn ka i la a fɛ. 11 Lon do rɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a tɛrɛn bonkɔndɔ jɔn si tun tɛ ye. 12 Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fɛ. Kɔni Yusufu ka a bori a ye ka bɔ bon na ka a la duruki to muso bolo. 13 Muso ka a yen tuma mɛn na ko Yusufu borimantɔ ra bɔ bon na ka a la duruki to a bolo, 14 a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔnɪlu ma. Woilu nani, a ka a fɔ ii ye ko: «Ai la ragbɛ. N cɛɛ ka Heburu cɛɛ mɛn nana an ma, wo ra an dɔɔya. A ra don n ka a fɔ ko a ye i lala n fɛ. Kɔni n kulera fanka la. 15 A ka n kule kan mɛn tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.» 16 Muso ka duruki wo lamara a dafɛ ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ. 17 Wo nani, muso ka danteeli bɛɛ kɛ a cɛɛ ye ja kɛlen wo ma ko: «I ka Heburu jɔncɛ mɛn nana an ma, wo ra don n kan ka n dɔɔya. 18 Kɔni n kulera tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.» 19 Nba, a ka a muso la kuma mɛn Yusufu la ko rɔ tuma mɛn na, a jusu bɔra kojuuya. 20 Wo rɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira mɛn. Yusufu tora kaso la ye. 21 Kɔni Allabatala tora Yusufu fɛ. A ka jumaya kɛ Yusufu yɛ. Wo rɔ, a ka Yusufu dɛmɛn ka a la ko diya kaso bon kuntii yɛ. 22 Wo rɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bɛɛ kun na kaso bon na. Yusufu le tɛrɛ ko bɛɛ janabɔla ye. 23 Kasobon kuntii ka ko mɛn bɛɛ to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatala tɛrɛ ye Yusufu fɛ. A ka fen fen kɛ, Allabatala ka wo bɛɛ sabati.

40 Waati wo taminni kɔ, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kɛ a la. 2 Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. 3 A ka ii mira ka ii bila kaso la, Yusufu bilani dinkira mɛn dɔ. Kaso wo tɛrɛ ye kasoden kandaninna kuntiiba la bon dafɛ. 4 Kasoden kandaninna kuntiiba ka ii karifa Yusufu la, ko a ye kɛ

ii dɛmɛnba ri. Ii mɛnda kaso la. 5 Lon do rɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su rɔ. Wo ka a tɛrɛn ii ye kaso la fɔlɔ. Ii fila sibora, kɔni sibo kɛlen tun tɛ. Ii kɔrɔilu tun tɛ kɛlen di fanan. 6 Wo duusa gbɛ, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye ii la. 7 A ka mansa la jɛmɔɔ mapininka ko: «Nfen keni ai sɛwani tɛ bi?» 8 Ii ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tɛ yan mɛn di sibo woilu kɔrɔilu fɔ an yɛ.» Yusufu ka a fɔ ko: «Sibo kɔrɔ lonba tɛ Alla le ri wa? Ai ka mɛnilu yen sibo rɔ, ai ye woilu jaɔn n yɛ.» 9 Wo rɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mɛn yen, a ka wo fɔ Yusufu yɛ. A ka a fɔ ko: «N siboni le, n ka rɛsɛnju do yen n jɛ. 10 Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a fɛrɛn ka den ka kɛ rɛsɛn mɔnɛnilu ri i kɔrɔ. 11 Misiran mansa la minninfɛn tɛrɛ ye n bolo. Wo rɔ, n ka rɛsɛn mɔni woilu kadi, ka ii rabirin mansa la minninfɛn kɔndɔ, ka a di a ma.» 12 Yusufu ka a fɔ ko: «Wo kɔrɔ le jɪn di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. 13 Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔrɔ la. I ri a la minninfɛn don a bolo ikomin i darini a kɛla ja mɛn ma kɔrɔman. 14 I wa hɛrɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana jɪna n kɔ. I ka kan ka jumaya kɛ n ye baa n ka i dɛmɛn. I ye n na ko fɔ Ferawuna ye wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, 15 baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuila la jamana rɔ. Kɛbi ii ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.» 16 Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dupɔncɛ la sibo kɔrɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, a ka a fɔ Yusufu ye ko: «N fanan sibora. N ka sɛɛ sawa yen n kun ma. 17 Sɛɛ mɛn tɛrɛ ye sanfɛ, burun su bɛɛ tɛrɛ ye wo kɔndɔ. Wo bɛɛ rabɛnni tɛrɛ Ferawuna yɛ, kɔni kɔnɔilu tɛrɛ ye jiila a ma ka fen woilu dɔɔn sɛɛ kɔndɔ n kun dɔ ma.» 18 Yusufu ka a fɔ ko: «Sibo wo kɔrɔ le jɪn di. Sɛɛ sawa wo fanan ye tele sawa le ri. 19 Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i su dun jiri la. Kɔnɔilu ri na i sobo dɔɔn.» 20 Nba, tele fila a sawana, wo kɛra Ferawuna sɔrɔn lon sankunbɛn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba kɛ a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka ii lana mɔɔbailu bɛɛ jana. 21 A ka minninfendilailu la kuntii bila a la baara kɔrɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfɛn don a bolo ikɔ. 22 Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la ikomin Yusufu ka a fɔ ja mɛn ma. 23 Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A jɪnara a kɔ fewu.

41 San fila taminnin ko rɔ, Misiran mansa sibora ka a jere lɔni yen Nili Ba dala. **2** A lɔni tora ye tuma men na, nisimuso tɔlɔni wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin dɔɔn diya ba dala. **3** A ma men bake, nisimuso barani wɔrɔnwula fanan bɔra Nili Ba ji rɔ. Woilu nara ii lɔ nisimuso tɔlɔni woilu tɔrɔfɛ ba dala. **4** Nisimuso barani kojuuyani woilu ka nisimuso juma tɔlɔni wɔrɔnwula woilu dɔɔn ka ban. Wo keni, mansa kunura sunɔɔ rɔ. **5** A sunɔɔra iko ka sibo gɛɛre fanan la. A ka sumantɔnson wɔrɔnwula yen. Wo bɛɛ bɔni sumangbala kelen de la. Ii kise bɛɛ kunba. Ii ka jii. **6** A ma men bake, sumantɔnson wɔrɔnwula gɛɛre bɔra. Woilu kise mesenman. Ii keni ikomin fɔɔɔ ba wa suman janfɔ a gban na. **7** Sumantɔnson menilu kiseni mesenman, woilu ka suman juma wɔrɔnwula woilu dɔɔn, menilu kise kunba. Wo keni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tɛɛ. **8** Wo duusagbeni, mansa jusumakasara. Wo rɔ, a ka Misiran jamana felelilailu bɛɛ ni a hankilimailu bɛɛ kili. A ka men yen sibo rɔ, a ka wo jafɔ ii ye, kɔni wo si ma se ka a la sibo kɔrɔ fɔ a ye. **9** A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni rɔ sisen. **10** I mɔnera an, i la jɔnilu ma tuma men na wo lɔn, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandaninna kuntiiba la jala kaso la. **11** An mɔɔ fila bɛɛ sibora su kelen dɔ. Sibo woilu kɔrɔilu tun tɛ kelen di. **12** Heburu kanberen do tɛɛ ye an fɛ kaso la. Kasoden kandaninna kuntiiba la jɔn de tɛɛ. An mɔɔ fila ka men yen sibo rɔ, an ka wo jafɔ a ye. A ka woilu kɔrɔilu fɔ an ye. **13** A ka a kɔrɔ men fɔ, a kera wo ja le ma! I ka nde lase n na baara kɔrɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.» **14** Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayeleman, ka wa i lɔ Misiran mansa jɔkɔrɔ. **15** A seni ye, mansa ka a fɔ a ye ko: «N da sibo le kɛ. Mɔɔ si ma se ka wo kɔrɔ fɔ n ye. A fɔra n ye ko i ri se sibo kɔrɔ fɔla.» **16** Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a kɔrɔ juma di i ma.» **17** Mansa ka a fɔ a ye ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili Ba dala. **18** N lɔni tora ye tuma men na, nisimuso wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin dɔɔn diya ba dala. Ii ka jii koseɛɛ. Ii tɔlɔni. **19** A ma men, nisimuso wɔrɔnwula gɛɛre fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tɛɛ kojuuya. Ii kojuuyani ka tamin. Sobo jɔnjɔn tun tɛ ii la. N tun ma nisi gɛɛre kojuuyani woilu jɔɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muume rɔ yan. **20** Nisimuso barani woilu, menilu kojuuyani kɔnin,

woilu ka nisimuso tɔlɔni wɔrɔnwula wo dɔɔn, menilu fɔlɔma bɔra ji rɔ. **21** Hali ii ka woilu dɔɔn, mɔɔ ti se wo lɔn na, ka a masɔrɔn ii fari barani tɛɛ ja men ma fɔlɔ, a ye ja kelen wo ma munun. Wo keni, n kunura sunɔɔ rɔ. **22** N sunɔɔra iko ka sibo. N ka sumantɔnson juma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Ii bɛɛ kise kunba. **23** A ma men bake, sumantɔnson wɔrɔnwula gɛɛre bɔra. Woilu tun kiseni tɛ jɔnjɔn. Ii bɛɛ kise mesenman. Ii keni ikomin fɔɔɔ ba wa suman janfɔ a gban na. **24** Sumantɔnson mesenman woilu ka Sumantɔnson juma wɔrɔnwula wo dɔɔn. Nba, n ka wo bɛɛ fɔ n na felelilailu ye, kɔni woilu si ma se wo kɔrɔ fɔla n ye.» **25** Yusufu ka a fɔ mansa ye ko: «I la sibo fila bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. Alla natɔ men kela, a ra wo le yiraka i la. **26** Nisimuso juma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnson juma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. **27** Nisimuso barani kojuuyani wɔrɔnwula men bɔra ji rɔ kɔfɛ, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnson mesenman wɔrɔnwula wo, fɔɔɔ ka menilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula kɔnkɔ le ri. **28** Mansa, n ka a fɔ i ye ja men ma, a ye wo ja le ma. Alla keto men kela, a ra wo le yiraka i la. **29** San wɔrɔnwula menilu natɔ, suman di sɔn a ja jere jere ma Misiran jamana fan bɛɛ rɔ. **30** San woilu wa tamin, kɔnkɔ ri na ka san wɔrɔnwula kɛ. Mɔɔilu ka suman ba men sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula woilu kɔrɔ, ii ri jina wo bɛɛ kɔ, kɔnkɔ ri juuya jamana bɛɛ rɔ. **31** Kɔnkɔ ri juuya koseɛɛ. Mɔɔilu ka suman men sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula wo rɔ, wo bɛɛ ri jina ii la fewu. **32** Mansa, i ka sibo jin kɛ sijna fila. Wo kɔrɔ le ko Alla ra ban wo ko lateɛ la. Alla ri wo kɛ lakaliyali bolo ma. **33** «Wo rɔ, mansa, i ye mɔɔ hankilima do jinin, men ka ko kɔrɔ lɔn, ka wo lasii Misiran jamana kun na. **34** I ye mɔɔba doilu lasii jamana kɔndɔ, sa mɔɔ woilu wa suman men sɔrɔn, mɔɔba woilu ye a tala looluna lamara. Ii ye a kɛ wo ja jamana fan bɛɛ rɔ san diyani wɔrɔnwula bɛɛ kɔrɔ. **35** I ye a fɔ ii ye ko ii ye suman woilu bɛɛ laden wo ja le ma san woilu kɔrɔ, ka wo bɛɛ laden jamana soilu la i tɔɔ rɔ ka a kɔnɔgben. **36** Sa san wɔrɔnwula kɔnkɔ ba don Misiran jamana rɔ tuma men na, suman lamarani woilu ri kɛ jamana mɔɔilu la balo ri.» **37** Yusufu ka men fɔ, wo diyara Misiran mansa ni a la jɛmɔɔilu bɛɛ ye. **38** Mansa ka a fɔ a la jɛmɔɔilu ye ko: «An di mɔɔ sɔrɔn Misiran yan, Alla la Nii ye men dɔ ikomin cɛɛ jin?» **39** Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «Alla ra wo bɛɛ yiraka i

la. Wo rɔ, mɔ si tɛ yan, mɛn hankili ka bon i ta ri, mɛn ka ko kɔrɔ lɔn ile ri. **40** N di i lasii n na jamana kun na. I wa mɛn fɔ, n na mɔɔilu ri wo kɛ. Mansaya dɔrɔn de ri kɛ i ni nde tɛma. **41** N da i lasii Misiran jamana bɛɛ kun na.» **42** Mansa ka a la bolola koyini bɔ a bolo la, a la mansaya tɔmasere ye mɛn kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin jumajuma di a ma, ka kanna nɛɛ saninnaman bila a kan na. **43** A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Mɔɔilu wara sowontoro wo jɛ ka ii kan nabɔ ko: «Bɛɛ ye ii majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bɛɛ kun na wo jɛ le ma. **44** Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «Nde le Misiran mansa ri, kɔni mɔɔilu kana foyi kɛ Misiran jamana rɔ butun fɔɔ ile wa sɔn mɛn ma.» **45** Mansa ka Yusufu tɔɔ la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a kɛ a muso ri. Potifera wo tɛrɛ ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasela le ri. Nba, Yusufu kera Misiran jamana kunnasiila ri wo jɛ le ma. **46** A ka baara wo damira Ferawuna ye ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san bisawa bɔ. A bɔra mansa dafɛ, ka wa Misiran jamana rataama. **47** Awa, san wɔrɔnwula kera, suman ye sɔnna a jɛ jɛrɛ jɛrɛ ma. **48** San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan bɛɛ rɔ a so mesɛn a ni a so kunba. Suman kanin yɔrɔ yɔrɔ a ka suman namara wo yɔrɔ kelen de bɛɛ rɔ. **49** Wo rɔ, Yusufu ti se a jatɛla butun baa a tɛrɛ ka siya kojuuya ikomin ba kijɛ. **50** Sani san wɔrɔnwula kɔnkɔ ye don jamana kɔndɔ, Yusufu muso Asanati ka dɛncɛ filɔ sɔrɔn a yɛ. Asanati wo tɛrɛ ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasela Potifera denmuso le ri. **51** Yusufu ka a dɛncɛ fɔlɔ tɔɔ la ko Manase, baa a ka a fɔ ko Alla ra a lapina a la tɔrɔya bɛɛ kɔ rɔ, ka a hankili bɔ a fa wara rɔ. **52** A ka a dɛncɛ filana tɔɔ la ko Efirayimu, baa a ka a fɔ ko Alla ka a kɛ, a tɔrɔni tɛrɛ jamana mɛn dɔ, a ra jiri ye. **53** San diyani wɔrɔnwula wo dafara Misiran tuma mɛn na, **54** san wɔrɔnwula kɔnkɔ donda ikomin Yusufu ka a fɔ jɛ mɛn ma. Kɔnkɔ donda jamana gbɛrɛilu bɛɛ rɔ, kɔni suman namarani tɛrɛ fan bɛɛ rɔ Misiran. **55** Kɔnkɔ sera Misirankailu ma tuma mɛn na, ii wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di ii ma. Mansa ka ii jabɛ: «Ai ye wa Yusufu tɛrɛn ye. A wa mɛn fɔ ai yɛ, ai ye wo kɛ.» **56** Kɔnkɔ juuyara ka se Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ, tuma mɛn na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. **57** Mɔɔilu bɔra jamana bɛɛ rɔ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kɔnkɔ gbɛlɛyara dunuja fan bɛɛ rɔ.

42 Nba, a fɔra Yakuba yɛ ko suman ye sɔrɔnna Misiran tuma mɛnna, a ka a fɔ a dɛnceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai jɔɔn dagbɛla yan tɛn? **2** N da a mɛn ko suman ye sɔrɔnna Misiran. Ai ye wa do san an yɛ, sa an kana faa kɔnkɔ bolo yan.» **3** Wo rɔ, Yusufu kɔrɔɛilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, **4** kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu dɔɔɛ Beniyaminu ye wa a kɔrɔɛilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tɛrɛ ko kojuu kana a sɔrɔn sila la. **5** Isirayɛli dɛnceilu ni mɔɔ gbɛrɛilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tɛrɛ ye Kanaan jamana rɔ. **6** Wo ka a tɛrɛn, Yusufu ye jamana kuntiyya la Misiran. Ale le tɛrɛ suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔɛilu nara Yusufu ma, ka ii majii a kɔrɔ, ka ii kun majii. **7** Yusufu ka a kɔrɔɛilu yɛn tuma mɛn na, a ma fili ii ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma ii lɔn. A jamanda ii ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Ii ka a jabɛ: «An bɔni Kanaan jamana le rɔ, ka na suman ninin diya yan.» **8** Yusufu ma fili a kɔrɔɛilu ma, kɔni woilu filira ale ma. **9** Yusufu hankili bilara a la sibɔilu rɔ, a ka a kɔrɔɛilu yɛn sibɔ rɔ jɛ mɛn ma. A ka a fɔ ii yɛ ko: «Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na jɛ mɛn ma.» **10** Ii ka a jabɛ: «An tii, wo kuma tɛ! Andɛ, i la jɔnilu nani suman san diya le dɔrɔn. **11** An bɛɛ ye cɛɛ kɛlɛn dɛn de ri. Mɔɔ telɛnniilu le andɛ ri. An tɛ jamana si lakɔrɔsila.» **12** Yusufu ka a fɔ ko «Eɛn dɛ! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le.» **13** Ii ka a fɔ ko: «An yɛ i la jɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kɛlɛn de la. An fa siini Kanaan jamana le rɔ. A dɛnceilu tɛrɛ mɔɔ tan ni filɔ le ri. An dɔɔɛ ye an fa dafɛ ye bi. A tɔ kɛlɛn da sa.» **14** Yusufu ka a fɔ ko: «N ka a fɔ jɛ mɛn ma, a ye wo jɛ kɛlɛn de ma jɔ! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le! **15** N di ii la kuma fɛsɛfɛsɛ jɛ mɛn ma, wo le ye jɛn di. Ni ai dɔɔɛ dɔɔmani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N yɛ n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le rɔ. **16** Ai mɔɔ kɛlɛn ye wa ai dɔɔɛ ta ka na a ri. Ai tɔilu ri wo makɔnɔ kaso la yan. Wo rɔ, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tujɛ le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fɔ ka an na jamana lakɔrɔsi dɔrɔn. N yɛ n kalila wo rɔ Misiran mansa tɔɔ le rɔ!» **17** Wo rɔ, a ka ii bila kaso la. Ii ka tele sawa kɛ ye. **18** A tele sawana, Yusufu ka a fɔ ii yɛ ko: «Nba, n silanni Alla yɛ. Wo rɔ, n yɛ mɛn fɔla ai yɛ, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. **19** Ni mɔɔ telɛnniilu le ai ri, mɔɔ kɛlɛn ye tɔ kaso la yan ai bɛɛ nɔ rɔ. Ai tɔilu ye wa suman di ai la denbaya kɔnkɔtɔ ma, **20** kɔni a fɛrɛ tɛ fɔ ai ye na ai dɔɔɛ dɔɔmani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tujɛ le fɔ n yɛ, sa ai kana faa.»

Ii sonda wo ma. **21** Ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tɔrɔya jin da an sɔrɔn Yusufu le kosɔn. Wo lon, a tɔrɔra an jɔkɔrɔ. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kosɔn kojuu jin da an sɔrɔn bi.» **22** Ruben ka a fɔ ii ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli jininkali le jin ka a hake bɔ an dɔ.» **23** Ii ma a lon ko Yusufu tolo ye ii kan na, baa ii ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri ii kan natamin i jɔɔn ma. **24** Yusufu ka a mabɔ ii la ka wa kasi. A kɔsɛ men keni, a kumara ii ye, ka ban ka Simeyɔn bɔ ii rɔ ka a bolo sidi ii jana. **25** Yusufu ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko ii ye a kɔrɔcɛilu la bɔrɔilu lafa suman na, ka ii kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ii la bɔrɔ woilu kɔndɔ, ka suman fanan di ii ma ka a kɛ ii sila fanda ri. Ii ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ja men ma. **26** Ii ka bɔrɔilu la ii la faliilu kɔ kan, ka sila mira ka wa. **27** Su kora ii ma tuma men na, ii ka ii lo yɔrɔ do rɔ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la bɔrɔ da laka ko a ye dɔɔnnin dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kɔndɔ. **28** A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra lasɛ n ma. A ye n na bɔrɔ kɔndɔ yan.» Ii kɔndafilira kojuyaya. Ii kɔndakaliyara ka a fɔ ii jɔɔn ye ko: «Alla ra nfen de kɛ an na jin de ten?» **29** Nba, ii se men keni ii fa Yakuba wara Kanaan jamana rɔ, ko men ka ii sɔrɔn, ii ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ a ye. Ii ka a fɔ ko: **30** «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kɔsɛbɛ! A ka an jalaki ko an wani ii la jamana lakɔrɔsi diya le. **31** An ka a jabi an ye mɔɔ telenniilu le ri, ko an ma jamana si lakɔrɔsi folo habadan. **32** An ka a fɔ ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛrɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an dɔɔcɛ dɔɔmani ye an fa dafɛ ye Kanaan jamana rɔ, **33** kɔni jamana kuntii wo ka a fɔ ko a ri a lon ko an ye mɔɔ telenniilu ri ja men ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔilu kɔnkɔto ma. **34** Ko an ye wa an dɔɔcɛ dɔɔmani ri a ma. Wo wa kɛ, ko a ri a lon ko an ma wa jamana lakɔrɔsi kanma, ko a ri a lon ko an ye mɔɔ telenniilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an ye.» **35** Nba, ii ka suman nabo ii la bɔrɔilu kɔndɔ tuma men na, ii bɛɛ ka ii la wodi bila bɔrɔneilu sidini yen suman bɔrɔilu kɔndɔ. Ii ni ii fa ka wodi sidini wo yen tuma men na, ii bɛɛ silanda. **36** Ii fa Yakuba ka a fɔ ii ye ko: «Ɛɛ! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyɔn fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Beniyaminu fanan mira ka wa wo ri. Jin tɔrɔya bɛɛ ye nde le kan.» **37** Ruben ka a

fɔ a fa ye ko: «I ye Beniyaminu karifa nde la. N di a lasɛ i ma. Ni n ma na Beniyaminu ri, i ye n dɛncɛ fila bɛɛ faa Beniyaminu nɔ rɔ.» **38** Yakuba ka a fɔ ko: «Ɛɛn de! N dɛncɛ tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔrɔcɛ Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kɔrɔ. Ni ko ka ale fanan sɔrɔn taama rɔ, n di faa jusumakasa bolo.» (Sheol h7585)

43 Nba, kɔnkɔ juuyara jamana kɔndɔ. **2** Yakuba denceilu nara suman men di ka bɔ Misiran, wo bantɔla le tɛrɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.» **3** A dence Yahuda ka a jabi: «Cɛɛ wo ka a fɔ an ye le ka a magbɛɛɛya kɔsɛbɛ ko an tɛ a yen butun fo an dɔɔcɛ wa kɛ an kɔfɛ. **4** Ni i sonda an dɔɔcɛ Beniyaminu ye wa an kɔfɛ, an di wa ka suman san i ye. **5** Ni i kɔnin ma sɔn, an tɛ wa ye, baa cɛɛ wo ka a fɔ an ye ko an tɛ a yen butun fo an dɔɔcɛ wa kɛ an kɔfɛ.» **6** Isirayeli ka a fɔ ko: «Ai ra kojuu kɛ n na de! Nfenna ai ka a fɔ cɛɛ wo ye ko ai dɔɔcɛ ye ai kɔma?» **7** A denceilu ka a jabi: «Cɛɛ wo ka jininkali siyaman kɛ an kun, ka an mapininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A ka a fɔ ko: «Ai fa kende wa? Ai dɔɔcɛ ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lon ko a ri a fɔ an ye ko an ye wa an dɔɔcɛ ri.» **8** Yahuda ka a fɔ a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n dɔɔcɛ karifa n na, sa an di wa i kɔrɔ. Wo wa kɛ, kɔnkɔ tɛ ile ni ande a ni an denilu faa yan. **9** Nde jɛrɛ ri n lo den kunko la. Ni ko ka a sɔrɔn, i ye nde mapininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalo i jɔkɔrɔ, wo jalakili tɛ bɔ n kan habadan. **10** Ni an kɔnin tun ma lanɔɔ yan, sa an da wa ka na siɲa fila.» **11** Ii fa Isirayeli ka a fɔ ko: «Nba, diyagbɔya le. Wo rɔ, ai ye an na jamana fen juma doilu bila ai la bɔrɔilu kɔndɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pititasi ni amande kɔnin. **12** Ai wara wodi men di folo, ai ye wo jɔɔn fila ta, baa wodi men bilani tɛrɛ ai la bɔrɔilu kɔndɔ, fo ai ye ai kɔsɛ wo ri. Ai ri a sɔrɔn, ii jinanin de. **13** Nba, ai ye ai dɔɔcɛ ta ka wa cɛɛ wo tɛrɛn ye sisen. **14** Alla Sebeɛtii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn nasɛ ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ kɔsɛbɛ.» **15** Wo rɔ, ii ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Ii se men keni ye, ii wara Yusufu tɔrɔfɛ, ka ii lo a jɔkɔrɔ. **16** Yusufu ka Beniyaminu yen ii fɛ tuma men na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa mɔɔ jinilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Ii ketɔ tɛlɛrɔ dɔɔnnin kela nde le fɛ bi.» **17** Cɛɛ wo ka ii malɔ Yusufu la bon na ikomin

Yusufu ka a fɔ a ye ɲa men ma. **18** Ii watɔla Yusufu la bon na, wo ka ii masilan. Ii ka a fɔ ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi men bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Ii ketɔ bela an kan de, ka an na faliilu ta, ka an mira ka an ke ɲɔnilu ri.» **19** Wo rɔ, ii ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye. **20** Ii ka a fɔ ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan. **21** An bɔ men keni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi bɛɛ le tɛrɛ, an ka men san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a lase ai ma. **22** Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni men ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lon, an ma wo lɔn.» **23** Bon kunnasiila ka ii jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila bɔrɔilu kɔndɔ ai ye. Ni wo tɛ, ai ka suman sankɔ men bɔ, n ka wo sɔrɔn.» Wo rɔ, cɛɛ wo wara Simeyɔn ta ka na a di ii ma, **24** ka ii bɛɛ ladon Yusufu la bon na. A ka ji di ii ma ko ii ye ii sen mako. A ka dɔnnin di ii la faliilu fanan ma. **25** Ii nara sanba fen menilu ri, ii ka woilu labɔ ka Yusufu makɔnɔ, baa a fɔra ii ye ko a ri na telerɔ dɔnnin diya ii fɛ ye. **26** Yusufu sera a wara tuma men na, ii nara a la sanbailu di a ma bon na ka ii majii a kɔrɔ. **27** Yusufu ka ii fɔ ko: «Tana tɛ ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fɔ n ye ko a ra kɔrɔya. Ale don? A kɛndɛ fɔlɔ?» **28** Ii ka Yusufu jabi: «Tana si tɛ an fa la, i la ɲɔncɛ kɔnin. A kɛndɛ.» Ii ka ii kun majii Yusufu kɔrɔ. **29** Yusufu ka a ɲanakalan ka a dɔɔcɛ Beniyaminu yen, a jɛrɛ na la den. A ka a fɔ ko: «Ai ka ai dɔɔcɛ men na ko fɔ, wo le ye ɲin di wa?» Ii ka a fɔ ko: «Ɖɔn, ale le.» Yusufu ka a fɔ a ye ko: «N den, Allama ɲumaya kɛra i ye.» **30** Beniyaminu hina donda Yusufu la kɔsɛbɛ. Wo rɔ, a kasitola le tɛrɛ. A ka bɔ ii tɔrɔfɛ i kɔrɔ ka wa a jɛrɛ la bon kɔndɔ ka kasi. **31** A ka ban kasila tuma men na, a ka a ɲa lako, ka wa ii tɛrɛn ye. A ka a jɛrɛ mira ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko ii ye na balo di ii ma. **32** Ii ka Yusufu la balo bɔ a la a dan na, ka a badenmailu ta bɔ a dan na. Misiranka menilu tɛrɛ ye, ii ka woilu fanan ta bɔ a dan na, baa Misirankailu ti sɔn ka dɔnnin ke Heburuilu fɛ. Ii tana le wo ri. **33** Yusufu ka a badenmailu lasii a ɲakɔrɔ, ka ii tuun i ɲɔɔn na ka bɛn ii si kasabiya ma, ka a damira kɔrɔmamɔɔ ma ka wa se dɔɔmamɔɔ ma. Ii ka ii siɲa wo yen tuma men na, ii ka i ɲɔɔn dagbɛ ka kabannakoya. **34** Balo men tɛrɛ ye Yusufu kɔrɔ, a la mɔɔilu ka a badenmailu bɛɛ sɔ wo le rɔ. Beniyaminu

ka men sɔrɔn, wo kɛra a kɔrɔcɛilu ta ɲɔɔn loolu le ri. Ii ka dɔnnin ke ka ii min, ka sewa Yusufu la kɔsɛbɛ.

44 Nba Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Ii la bɔrɔilu lafa suman na. Ii la faliilu di se donin men kɔrɔ, i ye wo jate di ii ma. I wa bɔrɔilu lafa, i ye ii kelen kelenna bɛɛ la wodi la suman kan ii la bɔrɔilu kɔndɔ. **2** I ye n na wodigbɛ minninfen bila dɔɔmamɔɔ la bɔrɔ kɔndɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bɛɛ ke ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ɲa men ma. **3** Wo duusagbeni jona Yusufu ka sila di ii ma. Ii ka ii la doninilu la ii la faliilu kɔ kan, ka wa. **4** Ka a tɛrɛn ii ma janfa so la fɔlɔ, Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa ii kɔl! I wa se ii ma tuma men na, i ye a fɔ ii ye ko: «Nfenna ai ka kɔɲuma sara kojuu la? **5** Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye ɲapinin kɛla wo le la. Ai ra kojuu ba le ke ɲin di de!» **6** Bon kunnasiila wara se ii ma tuma men na, a kumara ii ye ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ɲa men ma. **7** Ii ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An tɛ ko su wo kɛla fewu! **8** I jɛrɛ ka a lɔn ko an nani wodi ri an na bɔrɔilu kɔndɔ wo lon, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbɛ wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa? **9** An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri ke i la ɲɔnilu ri.» **10** Bon kunnasiila ka a fɔ ko: «Ale le wo ri, n da diɲɛ wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ men kunma, wo ri ke n na ɲɔn di. Ai tɔilu tɛ jalakili.» **11** Wo yɔrɔ wo rɔ, ii ka ii la bɔrɔilu lajii duu ma ka ii da laka. **12** Bon kunnasiila ka bɔrɔilu ragbɛ. A ka a damira kɔrɔmamɔɔ ta ma, ka wa se doomamɔɔilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bɔrɔ kɔndɔ. **13** Wo le rɔ, ii ka ii la durukiilu rafara ii kan na jusukasi bolo ma. Ii ka ii la bɔrɔilu la faliilu kɔ kan, ka ii kɔsɛ so kɔndɔ. **14** Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a tɛrɛn a ye ye fɔlɔ. Ii ka ii la duu ma a kɔrɔ. **15** Yusufu ka a fɔ ii ye ko: «Ai na nfen ko kɛla ɲin ten? Ai ma a lɔn ko nde ɲɔɔn di ɲapinin ke ka koilu lɔn wa?» **16** Yahuda ka a fɔ ko: «N tii, an ti se foyi fɔla. Kuma tɛ an bolo butun. An ti se an bɔla ko ɲin dɔ. Alla jɛrɛ le ra an sɔɲuu labɔ gbɛ rɔ. An bɛɛ ye i la ɲɔnilu le ri sisen, minninfen yenni men kunma, a ni an tɔilu bɛɛ.» **17** Yusufu ka a jabi kɔnin ko: «Ka ii bɛɛ jalaki ten, n tɛ ko su wo kɛla fewu! Minninfen yenni men kunma, wo le ketɔ n na ɲɔn di. Ai tɔilu ye wa hɛrɛ rɔ ai fa wara.» **18** Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye

dijne n ye kuma i ye. N ka a lon ko i ni Misiran mansa bee ka kan. I kana mone n ma. **19** N tii, an na ko folo yan, i ka an majininka an fa ni an badenmailu ma. **20** An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra koroya kosebe. Ko an dooce doomani fanan ye ye, an fa koroyanin ka men soron. Doomamawo wo koroce ra faa, ka a kelen pe to. Dogbere te ye butun, a ni men ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosebe. **21** I ka a fo an ye ko an ye na a ri yan, kosa i ja ri la a kan. **22** An ka a fo i ye wo lon ko den ti se bo la an fa torofe. Ni a bora a torofe an fa ri faa, **23** koni, an tii, i ka an jabi ni an dooce ma na an kofe yan, ko an te i yen butun. **24** «Wo ro, an ka an kose an fa wara tuma men na, an ka i la kuma lase a ma. **25** Lon do ro, an fa ka a fo ko an ye na suman do san iko. **26** An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an dooce wa na an kofe, baa cee wo ka a fo ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe. **27** An fa ka a fo an ye ko an ka a lon ko a muso Raseli ka dence fila-pe le soron a ye. **28** Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri ro, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kebi wo lon, a ma a yen butun. **29** Ko ni an wara do jin fanan di don? Ni ko ka a soron taama ro, ko a koroyani ri faa niilafin do. An fa kan ten. (Sheol h7585) **30** «Nba, ni n ka n kose i la jonce, n fa, ma sisen ka den to n ko yan, wo te ben. Den wo le ye n fa la ko bee ri. **31** N fa wa a yen tuma men na ko den wo ma a kose an fe, a ri faa. An fa koroyani ri faa jusumakasa ro, wo le ro an di ke wo sababu ri. (Sheol h7585) **32** Ka a la wo kan, n ka n lo den na kunko la. N ka a fo n fa ye ko ni n ma kose den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu. **33** I jaandi, i ye n ke i la jon di den no ro, kosa den di a kose a korocailu kofe. **34** N ye n kosela n fa ma di, ni den te n bolo? N te i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45 Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jere mirala a la jonilu jana. A ka ii jamari ko ii bee ye bo. Mawo ghere si tun te ye tumana men na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jere yiraka ii la. **2** A kasira kosebe, fo Misirankailu ka a kasi kan men kakan. Wo ko fora mawo jana Misiran mansa wara. **3** Yusufu ka a fo a badenmailu ye ko: «Yusufu le nde ri! N fa kende wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa ii silanni tere kojuuya. **4** Yusufu ka a fo ko: «Ai ye i madon n na.» Ii ka i madon a la tuma men na, a ka a fo ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka men san Isumayila bonson julailu ma men ye taala Misiran. **5** Ai jusu kana a lafin. Ai kana mone ai jere

ma n san ko ro. Alla le ka n nana ai jeyan sa n di ke sababu ri ka mawo kisi konko ma. **6** Konko san fila le jamana kondor jin. A ra to san loolu le ma, senekelailu ti nala foyi soronna sene ro. **7** Alla le ka n lo ai jeyan ka an to yan an fa bonsonilu kisibaya kanma, sa ai bonson kana tunun dunuya ma. **8** Aile ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n ke Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bee kun na. **9** Ai ye ai kaliya ka i kose n fa ma. Ai ye a fo a ye ko a dence Yusufu ka a fo ko Alla ra a lasii Misiran jamana bee kun na. Ko a ye a kaliya ka na n teren yan. **10** Ko a ri a sii Koseni jamana ro, ka to n torofe yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bee. **11** Ko n di ii balo, baa konko ri san loolu ke folo. Sa a ni a la mawo bee kana bolokolonya kojuuya.» **12** Yusufu ka a fo ko: «Nba, ai jayen n na sisen. N dooce Beniyaminu fanan jayen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jere le kumala ai ye. **13** Mawo ye n bonyala ja men ma Misiran yan, ai ye wo fo n fa ye. Ai ra fen fen yen ai ja la yan, ai ye wa wo bee fo a ye, ka ban ka na a ri jona.» **14** Nba, Yusufu ka a ton a dooce Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. **15** Yusufu kasimantoka a ton a koroce kelen kelenna bee kan ka ii sunbu. Wo le ka a ke, a korocailu ka kuma damira a fe. **16** Nba, Yusufu badenmailu na ko fora Ferawuna wara tuma men na, wo diyara mansa ni a la jemawo bee ye. **17** Mansa ka Yusufu kili ka a fo a ye ko: «A fo i badenmailu ye ko ii ye ii doninilu la ii la falilu ko kan ka ii kose Kanaan jamana ro. **18** Ii wa se ye, ii ye ii fa ni ii la mawo bee ta ka na ii ri n ma. N di duu juma di ii ma, men ka jii duu bee ri Misiran. Ii ri an na jamana balo juma dawn. **19** I ye a fo i badenmailu ye fanan ko ii wa ke wala, ii ye wontoro doilu ta Misiran yan. Ii wa se ii fa wara, ii ri ii musoilu ni ii denilu ni ii fa lasii wontoro wailu kondor ka na wailu ri yan. **20** Ni ii bolofen doilu tora ii ko ye, ii kana hamin wailu la, baa Misiran fen jumajumailu le ditoo ii ma yan.» **21** Nba, Misiran mansa ka men fo Isirayeli denilu ye, ii ka wo ke. Yusufu ka wontoroilu di ii ma, ka ben mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di ii ma. **22** A ka faanin kura di ii kelen kelenna bee ma, koni a ka wodigbe keme sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. **23** A ka a fa sanba falice tan ni falimuso tan na. A ka falice wailu donin Misiran fen jumailu la, ka falimusailu donin sumankise ni buru ni dawnninfen gberailu la, menilu ri a fa balo taama

rɔ. 24 A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ ii ye ko: «Ai kana silan de!» 25 Ii bɔra Misiran ka wa ii fa Yakuba tɛrɛn Kanaan jamana rɔ. 26 Ii seni ye, ii ka a fɔ a ye ko: «Yusufu kende le! Ale le jɛrɛ siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fɔ ka a dan natamin. A ma la a la fewu. 27 A denceilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma men na, Yakuba ka wo bɛɛ men ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka menilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a jaalen. 28 A ka a fɔ ko: «N dence Yusufu kende fɔlɔ! Nde tɛ foyi jininna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46 Wo rɔ, Isirayeli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Beri-Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma. 2 Su wo rɔ, Alla ka Isirayeli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.» 3 Alla ka a fɔ ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kosebe kosebe. 4 N jɛrɛ di wa i kɔfɛ Misiran. N jɛrɛ le ketɔ i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jɛrɛ ri i jɔkise latunun.» 5 Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri-Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka mɛn nana a ta kanma. Ii ka ii denilu ni ii musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ. 6 Ii ka ii la kolofenilu fanan ta, a ni ii bolofenilu bɛɛ, ii ka menilu sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo ja le ma. 7 A denceilu bɛɛ wara a kɔfɛ, a ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bɛɛ kɔnin. Woilu bɛɛ wara Misiran Yakuba kɔfɛ. 8 Nba Isirayelika menilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔɔilu le jin di. Yakuba dence fɔlɔ tɔɔ le ko Ruben. 9 Ruben denceilu le ten: Hanɔki, Palu, Hesirɔn a ni Karimi. 10 Simeyɔn, wo denceilu le ten: Jɛmuweli, Jamin, Owadi, Jakin, Sohari, Sawuli. Sawuli na tɛrɛ Kanaanka do le ri. 11 Lebi, wo denceilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri. 12 Yahuda, wo denceilu le ten: Eri, Onan, Sela, Peresi a ni Serahi, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Peresi denceilu le Hesirɔn ni Hamuli ri. 13 Isakari, wo denceilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn. 14 Sabulɔn, wo denceilu le Serɛdi ni Elɔn ni Jalɛli ri. 15 Leya ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a ye ye, mɛn tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Leya rɔ, wo bɛɛ ladennin kɛra mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri. 16 Kadi, wo denceilu le ten: Sɛfɔn, Haki, Suni,

Esibon, Eriya, Arɔdi, a ni Areli. 17 Asɛri, wo denceilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beriya. Asɛri denmuso tɔɔ ko Sera. Beriya denceilu le Hebera ni Malikiyeli ri. 18 Silipa wo tɛrɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladennin kɛra mɔɔ tan ni wɔɔrɔ le ri. 19 Yakuba muso Raseli denceilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. 20 Asanati ka dence fila sɔrɔn Yusufu ye Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efirayimu. Asanati tɛrɛ Potifera denmuso le ri, mɛn tɛrɛ ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasela ri. 21 Beniyaminu denceilu le ten: Bela, Bɛkɛri, Asibeli, Kɛra, Naman, Ehi, Rɔsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. 22 Raseli ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Raseli rɔ, wo bɛɛ ladennin kɛra mɔɔ tan ni naanin le ri. 23 Daan, wo dence le Husimu ri. 24 Nafitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jesɛri, a ni Silemu. 25 Bilaha ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tɛrɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bɔni Bilaha rɔ, wo bɛɛ ladennin kɛra mɔɔ wɔrɔnwula le ri. 26 Mɔɔ menilu wara Misiran Yakuba kɔfɛ, menilu bɔni ale rɔ kɔnin, woilu bɛɛ ladennin tɛrɛ mɔɔ biwɔrɔ ni mɔɔ wɔɔrɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. 27 Yusufu ka dence fila sɔrɔn Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ menilu nara Misiran, wo bɛɛ ladennin kɛra mɔɔ biwɔrɔnwula le ri. 28 Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jɛ Misiran, ka wa a fɔ Yusufu ye ko ii ye i jɔɔn bɛn Kosɛni jamana rɔ. Yakuba ni a la mɔɔilu sera Kosɛni tuma mɛn na, 29 Yusufu donda a la sowontoro kɔndɔ ka wa a fa kunbɛn Kosɛni. A ka a fa yen tuma mɛn na, a ka a fa labɛn ka a kɛ a kɔnkɔndɔ ka kasi. A mɛnda kasila kosebe. 30 Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo tɛ baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kende le.» 31 Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔilu ye ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔilu bɛɛ ra bɔ Kanaan jamana rɔ ka na n ma. 32 N di a fɔ a ye ko ai bɛɛ ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ. 33 Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara mapininka, 34 Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kɛbi an na denniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le kɛ.» Ni ai ka a jabi wo ja mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Kosɛni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumɛ.»

47 Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan jamana rɔ. Ii nani ii la kolofenilu ri, a ni ii bolofen bɛɛ. Ii ye Koseni sisen.» **2** Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka menilu lana wo kanma mansa wara. **3** Mansa ka woilu mapininika ko: «Ai la baara ye nfen di?» Ii ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔnmadenilu le ri, ikomin an benbailu tɛɛ ye ja men ma. **4** An nani sii diya pininna i wara yan, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra gbeleya an kan Kanaan jamana rɔ. Kolofenilu la dɔɔnnin tɛ ye butun. Wo rɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye diɲɛ an ye an sii Koseni jamana rɔ.» **5** Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. **6** An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yɔrɔ jumajuma rɔ, yɔrɔ men ka ji a tɔ bɛɛ ri. Ii ye ii sii Koseni. Ni i ka doilu sɔrɔn ii rɔ, menilu kusan kolofen marala kosebɛ, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.» **7** Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. **8** Mansa ka Yakuba mapininika ko: «N fa, i sɔrɔn da san yeli bɔ?» **9** Yakuba ka a fɔ ko: «N da san kɛmɛ ni san bisawa sɔrɔn n na dunɔɲarɛɛ bɛɛ rɔ, wo bɛɛ rɔ, n si ma siya a ni n da tɔrɔya siyaman sɔrɔn. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sɔrɔn ii la dunɔɲarɛɛ rɔ ja men ma.» **10** Yakuba duwara mansa ye iko ka wa. **11** Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka ii lasii Misiran jamana rɔ ikomin mansa ka a fɔ a ye ja men ma. Duu wo tɛɛ ye Ramesisi le. Yɔrɔ wo ka ji jamana yɔrɔ tɔ bɛɛ ri. **12** Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bɛɛ ni a la denbaya. **13** Nba, kɔnkɔ juuyara kosebɛ, ka a masɔrɔn suman tun tɛ sɔrɔnna fan si. Mɔɔilu fanka tɛɛ ye desela kɔnkɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan jamana rɔ. **14** Misirankailu ni Kanaankailu ka ii la wodi bɛɛ san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa ye ka wa a di a la bon na. **15** Wodi banda Misirankailu ni Kanaankailu bolo la tuma men na, Misiranka bɛɛ nara Yusufu tɛɛn ka a fɔ a ye ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i jana ten. An na wodi bɛɛ ra ban fewu.» **16** Yusufu ka ii jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.» **17** Wo rɔ, ii nara ii la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisiilu ni faliilu, ii nara wo bɛɛ ri. Yusufu ka kolofen wo bɛɛ falɔn suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔrɔ. **18** San wo taminni, ii nara Yusufu tɛɛn iko, ka a fɔ a ye ko: «An fa, i ka a lɔn ko an na wodi ra ban. An na kolofen

bɛɛ ra kɛ i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fɔ an jɛɛ ni an na duu. **19** I jaandi, i kana sɔn an ye faa i jana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di kɛ mansa la jɔnɪlu ri. An na duu ri kɛ a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sɛnɛɪlu lakolon kana to.» **20** Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu bɛɛ san mansa ye. Misirankailu bɛɛ ka ii la sɛnɛɪlu san, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra juuya fɔɔ ka a dan natamin. Jamana duu bɛɛ kɛra mansa ta ri ja wo le ma. **21** Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔilu kɛ jɔnɪlu ri. **22** A ka duu bɛɛ san, fɔɔ duu men tɛɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu bolo, baa mansa tɛɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu sɔla suman na tuma bɛɛ. Suman wo kɛra woilu balo ri. Wo le kɔsɔn woilu ma ii la duu san. **23** Yusufu ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si jin ta ka wa a foyi ai la sɛnɛɪlu rɔ, **24** kɔni ai wa suman men ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do kɛ si ri, ka do kɛ balo ri, sa ai ri ai jɛɛ ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu bɛɛ balo.» **25** Ii ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kɔɲuma kɛ an ye ka an kisi kɔnkɔ ma. An di kɛ mansa la jɔnɪlu ri.» **26** Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman men ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔrɔn ma kɛ mansa ta ri. **27** Nba, Isirayeli la mɔɔilu ka ii sii Koseni jamana rɔ Misiran. Ii ka nanfulu sɔrɔn ye ka jiri kosebɛ. **28** Yakuba si bɛɛ ladennin kɛra san kɛmɛ ni san binaanin ni san wɔrɔnwula le ri. A ka san tan ni wɔrɔnwula kɛ Misiran jamana rɔ. **29** A sa waati sudunyanin tuma men na, a ka a dɛncɛ Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «Ni n duman i ye, i ye i bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ko i ka kan ka jumaya men kɛ n ye, i ri wo kɛ ka kankelentiya kɛ n ye n na saya kɔ rɔ, ko i tɛ n su don Misiran jamana rɔ yan fewu. **30** N ye a fɛ i ye n su don n benbailu su don diya. I ye n su ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu ka a fɔ ko: «N di a kɛ ikomin i ka a fɔ ja men ma.» **31** Yakuba ka a fɔ ko: «I kali n ye.» Yusufu ka a kali a ye. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48 Waati wo taminni a fɔla Yusufu ye ko a fa ma kɛndɛ. Wo rɔ, a ka a dɛncɛ fila ta, Manase ni Efirayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa. **2** A fɔra Yakuba ye tuma men na ko a dɛncɛ Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. **3** Yakuba ka a fɔ Yusufu ye

ko: «Alla Sebeetii bora gbe ro n ye Lusi so dafe Kanaan jamana ro, ka jumaya ke ka baraka don n na ko ro. 4 A ka a fo n ye ko: «N di i jiri, ka i bonson siyaya ka a ke jama siyaman ba ri. N di jamana jin di i bonson ma i koma ro, ka a ke ii ta ri kadawu.» 5 Yakuba ka a fo Yusufu ye ko: «I ka i dence Efirayimu ni i dence Manase soron Misiran yan ka a teren n tun ma na i torofe folo, koni sisen, n da woilu ke n denilu ri. Efirayimu ni Manase ra ke n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyon ye n ta ri ja men ma. 6 Ni i ka den menilu soron woilu ko, woilu ri ke i ta ri. Woilu bonson di duu soron Efirayimu ni Manase bonson ta ni ro. 7 N bora Padani Aramu ro ka n kose n fa wara tuma men na, Raseli sara ka n niilafin kojuuya. A sara sila la Kanaan jamana ro, ka a teren an tun da sudunya Efirata so la. N ka a su don Efirata sila la ye.» Efirata men tao bi ko Betlehemu. 8 Isirayeli ka Yusufu denceilu yen tuma men na, a ka a fo ko: «Yon de jinilu ri?» 9 Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila men di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba ka a fo ko: «Ii lana n ma yan, sa n di duwawu ke ii ye.» 10 Isirayeli ja lafinni tere. A tun te fen nasala kosebe butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma men na, Isirayeli ka a ton ii kan ka ii sunbu. 11 A ka a fo Yusufu ye ko: «N ma a lon fewu ko n di i yen butun, koni Alla ra a ke n da i denceilu fanan yen sisen.» 12 Yusufu ka a denceilu ta ka ii bo a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa koru. 13 A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe. 14 Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jooon ko ro. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun do, ni a ye doomamoo ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun do, wo men ye den folo ri. 15 Wo ro, a duwara Yusufu ye ko: «N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tere ye taamala ka ben Alla men kan ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye. Alla men ka a lo n joro ka a damira n soron waati ma haan ka se bi ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye. 16 Alla men nara n ma ikomin meleka, ka n kisi kojuu bee ma, Wo ye jumaya ke den jinilu ye. Denilu sababu la n tao kana tunun, A ni n benba Iburahima tao ni n fa Isiyaka tao. Ka ii bonson siyaya a ja jere jere ma duukolo kan, Alla ma wo kera.» 17 Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a bolokinin la Efirayimu kun do, wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bo Efirayimu kun do, ka a la a dence folo Manase kun do. 18 A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den folo le Manase ri. I bolokinin la wo

kun do.» 19 A fa, konin, ma son wo ma. A ka a fo ko: «N dence, n ye men kela, n ka wo lon jo. Manase bonson fanan di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, koni a dooce ri bonya ka tamin a kan. A dooce bonson di ke jama siyaman di.» 20 A duwara ii ye wo lon. A ka a fo ko: «Isirayelika di duwa mooilu ye ai tao le ro ka a fo ko: «Alla ma i kera ikomin Efirayimu ni Manase ye ja men ma.» Wo ro, Yakuba ka Efirayimu bila Manase je. 21 A ka a fo Yusufu ye ko: «N sato le, koni Alla ri to ai fe. A ri ai lase ai fa wara Kanaan jamana ro iko. 22 N di i so ka tamin i badenmailu kan, ka Sekemu koyinke ma yoro di i ma. N ka Amorikailu kele n na fanmuru ni bijekala la ka yoro juma wo mira ii la.»

49 Yakuba ka a denceilu kili ko: «Ai ye na ai laden n torofe. N ye a fe ka koilu lase ai ma, menilu keto ii la sini nato konin. 2 N denceilu, ai ye na ai tolo malo nde ai fa Yakuba la, a ye folo n ma ko Isirayeli. 3 Ruben, ile le n dence folo ri. I folo le kera n na ceya ni n na fanka folo ri. Bonya ni sebaya ye i bolo ka tamin i dooceilu kan, 4 koni i ye ikomin ji ba woyeto, men ti se a jere mirala. I ti nala kela bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fe. A ka a la n na lafen kan ka a manoo. 5 Simeyon ni Lebi miriya ye ko kelen de ri. Ii ka ii la fanmuruilu ta ka wa tijannin ke. 6 Ii wa kuma gbundu ro, n te son ka n sen bila wo ro. Ii wa laden ke, n di n ban wala, baa ii monera ka mooilu faa. Ii juuyara ka nisiilu sen fasailu tee. 7 Alla ye toroya la ii kan ii la mone wo koson, baa ii la mone ka juu, a ni ii la jenikeyuuya wo koson, baa ii la jenikeyuuya ka ii ke hinabailiilu le ri. N di ii bonson datala Yakuba bonson na jamana ro. N di ii lajensen Isirayelika la jamana yoro bee ro. 8 Yahuda, i badenmailu ri ile le tando. I ri se i juuulu la. I faludenmailu ri ii majii i koru. 9 Yahuda ye ikomin yara kanberen de, men di wa sobo faa ka wo doon, ka na i rasomon ka i la. Yon di a lawuli? 10 Faamaya gbeleke te bo Yahuda bolo. Mansaya gbeleke ri to a bonson bolo fo mansaya tii wa na, dunuya bee ri i majii men koru. 11 A ri a la fali sidi resenju la, ka a la faliden sidi resenju juma juma la. A ri a la faanin ko resenji la, ka a la durukiba ko resenji la, men wulenni ikomin jeli. 12 A jailu ri lafin ikomin resenji. A jinilu ri lagbe ikomin nono. 13 Sabulun di i sii kooji da la. Kulunbailu lo diya ri ke a wara ri. A la duu ri wa foo Sidon so fan fe. 14 Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye men na. A ri a la a la donin boroulu tema. 15 Ni a ka a yen tuma men na ko jamana wo ka ji, ko yoro

wo duman kosebe, a ri a ko raben donin ta kanma ka ke jon di ka diyagboya baara ke. **16** Daan di a sii a la moailu kun na ka ii la kiti tee, a ri ke ikomin Isirayeli kabila tailu fanan. **17** Daan ye ikomin sa, men lani sila dafe, ikomin fonfonni, men ye sila mesenilu la. A ri so cin a sen ma, ka so tii labe a ko kan.» **18** Yakuba ka a fo ko: «Ee Allabatala, n ye i makonla, i ye n kisi.» **19** A ka a fo ko: «Benkaninnailu ri na be Kadi kan, koni a ri ii gben ka ii kosaran kojuuya. **20** Aseri ri suman duman soron; a ri doonninfen duman di mansailu ma. **21** Nafitali a la ferenin ikomin minanmuso, men ye a jere ma, men ye den jumailu soronna a jere ma. **22** Yusufu ye ikomin jiri men ye a denna kosebe, jiri men lani tenke dafe, men bolo ye janyana fo ka tamin dandan kun na. **23** Kalabijetiilu wulira a kanma kojuuya. Ii ka bijeilu lafili a ma ka a toro kosebe, **24** koni Yusufu la bijekala ma yereyere. A boloilu ka fanka soron Alla Sebeetii bolo, men ye Yakuba demenna. Wo le ye mo latankala le ri, men ye Isirayeli lakandanna, men barakani ikomin farakolo. **25** I fa Maari ye i demenna. Alla Sebeetii ye jumaya kela i ye. A ri fen jumailu di i ma ka bo san ma. A ri ji di i ma ka bo duu koror. A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya. **26** Fen jumailu ye bola koyinke korailu la, nanfuluilu ye bola folo tindilu la, koni Alla ka jumaya menilu ke i fa ye, woilu ka bon woilu bee ri. Alla ye wo jon ke Yusufu ye. Alla ye a ke, jumaya woilu ye men Yusufu fe, men jenematomoni ka bo a badenmailu ro. **27** Beniyaminu fadima ikomin wara juu. Sooma a ye sobo mirala ka do don. Wura la, a ri a to ratalan.» **28** Nba, Isirayeli kabila tan ni fila le woilu ri. Ii fa duwara ii ye tuma men na, a ka kuma woilu fo. A duwara ii kelen kelenna bee ye, bee ni a la duwa. **29** Nba, Yakuba ka a fo a denceilu ye ko: «N satola le ka la n benbailu kan. Ni n sara, ai ye wa n su don n benbailu dafe falan na, falan men ye Hetika Efuron na sene ro. **30** Falan wo ye Makipela, Mamere telebo fan fe Kanaan jamana ro. N benba Iburahima ka dinkira wo le san Hetika Efuron ma, ka a ke a la su don diya ri. **31** N benba Iburahima ni a muso n ma Saran su don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni a muso n na Rebeka fanan su don diya ye ye le. N ka Leya su don ye le fanan. **32** Duu wo ni falan bee sanda Hetika de ma.» **33** Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50 Yusufu ka a ton a fa su kan ka a sunbu ka kasi. **2** Nba, Yusufu ka a fo a la dandalilailu ye ko ii ye a

fa fure raben ka baara ke kosa a kana toli, ka ban ka a mamininminin. Ii wara Isirayeli fure raben. **3** Ii ka tele binaanin ke baarala. Ii la fure raben ja le wo ri. Misirankailu ka tele biworonwula ke a saya kasila. **4** Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fo Misiran mansa la moobailu ye ko: «Ni n na ko diyara ai ye ai ye wa kuma mansa ye. Ai ye a fo a ye ko **5** n fa ka kuma do fo n ye a sa tumana la. A ka a fo ko n ye n kali a ye ko ni a sara, ko n di wa a su don Kanaan jamana ro. Ko a ka su don diya men dabem a jere ye, ko n ye wa a su don dinkira wo ro. N fa kan de wo ri. Wo ro, n ye mansa madiyahala, a ye son n ye wa n fa su don. N wa ban, n di na.» **6** Ferawuna ka jabi: «Wa i fa su don ikomin i ka i kali a ye ja men ma.» **7** Wo ro, Yusufu wara a fa su don diya. Misiran mansa la jemoo bee wara a malo, a ni mansa wara moobailu ni Misiran jamana moobailu. **8** Yusufu wara mo bee fanan wara, a ni a korocailu ni a dooce ni a fa wara mo bee. A den ni a la kolofenilu le tora ii ko ma Koseni. **9** Sowontoro laborilailu ni so laborilailu fanan wara Yusufu malo. A kera jama siyaman ba le ri. **10** Ii sera Atadi la suman magbasi ghere la Juriden Ba dala waati men na, ii bee ka san kasi ke ye, ka kule kan ba labo. Yusufu ka tele woronwula ke san kasila ye. **11** Ye duurenilu, Kanaanka konin, woilu ka wo yen tuma men na ii ka a fo ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le ke ten del» Wo le koson dinkira wo to lara ko Abeli-Misirayimu, yoro men ye Juriden Ba dala. **12** Nba, Yakuba satola ka men fo a denceilu ye, ii ka wo ke. **13** Ii wara a su ri Kanaan jamana ro, ka a su don falan na Makipela, Mamere telebo fan fe, falan a ni duu men Iburahima ka san Hetika Efuron ma, ka a ke a la su don diya ri. **14** Yusufu banda a fa su donna tuma men na, a ka a kose Misiran. A badenmailu ni menilu bee wara a fe a fa su don diya, woilu bee ka ii kose a fe. **15** Nba, Yusufu korocailu ka a yen ko ii fa Yakuba te ii fe butun. Wo ro, ii ka a fo i jon ye ko: «An ka kojuu men ke Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A te wo julul sara an na wa?» **16** Wo le ro, ii ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fo. **17** A ka a fo ko an ye a fo i ye. Ko i jaandi, i ye i korocailu la hake ni ii la juluman yafa ii ma, ii ka men ke i la. An fa kan de wo ri. Wo ro, an ye i madiyahala, i ye yafa an ma an na kojuuilu ro, ande menilu ye i fa Maari la jonilu ri.» Kela wo fora Yusufu ye tuma men na, a kasira. **18** A korocailu jere nara ii majii a koror duu ma, ka a fo a ye ko: «Ande ye i la jonilu le ri.» **19** Yusufu ka a fo ii ye ko: «Ai kana

silan. N ye Alla nɔ le rɔ wa? **20** Mɛn kɛra n na, ai ka wo kɛ kojuu kɛ kanma, kɔni Alla ka wo kɛ koɟuma le kɛ kanma, kosa mɔɔ siyaman di kisi n bolola yan bi. **21** Wo rɔ, ai kana silan. N di n janto ai rɔ, ai ni ai denilu bɛɛ.» Yusufu kumara ii ye kaninteya la, ka ii jususuma. **22** Nba, Yusufu ni a fa la mɔɔilu tora Misiran. Yusufu si bɛɛ ladennin kɛra san kɛmɛ ni san tan de ri. **23** A ka a tolomirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase mamarenilu kɔnin. Manase dence Makiri, wo ka denilu sɔrɔn tuma mɛn na, ii nara a la Yusufu sen kan. **24** Lon do rɔ, Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N satɔla le, kɔni Alla ri a janto ai rɔ ka ai ta ka bɔ jamana ɲin dɔ ka wa ai ri lahidi jamana rɔ, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba ye ko jamana wo ri kɛ ii ta ri.» **25** Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ai ye i kali n ye ko Alla wa na ai demɛn ka ai labɔ Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.» **26** Yusufu sara Misiran ka a tɛren a sɔrɔn tun da san kɛmɛ ni san tan bɔ. Misirankailu ka a su rabɛn ka baara kɛ sa a kana toli. Wo banda mɛn kɛ, ii ka a mamininminin ka a la su balankari kɔndɔ Misiran.

Exodus

1 Nba, Yakuba men tɔɔ fanan ko Isirayeli, wo wa men keni Misiran jamana rɔ, a ni a denceilu wara, bɛɛ ni a la denbaya. A denceilu tɔɔ le jɛn di: **2** Ruben, Simeyon, Lebi, Yahuda, **3** Isakari, Sabulon, Beniyaminu, **4** Daan, Nafitali, Kadi a ni Aseri. **5** Yakuba la mɔɔilu bɛɛ ladennin kera mɔɔ biwɔrɔnwula le ri. A dence Yusufu kelen de tere ye Misiran. **6** Nba, Yusufu a ni a dɔɔɛ ni a kɔrɔɛilu, a ni menilu tere ye a tɔrɔfe waati wo rɔ, wɔilu bɛɛ kɔrɔra ka sa. **7** Isirayelika jirira ka siyaya kosebe ii ka ban ka fanka ba sɔrɔn ka jamana lafa ii la mɔɔilu la. **8** Nba, waati jan taminni kɔ rɔ, mansa kura do siira Misiran jamana kun na, men tun ma foyi lon Yusufu la ko rɔ. **9** Mansa wo ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko: «Ai ma a yen? Isirayelika ka siya an di. Ii la jama ka bon an na jama ri, a ni ii la fanka ka bon an na fanka ri. **10** Wo rɔ, an ye jɛninin ii la ko ma. Ni wo tɛ, ii ri to siyayala. Ni kele nara lon men na, ii ri la an juuilu kan ka an kele, ka ban ka bɔ an na jamana rɔ.» **11** Wo le rɔ, ii ka baara kuntiilu lasii Isirayelika kun na, ka ii tɔrɔ baara gbelen na. Wo bolo ma, Isirayelika ka Pitɔn so ni Ramesisi so lɔ. So wɔilu kera Ferawuna la fen namara dinkirailu ri. **12** Misirankailu ka Isirayelika tɔrɔ kojuuya, kɔni Isirayelika tora siyayala ka jensen. Wo le kera sababu ri, Isirayelika la ko jiiɔɔya donda Misirankailu la kojuuya. **13** Ii ka Isirayelika mira karagbeleya la ka ii bila baara gbelen na. **14** Ii ka ii tɔrɔ fɔɔ ka a dan natamin, ka ii bila baara gbelen bailu la. Ii ka ii lɔ diyagboya biriki gbasila, a ni bɔɔ bɔrɔnna, ka ii lɔ diyagboya sene baara su bɛɛ kela. Ii ka ii lɔ diyagboya baara menilu kela, wɔilu bɛɛ kera baara gbelen de ri. **15** Nba, lon do rɔ, Misiran mansa kumara Heburuila tinkɔrɔsila fila ye. Wo kelen tɔɔ le ko Sifira, do wo tɔɔ ko Puwa. **16** A ka a fɔ wɔilu ye ko: «Ai wa wa Heburu musoilu demen den sɔrɔn diya tuma tuma, ai ye den dagbe. Ni a kera cɛɛ ri, ai ye a faa. Ni a kera muso ri, ai ye a kende to.» **17** Tinkɔrɔsilailu konin silanda Alla ye. Misiran mansa ka men fɔ, ii ma sɔn wo kela. Ii ka den ceman kende to. **18** Misiran mansa ka tinkɔrɔsilailu kili ka ii majininka ko: «Nfenna ai ka wo ke? Nfenna ai ra Heburuila den ceman to ye?» **19** Tinkɔrɔsilailu ka a fɔ ko: «Heburu musoilu tɛ ikomin Misiran musoilu. Ii kaliman moyila. Sani an ye don ii kan, wo ri a teren ii ra ban moyila.» **20** Awa, Isirayelika tora siyayala. Fanka ba kera ii la. Alla ka jumaya ke tinkɔrɔsila wɔilu ye. **21** A ka denbaya di wɔilu fanan

ma, ka a masɔrɔn ii silanda a ye. **22** Misiran mansa ka a la mɔɔ bɛɛ jamari ko: «Heburu musoilu wa den cɛmanta menilu sɔrɔn, ai ye wo bɛɛ mira ka ii lafilɛ Nili Ba ji rɔ, kɔni ai ye den musomanta kende to.»

2 Nba, waati wo la, Lebi bɔnsɔn cɛɛ do ka Lebi bɔnsɔn muso do furu. **2** Muso wo ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A ka a yen tuma men na ko den ka jɛn, a ka a dokon fɔɔ karo sawa. **3** Karo sawa taminni kɔ rɔ, muso ma se den doonna butun. Wo rɔ, a ka see do ta, men nadanni bin kala jan na. A ka wo mamun tulubɔ fasani ni mananji la. A ka den ta ka a lala see wo kɔndɔ, ka wa wo sii jirɔbin kuruilu tema Nili Ba rɔ. **4** Den wo kɔrɔmuso wara i lɔ dinkira do rɔ, men ma jan den na kosebe, sa a ri a lon ko men ketɔ den sɔrɔn na. **5** Ferawuna denmuso nara a ko diya ba la. Jɔn sunkurun menilu nani a malɔla, wɔilu wara ii mataama ba dala. Ferawuna denmuso ka see yen jirɔ binilu tema, ka a la jɔnmuso do lɔ a tala. **6** Jɔnmuso nani see ri, Ferawuna denmuso ka a da laka ka den yen a kɔndɔ. A hina ba donda a rɔ, baa den ye kasila. A ka a fɔ ko: «Heburu do dence le jɛn di.» **7** Den kɔrɔmuso nara ka Ferawuna denmuso majininka ko: «I ye a fɛ n ye wa Heburu muso do jɛnin wa, men di den sɔ sin dɔ i ye?» **8** Ferawuna denmuso ka a jabi: «Ale le wo ri. Wa.» Sunkurun wara ka den na le kili. **9** Den na nani, Ferawuna denmuso ka a fɔ a ye ko: «I ye den jɛn ta ka a sɔ sin dɔ n ye. N di i sara.» Muso ka den ta ka a sɔ sin dɔ. **10** Den kunbayara dɔɔni tuma men na, a na wara ka a di Ferawuna denmuso ma. Wo ka den ke a jere dence ri. A ka a fɔ ko: «N di den tɔɔ la ko Musa, baa n ka a ta ba ji le kan.» **11** Nba, Musa kunbayara. Lon do rɔ, a wara bɔ a badenma Heburuila fɛ. A ka a yen ko Misirankailu tere ye ii diyagboyala baara gbelenilu la. A ka Misiranka cɛɛ do yen Heburu cɛɛ do gbasila, men ye Musa badenma do ri. **12** Musa ka a jalakalan fan bɛɛ rɔ, mɔɔ si tere sa a laminin dɔ. A ka Misiranka cɛɛ wo gbasi ka a faa, ka a su dokon kijɛ rɔ. **13** Wo duusa gbe, Musa wara bɔ a badenmailu tɔrɔfe ikɔ tuun. Sisen a ka Heburu cɛɛ fila teren ye, ii ye kelela. Jo tɛ men bolo, Musa ka a fɔ wo ye ko: «Nfenna i ye i badenma wo gbasila?» **14** Wo ka a jabi: «Yon ka i ke an na kuntii ri a ni an na kititeela ri? I ye a fɛ ka nde fanan faa wa, ikomin i ka Misiranka cɛɛ faa jɛn men ma kunun?» Musa silanda. A ka i miri ko: «Sika tɛ a rɔ, n ka men ke kunun, mɔɔilu ra wo lon.» **15** Musa la mɔɔfaa ko fɔra Ferawuna ye tuma men na, a tere ye Musa jɛninna fɔɔ

ka a faa, kɔni Musa ka i bori a kɔrɔ ka wa Madiyan bɔnsɔn na jamana rɔ. A se men keni ye, a ka a sii kolɔn do tɔrɔfɛ ye. **16** Awa, Madiyan bɔnsɔn na sarakalasela do tɛrɛ ye, denmuso warɔnwula tɛrɛ ye men bolo. Denmuso woiu nara ii fa la kolofen mesenilu ri ii lamin diya kolɔn na ye. Denmusoiu ka ji ta damira ka a kɛ kolofenilu minfen kondɔ. **17** Ka denmusoiu to baara wo la, saagbenbenna doilu nara ka ii gben, kɔni Musa ka wuli ka denmuso woiu lakandan, ka ji layele kolɔn kondɔ, ka denmusoiu la kolofenilu lamin. **18** Denmusoiu ka i kɔsɛ ii fa Reweli wara tuma men na, wo ka ii majininka ko: «Nfen de ka a kɛ ai ra na jona bi?» **19** Ii ka a fɔ ko: «Misiranka cɛɛ do le ka an bɔ saagbengbennailu bolo. Ka a la wo kan, ka ban ka ji layele kolɔn dɔ an ye ka an na kolofenilu lamin.» **20** Reweli ka a denmusoiu majininka ko: «Cɛɛ wo ye mi? Nfenna ai ka a to ai kɔma ye? Ai ye wa a kili. A ye na dɔnnin kɛ an tɔrɔfɛ.» **21** Musa sɔnda ka a sii cɛɛ wo wara, men ka a denmuso Sefora di Musa ma. **22** Sefora ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn Musa ye. Musa ka den tɔɔ la ko Kerisɔn, baa a ka a fɔ ko a ye london de ri jamana wo rɔ. **23** Nba, san siyaman taminni kɔ rɔ, Misiran mansa wo sara. Isirayelika tɛrɛ ye ii kule kan nabɔla fɔlɔ, baa jɔnya baara tun da ii sɛɛ fɔɔ ka a dan natamin. Ii tɛrɛ ye ii makasila Alla ye ko a ye ii demen. **24** Alla tolo tɛrɛ ye ii la makasila kan na. A jan tɛrɛ ye a la teriya rɔ, a tun ka men sidi Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye. **25** A ka Isirayelika yen tuma men na, ii hina donda a la.

3 Nba, Musa tɛrɛ ye a birance Reweli la kolofen mesenilu marala. A birance tɛrɛ ye Madiyan bɔnsɔn na sarakalasela le ri. Awa, lon do rɔ, Musa wara kolofenilu ri wula kondɔ, fɔɔ ka wa se Horebu koyinke kɔrɔ, men tɔɔ le ko Alla la koyinke. **2** Ka Musa to yɔrɔ wo rɔ, Allabatala la mɛleka ka a jɛrɛ yiraka a la jiri tunin tamɛlenama rɔ. Musa ka a ragbɛ. Ta ye jiri tunin na kɔni a tɛ janinna. **3** Musa miri ko: «N ye n madon a la ka kabanana ko jin mafɛnɛ. Nfenna jiri tunin jin tɛ janinna?» **4** Allabatala ka a yen tuma men na ko Musa ra madon ka a ragbɛ, a tora jiri tunin dɔ ka a kan nabɔ Musa ma ko: «Musa, Musa.» Musa ka a jabi: «Naamun.» **5** Allabatala ka a fɔ ko: «I kana i madon yan na. I la sanbara bɔ i sen dɔ, baa i lɔni yɔrɔ men dɔ jin, yɔrɔ seniman de wo ri. **6** N ye i fa Maari le ri. N ye i benba Iburahima Maari le ri, a ni i benba Isiyaka, a ni i benba Yakuba Maari.» Musa

ka a jakɔrɔ dokon ka a masɔrɔn a silanda ka Alla ragbɛ. **7** Allabatala ka a fɔ ko: «Misirankailu ye n na mɔɔilu tɔrɔla ja men ma Misiran, n da wo yen. Ii la baara kuntiilu ye men kɛla ii la, n da wo fanan yen ka ii kasi kan men. N ka ii la tɔrɔya lɔn. **8** N da jii ka ii bɔ Misirankailu bolo, ka ii labɔ Misiran jamana rɔ, ka wa ii ri jamana ba do rɔ, men ka ji, a duman kosebɛ. Damununta duman ye bola jamana wo rɔ a ja jɛrɛ jɛrɛ ma, li ni nɔnɔ a ni jiri denta su bɛɛ ye bola ye. Kanaanka siini ye le, a ni Hetika ni Amɔrikailu ni Peresikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu. **9** Isirayelika kasi kan da se n ma yan. Misirankailu karagbɛleman ii ja men ma, n da wo bɛɛ yen. **10** Nba, sisen n ye i lawala ka kuma Ferawuna ye. Wa! I ye i lɔ n na mɔɔilu jɔrɔ ka ii labɔ Misiran jamana kondɔ.» **11** Musa ka Alla jabi: «Nde wa? N tɛ foyi ri! N di se n lɔla Ferawuna jakɔrɔ di, ka n lɔ Isirayelika jɔrɔ ka ii labɔ Misiran?» **12** Alla ka a fɔ ko: «N di kɛ i kɔfɛ. I wa n na mɔɔilu labɔ Misiran jamana rɔ tuma men na, ai ri na n bato koyinke jin kan yan. Wo ri kɛ tɔɔmasere ri i ye kɔ nde le ka i kɛlaya.» **13** Musa ka a fɔ ko: «Ni n di wa Isirayelika tɛren ye, n di a fɔ ii ye kɔ ii benbailu Maari ra n kɛlaya ii ma. Ii wa n majininka i tɔɔ ma don? N ye nfen fɔ ii ye wo rɔ?» **14** Alla ka Musa jabi: «Mɛn Ye Ye, nde le wo ri. I ye a fɔ Isirayelika ye kɔ «Mɛn Ye Ye a jɛrɛ ka n lawa ai ma.» **15** I ye wa a fɔ Isirayelika ye kɔ «Allabatala le ka n kɛlaya ai ma, ale men ye ai benba Iburahima Maari Alla ri, a ni ai benba Isiyaka ta, a ni ai benba Yakuba ta. A tɔɔ ye ten de haan ka wa habadan. Mɔɔilu ketɔ a kilila tɔɔ wo le la tuma bɛɛ.» **16** I ye wa Misiran. I wa se ye, i ye Isirayelika la mɔɔbakɔrɔilu laden ka a fɔ ii ye ko: «Maari Allabatala ra a jɛrɛ yiraka n na. Ko a ye ai benbailu Maari Alla le ri, Iburahima ta a ni Isiyaka ta ni Yakuba ta kɔnin. A fɔ ko: «Mɛn bɛɛ ye kɛla ai la Misiran, ko n da wo yen. **17** Ko wo le rɔ, n ka a fɔ ko n di ai labɔ tɔrɔya rɔ Misiran, ka wa ai ri jamana do rɔ, Kanaankailu ni Hetikailu ni Amɔrikailu ni Peresikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu siini jamana men kondɔ, dɔnninta duman ye bola jamana wo rɔ a ja jɛrɛ jɛrɛ ma, li ni nɔnɔ a bɛɛ ye bola ye.»» **18** «Isirayelika di la i la kuma la ka wo mira. I ni Isirayelika la mɔɔbakɔrɔilu ri wa Misiran mansa tɛren ye, ka a fɔ a ye ko: «Heburuilu Maari Allabatala ra an nabɛn. Ko wo rɔ, ko an ye Misiran mansa madiyala ko i ye an bila, kɔsa an di tele sawa kɛ taamana wula kondɔ ka wa ka saraka bɔ an Maari Allabatala ma.» **19** N ka a lɔn fewu ko a tɛ sɔn ka ai

bila hali n wa diyagboya fanka la a kan. **20** Wo le rɔ, n di n wuli Misirankailu kanma ka n na sebaya yiraka ii la. N di kabannakoilu ke, menilu ri tɔɔya su bɛe la ii kan. N wa ban woilu kela, Ferawuna ri ai bila sa ai ri wa. **21** N jere ri a ke, Misirankailu ri ai bonya. Wo rɔ, ai botola ye, ai bolokolon ti nala bola ka wa. **22** Isirayelika muso kelen kelenna bɛe ri a Misiranka musoman siɲɔɔ a ni Misiranka musoman men siini a bon na tara fen saninnamanilu ni fen wodigbelamanilu la, a ni faaninilu la. Ai Isirayelika ri faanin ni masidifen woilu bila ai denceilu ni ai denmusoilu kan na. Ai ri Misirankailu bolokolonya wo ɲa ma.»

4 Musa ka Allabatala jabi: «Ni ii ma la n na ka sɔn n na kuma ma don? Ni ii ka a fɔ ko «Allabatala ma a jere yiraka i la, » n ye nfen kela wo rɔ?» **2** Allabatala ka a maɲininka ko: «Nfen de ye i bolo ye?» Musa ka a fɔ ko: «N na gbeleke le n bolo.» **3** Allabatala ka a fɔ ko: «A lafili duu ma.» A ka a lafili duu ma tuma men na, gbeleke yelemanda ka ke duuma sa ri. Musa ka a bori a kɔrɔ. **4** Allabatala ka a fɔ Musa ye iko tuun ko: «I bolo rasɔmɔn ka sa wo mira a ko ma.» A ka a bolo rasɔmɔn ka a mira a ko ma. Sa yelemanda ka ke gbeleke ri a bolo iko tuun. **5** Allabatala ka a fɔ a ye ko: «I ri wo ke, sa ii ri la a la ko Allabatala a ra a jere yiraka i la, Allabatala men ye ii benbailu Maari ri, Iburahima Maari Alla a ni Isiyaka Maari Alla a ni Yakuba fanan Maari Alla kɔnin.» **6** Allabatala ka a fɔ a ye iko tuun ko: «I bolo ladon i la duruki kɔrɔ ka a la i sisi kan.» A ka a bolo ladon a la duruki kɔrɔ ka a la a sisi kan. A ka a labɔ tuma men na, a gbeni tere fefe, baa kuna tun da a mira. **7** Allabatala ka a fɔ ko: «I bolo ladon i la duruki kɔrɔ iko tuun.» Musa ka a bolo ladon a la duruki kɔrɔ iko tuun. A ka a labɔ tuma men na, a bolo kendeyara ikomin a tere ye ɲa men ma fɔlɔ. **8** Allabatala ka a fɔ ko: «I la gbeleke wa yeleman ka ke sa ri tuma men na, ni Isirayelikailu ma sɔn fɔlɔ ka la i la ka i la kuma jate, i ye tɔɔmasere kabannako filana ɲin yiraka ii la. Ii ri la i la wo rɔ. **9** Ni ii ma la tɔɔmasere kabannako fila ɲin na ka sɔn i la kuma ma, i ye ji do ta Nili Ba rɔ ka a labɔn duu ma. Wo ri yeleman ka ke jeli ri duu ma.» **10** Musa ka a fɔ Allabatala ye ko: «Faama, i ri hake to. N ma kusan kumala. Sani i ye kuma n ye fɔlɔ, n tun ma kusan kumala. I ra kuma n ye bi fanan, hali bi n ma kusanya kumala fɔlɔ. N da a radiyani te fewu. N nen sidini le.» **11** Allabatala ka a fɔ a ye ko: «Yon de ka mɔɔ da ladan? Yon de ye mɔɔ kela

bobo ri, wala tolo gbɛden? Yon ka a ke mɔɔ ɲa ye fen yenna, wala ka a ɲa fuyen? Nde Allabatala de woilu kela. **12** I ye wa sisen. I wa ke kumala, n jere ri ke i tɔɔfe ka i demen. I ka kan ka men fɔ, n di wo yiraka i la.» **13** Musa ka a fɔ ko: «Ee Allabatala, i jaandi, i ye mɔɔ gberɛ lawa.» **14** Allabatala mɔnera Musa kanma ka a fɔ a ye ko: «I kɔrɔce Haruna don, men ye Lebi bonson mɔɔ le ri? N ka a lɔn ko wo kusan kumala a ɲa ma. A ye sila kan sisen ka na i laben. A wa i yen tuma men na, a jusu ri sewa kosebe. **15** I ri kuma a ye ka kuma don a da rɔ, a ka kan ka men fɔ. N di ai mɔɔ fila demen kumala. Ai ka kan ka menilu ke, n di ai karan woilu la. **16** A ri kuma jama ye i nɔ rɔ. A ri ke i la kumafɔba ri. A ri i la kuma fɔ ikomin i ye Alla la kuma fɔla ɲa men ma. **17** I la gbeleke ye wa i bolo, baa i ri tɔɔmasere kabannakoilu ke wo la.» **18** Nba, Musa bɔra ye ka a kɔse a birance Jetiro wara, ka wa a fɔ a ye ko: «I ye sila di n ma, sa n di n kɔse n badenmailu ma Misiran. N ye a fe ka a lɔn ni ii kende le.» Jetiro ka a fɔ ko: «I ye wa fasayi! Alla ye jususuma don i ye.» **19** Ka Musa to Madiyan, Allabatala ka a fɔ a ye ko: «I ye i kɔse Misiran, baa menilu tere ye i faa ko rɔ, woilu ra sa.» **20** Wo rɔ, Musa ka a muso ni a denceilu ta, ka ii layele fali do kan, ka Misiran sila mira. Alla la gbeleke tere ye a bolo. **21** Allabatala ka a fɔ Musa ye iko tuun ko: «N da sebaya di i ma ka ko makabani ke. I wa i kɔse Misiran tuma men na, i ye woilu bɛe ke Ferawuna ɲakɔrɔ, kɔni nde le ri a ke a jusu ri a ragbeleya. A te sɔn ka Isirayelikailu bila koma. **22** I ye a fɔ Ferawuna ye ko: «Nde Allabatala ka a fɔ ko: «Isirayelikailu ye n dence fɔlɔ le ri. **23** N ka a fɔ i ye ko i ye a bila sa a ri wa n bato, kɔni i ra i ban a bila ko ma. Wo rɔ, n di i dence fɔlɔ faa.»» **24** Nba, Musa watɔla Misiran, a ni a la denbaya sira sila la yɔrɔ do rɔ. Allabatala wulira Musa kanma ye ko a keto a faala. **25** Kɔni Musa muso Sefora ka kaba leseni do ta ka a dence a la faaninta ke wo la. A ka a dence ɲɔrɔ gbolo wo maa a sen na ii tema, ka a fɔ a ye ko: «I ra ke n furuce jelitii ri.» **26** Allabatala ka Musa to ye wo rɔ. Sefora tun ka a fɔ Musa ma ko «n furuce jelitii» ka a masɔrɔn faaninta ke ko wo le fe. **27** Nba, Allabatala ka a fɔ Haruna ye ko: «I ye wa Musa laben wula rɔ.» Haruna ka a wuli ka wa. A wara Musa teren Alla la koyinke kɔrɔ, ka a sunbu tuwali rɔ. **28** Allabatala ka kuma menilu fɔ Musa ye a la kelaya tuma, Musa ka woilu bɛe fɔ Haruna ye. Allabatala ka tɔɔmasere kabannako menilu yiraka Musa la ko a ye woilu ke Misiran, Musa ka woilu

fanan jafɔ Haruna ye. **29** Musa ni Haruna wara ka Isirayelikailu la mɔɔbakɔrɔilu bɛɛ laden. **30** Allabatala tun ka kuma mɛnilu bɛɛ fɔ Musa ye, Haruna ka woilu fɔ mɔɔbakɔrɔilu ye. A ka tɔɔmasere kabannakoilu ke Isirayelikailu jakɔrɔ fanan. **31** Isirayelikailu lara kuma ni tɔɔmasere kabannako woilu la. Ii ka a mɛn tuma mɛn na ko Allabatala a ra ii la tɔrɔya yen ka na ii demen kanma, ii ka ii jakɔrɔ ben duu ma ka a bato.

5 Nba, wo kɔ rɔ, Musa ni Haruna wara Ferawuna wara, ka a fɔ a ye ko: «Isirayelika Maari Allabatala ka a fɔ ko i ye a la mɔɔilu bila sa ii ri wa ka sali ba ke wula kɔndɔ ale bato kanma.» **2** Ferawuna ka a fɔ ko: «Yon ye Allabatala wo ri? Nfenna n ye a kan mirala ka Isirayelika bila? Nde ma Allabatala wo lon fewu. N tɛ Isirayelika bilala.» **3** Musa ni Haruna ka a jabi: «Heburuilu Maari Alla a ra a jɛrɛ yiraka an na. An ye i madiyala, i ye an bila. An ye tele sawa ke taamala wula kɔndɔ, ka wa saraka doilu bɔ an Maari Allabatala ye, sa Allabatala kana an gbasi jankarɔ la, wala fanmuru la.»

4 Ferawuna ka a fɔ ko: «Ai, Musa ni Haruna, nfenna ai ye mɔɔilu labanna ii la baara ma? Ai ye i kɔsɛ baara diya! **5** Heburuilu ra siyaya bakɛ sisen jamana kɔndɔ yan. Nfenna ai ye ii la baara lalɔla?» **6** Wo lon kelen dɔ Ferawuna ka baara kɔrɔsilabailu ni baara kuntiilu jamari ko: **7** «Heburuilu ye bin mɛn kɛla bɔɔ rɔ ka birikiilu gbasi, ai ye wo da boloka. Ii ye wa bin wo jinin ii jɛrɛ ye. **8** Hali wo, ii darini biriki jate mɛn gbasila, ai ye a fɔ ii ye ko ii ye wo jɔɔn jate gbasi fɔlɔ fasayi. Ai kana foyi bɔ wo la, baa ii ra kɛ salabatɔilu ri. Wo le kɔsɔn, ii ye a fɔla ko: An ye wa saraka bɔ an Maari Alla ma. **9** Ai ye baarala siyaya ii ma, ka ii jagba kɔsɛbɛ. Wo wa kɛ, ii tɛ ii tolo malɔ wuyafɔla kuma la butun.» **10** Nba, baara kɔrɔsilabailu ni baara kuntiilu wara kuma wo fɔ Isirayelika ye ko: «Ferawuna ka a fɔ ko a sa bin dila ai ma butun. **11** Ko ai ye wa bin jinin ai jɛrɛ ye yɔrɔ yɔrɔ rɔ. Wo bɛɛ ni a ta, ai tɛrɛ ye biriki jate mɛn gbasila kɔrɔman na, fɔɔ ii ye wo jate gbasi fɔlɔ. Fen tɛ bɔla jate wo la.» **12** Wo le rɔ, Isirayelika jensenda Misiran jamana fan bɛɛ rɔ, ka wa bin wo jinin. **13** Baara kuntiilu tɛrɛ ye ii latuntunna, ka a fɔ ii ye ko: «Ai darini tɛrɛ biriki jate mɛn gbasila tele kelen kɔrɔ ka a tɛrɛn an ye bin dila ai ma, ai ye wo jɔɔn jate gbasi lon lon.» **14** Ferawuna la baara kuntiilu wulira ka baara Isirayelika kɔrɔsilabailu gbasi, baara kuntiilu tun ka Isirayelika mɛnilu lasii mɔɔ tɔilu kun na baara kɔrɔsi kanma kɔnin. Baara kuntiilu ka a fɔ ii ye ko: «Ai

darini tɛrɛ biriki jate mɛn gbasila, nfenna ai ma wo jɔɔn jate gbasi kunun ni bi?» **15** Nba baara kɔrɔsiba woilu wara Ferawuna wara ka ii makasi. Ii ka a fɔ a ye ko: «Nfenna i ye jin jɔɔn kɛla i la jɔnilu la? **16** Bin tɛ dila an ma, kɔni baara kuntiilu ye an jamarila ko an ye biriki gbasi. Ka a la wo kan, ii ye an gbasila. Jo tɛ i la mɔɔilu bolo la.» **17** Ferawuna kɔni ka a fɔ ko: «Ai ye salaba jɛrɛ jɛrɛilu le ri. Wo le rɔ, ai ye a fɔla tuma bɛɛ ko: «An ye wa saraka bɔ Allabatala ye.» **18** Ai ye wa baara kɛ sisen. Bin tɛ dila ai ma butun, kɔni ai darini tɛrɛ biriki jate mɛn gbasila kɔrɔman, ai ye biriki jate wo gbasi fanan.» **19** Nba, a fɔra baara kɔrɔsilabailu ye tuma mɛn na ko ii darini tɛrɛ biriki jate mɛn gbasila kɔrɔman, ko ii ye wo jate gbasi lon lon, ii ka a yen ko ii ni Isirayelika bɛɛ a ra tɔrɔya ba sɔrɔn. **20** Ii bɔtɔla Ferawuna wara, ii bɛnda Musa ni Haruna ri. Woilu tɛrɛ ye ii makɔnɔla ye. **21** Ii ka a fɔ Musa ni Haruna ye ko: «Ai ka ko mɛn kɛ, Allabatala ye wo ragbɛ ka wo hake bɔ ai rɔ. Ai ra an magboya Ferawuna ni a la mɔɔilu jakɔrɔ. A kɛni ikomin ai ka fan de di Ferawuna ma ko a ye an faa fanmuru la.» **22** Awa, Musa bɔra ye ka wa Allabatala matara, ka a fɔ a ye ko: «N Maari Alla, nfenna i ka kojuu kɛ i la mɔɔilu la? Nfenna i ka n kɛlaya ka n nana yan? **23** Kɛbi n wara ka kuma Ferawuna ye i tɔɔ rɔ, a ra kojuu kɛ i la mɔɔilu la. Ile fanan ma foyi kɛ ka ii bɔ a bolo.»

6 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «N ketɔ mɛn kɛla Ferawuna la, i jɛrɛ ri wo yen i ja la sisen. N di a diyagboya n na sebaya a la fɔɔ a ri Isirayelika bila. ɔɔn, n di a diyagboya n na sebaya a la fɔɔ a ri ii gbɛn ka ii labɔ a la jamana kɔndɔ.» **2** Alla ka a fɔ Musa ye fanan ko: «Nde le Allabatala ri. **3** N ka n jɛrɛ yiraka Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba la, ka a fɔ ii ye ko n ye Alla Sebɛɛtii le ri, kɔni n tɔɔ mɛn ye Allabatala ri, ii ma n lon tɔɔ wo la. **4** N ka teriya sidi ii ye ko n di Kanaan jamana di ii ma, ii siini tɛrɛ londanya la jamana mɛn dɔ. **5** Nba, sisen n da Isirayelika kurun kan mɛn, baa ii bilani jɔnya rɔ Misirankailu bolo. N ka teriya mɛn sidi, n hankili ye wo rɔ. **6** «Wo le rɔ, i ye wa a fɔ Isirayelika ye ko: «Nde le Allabatala ri. Misirankailu ra diyagboya baara mɛn la ai kan, ko n ketɔ ai bɔla wo rɔ. Ko n di ai labɔ Misirankailu bolo, sa ai kana to woilu la jɔnya wo rɔ butun. Ko n di ai kunka n na sebaya ba la, ka Misirankailu la kɛwaliilu hake bɔ ii rɔ. **7** Ko n di Isirayelika kɛ n na mɔɔilu ri. Ko n di kɛ ai Maari Alla ri. Ko ai ri a lon ko n ye ai Maari

Allabatala de ri, men ye ai labola diyagboya baara rɔ Misirankailu bolo. **8** Ko n ka n kali Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye n bolo layelenin, ko n di jamana men di ii ma, ko n di ai ladon jamana wo kɔndɔ. Ko n di jamana wo ke ai ta ri. Nde le Allabatala ri.» **9** Nba, Musa wara kuma wo fɔ Isirayelika ye, kɔni woilu jiiteeni tere kojuuya ii la jonya gbelenya bolo ma. Wo rɔ, ii ma sɔn lala a la kumakan na. **10** Awa, Allabatala ka a fɔ Musa ye ikɔ tuun ko: **11** «I ye wa a fɔ Misiran mansa Ferawuna ye ko a ye Isirayelika bila sa ii ri bɔ a la jamana rɔ.» **12** Musa ka Allabatala jabi: «Ni Isirayelika ma sɔn n na kuma ma. Ferawuna ri sɔn n na kuma ma wo rɔ wa? Wo kuma tɛ, baa nde ma kusan kumala.» **13** Allabatala kɔnin kumara Musa ni Haruna ye Isirayelika ni Misiran mansa Ferawuna la ko rɔ. A ka a fɔ ko ii ye Isirayelika labɔ Misiran. **14** Isirayelika denbaya la kuntiilu tɔɔ le jin di. Isirayeli dence fɔlɔ tɔɔ le ko Ruben. Ruben denceilu tɔɔ le ten: Hanɔki, Palu, Hesirɔn, a ni Karimi. Nba, Ruben bɔnsɔn de jin di. **15** Simeyɔn denceilu tɔɔ le ten: Jemuweli, Jamin, Owadi, Jakin, Sohari, a ni Sawuli. Sawuli na tere ye Kanaanka le ri. Nba, Simeyɔn bɔnsɔn de jin di. **16** Isirayeli dence Lebi ka san kemɛ ni san bisawa ni san wɔrɔnwula le sɔrɔn. Wo denceilu tɔɔ le ko Kerisɔn ni Kohati ni Merari. **17** Kerisɔn denceilu tere ye Libini ni Simeyi ri, wo bɛɛ ni a denbayala. **18** Kohati denceilu tɔɔ le jin di: Amuramu, Isehari, Heburɔn, a ni Usiyeli. Kohati ka san kemɛ ni san bisawa a ni san sawa le sɔrɔn. **19** Merari denceilu tere ye Mahili ni Musi ri. Nba, woilu bɛɛ tere ye Lebi bɔnsɔn mɔɔ le ri. **20** Amuramu ka a tenɛnmuso Jokebedi furu. Wo ka dence fila sɔrɔn a ye, menilu ye Haruna ni Musa ri. Amuramu ka san kemɛ ni san bisawa ni san wɔrɔnwula le sɔrɔn. **21** Isehari denceilu tere ye Kora ni Nefeki ni Sikiri ri. **22** Usiyeli denceilu tere ye Misayeli ni Elisafan ni Sitiri ri. **23** Haruna ka Aminadabu denmuso Eliseba le furu, men ye Nasɔn dɔɔmuso ri. Eliseba ka dence naanin sɔrɔn Haruna ye. Woilu tɔɔ ko Nadabu ni Abihu ni Elasari a ni Itamari. **24** Kora denceilu tere ye Asiri ni Elakana ni Abiyasafu ri. Kora la bɔnsɔn le jin di. **25** Haruna dence Elasari ka Putiyeli denmuso do furu. Wo ka dence sɔrɔn a ye, men tɔɔ ko Finehasi. Nba, mɔɔ menilu a ra madan jin, woilu ye Lebi bɔnsɔn mɔɔ la denbayala kuntiilu le ri, a bɛɛ ni a la mɔɔilu. **26** Allabatala kumara Haruna ni Musa woilu le ye, ka a fɔ ii ye ko ii ye Isirayelika labɔ Misiran ikomin keleden dekuru. **27** Musa ni Haruna le wara ka a fɔ Misiran

mansa Ferawuna ye ko a ye Isirayelika bila sa ii ri bɔ a la jamana rɔ. **28** Nba, Allabatala kumara Musa ye Misiran tuma men na, **29** a ka a fɔ a ye ko: «Nde le Allabatala ri. N ketɔ fen fen fɔla i ye, i ye wa wo fɔ Misiran mansa Ferawuna ye.» **30** Wo tuma, Musa ka Allabatala jabi: «Nde ma kusan kumala. Nfenna Ferawuna ri a tolo malo nde la wa?»

7 Allabatala ka Musa jabi: «N di ile ke Ferawuna jana ikomin Alla. I kɔrɔɛ Haruna ri ke ikomin i la nabi. **2** N wa fen fen fɔ i ye, i ye wo fɔ i kɔrɔɛ Haruna ye. Ale ri wo lase Ferawuna ma. Haruna ri a fɔ a ye ko a ye Isirayelika bila sa ii ri bɔ a la jamana rɔ, **3** kɔni nde le a kela Ferawuna jusu ri a ragbeleya. N di n na tɔɔmasere ni kabannakoilu siyaya Misiran jamana rɔ. **4** Hali wo, Ferawuna tɛ sɔn ai la kuma ma. Wo rɔ, n di n wuli Misirankailu kanma ka n na sebaya ba yiraka ii la, ka ko latɔn ii la kojuuya. N di n na jama Isirayelika labɔ Misiran ikomin keleden kuru. **5** N wa n wuli Misirankailu kanma ka n na sebaya yiraka ii la, ka ban ka Isirayelika labɔ ii tɛma, Misirankailu ri a lɔn ko nde le ye Allabatala ri.» **6** Musa ni Haruna ka Allabatala kan mira ka a ke ikomin a ka a fɔ ii ye ja men ma. **7** Musa ni Haruna wara kuma Ferawuna ye tuma men na, Musa sɔrɔn tun da san biseyin bɔ. A kɔrɔɛ Haruna sɔrɔn tun da san biseyin ni san sawa bɔ. **8** Nba, Allabatala ka a fɔ Musa ni Haruna ye ko: **9** «Ferawuna a wa a fɔ ai ye tuma men na ko ai ye tɔɔmasere kabannako do ke, ile Musa, i ye a fɔ Haruna ye ko a ye a la gbeleke lafilɔ duu ma Ferawuna jakɔrɔ. Gbeleke ri yeleman ka ke sa ri.» **10** Musa ni Haruna wara ii lɔ Ferawuna jakɔrɔ. Allabatala tun ka men fɔ ii ye, ii ka wo ke. Haruna ka a la gbeleke lafilɔ duu ma Ferawuna ni a la mɔɔilu jakɔrɔ. Gbeleke yelemanda ka ke sa ri ii jakɔrɔ. **11** Ferawuna ka Misiran mɔɔ famunninilu ni senkolailu kili. Woilu fanan ka ko wo jɔɔn ke ii la daliluilu la. **12** Ii bɛɛ ka ii la gbelekeilu lafilɔ duu ma. Woilu fanan yelemanda ka ke sailu ri, kɔni Haruna ta ka ii tailu lakunun. **13** Wo bɛɛ ni a ta, Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere fɔlɔ. A ma sɔn Musa ni Haruna la kuma ma ikomin Allabatala tun ka a fɔ a ye ja men ma fɔlɔ. **14** Nba, Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «Ferawuna jusu a ragbeleyanin. A banni mɔɔilu bila ko ma. **15** Sini sɔɔma Ferawuna ri bɔ ka wa Nili Ba da la. I ye wa a teren ye a wa tumana. Gbeleke men yelemanda ka ke sa ri, i ye wo ta i bolo ka wa a jɔɔnben ba da la ye. **16** I ye a fɔ a ye ko: «Allabatala

men ye Heburuilu Maari Alla ri, a ka n lawa i ma. Ko a ka a fɔ i ye ko: «N na mɔɔilu bila sa ii ri wa n bato kanma wula kɔndɔ.» Ko kɔni haan bi, i ma sɔn kuma wo ma fɔlɔ. **17** Ko Allabatala ka a fɔ ko: «I ye i ja lɔ! Ko n di Nili Ba ji gbasi n na gbeleke la, gbeleke men ye n bolo. Ko ba ri yeleman ka ke jeli ri wo rɔ. Ko jee menilu ye ba ji rɔ, ko woilu ri faa. Ko ba ri toli ka a suma bɔ. Ko Misirankailu ti nala sela Nili Ba ji minna. Ko ka a la wo kan, ko ale Ferawuna ri a lɔn ko nde le Allabatala ri.» **19** Allabatala ka a fɔ Musa ye ikɔ tuun ko: «I ye a fɔ Haruna ye ko a ye a la gbeleke ta ka a rasɔmɔn Misiran jiilu kun na, bailu wo, kɔilu wo, dalailu wo, a ni denka jimanilu wo. Ji wo bee ri yeleman ka ke jeli ri. Ji ye yɔrɔ yɔrɔ rɔ, hali men ye daa jirilamanilu ni daa kabalamanilu kɔndɔ, wo bee ri yeleman ka ke jeli ri.» **20** Allabatala ka men fɔ Musa ni Haruna ye, ii ka wo mira ka a ke. A ka a la gbeleke kɔrɔta ka Nili Ba ji gbasi a la Ferawuna ni a la mɔɔilu nakɔrɔ. Ji wo bee yelemanda ka ke jeli ri. **21** Jeeilu faara. Ba tolira ka a suma bɔ. Wo rɔ, Misirankailu ma se ba ji minna. Ji yelemanda ka ke jeli ri Misiran yɔrɔ bee rɔ. **22** Misiran senkolailu kɔnin wo fanan ka wo jɔɔn ke ii la daliluila. Wo rɔ, Ferawuna jusu a ragbeleyanin tora ikomin Allabatala ka a fɔ a ye ja men ma. A ma sɔn Musa ni Haruna la kuma ma. **23** A ka a kɔ don ii la ka a kɔse a wara. Musa ni Haruna tun ka men ke, a ma wo jate. **24** Misirankailu bee ka denkailu sen Nili Ba dafɛ min ji jinin kanma, baa ii tun ti se ba ji minna. **25** Nba, Allabatala ka Nili Ba ji yeleman ka a ke jeli ri. Wo ka tele wɔrɔnwula le ke. Wo dafara.

8 Wo kɔ rɔ, Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «Ai ye wa a fɔ Ferawuna ye ko: «Allabatala ka a fɔ ko: «N na mɔɔilu bila sa ii ri wa n bato kanma. **2** Ko ni i ma sɔn ka ii bila sa ii ri wa, ko n di todilu lasiyaya ka i la jamana yɔrɔ bee lafa. Ko woilu ri ke tɔrɔya ba ri. **3** Ko Nili Ba ji ri lafa todilu la. Ko ii ri bɔ ba ji rɔ ka wa i jere la bon kɔndɔ, ka don i sibon kɔndɔ, ka ye le hali i la lafen kan, ka don i la jamana jɛmɔɔilu ni i la mɔɔilu bee la bonilu kɔndɔ. Ko todilu ri don hali buru gbasi diyailu rɔ, a ni buru gbasi muranilu kɔndɔ. **4** Ko todilu ri ye le ile ni i la jamana jɛmɔɔilu ni i la mɔɔilu bee kan.»» **5** Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye a fɔ Haruna ye ko a ye a la gbeleke ta ka wo rasɔmɔn bailu ni kɔilu ni denka jiman yɔrɔilu kun na ka todilu lana Misiran jamana rɔ.» **6** Wo rɔ, Haruna ka a la gbeleke rasɔmɔn Misiran jiilu kun na. Todilu

bɔra ji rɔ wo rɔ, ka Misiran jamana yɔrɔ bee fa. **7** Ferawuna la senkolailu kɔnin fanan ka wo jɔɔn ke ii la daliluila la. Ii fanan ka todilu lana Misiran jamana rɔ. **8** Ferawuna ka Musa ni Haruna kili ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye Allabatala madiya ko a ye todi jinilu bɔ nde ni n na mɔɔilu kan. Ni wo kera, n di Isirayelika bila sa ii ri wa saraka bɔ Allabatala ye.» **9** Musa ka a fɔ Ferawuna ye ko: «N fa, bonya ye i bolo sisen ka a waati lateɛ. I ye a fɛ n ye Allabatala madiya ile ni i la jɛmɔɔilu ni i la jamana kɔndɔ mɔɔilu ye waati juman na, sa todilu ri mabɔ ai ni ai la bonilu la? N wa Allabatala madiya, todilu tɛ ke yɔrɔ si rɔ butun fɔɔ Nili Ba rɔ.» **10** Ferawuna ka a fɔ ko: «I ye madiyali ke n ye sini.» Musa ka a fɔ ko: «I ka mɛn fɔ, a ri ke ten, sa i ri a lɔn ko an Maari Allabatala jɔɔn si tɛ. **11** Todilu ri mabɔ i ni i la bonilu la, a ni i la jamana jɛmɔɔilu ni i la mɔɔilu bee la. Todilu tɛ ke yɔrɔ si butun fɔɔ Nili Ba rɔ.» **12** Musa ni Haruna bɔra Ferawuna wara ka wa. Musa ka Allabatala madiya kosebe todilu la ko rɔ, Allabatala tun ka menilu lana Ferawuna tɔrɔya diya. **13** Musa ka Allabatala madiya men na, Allabatala ka wo ke. Todilu bee faara bonilu kɔndɔ, a ni bondailu kɔndɔ, a ni seneilu rɔ. **14** Misirankailu ka todi suilu ton naden ii jɔɔn kan. Woilu tolira ka ii suma bɔ jamana yɔrɔ bee rɔ. **15** Ferawuna ka a yen tuma men na ko tɔrɔya wo ra bɔ a kan, a ka a jusu nagbeleya ikɔ tuun kosebe, ikomin Allabatala tun ka a fɔ ja men ma. A tun tɛ sɔnna Musa ni Haruna la kuma ma. **16** Nba, Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye a fɔ Haruna ye ko a ye a la gbeleke kɔrɔta ka duu buuri gbasi a la. Buuri ri yeleman ka ke wolowoloniilu ri Misiran jamana fan bee rɔ.» **17** Musa ni Haruna ka Allabatala kan mira ka wo ke. Haruna ka a la gbeleke kɔrɔta ka duu buuri gbasi a la. Buuri yelemanda ka ke wolowoloniilu ri Misiran jamana fan bee rɔ. Wolowoloniilu tɛre ye mɔɔilu ni niimafen bee kan. **18** Ferawuna la senkolailu tɛre ye a tɔrɔfɛ ii ka buuri yeleman ka a ke wolowoloniilu ri ii la daliluila la, kɔni ii ma se wo kela. Wolowoloniilu tora mɔɔilu ni niimafenilu tɔrɔla. **19** Ferawuna la senkolailu ka a fɔ Ferawuna ye ko: «Ko jin keni Alla le bolo del!» Ferawuna kɔnin a jusu a ragbeleyanin de tɛre. A ma sɔn Musa ni Haruna la kuma ma ikomin Allabatala tun ka a fɔ ja men ma. **20** Nba, Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye i wuli sɔɔma da la jona ka wa Ferawuna kunben. A wa ke wala ji da la tuma men na, i ye wa a tɛren ye. I ye a fɔ a ye ko: «Allabatala ka a fɔ ko: «N na mɔɔilu bila sa ii ri wa n bato. **21** Ko ni i ma sɔn

n na mōoilu bila ko ma, n di siten siyaman siyaman ba lana, siten menilu ye mōoilu cinna. Ko woilu ri wara i ni i la jemōoilu ni i la jamana mōoilu ma. Ko sitenilu ri don i jere la bonilu la, ka Misirankailu la bonilu fanan fa. Ko sitenilu ri siyaya ka duu lafin. **22** Ko kōni n wa sitenilu lana lon men, n di Koseni jamana wo mara ka ii latanka woilu ma, n na mōoilu siini yorō men dō kōnin. Ko sitenilu ti se yorō wo rō muumē. Ko n di wo ke sa i ri a lon ko nde Allabatala ye Misiran jamana rō yan. **23** Ko i la mōoilu ri tōrōya men sōrōn sitenilu bolo, n di n na mōoilu latanka wo ma. Ko tōmasere kabannako wo ri ke sini.»» **24** Nba, Allabatala tun ka a fō ja men ma, a ka a ke wo ja. Sitenilu siyaman siyaman ba nara don Ferawuna la bon na, a ni a la jemōoilu la bonilu la. Jamana yorō bēe tijnanda sitenilu bolo. **25** Ferawuna ka Musa ni Haruna kili, ka a fō ii ye ko: «Ai ye wa saraka bō ai Maari Alla ma, kōni ai ye to jamana kōndo yan.» **26** Musa ka a fō ko: «Wo ti se kela, baa an di saraka menilu bō an Maari Allabatala ye, saraka woilu ye Misirankailu tana le ri. Fen men ye ii tana do ri, ni an ka wo ke saraka di ii jana, ii ti an mabon kaba la wa? **27** An Maari Allabatala da an jamari ko an ye tele sawa ke taamala ka wa wula rō. Ko a wa saraka men fō an ye ye, ko an ye wo bō a ye ye.» **28** Ferawuna ka a fō ko: «Awa, n di ai bila sa ai ri wa wula rō ka saraka bō ai Maari Allabatala ye, kōni ai kana wa yorō jan de. Ai ye madiyali ke n ye.» **29** Musa ka a fō ko: «N wa bō i wara yan, n di Allabatala madiya i kōrō. Wo rō, sitenilu ri bō ile ni i la jemōoilu ni i la jamana mōoilu kan sini, kōni i kana janfa ke iko tuun, ka i ban Isirayelika bila ko ma sa ii ri wa saraka bō Allabatala ye.» **30** Musa bōra Ferawuna tōrōfe ka wa Allabatala madiya. **31** Allabatala ka a ke ikomin Musa ka a madiya ja men ma. A ka sitenilu bō Ferawuna ni a la jemōoilu ni a la jamana mōoilu kan. Hali siten kelen ma to ye. **32** Ferawuna kōnin a ka a jusu ragbeleya iko tuunni. A ma sōn Isirayelika bila ko ma.

9 Wo tamin kō rō, Allabatala ka a fō Musa ye ko: «I ye wa a fō Ferawuna ye ko: «Heburuilu Maari Allabatala ka a fō ko: «N na mōoilu bila sa ii ri wa n bato. **2** Ko ni i ka i ban ii bila ko ma ka ii to i bolo, **3** ko i la kolofen menilu ye sene rō, ko nde Allabatala ri i wuli woilu kanma n na sebaya la. Ko n di jankarō juu bila i la soilu la, a ni i la faliilu, a ni i la jōmēilu, a ni i la nisiilu, a ni i la saailu ni bailu. **4** Ko kōni nde

Allabatala n di dannafarabō ke Isirayelika la kolofenilu ni Misirankailu la kolofenilu tema. Isirayelika la kolofen si te faa.»» **5** Nba, Allabatala ri ko wo ke lon men, a ra ban wo lateela, baa a ka a fō ko: «Nde Allabatala n di ko wo ke jamana kōndo sini.» **6** Wo duu sa gbe, Allabatala ka a ke ikomin a tun ka a fō ja men ma. Misirankailu la kolofenilu bēe faara, kōni foyi ma faa Isirayelika la kolofenilu rō. **7** Ferawuna ka mōoilu lawa ko wo lakōrōsi kanma. Woilu wara ko wo lakōrōsili diya ka na a fō a ye ko foyi ma faa Isirayelika la kolofenilu rō. Wo bēe ni a ta kōnin, Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere. A ma sōn ka Isirayelika bila sa ii ri wa. **8** Wo ke men kera, Allabatala ka a fō Musa ni Haruna ye ko: «Ai ye wa bolo ja dando ta buurigbe rō fen janin diya. Musa ye wa buurigbe wo lasadi san ma Ferawuna jakōrō. **9** Wo ri jensen Misiran jamana fan bēe rō ikomin gbangban, ka sumuni bō mōoilu ni kolofenilu ma. Sumuninilu ri ke dailu ri mōoilu ni kolofenilu fariilu ma Misiran jamana fan bēe rō.» **10** Nba, Musa ni Haruna wara buurigbe do ta fen janin diya ka wa ii lō Ferawuna jakōrō. Musa ka buurigbe wo lasadi san ma. Buurigbe wo ka sumuni bō mōoilu ni kolofenilu ma. Sumuniilu kera dailu ri woilu fari ma. **11** Ferawuna la senkolailu ma se nala ii lōla Musa jakōrō, baa sumuniilu tun da bō ii fari fan bēe ma, ikomin Misiranka tōilu bēe. **12** Allabatala le ka a ke Ferawuna jusu gbeleyani tere. Ferawuna ma sōn Musa ni Haruna la kuma ma ikomin Allabatala tun ka a fō Musa ye ja men ma. **13** Wo tamin kō rō, Allabatala ka a fō Musa ye ko: «I ye i wuli sōoma da la jona ka wa Ferawuna teren ye. I ye a fō a ye ko: «Allabatala, Heburuilu Maari Alla kōnin, wo ka a fō ko: «N na mōoilu bila sa ii ri wa n bato. **14** Ko sisen, ko n di tōrōya lase ile ma, tōrōya men di juuya kosebe. Ko tōrōya wo ri se i la jemōoilu ni i la mōoilu fanan ma. Ko n di tōrōya wo lase ii bēe ma sa ile ri a lon ko n jōon si te dunuja jin dō. **15** Ko n tun di se ka n bolo lawuli i ni i la mōoilu kanma, ka jankarō fitinna ba la ii kan. Ko ni n tun ka a ke ten, sa ii ra ban latununna ka bō dūja rō. **16** Ko kōni n da i kende to kosa n di n na sebaya yiraka i la. Ko ka a la wo kan, ko n da i kende to sa n tōō ri bonya dunuja fan bēe rō fanan. **17** Ko kōni jeredabaya ye i rō fōlō, baa i banni n na mōoilu bila ko ma. **18** Ko ale le wo ri. Ko jin tuma sini, ko n di sancikoloilu lajii. Ko sancikoloilu wo ri juuya fōō ka a dan natamin. Ko wo jōon ma jii Misiran kebi Misiran jamana siira. **19** Ko wo rō, ko i ye i la mōoilu jamari

sisen ko ii ye wa ii la kolofenilu ni ii bolofenilu bee ta ka wa woilu ri yoro lakandannin do ro, sa sancikolo kana se ii ma. Ko maa ni kolofen menilu wa to gbe ro sene ro, menilu ma ladon yoro lakandannin do ro, sancikolo di jii woilu kan ka woilu kelen keenna bee faa.»»» **20** Nba, Ferawuna la jemaa menilu silanda Allabatala la kuma ye, woilu borimantɔ wara ii la jonilu ni ii la kolofenilu ladon yoro lakandannin doilu ro. **21** Menilu konin ma Allabatala la kuma jate, woilu ka ii la jonilu ni ii la kolofenilu to sene ro ye. **22** Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye i bolo korɔta san ma sa sancikolo a ri jii Misiran jamana bee kan. A ri jii maa ni kolofenilu ni senefenilu bee kan Misiran fan bee ro.» **23** Awa, Musa ka a la gbeleke korɔta san ma tuma men na, Allabatala ka bandakan nabo ka sancikoloilu lajii, ka ta lajii fo duu ma. Allabatala ka sancikoloilu lajii Misiran jamana kan ikomin sanciba. **24** Sancikoloilu tere ye jiila. Ta tere ye jiila yoro bee. Kebi Misiran jamana siira, sancikoloilu wo jooon tun ma jii folo, baa a juuyara kosebe. **25** Sancikoloilu ka maa ni kolofenilu halaki Misiran jamana fan bee ro, maa ni kolofen menilu tora gbe ma senelilu ro konin. A ka senefenilu bee tijan fanan, ka jiriilu bee kadi kadi. **26** Wo kera fan bee ro fo Koseni mara kelen, Isirayelika siini yoro men konin. Sancikoloilu ma se ye le. **27** Ferawuna ka Musa ni Haruna kili ka a fo ii ye ko: «N da kojuu ke sija jin do. Jo ye Allabatala de bolo. Jo te nde ni n na maa ni le bolo. **28** Ai ye Allabatala madiya, baa Alla la bandakan ni a la sancikoloilu ii ra an bo. N di ai bila. N te ai lalɔla butun.» **29** Musa ka a fo a ye ko: «N wa bo so kondɔ tuma men na, n di n boloiilu korɔta Allabatala ye. Bandakan ni sancikoloilu ri i lo, sa i ri a lon ko dunuja ye Allabatala ta le ri, **30** koni n ka a lon ko ile ni i la jemaa ni silan Allabatala Alla ye folo fewu!» **31** Nba, senefen men too ko lin, wo tun da feren. Men too ko horija, wo tun da a kise. Sancikoloilu ka wo fila bee tijan, **32** koni senefen men too ko bile, wo su fila ma tijan sancikolo bolo baa woilu te ferenna jona. **33** Nba, Musa bora Ferawuna wara ka wa so koka. A ka a bolo lawuli Allabatala ye ka a madiya. Bandakan ni sancikolo teera. Sanci teera. **34** Ferawuna ka a yen tuma men na ko sancini sancikolo ni bandakan a ra lalo, a ka kojuu ke iko tuunni, baa a ni a la jemaa ni jusu gbeleya. **35** Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere. A ma son ka Isirayelikailu bila sa ii ri wa. Wo kera ikomin Allabatala a tun ka kuma don Musa da ro ja men ma.

10 Sancikolo ban ko jii la Misirankailu kan wo ke, Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye wa Ferawuna teren ye. Nde le ka a ke a ni a la jemaa ni jusu gbeleyani, sa n di se n na taa masere kabannako jinilu kela ii jana. **2** Ka a la wo kan, nde le ka wo ke sa ari a fo ai denilu ni ai mamarenilu ye n ka taa masere kabannako menilu ke Misirankailu tema ka ii dɔɔya ja men ma. Ai bee ri a lon ko Allabatala le nde ri.» **3** Musa ni Haruna wara Ferawuna teren ye, ka a fo a ye ko: «Heburuilu Maari Allabatala ka a fo ko: «I ri son ka i fanmajii nde ye lon juman? Ko i ye n na maa ni bila sa ii ri wa n bato. **4** Ko ni i ka i ban n na maa ni bila ko ma, ko n di taonkasailu lana i la jamana kondɔ sini. **5** Ko woilu ri siyaya ka yoro bee mira fo ka duu fin. Ko wo ro, ko maa ni ti nala sela ka duu yen butun. Ko sancikoloilu ma senefen menilu tijan, taonkasailu ri wo bee dɔon. Ko jiri jiri ye sene ro, taonkasailu ri wa firailu bee dɔon. **6** Ko ii ri i la bonilu fa, ka i la jemaa ni Misirankailu bee la bonilu fa. Ko n di ke taonkasa siyaman ba ri, i failu ni i benbailu ma men jooon yen kebi ii ka ii sii jamana kondɔ yan.» Musa banni wo folo, a bora Ferawuna wara ka wa. **7** Ferawuna la jemaa ni ka a fo Ferawuna ye ko: «An fa, cee wo ri an toro haan waati juman? I ti son ka ii la maa ni bila wa, sa ii ri wa ii Maari Allabatala bato? Misiran da tijan, i ma wo jayen folo wa?» **8** Wo ro, Ferawuna ka Musa ni Haruna kili iko tuun, ka a fo ii ye ko: «Ai ye wa ai Maari Allabatala bato, koni yon ni yon wato?» **9** Musa ka a jabi: «An bee ri wa, den mesenilu wo, maa bakoroilu wo, ceeilu wo, musoiilu wo, an bee ri wa. An na kolofenilu bee ri wa an bolo fanan, baa an wato sali ba le kela Allabatala ye.» **10** Ferawuna ka a fo ii ye ko: «Ka ai ni ai musoiilu ni ai denilu bee bila sa ai ri wa, n ti son wo ma habadan! Ai ye n janfa ko le ro. **11** Eɛn de! Ceeilu dɔron ye wa Allabatala bato, baa ai ka wo le majininka.» Ferawuna ka Musa ni Haruna gben wo ro, ka ii labo a wara. **12** Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye i bolo korɔta Misiran jamana kun na sa taonkasailu ri na jamana kondɔ. Ii ri na jamana kondɔ senefen ni bin bee dɔon, menilu tora ye sancikolo bolo konin.» **13** Musa ka a la gbeleke korɔta Misiran jamana kun na. Allabatala ka fɔɔ ba do lana ka bo telebo fan fe. Fɔɔ ka tele ni su bee ke teela. Wo duusa gbe da ka a teren fɔɔ a ra taonkasailu lana. **14** Taonkasailu jensenda ka Misiran yoro bee mira, ka i sii fan bee ro. Ii ka siya tere kojuyaya. Misirankailu tun ma wo jooon yen folo fewu. Ii ti nala wo jooon yenna

butun. **15** Təonkasailu ka duu bəe mira fəo ka a bəe fin. Ii ka senefenilu ni binilu bəe dəon, a ni jiridenilu bəe. Sancikolo tun ma menilu tijan, ii ka wo bəe dəon. Ii ma fira si to jiriilu la. Ii ma senefen ni bin si to seneilu rə, men ma dəon. A kera wo ja le ma Misiran jamana yorə bəe. **16** Ferawuna ka Musa ni Haruna kili i korə, ka a fə ii ye ko: «Nde le ra kojuu kə ai Maari Allabatala la. N da kojuu kə ai fanan na. **17** Ai jaandi, ai ye yafa n ma men fanan də. Ai ye ai Maari Allabatala madiya n ye, sa a ri torəya juu jin mabə n na.» **18** Musa bəra Ferawuna wara wo rə, ka wa Allabatala madiya. **19** Wo rə, Allabatala ka fəno ba lana ka bə telebe rə. Fəno wo ka təonkasailu ta ka wa ii lafili Kəoji Fararəbin də. Təonkasa kelen ma to Misiran jamana kəndə. **20** Kəni, Allabatala le ka Ferawuna jusu a ragbeleya. A ma sən ka Isirayelikailu bila, sa ii ri wa. **21** Allabatala ka a fə Musa ye ikə tuunni ko: «I ye i bolo korəta san ma sa dibi ri don Misiran jamana kəndə. Dibi wo ri bonya ka kə ikomin məo ri se a bolo maala a la.» **22** Musa ka a bolo korəta san ma. Dibi fin juu donda Misiran jamana bəe rə ka tele sawa kə. **23** Tele sawa wo korə, Misirankailu ma se ii jəon yenna muume. Ii si ma se bola bon na, kəni Isirayelikailu siini tere yorə yorə, keneya tere ye yorə wo rə. **24** Ferawuna ka Musa kili ka a fə a ye ko: «Nba, ai ye wa Allabatala bato. Ai musoilu ni ai den mesenilu ri wa ai kəfe, kəni ai la kolofenilu ye to ai kəma yan.» **25** Musa ka a fə ko: «Wo tē ben. Fo i ye a to an na kolofenilu ye wa an bolo, baa an di wo doilu kə sarakailu a ni doilu saraka janintailu ri an Maari Allabatala ye. **26** Fo an na kolofenilu ye wa an bolo. Hali an na kolofen kelen pe tē to an kəma yan, baa an ketə doilu le kela saraka ri an Maari Allabatala ye, kəni an di men kə saraka ri a ye, an ti nala wo ləonna fəo an wa se ye tuma men na.» **27** Allabatala kənin ka a kə Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere. Ferawuna ma sən ka Isirayelika bila, sa ii ri wa. **28** Ferawuna ka a fə Musa ye ko: «Bə n jəkərə! I kana i lə n jəkərə butun. I wa na i lə n jəkərə lon lon, i ri faa wo lon!» **29** Musa ka a fə ko: «Ale le wo ri. N da wo men. N tē i lə i jəkərə butun.»

11 Nba, Allabatala ka a fə Musa ye ko: «A ra to torəya kelen ma, n di men la Ferawuna ni a la məoilu kan. N wa wo la Ferawuna kan, a ri ai bila sa ai ri wa. Wo tuma a ri i gbən fewu. **2** I ye wa a fə Isirayelikailu ye ko ii bəe ye ii sijnəo Misirankailu tara fen saninnaman ni fen wodigbelaman na.» **3**

Allabatala ka Isirayelika la ko diya Misirankailu ye kosebe. Ferawuna la jəməoilu ni a la jamana kəndə məoilu bəe tere ye Musa bonyala kosebe fanan. **4** Musa ka a fə ko: «Allabatala ka a fə ko: «Su tala waati, n di tamin Misiran jamana kəndə. **5** Dence fəloilu bəe ri sa Misiran jamana kəndə. Ale men ye mansayala, a dence fəlo ti nala tola ye. Hali jonmuso men ye kolən tuu kela ye, wo fanan dence fəlo ti nala tola ye. Ii bəe ri sa. Ii la kolofenilu fanan den fəlo cemanta wo fanan ti nala tola. **6** Məoilu ri ii kule kan nabə kojuyya Misiran jamana fan bəe rə. Wo jəon ma kə fəlo. A jəon ti nala kela butun. **7** Kəni a mankan tē kə Isirayelikailu wara. Hali wulu tē wonwon ii ma, wala ii la kolofenilu ma. Ai ri a lən wo rə ko Allabatala a ra dannafarabə don Misirankailu ni Isirayelika tema.» **8** Musa ka a fə Ferawuna ye ko: «Ko wo wa kə, i la jəməoilu ri na ka ii la n korə ka n madiya ko n ye bə Misiran jamana rə yan, nde ni n na məoilu bəe. Wo wa kə, n di bə jamana jin də yan.» Musa banni wo fəla, a mənəni ba le bəra Ferawuna wara ka wa. **9** Allabatala ka a fə Musa ye ko: «Ferawuna tē sən ai la kuma ma. Wo ri kə sababu ri sa n di doilu la n na kabannakoilu kan Misiran jamana kəndə.» **10** Musa ni Haruna ka kabannako woilu bəe kə Ferawuna jəkərə, kəni Allabatala ka a kə Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere. A ma sən ka Isirayelikailu bila, sa ii ri bə a la jamana kəndə.

12 Nba, ka Musa ni Haruna to Misiran jamana kəndə, Allabatala ka a fə ii ye ko: **2** «Ai ye karo jin jate ai la karo fəlo ri. A ri kə ai la san damira karo ri. **3** Ai ye a fə Isirayelikailu bəe ye ko: «Karo jin tele tan, cəe bəe ye saaden wala baden mira a la denbaya ye, denbaya kelen kolofen kelen, **4** kəni ni denbaya men məoilu ma siya, ii ni ii sijnəoilu ye den kolofen kelen na, sijnəo menilu sudunman ii la kənin. Ii ye kolofen do faa, men di məoilu bəe bə. **5** Kolofen wo ye kə san kelen saaji wala bakərən di, fəe tē men na. **6** Ii ye kolofen wo lamara fəo karo jin tele tan ni naanin. Wo lon, Isirayelikailu bəe ye ii ta faa fitiri waati. **7** Ii ketə kolofenilu sobo dəonna bon menilu kəndə, ii ye kolofenilu jeli do ta ka a susa bonda fodufela filaman ni ii da kankun kan. **8** Ii ye sobo wo janin ka a dəon su wo jere rə. Ii ye wo ni buru fununbali ni fira kunamanta dəon kelen di. **9** Ai kana a kende dəon. Ai kana a tibi ji la ka a dəon. Ai ye a gbunturun de janin, hali a kun, ni a gbelen, ni a kəndafen bəe. **10** Ai kana sobo a tə si lasii. Ni a tə tora səoma, ai ye wo janin ka

a ke buuri ri. **11** Ai ka kan ka sobo wo dɔɔn ja men ma, wo le jin di: ai ye ai tesidi taama kanma, ka ai la sanbara don. Ai ye ai la gbeleke mira ai bolo. Ai ye ai kaliya sobo wo dɔɔnna. Allabatala la Taminkunna Sali le wo ri. **12** «Baa n di tamin Misiran jamana yɔɔ bɛɛ rɔ su wo jɛɛ rɔ ka Misiran jamana dence fɔlɔilu ni kolofen den cɛmanta fɔlɔilu bɛɛ faa. N di jahadi la Misirankailu la batofenilu bɛɛ kan. Allabatala le nde ri. **13** Kɔni jeli mɛn susani bondailu la, wo ri ke tɔɔmasere ri ka a yiraka n na ko ai ye bon woilu le kɔndɔ. N wa jeli wo yen, n di tamin ai kun na. Wo rɔ, ka n to Misirankailu gbasila, kojuu si ti nala sela ai ma. **14** Lon jin ye ke ai bolo hankilijii lon ba ri kadawu. Ni wo lon sera san san, ai ye sali ba ke ka nde Allabatala bonya. Sali ko wo ye ke sariya banbali ri ai bolo, a ni ai bɔnsɔnilu bolo, mɛnilu nato ai kɔ.» **15** Allabatala ka a fɔ ikɔ tuun ko: «Ai ye buru fununbali dɔɔn tele wɔrɔnwula kɔrɔ. Wo tele fɔlɔ, ai ye lɛbɛn bɛɛ labɔ ai la bonilu la. Ni mɔɔ mɔɔ ka buru lɛbɛnniman dɔɔn tele wɔrɔnwula wo kɔrɔ, wo tii ri gbɛn ka bɔ Isirayelikailu rɔ. **16** A tele fɔlɔ, ai ye ai ladeɛn ka nde Allabatala bato. A tele wɔrɔnwulana fanan, ai ye ai ladeɛn ka nde Allabatala bato. Ai kana baara si ke tele woilu rɔ. Ka tibili ke ai jɛɛ ye, n ma a fɔ wo ma. **17** «Ai ye Buru Fununbali Sali wo ke san san, baa wo lon jɛɛ le rɔ, n ka ai labɔ Misiran ikomin keledɛn kuru. Wo le rɔ, ni wo lon sera san san, ai ye sali wo ke. Sali ko wo ye ke sariya banbali ri ai bolo, a ni ai bɔnsɔnilu bolo, mɛnilu nato ai kɔ. **18** San karo fɔlɔ jin, ka bɔ tele tan ni naanin fitiri waati ka wa se tele muwan ni kelen fitiri waati, ai kana buru lɛbɛnniman dɔɔn, fɔ buru fununbali. **19** Tele wɔrɔnwula woilu bɛɛ kɔrɔ, lɛbɛn si kana yen ai la bonilu la. Ni mɔɔ mɔɔ ka buru lɛbɛnman dɔɔn, wo tii ri gbɛn ka bɔ Isirayelikailu la dekuru rɔ. Ni a kɛra londan di, ni a kɛra duuren di, a ri gbɛn ka bɔ Isirayelikailu la dekuru rɔ. **20** Ai kana buru si dɔɔn, lɛbɛn ye mɛn dɔ. Ai wa ai sii yɔɔrɔ yɔɔrɔ rɔ, ai ye buru fununbali dɔɔn.» **21** Musa ka Isirayelikailu la mɔɔbakɔrɔilu bɛɛ kili ka a fɔ ii ye ko: «Ai bɛɛ ye wa sisen ka kolofen mɛsɛn mira ai la denbayailu ye ka a kannatɛɛ ka Taminkunna Sali ke. **22** Ai ye kolofen wo jeli ke muran dɔ kɔndɔ. Jiri mɛn tɔɔ ko hisopi, ai ye wo bolo dɔ sun jeli wo rɔ, ka jeli susa bonda lamininilu rɔ, a da kankun kan ni a bonda fodufela fila ma kɔnin. Mɔɔ si kana bɔ a la bon na fɔɔ sɔɔma. **23** Allabatala ri tamin Misiran jamana kɔndɔ ka Misirankailu dence fɔlɔilu faa su rɔ. Ni a ka jeli yen a da kankun kan ni a

bonda fodufela filaman ma, a ri tamin bon wo kun na. A ti sɔn niitɛɛ meleka ye don ai la bon woilu la ka ai dence fɔlɔilu faa. **24** «Ai ni ai bɔnsɔnilu ye to sali jin kɛla san san haan kadawu. A ye sariya banbali le ri. **25** Allabatala ka lahidi ta ko a ri jamana mɛn di ai ma, ai wa se ye tuma mɛn na, ai ye sali jin ke. **26** Ni ai denilu ka sali jin kɔrɔ mɔɔnininka ai la, **27** ai ye a fɔ ii ye ko: «An ye kolofen wo kɛla Taminkunna Sali saraka de ri ka Allabatala bonya. Ko ka an to Misiran, Allabatala nara ka Misirankailu dence fɔlɔilu faa. Ko wo tuma, a taminda an na bonilu kun na ka an na denbayailu to ye.» Nba, Musa banni wo bɛɛ fɔla, Isirayelikailu ka ii jɔkɔrɔ bɛn duu ma ka Allabatala bato. **28** Wo kɔ rɔ, ii bɔra ye ka wa a ke ikomin Allabatala tun ka a fɔ Musa ni Haruna ye ja mɛn ma. **29** Nba, duu talaman, Allabatala ka dence fɔlɔilu bɛɛ faa Misiran jamana rɔ. Ka a damira Ferawuna jɛɛ dence fɔlɔ ma ka wa se fɔɔ kasodenilu dence fɔlɔ ma, dence fɔlɔ bɛɛ faara. Kolofenilu den fɔlɔ cɛmanilu bɛɛ faara fanan. **30** Ferawuna ni a la baaradenilu ni Misiran jamana mɔɔ bɛɛ kununda su wo rɔ. Mɔɔilu kule kan bɔra kojuuya Misiran yɔɔrɔ bɛɛ rɔ, baa bon si ma to saya ma ke yɔɔrɔ mɛn na. **31** Su kelen wo rɔ, Ferawuna ka Musa ni Haruna kili ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye ai wuli ka bɔ n na mɔɔilu tɛma, ai ni Isirayelikailu bɛɛ. Ai ye wa Allabatala bato ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma. **32** Ai ye ai la kolofenilu bɛɛ fanan ta ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma. Ai ye wo bɛɛ ta ka wa! Ai ye duwawu ke n ye fanan.» **33** Misirankailu gbedɛnda Isirayelikailu la ko ii ye bɔ Misiran jamana rɔ jona, baa Misirankailu ka a fɔ ko: «Ni ii ma bɔ yan, an bɛɛ ri faa.» **34** Wo rɔ, Isirayelikailu ka buru janinbaliilu ta ka wo la buru gbasi muranilu rɔ, kɔni ii ma lɛbɛn si ke buru wo rɔ. Ii ka muran woilu lasidi faanin dɔ ka woilu sii ii kanbankun kan. **35** Isirayelikailu ka Misirankailu tara fen saninnaman ni fen wodigbelaman ni faaninilu la ikomin Musa tun ka a fɔ ii ye ja mɛn ma. **36** Allabatala ka Isirayelikailu la ko diya Misirankailu ye. Wo rɔ, Isirayelikailu ka fen fen tara Misirankailu la, woilu dira ii ma. Isirayelikailu ka Misirankailu bolokolonya ten de fewu! **37** Isirayelikailu bɔra Ramesisi sɔ kɔndɔ ka wa Sukɔti sɔ kɔndɔ. Mɛnilu tɛɛ ye ii sen ma, woilu tun di mɔɔ waa kɛmɛ wɔɔrɔ jɔɔn bɔ. Musoilu ni den mɛsenilu ma dan. **38** Ii wara ii la kolofenilu ri ii bolo, saailu ni bailu ni nisiilu kɔnin. Woilu ka siya tɛɛ. Siya gɛɛrɛ mɔɔ siyaman wara ii fɛ fanan. **39** Isirayelikailu seni yɔɔrɔ dɔ rɔ, ii tun bɔra Misiran buru janinbali

menilu ri, ii ka woilu wusu ka a ke buru fununbali ri ka a doon. Leben tun te buru woilu ro, ka a masoron Misirankailu tun ka Isirayelikailu labo Misiran jona. Wo le ka a ke, ii tun ma fere saron ka leben ke buru wo ro, wala ka doonninifenilu raben ii la taama kanma. **40** Nba, Isirayelikailu tun ka san keme naanin ni san bisawa le ke Misiran jamana ro. **41** San keme naanin ni san bisawa wo dafara lon men na, wo lon kelen Allabatala a la mooilu bora Misiran ikomin keleden kuru. **42** Allabatala ka a janto ii ro su wo ro, ka ii labo Misiran jamana ro. Wo ro, san san haan kadawu, Isirayelikailu bee ye si jana su wo ro baa su wo bilani a dan na Allabatala ye. **43** Allabatala ka a fo Musa ni Haruna ye ko: «Taminkunna Sali doonnin sariya le jin di. London si kana wo saraka doon. **44** Ai ye jon menilu sanna, woilu ri se a doonna ni ai ka ii faaninta ke folo, **45** koni london taminbatoilu ni baaraden menilu ye sarala, woilu si kana a doon. **46** «Ai wa saraka sobo wo raben bon men na, ai ye a doon bon wo kondoo. Moo si kana bo sobo ri kenema. Ai wa sobo wo doon, ai kana a kolo si kadi. **47** Isirayelikailu bee ye Taminkunna Sali wo kela. **48** Ni london do siini ai tema, men ye a fe ka Taminkunna Sali ke ka Allabatala bonya, fo wo tii ni a wara ceailu bee ye faaninta ke folo. Ni wo kera, a ri se Taminkunna Sali kela ikomin Isirayelikailu. Cee men ma faaninta ke, wo si kana Taminkunna Sali saraka doon. **49** Sariya kelen wo le ye Isirayelikailu ni londonilu bee kan.» **50** Awa, Isirayelikailu bee ka a ke ikomin Allabatala ka Musa ni Haruna jamari ja men ma. **51** Wo lon kelen, Allabatala ka Isirayelikailu labo Misiran ikomin keleden kuru.

13 Allabatala ka a fo Musa ye ko: **2** «Den folo menilu ye ai bolo, ai ye woilu bee di n ma ka ii ke n ta ri. Ni a kera muso muso dence folo ri, ni a kera kolofen kolofen den cemanta folo ri, woilu bee ye ke n ta ri.» **3** Nba, Musa ka a fo Isirayelikailu ye ko: «Ai ye ai hankili to lon jin do, ai bora Misiran jonya ro lon men do, baa Allabatala ka ai labo yoro wo ro a la sebaya ba la. Wo le koson, ai kana buru lebenman doon wo lon. **4** Ai boni bi le Abibu karo la. **5** Allabatala ka a kali ai benbailu ye ale jere too la ko a ri jamana do di ii ma, doonninta duman ye bola jamana wo ro a ja jere jere ma, li ni nono a bee ye bola ye. Kanaankailu siini jamana wo kondoo, a ni Hetikailu ni Amorikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu. Allabatala wa ai ladon ye tuma men na, karo jin doon wa se san san ai ye sali jin ke. **6** Ai

ye buru fununbali doon tele woronwula koro. A tele woronwulana lon, ai ye sali ke ka Allabatala bonya. **7** Ai ye buru fununbali doon tele woronwula koro. Buru lebenman a kana ke ai bolo. Leben kana ke ai la jamana yoro si fanan do. **8** Ai ye a nafa ai denceilu ye wo lon ko: «Allabatala ka ko ba ke n ye n botola Misiran. Wo le ka a ke, n ye sali jin kela.» **9** A ri ke i la toomasere ri ikomin bololafen men bilani i bolo la wala men sidinin i tin na ka ke hankili bila fen di, ka ban ka Allabatala a la sariya kuma a ye to i da ro waati bee, ka a masoron Allabatala ka i labo Misiran a la sebaya bolo la. **10** Wo le ro, ai ye tola sali jin kela a waati wo la san san.» **11** Musa ka a fo Isirayelikailu ye iko tuun ko: «Allabatala ka a kali ai benbailu ye ko a ri ai ladon Kanaan na duu kondoo. A wa jamana wo ke ai ta ri tuma men na, **12** ai ye ai dence foloilu bee di Allabatala ma ka ii ke a ta ri. Ai la kolofenilu den cemanta foloilu bee ri ke Allabatala ta ri fanan. **13** Ni faliden de, ai ye saaden wala baden saraka wo no ro ka faliden kunka. Ni ai te a fe ka faliden wo kunka, ai ye wo kan kadi ka a faa. A fere te fo ai ye ai dence foloilu bee kunka. **14** «Ai denceilu ri ai mapininka lon do ro ko ai ye ko men kela jin, ko wo ke kun a ye nfen di? Ii wa ai mapininka wo ma, ai ye a fo ii ye ko: «Allabatala ka an nabo jonya ro Misiran jamana ro a la sebaya bolo la. **15** Ko Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere. Ko a ma son ka an bila. Ko wo ro Allabatala ka Misirankailu dence foloilu bee faa, ka Misirankailu la kolofenilu den cemanta foloilu bee fanan faa. Ko wo le ro, n ye kolofenilu den cemanta foloilu bee kela sarakafenilu ri Allabatala ye, ka n jere dence foloilu bee kunka.»» **16** Musa ka a fo ii ye iko tuun ko: «Sali jin ye toomasere le ri, ikomin moo ye men bilala a bolo la a ni a tin na sa a kana jina. Sali jin sababu la, an te jinala ko Allabatala ka an nabo Misiran jamana ro a la sebaya bolo la.» **17** Nba, Ferawuna ka Isirayelikailu bila sa ii ri wa tuma men na, Alla ma ii lawa Filisitiilu la jamana sila kan. Sila wo sudunman, koni Alla ka a yen ko ni ii wara sila wo kan ka ye mooilu wulitola yen ii kanma, ii ri silan ka ii hankili yeleman ka ii kose Misiran. **18** Wo ro, Alla ka ii lawa wula kondoo la sila le kan, men ye taminna ka wa Kooji Fararobin fan fe. Isirayelikailu bora Misiran tuma men na, ii rabenni tere kekeke kanma. **19** Ii botola, Musa wara Yusufu a kolo ri a bolo, baa sani Yusufu ye sa, a ka a fo a badenmailu ye ko sika te a ro Alla ri na ii demen. Ko a badenmailu ye ii kali a ye ko Alla wa

ii labo Misiran jamana ro tuma men na, ii ye a kolo ta ka wa woilu ri ii bolo. **20** Nba, Isirayelikailu bora Sukoti ka wa ii daa make wula torofe, yoro men tao ko Etan. **21** Allabatala tere ye wala ii je tuma bee. Tele ro, Allabatala sanfinnama ri a bilani ii je ka sila yiraka ii la. Su ro, Allabatala tamelennama a ri bila ii je ka melen bo ii je. Wo ro, ii sera taamala su ni tele. **22** Tele tele, sanfinnama tere ye mooilu je tuma bee. Su su, a tamelennama tere ye mooilu je tuma bee.

14 Allabatala ka a fo Musa ye ko: **2** «I ye a fo Isirayelikailu ye ko ii ye ii kose ka wa ii daa make Pihahiroti so dala, Mikidoli so ni kooji tema. Ii ye wa ii daa make ye le, ka ii jaben Bahali-Sefon so la kooji dala. **3** Ni ii ka wo ke, Ferawuna ri a fo ko: «Ii ra kondafili wula kondo, wadiya te ii la wo ko.» **4** N di a ke Ferawuna jusu ri a ragbeleya. A ri wuli wo ro ka ii kosaran, koni n di se Ferawuna ni a la keledenilu la. Mooilu ri n tando wo ro. N wa se woilu la, Misirankailu ri a lon ko nde le Allabatala ri.» Isirayelikailu ka a ke ikomin Allabatala ka a fo ii ye ja men ma. **5** Awa, a fora Ferawuna ye tuma men na ko Isirayelikailu ra wa, a ni a la jemooilu miriya yelemanda. Ii ka a fo i joon ye ko: «An da nfen de ke jin di? Nfenna an sonda ii ye wa? Ii te an bolo jonya la butun wo ro.» **6** Ferawuna ka a la sowontoroilu ni a la keledenilu raben Isirayelikailu kosaran kanma. **7** A ka sowontoro juma keme woro ta ka woilu la Misiran sowontoro toilu bee kan. A ka keleden kuntii lasii sowontoroilu kelen kelenna bee kondo. **8** Allabatala ka a ke Ferawuna jusu a ragbeleyanin de tere. Wo ro, a ka Isirayelikailu kosaran. Wo tuma, ii ye bola Misiran jusulatee ro. **9** Misirankailu la sowontoroilu ni sofadenilu ni keledenilu bee wara Isirayelikailu ko, ka woilu kosaran foo ka wa sudunya ii daa make diya ro i koro kooji dala. Yoro wo ye Pihahiroti so torofe, ka jaben Bahali-Sefon so ma. **10** Isirayelikailu ka ii ja lo ka Ferawuna ni a la keledenilu natola yen ii kanma. Woilu tun da sudunya ii la i koro! Wo ro, Isirayelikailu silanda kojuuya ka ii makasi Allabatala ye ko a ye ii demen. **11** Ii ka a fo Musa ye ko: «An su don yoro le tun te saronna Misiran wa? I nani an di an faa diya le wula kondo yan wo ro wa? Ni wo te, i ka an nabo Misiran nfenna? **12** Ka an to Misiran, an ma a fo i ye ba ko ni an bora ye, ko su jin di an saron? An ka a fo i ye ko i ye an to ten, ko an di to Misiran ye ka ke Misirankailu la jonilu ri, baa jonya wo ka fisa an na saya ri wula kondo yan.» **13** Musa ka ii jabi: «Ai kana silan. Ai ye

makononi ke iko tuun! Allabatala ri ai kisi ja men ma bi, ai ri wo yen. Ai ja ye Misiranka menilu la jin, ai te woilu yen butun fewu. **14** Allabatala ri woilu kele ai no ro. Ai ye i sabari ka wo ragbe iko tuun.» **15** Awa, Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye i makasila n ye nfenna, ko n ye ai demen? I ye a fo Isirayelikailu ye ko ii ye i wuli ka wa. **16** I ye i la gbeleke korota kooji kun na ka kooji fara i jonna, sa Isirayelikailu ri tamin duu jaran ma kooji no ro. **17** Nde ri a ke Misirankailu jusu ri a ragbeleya. Wo ro, ii ri don ai ko. Wo wa ke, n di se Ferawuna ni a la keledenilu ni a la sowontoroilu ni a la sofadenilu bee la. Mooilu ri n tando wo ro. **18** N wa se Ferawuna ni a la sowontoroilu ni a la sofadenilu bee la, ka n na gbiliya yiraka, Misirankailu a ri a lon ko nde le Allabatala ri.» **19** Alla la meleka men tun ye wala Isirayelikailu jefef, wo taminda ii kofe. Sanfinnama fanan bora ii jefef ka tamin ii kofe. **20** Wo bilara Misirankailu ni Isirayelikailu tema. Su wo bee ro, dibi donda Misirankailu wara fan fe, koni kene bora Isirayelikailu wara fan fe. Wo ro, Misirankailu ni Isirayelikailu ma ii madon i joon na su wo ro. **21** Musa ka a bolo korota kooji kun na. Allabatala ka fono ba lana ka bo telebo fan fe. Wo teera su muume ro. Fono wo ka kooji ta foo ka a tefara fila ri ka duu jaran bo a tema. **22** Isirayelikailu taminda ji tefaranin wo tema duu jaran kan. Ji layelenin tere i joon kan ka ke ikomin jin ii bolokinin fan fe ni ii bolomaran fan fe. **23** Misirankailu ka ii kosaran. Ferawuna a la sofadenilu ni a la sowontoroilu bee donda kooji tefaranin tema ka wa Isirayelikailu ko. **24** Suba ma, Allabatala tora tamelennama ni sanfinnama a ro ka a ja lo Misiran keledenilu ro. Ale ka a ke Misiran keledenilu kondafilira piripara foo ka ii silan! **25** A ka ii la sowontoroilu sen bola. Ii wa ko gbeleyara wo ro. Misirankailu ka wo yen tuma men na, ii ka a fo i joon ye ko: «Allabatala ye an kelela Isirayelikailu ye. An ye an bori ka an bo yan, an ye ii to ye.» **26** Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye i bolo korota kooji kun na, sa ji ri kadi ka jii Misirankailu ni ii la sowontoroilu ni ii la sofadenilu kan.» **27** Musa ka a bolo korota kooji kun na. Bandakada le tere, kooji ka a kose a no ro. Misirankailu tere ye a fe ka ii bori ji no ro, koni Allabatala ka a kadi ii kan. **28** Kooji ka a kose a no ro ka sowontoroilu ni sofadenilu bee mira, Ferawuna a la keledenilu bee konin. Menilu bee donda kooji ro Isirayelikailu ko, woilu bee tora ji ro. Hali moo kelen pe ma bo a ro. **29** Isirayelikailu konin tun

ka ii taama duu jaran kan ka tamin kooji tefaranin tema. Ji tun nayelera i jooon kan ka ke ikomin jin de ii bolokinin fan fe a ni ii bolomaran fan fe. **30** Nba, Allabatala ka Isirayelikailu kisi Misirankailu ma wo lon. Isirayelikailu ka Misirankailu fureilu lani yen kooji da la ye. **31** Allabatala ka fanka ba men be Misirankailu kan, Isirayelikailu ka wo yen ii ja la. Wo ro, ii silanda Allabatala ye. Ii lara ale la, ka la a la jonce Musa fanan na.

15 Nba, Musa ni Isirayelikailu ka kalamana bo ke Allabatala ye ko: «An di kalamana bo ke Allabatala ye baa a ra se a juuilu la fewu. A ra soilu ni keledenilu bee lafili kooji ro. **2** Allabatala ye fanka dila n ma. N ye kalamana jin bola ale le koson. Ale le ra n kisi n juuilu ma. N Maari Alla le; n di a bato. N fa Maari Alla le; n di a bonya. **3** Allabatala ye ikomin kelekela fadiman. A too le ko Allabatala. **4** Ale ra Ferawuna a la keledenilu ni wo la sowontoroilu lafili kooji ro. Hali Ferawuna a la jalatii fisamanteilu tora Kooji Fararobin wo ro. **5** Ji dunba wo ka woilu latunun fewu. Ii jiira ji koro ikomin kabakurun. **6** Ee Allabatala, fanka jere jere ye i bolo la. I ra i juuilu majoanko fewu i bolo la! **7** I ra se i juuilu la ka ii halaki, ka bonya ba soron wo ro. I moneka ka ii halaki, ikomin ta ye bin jaran janinna ja men ma. **8** I ka fono labo i nun do fanka la tuma men na, jiilu ka ii laden i jooon kan. Ji men tun ye woyenna, wo ka i lo ka ke ikomin jin. Ji dunba wo ka i lo kooji tema ka a raja. **9** An juuilu ka a fo ko: «n di ii kosaran fo ka ii mira. Ko n di ii bolofenilu rafara an jooon tema. Ko fen fen loo ye n na, ko n di wo bee ta. Ko n ni n na fanilu somon n laa wo ro ka ii halaki.» **10** Koni Allabatala, i ka i dafono fe kooji kan. Ji ka ii bee latunun. Ii jiira ji fankama wo koro ikomin neefinbo. **11** Ee batofen ghere juman di ke ikomin Allabatala, men ye i jooon di? Een de, i jooon te. Yon seniman wa ikomin ile? Noro ye yon na ikomin ile? Yon ye kabannakoilu kela ikomin ile? **12** I ka i bolo rasomon doron, dunja ka an juuilu lakunun. **13** I ra i la moailu kunka. I ri i lo an joro i la kaninteya la a ni i la sebaya la, ka wa i sii diya seniman do. **14** Siya toilu ka wo kibaro men tuma men na, ii silanda fo ka yereyere. Silan ba wo ka Filisitiilu mira. **15** Edomukailu la kuntiilu silanda kojuuya. Mowabukailu la jemaoilu yereyerera silan bolo ma. Kanaankailu jiiteera fewu. **16** Ii silanda kojuuya fo ka yereyere. Allabatala, ii ka i la sebaya yen tuma men na, ii tora ii no ro ikomin farakolo. Ii ma se foyi kela fo i la

moailu banda taminna, i ka mo menilu kunka jonya ro konin. **17** Allabatala, i ye i la moailu ladonna i la jamana kondoo, ka i lasii i la koyinke lahidi kan, i ka men suwandi ka a ke i jere sii diya ri, i, Allabatala, i ka bon men lo i jere bato kanma. **18** Allabatala ri a la mansaya ke kadawu. **19** Baa, Ferawuna la sowontoroilu ni a la sofadenilu bee donda kooji tefaranin tema tuma men na, Allabatala ka kooji kadi ka a jii ii kan ka ii bee latunun. Koni Isirayelikailu ka ii taama duu jaran kan ka tamin kooji tefaranin tema.» **20** Nabi Miriyamu, Haruna koromuso, wo ka sese do ta a bolo. Isirayeli muso toilu bee fanan ka doilu ta ka ii bila Miriyamu ko, ka seseilu fo ka don ke. **21** Miriyamu ka kalamana bo ke ka a fo ii ye ko: «Ai ye kalamana bo ke Allabatala ye, baa a ra se a juuilu la fewu. A ra soilu ni sofadenilu bee lafili kooji ro.» **22** Nba, Musa ka Isirayelikailu ta ka bo Kooji Fararobin do. A lora ii joro ka wa se Suri wula kondoo. Ii ka tele sawa taama ke wula kondoo, ii ma ji teren ye. **23** Ii sera yoro do ro, men too ko Mara, koni ii ma se wo ji minna, baa a kunanin tere. Wo le koson, yoro wo too lara ko Mara. **24** Isirayelikailu wulira ka ii makasi Musa kan. Ii ka a fo ko: «An di nfen minna yan?» **25** Musa ka a makasi Allabatala ye, ko a ye a demen. Allabatala ka jiri do yiraka a la. Musa ka jiri kunkundun wo ta ka a bila ji ro. Ji diyara kosebe! Ka ii to ye, Alla ka sariyailu di ii ma, ii ka kan ka taama ka ben menilu ma. A ka ii korobo ye fanan. **26** A ka a fo ii ye ko: «Ni ai ka i raja ka nde Allabatala kan natelen, ka taama ka ben n sawo ma, ka n na jamariliilu ni n na sariyailu bee labato, n ka jankaro menilu la Misirankailu kan, n te wo si la ai kan, baa n ye Allabatala le ri, men ye ai lakendeyala.» **27** Nba, Isirayelikailu bora Mara ka wa se Elimu. Ko yoro tan ni fila ni tamaraju biworonwula tere ye yoro wo ro. Ii ka ii daa make ji da la ye.

16 Isirayelikailu bee bora Elimu ka wa se Sin wula kondoo. Yoro wo ye Elimu ni Sinayi koyinke te. Ii sera ye ka a teren ii bo karo filana ni tele tan ni loolu ka bo Misiran. **2** Ka ii to wula kondoo ye, Isirayelikailu bee wulira ka Musa ni Haruna makuma. **3** Ii ka a fo Musa ni Haruna ye ko: «Ni Allabatala tun ka an faa Misiran jamana ro, wo ka fisa ko jin di paaon, baa an tere ye sobo soronna Misiran, ka suman doon fo ka an wasa, koni ai ra na an di wula kondoo yan sa an bee ri faa konko bolo.» **4** Allabatala ka a fo Musa ye ko: «N di doonninfen najii ai ma. Lon lon, bee ri wa a la telenfen

ta a rō. N di ii kōrōbō wo rō, ka a yen ni ii ri n kumakan natelen, wala ni ii tē a latelen. **5** Tele wāōrōna wa se lōōkun lōōkun, ii ye wa dōōnninfen wo do ta ka na a tibi, ii ye wo siyaya ka a kē lon tōilu ta jōōn fila ri.» **6** Musa ni Haruna ka a fō Isirayelikailu bēē ye ko: «Bi wura fē, ai ri a lōn ko Allabatala de ka ai labō Misiran jamana rō. **7** Sini sōōma, ai ri Allabatala la nōōrō yen ai ja la, baa ai ka kuma menilu fō Allabatala ma, a ka woilu mēn. Nfenna ai ye ai kuma mesen kēla nde ni Haruna ma? Andeilu tē foyi ri.» **8** Musa ka a fō ko: «Allabatala a ri sobo di ai ma wura la, ai ri wo dōōn. Sōōma, a ri dōōnnin gberē di ai ma, ai ri wo dōōn fōō ka ai fa, baa ai ka kuma mesen menilu fō a ma, a ka wo bēē mēn. Ai ye mēn fōla, ai tē wo fōla andeilu ma, baa andeilu tē foyi ri. Ai ye wo fōla Allabatala de ma.» **9** Musa ka a fō Haruna ye ko: «I ye a fō Isirayelikailu bēē ye ko ii ye na ii laden yōrō kelen dō Allabatala jakōrō, baa ii ra kuma mesen menilu fō ale ma, a ra wo bēē mēn.» **10** Nba, ka Haruna to kumala jama rō, ii ka ii ja lō ka Allabatala a la nōōrō yen banda rō wula kōndō. **11** Allabatala ka a fō Musa ye ko: **12** «Isirayelikailu ra kuma mesen menilu bēē fō n ma, n da wo mēn. I ye a fō ii ye ko: «Ai ri sobo dōōn wura la. Ko sōōma, ko ai ri fa dōōnnin gberē la. Ko ai ri a lōn wo rō ko nde le ai Maari Allabatala ri.»» **13** Nba, wura fē, wōlō siyaman ba jiira ka i sii Isirayelikailu daa makē diya. Sōōma konbi lara duu ma daa makē diya laminin fan bēē rō. **14** Konbi wo jara tuma mēn na, fen doilu buruburuni tora duu ma. A mesenman, a gbeni. **15** Isirayelikailu ka wo yen tuma mēn na, ii ka i jōōn majininka ko: «Nfen de jin di?» Baa ii ma a lōn ko fen mēn ye wo ri. Musa ka ii jabi: «Dōōnninfen de wo ri, Allabatala ka mēn di ai ma. **16** Allabatala ka mēn fō dōōnninfen jin na ko rō, wo le jin di. A ka a fō ko ai bēē ye wa do ta, mēn di ai la dōōnninta bō. Mōō mēn jate ye ai bolo bon na, ai ye wo sumanifen ja fila jate ta.» **17** Isirayelikailu ka a kē ikomin Allabatala ka a fō ja mēn ma. Doilu ka siyaman ta, doilu ma siyaman ta. **18** Ii ka wo sumanumanifen na tuma mēn na, ii ka a yen ko menilu ka siyaman ta, woilu ta to ma to, menilu ma siyaman ta, woilu ta ma dēē. Mōō kelen kelenna tun ka jate mēn ta, wo ka a la dōōnninta bō. **19** Musa ka a fō ko: «Mōō si kana dōōnninfen wo tō lasii.» **20** Kōni doilu ma ii tolo malō Musa la kuma wo la. Ii ka ii ta tō lasii. Tunbuilu donda wo rō. A suma bōra kojuuya. Musa mōnera ii kanma. **21** Nba, sōōma sōōma mōōilu ri wa dōōnninfen wo do ta, mēn di ai la dōōnninta bō. Tele wa bō kōsebe

tuma mēn na, dōōnninfen mēn wa to duu ma, wo ri yelen ka tunun. **22** A tele wāōrōna lon, mōōilu wara tele fila ta ta dōōnninfen wo rō. Mōō kelen kelenna ta kera sumanifen ja naanin di. Jama jēmōōilu wara wo jafō Musa ye. **23** Musa ka ii jabi: «Allabatala ka wo le fō. Sini, ai ye baara bila fewu. Nōōrō lon de wo ri, mēn bilani a dan na Allabatala ye. Ni ai ye a fē ka dōōnninfen mēn wusu, ai ye woilu wusu bi. Ni ai ye a fē ka mēn tibi, ai ye woilu tibi bi. Ai ye bi ta bō a la ka a tō kē sinin ta a ri.» **24** Ii ka a tō kē sinin ta ri ikomin Musa tun ka a fō ii ye ja mēn ma. Wo duusa gbē, wo suma tun tē bōla, tunbu tun ma don a rō. **25** Musa ka a fō ii ye ko: «Ai ka mēn bila ye kunun, ai ye woilu dōōn bi, baa bi ye Nōōrō lon de ri, mēn bilani a dan na Allabatala ye. Ai tē dōōnninfen wo yen duu ma bi. **26** Tele wāōrō kōrō, ai ri dōōnninfen wo do ta, kōni tele wōrōnwulana lon ye Nōōrō lon de ri. Ai tē foyi yen duu ma wo lon.» **27** Wo bēē ni a ta, doilu bōra ka wa dōōnninfen wo jinin diya tele wōrōnwulana lon. Ii ma foyi tēren ye. **28** Allabatala ka a fō Musa ye ko: «Ai ri ai ban n na sariya a ni n na tōn mafene la haan waati juman? **29** Ai ye ai hankili to a rō ko nde le ka Nōōrō lon di ai ma. Wo le rō, tele wāōrōna lon wa se, n di tele filana dōōnnin di ai ma. Tele wōrōnwulana lon wa se, bēē ye to a wara. Mōō si kana bō.» **30** Wo rō, ii bēē ka baara bila ka i jōōn tele wōrōnwulana lon ma. **31** Isirayelikailu ka dōōnninfen wo tōō la ko mana. A bōni binkise do le la, mēn gbeni. A duman ikomin deba mēn nabenni li la. **32** Musa ka a fō ii ye ko: «Allabatala ka a fō ko: «ai ye dōōnninfen jin sumanifen ja fila lamara ai bōnsōnilu ye, menilu nato ai kō. Ko n ka ai labō Misiran ka ai balo dōōnninfen mēn na wula kōndō, kosa ai bōnsōnilu ri wo yen ii ja la.»» **33** Musa ka a fō Haruna ye ko: «I ye daa do ta ka dōōnninfen wo sumanifen ja fila kē a kōndō ka woilu bila Allabatala jakōrō. A ri a lamara ka a kē sereya ri an bōnsōnilu ye.» **34** Haruna ka a kē ikomin Allabatala tun ka a fō Musa ye ja mēn ma. A ka mana kē daa kōndō ka a sii tōōmasere kankira jefē a lamara kanma. **35** Isirayelikailu ka san binaanin kē mana wo dōōnna. Ii ka wo dōōn haan ii sera Kanaan jamana dan na, ii ketō ii siila jamana mēn dō kōnin. **36** Nba, ii tere ye mana sumanna sumanifen menilu ma, wo ja tan benda sumanifen ba ja kelen de ma. Sumanifen ba wo tōō le ko hefa.

17 Nba, Isirayelikailu bɛɛ bɔra Sin wula kɔndɔ ka wa ikomin Allabatala ka a fɔ ii ye ɲa mɛn ma. Ii ka i mataama dooni dooni fɔɔ ka wa se yɔrɔ do rɔ, mɛn tɔɔ ko Refidima. Ii ka ii daa makɛ ye, kɔni ii ma minninji tɛrɛn ye. **2** Wo le ka a kɛ mɔɔilu wulira ka Musa makuma ko: «Ai ye ji di an ma.» Musa ka ii jabi: «Ai ye nde makumala nfenna? Ai ye i tɛla Allabatala rɔ nfenna ka a kɔrɔbɔ?» **3** Kɔni ji lɔɔ tɛrɛ ye ii la kojuuya. Wo rɔ, ii wulira ka a kɛ Musa makuma ri. Ii ka a fɔ ko: «Nfenna i ka an nabɔ Misiran ka an ni an denilu ni an na kolofenilu bɛɛ faa ji lɔɔ bolo wa?» **4** Musa ka a dalakasi Allabatala ye ko: «N ka kan ka nfen kɛ mɔɔ ɲinilu ye? A ra to dooni ii ri n ton kaba la.» **5** Allabatala ka Musa jabi: «I ye Isirayelikailu la mɔɔbakɔrɔ doilu ta ka wa jama ɲɛfɛ. I la gbeleke ye wa i bolo, i ka Nili Ba gbasi gbeleke mɛn na. **6** N di n lɔ i ɲɛfɛ Horebu koyinke farakolo do kan. I ye farakolo wo gbasi i la gbeleke la. Ji ri bɔ wo rɔ, mɔɔilu ri ji wo min.» Musa ka a kɛ wo ɲa kelen ma Isirayelikailu la mɔɔbakɔrɔilu ɲana. **7** Musa ka yɔrɔ wo tɔɔ la ko Meriba, ka a masɔrɔn Isirayelikailu ka sɔsɔli kɛ ye. A ka tɔɔ gbɛrɛ fanan la a la ko Masa, ka a masɔrɔn Isirayelikailu ka Allabatala kɔrɔbɔ ye le, ka a fɔ ko: «Allabatala ye an tɛma wa, wa a tɛ an tɛma?» **8** Nba, Amalekikailu wulira ka na Isirayelikailu keɛ Refidima. **9** Wo rɔ, Musa ka a fɔ Josuwe ye ko: «I ye mɔɔ doilu suwandi, mɛnilu ri keɛ kɛ an ye. Ai ye wa Amalekikailu keɛ. Sini n di wa n lɔ tindi kan ye. Alla la gbeleke ri kɛ n bolo.» **10** Musa ka mɛn fɔ, Josuwe ka wo kɛ. A ni a la keɛdenilu wara ka Amalekikailu keɛ. Wo waati kelen, Musa ni Haruna ni Huri yelera tindi wo kan. **11** Musa wa a boloilu kɔrɔtani to tuma mɛn na, Isirayelikailu la keɛdenilu ri nɔ sɔrɔn. Kɔni a wa a boloilu lajii tuma mɛn na, Amalekikailu ri nɔ sɔrɔn. **12** Kɔni Musa bolo fila bɛɛ ra kunda. Wo rɔ, Haruna ni Huri nara kabakurun do ri. Musa ka a sii wo kan. Ka a siini to, Haruna ni Huri ka a boloilu mira ka ii kɔrɔta. Do ka a bolokinin mira, do ka a bolomaran mira. Wo rɔ Musa boloilu kɔrɔtani tora haan tele be waati. **13** Wo le ka a kɛ, Josuwe ni a la mɔɔilu sera Amalekikailu la a la fanmuru la fewu. **14** Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye ko ɲin seɛ kitabu lamininnin dɔ sa mɔɔilu kana ɲina wo rɔ. I ye a karan Josuwe ɲana sa a ri a mɛn, baa n di Amalekikailu halaki fɔɔ dunuɲa mɔɔilu ri ɲina ii la ko la fewu.» **15** Musa ka saraka janin diya lɔ ka a tɔɔ la ko: «Allabatala ra se di n ma.» **16** Musa

ka a fɔ ko: «Amalekikailu wulira Allabatala la mansaya kanma. Wo le rɔ, Allabatala ri ii keɛ kadawu.»

18 Nba, Allabatala Alla tun ka mɛn bɛɛ kɛ Musa ni Isirayelikailu ye ka ii labɔ Misiran, wo fɔra Musa birance Jetiro ye, mɛn ye Madiyankailu la sarakalase la ri. **2** Musa muso Sefora tɛrɛ ye a fa Jetiro bolo a wara, baa Musa tun ka a lawa ko a ye waati do kɛ ye. **3** Sefora dence fila fanan tɛrɛ ye Jetiro bolo ye. Musa tun ka a dence kelen tɔɔ la ko Kerison, baa a ka a fɔ ko: «N ye london de ri.» **4** A ka dence do fanan tɔɔ la ko Eliyeseri, baa a ka a fɔ ko: «N fa Maari Alla ra n demɛn ka n bɔ Ferawuna bolo, mɛn tɛrɛ ye fɛrɛ ɲininna n ma ka n faa fanmuru la.» **5** Musa birance Jetiro ka Musa muso ni a denceilu ta ka wa Musa tɛrɛn wula kɔndɔ. Wo tuma Musa ni Isirayelikailu daa makɛni Alla la koyinke kɔrɔ. **6** Jetiro ka kela lawa Musa ma ko: «Nde, i birance Jetiro, nato bola i tɔrɔfɛ. I muso ni a dence fila nato a kɔfɛ.» **7** Wo rɔ, Musa wara a birance kunben diya. A seni ye, a ka i majii ka a fɔ, ka ban ka a sunbu. Ii ka foli di i ɲɔɔn ma. Ii banni wo la, ii wara don Musa la faaninbon na. **8** Allabatala ka ko mɛn bɛɛ kɛ Ferawuna ni a la mɔɔilu la Isirayelikailu demɛn ko rɔ, Musa ka wo bɛɛ ɲafo a birance ye. Isirayelikailu ka tɔrɔya mɛn bɛɛ sɔrɔn sila la, a ni Allabatala ka ii kisi ɲa mɛn ma, Musa ka wo fanan ɲafo a birance ye. **9** Allabatala ka koɲuma mɛn bɛɛ kɛ Isirayelikailu ye, ka ii bɔ Misirankailu bolo ɲa mɛn ma ka ii kisi, Jetiro sewara wo bɛɛ la kɔseɛ. **10** Jetiro ka a fɔ ko: «Tandoli ye Allabatala ye, mɛn ka ai bɔ Ferawuna bolo, ka a la mɔɔilu labɔ Misirankailu la fanka kɔrɔ. **11** N ka a lɔn sisen ko Allabatala ka bon batofen tɔilu bɛɛ ri, baa Misirankailu tɛrɛ jeredabayani Isirayelikailu ma; wo le kosɔn Alla ka Misirankailu halaki.» **12** Musa birance Jetiro nara saraka ni saraka janinta di Alla ma. Haruna ni Isirayelikailu la mɔɔbakɔrɔilu bɛɛ nara ka dɔɔnnin kɛ Musa birance fɛ Alla ɲakɔrɔ. **13** Wo duu sa gbenin, Musa wara i sii ka a kɛ mɔɔilu la kititɛɛ ri. Ka bɔ sɔɔma ma haan ka se wura la, jama lɔni tɛrɛ a laminin dɔ ka makɔnɔni kɛ. **14** Musa tɛrɛ ye mɛn bɛɛ kela mɔɔilu ye ɲin, a birance ka wo yen. Wo rɔ, a ka a fɔ Musa ye ko: «I ye nfen kela ɲin di? Nfenna kosɔn ile kelen pe siini mɔɔilu la kititɛɛla yan? Ka bɔ sɔɔma ma haan wura la, jama bɛɛ lɔni i laminin dɔ ka makɔnɔni kɛ.» **15** Musa ka a birance jabi: «N ye wo kela ka a masɔrɔn mɔɔilu ye nala n ma ka Alla diyanan ko lɔn. **16** Ni sɔsɔli wulira doilu tɛ, ii ri na wo fɔ n ye, n di wo kititɛɛ ii tɛma. N di

ii lalønnya Alla la jamariliilu ni a la sariyailu la.» 17 Jetro ka a fɔ ko: «I ye baarala ja men ma, wo ma ni de. 18 I ri i jere sɛɛ fewu, ka mɔɔilu fanan sɛɛ. Baara wo ka bon i kelen ma. I kelen ti se wo kɔrɔ. 19 I tolo malɔ n na kumakan na, n ye i lalila. Alla ye i demen ka n na lalilikan mira. I le ka kan ka kuma mɔɔilu tɔɔ rɔ Alla ye, ka ii la sɔsɔliilu lase a ma. 20 I ye ii karan Alla la jamariliilu ni a la sariyailu la. Ii ka kan ka sila taama ja men ma, a ni ii ka kan ka ko menilu ke, i ye woiu bɛɛ yiraka ii la. 21 Ka a la wo kan, i ye mɔɔ doilu suwandi jama bɛɛ tema, menilu ri se ko la, menilu fanan silanni Alla jɛ. Woiu ye ke mɔɔilu ri, jama lani menilu la, menilu sidini tɔja la, dibirafen mira ma di menilu ye. I ye mɔɔ woiu sii jama kun na. I ye doilu sii mɔɔ waa kelen kelen kun na, ka doilu sii mɔɔ kɛmɛ kɛmɛ kun na, ka doilu sii mɔɔ biloolu biloolu kun na, ka doilu fanan sii mɔɔ tan tan kun na. 22 Woiu ye mɔɔilu la sɔsɔliilu kititɛɛ lon lon. Ni kiti men bonyara ii ma, ii ri na wo ri ile ma, kɔni ii ri sɔsɔli mesenilu kititɛɛ ye. Wo rɔ, i ri i laferen dɔɔni, baa ii ri i demen baara ba wo la. 23 Alla ye i jamarila men na, ni i ka wo ke i ri se wo baara la. Mɔɔ bɛɛ la sɔsɔliilu ri janabɔ wo rɔ, ii ri kɔsɛ ii wara jususuma dɔ.» 24 Nba, Musa ka a tolo malɔ a birance la lalilikan na ka wo bɛɛ mira. 25 A ka mɔɔilu suwandi Isirayelikailu bɛɛ tema, menilu ri se ko la, ka woiu sii jama kun na. A ka doilu lasii mɔɔ waa kelen kelen kun na, ka doilu lasii mɔɔ kɛmɛ kɛmɛ kun na, ka doilu lasii mɔɔ biloolu biloolu kun na, ka doilu fanan nasii mɔɔ tan tan kun na. 26 Woiu le tɛɛ ye mɔɔilu la sɔsɔliilu kititɛɛla lon lon. Ni kiti men gbeleyara ii ma, ii ri na wo ri Musa ma, kɔni ii ri sɔsɔli mesenilu kititɛɛ ye. 27 Nba, wo kɔ, Musa ka sila di a birance ma. Wo ka i kɔsɛ ka wa a la jamana rɔ.

19 Nba, Isirayelikailu bɔra Refidima ka wa se Sinayi wula kɔndɔ. A karo sawana bɔra lon men ii bɔni kɔ rɔ Misiran jamana rɔ, wo lon kelen ii sera Sinayi wula kɔndɔ. Ii ka ii daa make koyinke kɔrɔ wula kɔndɔ ye. 3 Musa yelera koyinke kan, ka wa Alla laben. Allabatala tora koyinke kun tema ka a fɔ Musa ye ko: «I ye kuma jɔn fɔ Yakuba bɔnsɔnilu ye, Isirayelikailu konin. Ko: 4 «Ai jere ka a yen ko n ka ai labɔ Misiran ja men ma ka ai ta ikomin bibi ye a denilu tala a kawa na ja men ma, n ka ai Isirayelikailu ta wo ja le ma ka na ai ri n ma yan. 5 Sisen, ni ai ka ai raja ka n kumakan natelen ka n na teriya bonya, n ka men sidi an tema, ai ri ke n na mɔɔilu ri, menilu duman n

ye ka tamin siya tɔilu bɛɛ kan. Hali wo dunɔja bɛɛ ye n ta le ri, 6 Aile, Isirayelikailu, ai ri ke mansaya sarakalaselailu ri, jamana seniman men ye nde ye.» I ye wa kuma wo fɔ Isirayelikailu ye.» 7 Musa jiira koyinke la ka wa Isirayelikailu la mɔɔbakɔrɔilu kili. Allabatala ka kuma menilu jamari a la, a ka wo bɛɛ lase ii ma. 8 Mɔɔ woiu bɛɛ ladennin ka Musa jabi: «Allabatala ka menilu fɔ, an di wo bɛɛ labato.» Musa wara mɔɔilu la jabili di Allabatala ma. 9 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «N di na i ma banda do rɔ, sa n wa kuma i ye tuma men na, mɔɔilu ri n kumakan men ka la i la tuma bɛɛ.» Jama tun ka men fɔ, Musa ka wo dantɛɛ Allabatala ye. 10 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye jii ka i kɔsɛ mɔɔilu ma, ka a fɔ ii ye ko bi a ni sini ii ye ii jere seninya. I ye a fɔ ii ye ko ii ye ii la faanin fanan ko. 11 Ii ye ban ii rabenna sani sinikende tɛ, baa sinikende n di jii Sinayi koyinke kun na mɔɔ bɛɛ jana. 12 I ye dan bila koyinke laminin fan bɛɛ rɔ, ka a fɔ mɔɔilu ye ko ii ye a ke kɔjuma, ii kana ye le koyinke kan. Ii kana se koyinke ma muumɛ. Mɔɔ mɔɔ wa se koyinke ma, a ri faa! 13 Mɔɔ si kana a bolo maa mɔɔ wo la. Ii ye a ton kaba la ka a faa. Ni wo tɛ, ko ii ye a bon bɔje la ka a faa. Mɔɔ wo, kolofen wo, ni men ka tɔn wo tɔjan, ii kana wo tii kende to. Ii wa buru fɛ kan ba men tuma men na, ii ri se i madonna koyinke la.» 14 Musa jiira ka bɔ koyinke kan ka wa a fɔ mɔɔilu ye ko ii ye ii jere seninya. Ii ka ii la faaninilu fanan ko. 15 Musa ka a fɔ ii ye iko tuunnin ko: «Ai ye ban ai jere rabenna sani sinikende. Ai ni ai musoiu kana den tele fila jɔn kɔrɔ.» 16 Nba, lon men fɔni, wo lon telebɔ men keni, banda a sankulu kan bɔra, sanferenilu jiira fanan. Bandafin jiini tɛɛ koyinke kun dɔ. Buru fɛ kan ba do bɔra. Wo keni, mɔɔilu bɛɛ silanda kojuuya fɔɔ ka yereyere daa make diya ye. 17 Musa lɔra jama bɛɛ jɔrɔ ka bɔ daa make diya ka wa Alla laben. Ii wara i lɔni koyinke wo kɔrɔ. 18 Sinayi koyinke fan bɛɛ kɛra sisi ri, baa Allabatala tun ni ta le jiira i jɔɔn fɛ koyinke kun tema. Sisi ba tɛɛ ye ye lela ikomin fuuru. Koyinke yɔrɔ bɛɛ yereyɛrɛra kojuuya. 19 Buru fɛ kan tora bonyala. Musa tɛɛ ye kumala a ni Alla fanan tɛɛ ye a jabila a kan na. 20 Allabatala jiira Sinayi koyinke kun tema. A tora koyinke kun tema ye ka Musa kili. Musa yelera. 21 A seni ye, Allabatala ka a fɔ a ye ko: «I ye jii ka i jaseremala mɔɔilu ye, sa ii kana tamin dan wo la ka na nde Allabatala ragbɛ. Ni wo tɛ, ii siyaman di faa. 22 Hali Alla sarakalasela menilu ye ii madonna nde Allabatala la, fo ii ye ii jere seninya le

fɔlɔ. Ni wo tɛ, n di ii faa.» **23** Musa ka Allabatala jabi: «Mooilu tɛ sɔnnɔ yɛlɛla Sinayi koyinke kan yan, baa i jɛrɛ ka i jaseremala an yɛ ko an yɛ dan kɛ koyinke laminin dɔ ka koyinke bɛɛ kɛ yɔrɔ seniman di.» **24** Allabatala ka a fɔ a yɛ ko: «I yɛ jii ka wa Haruna ta ka na a ri yan, kɔni Alla sarakalaselailu ni mɔɔ tɔilu kana tamin dan kan, ka yɛlɛ, ka na nde Allabatala ma de! Ni wo tɛ, n di ii faa.» **25** Musa jiira wo rɔ, ka wa mooilu tɛrɛn yɛ ka kuma wo fɔ ii yɛ.

20 Wo kɔ rɔ, Alla ka kuma jin bɛɛ fɔ ko: **2** «Nde le i Maari Allabatala ri. Nde le ka ai labɔ Misiran ai tɛrɛ yɛ jɔnya la yɔrɔ mɛn. **3** «Ai kana batofen gbɛrɛ si bato nde kɔ. **4** «Ai kana bisiki si lɛsɛ ai jɛrɛ yɛ ka a bato. Fen mɛnilu yɛ sankolo rɔ wo, fen mɛnilu yɛ duu kan wo, fen mɛnilu yɛ ji rɔ wo, ai kana woilu si bisiki ladan. **5** Ai kana i majii wo si kɔrɔ ka a bato, baa nde le ai Maari Allabatala ri. N yɛ Alla keleyatɔ le ri. N ti sɔn ai yɛ fen gbɛrɛ si bato. Ni mɔɔ mɛn ka n nagboyajɛ ka a ban n dɔ, n di wo hake bɔ wo tii rɔ, a ni a denilu a ni a mamarenilu a ni a tolomirailu rɔ, a ni woilu fanan denilu rɔ. **6** Kɔni ni mɔɔ mɛn ka n kanin ka n na jamariliilu sila taama, n di n na kanintɛya yiraka wo la haan ka wa se a bɔnson farɔkɛ waa kelenna ma. **7** «Ai kana ai Maari Allabatala tɔɔ fɔ fuu. Ni mɔɔ mɛn ka n tɔɔ fɔ fuu, nde Allabatala n di ko latɔn wo tii la. **8** «Ai yɛ ai hankili to Nɔɔɔ lon dɔ, ka wo bila a dan na nde Alla yɛ. **9** Ai yɛ baara kɛ tele wɔrɔrɔ kɔrɔ, ka ai la ko bɛɛ kɛ, **10** kɔni tele wɔrɔnɔwulana yɛ Nɔɔɔ lon de ri, mɛn bilani nde ai Maari Allabatala yɛ. Ai kana baara si kɛ wo lon. Ai jɛrɛ, ai denceilu, ai denmusoilu, ai la jɔnceilu, ai la jɔnmusoilu a ni ai la kolofenilu, woilu si kana baara kɛ wo lon. Hali london mɛnilu siini ai wara, woilu kana baara si kɛ wo lon, **11** baa nde Allabatala le ka san dan ni duu dan ni kɔɔji fanan dan, a ni ii kondofenilu bɛɛ. N ka wo bɛɛ dan tele wɔrɔrɔ le kɔrɔ, ka jɔɔɔ tele wɔrɔnɔwulana lon. Wo le rɔ, n ka tele wɔrɔnɔwulana baraka, ka a bila n yɛ ka a kɛ tele seniman di. **12** «Ai yɛ ai fa ni ai na bonya, sa ai ri si jan sɔrɔn jamana rɔ, ai Maari Allabatala yɛ jamana mɛn dila ai ma. **13** «Ai kana mɔɔ faa. **14** «Ai kana kaninke kɛ. **15** «Ai kana supali kɛ. **16** «Ai kana kɛ sere juu ri, mɛn yɛ wuya lala a mɔɔɔɔɔ na. **17** «Ai kana ai nata la ai mɔɔɔɔɔ na bon fɛ. Ai kana ai nata la ai mɔɔɔɔɔ na muso fɛ, wala a la jɔnce, wala a la jɔnmuso, wala a la nisi, wala a la fali, wala a bolofen si.» **18** Awa, mooilu tɛrɛ yɛ sankulu kan ni buru fɛ kan menna. Ii tɛrɛ yɛ sanferɛnɛnilu yenna jiila koyinke kan, ka sisi wulito

fanan yɛn koyinke kan. Ii ka wo bɛɛ yɛn tuma mɛn na, ii silanda fɔɔ ka yɛrɛyɛrɛ. Wo rɔ, ii lɔni tora yɔrɔ jan. **19** Ii ka a fɔ Musa yɛ ko: «I jaandi, i jɛrɛ yɛ kuma an yɛ, an di an tolo malo i la, kɔni Alla kana kuma an yɛ, ni wo tɛ an bɛɛ ri faa.» **20** Musa ka ii jabi: «Ai kana silan, baa Alla ra na ka ai kɔrɔbɔ. A yɛ a fɛ ai yɛ kɛ Alla jɛsilanɛbailu ri sa ai kana kojuu kɛ.» **21** Nba, ka ii lɔni to wula jan na yɛ, Musa ka i madon sanfin wo la, Alla tɛrɛ yɛ sanfin mɛn dɔ. **22** Allabatala ka a fɔ Musa yɛ ko: «I yɛ a fɔ Isirayelikailu yɛ ko: «ai ra a yɛn ai jɛrɛ jɔ la ko n tora san dɔ ka kuma ai yɛ. **23** Ai kana joo wodigbelamanilu wala joo saninnamanilu ladan ai jɛrɛ yɛ, ka woilu bato nde kɔ. **24** Ai yɛ banku ta ka saraka janin diya lɔ n yɛ. Ai yɛ ai la saa ni baa ni nisi mɛnilu kela saraka janintailu ni jususuma sarakailu ri, ai yɛ woilu kannatɛɛ ka ai di n ma saraka janin diya wo kan. N wa yɔrɔ yɔrɔ suwandi sa ai ri n bato yɛ, n di na ai tɛrɛn yɛ ka baraka don ai la ko rɔ. **25** Ni ai ka n na saraka janin diya dɔ lɔ kaba la, ai kana a lɔ kaba malesɛninilu la. Ka a masɔrɔn, kaba malesɛnin di n na saraka janin diya manɔɔ. **26** Ai kana yɛlɛ yɛlɛdiyailu kan ka wa saraka bɔ, sani mɔɔ mɛnilu lɔni duu ma kana ai la fari makolonna yɛn ai la faanin ju kɔrɔ.»»

21 Allabatala ka a fɔ Musa yɛ ikɔ tuun ko: «I yɛ sariya jinilu fɔ Isirayelikailu yɛ. **2** Ni ai ka Heburu jɔnce san, a yɛ baara kɛ ai yɛ san wɔrɔrɔ kɔrɔ. Kɔni a san wɔrɔnɔwulana wa se, ai yɛ a bila sa a ri wa. A ma kan ka foyi sara a bila ko rɔ. **3** Ni ai ka a san ka a tɛrɛn muso tɛ a kun, ai yɛ a kelen bila. Ni ai ka a san ka a tɛrɛn muso tii le a ri, ai yɛ a ni a muso bila. **4** Kɔni ni jɔnce wo muso ka denilu sɔrɔn a yɛ ka a tɛrɛn a jɔntii le ka muso wo di a ma, muso ni a denilu ri to jɔntii bolo. Jɔnce kelen di wa. **5** «Kɔni ni jɔnce ka a fɔ ko a jɔntii ni a muso ni a denilu duman a yɛ, ko wo le kosɔn a tɛ a fɛ a jɔntii yɛ a bila, **6** jɔntii ri wa jɔn di Alla jɔakɔrɔ. A ri wa jɔn di wo rɔ ka a lalɔ bonda la, wala bonda la jiri la, ka a tolo sɔɔ sɔɔlifɛn na. Wo rɔ jɔnce ri to baarala jɔntii yɛ a si bɛɛ kɔrɔ. **7** «Nba, ni cɛɛ do ka a denmuso feere ka a kɛ jɔnmuso ri, denmuso tɛ hɔrɔya ikomin jɔnceilu yɛ hɔrɔyala jɔn mɛn ma. **8** Ni denmuso ma diya a jɔntii yɛ, mɛn ka a san a furu kanma, jɔntii yɛ a to denmuso fa yɛ a kunka. Jɔntii kana denmuso feere siya gbɛrɛ mɔɔ ma. Wo sariya tɛ a bolo, janfa le wo ri. **9** Ni jɔntii ka denmuso wo di a dence ma, fɔɔ a yɛ a mira ikomin a denmuso. **10** Ni jɔntii ka jɔnmuso kɛ a muso ri, ka ban ka muso gbɛrɛ furu ka a la jɔnmuso kan, fo a yɛ jɔnmuso balo, ka a

feriyabo, ka la a fe ikomin a darini a kela ja men ma koroman na. 11 Ni jontii ma ko sawa wo ke jonmuso ye, jonmuso ri kanhoroja ka wa a sanko sa a lase la.» 12 «Moo men wa moo gbasi ka a faa, wo tii ye faa. 13 Koni ni moo ka moo faa ka a teren a miriya tun te a la ka a faa, koni Alla le ka a ke wo kera a bolo, moofaala wo ye i bori ka wa a makandan yoro do ro, n keto men yirakala ai la. 14 Ni moo do ka a lawuli a ma ka a moojoo faa kewuya la, ai ye wo tii mira ka a faa, hali ni a ra i bori ka wa a makandan n sarka janin diya ro. 15 «Ni moo men ka a fa gbasi, wala a na gbasi, wo tii ye faa. 16 «Ni moo men ka moo do sonya ka wa a ri, wo tii ye faa. Ni ai ka moo wo teren a bolo, wala ni ai ka a teren a ra moo wo feere, wo tii ye faa. 17 «Ni moo men ka a fa wala a na danka, wo tii ye faa. 18 «Ni moo do ka a moojoo madimin kaba la wala a bolo la sosoli ro, ka a ke sababu ri a moojoo wo lani ri to a la lafen kan ka men, ai kana ko ke wo tii la folo, foo ka makononi ke. Ko fe, ni madiminbato ka gbeleke ta ka i wuli ka taama damira lu ma, a gbasila kana jalaki butun. Koni madiminbato la baara lalo men kera, a gbasila ye wodi bo ka wo sara madiminbato ye. Ka a la wo kan, a ye a janto madiminbato ro haan a wa kendeja fewu. 20 «Moo wa a la jonce wala a la jonmuso gbasi gbeleke la, ni jon wo faara wo koson, ko ye laton jontii la. 21 Koni ni jon wo ka tele kelen wala tele fila ke a ma faa, ko kana laton jontii la, baa a ta le jon di fasayi! 22 «Cee fila wa to kelela ka se muso konoma do ma, ka a ke sababu ri a moyira jona, ni muso ma madimin ba ke, men sera a ma wo ri wodi bo. A ka kan ka wodi jate men bo, muso tii ri wo fo, koni foo kititeelailu wa son jate wo ma. 23 Koni ni kojuu ka muso soron, ai ye wo ta sara, nii ye sarala nii de la, 24 ja ye sarala ja le la, jin ye sarala jin de la, bolo ye sarala bolo le la, sen ye sarala sen de la. 25 Men wa do majanin, ai ye wo fanan majanin. A wa do madimin, ai ye a fanan madimin. Men wa moo gbasi ka yoro do funu, ai ye wo tii fanan gbasi ka yoro do funu. 26 «Ni moo do ka a la jonce wala a la jonmuso gbasi ka se wo ja ma ka a ja fuyen, fo a ye jon wo kanhoroja. Wo ri ke ja wo sara ri. 27 Ni a ka a la jonce wala a la jonmuso gbasi ka wo ji bo a da ro, fo a ye jon wo kanhoroja. Wo ri ke ji wo sara ri. 28 «Ni tora do ka cee wala muso soo ka a faa, ai ye tora wo bon kaba la ka a faa. Moo kana tora wo sobo doon. Koni ai kana tora tii jalaki wo ro. 29 Ni tora wo darini mooilu soola, ka a teren mooilu ra wo fo a tii ye koni a ma son ka a janto a ro, ni tora

wo ka moo do soo ka a faa, ai ye tora wo bon kaba la ka a faa ka a tii fanan faa. 30 Koni ni sayabato la denbaya ka a fo ko tora tii ye wodi bo sa a kana faa, tora tii ri wodi bo ka a nii kunka. Koni wodi jate men foni, fo a ye wo bee sara le fasayi. 31 Ni tora ka moo do dence wala denmuso soo, sariya kelen jin ye men folo, ai ye wo ke. 32 Ni tora ka jonce wala jonmuso soo, tora tii ye wodi gbanan bisawa bo ka a di jon tii ma. Koni ai ri tora wo bon kaba la. 33 «Ni moo do ka ji lamara denka sen ka a da lakani to, ni wo te a ka ji lamara denka koro da lakani to, ni tora wala sofali nara be wo kondoo, 34 denka tii ri kolofen sanko lase kolofen tii ma. Koni kolofen wo sobo ri ke denka tii ta ri. 35 «Ni moo do la tora ka moo gbera ta madimin foo a sara, nisi tii fila woilu ye de ka tora kelen wo feere ka a sanko wodi rafara ii jooon te. Ii ri tora faani sobo fanan ratala ii jooon te. 36 Ni mooilu tun ka a lon koroman ko tora wo darini torailu soola, koni a tii ma son a jantola a ro, tora tii wo ye tora faani jooon bo ka a di tora tii do wo ma. Tora faani wo ri ke a ta ri.

22 Ni moo do ka nisi wala saa sonya ka a faa, wala ka a feere, a ye ye nisi loolu sara nisi kelen no ro. Ni saa le, a ye saa naanin lase saa kelen no ro.» 2 «Ni moo do ka son dontola yen bon na su ro ka a gbasi ka a faa, wo tii te jalaki moo faa ko ro. 3 Koni ni moo do ka son dontola yen ka a gbasi ka a faa ka a teren tele ra bo, wo tii ri jalaki moo faa ko ro. Awa, ni son mirara, a ra fen menilu sonya, fo a ye woilu bee sara le fewu. Ni wodi te a bolo, fo a jere ye feere ka a sanko lase fen tii ma. 4 Son wa nisi wala sofali wala saa sonya, ni mooilu ra son mira ka a teren kolofen kende wo ye a bolo folo, fo a ye wo jooon fila lase. 5 «Ni moo do ka a la kolofen bila sene ro, wala resenfe ro, ni kolofen wara a kun fe ka wa moo do la senefen do doon, kolofen tii ye wo sara. Kolofen ka fen fen doon, kolofen tii ri wo jooon sara ka bo a la senefen juma jumailu ro, wala a la resen juma jumailu ro. 6 «Moo men wa ta su a wara, ni ta wo ka bin woninmanilu mira ka wa do la sene ro ka sumansidi doilu janin, wala suman menilu ma ka folo, wala sene bee, ta sula ye fen woilu bee sara. 7 «Ni moo do ka a la wodi wala a la bolofen doilu karifa a siijoo la koni woilu sonyara a siijoo na bon na, ni son mirara, son ye wo jooon fila lase. 8 Koni ni ii ma son yen, fo bon tii ye wa i lo Alla jana ka a kali ko a ma a siijoo na bolofen wo sonya. 9 «Ni moo doilu ka sosoli ke fen do kan, a kera nisi ri wo, a kera sofali ri

wo, a kera saa ri wo, a kera faanin di wo, a kera fen fen di men tununni, ni ii fila ye a fola ko a ta le ye fen wo ri, ii ye wa i lo Alla jakoro. Alla wa men jalaki ko a jo te, wo ri fen wo jooon fila lase a dujooon ma. 10 «Moo wa a la sofali wala a la nisi wala a la saa wala a la kolofen gberɛ karifa a siijoo do la, ni kolofen wo sara wala a madiminda, ni wo te tijannilailu nara fo a ko ma, 11 fo siijoo wo ye wa ka a kali Allabatala jana ko a ma ko si ke kolofen na. Kolofen tii ye dijɛ wo ma. A siijoo ti nala kolofen wo jooon sarala wo ro. 12 Koni ni moo le tun ka kolofen sonya siijoo wara, fo siijoo ye kolofen wo jooon nase kolofen tii ma. 13 Ni waa ro sobo le tun ka kolofen mira ka a rafarafara, siijoo ye na sobo to wo ri ka a ke sereya ri. A te wodi bo wo ro. 14 «Ni moo do ka kolofen sinkan a siijoo ma, koni kolofen madiminda a tii ko, wala a sara, a tere ye men bolo, fo wo ye a jooon sara le. 15 Koni ni ko kera kolofen na a tii jana le, men ka kolofen wo sinkan a tii ma, wo te a jooon sara. Ni kolofen tii tun ka wodi soron ka kolofen sinkan, ka a teren kolofen da sa, fo a tii ye a wasa don sinkanni wodi wo ro. 16 «Ni cee ka sunkurun do yen, men da a jere kanda, men fanan mamirani te, ni cee ka sunkurun wo manɛn ka i la a fe, fo a ye furu nanfulu bo ka sunkurun wo furu. 17 Ni sunkurun wo fa ka i ban a dila cee wo ma, fo cee wo ye furu nanfulu bee bo le hali a ma denmuso soron. Mooilu ye jate men bola ka sunkurun wo jooon furu, men konin da a jere kanda, fo cee ye jate wo bo. 18 «Muso men ye subaya kela, ai kana son wo ye to jenemaya ro. 19 «Ni moo do ni kolofen dera, ai ye moo wo faa. 20 «Men wa batofen do so, men konin te nde Allabatala ri, wo tii ye faa. 21 «Ai kana kojuu ke londonilu la ka ii toro kojuuya, baa ai fanan kera londonilu le ri Misiran jamana ro. 22 «Ai kana kojuu ke cesamusoilu ni faratanniilu la. 23 Ni ai ka ko ke ii la, ii wa ii makasi nde ye ko n ye ii demen, n di n tolo malo ii kan na. 24 N di mone ai kanma wo ro. N di a ke ai ri faa fanmuru la. Ai musoilu ri ke cesamusoilu ri. Ai denilu ri ke faratanniilu ri. 25 «Ni ai ka julu don desebo do la, ni a ye n na jama moo do ri, ai kana fen la wodi wo jate kan ka a ke ai la tono ri. Julumuntii ye tono jininna ten de. 26 Ni ai ka ai siijoo na durukiba ta julu kun koro, wura wura ai ye a lase a ma, 27 baa wo kelen pe le ye a bolo. A wa a la su ro, a ri nfen ke a la birinkan di ni wo te? Nba, ni a ka a makasi nde ye ko n ye a demen, n di n tolo malo a kan na, baa hinatii le nde ri. 28 «Ai kana Alla mananin. Ai kana ai la

kuntii danka. 29 «Ai wa suman ni resenji men soron, ai ye n ta fan bo ka a ke saraka di. Ai kana kundasumaya wo kela. «Ai ye ai den foloilu di nde Allabatala ma. 30 «Ai ye ai la nisiden foloilu fanan di n ma wo ja, a ni ai la saaden foloilu. Ai ye a to kolofen den folo woilu ye to ii nailu fe tele woronwula koro. Ii soron tele seyin, ai ye ii di nde ma. 31 Ai ri ke n na moo senimanilu le ri. Wo ro, waa ro sobo wa kolofen men rafarafara, ai kana wo sobo doon. Ai ye wo lafili wuluilu koro.»

23 «Ai kana wuya lajensen mooilu tema. Ai wa ke sere ri kiti diya, ai kana wuya fo ka moo juu demen. 2 Ai kana ai bila jama ko ka wa kojuu ke. Ai wa ke sereilu ri kiti diya, ai kana ai la sereya jenke ka ai bila jama ko ka wuya fo. 3 Ni bolokolon nara kiti diya, ai kana wuya fo a la ko kininkinin koson ka a demen. 4 «Ni ai benda ai juu la nisi ri, wala a la sofali ri, men da tunun a ma, ai ye a mira ka wa a ri a tii ma. 5 Ni ai ka ai juu yen sila la, a la sofali beni a donin gbilin koro, ai kana a to ye. Ai ye ai juu demen a la sofali a lawulila. 6 «Bolokolon wa na kiti diya, fo ka wo la kiti tee telenbaya la. 7 Ai kana wuya la ai moojoo na kiti diya. Ai kana kiti gboya moo jalakibali la, wala moo telenni la, ka woilu faa, baa men wa kojuu wo ke, n te yafa wo ma. 8 Ai kana surafen mira, ka a masoron surafen de ye a kela mooilu te son tupa yenna. Moo telenni ye kititee menilu kela, surafen ye woilu tijanna. 9 «Ai kana londonilu toro. Ai jere ka a lon londanya ye ja men ma, baa ai tere ye london de ri Misiran jamana ro.» 10 «Ai ye sene ke san woro koro, ka lanni ke ka suman nadon. 11 Koni a san woronwulana, ai ye ai la duu wo to ye, ai kana a sene. Bolokolon menilu ye ai tema, woilu ri balo do soron ye, baa suman doilu ri feren a jere ma. Bolokolonilu fanan wa men to ye, waa ro soboilu ri wo doon. Ai ye wo jooon ke ai la resenfeilu fanan do, a ni ai la olibiye feilu ro. 12 «Baara keta men wa ke ai ma, ai ye wo ke tele woro koro. Koni tele woronwulana lon, ai kana baara si ke. Wo ro, ai la nisi ni ai la faliilu ri ii jono, a ni i la jonmuso la dence ni london menilu siini ai wara. 13 «N ka menilu bee fo ai ye, ai ye woilu bee labato fewu. Ai kana batofen gberɛilu si bonya muume. Mooilu kana woilu too men ai da ro.» 14 «San san ai ye sali sawa ke ka n bonya. 15 «A waati wa se Abibu karo la, ai ye Buru Fununbali Sali ke, ka buru lebenta doon tele woronwula koro ikomin n ka a fo ai ye ja men ma. Ai ye a ke ten, baa ai bora Abibu karo le la Misiran. Koni ai kana na n bato diya ni niilifen ma na ai bolo. 16 Ai ri Sumanka

Sali ke san san. Wo tuma, ai ri ai la suman kura foloilu ke saraka ri, ai ra menilu soron ai la sene ro. Ai wa ban sene baarala san san ka suman nadon, ai ye Suman Nadon sali ke. **17** San san, ai la ceilu bee ye na sali sawa jin ke n jakoro ka n bato, nde men ye ai Maari Allabatala ri. **18** «Ai wa kolofen ke saraka ri ka wo jeli di n ma, ai kana buru fanan di n ma, leben ye men do. Ai wa ke kolofen bola n ye sali tumana, wo ken kana su si. **19** San san ai wa suman kura folo menilu ka, ai ye na wo juma jumailu ri ai Maari Allabatala a la bon na. «Ai kana badenni sobo tibi a na nono la.» **20** «N di meleka lawa ai ma, men di wa ai je ka ai lakandan sila la. A ri ai lana jamana ro, n ka men daben ai ye. **21** Ai ye ai tolo malo meleka wo la ka a kumakan mira ka wo ke, baa a ye ko bee kela n too le ro. Ai kana a masoso. Ni ai ka a soso a ti nala yafala ai ma. **22** Koni ni ai ka ai tolo malo a la kopuma ka n kumakan bee latelen, ai juuili ri ke n juuili ri, ai kelegonnilu ri ke n kelegonnilu ri. **23** «N na meleka ri wa ai jefe ka ai ladon jamana wo ro. Amarikailu siini ye, a ni Hetikailu ni Peresikailu ni Kanaankailu ni Hifikailu ni Jebusikailu, koni n di woilu halaki. **24** Ai kana i majii ii la batofenilu je ka woilu bato. Ai kana i laden ii la dina ko kejailu ro. Ai ye ii la batofen bisikilu ratijan fewu. Ai ye ii la kaba laloni batotailu rakadikadi. **25** Ni ai ka ai Maari Allabatala bato, n di balo juma ni ji siyaman di ai ma, ka jankaro mabo ai la. **26** Ai muso si koni ti tjan ai la jamana ro. Muso si te ke densaronbali ri. N di si jan di ai ma ka ai sabati. **27** «N di a ke, jamanailu bee mooilu wa ai na ko men, ii ri silan kosebe. Ai wa se yoro yoro, ye mooilu ri kondafili ai je kojuuya. Ai juuili bee ri i bori ai je. **28** N di dondoli kunbailu lawa ai je ka Hifikailu ni Kanaankailu ni Hetikailu gben. **29** Koni n ti nala woilu gbenna ai je san kelen koro, sa jamana rakolon kana to, baa waa ro soboilu kana siyaya ai ma ka ai toro. **30** N di to mooilu gbenna ai je dooni dooni haan ai ye siyaya ka jamana wo bee mira ka a ke ai ta ri. **31** N di ai la jamana dan sii. A dan di bo Kooji Fararobin ma ka wa se foo Filisitiilu la kooji ma, ka bo Sinayi wula ma ka wa se foo Efirati Ba ma. N di jamana wo duurenilu don ai bolo, ka ii gben ai je. **32** Ai kana teriya don ai ni woilu tema, wala ai ni ii la batofenilu tema. **33** Ai kana son mao woilu ye i sii ai la jamana kondi sani ii ri ai lo nde Allabatala hake tala, baa ni ai ka ii la batofenilu bato, a ri ke ikomin ai ra mira miralifen na.»

24 Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye na yele koyinke kan ka i madon n na, i ni Haruna ni Nadabu ni Abihu ni Isirayelika mabakoro biwaronwula. Ai kana ai madon bake ka yoro jannin to an tema ka ai tinbirin ka nde bato. **2** Wo ko ro, ile kelen ye yele koyinke kun tema, ka i madon n na. A toilu kana na i madon n na. Jama fanan kana yele koyinke kan i kofe.» **3** Musa wara ka Allabatala la kuma ni jamariliilu bee lase jama ma. Mao bee ladennin ka a fo ko: «Allabatala ka men fo, an di woilu bee ke.» **4** Allabatala tun ka kuma menilu fo, Musa ka wo bee sebe. Wo duusa gbe, Musa wulira sooma jona ka saraka janin diya lo koyinke koro, ka ban ka kaba tan ni fila lalo, Isirayelika la kabila kelen kaba kelen. **5** A ka Isirayelika kanberen doilu lo saraka janintailu a ni jususuma saraka bola. Ii ka saraka janintailu bo ka woilu ke buuri ri, ka tora doilu bo ka woilu ke dunonyia saraka ri. **6** Musa ka saraka woilu jeli rafara fila ri, ka fan kelen ke muran kondi, ka fan kelen sadisadi saraka janin diya kan. **7** Alla tun ka teriya men sidi ii ye, Musa ka wo kitabu ta ka a karan kan ba la jama jana. Jama ka a fo ko: «Allabatala ka menilu fo, an di woilu bee latelen.» **8** Musa tun ka jeli men ke muran kondi, a ka wo ta ka a sadisadi mooilu kan. A ka a fo ko: «Allabatala ka teriya men sidi a ni ai te jamarili jinilu fe, jeli jin de ye wo siila.» **9** Nba, Musa ni Haruna wara yele koyinke kan, a ni Nadabu ni Abihu ni Isirayelika mabakoro biwaronwula. **10** Ii ka Isirayelika Maari Alla yen. Fen do tere ye a sen koro. A keni ikomin wo rabenni kuru bulemanilu le ro, menilu too ko safari. Woilu noro tere ye ikomin san jere noro. **11** Alla ma kojuu ke Isirayelika la jemao woilu la. Ii ka Alla yen, ka donnin ke ka ii min ye. **12** Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ye yele koyinke kan, ka na i madon n na ka to ye. N di walan kabalamanilu don i bolo, n na sariya jamariliilu sebeni menilu kan, sa i ri jama karan woilu la.» **13** Musa ni a demenba Josuwe wulira bo kanma ye. Musa yelera Alla la koyinke kan. **14** Koni yani a ye bo jemaoilu fe, a ka a fo ii ye ko: «Ai ye an makono yan, haan an wa na. Haruna ni Huri ri to ai fe. Ni sosoli su su donda mooilu tema, ii ye wa Haruna ni Huri teren.» **15** Awa, Musa yelera koyinke kan tuma men na, banda ka koyinke latunun. **16** Allabatala la gbiliya jiira Sinayi koyinke kan ka to ye. Banda ka koyinke latunun tele woro koro. A tele waronwulana ma, Allabatala tora banda ro ka Musa kili. **17** Isirayelika menilu tere ye daa make diya, woilu ka Allabatala la gbiliya yen koyinke

kun na. Wo keni ii jana ikomin ta ba ra koyinke kun mira. **18** Musa donda banda rɔ, a yelera koyinke kun tema. A ka su binaanin ni tele binaanin ke ye.

25 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: **2** «I ye a fɔ Isirayelika ye ko ii ye na niilifenilu di n ma. Mɔ mɔ ye a fɛ ka fen do di, i ye wo mira n ye. **3** Ii la niilifenilu ka kan ka ke menilu ri, woilu le jin: sanin, wodigbɛ, sulanɛɛ, **4** kari buleman, kari wulenman jnalagbɛ, kari wulenman kadi kadi, a ni faaningbɛ juma, baa si, **5** a ni saaji gbolo kolone wulenman ni gbolo kolonin juma su gbɛɛilu ni kasiya jiri. **6** Ii ye na olibiye tulu ri, mɛn di ke fitinailu rɔ. Ii ye na sumadiyalanilu fanan di, menilu ri ke wusulan ni suwandili tulu rɔ. **7** Kabakuru mɛn tɔ ko onikisi, ai ye na wo ri, a ni kuru ragbelen gbɛɛilu. Kaba woilu ri kara n sarakalasela la kɔkanbila durukini kan, a ni a la sisirɔ bɔrɔni kan. **8** Isirayelikailu ye faaninbon seniman do ladan n ye, sa n di n daa make ii tema. **9** N di n daa make faaninbon wo ni a kɔndɔ fenilu sawura yiraka i la. I ri a bɛɛ ladan ikomin sawura wo ye jna mɛn ma.» **10** «Ai ye teriya tɔmasere kankira ladan kasiya jiri rɔ. A janya ye ke nunkan jna fila ni tala ri, a kɔndɔ ye ke nunkan jna kelen ni tala ri, a lɔ ye ke nunkan jna kelen ni tala ri. **11** Ai ye sanin jerɛwolo la a kɔndɔla ni a kɔkanna bɛɛ kan ka a jiri bɛɛ latunun. Ai ye a da kirinkirin bɛɛ ke sanin di. **12** Ai ye koyina saninnaman naanin nadan, ka woilu bila kankira sen naanin na, sen kelen koyina kelen. Wo rɔ, koyina fila ri ke kankira fan kelen fɛ, a tɔ fila ri ke fan do fɛ. **13** Ai ye gbelekeilu raben kasiya jiri rɔ, ka sanin la woilu ma ka a jiri bɛɛ latunun. **14** Ai ye woilu don koyinailu rɔ teriya tɔmasere kankira fan fila bɛɛ rɔ, sa kankira ri se madonninna. **15** Gbeleke woilu donni ye to koyinailu rɔ. Ai kana woilu labɔ. **16** N ketɔ sereya mɛn sebela, i ye wo bila teriya tɔmasere kankira kɔndɔ. **17** «Ai ye julumun kafari dalatuun nadan sanin jerɛwolo la. A janya ye ke nunkan jna fila ni tala ri. A kɔndɔ ye ke nunkan jna kelen ni tala ri. **18** Ai ri seruben bisiki kelen kelen nadan datuun na a kun fila la. Ai ri woilu ladan sanin gbasinin dɔ. **19** Ai ye seruben bisiki kelen nadan kankira datuun na a kun kelen na, ka a tɔ kelen nadan dalatuun kun do wo la. Seruben bisiki fila ni kankira dalatuun bɛɛ ye ladan ka a ke fen kelen di. **20** Seruben sawura fila ri jnaben jɔɔn ma, ka ii jna lɔni to julumun kafari datuun na. Ii kawailu ri layɛɛ san ma, ka birin kankira datuun na

kun na. **21** N ketɔ walan kabalaman fila mɛn dila ile ma, i ri woilu bila teriya tɔmasere kankira kɔndɔ ka a dalatuun ii ma. **22** N ketɔ n jɛɛ yirakala i la teriya tɔmasere kankira datuun na sanma ye, seruben bisiki fila tema. N ye a fɛ Isirayelikailu ye taama jna mɛn ma, n di wo sariyailu bɛɛ di i ma ye le.» **23** «Awa, ai ye tabali kelen nadan kasiya jiri rɔ. A janya ye ke nunkan jna fila ri, a kɔndɔ ye ke nunkan jna kelen di, a lɔ ye ke nunkan jna kelen ni tala ri. **24** Ai ye sanin jerɛwolo la tabali wo bɛɛ ma ka jiri bɛɛ latunun, ka a da kirinkirin bɛɛ ke sanin di. **25** Ai ye fɛrenilu kankan tabali la tabali fan bɛɛ la. Fɛren woilu bonya ri bɛn bolo koyini naanin bonya ma. Ai ye dagbolo saninnaman ke fɛren woilu la. **26** Ai ye koyina naanin nadan sanin dɔ, ka woilu kelen kelenna don tabali tonkon naanin na a sen kelen kelenna dafɛ. **27** Koyinailu ye lasudunya fɛrenilu la. Tabali ta gbelekeilu ri don koyina woilu rɔ sa tabali ri se madonninna. **28** Ai ye gbeleke fila ladan kasiya jiri rɔ, ka sanin la woilu kan ka jiri bɛɛ latunun. Gbeleke woilu ri ke tabali madoninifenilu ri. **29** Muran menilu ri bila tabali kan, ai ye woilu ladan sanin jerɛwolo la. Wo doilu ri ke ikomin piletɔ ni kalamailu ni jilafeilu ni daailu. N sarakaselailu ri rɛsenji ke muran woilu kɔndɔ ka a labɔn ka a ke niilifen di. **30** Saraka buru ri bila tabali jin kan. Saraka buru ka kan ka ke n jnakɔrɔ ye tuma bɛɛ.» **31** «Ai ye fitinasiifen ladan sanin jerɛwolo gbasinin dɔ. A sen ni a kala ye ke fen kelen di, a ni a fitinasii daaninilu ni a kuruilu ni a fɛren bisikilu bɛɛ. **32** Bolon wɔrɔ ri bɔ a kala ma. Bolon sawa ri ke bolokinin fɛ, bolon sawa ri ke bolomaran fɛ. **33** Ai ye daani sawa ladan bolon kelen kelenna bɛɛ la, ka woilu ke amande jiriden munɔja ri, bɛɛ ni a kuruilu, bɛɛ ni a fɛrenilu. **34** Ai ye daani naanin nadan fitinasiifen kala la, ka woilu fanan ke amande jiriden munɔja ri, bɛɛ ni a kuruilu, bɛɛ ni a fɛrenilu. **35** Bolon fila fila ye farala kala la yɔrɔ sawa menilu rɔ, ai ye kuru kelen nadan kala la yɔrɔ woilu kelen kelenna bɛɛ kɔrɔ. **36** Fitinasiifen ni a kuruilu ni a bolonilu bɛɛ ri i ladan sanin jerɛwolo gbasinin dɔ. Wo bɛɛ ye ke fen kelen di. **37** «Ai ye fitina wɔrɔnwula ladan ka woilu sii fitinasiifen kan, sa ii ri a jɛfɛla layelen. **38** Ai ye fitina rabolanilu ni buurigbɛ ke fenilu ladan sanin jerɛwolo rɔ. **39** Fitinasiifen ni a muranilu bɛɛ ye ladan sanin jerɛwolo kilo bisawa la. **40** Musa, i ye a ke kojuma. I ye baara jin bɛɛ ke ka a bɛn sawura ma, mɛn ye yirakala i la koyinke kan yan.»

26 «Ai ye n daa make faaninbon nadan faanin jan tan na. Faanin woilu ye ke faaningbe juma ri, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi ye men na. Men kusan faanin soola kosebe, wo ye seruben sawurailu ta ii kan. **2** Faanin tan woilu bee ye kanya. Ii janya ye ke nunkan ja muwan ni seyin di. Ii kondɔ ye ke nunkan ja naanin di. **3** Ai ye faanin loolu kara i jɔɔn na, ka a to loolu fanan kara i jɔɔn na. **4** Faanin loolu men karani i jɔɔn na, ai ye tonilu bila faanin looluna wo dagbolo la. Ai ye wo jɔɔn ke faanin to loolu fanan na, menilu karani i jɔɔn na. Ai ye ton woilu ladan kari buleman do, **5** ka ton biloolu biloolu bila faanin fila wo dagbolo la, ka ii ja ben i jɔɔn ma. **6** Ai ye fendamirafen saninnaman biloolu ladan, ka woilu kelen kelenna bee don ton fila fila ro ka faanin fila woilu tuun i jɔɔn na. Wo ro, faaninbon muume ri tuun i jɔɔn na ka ke fen kelen di. **7** «Ai ye faanin jan tan ni kelen nadan baa si la, ka ii ke faaninbon kunnabirin di. **8** Faanin tan ni kelen woilu bee ye kanya. Ii janya ye ke nunkan ja bisawa ri. Ii kondɔ ye ke nunkan ja naanin di. **9** Ai ye faanin loolu kara i jɔɔn na, ka faanin to wɔɔro kara i jɔɔn na. Faanin wɔɔrona ye rakunben fila ri kunnabirin wo jɛfɛla ro. **10** Faanin loolu menilu karani i jɔɔn na, ai ye ton biloolu bila faanin wo looluna dagbolo la. Faanin to wɔɔro menilu fanan karani i jɔɔn na, ai ye ton biloolu bila wo wɔɔrona dagbolo la. **11** Ai ye fendamirafen sulanɛɛlaman biloolu ladan, ka woilu don faaninilu tonilu ro. Wo ro, faaninilu ri tuun i jɔɔn na ka ke fen kelen di. **12** Faanin tan ni kelen wo janya ri tamin bon janya kan. Faanin kelen talante men di to, ai ye a to wo ye jii bon kɔfɛ. **13** Faanin tan ni kelen wo bonya ri tamin bon bonya kan fanan. Faanin nunkan ja kelen di to faanin fan fila bee fe. Ai ye a to wo ye jii bon fan fila bee fe ka a bee datuun. **14** «Ai ye faaninbon kunnabirin nadan saaji gboloilu la, menilu ra wulen, ka kunnabirin gberɛ fanan nadan gbolo kolonin jumailu su gberɛ la. Kunnabirin filana wo ri la saaji gbolo ta kan ka to a san fe. **15** «Ai ye kasiya jiriilu ta ka faaninbon damira jiriilu ladan, menilu ri lalo ka faaninbon mira. **16** Woilu kelen kelenna bee janya ye ke nunkan ja tan di. Ii bonya ye ke nunkan ja kelen ni tala ri. **17** Ai ye temala jiri fila bila jiri woilu tema, ka temala jiri woilu jaben i jɔɔn ma. Faaninbon damira jiriilu bee ye ladan wo ja. **18** Faaninbon damira jiri muwan di lalo faaninbon tele kankan bolokinin do. Ai ye woilu ladan, ka siifenju wodigbelaman binaanin

fanan nadan, menilu bilato damira jiri woilu ju koro, damira jiri kelen siifenju fila, baa sen fila menilu ye damira jiriilu bee ma, woilu bee ye don siifenju ro, sen kelen siifenju kelen. **20** Faaninbon damira jiri muwan di lalo faaninbon tele kankan bolomaran do fanan. Ai ye woilu ladan, ka siifenju wodigbelaman binaanin fanan nadan, jiri kelen siifenju fila. **22** Faaninbon damira jiri wɔɔro ri lalo faaninbon telebe ro, bon ko ma konin. Ai ye woilu ladan, **23** ka jiri fila fanan nadan, menilu ri lalo bon ko ma ka ke faaninbon tonkonilu ri. **24** Tonkon jiri fila jinilu bee ye ladan jiri fila fila la, menilu tansanni duu ma ka ben i jɔɔn ma san fe. Jiri fila kunilu ri mira i jɔɔn na koyina kelen na. Ai ye tonkon jiri fila bee ladan ten. **25** Wo ro, faaninbon damira jiri seyin keto lalɔla bon kɔfɛ la muume ro. Siifenju wodigbelaman tan ni wɔɔro keto bilala woilu koro, jiri kelen siifenju fila. **26** «Ai ye gbeleke ladan kasiya jiri ro, menilu ri kankan faaninbon damira jiriilu kan ka woilu ramira. Gbeleke loolu ri kankan faaninbon fan kelen damira jiriilu kan. **27** Gbeleke loolu ri kankan faaninbon fan do damira jiriilu kan. Gbeleke loolu fanan di kankan faaninbon kɔfɛ la damira jiriilu kan, bon telebe fan fe konin. **28** Kankan gbeleke menilu ri ke gbeleke loolu loolu woilu tema ta ri, ai ye woilu ladan sa ii ri bo faaninbon fan kelen tonkon do la ka wa se fan wo tonkon do ma. Ii ri don koyina saninnamanilu ro damira jiriilu talante ro. **29** Ai ye sanin la faaninbon damira jiriilu kan ka jiri bee latunun, ka sanin la gbeleke kankantailu fanan kan ka jiri bee latunun. Ai ye koyina saninnamanilu ladan ka woilu ke faaninbon damira jiriilu la. Gbeleke kankantailu ri don woilu ro. **30** Nba, Musa, n ka men yiraka i la koyinke kan yan, i ye n na faaninbon lo ka a ben wo ma. **31** «Ai ye bon tateefaanin nadan faaningbe juma la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Moɔ men kusan faanin soola kosebe, wo ri seruben sawurailu ta a kan. **32** Ai ye tateefaanin dun samasen naanin nadan kasiya jiri la, ka sanin la woilu kan ka jiri bee latunun. Ai ye soolan saninnamanilu ke samasen woilu la, ka samasen sii siifenju wodigbelaman naanin kan, samasen kelen siifenju kelen. Ai ye tateefaanin dun soolan woilu la. **33** Ai ye tateefaanin wo dun samasenilu la fendamirafenilu koro, ka teriya toomasere kankira sii faanin kɔfɛ. Faanin wo ri ke yoro seniman ni yoro seniman fisamante dan fara bo ri. **34** Ai ye julumun kafari dalatuun sii teriya toomasere kankira kan

yoro seniman fisamante kondo. **35** Ai ye tabali sii tatefaanin jefee faaninbon tele kankan bolomaran fan fe, ka fitinasiifen lo faaninbon tele kankan bolokinin fan fe ka a jaben tabali la. **36** «Faanin men di dun faaninbon donda la, ai ye wo ladan faaningbe numa la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Men kusan faanin soola, wo ye a soo ka a ja. **37** Ai ye kasiya jiri loolu ladan, ka sanin la woilu kan ka jiri bee latunun. Ai ye siifenju sulaneelaman loolu ladan, jiri kelen siifenju kelen. Ai ye soolan saninnamanilu ke jiriilu la, ka donda faanin dun woilu la.»

27 «Ai ye saraka janin diya kelen nadan kasiya jiri ro, ka a lo ke nunkan ja sawa ri. A fan naanin bee ye kanya, ka a bonya ni a janya bee ke nunkan ja loolu ri. **2** Ai ye saraka janin diya tonkon kelen kelenna bee ladan ka ii ke kolofen kere la munuya ri. Ai ye sulanee la saraka janin diya yoro bee kan, ka a jiri bee latunun. **3** Ai ye buurigbe ke muranilu ladan, a ni buurigbe tafenilu ni jeli ke muranilu ni sobo soolanilu ni takise ke fenilu. Ai ye saraka janin diya muran woilu bee ladan sulaneelaman na. **4** Ai ye sansan sulaneelaman nadan, ka koyina sulaneelaman kelen kelen nadan a tonkon naanin na. **5** Ai ye sansan sulaneelaman wo la dagbolo koro saraka janin diya kondo, sa a ri bo saraka janin diya ju koro yoro ka se a lo temala ro. **6** Ai ye gbelekeilu raben kasiya jiri ro saraka janin diya madonni kanma, ka sulanee la woilu yoro bee kan. **7** Ai wa ke saraka janin diya madonnila, ai ri gbeleke woilu don koyina sulaneelamanilu ro saraka janin diya fan fila bee ro. **8** Ai ye saraka janin diya lo jiri ferenilu la ka a kondo rakolon to. Ii ye a lo ikomin n ka a yiraka i la ja men ma ka i to koyinke kan yan.» **9** «Awa, ai ye n daa make faaninbon naminin faaningbe numa le la ka lukondola labo. Faaninbon tele kankan bolokinin fan fe, faanin janya ri ke nunkan ja keme ri. **10** Faanin woilu ri damira samasen muwan bolo, menilu siini siifenju sulaneelaman muwan kan. Soolan wodigbelamanilu ni faanindun koyina wodigbelamanilu ye ke samasenilu la. **11** Faaninbon tele kankan bolomaran fan fanan ye raben wo ja kelen ma. A laminin faaninilu janya ye ke nunkan ja keme ri. Faanin woilu ri damira samasen muwan bolo, menilu kelen kelenna bee siini a siifenju sulaneelaman kan. Soolan wodigbelamanilu ni faanindun koyina wodigbelamanilu ye ke samasenilu

la. **12** Faaninbon telebe fan fe, faanin janya ye ke nunkan ja biloolu ri. Faanin woilu ri damira samasen tan bolo, menilu kelen kelenna bee siini a siifenju kan. **13** Faaninbon telebo fan fe, faanin janya ye ke nunkan ja biloolu ri. **14** Lukondola donda ri ke fan wo fe. Donda fan fila bee fe, faaninilu janya ri ke nunkan ja tan ni loolu ri. Faanin woilu ri damira samasen sawa sawa bolo, menilu kelen kelenna bee siini a siifenju kan. **16** Faanin men di bila lu donda jere la, wo janya ye ke nunkan ja muwan di. Men kusan faanin soo la, wo ye faanin wo raben faaningbe numa la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Faanin wo ri damira samasen naanin bolo, menilu kelen kelenna bee siini a siifenju kan. **17** Soolan wodigbelamanilu ni faanindun koyina wodigbelamanilu ye ke lukondola laminin samasenilu bee la. Woilu kelen kelenna bee ye sii a siifenju sulaneelaman kan. **18** Lukondola janya ye ke nunkan ja keme ri. A bonya ye ke nunkan ja biloolu ri. A laminin faaninilu lo ye ke nunkan ja loolu ri. Woilu ye ladan faaningbe numa la. Samasen siifenju ye dan sulanee la. **19** Faaninbon muranilu bee ye ladan sulanee la. Faaninbon ni a laminin faaninilu ri sisi bolo menilu la duu ma, woilu fanan ye ke sulanee ri.» **20** «I ye Isirayelikailu jamari ko ii ye na olibiye tulu numa numa ri, sa fitinailu ri se lamelenna waati bee. **21** Haruna ni a denceilu ye fitinasiifen sii n daa make faaninbon kondo. Ii ri a sii tatefaanin jefee, teriya toomasere kankira siini men kofe konin. Fitinailu ye melen n jakoro ye lon lon ka bo wura fe foo sooma da la. Sariya le wo ri, Isirayelikailu ka kan ka men nataama haan ka wa kadawu.»

28 Alla ka a fo ko: «Musa, i ye i koroce Haruna kili ko a ye na, a ni a denceilu Nadabu ni Abihu ni Elasari ni Itamari. I ri ii bo Isirayelikailu ro ka ii bila a dan na, sa ii ri ke n sarakalaselailu ri ka wo baara ke n ye. **2** Ai ri faanin numa numa kara i koroce Haruna ye, men di bonya di a ma. Faanin wo ri ke fen seniman di. **3** Menilu kusan karalila kosebe, n ka wo famunyali di menilu ma konin, i ye woilu kili. I ye a fo ii ye ko ii ye Haruna la faaninilu kara, a ri menilu bila a kan na a lasii lon. Wo ko ro, a ri woilu bila a kan na ka n saraka baara ke. **4** Ii ye sisiro boroni ni kakanbila durukini kara, a ni durukiba ni wo duruki korobila sooni ni jalamu ni tesidilan. Ii ye faanin seniman woilu kara i koroce Haruna ni a denceilu ye,

baa woilu ri n na sarakalasela baara ke. 5 Ii ye faanin woilu kara faaningbe numa la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni sanin na. 6 «Menilu kusan bololabaara kela kosebe, woilu ye kakanbila durukini ladan. Ii ye a ladan faaningbe numa la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni sanin na. 7 Kanbankun julul kelen kelen ye ke kakanbila durukini tonkon fila la, sa a jefela yoro ni a kofela yoro ri se tuunna i joon na. 8 Ii ye tesidilan sooni numa ke kakanbila durukini la. Tesidilan ni kakanbila durukini ri ke fen kelen di. Ii baaraja fanan ye kanya. Ii ye tesidilan nadan faaningbe numa la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni sanin na. 9 Kabakuru men too ko onikisi, ai ye wo kabakurun fila ta ka Isirayeli denceilu too sebe woilu kan ka ben ii si kasabi ma. Ai ye too wooro sebe kabakurun folo kan, ka a too wooro sebe kabakurun filana kan. 11 Ai ye Isirayeli denceilu too sebe kabakurun fila woilu kan ikomin sebeli ye kela kabakurun kan ja men ma ka a ke janoo di. Wo ko ro, ai ye kabakurun fila wo don fendamirafen saninnamanilu ro, kabakurun kelen fendamirafen kelen. 12 Wo wa ke, ai ye ii bila kakanbila durukini kanbankun julul fila la. Kabakurun woilu ri ke hankili bila fenilu ri Isirayelikailu la ko ro. Haruna wa faanin wo don, Isirayelikailu too ri ke a kanbankun kan ka ke hankili bila fen di nde Allabatala jakoro. 13 Ai ye fendamirafen saninnaman fila ladan, kabakurun fila wo ri bila menilu ro. 14 Wo wa ke, ai ye julul saninnaman fila ladan sanin jerewolo la. Ai ye woilu moromoror ikomin julukise ye moromorola ja men ma, ka ban ka ii nara kabakurun woilu fendamirafenilu la.» 15 «Men kusan bololabaara kela kosebe, wo ye ko latee sisiro boroni ladan. A ye a ladan sanin na, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni faaningbe numa la ikomin kakanbila durukini. 16 A wa lakadi ka a la joon kan a fan naanin bee ri kanya. A janya ni a bonya bee ri ke sinbiri ja kelen di. 17 A ye a masidi kabakurun sankogbelenilu la, ka woilu nara a la safa naanin na. A safa folo ye ke saridiwan kuru ri, a ni topase kuru ni emerada kuru. 18 A safa filana ye ke karibunkili kuru ri, a ni safiri kuru ni jaman kuru. 19 A safa sawana ye ke jasinti kuru ri, a ni akate kuru ni ametisi kuru. 20 A safa naaninna ye ke kirisaliti kuru ri, a ni onikisi kuru ni jasipe kuru. Kuru woilu bee ye don fendamirafen

saninnamanilu ro, kuru kelen fendamirafen kelen. 21 Kabakuru bee laddenin ye ke tan ni fila ri, ka a ben Isirayelikailu la kabilailu jate ma. Ii tooilu ye sebe nee la kabakurunilu kan, kabakurun kelen too kelen. Tooilu ye sebe ikomin too ye sebela ja men ma janoo kan. 22 «Ai ye julul saninnaman fila ladan, menilu ri bila sisiro boroni la. Ai ye ii ladan sanin jerewolo la, ka ii moromoror ikomin julukise ye moromorola ja men ma. 23 Ai ye koyina saninnaman fila ladan, ka ii sidi sisiro boroni sanfe tonkon fila la. 24 Ai ye julul saninnaman woilu kunilu don koyina kelen kelenna ro sisiro boroni tonkon fila la, 25 ka ii kun gberailu don fendamirafenilu la, ni a ye kanbankun julul fila la kakanbila durukini jefela ro. 26 Ai ye koyina saninnaman fila gberel ladan ka woilu sidi sisiro boroni kofe yoro la a duuma fan tonkon fila la. 27 Ai ye koyina saninnaman fila gberel ladan ka woilu sidi kakanbila durukini kanbankun julul fila jefela ro. Ai ye ii sidi julul woilu ju koro kara diya dafel tesidilan kun do. 28 Ai ye sisiro boroni koyinailu ni kakanbila durukini koyinailu bila i joon ma julujala bule la, sa sisiro boroni ri to a no ro kakanbila durukini kan tesidilan kun do. 29 «Haruna wa ke donna yoro seniman kondol tuma tuma, ko latee sisiro boroni ri ke a son kan. Isirayeli denceilu too sebeni kurailu kan boroni wo kan. Too woilu ri ke hankilibilafen di nde Allabatala jakoro kadawu. 30 I ye Urima ni Tumima bila sisiro boroni kondol, sa ii ri ke Haruna jusu kan a don tuma Allabatala jakoro yoro seniman kondol. Urima ni Tumima ye n kiti ninin fenilu le ri Isirayelikailu bolo. Haruna wa na a lo Allabatala jakoro tuma tuma yoro seniman kondol, fo woilu ye ke a son kan.» 31 «Awa, Haruna ri kakanbila durukini bila durukiba men kan, ai ye wo bee ladan faanin buleman na. 32 Ai ye kun don woo bo a temala ro, ka faanin gbiliman kara woo laminin do ka a ke dagbolo ri, sa durukiba kana fara. 33 Ai ye kerenati jiridenilu sawura ta kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la durukiba sen korolailu dagbolo muume kan. Ai ye talan dennin saninnamanilu bila bila jiridenilu sawura tema. 34 Talan dennin saninnaman kelen ye tuun kerenati jiriden sawura kelen kelenna bee la dagbolo muume kan. 35 Haruna wa wuli n na sarakalasela baara kela, fo a ye durukiba wo bila a kan na. A don tuma ni a bo tuma yoro seniman kondol nde Allabatala jakoro, talan menilu ye durukiba dagbolo la, woilu mankan di bo. Wo ja ma, Haruna ti nala faala. 36 «Ai ye saninfede

do ladan sanin jerewolo la, ka sebeli do ke a ka a fo ko: «A bilani a dan na Allabatala ye.» Ai ye wo sebe ikomin sebeli ye kela too janoo kan ja men ma. 37 I ye saninfede wo sidi bitiran jefela ro julu buleman na. 38 Wo le ro, Haruna wa don yoro seniman kondoo tuma tuma nde Allabatala jakoro, saninfede wo ri ke a tin na. Wo ri a yiraka ko Haruna ye a lola Isirayelikailu la kojuuilu kunko la, ii ka menilu ke ii la sarakailu bo tuma. Ikomin saninfede ni a sebeli wo ri ke Haruna tin na, n di son Isirayelikailu la sarakailu ro. 39 «Ai ye duruki korobila ni bitiran raben faaningbe juma la. Men kusan faanin soola, wo ye tesidilan daben ka a soo ka a ja. 40 Ai ye duruki korobila ni tesidilan ni fula jumailu ladan Haruna denceilu ye, menilu ri bonya di ii ma. 41 I ye faanin woilu bila i koroo Haruna ni a denceilu kan na ka tulu mun ii kun na, ka ii lasii n na sarakalasela baara la. I ri ii bila a dan na ten sa ii ri n na sarakalasela baara ke. 42 Ai ye kurusi kurunniilu ladan ii ye faaningbe la. Kurusi woilu ye bo ii soro ro ka na dan ii woro ro. Ii ri woilu don ii la durukiilu koroo sa ii ri ii jere sutura. 43 Haruna ni a denceilu wa don n na faaninbon kondoo, wala ii wa ii madon saraka janin diya la ka baara ke yoro seniman kondoo, fo ii ye faanin woilu bila ii kan na. Ni wo te, ii ri jalaki ka sa. Sariya le wo ri, men ka kan ka latelen Haruna ni a bonsonilu bolo kadawu!»

29 Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I ka kan ka Haruna ni a denceilu bila a dan na ja men ma n na sarakalasela baara ke kanma, ale le jin. I ye tora bulan kelen mira, a ni saaji fila, fee te menilu la. 2 I ye farinin muun juma ta, ka buru laben a la a ni kato ni deba, leben ti men na, ka tulu mun a ma. 3 I ye woilu bee bila see kelen kondoo. I wa na tora ni saaji fila ri ii kannatee diya, i ye na see wo fanan di. 4 «I ye Haruna ni a denceilu lana n na faaninbon da la, ka ii ko ji la. 5 Wo wa ke, i ye duruki korobila ni durukiba bila Haruna kan na, a ni kakanbila durukini ni sisiro boroni, ka ban ka kakanbila durukini sidi a ma tesidilan na, jesedanna kusan ka men nadan. 6 I ye bitiran ke Haruna kun na, ka kuntiya toomasere seniman sidi bitiran kan. 7 I ye suwandili tulu mun a kun na ka a bila a dan na n na baara kanma. 8 Wo wa ke, i ri Haruna denceilu lana ka duruki korobila bila ii kan na. 9 I ye ii tesidi tesidilanilu la, ka ban ka bitiran ke ii kun na. N na sarakalasela baara ri ke Haruna ni a bonsonilu ta ri kadawu. Sariya rabilabali le wo ri. Wo

wa ke, i ri Haruna ni a denceilu bila a dan na baara wo kanma. 10 «I ye tora lana n na faaninbon da la. Haruna ni a denceilu ye ii boloilu la a kun kan. 11 I ye tora kannatee nde Allabatala jakoro n na faaninbon da la ye. 12 I ye i bolo koyini su tora jeli ro ka a mun saraka janin diya tonkon kereilu la, ka a jeli toilu bee labon saraka janin diya ju fe. 13 Wo wa ke, ken men ye tora kondoo ro, i ye wo bee ta, a ni bijne fan juma ni korokudu fila ni woilu kenilu bee. I ye wo bee la saraka janin diya kan ka ii janin ka ke buuri ri. 14 Koni i ye tora sobo ni a gbolo ni a noo bee janin ta ro jama daa make diya kofe. Wo le ri ke saraka ri, men di n sarakalaselailu la julumunilu labe. 15 «I ye saaji fila wo kelen mira. Haruna ni a denceilu ye ii bolo la wo kun kan. 16 I ye saaji kannatee ka a jeli ta ka a sadisadi saraka janin diya fan bee kan. 17 I ye saaji boso ka a teete. I ye a konorofenilu ni a senilu rako, ka woilu bila sobo kurunkurun ni kunkolo kan. 18 I ye saaji bu bee janin saraka janin diya kan saraka janinta la. Saraka janinta le a ri, men di bo nde Allabatala ye ka a janin ta la. Wo suma duman n ye. 19 «Wo wa ke, i ye saaji filana ta. Haruna ni a denceilu ye ii boloilu la a kun na. 20 I ye a kannatee ka a jeli do ta ka wo mun Haruna ni a denceilu bolokinin tolo nun na, ka do fanan mun ii bolokinin bolo kunkuruba kan, a ni ii bolokinin sen kunkuruba. I ye jeli to sadisadi saraka janin diya fan bee kan. 21 Jeli men sadisadini saraka janin diya kan, i ye wo do ta, ka suwandili tulu do fanan ta ka woilu sadisadi Haruna ni a denceilu kan, a ni ii la faaninilu bee kan. Wo le ro, Haruna ni a denceilu ni ii la faaninilu ri bila a dan na ka ke fen seniman di. 22 «Saaji filana wo ye saraka ri, men ye bola ka Haruna ni a denceilu bila ii dan na n na baara kanma. Wo ro, i ye saaji ken ta, a ni a ko ni a jusu fan juma ni a korokudu fila bee ni ken men ye woilu lamininna ni ken men ye konoro nooilu laminin bee ro. I ye bolokininma woro fanan ta. 23 I ye buru fununbali kelen ni buru kelen men dabenni tulu la ni burunin kelen ta see kondoo, men bilani nde Allabatala jakoro. 24 I ye fen woilu bee don Haruna ni a denceilu bolo, ko ii ye woilu layele nde Allabatala jakoro ka a yiraka ko ii ye a bee dila n ma. 25 Wo wa ke, i ye fen woilu bo ii bolo ka woilu bila saraka janin diya kan ka ii janin. Sarakailu le ii ri, menilu ri bo nde Allabatala ye ka janin ta la. Wo suma duman n ye. 26 «I ye Haruna lasii saaji sisi layele Allabatala jakoro, ka a yiraka ko i ye a bee dila nde Allabatala ma. Sisi wo ye ile niyoro

le ri. 27 N sarakalasela lasii saaji sisi ni a woro menilu kōrōtara n jākōrō, ko woilu bilani a dan na ka ke n ta ri. Ko Haruna ni a denceilu niyōrō le woilu ri. 28 Isirayelikailu wa jususuma saraka bō tuma tuma, ii ye niimafen wo sisi ni a woro di nde Allabatala ma. Woilu ri ke Haruna ni a bōnsōnilu niyōrō ri. 29 «Haruna la faanin seniman di ke a bōnsōnilu ta ri a sani kō rō. Suwandili tulu munto kela a nōrōbila kan lon mēn ka wo bila a dan na n na baara ke kanma, a nōrōbila wo ri Haruna la faanin wo bila a kan na. 30 Haruna dence men wa bila a nō rō n na sarakalasela baara la, wo wa don n na faaninbon na ka n na sarakalasela baara damira yōrō seniman kōndō, a ri faanin woilu bila a kan na tele wōrōnwula kōrō. 31 «Nba, saaji mēn kera saraka ri ka Haruna ni a denceilu sii n na sarakalasela baara la, i ye wo sobo ta ka a tibi yōrō seniman do rō. 32 Haruna ni a denceilu ri sobo wo dōn, a ni buru mēnilu ye see kōndō. Ii ye woilu dōn n na faaninbon da la. 33 Saraka woilu bōra ka ii la julumunilu labe ka ii bila ii dan na ii lasii tuma n na sarakalasela baara la. Ii ye woilu dōn. Kōni mōo gberē si kana fen woilu dōn, baa fen woilu seniman. 34 Ni sobo wo tō siira haan sōoma da la, wala buru tō, wo ye janin ka ke buuri ri. A kana a dōn, baa a seniman. 35 «N ye mēnilu fola i ye, i ye woilu bēe ke Haruna ni a denceilu ye ka ii bila n na sarakalasela baara rō. I ye wo bēe ke lon lon tele wōrōnwula kōrō. 36 I ye tora kelen bō lon lon ka ke sōlōnali saraka ri. I ri saraka janin diya seninya wo ja. Wo wa ke, i ri tulu mun a kan ka a bila a dan na ka a ke n ta ri. 37 I ye wo bēe ke ten lon lon tele wōrōnwula kōrō. Wo bolo ma, saraka janin diya wo ri ke fen seniman ba ri. Fen fen wa a maa a la, wo fanan di ke fen seniman di.» 38 «Ai ye san kelen saa bulan fila bō saraka janin diya kan lon lon kadawu. 39 Ai ye saa bulan kelen bō sōoma, ka kelen bō wura fē. 40 Ai ye farinin juma kilo sawa ni olibiye susunin tulu litiri kelen ta ka woilu jaamin i jōn na, ka wo bō saa bulan fē sōoma. Ai ye resenji litiri kelen ni tala labōn, ka wo fanan ke saraka ri. 41 Ai ye saa bulan filana bō wura fē, ka farinin ni olibiye tulu ni resenji la a kan ikomin sōoma ta. Saraka janinta le a ri, mēn di bō nde Allabatala ye ka janin ta la ka ke buuri ri. Wo sumaduman n ye. 42 Ai ni ai bōnsōnilu ye saraka janinta woilu bō tuma bēe. Ai ye ii bō nde Allabatala jākōrō kunben faaninbon da la. N ketō n na jama kunbenna ye le ka kuma i ye. 43 N di Isirayelikailu kunben ye le. N nōrō ri yōrō wo bila a dan na ka a ke n ta ri. 44 N di

n na faaninbon ni saraka janin diya bila a dan na ka ii ke n ta ri. N di Haruna ni a denceilu fanan bila ii dan na n na baara kanma, sa ii ri n na sarakalasela baara ke. 45 N di n makē Isirayelikailu tēma ka ke ii Maari ri. 46 Ii ri a lōn ko nde le ii Maari Allabatala ri, mēn ka ii labō Misiran jamana rō sa n di n makē ii tēma. N ye ii Maari Allabatala le ri.»

30 «Ai ye wusulanjanin saraka janin diya ladan kasiya jiri la. 2 Wo fan naanin bēe ye kanya, ka a janya ni a bonya bēe ke nunkan ja kelen kelen di. A lō ye ke nunkan ja fila ri. Kere munja ye ke a tonkon naanin bēe la, kōni kereilu ni saraka janin diya bēe ye ke fen kelen de ri. 3 Ai ye sanin jerewolo la a sanfē a ni a kerēfē naanin yōrō bēe a ni a kereilu bēe kan, ka da kirinkirin bēe ke sanin di a fan naanin bēe la. 4 Ai ye koyina saninnaman fila ladan da kirinkirin wo kōrō saraka janin diya fan fila fē, fan kelen koyina fila. Sarakabōdiya ta gbelekeilu ri don koyina woilu rō, sa saraka janin diya ri se madonninna. 5 Ai ye gbelekeilu raben kasiya jiri la ka sanin la ii yōrō bēe kan. 6 Ai ye saraka janin diya wo sii tateefaanan jefē. Teriya tōomasere kankira ni a julumun kafari dalatuun ye tateefaanan wo kōfē. Tuma tuma n ketō i kunbenna yōrō wo le rō. 7 «Haruna wa fitinailu raben sōoma sōoma, a ye wusulan sumaduman janin saraka janin diya wo kan. 8 A wa fitinailu lamēlen wura wura, a ye wusulan sumaduman janin iko tuunni. Wusulan ye to janinna wo ja ma nde Allabatala jākōrō tuma bēe. Ai bōnsōnilu bēe ye a ke ten haan ka wa kadawu. 9 Ai kana wusulan su gberē janin wusulanjanin saraka janin diya kan. Ai kana sarakailu bō a kan, mēnilu ri janin ka ke buuri ri. Ai kana suman ke saraka ri ka a bō a kan. Ai kana resenji ke saraka ri ka wo labōn a kan. 10 San san, kolofen mēn bōni ka a ke sōlōnali saraka ri, Haruna ye wo jeli ta ka a ke saraka janin diya kereilu kan. Haruna ri saraka janin diya seninya ten sija kelen san san. Ai bōnsōnilu ye a ke ten haan ka wa kadawu. Sarakabōdiya wo bilani a dan na ka ke nde Allabatala ta ri. A seniman ba le.» 11 Allabatala ka a fō Musa ye iko tuunni ko: 12 «I wa tōo sebeli ke ka Isirayelikailu jate lōn, ii kelen kelenna bēe ye ii jerē nii kunka wodi bō ka a di nde Allabatala ma, sa tōrōya kana ii sōrōn tōo sebeli waati la. 13 Mēnilu tōo wa sebe, ii kelen kelenna bēe ye wodigbē karamun wōrō bō. Karamun wōrō ye Allabatobonba sekeli tala le. Wo ri ke niilifen di ka a di nde Allabatala ma.

Yoro seniman jateli benni karamun tan ni fila le ma. **14** Mō menilu sōron da san muwan bō, i ri woilu ni woilu kōroilu bē tō sebe. Woilu bē ye niilifen wo di nde Allabatala ma. **15** Ii wa karamun wōro wo di nde Allabatala ma ka ke sōlonali fen ii ye, nanfulutii kana foyi la a ta kan, bolokolon kana foyi bō a ta la. **16** I wa sōlonali wodi wo sōron Isirayelikailu la, i ri a ke n na faaninbon dabēfen di. Wodi wo ri ke hankilibilafen di ka nde Allabatala hankili bila a la ko Isirayelikailu nii da kunka.» **17** Allabatala ka a fō Musa ye ko: **18** «Ai ye koli muran ba sulanēelaman nadan koli kanma, ka a siifenju sulanēelaman fanan nadan. Ai ye a sii kunben faaninbon ni saraka janin diya tema, ka ji ke a kōndo. **19** Haruna ni a denceilu ye ii boloilu ni ii senilu mako ji wo la. **20** Ii wa ke donna kunben faaninbon na tuma men na, ii ye ii boloilu ni ii senilu ko ji woilu la sa ii kana faa. Ka a la wo kan, ii wa ke ii madonna saraka janin diya la tuma men na ka saraka janin ta la Allabatala ye, ii ye ii boloilu ni ii senilu mako sa ii kana faa. Jamarili le wo ri Haruna ni a bōnsōnilu bē ma haan ka wa kadawu.» **22** Allabatala ka a fō Musa ye ikō tuunni ko: **23** «I ye sumadiyalanilu bē rō juma doilu ta. I ye muri latikōlōn jilama kilo wōro ta, a ni kaneli sumaduman kilo sawa, ni sinamōne sumaduman kilo sawa, ni kase sumaduman kilo wōro. Woilu bē ka kan ka ben yoro seniman na jateli ma. I ye olibiye tulu litiri naanin fanan ta. **25** Latikōlōn nadanna do ye woilu bē basan ka a ke suwandili tulu seniman di, men suma duman. Tulu wo ri ke fen seniman de ri, men ye kela fen wala mō kan ka wo bila a dan na. **26** I ye tulu wo ta ka dooni mun kunben faaninbon ni teriya tōmasere kankira kan, **27** a ni tabali ni a muran, a ni fitinasiifen ni a muran bē, a ni wusulanjanin saraka janin diya, **28** a ni saraka janinta bō diya ni a muran bē, a ni koli muran ba ni a siifenju fanan. **29** I ri fen woilu bila a dan na ten, ka ii ke n ta ri fasayi. Ii ri ke fen senimanilu ri. Ni fen fen ka a maa woilu la, wo fanan di ke fen seniman di. **30** «I ye tulu dooni mun Haruna ni a denceilu kan ka ii bila a dan na n na baara kanma. Ii ri n na sarakalasela baara ke. **31** I ye a fō Isirayelikailu ye ko n na suwandili tulu le jin di. Ko a seniman haan ka wa kadawu. **32** Mō si kana a ta ka a fari mamun a la. Mō si kana fenilu ladan, menilu ri ke a su ri. A seniman de. Ai ye a jate fen seniman di. **33** Mō mō wa a jōon nadan, wo tii ri gbēn a la jama tema. Mō mō wa tulu wo ke mō gbere kan, men te n sarakalasela ri, wo tii ri

gbēn a la jama tema.» **34** Allabatala ka a fō Musa ye ko: «Sumadiyalan menilu tō ko sitaki ni ōnkile ni kalibanun, a ni wusulan sumaduman jerewolo, i ye wo ta ka a bē rakanya. **35** Sumaduman nadanna do ye woilu bē ni kō basan ka a ke wusulan jerewolo ri, men suma duman. Ai ye a jate fen seniman di, men bilani a dan na n na baara kanma. **36** I ye wusulan wo do ta ka a rasisi ka a ke muun di, ka a bila teriya tōmasere kankira jefē kunben faaninbon kōndo. N ye i kunbenna ye le. Ai ye wusulan wo jate fen seniman ba ri. **37** Ai kana sumadiyalan woilu ta ka wusulan do ladan ai jere ye, men ni jin bē ka kan. Ai ye a jate fen seniman ba ri, men ye Allabatala ta ri. **38** Mō mō wa wusulan wo jōon nadan sa a ri sewa wo sumaduman do, wo tii ri gbēn a la jama tema.»

31 Allabatala ka a fō Musa ye ko: **2** «N da Yahuda kabila Uri mamaren Besaleli, Huri dence kōnin, suwandi baara jin kanma. **3** N da n Nii lajii Besaleli rō. Wo rō, a hankili duman, a la lōnin ka bon. A seni baara su bē kela. **4** A senin fen kejimantailu ladanna sanin na, a ni wodigbe la, a ni sulanē la. **5** A seni kabakurun kiseilu lesela, ka ii bila fendamirafenilu la. A seni jiri fanan lesela. A kusan baara su bē kela. **6** N da Ahisamaki dence Oholiyabu fanan suwandi ka a ke Besaleli demenba ri. Oholiyabu ye Daan kabila mō do le ri. N da famunyali di bololabaarala gbereilu fanan ma n na baara kanma. Wo rō, n ka a fō i ye ko ai ye fen menilu ladan, ii ri se wo bē ladanna. **7** Ii ri se n na faaninbon nadanna, a ni teriya tōmasere kankira a ni a julumun kafari dalatuun ni faaninbon muranilu bē. **8** Ii ri se tabali ni a muranilu bē ladanna, a ni fitinasiifen saninnaman jerewolo ni a muranilu bē, a ni wusulanjanin saraka janin diya. **9** Ii ri se saraka janin diya fanan nadanna, sarakailu ri janin men kan ka ke buuri ri. Ii ri saraka janin diya wo muranilu bē fanan nadan, a ni koli muran ba ni a siifenju. **10** Ii ye faanin kenji bailu fanan nadan, n sarakalasela Haruna la faanin senimanilu ni a denceilu la faaninilu kōnin. Haruna ni a denceilu ri faanin woilu bila ii kan na ka n na sarakalasela baara ke. **11** Ii ri suwandili tulu ladan, a ni wusulan suma duman, men di janin yoro seniman kōndo. Awa, ii ri fen woilu bē ladan ikomin n ka a jafō i ye ja men ma.» **12** Allabatala ka a fō Musa ye ko: **13** «I ye a fō Isirayelikailu ye ko ii ye Njōn lonilu bē bonya, baa Njōn lon ye tōmasere le ri kadawu ii ni nde tema. A ri a yiraka ii la ko Allabatala

le nde le ri, men ye ii bilala a dan na ka ii ke n ta ri. 14 Ii ye Nɔɔɔ lon bonya, baa lon seniman de wo ri ii bolo. Ni mɔɔ men ma sɔn lon wo bonyala fo ka baara do ke wo lon, ii ye a labo a badenmailu tema ka a faa. 15 Ii ye baara ke tele wɔɔɔ kɔɔ, kɔni tele wɔɔɔwulana le Nɔɔɔ lon de ri, men bilani a dan na Allabatala bonya kanma. Mɔɔ men wa baara su su ke Nɔɔɔ lon kɔɔɔ, ii ye wo faa. 16 Ii ni ii bɔnsɔnilu bɛɛ ka kan ka Nɔɔɔ lon nabato ka a bonya, baa teriya banbali le kadawu. 17 Nɔɔɔ lon ye tɔɔmasere le ri n ni Isirayelikailu tema kadawu, baa nde Allabatala le ka san ni duu dan tele wɔɔɔ kɔɔ, kɔni tele wɔɔɔwulana lon, n ka baara lalo ka n dafɔɔɔ.» 18 Awa, Allabatala banda kumala Musa ye Sinayi koyinke kan tuma men na, a ka teriya tɔɔmasere walan kabalaman fila don Musa bolo, Alla jere ka sariyailu seɓe menilu kan.

32 Awa, mɔɔilu ka a yen ko Musa ra men a ma jii ka bɔ koyinke kan, ii ka i jɔɔn naden Haruna kanma, ka a fo a ye ko: «I wuli, i ye batofenilu ladan an ye, men di lo an jɔɔɔ! An ma a lon men ka Musa sɔɔɔ, men ka a lo an jɔɔɔ ka an nabo Misiran.» 2 Haruna ka a fo ii ye ko: «Ai ye wa tololafen saninnamanilu ta, menilu ye ai musoilu ni ai denceilu ni ai denmusoilu toloilu la. Ai ye na woilu di n ma.» 3 Mɔɔilu bɛɛ ka ii la tololafen saninnamanilu bɔ ii toloilu la ka na woilu di Haruna ma. 4 Haruna ka tololafenilu mira, ka ii yelen ka leselifen do ta ka nisiden sawura ladan. Mɔɔilu ka a yen tuma men na, ii ka a fo ko: «Isirayelikailu, an na batofenilu le jin di, men ka an nabo Misiran.» 5 Haruna ka wo yen tuma men na, a ka saraka janin diya lo nisiden bisiki je ka a fo ko: «Sini ri ke sali ri ka Allabatala bato.» 6 Wo duu sa gbe, ii sorira ka saraka janintailu a ni jususuma sarakailu bɔ. Wo kɔ rɔ, ii ka ii sii ka dɔɔnnin ke ka ii min, ka ban ka ii lawuli ii lamaa kanma. 7 Wo rɔ, Allabatala ka a fo Musa ye ko: «I kaliya, i ye jii koyinke kɔɔ sisen, baa i la mɔɔilu ra julumun ba ke, jama men bɔra Misiran i bolo kɔnin. 8 Ii ra bɔ sila kan jona, n ka men yiraka ii la. Ii ra nisiden sawura ladan sanin yelenni la, ka ii birin wo kɔɔ. Ii ra wo bato ka sarakailu bɔ a ye ka a fo ko: «Isirayelikailu, an na batofenilu le jin di, men ka an nabo Misiran.» 9 Allabatala ka a fo Musa ye ko: «N da jama wo yen. Ii ye mɔɔ kun gbelenilu le ri. 10 Sisen, i kana n nalo. N mɔneni ii kanma kojuuya. N di ii halaki, ka ban ka jama ba bɔ ile rɔ.» 11 Musa ka a Maari Allabatala matara koseɓe ko: «Allabatala, i ka i

la jama labo Misiran sebaya ba la, a ni fanka ba la. Nfenna i ri mɔne ii kanma kojuuya? 12 Ni i ka ii halaki, Misirankailu ri a fo ko i ka an nabo ye sa i ri kojuu ke an na. Ko i tun ye a fe ka an nana koyinke ma yɔɔ rɔ ka an faa, ka an si latunun ka bɔ dunɔɔa rɔ. I ye i la mɔne masuma. I ye a fe ka kojuu ba men ke i la mɔɔilu la, i ye wo bila. 13 I ye i hankili to i la jɔnɔlu rɔ, an benbailu Iburahima ni Isiyaka ni Isirayeli kɔnin. I ka i kali i jere tɔɔ rɔ woilu ye ko i ri ii bɔnsɔnilu siyaya ikomin sankolo loloilu. Ko i ri jamana di ii bɔnsɔn woilu ma ka a ke ii ce ri kadawu.» 14 Allabatala ka masilannikan men fo ko a ri a la jama halaki, a ka wo to ye. 15 Musa jiira ka bɔ koyinke kan. Teriya tɔɔmasere walan kabalaman fila ye a bolo, Alla la sariya seɓeni menilu kan. Sariya woilu seɓeni walanilu jɛfela kan, a ni ii kɔfela. 16 Walanilu tere Alla la baara no le ri. Sebeli men tere ye ii kan, wo tere Allabatala bolo no le ri. 17 Awa, Josuwe ka jama mankan men tuma men na, a ka a fo Musa ye ko: «Kele mankan ye daa make diya ye.» 18 Musa ka a fo ko: «Se sɔɔnba kan te wo ri, se sɔɔnbali fanan kan te. Men ye n tolo la, wo ye donkilila kan de ri.» 19 Musa seni daa make diya tuma men na, a ka nisiden sawura wo yen, ka jama yen don kela. A mɔnera kojuuya, fɔɔ ka walan kabalaman fila lafilu ka ii rakadikadi koyinke kɔɔ. 20 Ii tun ka nisiden sawura men nadan, Musa ka wo ta ka a bila ta rɔ ka a janin, ka ban ka a muumuu. A ka muun wo ke ji rɔ ka ji wo di jama ma ko ii ye a min. 21 Musa ka a fo Haruna ye ko: «Jama ka nfen ke i la fɔɔ i ka ii bila julumun ba rɔ ten?» 22 Haruna ka a fo ko: «N fa, i kana mɔne. I jere ka a lon ko julumun ke duman ba le mɔɔ jinilu ye. 23 Ii ka a fo n ye ko: «I ye batofenilu ladan an ye, men di lo an jɔɔɔ. Ka a masɔɔɔ, an ma a lon men keni wo ceɛ Musa la men ka an labo Misiran.» 24 Wo rɔ, n ka a fo ii ye ko sanin ye mɔɔ mɔɔ bolo, ko woilu ye a labo. Nba, ii ka woilu labo ka a di n ma. N ka a ta ka a bila ta rɔ. Nisiden sawura jin bɔra a rɔ!» 25 Musa ka a yen ko Haruna ka mɔɔilu to ii jere diyanan ko kela. Ko wo le kosɔn, ii juuulu ra ii jate mayelefen di. 26 Musa wara a lo daa make diya donda la. A ka a kan nabo ko: «Mɔɔ menilu ye Allabatala fe, wo bɛɛ ye na yan.» Lebi bɔnsɔnilu bɛɛ wara ii lo a laminin dɔ. 27 A ka a fo ii ye ko: «Isirayelikailu Maari Allabatala ka a fo ko ceɛilu bɛɛ ye ii la fanmuru ta ka daa make diya yɔɔ bɛɛ rataamataama. Ii ye tamin mɔɔilu sii diya bɛɛ la, ka ii badenma ceɛilu faa, a ni ii dɔɔɔɔnilu ni ii siijɔɔɔilu.» 28 Musa ka men fo, Lebi

bõnsõnilu ka wo bɛɛ kɛ. Mɔɔ waa sawa jɔɔn faara Isirayelikailu rɔ wo lon kelen. **29** Wo kɔ rɔ, Musa ka a fɔ Lebi bõnsõnilu ye ko: «Bi, ai ra bila a dan na Allabatala la baara kanma, baa ai ma ai ban wulila ai denceilu ni ai badenma cɛɛilu kanma. Allabatala ra baraka don ai la ko rɔ bi.» **30** Wo duu sa gbɛ Musa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ra julumun ba kɛ. Sisen, n di yɛlɛ koyinke la ka wa Allabatala kunben. Tumadɔ n di kafarili kɛ ai ye ten ai julumunilu la ko kosɔn.» **31** Musa yɛlɛra koyinke kan ka wa Allabatala laben, ka a fɔ a ye ko: «Aa, Allabatala. Jama jin ka julumun ba le kɛ de. Ii ka batofenilu saninnaman nadan. **32** Sisen, n ye i madiyala, i ye yafa ii ma. Ni i ma sɔn wo ma, i ye n tɔɔ bɔ i la kitabu kɔndɔ, i ka mɛn seɓɛ.» **33** Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «Mɔɔ mɛnilu ka julumun kɛ n na, n ye woilu le tɔɔ bɔla n na kitabu kɔndɔ. **34** I ye wa sisen. N ka yɔrɔ mɛn ko fɔ i ye, i ye lɔ jama jɔrɔ ka wa ii ri ye. N na mɛlɛka ri wa i jɛfɛ, kɔni n na waati wa se, n di n hake bɔ ii rɔ ii la julumun ko kosɔn.» **35** Nba, Allabatala ka a hake bɔ jama rɔ ka a masɔrɔn ii le ka a fɔ Haruna ye ko a ye nisiden sawura wo ladan ii ye.

33 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye wuli ka bɔ yan, i ni jama mɛn nara i bolo ka bɔ Misiran. N ka n kali Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye ko n di jamana mɛn di ii bõnsõnilu ma, i ye wa ye. **2** N di n na mɛlɛka lawa ai jɛfɛ. N di Kanaankailu gben ka ii labɔ jamana wo kɔndɔ, ka Amɛrikailu fanan gben, a ni Hetikailu ni Peresikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu. **3** Ai ye wuli ka wa ye. Damununta duman ye bɔla jamana wo rɔ a ja jɛrɛ jɛrɛ ma, li ni nɔnɔ a bɛɛ ye bɔla ye. N kɔnin ti nala wala ai fɛ, sa n kana ai halaki sila la, baa ai ye mɔɔ kun gbelenilu le ri.» **4** Mɔɔilu ka kunnagboya kuma wo mɛn tuma mɛn na, ii jusukasira. Mɔɔ si ma sɔn masidifenilu bilala a ma, **5** baa Allabatala tun ka a fɔ Musa ye ko: «I ye a fɔ Isirayelikailu ye ko ii ye mɔɔ kun gbelenilu le ri. Ko ni n wara ii fɛ hali waati kuru jin kelen kɔrɔ, n di ii halaki. Ko ii ye ii la masidifenilu bɛɛ bɔ ii ma sisen. Ko wo kɔ rɔ, ko n ka kan ka ii mira ja mɛn ma, n di wo lateɛ.» **6** Isirayelikailu bɔ mɛn keni Horebu koyinke kan, ii ka ii la masidifenilu bɔ ii ma. **7** Nba, Musa tɛrɛ ye faaninbon do tala ka wa a lɔ kɔkan, ka a yɔrɔ mataa daa make diya la. A ka a fɔ wo ma ko Alla kunben faaninbon. Mɔɔ mɔɔ tɛrɛ ye a fɛ ka ii la kunko yiraka Allabatala la, woilu tɛrɛ ye bɔla ka wa Alla Kunben Diya Faaninbon na daa make diya kɔkan. **8** Musa tun wa kɛ wala faaninbon

wo la tuma tuma, mɔɔilu bɛɛ ri i wuli ka i lɔ ii jɛrɛ la faaninbon da la ka Musa watɔla ragbɛ fɔɔ a wa ban donna faaninbon na tuma mɛn na. **9** Musa wa don faaninbon kɔndɔ tuma mɛn na, sanfinnama ri jii ka a lɔ faaninbon da la. Allabatala ri kuma Musa ye. **10** Ni mɔɔilu ka sanfinnama wo lɔni yen faaninbon da la tuma mɛn na, ii bɛɛ ri i lɔ ii la faaninbon da la, ka ban ka i jakɔrɔ ben duu ma ka Alla bato. **11** Allabatala tun di kuma Musa ye ja ni ja ikomin mɔɔ ye kumala a teri ye ja mɛn ma. Wo kɔ rɔ, Musa ri a kɔsɛ daa make diya. Kɔni a la demenba Josuwe tora faaninbon kɔndɔ ye. Josuwe tɛrɛ ye kanberen de ri. A fa tɔɔ ko Nun. **12** Musa ka a fɔ Allabatala ye ko: «A ragbɛ, ile le ka a fɔ n ye ko: «Na jama jin di», kɔni i ketɔ mɛn lɔla n fɛ ka n demɛn, i ma wo tii fɔ n ye. I ka a fɔ ko: «N ka i tɔɔ lɔn», a ni, «I la ko duman n ye.» **13** Ni n da i la hina sɔrɔn, i sɔn i ye i la silailu yiraka n na kosa n ye i lɔn ka to i la hina sɔrɔnna. Jama jin fanan jate ko i la jama le ai ri.» **14** Allabatala ka a fɔ ko: «N nɔɔrɔ ri wa i fɛ ka i rafɔjɔ.» **15** Musa ka a fɔ a ye ko: «Ni i jɛrɛ tɛ wala an kɔfɛ, i kana a fɔ an ye ko an ye bɔ yan. **16** Ni i ma wa an kɔfɛ, mɔɔ si tɛ a lɔn ko n na ko ni i la jama la ko duman i ye. Ni i ma wa an kɔfɛ, foyi tɛ andeilu faranfaasi duukolo kan siya toilu ma.» **17** Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ka mɛn tara, n di wo kɛ, baa i la ko duman n ye. N da i tɔɔ lɔn.» **18** Musa ka a fɔ ko: «Awa, i la nɔɔrɔ yiraka n na.» **19** Allabatala ka a fɔ ko: «N di tamin i jakɔrɔ ka n na jumaya yiraka i la, ka n tɔɔ fɔ i ye ko Allabatala. N ye a fɛ ka jumaya kɛ mɔɔ mɛn ye, n di jumaya kɛ wo ye. N ye a fɛ ka hina mɔɔ mɛn na, n di hina wo la. **20** Kɔni i ti se n jakɔrɔla yenna, baa mɔɔ si ti se n jakɔrɔla yenna ka a to jenemaya rɔ. **21** Yɔrɔ do ye n tɔrɔfɛ yan. I ri se i lɔla farakolo kan ye. **22** N na nɔɔrɔ wa kɛ taminna tuma mɛn na, n di i don farakolo falan kɔndɔ ka n bolo birin i kun na fɔɔ n wa ban taminna. **23** Wo kɔ rɔ, n di n bolo bɔ ye, i ri n kɔ yen. Kɔni mɔɔ ti nala n jakɔrɔla yenna.»

34 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: «I ye walan kabalaman fila lɛsɛ ka ii kɛ ikomin fɔlɔmantailu, i ka mɛnilu rakadikadi. Kuma mɛnilu seɓɛni tɛrɛ walan fɔlɔmantailu kan, n di woilu seɓɛ walan kurailu fanan kan. **2** I ye i jɛrɛ rabɛn sisen sini sɔɔma. Ni duusa gɛra, i ye yɛlɛ Sinayi koyinke kun na ka i lɔ n jakɔrɔ ye. **3** Mɔɔ si kana yɛlɛ ka na i kɔfɛ. Mɔɔ si kana a madon koyinke yɔrɔ si la fanan. Hali saailu ni bailu ni nisiilu fanan kana tamin koyinke kɔrɔ.» **4** Nba, Musa ka walan kabalaman fila lɛsɛ ka woilu

ke ikomin fəlomantailu. Sooma jona, a sorira ka yeŋe Sinayi koyinke kan ikomin Allabatala ka a fə a ye jna men ma. Walan fila wo tere ye a bolo. **5** Allabatala jiira sanfinnama də, ka na i lo Musa tərəfe ye, ka a jere təw fə ko Allabatala. **6** Allabatala taminda a jəkərə ka a fə ko: «Allabatala ye Allabatala le ri. N ye Alla le ri, men ye kininkinin tii ri, men fanan ye jumaya kela mōoilu ye. N tē mōnēla jona. N na kaninteya ni n na kankelentiya ka bon. **7** N ye n na kaninteya yirakala n na mōoilu la haan ii bōnsōn farəke waailu. N ye telenbaliya ni murunti ni kojuu yafala mōoilu ma. Kōni n tē kojuu kelaba jalakibali to ye. N ye failu la julumun hake bōla ii denilu le rə, a ni ii mamarenilu rə, a ni ii tolomirailu rə, a ni woilu fanan denilu rə.» **8** Musa ka a jəkərə ben duu ma i kərə ka Alla bato. **9** A ka a fə ko: «Maari Alla, ni n na ko duman i ye, n ye i madiyala i ye wa an kofe. N ka a lōn ko mōw kun gbelenilu le jinilu ri. Kōni n ye i madiyala, i ye an na telenbaliya koilu ni an na julumunilu kafari, ka an mira ikomin i la jama.» **10** Allabatala ka a fə ko: «A ragbe, n ye teriya sidila ai ma. N di kabannakoilu ke i la jama beɛ jana, menilu jōon ma ke fəlo dunupa yərə si rə, menilu jōon ma ke fəlo siya gbereilu si tema. I laminin mōoilu beɛ ri n na kewali makabanibailu yen, n ketə menilu kela ka fara ile la. **11** N ye men fola i ye bi, i ye woilu mira ka a latelen. N di Amərikailu gben ai jɛ, a ni Kanaankailu ni Hetikailu ni Peresikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu. **12** Ai ye a ke kojuma. Ai kana teriya si don ai ni jamana wo mōoilu tema, sani a ri ke ikomin ai ra mira miralifen na. **13** Ai ye ii la saraka bə diyailu te, ka ii la kaba laloni batotailu rakadikadi, ka ii la Asera ləkudun tɛɛ. **14** Ai kana batofen gberɛ si bato, baa Allabatala le nde ri, men tɛ sōn mōoilu ye fen gberɛ bato. N tōw ko Alla keleyatə. **15** Ai ye a ke kojuma. Ai kana teriya don ai ni jamana wo mōoilu tema. Ni wo kera, ii wa ii madon ii la natala ii jusu rə ii la batofenilu la ka saraka bə woilu ye, ii ri ai kili. Wo rə, ai ri wa ii la sarakailu do dōon. **16** Ni ai ka dɔwōnya don ai ni ii tema, ai ri ii denmusoilu furu ka ii di ai denceilu ma. Denmusoilu wo wa ii madon ii la natala ii jusu rə ii la batofenilu la, ii ri ai denceilu manɛn, ka a ke sababu ri woilu fanan di batofen woilu bato. **17** «Ai kana nɛɛ yelen ka batofen nadan. **18** «Ai ye Buru Fununbali Sali ke. Ni a waati lateɛni sera Abibu karo la, ai ye buru fununbali dōon tele wərōnwula kərə ikomin n ka a fə ai ye jna men ma, baa ai bəra Misiran Abibu karo wo le la. **19** «Den fəloilu

bɛɛ ye n ta le ri, hali ai la kolofen bonbailu ni ai la kolofen mɛsɛnilu den fəlo cɛmanilu. **20** Kōni ni faliden fəlo le, ai ye saaden wala badenni di n ma wo nō rə ka wo kunka. Ni ai ma a kunka ten, fo ai ye a kan kadi ka a faa. Ai ye ai dence fəloilu beɛ kunka. «Mōw si kana na n bato diya ni niilifen ma na ai bolo. **21** Ai ye baara ke tele wərōw kərə, kōni tele wərōnwulana lon, ai ye baara lalə ka i jōw. Hali seneke waati ni sumanka waati, ni tele wərōnwulana lon sera, ai ye baara lalə ka i jōw. **22** «Ai ri Lōokun Sali ke san san. Wo tuma, ai ra bile tōnsōn menilu fəlo ka, ai ri woilu ke saraka ri. Ai wa ban sene baarala san san ka suman nadon, ai ye Suman Nadon Sali ke. **23** San san ai la cɛɛilu beɛ ye na n jəkərə sija sawa ka n bato, nde men ye Isirayelikailu Maari Allabatala ri. **24** N di siyailu gben ka a mabə ai jɛ ka do kafu ai la jamana la bonya ma. San san, ai wa ke wala ai Maari Allabatala jəkərə ka a bato sija sawa, n tɛ sōn mōw si ye a nata la ai la jamana kan ka a mira ai kə. **25** «Ai wa kolofen bə ka a ke n ye saraka ri, ai kana wo jeli ni buru la a jōon kan ka a di n ma, leben ye buru men də. Ai wa kolofen bə ka a ke Taminkunna Sali saraka ri, ai kana sōn wo sobo tə ye su si. **26** «San san ai wa suman kura fəlo menilu ka, ai ye na wo juma jumailu ri ai Maari Allabatala la bon na. «Ai kana badenni tibi a na nōnə la.» **27** Allabatala ka a fə Musa ye ikə tuunni ko: «I ye kuma jinilu seɛɛ, baa n da teriya sidi nde ni ile tema, a ni nde ni Isirayelikailu beɛ tema, ka a ben kuma woilu le ma.» **28** Musa ka tele binaanin ni su binaanin ke Allabatala tərəfe ye. A ma dōonnin ke. A ma ji min. A ka Allabatala la teriya kumailu seɛɛ walan kabalamanilu kan, Allabatala la sariya tan kōnin. **29** Musa jiira ka bə Sinayi koyinke kan. Teriya tōomasere walan kabalaman fila ye a bolo, Allabatala la sariya seɛɛni menilu kan. A jəkərəla tere ye melenmelenna ka a masərōn a ni Allabatala kumara i jōon fɛ. Kōni Musa ma wo lōn. **30** Haruna ni Isirayelikailu beɛ ka Musa yen tuma mɛn na, ii ka a yen a jəkərəla ye melenmelenna. Ii ma sōn i madonna a la, baa ii silanni. **31** Kōni Musa ka ii kili. Awa Haruna ni jama kuntiilu beɛ nara a tɛɛn, wo rə Musa kumara ii ye. **32** Wo kə rə, Isirayelikailu beɛ ka i madon a la. Allabatala tun ka Musa jamari menilu la Sinayi koyinke kan, Musa ka wo beɛ fə ii ye. **33** Musa ban kə rə kumala ii ye, a ka faanin birin a jəkərə da la. **34** Ka a ta waati wo ma, ni Musa donda Allabatala jəkərə kuma diya, a ri faanin wo bə a jəkərəla la haan a wa bə tuma mɛn na. Ni a

bora ye tuma men na, Allabatala tun ka a jamari ko ko la, a ri wo fɔ Isirayelikailu ye. **35** Isirayelikailu ri a yen ko Musa jakɔrɔla ye melenmelenna. Wo kɔ rɔ, Musa ri faanin wo birin a jakɔrɔla la ikɔ tuunni, haan a wa don ikɔ tuun Allabatala kan ka kumajɔɔnya.

35 Musa ka Isirayelikailu jama bɛɛ ladan ka a fɔ ii ye ko: «Allabatala ka jamarili menilu di ai ma, ko ai ye woilu kɛ, ii le jin. **2** Ai ye baara kɛ tele wɔɔrɔ kɔrɔ, kɔni tele wɔrɔnwulana lon ye kɛ ai ye lon seniman di. Nɔɔɔ lon de wo ri, men bilani a dan na Allabatala bonya kanma. Ni mɔɔ men ka baara kɛ wo lon, ai ye wo tii faa. **3** Hali ka ta ladan ai la bon do kɔndɔ Nɔɔɔ lon, ai kana wo kɛ.» **4** Musa ka a fɔ Isirayelikailu jama bɛɛ ye ko: «Allabatala ka jamari ko: **5** «ai ye fen doilu bɔ ai bolofenilu rɔ ka woilu kɛ niilifenilu ri ka ii di Allabatala ma. Mɔɔ menilu ri sɔn wo ma, ii bɛɛ ye na niilifen di. Ii ye na sanin di, a ni wodigbɛ ni sulanɛɛ **6** ni kari buleman ni kari wulenman jalagbɛ ni kari wulenman kadi kadi ni faaningbɛ numa. Ii ye na baa siilu fanan di, **7** a ni saaji gbolo kolonin wulenman ni gbolo kolonin numa su gbɛɛɛɛɛ ni kasiya jiri. **8** Ii ye na olibiye tulu ri, men di kɛ fitinailu rɔ. Ii ye na sumadiyalanilu fanan di, menilu di kɛ wusulan ni suwandili tulu rɔ. **9** Kabakuru men tɔɔ ko onikisi, ii ye na wo ri, a ni kabakurun ragbɛɛɛn gbɛɛɛɛɛɛɛ, ka woilu kara Allabatala la sarakalasela la kɔkanbila durukini kɔkan, a ni a la sisirɔ bɔrɔni kɔkan. **10** Menilu kusan bolo la baarala, ii ye na ka fenilu rabɛn, Allabatala ka menilu bɛɛ ko fɔ. **11** Ii ri Alla daa make faaninbon nadan, a ni a faaninbon wo kunnabirin. Ii ri Alla daa make faaninbon fendamirafenilu fanan nadan, a ni a damira jiriilu ni a kankan gbekeilu ni a samasenilu ni a siifenjuilu. **12** Ii ri teriya tɔɔmasere kankira fanan nadan, a ni a gbekeilu ni a dalatuun ni bon tateɛfaanin, kankira ri sii men kɔma. **13** Ii ri tabali fanan nadan, a ni a gbekeilu ni a muranilu bɛɛ. Ii ri saraka buru fanan dabɛn, men di bila tabali kan, men di to Allabatala jakɔrɔ tuma bɛɛ. **14** Ii ri fitinasiifɛn ni a muranilu bɛɛ ladan, a ni a fitinailu ni fitina tulu. **15** Ii ri wusulanjanin saraka janin diya ni a gbekeilu ladan, a ni wusulan suma duman ni suwandili tulu. Ii ri faanin fanan nadan, men di dun faaninbon donda la. **16** Ii ri saraka janin diya ladan, sarakailu ri janin mɛn kan ka kɛ buuri ri. Ii ri saraka janin diya wo sansan sulanɛɛɛɛɛɛɛ fanan nadan, a ni saraka janin diya gbekele ni a muranilu bɛɛ. Ii ri

koli muran ba ladan, a ni a siifenju. **17** Ii ri lukɔndɔla laminin faanin fanan nadan, a ni woilu lɔ jiriilu ni jiriilu siifenilu, ka lukɔndɔla donda faanin fanan nadan. **18** Faaninbon ni a lukɔndɔla laminin faaninilu ri sidi bɔlɔ menilu la duu ma, ii ri woilu fanan nadan, a ni ii juluilu. **19** Ii ri faanin kenji bailu fanan nadan, n na sarakalasela Haruna la faanin senimanilu ni a denceilu la faaninilu kɔnin. Haruna ni a denceilu ri faanin woilu bila ii kan na ka Alla la sarakalasela baara kɛ yɔrɔ seniman kɔndɔ.» **20** Isirayelikailu jama bɛɛ bora Musa jakɔrɔ ka wa. **21** A ko donda menilu jusu rɔ ka ii kɛ waninkeɔnumatiilu ri, woilu bɛɛ nara niilifenilu ri Allabatala ma a daa make faaninbon ni a kɔndɔfenilu bɛɛ baara kanma, a ni a sarakalaselailu la faanin senimanilu. **22** Cɛɛ waninkeɔnumatiilu ni muso waninkeɔnumatiilu bɛɛ nara fɛn saninnaman su bɛɛ ri. Ii nara masidifɛn saninnamanilu ri, a ni tololafɛn saninnamanilu ni bolo la koyina saninnamanilu ni kanna kɔnɔn saninnamanilu. Ii bɛɛ nara niilifɛn saninnaman woilu ri ka ii kɔrɔta Allabatala jakɔrɔ ka ii di a ma. **23** Kari buleman ni kari wulenman jalagbɛ ni kari wulenman kadi kadi ni faaningbɛ numa tɛrɛ ye menilu bolo, woilu nara woilu ri, a ni baa siilu ni saaji gbolo kolonin wulenman ni gbolo kolonin numa gbɛɛɛɛɛ. **24** Menilu bɛɛ tɛrɛ ye a fɛ ka wodigbɛ wala sulanɛɛ kɛ niilifɛn di, woilu nara woilu di Allabatala ma. Kasiya jiri tɛrɛ ye menilu bolo, jiri mɛn di Alla daa make faaninbon baara do ja kɔnin, woilu nara woilu fanan di. **25** Muso menilu kusan wurundili kɛla, ii bɛɛ ka kari ladan tɛn ka na woilu ri. Ii nara kari buleman di, a ni kari wulenman jalagbɛ ni kari wulenman kadi kadi ni faanin numa. **26** Muso menilu bɛɛ jusu sɔnda a ni menilu kusan baa si wurundila kɛsɛbɛ, woilu ka wo wurundi. **27** Isirayelikailu la jɛmɔɔɔɔɔɔɔ nara onikisi kabakurunilu ni kabakurun ragbɛɛɛn gbɛɛɛɛɛɛɛ ri, menilu ri kara kɔkanbila durukini ni sisirɔ bɔrɔni la. **28** Ii nara tulu ni sumadiyalanilu fanan di. Tulu wo fan kɛɛn di kɛ fitina tulu ri. A tɔ fan kɛɛn di kɛ suwandili tulu ri. Sumadiyalan woilu fan kɛɛn kɛra suwandili tulu rɔ. A tɔ fan kɛɛn kɛra wusulan di. **29** Isirayelika waninkeɔnumatiilu bɛɛ nara ii la bɔnjerɛrɔ niilifenilu ri Allabatala ma baara kɛ kanma, a tun ka baara mɛn bɛɛ ko fɔ ii ye ka fara Musa la. **30** Musa ka a fɔ Isirayelikailu ye ko: «A ragbɛ. Allabatala ra Uri dɛncɛ Besaleli suwandi. Yahuda kabila mɔɔ le ri. A bɛnba ye Huri le ri, Uri fa kɔnin. **31** Allabatala ra Besaleli lawasa Alla la Nii Seniman na. Wo rɔ, a

hankili duman, a kusan, a la lɔnnin ka bon. A seni baara su bɛɛ kɛla. **32** A seni fen kenjiilu ladanna sanin na, a ni wodigbɛ la, a ni sulanɛ la. **33** A seni kabakurun kiseilu lesela, ka ii bila fendamirafenilu la. A seni jiri fanan lesela. A kusan bolo labaara su bɛɛ kɛla. **34** Allabatala ra se di Besaleli ni Ahisamaki dence Oholiyabu ma ka mɔɔilu karan sa woilu fanan di baara su woilu kɛ. Oholiyabu ye Daan kabila mɔɔ le ri. **35** A ka se di ii ma sa ii di se baara su bɛɛ kɛla. Ii ye bololabaara juma kɛla. Ii ye kolɔnnailu le ri, menilu ye fen jatɔnɔmailu ni fen kenjiilu ladanna. Faanin sɔɔlailu le ii ri, menilu ye faaningbɛ juma sɔɔla kari buleman ni kari wulenman jalagbɛ ni kari wulenman kadi kadi la. Ii kusan jese danna fanan. Ka bolo la baara su bɛɛ kɛ, ii seni wo la kosebɛ. Ka fen jatɔnɔmailu ni fen kenjiilu ladan, ii seni wo fanan na kosebɛ.

36 «Awa, Besaleli ni Oholiyabu ni mɔɔ menilu kusan bɛɛ ri, woilu ye baara kɛ koɔɔma ka a ben Allabatala la kuma ma. Allabatala ra se ni famunyali di ii ma sa ii ri se Alla daa make faaninbon ni a kɔndɔfenilu bɛɛ ladanna.» **2** Nba, Musa ka Besaleli ni Oholiyabu kili baara kanma a ni bolo labaara la gbɛɛilu Allabatala tun ka sebaya di mɔɔ menilu ma, menilu bɛɛ sɔnda nala ka baara wo kɛ. **3** Isirayelikailu tun nara niilifen menilu di Musa ma Alla daa make faaninbon baara kanma, Musa ka fen woilu don baarakɛla woilu bolo baara kanma. Kɔni Isirayelikailu tora nala bonjerɛrɔ niilifenilu ri sɔɔma sɔɔma. **4** Wo kɛra sababu ri, baarakɛla kusan ba woilu menilu tɛrɛ ye Alla daa make faaninbon baara kɛla, woilu ka ii la baara lalɔ. **5** Ii wara Musa tɛrɛn ye ka a fɔ a yɛ ko: «Allabatala ka baara ko fɔ. An mako ye fen menilu la ka baara wo kɛ, mɔɔilu ye nala woilu ri fɔɔ ka a dan natamin.» **6** A kɛra ten, Musa ka kɛla lawa ii daa make diya yɔrɔ bɛɛ rɔ ko mɔɔ si kana na niilifen di butun Alla daa make faaninbon baara kanma. Wo rɔ, jama ka niilifen di boloka, **7** baa niilifen menilu tun da di, woilu tun di se ka baara laban ka a tɔ to. **8** Menilu bɛɛ kusan bolo labaara kɛla kosebɛ baarakɛlailu tema, woilu ka Alla daa make faaninbon jɛrɛ ladan faanin janya tan na. Faanin woilu tɛrɛ faaningbɛ jumailu le ri, kari buleman ni kari wulenman jalagbɛ ni kari wulenman kadi kadi ye menilu la. Mɛn kusan faanin sɔɔla kosebɛ, wo ka seruben sawurailu ta woilu kan. **9** Faanin tan woilu bɛɛ kanyara. Ii janya kɛra

nunkan ja muwan ni seyin di. Ii kɔndɔ kɛra nunkan ja naanin le ri. **10** Ii ka faanin loolu kara i jɔɔn na, ka a tɔ loolu fanan kara i jɔɔn na. **11** Faanin loolu mɛn karani i jɔɔn na, ii ka tonilu bila wo faanin looluna dagbolo la. Ii ka wo jɔɔn kɛ faanin tɔ loolu fanan na, menilu karani ii jɔɔn na. Ii ka ton woilu ladan kari buleman dɔ, **12** ka ton biloolu biloolu bila faanin fila woilu dagboloilu la, ka ii ja ben i jɔɔn ma. **13** Ii ka fendamirafenilu saninnaman biloolu ladan, menilu ka ton fila fila mira ka faanin fila woilu tuun i jɔɔn na. Wo rɔ, faaninbon muumɛ ka i jɔɔn mira ka kɛ fen kɛlen di. **14** Ii ka faanin janya tan ni kɛlen nadan baa si la, ka ii kɛ faaninbon kunnabirin di. **15** Faanin tan ni kɛlen woilu bɛɛ kanyara. Ii janya kɛra nunkan ja bisawa ri. Ii kɔndɔ kɛra nunkan ja naanin di. **16** Ii ka faanin loolu kara i jɔɔn na, ka faanin tɔ wɔrɔ kara i jɔɔn na. **17** Faanin loolu menilu karani i jɔɔn na, ii ka ton biloolu bila faanin wo looluna dagbolo la. Faanin tɔ wɔrɔ menilu fanan karani i jɔɔn na, ii ka ton biloolu bila wo wɔrɔna dagbolo la. **18** Ii ka fendamirafen sulanɛelaman biloolu fanan nadan. Faanin fila woilu ri tuun i jɔɔn na woilu la, ka a kɛ fen kɛlen di. **19** Ii ka faaninbon kunnabirin nadan saaji gboloilu la, menilu tun da wulen, ka kunnabirin gbɛrɛ fanan nadan gbolo kolonin jumailu la. Kunnabirin filana wo ri la saaji gbolo ta kan ka tɔ a san fɛ. **20** Ii ka kasiya jiriilu ta ka faaninbon damira jiriilu ladan menilu lalɔ. **21** Woilu kɛlen kɛlenna bɛɛ janya kɛra nunkan ja tan di. Ii bonya kɛra nunkan ja kɛlen ni tala ri. **22** Ii ka tɛmala jiri fila bila jiri woilu tema, ka tɛmala jiri woilu jabɛn i jɔɔn ma. Ii ka faaninbon damira jiriilu bɛɛ ladan wo ja le ma. **23** Ii ka faaninbon damira jiri muwan nadan. Woilu lalɔ faaninbon tele kankan bolokinin fan fɛ. **24** Ii ka siifenju wodigbelaman binaanin fanan nadan, menilu bilatɔ jiri woilu ju kɔrɔ, jiri kɛlen siifenju fila, baa sen fila menilu ye jiriilu bɛɛ la, woilu bɛɛ dontɔ siifenju rɔ, sen kɛlen siifenju kɛlen. **25** Faaninbon damira jiri muwan menilu ri lalɔ faaninbon tele kankan bolomaran dɔ, ii ka woilu ladan, ka siifenju wodigbelaman binaanin fanan nadan, jiri kɛlen siifenju fila. **27** Faaninbon damira jiri wɔrɔ menilu ri lalɔ faaninbon telebe rɔ, bon kɔfɛla kɔnin, ii ka woilu ladan, **28** ka jiri fila fanan nadan, menilu lalɔ bon kɔfɛla rɔ ka kɛ faaninbon tonkonilu ri. **29** Ii ka tonkon jiri fila jinilu bɛɛ ladan jiri fila fila la, menilu tansanni i jɔɔn ma duu ma ka ben i jɔɔn ma san fɛ. Jiri fila kunilu mirani i jɔɔn na

koyina kelen na. Ii ka tonkon jiri fila bee ladan ten. 30 Wo ro, faaninbon damira jiri seyin di lalo bon kofe la muume ro. Siifenju wodigbelaman tan ni woro ri bila woulu koro, jiri kelen siifenju fila. 31 Ii ka gbeleke kankantailu ladan kasiya jiri ro, menilu ri kankan faaninbon damira jiriilu kan ka woulu ramira. Gbeleke loolu ri kankan faaninbon fan kelen jiriilu kan. 32 Gbeleke loolu ri kankan faaninbon fan do damira jiriilu kan. Gbeleke loolu fanan di kankan faaninbon kofe la damira jiriilu kan, bon telebe fan fe konin. 33 Kankan gbeleke menilu ri ke gbeleke loolu loolu woulu tema ta ri, ii ka woulu ladan sa ii ri bo faaninbon fan kelen tonkon do la ka wa se fan wo tonkon do ma. 34 Ii ka sanin la faaninbon damira jiriilu kan ka jiri bee latunun, ka sanin la gbeleke kankantailu fanan kan ka jiri bee latunun. Ii ka koyina saninnamanilu ladan ka woulu ke faaninbon damira jiriilu la. Gbeleke kankantailu ri don woulu ro. 35 Ii ka bon tatefaanin nadan faaningbe puma la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Men kusan faanin soala kosebe, wo ka seruben sawurailu ta a kan. 36 Ii ka tatefaanin dun samasen naanin nadan kasiya jiri la, ka sanin la woulu kan ka jiri bee latunun. Ii ka soalan saninnamanilu ke samasen woulu kan, ka samasen sii siifenju wodigbelaman naanin kan, jiri kelen siifenju kelen. 37 Faanin men di dun faaninbon donda la, ii ka wo ladan faaningbe puma la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Men kusan faanin soala, wo ka a soo ka a ja. 38 Ii ka faanin dunjiri loolu ladan, ka soalanilu ke woulu la. Wo ko ro, ii ka sanin la jiri woulu kun na, a ni faanindun koyinailu kan, menilu tere ye jiriilu la, ka ban ka siifenju sulaneelaman loolu ladan, jiri kelen siifenju kelen.

37 Besaleli ka teriya toomasere kankira ladan kasiya jiri ro. A janya kera nunkan ja fila ni tala ri. A bonya kera nunkan ja kelen ni tala ri. A lo kera nunkan ja kelen ni tala ri. 2 A ka sanin jerewolo la a kondola ni a kokanna bee ma, ka a jiri bee latunun. A ka a da kirinkirin bee ke sanin di. 3 A ka koyina saninnaman naanin nadan, ka woulu kelen kelenna bila kankira sen naanin na. Wo ro, koyina fila bilara kankira fan kelen fe, a to fila bilara a fan do fe. 4 A ka gbelekeilu raben kasiya jiri ro, ka sanin la woulu ma ka a jiri bee latunun. 5 A ka woulu don koyinailu ro teriya toomasere kankira fan fila bee ro, sa kankira

ri se madonninna. 6 A ka julumun kafari dalatuun nadan sanin jerewolo la. A janya kera nunkan ja fila ni tala ri. A kondola kera nunkan ja kelen ni tala ri. 7 A ka seruben bisiki kelen kelenna ladan datuun na kun fila ma. A ka woulu ladan sanin gbasinin do. 8 A ka seruben bisiki kelen nadan kankira datuun na kun kelen na, ka a to kelen nadan datuun na kun do wo la. Seruben bisiki fila ni kankira datuun na bee kera fen kelen de ri. 9 Seruben bisiki fila jabenni i joon na, ka ii ja lona to kankira datuun na ro. Ii kawailu layelera san ma, ka birin kankira datuun na kun na. 10 Besaleli ka tabali kelen nadan kasiya jiri ro. A janya kera nunkan ja fila ri, a kondola kera nunkan ja kelen di, a lo kera nunkan ja kelen ni tala ri. 11 A ka sanin jerewolo la tabali wo bee ma ka jiri bee latunun, ka a da kirinkirin bee ke sanin di. 12 A ka ferenilu kankan tabali la tabali fan bee la. Feren woulu bonya benda bolo koyini naanin bonya ma. A ka a da kirinkirin bee ke sanin di feren woulu la. 13 A ka koyina naanin nadan sanin do, ka woulu kelen kelenna don tabali tonkon naanin na a sen kelen kelenna dafe. 14 A ka koyinailu lasudunya ferenilu la. Tabali ta gbelekeilu ri don koyina woulu ro sa tabali ri se madonninna. 15 A ka tabali ta gbelekeilu raben kasiya jiri ro, ka sanin la woulu ma ka a jiri bee latunun. 16 Muran menilu ri bila tabali kan, a ka woulu ladan sanin jerewolo la. Wo doilu keni ikomin pileti ni kalamailu ni jilafeilu ni daailu. Alla sarakalaselailu ri resenji ke muran woulu kondola, ka a labon ka a ke niilifen di. 17 A ka fitinasiifen nadan sanin jerewolo gbasinin do. A kala ni a sen, a ni a fitinasii daaninilu ni a kuruilu ni a feren bisikilu bee kera fen kelen de ri. 18 Bolon woro bora a kala ro. Bolon sawa kera bolokinin fe, bolon sawa kera bolomaran fe. 19 A ka daani sawa ladan bolon kelen kelenna bee la, ka woulu ke amande jiriden munyja ri, bee ni a kuruilu, bee ni a ferenilu. 20 A ka daani naanin nadan fitinasiifen kala la, ka woulu fanan ke amande jiriden munyja ri, bee ni a kuruilu, bee ni a ferenilu. 21 A ka kuru kelen ke bolon fila fila fara yoro koro kala la. Fitinasiilan bolon woro bee kera ten. 22 Fitinasiilan ni a kuruilu ni a bolonilu bee ri ladan sanin jerewolo gbasinin do. Wo bee kera fen kelen de ri. 23 A ka fitina woronwula ladan, a ni a rabolanilu ni a buurigbe ke fenilu. A ka wo bee ladan sanin jerewolo la. 24 A ka fitinasiifen ni a muranilu bee ladan sanin jerewolo kilo bisawa ro. 25 A ka wusulanjanin saraka janin diya ladan kasiya jiri la. Wo fan naanin bee

kanyara. A fan kelen kelen bee kera nunkan ja kelen di. A lo kera nunkan ja fila ri. Kere munu ja kera a tonkon naanin bee la, koni kereilu ni saraka janin diya bee tere ye fen kelen de ri. **26** A ka sanin jerewolo la a yoro bee kan, a sanfe yoro ni a kerefe yoroilu a ni a kereilu bee. A ka a da kirinkirin bee ke sanin di a fan naanin bee la. **27** A ka koyina saninnaman fila ladan da kirinkirin wo koro saraka janin diya fan fila fe, fan kelen koyina fila. Sarakabodiya ta gbelekeilu tere ye donna koyina woilu ro, sa saraka janin diya ri se madonninna. **28** A ka gbelekeilu raben kasiya jiriilu la ka sanin la ii yoro bee kan. **29** Besaleli ka wusulan sumaduman jerewolo ladan, ka suwandili tulu seniman fanan nadan. A ka woilu ladan ikomin latikolon nadanna ye latikolon nadan ja men ma.

38 Awa, sarakailu ri janin saraka janin diya men kan ka a ke buuri ri, Besaleli ka wo ladan kasiya jiri la. Sarakabodiya fan naanin bee kanyara. A fan kelen kelenna bee kera nunkan ja loolu ri. A lo kera nunkan ja sawa ri. **2** A ka kere kelen kelenna ladan saraka janin diya tonkon naanin bee la. Sarakabodiya ni kereilu bee tere ye fen kelen de ri. Besaleli ka sulanee la a yoro bee kan. **3** A ka buurigbe ke muranilu ladan, a ni buurigbe tafenilu ni jeli ke muranilu ni sobo soolanilu ni takise ke fenilu. A ka saraka janin diya muran woilu bee ladan sulanee la. **4** A ka sansan sulaneelaman ladan, ka wo bila saraka janin diya kondo. A ka a bila da kirinkirin koro saraka janin diya lo temala ro. **5** A ka koyina sulaneelamanilu ladan sansan wo tonkon naanin na, tonkon kelen koyina kelen. Sarakabodiya madonni gbelekeilu ri don koyina woilu ro. **6** A ka gbelekeilu raben kasiya jiri la ka sulanee la woilu yoro bee kan. **7** A ka gbeleke woilu don koyina sulaneelamanilu ro saraka janin diya fan fila bee fe, sa moailu ri se saraka janin diya madonninna. A ka saraka janin diya ladan jiri ferenilu la, ka a kondorakolon to. **8** Muso menilu tere ye ii ladenna faaninbon da la ka faaninbon baara ke, woilu ka ii la dubalenilu di. Besaleli ka woilu ta ka koli muran ba sulaneelaman ni a siifenju sulaneelaman nadan woilu la. **9** A ka lukondola laminin faaninilu ladan faaningbe jumailu la. Lukondola laminin faanin men di dun faaninbon tele kankan bolokinin fan fe, wo janya kera nunkan ja keme ri. **10** Faanin wo dunto samasen muwan de la. Besaleli ka samasen woilu ladan, a ni ii siifenju sulaneelaman, samasen kelen siifenju

kelen. Soalan wodigbelamanilu ni faanindun koyina wodigbelamanilu kera samasen na. **11** Lukondola laminin faanin men di dun faaninbon tele kankan bolomaran do, wo fanan janya kera nunkan ja keme ri. Faanin woilu dunto samasen muwan de la, menilu kelen kelenna siini a siifenju sulaneelaman kan. Soalan wodigbelamanilu ni faanindun koyina wodigbelamanilu kera samasen na. **12** Faaninbon telebe ro, faanin janya kera nunkan ja biloolu ri. Faanin woilu dunto samasen tan de la, menilu kelen kelenna siini a siifenju kan. Soalan wodigbelamanilu ni faanindun koyina wodigbelamanilu kera samasen na. **13** Faaninbon telebe ro, lukondola janya kera nunkan ja biloolu ri. **14** Lukondola donda kera fan wo fe. Donda fan fila bee fe, faaninilu janya kera nunkan ja tan ni loolu ri. Faanin woilu dunto samasen sawa sawa le la, menilu kelen kelenna siini a siifenju kan. **16** Lukondola laminin faaninilu bee rabenni faaningbe juma la. **17** Samasen siifenju ladanni sulanee la. Soalan ni koyina menilu tere ye samasen na, woilu bee ladanni wodigbe la. Wodigbe lara samasen bee kun na. Koyina wodigbelaman tere ye samasen bee la. **18** Men kusan faanin so la, wo ka lu donda faanin daben faaningbe juma la, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Wo janya kera nunkan ja muwan di. A lo kera nunkan ja loolu ri, ikomin lukondola laminin faaninilu lo. **19** A samasen naanin ni woilu siifenju naanin nadanni sulanee la. Soalan ni koyina menilu tere ye samasen na, woilu bee ladanni wodigbe la. Wodigbe lara samasen bee kun na. **20** Faaninbon ni a laminin faaninilu ri sidi bolo menilu la duu ma, woilu fanan nadanni sulanee la. **21** Allabatala ka men fo Musa ye, Uri dence Besaleli ka wo bee ladan. Yahuda kabila moo le a ri. A benba ye Huri le ri, Uri fa konin. Besaleli demenba le tere Ahisamaki dence Oholiyabu ri, ni a ye Daan kabila moo ri. Oholiyabu tere ye bololabaara juma le ri. A tere ye kolonna le ri, men tere ye fen jatonomailu ni fen kenjiilu ladanna. Faanin soala tere ye a ri fanan, men tere ye faaningbe juma soala kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la. Nba, Alla daa make faaninbon men ye Alla la teriya toomasere daa make faaninbon di. Faaninbon wo ladanda fen menilu la, Musa ka a fo Lebi bonsen moailu ye ko ii ye wo jatebo ka a bee sebe. Alla sarakabola Haruna dence Itamari tere ye jatebo baara wo kuntii le ri. Ii ka menilu sebe, woilu le jnin di. **24** Isirayelikailu ka

sanin menilu kōrōta Allabatata jakōrō ka a di a ma, woilu kera kilo waa kelen de ri. Woilu bēe donda yōrō seniman baara rō. **25** Isirayelika menilu tōō sebera jama jatebō waati, woilu ka wodigbe di wo waati. Ii ka jate mēn di, wo bēe ladennin kera kilo waa sawa ni kilo keme naanin ni kilo muwan de ri. **26** Mōō menilu sōrōn tun da san muwan bō, woilu ni woilu kōrōilu bēe tōō sebera. Ii bēe ladennin kera mōō waa keme wōōrō ni mōō waa sawa ni mōō keme loolu ni mōō biloolu. Ii kelen kelenna bēe ka wodigbe karamun wōōrō bō. Yōrō seniman jateli benni karamun tan ni fila le ma. Ii bēe ka wo tala bō ten. **27** Besaleli ka wodigbe kilo waa sawa ni kilo keme naanin ta wo rō ka wo yelen ka siifenju keme ladan, menilu ri bila faaninbon jiriilu kōrō, a ni faaninbon tatefaanin samasen kōrō, siifenju kelen, wodigbe kilo bisawa ni kilo naanin. **28** Wodigbe kilo muwan tora. A ka wo ta ka samasen sōlanilu ni koyinailu ladan, ka do fanan la samasen kun na. **29** Isirayelikailu ka sulanēē menilu kōrōta Allabatata jakōrō ka a di a ma, woilu kera kilo waa fila ni kilo keme naanin ni kilo muwan ni kelen de ri. **30** A ka siifenju ladan sulanēē woilu la, siifenju menilu ri bila faaninbon donda samasen kōrō. Ii ka saraka janin diya sulanēē ladan fanan nadan sulanēē woilu la, a ni a sansan sulanēē ladan ni a muranilu bēe. **31** A ka siifenju gberēilu fanan nadan sulanēē woilu la. Siifenju woilu ri bila lukōndōla laminin samasen kōrō, a ni lu donda samasen kōrō. Faaninbon ni a laminin faaninilu ri sidi bōlō menilu la duu ma, a ka woilu fanan nadan sulanēē woilu la.

39 Nba, ii ka kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi ta ka faanin kenji bailu ladan, Alla la sarakalaselailu ri menilu bila ii kan na ii don tuma yōrō seniman kōndō ka Alla la baara kē. Ii ka faanin senimanilu fanan kara Haruna ye ikomin Allabatata ka a fō Musa ye ja mēn ma. **2** Ii ka kōkanbila durukini ladan sanin na, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni faaningbe juma la. **3** Ii ka sanin gbasi kosebe ka a feya, ka a rateē. Ii ka sanin wo ta ka a don don faaningbe juma rō, ka a don don kari buleman fanan dō, a ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi. Menilu kusan bololabaara kela kosebe ri baara wo kē. **4** Ii ka kanbankun julū kelen kelen bila kōkanbila durukini tonkon fila la, sa a ri se tuunna i jōōn na. **5** Ii ka tesidilan juma juma kē

kōkanbila durukini la. Tesidilan ni kōkanbila durukini kera fen kelen di. Ii la baaraja kanyara fanan. Ii ka tesidilan kara kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni faaningbe juma la, a ni sanin na, ikomin Allabatata ka a fō Musa ye ja mēn ma. **6** Ii ka onikisi kabakurun fila raben ka ii don fendamirafen saninnamanilu rō, kabakurun kelen fendamirafen kelen. Ii ka Isirayeli denceilu tōō sebe kabakurun woilu kan ikomin sebēli ye kela kabakurun kan ja mēn ma ka a kē janōō ri. **7** Wo kō rō, ii ka kabakurun woilu bila kōkanbila durukini kanbankun julū fila la, ka ii kē hankili bilafenilu ri Isirayelikailu la kō rō ikomin Allabatata ka a fō Musa ye ja mēn ma. **8** Mēn kusan bololabaara kela kosebe, wo ka sisirō bōrōni ladan. A ka a ladan sanin na, a ni kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la, a ni faaningbe juma la ikomin kōkanbila durukini ladanda ja mēn ma. **9** Ni sisirō bōrōni wo lakadira ka a la i jōōn kan, a fan naanin bēe ri kanya. A janya ni a bonya bēe kera sinbiri ja kelen di. **10** Ii ka a masidi kabakurun sankōgbelenilu la, ka woilu nara a la ka kē safa naanin di. A safa fōlō kera saridiwan kabakurun ri, a ni topase kabakurun ni emerada kabakurun. **11** A safa filana kera karibunkili kuru ri, a ni safiri kuru ni jaman. **12** A safa sawana kera jasinti kuru ri, a ni akate kuru ni ametisi kuru. **13** A safa naaninna kera kirisaliti kuru ri, a ni onikisi kuru ni jasiipe kuru. Kuru woilu bēe donda fendamirafen saninnamanilu rō, kuru kelen fendamirafen kelen. **14** Kabakuru bēe ladennin kera tan ni fila ri, ka a bēn Isirayelikailu la kabilailu jate ma. Ii tōōilu sebera nēē la kabakurunilu kan, kabakurun kelen tōō kelen. Tōōilu sebera ikomin tōō ye sebēla ja mēn ma janōō kan. **15** Ii ka julū saninnaman fila ladan, menilu ri bila sisirō bōrōni la. Ii ka ii ladan sanin jerewolo la, ka a mōrōmōrō ikomin julukise ye mōrōmōrōla ja mēn ma. **16** Ii ka fendamirafen saninnaman fila ni koyina saninnaman fila ladan, ka koyina fila woilu sidi sisirō bōrōni sanfē tonkon fila la. **17** Ii ka julū saninnaman fila woilu kun do don koyinailu rō sisirō bōrōni tonkon fila la. **18** ka ii kun do don fendamirafenilu la, mēn ye kanbankun julū fila la kōkanbila durukini jefela rō. **19** Ii ka koyina saninnaman fila gberē ladan ka woilu sidi sisirō bōrōni kōfē yōrō la a duuma fan tonkon fila la. **20** Wo kō rō, ii ka koyina saninnaman fila gberē ladan ka woilu sidi kōkanbila durukini kanbankun julū fila jefela rō. Ii ka ii sidi julū woilu ju kōrō kara diya dafē

tesidilan kun dɔ. 21 Ii ka sisiɔ bɔrɔni koyinailu ni kɔkanbila durukini koyinailu bila i jɔɔn na julɔɔjala bule la, sa sisiɔ bɔrɔni ri to a nɔ rɔ kɔkanbila durukini kan tesidilan kun dɔ. Ii ka a ke ikomin Allabatala ka a fɔ Musa ye ja men ma. 22 Haruna ri kɔkanbila durukini bila durukiba men kan, ii ka wo bɛɛ ladan kari buleman na. Men kusan jese danna ka wo baara ke. 23 Ii ka kun don diya woo bɔ a temala rɔ, ka faanin gbiliman kara woo laminin dɔ, sa durukiba kana fara. 24 Ii ka kerenati jiridenilu sawura ta ta kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi ni faaningbe juma la durukiba sen kɔrɔlailu dagbolo kan. 25 Ii ka talan denninilu ladan sanin jerewolo la, ka woilu bila bila durukiba sen kɔrɔlailu dagbolo la kerenati jiridenilu sawura tema. 26 Ii ka talan dennin saninman do tuun kerenati jiriden sawura kelen kelenna bɛɛ la durukiba dagbolo muume kan. Alla la sarakalasela wa wa wuli a la baara kɛla, a ri durukiba wo bila a kan na ikomin Allabatala ka a fɔ Musa ye ja men ma. 27 Ii ka Haruna ni a denceilu la duruki kɔrɔbilailu ni kurusi kurunniilu ladan faaningbe juma la, ka Haruna la bitiran ni a denceilu la fula jumailu fanan nadan faaningbe juma la. Men kusan jese danna ka wo baara ke. 29 Ii ka tesidilan nadan faaningbe juma la, ka a sɔɔ kari buleman ni kari wulenman jalagbe ni kari wulenman kadi kadi la ikomin Allabatala ka a fɔ Musa ye ja men ma. Men kusan faanin sɔɔ la ka wo baara ke. 30 Ii ka saninfede do ladan, men ye kuntiyya tɔɔmasere seniman di. Ii ka a ladan sanin jerewolo la, ka sebɛli do ke a kan ikomin sebɛli ye kɛla jɔnɔɔ kan ja men ma. Sebɛli wo ka a fɔ ko: «A bilani a dan na Allabatala ye.» 31 Ii ka julɔ buleman sidi saninfede wo la, sa a ri se sidila bitiran na men ye a sanfe ikomin Allabatala ka a fɔ Musa ye ja men ma. 32 Nba, ii banda fenilu bɛɛ baarala ten, menilu ri ke Alla daa make faaninbon di, Alla Kunben Diya Faaninbon kɔnin. Isirayelikailu ka a bɛɛ ke ikomin Allabatala ka a fɔ Musa ye ja men ma. 33 Ii nara Alla daa make faaninbon fen bɛɛ ri Musa ma. Ii nara faaninilu ri, menilu ri ke faaninbon jere ri, ka na faaninbon kondɔfenilu bɛɛ fanan di. Ka a la woilu kan, ii nara fen jinilu ri: fendamirafenilu, faanin damira jiriilu, kankan gbelekeilu, samasenilu, a ni siifenjuilu. 34 Ii nara faaninbon kunnabirin fila ri. Do ladanni saaji gboloilu la, menilu ra wulen. A tɔ kelen nadanni gbolo kolonin jumailu la. Ii nara bon tateɛfaanin fanan di, 35 a ni teriya tɔɔmasere

kankira ni a gbelekeilu ni a julumun kafari dalatuun. 36 Ii nara tabali fanan di, a ni a muranilu bɛɛ ni saraka buru men di bila tabali kan, men kɔnin dini Allabatala ma. 37 Ii nara fitinasiifen di, men nadanni sanin jerewolo la. A fitinailu siini tere a kan. Ii nara fitinasiifen muranilu bɛɛ fanan di, a ni fitina tulu. 38 Wusulanjanin saraka janin diya saninnaman fanan nara ii bolo, a ni suwandili tulu, a ni wusulan suma duman, a ni faanin men di dun faaninbon donda la. 39 Ii nara saraka janin diya sulanɛɛlaman di, a ni a sansan sulanɛɛlaman, ni a gbelekeilu ni a muranilu bɛɛ. Koli muran ba nara ii bolo, a ni a siifenju. 40 Ii nara lukɔndɔla laminin faaninilu ri, a ni samasen ni woilu siifenju, ka na faaninbon donda faanin fanan di. Faaninbon lukɔndɔla laminin faaninilu ri sidi bɔlɔ menilu la duu ma, ii nara woilu fanan di, a ni ii juluilu. Ii nara fen bɛɛ ri, menilu bilatɔ Alla daa make faaninbon kɔndɔ, Alla Kunben Diya Faaninbon kɔnin. 41 Ii nara faanin kenji bailu le ri, Alla la sarakalasela Haruna la faanin senimanilu ni a denceilu la faaninilu kɔnin. Haruna ni a denceilu ri faanin woilu bila ii kan na ka Alla sarakalasela baara ke yɔrɔ seniman kɔndɔ. 42 Isirayelikailu ka fen wo bɛɛ baara ikomin Allabatala ka a fɔ Musa ye ja men ma. 43 Musa ka fen woilu bɛɛ ragbe kosebe. A ka a yen ko ii ka baara wo bɛɛ ke ikomin Allabatala tun ka a fɔ ja men ma. Wo rɔ, Musa ka duwawu ke ii ye.

40 Allabatala ka a fɔ Musa ye ko: 2 «San karo fɔlɔ tele fɔlɔ lon, i ye n daa make faaninbon lɔ, n daa make faaninbon kɔnin. 3 I ye teriya tɔɔmasere kankira bila a kɔndɔ bon tateɛfaanin kɔfe. 4 I ye tabali ladon faaninbon kɔndɔ ka buruilu bila a kan, a ni tabali muranilu bɛɛ. Wo kɔ rɔ, i ye fitinasiifen nadon faaninbon kɔndɔ ka fitinailu sii sii a kan. 5 I ye wusulanjanin saraka janin diya saninnaman sii teriya tɔɔmasere kankira jɛfe, ka donda faanin dun faaninbon donda la. 6 «Saraka ri janin ka ke buuri ri saraka janin diya men kan, i ye wo sii Alla daa make faaninbon donda la, Alla Kunben Diya Faaninbon kɔnin. 7 I ye koli muran ba sii Alla kunben faaninbon ni saraka janin diya tema ka ji ke a rɔ. 8 I ye laminin faanin dun lukɔndɔla laminin dɔ, ka donda faanin dun lu da la. 9 «I ye suwandili tulu ta ka do mun n daa make faaninbon ma, a ni a kondɔfenilu bɛɛ. Wo rɔ, i ri a ni a muran bɛɛ bila a dan na ka ii ke fen senimanilu ri, men ye n ta ri. 10 Saraka di janin ka ke

buuri ri saraka janin diya men kan, i ye suwandili tulu do mun wo fanan kan, a ni a muran bee. Wo ro, i ri saraka janin diya bila a dan na ka a ke fen seniman ba ri, men ye n ta ri. 11 I ye suwandili tulu do mun koli muran ba fanan ma, a ni a siifenju. Wo ro, i ri ii bila a dan na ka a ke n ta ri. 12 «I ye Haruna ni a denceilu lana n kunben faaninbon da la ka ii ko ji la. 13 Wo wa ke, i ye faanin seniman woilu bila Haruna kan na, ka suwandili tulu do mun a ma. Wo ro, i ri a bila a dan na n na sarakalasela baara ke kanma. 14 I ye a denceilu lana ka duruki korobilailu bila ii kan na. 15 I ye suwandili tulu mun ii ma ikomin i ka do mun ii fa folo ma ja men ma, sa ii ri n na sarakalasela baara ke. I wa tulu wo mun ii ma ten, ii ni ii bonson cecilu ri ke Alla la sarakalaselailu ri kadawu.» 16 Allabatala ka menilu fo Musa ye, Musa ka wo bee ke a ja ma. 17 San filana karo folo, wo tele folo lon, a ka Alla daa make faaninbon lo. 18 Musa kera baara bee kuntii ri. Ii ka siifenju bila bila, ka faaninbon damira jiriilu lo, ka kankan gbelekeilu don ii ro, ka samasen lo. 19 Ii ka kunnabirin ke faaninbon kun na, ka kunnabirin filana la foloma kan. Ii ka wo ke ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 20 Ii ka walan kabalaman fila bila teriya toomasere kankira kondoo, ka kankira gbelekeilu don a koyinailu ro, ka a julumun kafari dalatuun la a kan. 21 Ii ka teriya toomasere kankira wo ladon faaninbon kondoo, ka bon tateefaenin sidi ka kankira jamadoon. Ii ka wo ke ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 22 Ii ka tabali ladon faaninbon kondoo ka a sii faaninbon tele kankan bolomaran do bon tateefaenin jefee. 23 Ii ka saraka buruulu sii tabali kan Allabatala jakoro, ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 24 Wo ko ro, ii ka fitinasiifen nadon faaninbon kondoo ka a lalo faaninbon tele kankan bolokinin do, ka a jaben tabali la. 25 Ii ka fitinailu sii fitinasiifen kan Allabatala jakoro ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 26 Ii ka saraka janin diya saninnaman nadon faaninbon kondoo ka a sii tateefaenin jefee, 27 ka wusulan sumaduman janin a kan ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 28 Wo ko ro, ii ka donda faanin sidi faaninbon da la. 29 Saraka di janin ka ke buuri ri saraka janin diya men kan, ii ka wo sii Alla daa make faaninbon da la, Alla Kunben Diya Faaninbon konin, ka ban ka kolofen sarakailu janin saraka janin diya wo kan ka ii ke buuri ri. Ii ka suman sarakailu fanan bo saraka janin diya wo kan. Ii ka wo

ke ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 30 Ii ka koli muran ba sii faaninbon ni saraka janin diya tema, ka ji ke a kondoo koli kanma. 31 Musa ni Haruna ni a denceilu ka ii boloilu ni ii senilu mako ji wo ro. 32 Ka a ta wo lon ma, ii wa ii don faaninbon na tuma tuma, a ni ii wa ke ii madonna saraka janin diya la tuma tuma, ii ri ii ko ikomin Allabatala tun ka a fo Musa ye ja men ma. 33 Ii ka lukondola laminin faanin dun samasen na ka faaninbon ni saraka janin diya laminin, ka donda faanin fanan dun lu da la. Nba, Musa banda baara bee la wo ja le ma. 34 Wo ko ro, sanfin jiira ka birin Alla Kunben Diya Faaninbon kun na, Alla daa make faaninbon konin. Allabatala la nooro ka faaninbon nafa. 35 Musa ma se donna Alla Kunben Diya Faaninbon kondoo, Alla daa make faaninbon konin, baa sanfin birinni tora a kun na. Ka a la wo kan, Allabatala la nooro tun da a lafa. 36 Ni sanfin wo tun korotara ka bo faaninbon kun na tuma tuma, Isirayelikailu tun di sila mira ka wa. A kera wo ja le ma ii la taama bee ro. 37 Koni ni sanfin tun ma korota, ii tun te bola ii no ro. Ii tun di makononi ke foo sanfin wa korota lon men kokura. 38 Allabatala la sanfin tere ye faaninbon kun na tele ro. Ta tere ye melenmelenna sanfin do su ro Isirayelikailu bee jakoro. A kera wo ja le ma ii la taama bee ro.

Joshua

1 Allabatala la baaraden Musa sani kɔ, Allabatala kumara Musa demenba Josuwe ye, men ye Nun dence ri. **2** Allabatala ka a fɔ ko: «N na baaraden Musa ra sa. I wuli sisen ka Juriden Ba tɛɛ, i ni jama bɛɛ. Ai ye don jamana kɔndɔ, n ketɔ men dila ai Isirayelikailu ma. **3** Ni ai sera yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di yɔrɔ wo di ai ma ikomin n ka lahidi ta Musa ye ja men ma. **4** Ka bɔ wula tele kankan bolokinin dɔ, ka wa se fɔɔ Lebanon koyinke ma yɔrɔ tele kankan bolomaran dɔ, duu wo bɛɛ ri ke ai ta ri. Ka bɔ Efirati Ba da la telebɔ rɔ, ka tamin Hetikailu la jamana bɛɛ la, ka wa telebe rɔ fɔɔ ka dan kɔɔji la, wo bɛɛ ri ke ai ta ri. **5** I juu si ti se i la kele rɔ i si bɛɛ korɔ. N di ke i fɛ ikomin n kera Musa fɛ ja men ma. N tɛ bɔ i fɛ; n tɛ i bila. **6** «I jusulateɛ ka ke jusu ragbelen di, baa i ri i lɔ jama jɔrɔ ka jamana wo mira ka a ke ii ta ri, ikomin n ka lahidi ta ii benbailu ye. **7** I jusulateɛ ka ke jusu ragbelen di dɔrɔn. N na baaraden Musa ka sariya menilu di i ma, i ye wo bɛɛ taama a ja ma. I kana bɔ sila wo kan ka wa fan si fɛ. Ni i ka sila wo lataama a ja ma, i la ko ketailu bɛɛ ri sabati. **8** N na sariya kitabu kumailu ye ke i da rɔ waati bɛɛ. I ye i miri woilu ma su ni tele, sa fen fen sebeni kitabu wo kɔndɔ, i ri wo bɛɛ mira ka ke a ja ma. Ni wo kera, i la ko bɛɛ ri sabati kosebɛ. **9** N ma a fɔ i ye wa ko i ye i jusulateɛ ka ke jusu ragbelen di? I kana silan, i kana yerɛyerɛ, baa i Maari Allabatala ye i fɛ i la ko ketailu bɛɛ rɔ.» **10** Wo rɔ, Josuwe ka a fɔ jama kuntiilu ye ko: **11** «Ai ye tamin daa make diya rɔ ka a fɔ mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Ai ye dɔnnnifen daben, baa yani tele sawa ai ri Juriden Ba tɛɛ ka don jamana wo kɔndɔ ka a ke ai ta ri, Maari Allabatala ketɔ jamana men dila ai ma.»» **12** Josuwe kumara Ruben kabila ye, a ni Kadi kabila ni Manase kabila talantɛ. A ka a fɔ ii ye ko: **13** «Allabatala la baaraden Musa ka men fɔ ai ye, ai ye hankili to wo rɔ. A ka a fɔ ko ai Maari Allabatala ri ai lasii herɛ rɔ yan ka duu jin di ai ma, an ye duu men kan bi. **14** Wo le rɔ, ai muso ni ai denilu ni ai la kolofenilu ri to ai la jamana rɔ yan, Musa ka jamana men di ai ma Juriden Ba telebɔ rɔ yan. Kɔnin ai menilu ye kekeke cɛɛilu ri, ai bɛɛ ye ai la kekekefenilu ta ka ba tɛɛ ai badenma doilu jɛrɔ. Ai ye wa ii demen fɔɔ Allabatala wa ii fanan nasii herɛ rɔ, ikomin a ka ai lasii herɛ rɔ yan ja men ma. Ai Maari Allabatala ye jamana wo dila ai badenmailu ma. Ai ye wa ii demen fɔɔ ii wa jamana wo ke ii ta ri. Ii wa ban jamana mirala, ai ri ai

kɔsɛ ka na jamana jin dɔ yan, Allabatala la baaraden Musa ka men di ai ma ka a ke ai ta ri Juriden Ba telebɔ rɔ yan.» **16** Ruben kabila, ni Kadi kabila, ni Manase kabila talantɛ ka Josuwe jabi: «Ni i ka fen fen fɔ an ye, an di wo ke. Ni i ka an kelaya ka wa yɔrɔ yɔrɔ, an di wa ye. **17** An di i kan mira ko bɛɛ rɔ, ikomin an ka Musa kan mira ja men ma. I Maari Allabatala ye to i fɛ ikomin a tora Musa fɛ ja men ma. **18** Mɔɔ men wa murunti i kanma ka a ban i kan mirala an di wo faa. Ii kɔnin ye i jusulateɛ tuun ka ke jusu ragbelen di.»

2 Nba, ka Isirayelikailu daa makeni to Sitimu, Nun dence Josuwe ka mɔɔ fila lawa ko: «Ai ye wa Kanaan jamana lakɔrɔsi dokon dɔ, katerɛtɛ Jeriko so.» Ii bɔra ye ka wa. Ii sera Jeriko so kɔndɔ tuma men na, ii wara jiya sunkurunba do kan. A tɔɔ ko Rahabu. **2** A fɔra Jeriko mansa ye ko: «I ja lɔ! Isirayelika doilu donda so kɔndɔ su rɔ. Ko woilu nani jamana lakɔrɔsi kan de ma.» **3** Wo rɔ, mansa ka kela lawa Rahabu ma ko: «Cɛɛ menilu nani jiyala i wara, i ye ii labɔ ka ii don an bolo, baa woilu nani an na jamana lakɔrɔsi kan de ma.» **4** Rahabu ka cɛɛ fila woilu dokon, ka wa a fɔ mansa la keladenilu ye ko: «Tɔɔna le. Mɔɔ woilu nara n wara yan. Kɔnin n tun ma ii bɔ diya lɔn. **5** Su kora tuma men na, ii bɔra yan ka wa, ka a tɛren mɔɔilu watɔ so donda tuun diya. N ma a lɔn ii wara diya men dɔ. Ai ye ai kaliya ka wa ii kɔ, ai ri ke ii rɔ ka ii mira.» **6** Kɔnin Rahabu tun wara cɛɛ fila woilu ri a la bon kun bilinin kan ka ii ladoon bin kala doilu kɔrɔ bin men tɔɔ ko lin, a tun ka kala menilu bila ye kɔrɔman janin kanma. **7** Nba, mansa la keladenilu bɔra ye ko ii watɔ mɔɔ woilu kɔ. Mɔɔilu ye Juriden Ba tɛɛla diya men dɔ ii sen ma, keladenilu wara diya wo sila fɛ. Ii bɔni so donda la, mɔɔilu ka da wo tuun i kɔrɔ. **8** Sani cɛɛ fila ye sunɔɔ, Rahabu yɛlera a la bon kun bilinin kan, **9** ka a fɔ ii ye ko: «N ka a lɔn ko Allabatala ra an na jamana jin di ai Isirayelikailu ma. Ai jɛsilanjɛ ra an bɛɛ mira yan. Jamana mɔɔ bɛɛ jiitɛɛniba le, **10** baa a fɔra an jana ko ai bɔtɔla Misiran jamana rɔ tuma men na, ko Allabatala ka Kɔɔji Fararobin ja ai jɛrɔ. Ai ka men ke Amɔrikailu la mansa fila la Juriden Ba telebɔ rɔ, mansa Sihon ni mansa Ɔki kɔnin, wo fanan fɔra an jana. Ko ai ka woilu halaki fewu. **11** Wo fɔra an jana tuma men na, an jiitɛɛra kosebɛ. Jusulateɛ tɛ mɔɔ si la yan ka ai keke, baa ai Maari Allabatala siini fen bɛɛ kun na sankolo rɔ, a ni duukolo kan yan. **12** Nba, n da kojuma ke ai ye. Sisen ai ye ai kali Allabatala tɔɔ la n ye ko ai

ri kojuma ke n fa la denbaya ye. Ai ye toomasere do yiraka n na, sa n di se lala ai la. **13** Ai ye lahidi ta n ye ko ai ri n fa ni n na kisi, a ni n badenmaccilu ni n badenmamusoilu, a ni ii la denbayailu bee. Ko ai ti son mooilu ye an faa.» **14** Cee woilu ka Rahabu jabi: «Ni ai faara, Alla ye an fanan faa! Konin i kana foyi fo moo ghere ye an na ko ro jamana jin kondɔ yan. Wo ro, Allabatala wa jamana jin di an ma, an di an na kaninteya ni an na kankelentiya yiraka i la.» **15** Wo ro, Rahabu ka cee fila lajii julɔ la bon fɔɔ don da fe sa ii ri wa, baa Rahabu la bon lɔni tere so laminin jin de kondɔ. Fɔɔ don da wo benni so kɔkan la le ma. **16** Awa, Rahabu ka a fo ii ye ko: «Ai ye wa koyinke ma yoro ro, sa ai kana ben moo woilu la, menilu konin ye ai ko. Ai ye wa ai dokon yoro wo ro ka tele sawa ke ye. Wo ri a teren moo woilu ra i kɔse ka na so kondɔ yan. Wo ro, ai ri sila ta ka wa.» **17** Cee fila ka a fo a ye ko: «I ka a fo an ye ko: A mafene, an ye bola kali kan men di, i ka an ko an ye an kali ja men ma, ni kali kan wo te tɔjan, **18** andeilu Isirayelikailu wa don ai la jamana kondɔ yan tuma men na, i ye julɔ wulenman jin sidi fɔɔ don da la, i keto an najiila fɔɔ don da men fe. I ye i la mooilu bee laden i fe bon kondɔ yan. I fa wo, i na wo, i badenmailu wo, i la denbayailu wo, i ye woilu bee laden bon kondɔ yan. **19** Ni i la moo do bora bon na ka wa so kondɔ ka faa, wo hake te andeilu ma, baa a jere le ka wo ninin. Koni ni kojuu do kera moo do la, men ye i fe i la bon kondɔ yan, wo hake ye andeilu ma. **20** Koni ni i ka an na ko fo moo ghere ye, an ka kalili kan men ta i ye jin, an te nala wo dafala butun.» **21** Rahabu ka a fo, ko: «Ale le wo ri. N da son wo ma.» Wo ro, a ka sila di cee fila wo ma. Ii wani ko, Rahabu ka julɔ wulenman sidi a la fɔɔ don da la. **22** Ii wara koyinke ma yoro ro ka ii dokon, ka tele sawa ke ye. Mansa la keladenilu ka ii jinin sila fan bee ro tele sawa wo koro ka kaja. Mansa la keladenilu ma ii yen tuma men na, ii ka i kɔse ka wa Jeriko. **23** Wo ro, cee fila jiira ka bo koyinke ma yoro ro ka Juriden Ba tee ka wa Nun dence Josuwe teren ye. Ko men bee kera ii la taama ro, ii ka woilu bee nafa Josuwe ye. **24** Ii ka a fo a ye ko: «Sika te a ro: Allabatala ra jamana bee di an ma. Ye mooilu silanni an ye fo ka ii jitee.»

3 Nba, wo duusa gbe, Josuwe ni Isirayelikailu bee wulira sooma da la jona ka bo Sitimu ka wa Juriden Ba da la. Ii seni ye, ii wara ii daa make ba da la sani ii ye ba tee. **2** Tele sawa taminni ko, jama kuntiilu taminda daa make diya yoro bee ro, **3** ka a fo mooilu

ye ko: «Ai wa Lebi bonson Alla la sarakalaselailu yen bola daa make diya ro ai Maari Allabatala la teriya toomasere kankira ri tuma men na, ai ye bo ai wara ka ai bila ii kɔfe. **4** Ii ri lo ai joro. Ai ye kilo kelen to ai ni teriya toomasere kankira tema. Ai kana ai madon a la kojuuya. Wo ro, ai ka kan ka sila men ta ai ri a lon, baa ai wato sila men fe, ai ma sila wo taama folo munun.» **5** Josuwe ka a fo mooilu ye ko: «Ai ye ai jere seninya, baa Allabatala ri kabannako ke ai je sini.» **6** Josuwe ka a fo Alla la sarakalaselailu ye ko: «Ai ye teriya toomasere kankira ta ka tamin mooilu jɛfe.» Wo ro, ii ka wo kankira ta ka tamin mooilu jɛfe. **7** Allabatala ka a fo Josuwe ye ko: «Bi n di i bonya damira Isirayelikailu bee jana, sa ii ri a lon ko n ye i fe, ikomin n tere ye Nabi Musa fe ja men ma. **8** Alla la sarakalase la menilu ye teriya toomasere kankira tala, i ye a fo woilu ye ko: «Ai wa se Juriden Ba da la tuma men na, ai ye jii ji ro ka ai lo ye.» **9** Josuwe ka a fo Isirayelikailu ye ko: «Ai ye na. Ai Maari Allabatala ka a fo ko a keto ko menilu kela ai ye, n di woilu fo ai ye.» **10** Josuwe ka a fo, ko: «Ai ri a lon ko Alla Jɛnema ye ai fe, wo le jin di. Ai ri a lon fanan ko a ri jamana mooilu gben ai jɛ: Kanaankailu wo, Hetikailu wo, Hifikailu wo, Peresikailu wo, Kirikasikailu wo, Amorikailu wo, Jebusikailu wo, a ri woilu bee gben ka ii bo ai jɛ. **11** Ai ja lo! Maari men siini duukolo bee kun na, a la teriya toomasere kankira keto taminna ai jɛ, ka wa jii Juriden Ba ji ro. **12** Sisen ai ye cee tan ni fila suwandi ka bo Isirayelikailu la kabila bee ro, kabila kelen cee kelen. **13** Ni Alla la sarakalaselailu, men ye Allabatala la teriya toomasere kankira ladininna, ni ii sera ji ro tuma men na, Juriden Ba woyen a ri lo i koro. Ji ri layele i joon kan yoro kelen san fe ka ke ikomin dandan.» **14** Nba, Isirayelikailu bora ii daa make diya ro ye ko ii wato Juriden Ba teela. Alla la sarakalaselailu tere ye ii jɛfe, teriya toomasere kankira tere ye woilu bolo. **15** (Sumanka waati le tere; wo waati la, Juriden Ba ri fa kojuuya fo ka bon.) Awa, teriya toomasere kankira tere ye Alla la sarakalase la menilu bolo, woilu sera ba ma ka ii sen najii ji ro tuma men na, **16** ba ji men tere ye woyenna ka bo ba san do, wo ka a lo i koro. Ji layelera i joon kan Adama so da fe, men ye Saratani so tɔrofe. Yoro wo ka jan tere Isirayelikailu la. Ji layelera i joon kan ye ka ke ikomin dandan. Ji ma se taminna ye ka woyen ka wa Araba gbekannan do, mooilu ye a folo men ma ko Dalaba Koojilama. A kera ten de, Isirayelikailu bee sera ba teela Jeriko so

jɛtɛlɛnma rɔ. 17 Nba sarakalasɛlailu, mɛn madonni tɛrɛ Allabatala la tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira, woilu ka ii lɔ duu jaran kan Juridɛn Ba tɛma. Isirayɛlikailu bɛɛ taminda ba tɛma yɛ duu jaran kan haan jamana mɔɔ bɛɛ sɛra yɛ.

4 Jama bɛɛ banni Juridɛn Ba tɛɛla tuma mɛn na, Allabatala ka a fɔ Josuwɛ yɛ ko: 2 «Ai yɛ cɛɛ tan ni fila suwandi jama rɔ, kabila kɛlɛn cɛɛ kɛlɛn. 3 I yɛ a fɔ cɛɛ tan ni fila woilu yɛ ko ii bɛɛ yɛ kabakurun kɛlɛn kɛlɛn ta Juridɛn Ba tɛma, Alla la sarakalasɛlailu lɔni yɔrɔ mɛn dɔ. Ii yɛ kabakurun woilu madonin fɔ ai wa sɛ ai daa makɛ diya tuma mɛn na. Ii ri kabakurunilu bila yɛ.» 4 Josuwɛ ka cɛɛ tan ni fila suwandi ka bɔ Isirayɛlikailu rɔ, kabila kɛlɛn cɛɛ kɛlɛn. A ka woilu makili, 5 ka a fɔ ii yɛ ko: «Ai yɛ wa tamin ai Maari Allabatala la tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira jɛfɛ ka don Juridɛn Ba tɛmala rɔ. Ai yɛ kabakurunilu ta yɛ, mɔɔ kɛlɛn kabakurun kɛlɛn. Ai wa woilu ta, ai yɛ ii la ai kanbankun kan, kabila bɛɛ ni a la kabakurun. 6 Kabakurun woilu ri kɛ tɔɔmasɛrɛ ri ai tɛma. Ni ai dɛnilu ka woilu kɔrɔ mapininka sini natɔ, ai ri a fɔ ii yɛ wo lon, ko Alla la sarakalasɛlailu ka Allabatala la tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira ta ka wa Juridɛn Ba tɛɛ. Ko ii donda ji rɔ tuma mɛn na, ko Juridɛn Ba tɛɛra fila ri Allabatala la tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira jɛfɛ. Ko kabakurun jininilu yɛ hankilibilafɛn dɛ ri tuma bɛɛ, ka Isirayɛlikailu hankili bila ko ba wo rɔ.» 8 Josuwɛ ka mɛn fɔ Isirayɛlikailu yɛ, ii ka wo mira ka a kɛ. Ii ka kabakurun tan ni fila ta ka bɔ Juridɛn Ba tɛma, kabila kɛlɛn kabakurun kɛlɛn, ikomin Allabatala ka a fɔ Josuwɛ yɛ jna mɛn ma. Ii ka kabakurun woilu madonin ka wa ii bila ii daa makɛ diya. 9 Josuwɛ ka kabakurun tan ni fila gbɛrɛ lɔ Juridɛn Ba tɛma yɛ, Alla la sarakalasɛlailu lɔni tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira ri yɔrɔ mɛn. Kabakurun woilu yɛ yɛ hali bi. 10 Alla la sarakalasɛlailu lɔni tora tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira ri Juridɛn Ba jani tɛma fɔ jama banda ko bɛɛ kɛla tuma mɛn na ikomin Allabatala tun ka Josuwɛ jamari jna mɛn ma. Wo bɛɛ kɛra ikomin Musa ka a fɔ Josuwɛ yɛ jna mɛn ma. Jama ka ii kaliya lɛ ka ba tɛɛ. 11 Ii bɛɛ banda ba tɛɛla waati mɛn na, Alla la sarakalasɛlailu bɔra ba tɛmala rɔ, ka tamin jama jɛfɛ Allabatala la tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira ri. 12 Rubɛn kabila cɛɛilu ni Kadi kabila cɛɛilu ni Manasɛ kabila talantɛ cɛɛilu, woilu ka ba tɛɛ Isirayɛlika tɔilu jɛrɔ, ii la kɛlɛkɛfɛnilu yɛ ii bolo, ikomin Musa tun ka a fɔ ii yɛ jna mɛn ma.

13 Kɛlɛkɛdɛnilu waa binaanin ka ba tɛɛ Allabatala jnakɔrɔ ka wa Jeriko gbɛkannan dɔ. Ii bɛɛ rabɛnni kɛlɛkɛ kanma. 14 Wo lon, Allabatala ka Josuwɛ bonya Isirayɛlikailu bɛɛ jana. Ii ka a bonya a si bɛɛ kɔrɔ ikomin ii tun ka Musa bonya jna mɛn ma. 15 Nba, Allabatala ka a fɔ Josuwɛ yɛ ko: 16 «Alla la sarakalasɛla mɛnilu yɛ Allabatala la tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira madoninna, i yɛ a fɔ woilu yɛ ko ii yɛ bɔ Juridɛn Ba tɛma.» 17 Josuwɛ ka a fɔ Alla la sarakalasɛlailu yɛ ko: «Ai yɛ bɔ Juridɛn Ba tɛma.» 18 Wo rɔ, Alla la sarakalasɛlailu bɔra Juridɛn Ba rɔ tɛriya tɔɔmasɛrɛ kankira ri. Ii sɛnilu sɛra duukolo jani ma tuma mɛn na, Juridɛn Ba ji ka a kɔsɛ a nɔ rɔ i kɔrɔ, ka woyɛn kojuuya ka yɔrɔ bɛɛ fa ikomin a tɛrɛ yɛ kɛla jna mɛn ma fɔlɔ. 19 Jama ka Juridɛn Ba tɛɛ ii la san karo fɔlɔ tɛlɛ tan. Ii wara ii daa makɛ Kilikali so dafɛ. Yɔrɔ wo yɛ Jeriko tɛlɛbɔ rɔ. 20 Josuwɛ ka kabakurun tan ni fila woilu lalɔ yɛ, cɛɛ tan ni fila tun ka mɛnilu ta Juridɛn Ba rɔ. 21 A ka a fɔ Isirayɛlikailu yɛ ko: «Lon dɔ rɔ, ni ai dɛnilu ka ai mapininka kabakurun jininilu kɔrɔ ma, 22 ai yɛ a fɔ ii yɛ ko Isirayɛlikailu ka Juridɛn Ba tɛɛ ii sɛn ma duukolo jaran kan. 23 Baa ai Maari Allabatala ka Juridɛn Ba ji ja ai jɛ haan ai bɛɛ banda ba tɛɛla, ikomin a ka Kooji Fararobin ja an jɛ jna mɛn ma haan an bɛɛ taminda. 24 A ka wo lɛ kɛ, sa dunuyɔa mɔɔilu bɛɛ ri a lɔn ko Allabatala la sɛbaya ka bon. Ka a la wo kan, a ka a kɛ sa ai ri silan ai Maari Allabatala jɛ tuma bɛɛ.»

5 Amɔrikailu la mansa mɛnilu siini tɛrɛ Juridɛn Ba tɛlɛbɛ rɔ, a ni Kanaankailu la mansa mɛnilu siini kooji da la, woilu ka a mɛn ko Allabatala ka Juridɛn Ba ja Isirayɛlikailu jɛ haan ii bɛɛ banda taminna. Mansa woilu ka wo mɛn tuma mɛn na, ii silanda. Jusulatɛɛ tun tɛ ii la butun ka Isirayɛlikailu kɛlɛ. 2 Nba, waati kɛlɛn wo la Allabatala ka a fɔ Josuwɛ yɛ ko: «Kaba doilu lɛsɛ ka ii kɛ muruilu ri, ka Isirayɛlika cɛɛilu bila ko rɔ.» 3 Josuwɛ ka kaba doilu lɛsɛ ka ii kɛ muruilu ri ka Isirayɛlika cɛɛilu la faaninta kɛ. Ii la faaninta wo kɛra yɔrɔ mɛn, ii ka yɔrɔ wo tɔɔ la ko Faaninta kɛ Koyinkɛ. 4 Isirayɛlika cɛman mɛnilu bɔra Misiran ka a tɛrɛn ii ra sɛ kɛlɛ ma, woilu bɛɛ la faaninta kɛni lɛ tɛrɛ. Ii bɛɛ sara wula kondɔ yɛ, Isirayɛlikailu tɛrɛ yɛ taamataamala yɔrɔ mɛn. Kɔni dɛncɛ mɛnilu sɔrɔnda wula kondɔ yɛ, woilu tun ma faaninta kɛ. Wo lɛ kosɔn, Josuwɛ ka ii la faaninta kɛ. 6 Isirayɛlikailu tun ka san binaanin dɛ kɛ taamala wula kondɔ, haan cɛɛ mɛnilu bɔra Misiran ka a tɛrɛn ii ra sɛ kɛlɛ rɔ, woilu bɛɛ sara.

Allabatala tun ka lahi di ta ii benbailu ye ko a ri jamana jin di ii ma, kōnin cēē menilu bōra Misiran, ii tun ma sōn Allabatala la kuma mirala. Wo rō, Allabatala ka a kali ko a tē sōn woilu ja ye la jamana kan, li ni nōnō ka siya jamana men kōndō jin. 7 Allabatala ka ii denceilu bila ii nō rō. Josuwe ka woilu kojiya, baa woilu bēē kojiibali le tēre fōlō. Ii tun ma kojiya taama waati wula kōndō. 8 Ii bēē kojiiyani kō, ii tora ii daa make diya rō fōlō ka ii la dailu kendeya. 9 Allabatala ka a fō Josuwe ye ko: «Jōnya maloya tēre ye ai la Misiran, kōnin n da wo bō ai la bi.» Wo le rō, yōrō wo tōō lara ko Kilikali haan bi. 10 Ka Isirayelikailu daa makeni to Kilikali, ii ka Taminkunna Sali kē Jeriko gbekannan dō. Wo kēra karo wo tele tan ni naaninna wura da la. 11 Wo duu sa gbē, ii ka buru fununbali ni sumankise jilanni doilu dōn. 12 Wo lon kelen, dōnnnifen men tōō ko mana, wo dōn nalōra. Isirayelikailu ma mana sōrōn wo kō rō. Ka a damira san wo ma, ii ka Kanaan jamana sumandenilu le dōn. 13 Nba, lon do rō, ka Josuwe to Jeriko da fē, Josuwe ka cēē do lōni yen a jana. Fanmuru ye a bolo, wo bōni a la rō. Josuwe ka a madon a la ka a majininka ko: «Ile ye andeilu do le ri wa, wa i ye an juu do le ri?» 14 Cēē ka a fō ko: «Nde ni ai si tē. N ye Allabatala la kelejama la kuntii le ri. N nato le jin.» Josuwe ka a be wo sen kōrō ka a ja birin duu ma ka a bonya. Josuwe ka a fō ko: «I la jōn ye nde ri. I ye a fē n ye nfen de kē sa?» 15 Allabatala la kelejama la kuntii ka a jabi: «I la sanbara bō i sen dō, baa i lōni yōrō men kan jin, yōrō seniman de wo ri.» Josuwe ka wo kē.

6 Jerikokailu tun ka so da tuun ka a sōō kōsēbē Isirayelikailu la ko kōsōn. Mōō tun tē donna, mōō tun tē bōla. 2 Allabatala ka a fō Josuwe ye ko: «A ragbē, n ye Jeriko so labilala i ma, a ni a mansa ni a la keledenilu bēē. 3 Ile ni i la kelekejama ye ai taama ka Jeriko so laminin sija kelen lon lon. Ai ye wo kē tele wōōrō kōrō. 4 Alla la sarakalasela wōrōnwula ri bila teriya tōōmasere kankira jēfē. Saaji kere ye kē woilu kelen kelenna bēē bolo, kere menilu ye fēla ka a kan nabō ikomin buru. Tele wōrōnwulana, ai ye ai taama ka so laminin sija wōrōnwula. Alla la sarakalaselailu ye ii taama ai jē ka to kereilu fēla. 5 «Jama wa ban so lamininna sija wōrōnwula, Alla la sarakalaselailu ri kere fē kan ba labō. Ai wa wo men waati men na, jama bēē ye kule ba kē. Jeriko so laminin jin di be wo rō. Jama bēē ri ii latelen ka don so kōndō.» 6 Nun dence

Josuwe ka Alla la sarakalaselailu makili ka a fō ii ye ko: «Ai ye Allabatala la teriya tōōmasere kankira ta. Alla la sarakalasela wōrōnwula ye bila wo jē, saaji kere ye kē woilu kelen kelenna bēē bolo.» 7 A ka a fō Isirayelikailu ye ko: «Ai ye wa sisen! Ai ye ai taama ka so laminin. Kelekedēn doilu ye bila Allabatala la teriya tōōmasere kankira jēfē. Ii la kelekefenilu ye kē ii bolo.» 8 Nba, ii ka a kē ikomin Josuwe ka a fō ja men ma. Kelekedēn doilu fōlō wara, ka Alla la sarakalaselailu tuun woilu la, menilu tēre ye buru fēla. Teriya tōōmasere kankira bilara burutiilu kōfē. Kelekedēn doilu bilara teriya tōōmasere kankira kō. Ka ii bēē to wala, keretiilu ye kereilu fēla. 10 Nba Josuwe tun ka a fō Isirayelikailu ye ko: «Mōō si kana kule, mōō si kana a kan nabō. Ai kana kuma si fō fō n wa a fō ai ye lon men na ko ai ye kule. N wa wo fō, ai ye kule.» 11 Awa, Josuwe ka a kē ko Allabatala la teriya tōōmasere kankira ye so laminin sija kelen, ka ban ka ii kōsē ii daa make diya rō ka si ye. 12 Wo duusa gbē sōōma da la jona, Josuwe wulira. A ka a fō Alla la sarakalaselailu ye ko ii ye teriya tōōmasere kankira ta. 13 Ii bēē wara so laminin ikomin ii tun ka a kē ja men ma kōrōman. Keledēn doilu fōlō wara, ka Alla la sarakalasela keretiilu tuun woilu la ka keledenilu do tuun woilu kōfē. Josuwe ka a kē ko Allabatala la teriya tōōmasere kankira ye so laminin sija kelen ka ii bēē to wala, keretiilu ye kereilu fēla. 14 Wo lon ii wara so laminin sija kelen, ka ban ka ii kōsē ii daa make diya. Ii ka a kē wo ja ma tele wōōrō kōrō. 15 A tele wōrōnwulana, ii wulira sōōma da la jona ka wa so laminin wo ja kelen ma. Kōni wo lon, ii ka so laminin sija wōrōnwula. 16 Ii banni so lamininna sija wōrōnwula, Alla la sarakalaselailu ka kereilu fē fanka la. Josuwe ka a fō jama ye ko: «Ai ye kule kan ba bō, baa Allabatala ra so di ai ma. 17 Ai ye Jeriko so bēē tē, ka a kōndōfenilu bēē tija, ka niimafenilu bēē faa, baa so wo ye sar aka ri Allabatala ye. Kōni ai kana foyi kē Rahabu la, ni a ye sunkurunba ri. Ai kana foyi kē a la mōōilu la, menilu bēē ye a fē a la bon na ye, baa ale le ka an na keladenilu dokon.» 18 Josuwe ka a fō keledenilu ye fanan ko: «Ai ye a kē kojuma sa ai kana fen si ta tōn siini fen men na, baa wo bēē ye dila Allabatala le ma. Ni ai ka do ta, ai ri kē sababu ri, Alla ri an na jama bēē halaki fewu an daa make diya rō yan. 19 Ai ye wodigbeilu ni saninilu bēē bila a dan na Allabatala ye, a ni sulanēfenilu bēē, ni nēēmanfenilu bēē. Wo bēē ye bila Allabatala la nanfulu lamara diya.»

20 Nba, Alla la sarakalaselailu ka kereilu fe. Jama ka kere fe kan men tuma men na, ii ka kule kan ba labo. Jeriko so laminin jin bee bera. Isirayelikailu ka ii bori ka ii telen ka don so kondõ. Ii ka so bee mira. 21 Ii ka Jerikokailu bee faa fanmuru la. Ii ka ceeilu ni musoilu faa, ka dennilu ni maaailu faa. Hali nisiinilu ni saailu ni faliilu, ii ka woiu bee faa. 22 Josuwe kumara cee fila wo ye, menilu tun wara jamana lakorosi. A ka a fo ko: «Ai ye wa sunkurunba wara. Ai ye a labo, a ni a la maaailu bee, ikomin ai ka lahidi ta a ye ja men ma.» 23 Kanberen fila woiu wara Rahabu wara, ka wa Rahabu labo, a ni a fa ni a na, a ni a badenmailu ni a la maaailu bee. Ii ka woiu bee labo ka wa ii ri yoro do ro, men ye Isirayelikailu daa make diya ko ma. 24 Wo ko ro, Isirayelikailu la keledenilu ka ta bila Jeriko so la, ka so ni a kondofenilu bee janin. Koni ii ka wodigbeilu ni saninilu ni sulanefenilu ni neemanfenilu bee ta, ka woiu bila Allabatala la nanfulu lamara diya. 25 Josuwe ka sunkurunba Rahabu ni a la denbaya bee kende to ye, a ni a la maa bee, baa Rahabu tun ka cee fila wo ladoon, Josuwe ka menilu lo Jeriko so lakorosi. Rahabu ka i sii Isirayelikailu tema. Hali bi a bonsenilu ye Isirayeli ro. 26 Nba, Josuwe ni a la maaailu banni so tela, a ka a kali maa bee ye ko: «Ni maa maa wulira ko a ye Jeriko so lola kokura, Danka ye wo tii kan. A wa wo baara damira lon men na, a dence folo ri sa. A wa so donda datuun bila lon men na, a dence daomanni fanan di sa.» 27 Nba, Allabatala tora Josuwe fe. Josuwe too bora jamana fan bee ro.

7 Koni Isirayelikailu ma son Alla la sariya ka so nanfulu bee halaki. Yahuda kabila cee do le tere ye, men too ko Akan. Akan fa too ko Karimi, wo fa too ko Sabidi, wo fanan fa too ko Serahi. Alla ka men jamari ii ma, Akana ma wo latelen, baa a ka Jeriko so kondõ fen doilu ta. Akana ka men ke wo ri, wo kera sababu ri Allabatala monera Isirayelikailu kanma kojuuya. 2 Nba, Josuwe ka maa fila lawa ka bo Jeriko ka wa Ayi so kondõ. Ayi wo ye Beteli so telebo ro. A ma jan Beti-Abeni so la. Josuwe ka a fo ko: «Ai ye wa yoro wo lakorosi.» Cee fila wo wara Ayi lakorosi wo ro. 3 Ii kose men keni Josuwe ma, ii ka a fo ko: «I kana maa bee lawa Ayi so kanma. Kun te wo la. I ye cee waa fila lawa, ni wo te cee waa sawa. I kana maa bee lawa ka ii see fuu, baa Ayikailu ma siya.» 4 Wo ro, Josuwe ka cee waa sawa jooon lawa Ayi kanma. Koni Ayikailu sera ii la. Ii ka ii bori Ayikailu je. 5

Ayikailu ka ii gben ka bo so donda la ka jii tindi la ka wa se foo yoro do ro, men too ko Sebarin. Ii jii men keni tindi la, Ayikailu ka maa bisawa ni wooro jooon faa Isirayelikailu la keledenilu ro. Isirayelikailu bee jiiteera wo ro kojuuya. 6 Josuwe ni Isirayelikailu la jemaaailu ka ii la faanin rafarafara, ka ii be duu ma Allabatala la teriya toomasere kankira je. Ii ka buuri ke ii kun ma ka a ke jusumakasa toomasere ri. Ii menda ye foo fitiri waati. 7 Ka ii lani to ye, Josuwe ka a fo ko: «Ee, Maari ba Allabatala! Nfenna i ka an na jama lo Juriden Ba teela ka na an di Amorikailu ma an halaki kanma? Hali ni an tun tora Juriden Ba koma, wo tun ka fisa jin di! 8 Maari, n ma a lon n ye nfen fo, baa Isirayelikailu ra ii bori ii juuulu koro. 9 Kanaankailu ni jamana maa tooilu ri wo kibarõ men. Ii ri na an naminin ka be an kan ka an bee faa, ka an na siya latunun ka ii bo duukolo kan. I ri nfen de ke sisen sa i too ba kana tijan?» 10 Allabatala ka Josuwe jabi: «I wuli! Nfen koson i lani duu ma ye? 11 Isirayelikailu ka kojuu le ke. Ii ra n na teriya tijan. N ka a fo ii ye ko ii ye so kondõ fenilu bee halaki. Koni n ka men fo, ii ma wo latelen, baa ii ka wo fen doilu ta. Ii ka woiu sonya, ka ii bila ii jere bolofenilu ro, ka tajoili ke. 12 Wo le koson Isirayelikailu ti se ii lola ii juuulu joro butun. Isirayelikailu ra ke fen halakitailu ri. Wo sababu la, ii ye ii borila ii juuulu koro. Ton siini fenilu la, ni ai ma wo tijan, n ti nala kela ai fe butun. 13 I wuli ka wa Isirayelikailu seninya ka ii raben, sini la ko ro. I ye a fo ii ye ko: «Ai ye ai jere seninya, baa Isirayelikailu Maari Allabatala ka a fo ko fen menilu bilani tere a dan na ka a halaki, woiu ye ai do bolo. Ko ai ti se ai lola ai juuulu je butun, foo ai wa fen woiu labo. 14 Ko sini sooma, ai la kabilailu ye ai madon nde Allabatala la kelen kelen. Ko n wa kabila men yiraka, wo bonkondolailu ye ai madon n na kelen kelen. Ko n wa bonkondola men suwandi, wo denbayailu ye ai madon n na kelen kelen. Ko n wa denbaya men suwandi, wo ceeilu ye ai madon n na kelen kelen. 15 Ko fen menilu bilani a dan na ka a halaki, ko woiu ye maa men bolo, ko n di wo tii yiraka wo ja le ma. Ko ale ye lafili ta ro ka halaki, a ni a bolofenilu ni a la maaailu bee. Ko ka a masoron a ka nde Allabatala la teriya tijan. Ko a ka maloya ko ba le ke Isirayelikailu tema.» 16 Wo duusa gbe sooma da la jona, Josuwe wulira. A ka Isirayelikailu la kabilailu bee lana kelen kelen Allabatala jakoro. Allabatala ka Yahuda kabila yiraka. 17 Josuwe ka Yahuda kabila bonkondolailu bee

lana kelen kelen. Allabatala ka Seraki la bonkondola yiraka. Josuwe ka Seraki la bonkondola denbayailu bee lana kelen kelen. Allabatala ka Sabidi la denbaya yiraka. 18 Josuwe ka Sabidi la denbaya ceeilu bee lana kelen kelen, Allabatala ka Akan yiraka. Akana fa le tere Karimi ri, Karimi fa tere Sabidi ri, Sabidi fa tere Serahi ri. Woilu tere Yahuda kabila le ro. 19 Josuwe ka a fo Akan ye ko: «N den, i ye Isirayelikailu Maari Allabatala bonya. I ye tunja fo. I ka men ke, wo fo n ye; i kana foyi dokon n ma.» 20 Akan ka Josuwe jabi: «Tunja le. Nde le ka kojuu ke Isirayelikailu Maari Allabatala la. N ka ko men ke, wo le jin di: 21 N ka durukiba juma juma do yen nanfulu wo ro. Durukiba wo boni Sineyari jamana ro. N ka wodigbe kilo fila ni sanin kuru karamu keme loolu fanan yen. N ka fen woilu yen tuma men na, n nata lara ii kan, fo n ka ii ta. Ii doonni ye duu ro n na faaninbon na, wodigbe ye fen toilu koro ye.» 22 Josuwe ka maa doilu lawa Akana na faaninbon na. Woilu borimanto wara korosili ke ye. Ii ka fen woilu doonni yen duukolo koro, wodigbe ye fen toilu koro. 23 Ii ka fen woilu ta ka na ii ri Josuwe ni Isirayelikailu ma. Ii ka fen woilu bila Allabatala jakoro. 24 Josuwe ni Isirayelikailu bee ka Serahi bonsan Akan mira, ka wodigbe ni durukiba ni sanin kuru fanan mira, a tun ka menilu dokon. Ii ka a denceilu ni a denmusoilu bee fanan mira. Hali a la nisiilu, ni a la faliilu ni a la saailu, ni a la bailu, ii ka wo bee mira, ka a la faaninbon ni a bolofen toilu bee ni a la maa bee ta ka wa ii ri Akori dinban na. 25 Ii seni ye, Josuwe ka a fo Akana ye ko: «Nfenna i ka toroya lase an ma? Nba, Allabatala ri toroya be i jere kan bi.» Isirayelikailu bee ka Akan a ni a la denbaya mabon kabakurun na ka ii faa, ka ii janin. 26 Isirayelikailu ka kabakurun siyaman naden ka wo ton Akana su kan. Kabakurun ton wo ye ye hali bi. Wo le koson, ii ka diya wo too la ko Akori dinban. Too wo le ye a la hali bi. Nba, Akana na saya ko, Allabatala la diminya malara.

8 Allabatala ka a fo Josuwe ye ko: «I kana silan, i kana jiitee. I ye keledenilu bee ta ka wa Ayikailu kanma. A ragbe, n di Ayi mansa don i bolo, a ni a la maa ilu ni a la so ni a la duu bee. 2 I ka men ke Jeriko so ni a mansa la, i ye wo jooon ke Ayi so ni a mansa la. Koni ai wa se ii la, ai ri ii bolofenilu ni ii la kolofenilu ta ka wo ke ai jere ta ri. Awa, i ye keleden doilu dokon so koma, menilu ri bara Ayikailu ro ka be ii kan.» 3 Josuwe ni a la keledenilu bee wulira ka wa Ayi so kanma. Josuwe ka keleden fadinman maa waa bisawa suwandi, ka

woilu lawa su ro. 4 A ka a fo ii ye ko: «Ai ye ai tolo malb. Ai ye wa ai dokon so koma, konin ai kana ai mabo so la kosebe. Ai ye ai raben keke kanma. 5 Konin nde ni keleden to menilu ye n fe, an di an madon Ayi so da la. Ayikailu wa bo ko ii ye an kelela, andeilu ri an bori ii je ikomin an ka a ke ja men ma koroman. 6 Ii fanan di bori an ko, ka an gben. An di ii maneen wo ja, fo ka ii labo so kondoo ka wa ii ri yoro jan, baa ii ri a fo ko an da an bori ii koro ikomin an ka an bori ii koro ja men ma folb. Wo ro an wa an bori ii koro tuma men na, 7 ai ri wuli ka bo ai dokon diya ro, ka wa be so maa ilu kan. An Maari Allabatala ri so di ai ma. 8 Ai wa so mira tuma men na, ai ye ta bila so la ikomin Allabatala ka a fo ja men ma. N ka kuma menilu fo ai ye wo ri, ai ye woilu mira ka ii latelen.» 9 Wo ro, Josuwe ka keleden waa bisawa woilu lawa ii dokon diya Beteli ni Ayi soilu tema, Ayi so telebe ro konin. Koni Josuwe ka su wo ke jama fe ii daa make diya ye. 10 Wo duusa gbe sooma da la jona, Josuwe wulira ka a la keleden toilu laden. Ale ni Isirayelikailu la jemaa ilu ka ii bila keledenilu je ka wa Ayi so kanma. 11 Ii bee wara Josuwe kofe ka wa fo ka ii madon Ayi so da la. Ii ka ii daa make so tele kankan bolomaran do, ka dinban do to ii ni so tema. 12 Josuwe ka maa waa loolu suwandi ko ii ye wa ii dokon Beteli ni Ayi soilu tema, Ayi so telebe ro konin. 13 Wo ro, Josuwe ka keledenilu bila yoro fila ro. A fan ba tere ye ii daa make diya so tele kankan bolomaran do. A toilu doonni tere so telebe ro. Josuwe ka su wo ke dinban do. 14 Wo duusa gbe jona, Ayi mansa ka Josuwe la keledenilu yen so tele kankan bolomaran do. Wo ro, a ni Ayi keledenilu bee borimanto bora ka wa Isirayelikailu kanma. Ii bee wara Isirayelikailu ko yoro do ro Juriden Ba fan fe ye ko ii ye ii kelela. Mansa ma a lon ko keleden doilu doonni so kofe. 15 Josuwe ni Isirayeli keledenilu bee ka a ke ikomin Ayikailu ra se ii la, ka ii bori ii koro ka wa wula kondoo sila fe. 16 Nba, Ayi mansa ka sokondo ceeilu bee kili ko ii ye bo ka wa Isirayelikailu ko. Wo ro, ii wara Josuwe ni Isirayelikailu kosaran. Isirayelikailu ka ii maneen ka wa ii ri fo yoro jan ka ii mabo so la. 17 Cee si ma to Ayi so kondoo, a ni Beteli so kondoo. Ii bee bora ka wa Isirayelikailu la keledenilu ko, ka so da lakani to. 18 Allabatala ka a fo Josuwe ye ko: «I ye i la tanba lo Ayi so la, baa n di so bila i la sebaya koro.» Nba, Josuwe ka a la tanba lo Ayi so la. 19 Josuwe ka wo ke tuma men na, a la keleden menilu doonni so telebe ro,

woilu wulira i koro ka bo ii dokon diya ro. Ii borimanto donda Ayi so kondɔ, ka so mira, ka ta bila so la i koro. **20** Ayikailu ka ii kofeni ka sisi wulitola yen so kondɔ. Josuwe ni a la keleden menilu borini tere ka wa wula kondɔ sila fe, woilu fanan ka sisi wulitola yen. Ii ka a lon wo ro, ko keleden menilu doonni tere so telebe ro, ko woilu ra don so kondɔ ka so mira ka ta su a la. Wo ro, Josuwe ni a la keledenilu ka ii kose ka na Ayikailu kanma. Ayikailu ma sila si saron, ii ri bosi Isirayelikailu bolo sila men fe. **22** Isirayelika menilu ka ta bila so la, woilu fanan bora so kondɔ ka na Ayikailu kanma. Isirayelikailu ka Ayikailu laminin fan bee ro, ka ii faa. Maa si ma se a borila. Maa si kende ma to ye, **23** faa Ayi mansa. Isirayelikailu ka a mira ka na a ri Josuwe ma. **24** Isirayelikailu ka Ayi keledenilu bee faa wula kondɔ ye, ii tun ka Isirayelikailu kosaran ka wa diya men do. Isirayelikailu ka ii bee faa fanmuru la, ka ban ka ii kose Ayi so kondɔ ka sokondo maa toilu bee faa fanmuru la. **25** Maa waa tan ni fila le faara wo lon, cecilu ni musoilu bee. Ayikailu bee faara. **26** Josuwe ka a la tanba rasomonnin to Ayi so la faa Ayikailu bee halakira. **27** Isirayelikailu ka kolofenilu ni nanfulu menilu teren so kondɔ, ii ka wo bee mira ikomin Allabatala tun ka a fo Josuwe ye na men ma. **28** Josuwe ka Ayi janin ka a ke tunbun di, men ti se lala butun. Hali bi a ye na wo le ma munun. **29** A ka Ayi so mansa faa ka a su dun jiri la, ka a to ye haan wura la. Tele be waati la, Josuwe ka a fo ko ii ye a su lajii ka a bo jiri la, ka a lafilu so donda la. Ii ka wo ke, ka ban ka kabakurun siyaman ton a kan. Kabakurun ton wo ye ye hali bi. **30** Wo ko ro, Josuwe ka Isirayelikailu Maari Allabatala saraka janin diya lo Ebali koyinke kan. **31** Josuwe ka saraka janin diya wo lo ka a ke ikomin Allabatala la baaraden Musa ka a fo Isirayelikailu ye na men ma. A ka a lo kabakurunilu le la, nee tun ma se menilu ma fewu ka a lese, baa a sebani na wo le ma Musa la sariya kitabu ro. Isirayelikailu ka sarakailu janin Allabatala ye wo kan ka ii ke buuri ri, ka jususuma sarakailu fanan bo wo kan. **32** Musa tun ka sariya menilu sebe, Josuwe ka woilu sebe kabakurun doilu kan Isirayelikailu bee pana ye. **33** Nba, Isirayelikailu bee lani tere Allabatala la teriya toomasere kankira fan fila fe. Ii la maobailu tere ye, a ni ii la jemooilu ni ii la kititeelailu. Ii la londonilu fanan tere ye, menilu siini ii tema. Jama bee jesiini Alla la sarakalaselailu la, menilu boni Lebi kabila ro konin, teriya toomasere kankira tere ye menilu bolo. Jama talante kelen lani Ebali koyinke fan fe, talante

do lani tere Kerisimu koyinke fan fe, baa Allabatala la baaraden Musa ka a fo folofolo ko ii ye a ke ten de, ka duwawu ke Isirayelikailu ye. **34** Nba Josuwe ka sariya kumailu bee karan a kan ba la, ikomin woilu sebani sariya kitabu kondɔ na men ma. Allabatala ri kojuma menilu ke a la jama ye ni ii ka a kan nabato, a ni a ri toroya menilu lase ii ma ni ii ma wo labato, Josuwe ka wo bee karan. **35** A ka Musa la jamariliilu bee karan. Wo si ma to ye ni Josuwe ma men karan Isirayelikailu bee pana. Musoilu ni dennilu fanan tere ye jama ro ye, a ni london menilu siini Isirayelikailu tema.

9 Mansa menilu siini Juriden Ba telebe ro, woilu bee ka a men ko Isirayelikailu ra se ii juuilu la: koyinke ma yoro mansailu wo, gbekannan mansailu wo, kooji da la mansailu wo, a ni Lebanon koyinke ma yoro mansailu wo. Mansa woilu le ye Hetikailu ni Amorikailu ni Kanaankailu ni Peresikailu ni Hifikailu a ni Jebusikailu la mansailu ri. **2** Ii ka ii joon naden ka ii kan ke kelen di ko ii ye Josuwe ni Isirayelikailu kele. **3** Nba, Kibeyonkailu fanan ka a men ko Josuwe ni Isirayelikailu ka Jeriko so ni Ayi so halaki. **4** Koni woilu ka a latee ko ii ri kewuya ke Isirayelikailu la. Wo ro, ii ka boro korailu ta taamara ta kanma, ka resenji foroko koroman farafarani doilu fanan ta, menilu rakarakarani. Ii ka woilu bee la ii la faliilu ko la. **5** Ii ka duruki farafaranilu bila ii kan na, ka sanbara korailu don ii senilu ro, menilu karakarani. Ii ka buru korailu bila ii la borailu kondɔ, buru menilu ra ja fo ka a mafun. **6** Ii wara Josuwe teren Isirayelikailu daa make diya Kilikali. Ii ka a fo Josuwe ni Isirayelikailu bee ye ko: «An boni jamana jan do le ro. An ye a fe ai ye teriya don an ni ai tema.» **7** Isirayelikailu ka ii jabi: «Tumado ai siini an dafe yan. Ni wo le, an kana teriya don an ni ai tema.» **8** Kibeyonkailu ka a fo Josuwe ye ko: «An ye i la jonilu le ri.» Koni Josuwe ka ii majininka ko: «Ai ye siya numan de ri? Ai boni mi?» **9** Ii ka Josuwe jabi: «I la jonilu boni jamana jan de ro ka na ai teren, baa ai Maari Allabatala ka ko ba menilu ke, woilu fora an pana. A ka kabannako menilu ke ai ye Misiran, an ka wo men fanan. **10** A ka men ke Amorikailu la mansa fila la Juriden Ba telebe ro, an ka wo fanan men. Mansa fila wo kera Sihon, Hesibon mansa le ri, a ni Oki, Basan mansa le ri men siini tere Asitaroti so kondɔ. **11** An na maobailu ni an na jamana mooilu bee ka a fo an ye ko an ye an daben taama la ka sila fanda bila an kun. Ko an ye na a fo ai ye ko an

woilu fanan di. Allabatala wa yorò mèn kẹ a bato diya
ri, ii ri baara wo kẹ yorò wo rọ. Hali bi ii bọnsọnilu ye
baara wo le la.

Joshua

12 Wo lon kelen--lon men Allabatala ka Am̄rikailu b̄osi Isirayelikailu bolo--Josuwe ka i l̄o Isirayelikailu b̄ee j̄ana ka Allabatala matara ko: «Tele, i l̄o Kibeyon so kundo. Karo, ile l̄oni ye to Ajalon dinban kundo.»

13 Tele ka i l̄o wo r̄o. Karo fanan l̄oni tora a n̄o r̄o. Ii tora ii j̄a ma f̄oo Isirayelikailu ka ii la m̄one b̄o ii juuilu r̄o. Ko woilu b̄ee sebeni Jaseri la kitabu kondo. Tele l̄oni tora sankolo tema; a ka tele kelen j̄oon k̄e, a ma be.

14 Wo j̄oon tun ma k̄e f̄olo. A j̄oon fanan ti nala kela butun, baa m̄oo ka men f̄o, Allabatala sonda ka wo k̄e. Sika t̄e a r̄o, Allabatala j̄ere le t̄ere k̄ele kela Isirayelikailu ȳe.

15 K̄ele banni, Josuwe ni Isirayelikailu b̄ee ka ii k̄ose ii daa make diya r̄o Kilikali.

16 Nba, Am̄rikailu la mansa loolu tun ka ii bori ka wa ii dokon falan do la Makeda so da f̄e.

17 A f̄ora Josuwe ye ko m̄ooilu ka Am̄rikailu la mansa loolu doonni t̄eren falan na Makeda so da f̄e.

18 Josuwe ka a f̄o a la m̄ooilu ȳe ko: «Ai ye wa kabakurun belebeleba doilu makurukuru ka falan datuun, ka m̄oo doilu bila ȳoro wo k̄onogben na.

19 K̄oni ai kana men ye. Ai ye ai juuilu k̄osaran fewu ka ii k̄ele. Ai kana a to ii ye don ii la soilu kondo, baa ai Maari Allabatala ra ii bila ai la fanka k̄oro.»

20 Josuwe ni Isirayelikailu ka Am̄rikailu halaki fewu. D̄ooni ii ma ii b̄ee faa. M̄oo dando menilu ma faa, woilu borira ka wa don ii la so bailu kondo.

21 Nba, Isirayelikailu b̄ee ka ii k̄ose h̄ere r̄o Josuwe ma ii daa make diya Makeda. M̄oo si ma Isirayelikailu maf̄o wo k̄o.

22 Awa, Josuwe ka a f̄o ko: «Ai ye wa falan da laka sisen ka Am̄rikailu la mansa loolu labo. Ai ye na ii ri n ma.»

23 Ii wara mansa loolu labo falan na. Mansa loolu woilu le siini t̄ere Jerusalemu so kun na, a ni Heburon so ni Jaramutu so ni Lakisi so ni Ekilon so, b̄ee ni a ta.

24 Ii nara mansa woilu ri Josuwe ma tuma men na, a ka Isirayelika c̄eilu b̄ee makili ko ii ye na. Josuwe ka a f̄o a la k̄eleden kuntiilu ȳe ko: «Ai ye na ai senilu la mansa jinilu kan kan.» Ii nara ii senilu la mansailu kan kan.

25 Josuwe ka a f̄o ii ȳe ko: «Ai kana silan, ai jusu kana tijan! Ai ye ai raja, ka ai jusu latee, baa Allabatala ri jin j̄oon k̄e ai juuilu b̄ee la, ai ket̄o menilu k̄elela.»

26 Josuwe ka mansa woilu faa, ka ii su dun jiriju loolu la. Ii dunni tora jiri la f̄oo tele be waati.

27 Tele be waati la, Josuwe ka a f̄o a la m̄ooilu ȳe ko ii ye mansailu suilu lajii ka b̄o jirijuilu la. Josuwe la m̄ooilu ka ii suilu lajii ka wa woilu lafilu falan kondo, mansailu doonni t̄ere falan men kondo. Josuwe la m̄ooilu ka kabakurun ba doilu la falan da la ka a datuun woilu la. Hali bi kabakurun ba woilu ye ye. **28**

Wo lon kelen Josuwe ni a la k̄eledenilu wara Makeda so k̄ele ka se ye m̄ooilu la. Josuwe ni a la k̄eledenilu ka Makeda mansa ni sokondo m̄ooilu b̄ee faa fanmuru la. A ka ii b̄ee halaki; a ma m̄oo si to ye. Josuwe tun ka men k̄e Jeriko mansa la, a ka wo j̄oon k̄e Makeda mansa la.

29 Josuwe ni Isirayelikailu b̄ee b̄ora Makeda ka wa Libina so k̄ele.

30 Allabatala ka Libina so ni a mansa fanan di Isirayeli k̄eledenilu ma. Ii ka Libina sokondo m̄ooilu b̄ee faa fanmuru la. Ii ma m̄oo si to ye. Josuwe tun ka men k̄e Jeriko mansa la, a ka wo j̄oon k̄e Libina mansa la.

31 Josuwe ni Isirayelikailu b̄ee b̄ora Libina ka wa Lakisi. Ii seni ye, ii ka so laminin ka a k̄ele.

32 K̄ele tele filana lon, Allabatala ka Lakisi so di Isirayelikailu ma. Ii ka Lakisi sokondo m̄ooilu b̄ee faa fanmuru la, ikomin ii tun ka a k̄e Libina so kondo j̄a men ma.

33 Wo tuma, Keseri mansa Horamu ni a la m̄ooilu nara Lakisikailu demen kanma. K̄oni Josuwe ni a la k̄eledenilu ka ii k̄ele ka se ii la. Ii ma m̄oo si to ye.

34 Josuwe ni Isirayelikailu b̄ee b̄ora Lakisi ka wa Ekilon. Ii seni ye, ii ka so laminin ka a k̄ele.

35 Wo lon kelen Josuwe ni a la m̄ooilu ka so mira. Ii ka Ekilon sokondo m̄ooilu b̄ee faa fanmuru la, ka ii halaki, ikomin ii tun ka a k̄e Lakisi so kondo j̄a men ma.

36 Josuwe ni Isirayelikailu b̄ee b̄ora Ekilon ka wa Heburon, ka so wo k̄ele.

37 Ii ka Heburon mira, ka a mansa ni sokondo m̄ooilu b̄ee faa fanmuru la ka ii b̄ee halaki. Ii ma m̄oo si to ye. Ii ka ye m̄ooilu b̄ee faa ikomin ii tun ka a k̄e Ekilon j̄a men ma. Ii ka Heburon so mesenilu fanan mira, ka ye m̄ooilu b̄ee faa.

38 Wo ko r̄o, Josuwe ni Isirayelikailu b̄ee wara Debiri so k̄ele.

39 Josuwe ni a la k̄eledenilu ka Debiri so ni a mansa ni Debiri so mesenilu b̄ee mira, ka woilu m̄ooilu b̄ee faa fanmuru la, ka ii b̄ee halaki. Ii ma m̄oo si to ye. Ii tun ka men k̄e Heburon so kondo la a ni Libina sokondo m̄ooilu ni woilu la mansa la, ii ka wo j̄oon de k̄e Debiri sokondo m̄ooilu ni ii la mansa la.

40 Josuwe ka jamana wo b̄ee se, koyinke ma ȳoroilu ni gbekannan ni telebe koyinke ma ȳoro ni ii la mansailu b̄ee. A ka m̄ooilu b̄ee halaki, menilu b̄ee ka jan, a ka fen b̄ee faa men ye a niilakilila ikomin Allabatala, Isirayeli la Alla ka a jamari j̄a men ma.

41 Josuwe ka ii k̄ele ka b̄o Kadesi-Baraneya so la haan Kasa so, a ni Koseni jamana b̄ee, ka wa sii Kibeyon so la.

42 Wo le ka a k̄e, Josuwe ni a la k̄eledenilu sera mansa woilu b̄ee la k̄ele kelen de r̄o ka ii la duuilu mira ii la. Baa, Isirayelikailu Maari Allabatala t̄ere ye k̄ele kela ii ye.

43 Ii banda wo b̄ee

mirala tuma men na, ii ka ii kɔsɛ ii daa make diya Kilikali.

11 Nba, Hasɔri so mansa Jabin ka ko woilu men tuma men na, a ka kela lawa Madoni so mansa Jobabu ma, a ni Simiron so ni Akisafu so mansailu ma. **2** A ka kela lawa tele kankan bolomaran mansailu ma fanan, menilu siini koyinke ma yɔrɔilu rɔ. A ka kela lawa Juriden Ba dinban mansailu ma, menilu siini Kinereti Dala tele kankan bolokininma, ka kela lawa gbekannan mansailu ma telebe rɔ, ka kela lawa Dori so mansa ma. **3** A ka kela lawa Kanaankailu fanan ma, menilu siini telebo rɔ, a ni menilu siini telebe rɔ. A ka kela lawa Amɔrikailu fanan ma, a ni Hetikailu ma, a ni Peresikailu ma, a ni Jebusikailu ma, menilu siini koyinke ma yɔrɔilu rɔ, a ni Hifikailu ma, menilu siini Herimɔn koyinke kɔrɔ Misipa jamana rɔ. **4** Mansa woilu ni ii la keledenilu bɛɛ bɔra keɛ kanma. Ii jama ba le tɛrɛ. Ii ka siya ikomin kɔɔji dala kijɛ. Sowontoro siyaman ni so siyaman tɛrɛ ye ii bolo. **5** Mansa woilu bɛɛ ka i jɔɔn naden Merɔmu Kɔ da la ka ii daa make ye. Ii bɛɛ benda kan kelen ma, ko ii ye Isirayelikailu keɛla. **6** Allabatata ka a fɔ Josuwe ye ko: «I kana silan ii jɛrɔ fewu, baa jin tuma sini, wo ri a tɛrɛn n da woilu bɛɛ di ai ma, ii su ri to Isirayelikailu jɔkɔrɔ. Ai ri ii la soilu senfasailu tɛɛ, ka ta bila ii la sowontoroilu la.» **7** Nba Josuwe ni a la keledenilu wara bara ii rɔ Merɔmu Kɔ da la ka ii keɛ. **8** Allabatata ka ii di Isirayelikailu ma. Josuwe la keledenilu ka ii keɛ ka ii gben ka ii kɔsaran tele kankan bolomaran ma ka wa se fɔ Sidɔn so ba ni Misirefɔti Mayimu so ma. Ii ka ii kɔsaran telebo rɔ ka wa se fɔ Misipa dinban rɔ. Ii ka ii bɛɛ faa, hali mɔo kelen ma to. **9** Allabatata tun ka men fɔ Josuwe ye, a ka wo bɛɛ kɛ. A ka ii la soilu senfasailu tɛɛ, ka ii la sowontoroilu bɛɛ janin. **10** Keɛ wo banni, Josuwe ni a la keledenilu ka ii kɔsɛ ka Hasɔri so keɛ ka a mira ka a mansa faa fanmuru la. Wo tuma, Hasɔri so le tɛrɛ ye jamanailu bɛɛ kun na. **11** Ii ka Hasɔri sokɔndɔ mɔoilu bɛɛ faa fanmuru la, ka ii halaki fewu. Ii ma woilu si to. Ii ka ta bila so la fanan ka wo bɛɛ janin. **12** Nba, mansa menilu bɛɛ wulira Isirayelikailu kanma, Josuwe ni a la keledenilu wara woilu la soilu bɛɛ mira. Ii ka woilu mansailu ni sokɔndɔ mɔoilu bɛɛ faa fanmuru la. Ii ka ii bɛɛ halaki fewu, ikomin Allabatata la baaraden Musa tun ka a fɔ ii ye jɔa men ma. **13** So menilu siini tɛrɛ tindilu kan, Isirayelikailu ma so woilu si janin, ni Hasɔri so

kelen tɛ. Josuwe ka Hasɔri so kelen de janin. **14** Josuwe la keledenilu ka so kɔndɔ mɔoilu la nanfuluilu ni ii la kolofenilu bɛɛ ta. Kɔni ii ka sokɔndɔ mɔoilu bɛɛ faa fanmuru la, ka ii halaki fewu. Ii ma wo si to. **15** Allabatata tun ka men fɔ a la baaraden Musa ye, ale fanan ka wo bɛɛ fɔ Josuwe ye. Josuwe ka wo bɛɛ kɛ. Allabatata ka fen fen fɔ Musa ye, Josuwe ka wo bɛɛ kɛ a jɔa ma. **16** Nba Josuwe ni a la keledenilu ka se sɔrɔn jamana bɛɛ kan jɔa wo le ma. Ii ka se sɔrɔn koyinke ma yɔrɔ kan, a ni tele kankan bolokinin jamana kan, a ni Koseni mara kan, a ni telebe jamana kan, men ye koyinkeilu ni kɔɔji tema, a ni Juriden Ba dinban dɔ, a ni Isirayeli la koyinke ma yɔrɔ ni wo gbekannan kan, menilu ye tele kankan bolomaran dɔ. **17** Ii ka yɔrɔ bɛɛ mira ka bɔ Halaka Koyinke la, men kɔnin ye Seyiri jamana fan fɛ, ka wa se fɔ Bahali Kadi so ma, men ye Lebanon dinban dɔ Herimɔn koyinke kɔrɔ. Ii ka ye mansailu bɛɛ mira ka woilu bɛɛ faa. **18** Josuwe tɛrɛ ye mansa woilu keɛla tele siyaman dɔ. **19** So si ma dupɔɔnya don a ni Josuwe tema, ka hɛrɛ jinin Isirayelikailu fɛ fɔ Kibeyɔn, Hifikailu siini tɛrɛ yɔrɔ men dɔ. Isirayelikailu ka so toilu bɛɛ keɛ ka ii bɛɛ mira, **20** baa Allabatata le ka a kɛ so woilu mɔoilu kun gbeɣyara, fo ii ka Isirayelikailu keɛ. Allabatata ka wo kɛ le sa Isirayelikailu ri ii halaki fewu ka ii bɛɛ faa hinabaliya rɔ ikomin a tun ka a fɔ Musa ye jɔa men ma. **21** Waati wo la, Josuwe ni a la keledenilu wara Anakikailu keɛ koyinke ma yɔrɔilu rɔ. Woilu siini tɛrɛ Heburɔn ni Debiri ni Anabu soilu kɔndɔ, a ni Yahuda kabila ni Isirayeli la koyinke ma yɔrɔ rɔ. Josuwe ni a la keledenilu ka ii bɛɛ faa, ka ii ni ii la soilu bɛɛ halaki. **22** Ii ka Anakikailu bɛɛ faa Isirayeli jamana kɔndɔ fɔ mɔo dando menilu siini tɛrɛ Kasa ni Kati ni Asidɔdi soilu kɔndɔ. **23** A kera ten, Josuwe ka jamana wo bɛɛ mira, ikomin Allabatata ka a fɔ Musa ye jɔa men ma. Josuwe ka jamana wo rafara Isirayelikailu tema, kabila bɛɛ ni a la duu. Wo bɛɛ kɔrɔ, keɛ banda jamana kɔndɔ.

12 Nba, Isirayelikailu tun da se mansa fila la Juriden Ba telebo rɔ, ka woilu la jamana mira ii la. Mansa woilu la jamanailu ye bola Arinɔn Dinban ma, ka wa se fɔ Herimɔn Koyinke ma; Juriden Ba men ye telebo fan bɛɛ tɛrɛ ii bolo. **2** Sihɔn tɛrɛ ye Amɔrikailu la mansa le ri. A siini tɛrɛ Hesibon so kɔndɔ. Arinɔn Dinban talante tɛrɛ ye a la mara rɔ. Wo dan tɛrɛ ye bola Aroweri so la. Kiliyadi mara talante fanan tɛrɛ ye a ta le ri, ka wa se fɔ Jabɔki ba ma. Jabɔki ba ye dan di Sihɔn na jamana ni Amonika la jamana tema. **3**

Juriden Ba dinban telebo fan fanan tere ye a la mara le ri. Wo dan tere ye bola Kinereti Dalaba la ka wa se fɔɔ Araba Dala, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko Dalaba Kɔɔjilama. Dan tere ye bola ye ka wa Beti-Jesimoti so la, ka bo ye ka wa Pisika koyinke la. **4** Mansa Ōki, men tere ye Refa siya mɔɔ laban do le ri. Wo tere ye Basan jamana le kun na. A la mansasoilu tere Asitaroti ni Edereyi le ri. **5** A la mara tere ye Herimon Koyinke le ri, a ni Saleka mara, a ni Basan jamana yoro bee, ka wa se fɔɔ Kesurikailu la jamana dan na, a ni Maakakailu la jamana dan na. A la mara tere ye Kiliyadi jamana talante le ri fanan, ka wa se fɔɔ Hesibon na mansa Sihon na jamana dan na. **6** Allabatala la baaraden Musa ni Isirayelikailu sera mansa fila woilu la. Allabatala la baaraden Musa ka jamana woilu ratala Ruben kabila ni Kadi kabila ni Manase kabila talante tema. **7** Nba, Josuwe ni Isirayelikailu sera mansa doilu la Juriden Ba telebe ro fanan. Ka bo Bahali Kadi so Lebanon dinban do ka wa se fɔɔ Halaka Koyinke la Seyiri jamana fan fe, Isirayelikailu sera ye mansailu bee la. Josuwe ka duu woilu bee don Isirayelikailu kabilailu bolo. **8** Duu woilu tere ye koyinke ma yoro le ro, a ni telebe jamana ro, men ye koyinkeilu ni kooji tema, a ni Juriden Ba dinban do, a ni koyinkeda la, a ni wula kondɔ, a ni tele kankan bolokinin jamana ro. Hetikailu siini tere jamana woilu ro, a ni Amorikailu ni Kanaankailu ni Peresikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu. **9** Isirayelikailu ka se saron mansa menilu la, woilu le jin di: Jeriko so mansa (mɔɔ kelen), Ayi so men ye Beteli da fe, wo mansa (mɔɔ kelen), **10** Jerusalem so mansa (mɔɔ kelen), Heburon so mansa (mɔɔ kelen), **11** Jaramutu so mansa (mɔɔ kelen), Lakisi so mansa (mɔɔ kelen), **12** Ekilon so mansa (mɔɔ kelen), Keseri so mansa (mɔɔ kelen), **13** Debiri so mansa (mɔɔ kelen), Kederi so mansa (mɔɔ kelen), **14** Horima so mansa (mɔɔ kelen), Aradi so mansa (mɔɔ kelen), **15** Libina so mansa (mɔɔ kelen), Adulamu so mansa (mɔɔ kelen), **16** Makeda so mansa (mɔɔ kelen), Beteli so mansa (mɔɔ kelen), **17** Tapuwa so mansa (mɔɔ kelen), Hefera so mansa (mɔɔ kelen), **18** Afeki so mansa (mɔɔ kelen), Lasaron so mansa (mɔɔ kelen), **19** Madoni so mansa (mɔɔ kelen), Hasori so mansa (mɔɔ kelen), **20** Simeron Meron so mansa (mɔɔ kelen), Akisafu so mansa (mɔɔ kelen). **21** Tanaki so mansa (mɔɔ kelen), Mekido so mansa (mɔɔ kelen), **22** Kedesi so mansa (mɔɔ kelen), Jokineyamu so men ye Karameli koyinke koro, wo mansa (mɔɔ kelen), **23** Dori so mansa men ye Nafati Dori torofe

(mɔɔ kelen), Koyimu so men ye Kilikali mara ro, wo mansa (mɔɔ kelen), **24** a ni Tirisa so mansa (mɔɔ kelen). A bee ladennin ye mansa bisawa ni kelen de ri.

13 Nba, waati wo taminni ko, Allabatala kumara Josuwe ye ka a teren Josuwe ra koro kosebe. Allabatala ka a fo ko: «I ra koro kosebe. Koni Isirayelikailu ka kan ka yoro menilu mira folo, woilu ka siya ba le. **2** Ai ma Filisitiilu la jamana bee mira folo, a ni ii la mansaso loolu. So woilu ye Kasa ri, a ni Asidodi ni Asakalon ni Kati ni Ekeron, Abakailu la jamana fanan ma bee mira folo. Ai ma Kesurikailu la jamana bee mira, men ye Misiran jamana telebo ro. Yoro men ye bola Sihori ba la Misiran dan na ka wa tele kankan bolomaran do fɔɔ Ekeron so ma, ai ma wo mira folo. Mɔɔilu ye yoro wo jatela Kanaankailu ta le ri. **4** Ai ma Kanaanka la jamana bee fanan mira. Wo ye bola Mehara so le la, men ye Sidonkailu ta ri, ka wa se fɔɔ Afeki so ma Amorikailu la jamana dan na. **5** Ai ma Kebalikailu la duu mira folo. Telebo ro, ai ma Lebanon koyinke ma yoro bee ta munun. Wo ye bola Bahali Kadi so la Herimon koyinke koro, ka wa se fɔɔ Lebo Hamati ma. **6** Koyinkema yoro men ye Lebanon ni Misirefoti Mayimu tema, ai ma wo fanan mira folo. Ye mɔɔilu ye Sidonkailu le ri. Awa, n kan ye yoro menilu bee ma ko ai ma woilu mira folo, n jere ri ii gben ka bo ai jakoro. I ri duu wo bee ratala Isirayelikailu tema, ka a ke ii ta ri, ikomin n ka a fo i ye ja men ma. **7** I ye a ratalan kabila konondo tema, a ni Manase kabila talante.» **8** Nba, Ruben kabila ni Kadi kabila ni Manase kabila talante tun ka ii niyoro saron Juriden Ba ko. Allabatala la baaraden Musa ka duu di ii ma ye. **9** Ii la yoro dan boni so fila le la. Do ye Arinon Ko dinban temala ro. A to kelen ye Aroweri so le ri, ni a ye Arinon Ko da la. Medeba gbekannan bee fanan tere ye a ro, ka wa se fɔɔ Dibon so ma. **10** Ii la yoro ye wala fɔɔ Amonikailu la jamana dan na. Amorikailu la mansa Sihon na soilu bee fanan tere ye a ro. Sihon na mansaso tere ye Hesibon di. **11** Kiliyadi jamana fanan tere ye ie la yoro ro, a ni Kesurikailu la jamana ni Maakakailu la jamana. Herimon Koyinke bee tere ye a ro, a ni Basan jamana bee ka wa se fɔɔ Saleka mara ro. **12** Basan jamana mansa Ōki siini tere yoro menilu bee kun na, woilu bee tere ye a ro. Wo la mansasoilu tere ye Asitaroti ni Edereyi ri. Ōki tere Refayilu la siya mɔɔ laban do le ri. Awa, Musa ka mɔɔ woilu bee kele, ka se ii la, ka ii gben, ka ii la jamanailu mira ii la. **13** Koni

Isirayelikailu ma Kesurikailu ni Maakakailu gben. Wo le koson hali bi Kesuri ni Maaka siini Isirayelikailu fe. **14** Lebi bɔnsɔnilu le kelen pe ma duu sɔron Musa bolo, baa ii ce ye bola saraka janintailu le rɔ, mɔoilu ye menilu bola ka janin Isirayelikailu Maari Allabatala ye. Allabatala jere le ka wo lahidi ta Lebi bɔnsɔnilu ye. **15** Musa tun ka duu do di Ruben kabila ma, bɔnsɔn bee ni a ta. **16** Yɔrɔ wo dan tere ye Aroweri so ri, men ye Arinon Ko da la. So men ye Arinon Ko dinban temala rɔ, wo fanan tere ye yɔrɔ wo dan do le ri. Gbasan men ye Medeba so laminin do, wo tere ye yɔrɔ wo rɔ. **17** Hesibon so tere ye yɔrɔ wo rɔ, a ni a laminin soilu bee. Woilu le jin di: Dibon, Bamoti-Bahali, Beti-Bali-Meyon, Jahasi, Kedemotu, Mefata, Kiriayayimi, Sibima, Sereti Sahara men ye dinban tindi kan, Beti-Peyoro, Beti-Jesimoti, a ni Pisika koyinke. **21** Ka a la laminin so woilu kan, yoro menilu bee tere ye Amɔrikailu la mansa Sihon bolo ye le koroman, wo bee tere ye Ruben kabila ta le ri. Sihon tele rɔ, a la mansaso tere ye Hesibon de ri. Musa tun ka a kele ka se a la, ka se Madiyan jamana kuntiilu fanan na. Kuntii woilu too le ko Ebi ni Rekemu ni Suru ni Huri ni Reba. Ii siini tere ye jamana kondɔ ye, koni ii tere ye mansa Sihon na fanka le korɔ. **22** Isirayelikailu ka mɔo woilu kele tuma men na, ii ka mɔo siyaman faa fanmuru la. Beyori dence Balami tere ye woilu do le ri. Balami tere ye felelila le ri. **23** Juriden Ba tere ye Ruben kabila la duu dan de ri telebe rɔ. Awa, so ba ni so mesen menilu dira Ruben kabila ma ka a ke ii la niyoro ri, woilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **24** Musa tun ka duu do di Kadi kabila fanan ma, bonkondola bee ni a ta. **25** Jaseri so ye ii la yoro le rɔ, a ni Kiliyadi jamana soilu bee. Amonikailu la jamana fan kelen fanan ye a rɔ, ka wa se fɔo Aroweri so ma, ni a ye Raba so da fe. **26** Yoro wo tere ye bola Hesibon na, ka wa se fɔo Ramata Misipe ni Betonimu soilu ma. A tere ye bola Mahanimu so la, ka wa se fɔo Lodabara. **27** Beti-Haramu so fanan tere ye a rɔ, a ni Beti-Nimira so ni Sukoti so ni Safon so. A ni so bee menilu tere ye mansa Sihon na jamana korɔ kondɔ Juriden Ba dinban rɔ. Sihon na mansaso tere ye Hesibon de ri. Yoro wo ye Juriden Ba telebe rɔ. A ye wala tele kankan bolomaran do ka se fɔo Kinereti Dala ma. **28** Awa, so ba ni so mesen menilu dira Kadi kabila ma ka a ke ii ta ri, woilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **29** Musa tun ka yoro di Manase kabila talante fanan ma, bonkondola bee ni a ta. **30** Ii la yoro tere ye bola Mahanimu so le

la. Basan jamana bee tere ye a rɔ, a ni Jayiri la so ni biwooro men ye jamana wo kondɔ. Basan mansa Ōki le siini tere yoro wo bee kun na koroman. **31** Kiliyadi jamana talante tere ye yoro wo rɔ fanan, a ni Asitaroti so ni Edereyi so. So fila woilu tere ye Basan mansa Ōki la mansaso koroilu le ri. Awa, yoro wo bee dira Makiri la bonkondola talante ma, denbaya bee ni a ta. Makiri tere ye Manase dence le ri. **32** Nba, ka Musa to Mowabu jamana gbekannan do, a ka ye duu ratala wo ja. Yoro wo ye Jeriko so telebe rɔ, Juriden Ba ko konin. **33** Koni Musa ma yoro si di Lebi kabilailu ma. Isirayelikailu Maari Allabatala kera woilu niyoro ri, ikomin a ka lahidi ta ii ye ja men ma.

14 Awa, Alla la sarakalasela Elasari ni Nun dence Josuwe ni Isirayelikailu la kabila tiilu, woilu ka Kanaan jamana ratala Isirayelikailu tema. A kera ja men ma, wo le jin di. **2** Ii ka kalabe ke duu ratala ko rɔ Isirayelikailu la kabila kondɔ ni a talante tema, ikomin Allabatala tun ka a fɔ Musa ye ja men ma. **3** Yusufu bɔnsɔnilu kera kabila fila le ri, Manase kabila ni Efirayimu kabila. Musa tun ka yoro do di kabila fila ni a talante ma koroman Juriden Ba telebe rɔ. Koni a ma yoro si di Lebi bɔnsɔnilu le ma. A ka so dando le di woilu ma, ka a ke woilu sii diya ri. A ka so woilu laminin duu fanan di ii ma ka a ke ii la kolofenilu damaninin diyailu ri. **5** Awa, Isirayelikailu ka jamana ratalan ikomin Allabatala tun ka a fɔ Musa ye ja men ma. **6** Lon do rɔ, ka Isirayelikailu to Kilikali, Yahuda kabila mɔo doilu nara Josuwe teren. Jefune dence Kaleb, men boni Kenisi bonkondola, ka a fɔ Josuwe ye ko: «Ka an to Kadesi-Baraneya ye, Allabatala kumara a la mɔo Musa ye ile ni nde la ko rɔ. A ka men fɔ, i ka wo lon. **7** Wo tuma, n sɔron da san binaanin bo. Allabatala la baarden Musa ka n lawa ka bo Kadesi-Baraneya, ko n ye na jamana jin nakorosi. N ka n kɔse men ke, n tun ka menilu yen jamana kondɔ, n ka woilu jafɔ a ye telenbaya rɔ. **8** N badenma menilu wara n torofe, woilu fanan ka danteeli ke. Koni ii ka men fɔ, wo ka jama tunagboya. Koni n ka lemeniya la n Maari Allabatala rɔ fewu. **9** Wo lon, Musa ka a kali n ye ko n wara ka n taama jamana men kondɔ wo lakorosi kanma, ko wo le ketɔ n ni n denilu ta ri kadawu. Ko ka a masoron n ka lemeniya la n Maari Allabatala do fewu. **10** A ragbe. Allabatala ka n kende to fɔo ka na se bi ma, ikomin a ka lahidi ta ja men ma. A ka kuma wo fɔ Musa ye ka Isirayelikailu to wula kondɔ ye. San

binaanin ni loolu le ye waati wo ni bi tema. Nba, n ye yan sisen. N saron da san biseyin ni loolu le bo. **11** Koni fanka men tere ye n na n lawa waati Musa bolo, wo fanka kelen ye n na folo. Sebaaya ye n na ikomin n tere ye na men ma folo. N di se kele kela, n di se baara kela. **12** Sisen, i ye koyinke ma yoro wo di n ma, Allabatala ka men lahidi ta n ye wo lon. I jere ka a men wo lon ko Anakikailu le ye jamana wo ro. Ii la soilu ye so bailu le ri, jin ye menilu lamininna. Koni ni Allabatala tora n fe, n di Anakikailu bee gben ikomin Allabatala jere ka a fo na men ma.» **13** Nba, Josuwe ka duwawu ke Jefune dence Kalebu ye, ka Heburon so di a ma ka a ke a ta ri. **14** Wo ro haan bi, Heburon ye Kalebu bonsenilu ta le ri ka a masaron Kalebu ka lemeniya la Isirayelikailu Maari Allabatala ro fewu. **15** Waati taminni, Heburon tere ye kilila le ko Kiriyati Ariba. Wo koro le ko Ariba la so. Ariba le tere mo malonni ba ri Anakikailu ro. Wo bee koro, kele banda jamana kondo.

15 Yahuda kabila ka yoro men saron kalabe ro, wo tere ye wala tele kankan bolokinin do ka se fo Edomu jamana dan ma, ni a ye Sini wula kondo tele kankan bolokinin do fan fe baka. **2** Tele kankan bolokinin do fan fe, yoro wo dan ye bola Dalaba Koojilama tele kankan bolokinin do bolo fara la. **3** A ye wala Kason Koyinke tele kankan bolokinin do, ka wa se Sini. A ye bola ye ka wa Kadesi-Baraneyaya so tele kankan bolokinin do, ka bo ye ka wa Hesiron so la. A ye bola ye ka wa Adari so la, ka bo ye ka wa Karika so la. **4** A ye bola ye ka wa Asimon so la, ka bo ye ka wa se Misiran Ko ma. Ko wo ye dan de ri ka wa se fo Koojiba ma. Wo kera Yahuda kabila la duu dan de ri tele kankan bolokinin do fan fe. **5** Telebo ro fan fe, a dan ye Dalaba Koojilama le ri, ka wa se fo Juriden Ba bila diya ma Dalaba Koojilama ro. Tele kankan bolomaran do fan fe, a dan ye bola Juriden Ba bila diya ye **6** ka wa se fo Beti-Hokila so ma, ka bo ye ka wa Beti-Araba so tele kankan bolomaran do, ka wa se fo Bohan na kabakurun ma. Bohan tere ye Ruben dence le ri. **7** Dan ye bola ye ka wa Akori dinban tema ka wa se fo Debiri so ma. A ye bola ye ka wa tele kankan bolomaran fan fe ka wa se fo Kilikali so ma, men jibenni Adumimu tindi la dinban tele kankan bolokinin do. Dan ye wala En Semesi ko ma, ka wa se En Rokela so ma. **8** A ye bola ye ka tamin Beni Hinomu dinban temala ro, Jebusikailu la tindi tele

kankan bolokinin fudu fan fe. Jerusalemu so ye tindi wo kun de ro. Dan ye bola ye ka wa fo koyinke kun do, koyinke men ye Hinomu dinban telebe ro. Koyinke wo ye Refayilu la dinban tele kankan bolomaran do. **9** Dan ye bola koyinke kun do ka wa fo Nefitoha ji bu yoro ro. A ye bola ye ka wa Efiron koyinke soilu la, ka bo ye ka wa Bahala so la, men too fanan ko Kiriyati-Jeharimu. **10** Ka bo Bahala, dan ye wala telebe ro ka wa se fo Seyiri Koyinke ma, ka bo ye ka tamin Yeharimu Koyinke tele kankan bolomaran fudu fan fe. Yoro wo too fanan ko Kesalon. Dan ye bola ye ka wa Beti-Semesi so la, ka bo ye ka wa Timina so la. **11** Dan ye wala Ekeron so koyinke tele kankan bolomaran fudu fe, ka bo ye ka wa Sikiron so la, ka tamin ye ka wa Bahala Koyinke ma. A ye bola ye ka wa se fo Jabineli so ma, ka bo ye ka wa se Koojiba ma. **12** Kooji ba tere ye dan de ri telebe ro. Awa, Yahuda kabila la bonkondolailu ka yoro men saron, wo danilu le wo ri. **13** Josuwe ka yoro do di Jefune dence Kalebu ma Yahuda kabila la duu kondo, ikomin Allabatala ka a fo Josuwe ye na men ma. A ka Kiriyati Ariba so di a ma, men ye kilila fanan ko Heburon. Ariba tere ye Anaki fa le ri. **14** Kalebu ka Anaki bonsenilu sawa gben ka ii labo Heburon so kondo. Woilu tooilu ko Sesayi ni Ahiman ni Talimayi. **15** Kalebu bora ye ka wa Debirikal kanma. Folo Debiri so too le tere ko Kiriyati Sefera. **16** Wo tuma, Kalebu ka a fo ko: «Ni moo men ka Kiriyati Seferakailu kele ka ii la so mira, n di n denmuso Akisa di wo tii ma ka a ke a muso ri.» **17** Otiniyeli tere ye Kalebu dooce Kenasi dence le ri. Ale wara so kele ka a mira. Wo ro, Kalebu ka a denmuso di a ma ka a ke a muso ri. **18** Akisa seni a ce la bon na, a ka a fo a ce ye ko wo ka kan ka duu do jinin a fa fe. Wo ko ro, Akisa wara bo a fa fe. A jiira ka bo a la fali kan tuma men na, Kalebu ka a majininka ko: «A ye di? N ye nfen ke i ye?» **19** Akisa ka a fo ko: «I jaandi, i ye n nadiya. I ye tenkema yoroilu di n ma, baa i ka duu di n ma tele kankan bolokinin de ma.» Wo ro, Kalebu ka sanda tenkema yoroilu di a ma, a ni duula tenkema yoroilu. **20** Yahuda kabila ka duu men saron, woilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **21** Wula kondo so menilu ye tele kankan bolokinin do baka Yahuda kabila la duu ro, so menilu konin ma jan Edomukailu la jamana dan na, woilu too le jin di: Kabisela, Ederu, Yakuru, **22** Kina, Dimona, Adeyada, **23** Kadesi, Hasori, Jitanan, **24** Sifu, Telemu, Behalotu, **25** Hasori Hadata, Keriya Hesiron men too fanan ko Hasora, **26** Amama,

Sema, Molada, **27** Hasora Kada, Hesimon, Beti-Peleta, **28** Hasara-Suwali, Beri-Seba, Bisihotiya, **29** Bahala, Hiyimu, Esemu, **30** Elitolada, Kesili, Horima, **31** Sikilaka, Madimana, Sansana, **32** Lebahota, Silimu, Ayin, a ni Rimon. Wo bee ladennin kera so ba muwan ni konondo le ri, a bee ni a so mesenilu. **33** Yahuda kabila la so menilu tere ye telebe gbekannan yoro ro, woilu too le jin: Esitahola, Sora, Asena, **34** Sanowa, En Kanimu, Tapuwa, Enamu, **35** Jaramutu, Adulamu, Soko, Aseka, **36** Sarayimu, Aditayimu, a ni Kedera (men too fanan ko Kederotayimu). Woilu bee ladennin kera so ba tan ni naanin de ri, a bee ni a so mesenilu. **37** Senan, Hadasa, Mikidala Kada, **38** Dileyan, Misipe, Jokitela, **39** Lakisi, Bosikata, Ekilon, **40** Kabon, Lahimasa, Kitilisu, **41** Kederoti, Beti-Dakon, Nama, a ni Makeda. Woilu bee ladennin kera so ba tan ni woro le ri, a bee ni a so mesenilu. **42** Libina, Etera, Asan, **43** Jefeta, Asina, Nesibu, **44** Keyila, Akisibu, a ni Maresa. Woilu bee ladennin kera so ba konondo le ri, a bee ni a so mesenilu. **45** Ekeron so fanan tere ye Yahuda kabila la duu ro, a ni a so mesenilu ni a todailu. **46** So ba ni so mesen menilu tere ye Ekeron ni Koojiba tema, menilu konin ma jan Asidodi so la, woilu bee tere ye a ro. **47** Asidodi so ni Kasa so fanan tere ye a ro, a ni ii so mesenilu ni ii todailu. Yoro wo ye wala tele kankan bolokinin do fan fe ka wa se foo Misiran ko ma. A ye wala telebe ro fan fe ka wa se foo Koojiba ma. **48** Yahuda kabila la so menilu tere ye koyinke ma yoro ro, woilu too le jin di: Samiri, Jatira, Soko, **49** Dana, Kiriyati Sana men too fanan ko Debiri, **50** Anabu, Esitemoya, Animu, **51** Koseni, Holon, a ni Kilo. Woilu bee ladennin kera so ba tan ni kelen de ri, a bee ni a so mesenilu. **52** Araba, Duma, Esana, **53** Janimu, Beti-Tapuwa, Afeka, **54** Humeta, Kiriyati Ariba men too fanan ko Heburon, a ni Sihori. Woilu bee ladennin kera so ba konondo le ri, a bee ni a so mesenilu. **55** Mahon, Karameli, Sifu, Juta, **56** Jisirele, Jokidehamu, Sanowa, **57** Kahini, Kibeya, a ni Timina. Woilu bee ladennin kera so ba tan de ri, a bee ni a so mesenilu. **58** Halula, Beti-Sura, Kedoru, **59** Marata, Beti-Anoti, a ni Elitekona. Wo bee ladennin kera so ba woro le ri, a bee ni a so mesenilu. **60** Kiriyati Bali men too fanan ko Kiriyati-Jeharimu, a ni Raba. Wo bee ladennin kera so ba fila le ri, a bee ni a so mesenilu. **61** So doilu tere ye wala konodo. Woilu too le jin: Beti-Araba, Midini, Sekaka, **62** Nibisan, Koo so, a ni En Kedi. Woilu bee ladennin kera so ba woro le ri, a bee ni a so mesenilu.

63 Yahuda kabila mooilu ma se Jebusikailu gbenna ka ii labo Jerusalemu so konodo. Wo ro, Jebusikailu siini Yahuda kabila mooilu tema so konodo ye haan bi.

16 Yusufu bonsonilu ka yoro men soron kalabe ro, wo danilu le jin di. A dan ye bola Juriden Ba le ma Jeriko so jiman yoro telebo ro, ka tamin wala konodo temala ro, ka wa se Beteli so koyinke ma yoro ma. **2** A dan tele kankan bolokinin ye bola ye ka wa Lusi so la, ka bo ye ka tamin Atiroti so la, Arakikailu la mara ro. **3** A ye bola ye ka wa telebe ro ka se Jafeletikailu la jamana dan ma, ka bo ye ka wa se Duula ro Beti-Horon so ma, ka tamin ye ka wa Keseri so la, ka bo ye ka wa se Koojiba ma. **4** Nba, Yusufu bonsonilu kera kabila fila le ri, Manase kabila ni Efirayimu kabila. Ii ka yoro men soron ka a ke ii ta ri, wo le wo ri. **5** Efirayimu kabila ka yoro wo fan kelen soron, bonkondola bee ni a ta. Ii la yoro dan ye bola Atiroti Adari so le la, men ye telebo ro. A ye bola ye ka wa Sando Beti-Horon so la, **6** ka bo ye ka wa Koojiba ma, tele kankan bolomaran do fan fe, a dan ye bola Mikimetata so la, ka wa telebo ro ka se foo Tanata Silo so ma, ka tamin ye ka wa Janoya so la. **7** A ye bola Janoya ka wa Atiroti so ni Nara so la, ka tamin ye ka wa Jeriko, ka bo ye ka wa Juriden Ba ma. **8** Ka bo Tapuwa so la ka wa telebe fan fe haan Kana Ko la, ka bo ye ka wa se Koojiba ma. Efirayimu kabila ka yoro men soron, wo danilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **9** Ka a la wo kan, ii ka so ba doilu ni woilu so mesenilu soron Manase kabila la yoro ro. **10** Koni Efirayimu kabila mooilu ma Kanaankailu gben ka ii labo Keseri so konodo. Wo le koson Kanaankailu siini Efirayimu kabila mooilu tema hali bi. Koni Efirayimu kabila mooilu ye diyagboya baara lala ii kan.

17 Manase kabila fanan ka yoro do soron. Manase tere ye Yusufu dence folo ri. Manase dence folo tere ye Makiri le ri. Makiri dence tere ye Kiliyadi ri. Makiri tere ye keleden fadiyanin de ri. Josuwe tun ka Kiliyadi jamana ni Basan jamana di ale ma. **2** Manase kabila toilu ka duu soron, bonkondola bee ni a ta. Bonkondola woilu ye Abiyeseri la bonkondola ri, a ni Heleka ta ni Asiriyela ta ni Sekemu ta ni Hefera ta ni Semida ta. Woilu le ye Yusufu dence Manase bonsonilu ri, a bee ni a la bonkondola. **3** Awa, Manase dence tere ye Makiri ri. Makiri dence tere ye Kiliyadi ri. Kiliyadi dence tere ye Hefera ri. Hefera dence tere ye Selofehadi ri. Selofehadi ma dence soron fo denmusoilu gbansan. A denmusoilu too ko Mahala

ni Nowa ni Høkila ni Milika ni Tirisa. **4** Denmuso woilu wara Alla la sarakalasela Elasari ni Nun dence Josuwe ni Isirayelikailu la bonkondola tiilu teren, ka a fo ii ye ko: «Allabatala ka Musa jamari ko a ye niyoro do di andeilu fanan ma ikomin an badenma cemandeilu.» Wo ro, ii ka niyoro do di ii fanan ma ikomin ii badenma cemandeilu, ka a ben Allabatala la jamarili ma. **5** Wo le ka a ke, Manase kabila ta kera niyoro tan de ri Juriden Ba telebe ro. Niyoro woilu lara ii la niyoro fila kan Juriden Ba telebo ro, menilu ye Kiliyadi jamana ni Basan jamana ri, **6** baa Manase bonson musomandeilu ka duu soron ikomin Manase bonson cemandeilu ka duu soron ja men ma. Kiliyadi jamana kera Manase kabila moo gbereilu ta ri. **7** Manase kabila la niyoro ye bola Aseri kabila la niyoro dan de la ka wa fo Mikimetata so la, men ye Sekemu so telebo ro. Dan ye bola Mikimetata ka wa tele kankan bolokinin fan fe, ka wa se fo En Tapuwa wara. **8** Tapuwa so ye dan de ri Manase kabila la niyoro ni Efirayimu kabila la niyoro tema. Tapuwa so jere ye Efirayimu kabila ta le ri, konin a laminin duu ye Manase kabila ta le ri. **9** Awa, dan ye bola Tapuwa so la ka wa tele kankan bolokinin do fan fe ka se fo Kana dinban tele kankan bolokinin fan ma. Ye so doilu tere ye Efirayimu kabila ta ri. Manase kabila la soilu ye woilu laminin na. Dan ye wala dinban wo fe a tele kankan bolomaran fan fe ka wa se fo Koojiba ma. **10** Efirayimu kabila la niyoro tere ye Kana dinban tele kankan bolokinin do. Manase kabila la niyoro tere ye dinban wo tele kankan bolomaran do. Koojiba le tere ye kabila fila bee dan di telebo ro. Aseri kabila la niyoro ye Manase kabila la niyoro tele kankan bolomaran do. Isakari kabila la niyoro ye Manase kabila la niyoro telebo ro. **11** Manase kabila la so doilu tere ye Isakari kabila la niyoro kondo, a ni Aseri kabila ta. So woilu ye Beti-Seyan so ni Ibileyamu so le ri, a bee ni a so mesenilu. Ka a la woilu kan, Dori so tere ye Manase kabila ta le ri, a ni Endori so ni Tanaki so ni Mekido so ni Nafeti la so mesen sawa, a bee ni a mooilu, a bee ni a so mesenilu. **12** Konin Manase kabila mooilu ma se Kanaankailu gbenna ka ii labo so woilu kondo. Wo le ro, Kanaankailu siini tora ye. **13** Wo bee ni a ta, Isirayelikailu ka fanka soron tuma men na, ii ka diyagboya baarailu la Kanaankailu kan. Koni Isirayelikailu ma woilu gben ka ii labo ye. **14** Lon do ro, Yusufu bonsonilu nara Josuwe teren, ka a fo a ye ko: «I ka niyoro kelen pe di andeilu ma nfenna? I ma a

yen, Allabatala ra jumaya ke andeilu ye ka an ke jama siyaman ba ri.» **15** Josuwe ka a fo ii ye ko: «Ni ai ka siya fo Efirayimu kabila la koyinke ma yoro dooman ai ro, ai ye wa duu matee Peresikailu ni Refayilu la tu koro.» **16** Yusufu bonsonilu ka a fo ko: «Tuna le, koyinke ma yoro wo dooman andeilu ro. Koni keleke sowontoro neelamanilu ye Kanaankailu bolo, menilu konin siini Beti-Seyan dinban do ni Beti-Seyan so mesenilu kondo ni Jisirele dinban do.» **17** Josuwe ka a fo Yusufu bonsonilu ye, men ye Efirayimu kabila ni Manase kabila ri ko: «Ai ka siya, ai fanka fanan ka bon. Ai ti nala danna niyoro kelen pe soronna. **18** Koyinkema yoro ri ke ai ta ri, men ye tu le ri. Ai ye wa a matee ka a bee muume ke ai ta le ri. Fanka ye Kanaankailu la. Keleke sowontoro neelamanilu le ii bolo. Koni ai ri se ii gbenna.»

18 Isirayelikailu bee wara i joon naden Silo so kondo, ka Alla la daa make faaninbon nawuli ka a lo ye. Wo ka a teren jamana bilani ii la fanka koro. **2** Koni Isirayelikailu kabila woronwula tun ma niyoro duu soron folo. **3** Josuwe ka a fo Isirayelikailu ye, ko, «Allabatala, ai failu Alla ka duu men don ai bolo, ai ri ta ko boro ke haan waati juman wa? **4** Ai ye ceailu suwandi kabilailu bee ro, kabila kelen ce sawa. N di woilu lawa jamana yoroilu bee rataamala. Jamana ye ja men ma, ii ri wo bee sebe an demen kanma jamana ratalala. Ii wa ban wo bee sebela, ii ri na n teren yan. **5** Ai ri jamana ratalan yoro woronwula ri. Yahuda kabila ri to ii la niyoro ro tele kankan bolokinin do. Yusufu bonsonilu ri to ii la niyoro ro tele kankan bolomaran do. **6** Ai ye niyoro woronwula wo toomasere ja sebe, ka na a di n ma. N di kalabe ke ai la kabila kelen kelenna ye an na Maari Allabatala jakoro. **7** Koni Lebi bonsonilu le ti nala niyoro soronna jamana kondo ai tema, baa ii ye Allabatala la sarakalaselailu le ri, baa Allabatala la sarakalase ye ii ce le ri. Kadi kabila ni Ruben kabila ni Manase kabila talante, woilu ra ii la niyoro soron Juriden Ba telebo ro. Allabatala la baaraden Musa ka ii la niyoro di ii ma.» **8** Nba, ii ka moo menilu suwandi ka wa jamana ragbe, woilu ka ii raben wali kanma. Sani ii ye wa, Josuwe ka jamarili di ii ma ko: «Ai ye wa jamana rataama, ka a ragbe kosebe. Jamana ye ja men ma, ai ye wo sebe ka na n teren yan. N di kalabe ke Allabatala jakoro Silo yan, sa bee ri a ta soron.» **9** Ii bora ye ka wa jamana rataama. Jamana ye ja men ma, ii ka wo bee sebe

kitabu lamininnin dɔ, ka so bɛ tɔɔilu fanan seɓe, ka jamana ratala yɔrɔ wɔrɔnwula ri. Ii banni wo la, ii ka ii kɔse ka na Josuwe tɛren daa make diya Silo. **10** Josuwe ka kalabe kɛ Allabatala jɔkɔrɔ Silo, ka jamana ratalan Isirayelikailu tema, kabila bɛ ni a ta. **11** Kalabe ka niyɔrɔ fɔlɔ mɛn ta, wo kɛra Beniyaminu kabila ta le ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta. Niyɔrɔ wo kɛra Yahuda kabila la niyɔrɔ ni Yusufu bɔnsɔnilu la niyɔrɔ tema. **12** Tele kankan bolomaran dɔ fan fɛ, niyɔrɔ wo dan tɛrɛ ye bɔla Juriden Ba le ma, ka wa tamin Jeriko so tele kankan bolomaran fudu fɛ, ka wa telebe rɔ ka tamin koyinke ma yɔrɔ fɛ, ka wa se fɔɔ wula kɔndɔ Beti-Abeni so da fɛ. **13** A ye bɔla ye ka wa tamin Lusi so tele kankan bolokinin fudu fɛ. Lusi ye kilila fanan ko Beteli. Dan ye bɔla ye ka wa Atirɔti Adari so la, mɛn ye koyinke kun dɔ Beti-Hɔrɔn duula rɔ so tele kankan bolokinin dɔ. **14** Koyinke wo telebe rɔ, dan ye tamin ka wa tele kankan bolokininma fan fɛ ka se fɔɔ Kiriyati Bali ma, mɛn ye kilila fanan ko Kiriyati-Jeharimu. A ye Yahuda kabila la so do le ri. Awa, Beniyaminu kabila la niyɔrɔ dan de tɛrɛ wo ri telebe rɔ. **15** Tele kankan bolokinin dɔ, a dan ye bɔla Kiriyati-Jeharimu so da la ka wa telebe rɔ fan fɛ ka se fɔɔ Nɛfitoha ji bɔ yɔrɔ rɔ. **16** A ye bɔla ye ka wa se koyinke sen ma, koyinke mɛn lɔni Beni Hinɔmu dinban da fɛ. Yɔrɔ wo ye Refayilu la dinban tele kankan bolomaran dɔ. Dan ye bɔla ye ka tamin Hinɔmu dinban tema Jebusikailu la tindi tele kankan bolokinin fudu fɛ, ka wa se fɔɔ En Rokɛla so ma. **17** A ye bɔla En Rokɛla ka wa tele kankan bolomaran fan fɛ ka se fɔɔ En Semɛsi ma, ka bɔ ye ka wa Keliyɔta so la. So wo jɔabɛnni Adumimu tindi la. Dan ye bɔla ye ka wa Bohan na kabakurun na. Bohan tɛrɛ ye Rubɛn dɛncɛ le ri. **18** Dan ka a tamin Araba koyinke jɔkɔrɔ a tele kankan bolomaran fan fɛ, ka jii Araba kɔndɔ. **19** ka wa Beti-Hɔkila koyinke tele kankan bolomaran fudu fɛ. A ye bɔla ye ka wa se Dalaba Kɔɔjilama ma tele kankan bolomaran dɔ, Juriden Ba ye bilala Dala wo rɔ yɔrɔ mɛn. Dan de tɛrɛ woilu ri tele kankan bolokinin dɔ. **20** Juriden Ba tɛrɛ ye dan de ri telebɔ rɔ. Awa, Beniyaminu kabila la bonkɔndɔlailu ka niyɔrɔ mɛn sɔrɔn, wo danilu le wo ri a fan bɛ rɔ. **21** Beniyaminu bonkɔndɔla la soilu le jin di: Jeriko, Beti-Hɔkila, Emɛka Kesisi, **22** Beti-Araba, Semarayimu, Beteli, **23** Abimu, Para, Ofira, **24** Kefara Hamoni, Ofini, a ni Keba. Wo bɛ ladennin ye so ba tan ni fila le ri, a bɛ ni a so mɛsenilu. **25** So mɛn ilu lara woilu kan, woilu le jin: Kibeyɔn, Rama, Beerɔti,

26 Misipa, Kefira, Mosa, **27** Rekemu, Iripeli, Tarala, **28** Sela, Helefu, Kibeya, Kiriyati a ni Jebusikailu la so, ni a ye Jerusalemu ri. Wo bɛ ladennin ye so ba tan ni naanin de ri, a bɛ ni a so mɛsenilu. Beniyaminu kabila ka niyɔrɔ mɛn sɔrɔn ka a kɛ ii ta ri, wo le wo ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta.

19 Kalabe ka niyɔrɔ filana mɛn ta, wo kɛra Simeyɔn kabila ta le ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta. Ii la niyɔrɔ lamininni Yahuda kabila la duu le la. **2** So mɛn ilu tɛrɛ ye ii la niyɔrɔ rɔ, woilu le jin: Bɛri-Seba, Molada, **3** Hasara-Suwali, Baala, Esɛmu, **4** Elitolada, Betulu, Horima, **5** Sikilaka, Beti-Marikabɔti, Hasara-Susa, **6** Beti-Lebabota, a ni Saruwen. Woilu bɛ ladennin ye so ba tan ni sawa ri, a bɛ ni a so mɛsenilu. **7** So mɛn ilu lara woilu kan, woilu ye Ayin ni Rimɔn di, a ni Etera ni Asan. So ba naanin de woilu ri, a bɛ ni a so mɛsenilu. **8** So mɛsen mɛn ilu bɛ ye so woilu laminin dɔ, woilu fanan ye a rɔ, ka wa se fɔɔ Baalata Bɛri so ma, mɛn tɔɔ fanan ko Nɛkɛbi Ramati. Simeyɔn kabila ka niyɔrɔ mɛn sɔrɔn, woilu le wo ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta. **9** Awa, ikomin Yahuda kabila la niyɔrɔ tun ka bon ii ma, Josuwe ka a fan do ta ka wo kɛ Simeyɔn kabila ta ri. Wo le kɔsɔn Simeyɔn kabila la niyɔrɔ lamininni de Yahuda kabila la duu la. **10** Kalabe ka niyɔrɔ sawanan mɛn ta, wo kɛra Sabulɔn kabila ta le ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta. Ii la niyɔrɔ dan tɛrɛ ye wala fɔɔ Sarida so la. **11** A ye bɔla ye ka wa telebe fan fɛ ka wa se fɔɔ Mareyali so ma, ka bɔ ye ka wa Dabɛseta so la, ka bɔ ye ka wa dinban ma, mɛn ye Jokineyamu so telebɔ rɔ. **12** Ka bɔ Sarida so fan gbɛrɛ fɛ, dan tɛrɛ ye wala telebɔ fan fɛ ka wa se Kisilɔta Tabɔri mara ma, ka bɔ ye ka wa Daberata so la, ka tamin ye ka wa fɔɔ Jafiya so la. **13** A ye bɔla ye ka wa telebɔ fan fɛ, ka wa se fɔɔ Kati-Hɛfɛri so ni Eti Kasini so la, ka bɔ ye ka wa Rimɔn so la, ka tamin ye ka wa Neya so la. **14** Dan ye taminna Neya so tele kankan bolomaran dɔ ka wa Hanatɔn so la, ka bɔ ye ka wa dan Ifita Eli dinban dɔ. **15** So ba tan ni fila le tɛrɛ Sabulɔn kabila la niyɔrɔ wo rɔ, a bɛ ni a so mɛsenilu. So tan ni fila doilu le jin: Katati, Nahalali, Simirɔn, Idala, a ni Betilehemu. **16** Sabulɔn kabila ka niyɔrɔ mɛn sɔrɔn, a ni a so bailu ni a so mɛsenilu, woilu le wo ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta. **17** Kalabe ka niyɔrɔ naaninnan mɛn ta, wo kɛra Isakari kabila ta le ri, bonkɔndɔla bɛ ni a ta. **18** Ii la niyɔrɔ soilu le jin di: Jisirele, Kesulɔta, Sunɛmu, **19** Hafarayimu, Siyɔn, Anaharati, **20** Rabita, Kisiyɔn, Ebɛsi, **21** Remɛta, En

Kanimu, En Hada, a ni Beti-Pasesa. **22** Ii la niyoro dan de tere sela Tabori koyinke ma, ka bo ye ka wa Sahasuma so la, ka bo ye ka wa Beti-Semesi so la, ka bo ye ka wa dan Juriden Ba la. So ba tan ni woro tere ye ii la niyoro ro, a bee ni a so mesenilu. **23** Isakari kabila ka niyoro men soron, a ni a so bailu ni a so mesenilu, woilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **24** Kalabe ka yoro loolunan men ta, wo kera Aseri kabila ta le ri, bonkondola bee ni a ta. **25** Ii la niyoro soilu le jin: Helikata, Hali, Beten, Akisafu, **26** Alameleka, Amadi, a ni Misala. Ii la niyoro telebe ro, dan ye wala Karameli koyinke ni Sihori Libinati la. **27** A ye bola ye ka wa Beti-Dakon fan fe telebo ro, ka wa se foo Sabulon kabila la niyoro dan ma, a ni Ifita Eli dinban ma. A ye bola ye ka wa tele kankan bolomaran fan fe, ka wa se Beti-Emeki so ma, a ni Neyeli so ma. A ye bola ye ka wa sila kolo kelen wo kan, ka tamin Kabuli so la, a ni Abidon so ni Rehobu so ni Hamon so ni Kana so, ka wa dan Sidon so ba da la. **29** Dan ye bola ye ka wa Rama so, ka wa se Tiri so ma, men lamininni jin na. A ye bola ye ka tamin Hosa so fan fe ka wa dan Koojiba la so doilu torofe, Akisibu mara ro. **30** Yoro wo so bee ladennin kera so ba muwan ni fila le ri, a bee ni a so mesenilu. **31** Aseri kabila ka niyoro men soron, a ni a so bailu ni a so mesenilu, woilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **32** Kalabe ka niyoro worona men ta, wo kera Nafitali kabila ta le ri, bonkondola bee ni a ta. **33** Ii la niyoro dan tere ye bola Helefu so ni jiribu ba le la, ni a ye Sananimu so da la, ka wa Adami Nekebu so la. A ye bola ye ka wa Jabuneyeli so la, ka bo ye ka wa Lakumu so la, ka bo ye ka wa dan Juriden Ba la. **34** Wo ko ro, dan tere ye wala telebe fan fe ka tamin Asinoti Tabori so la ka wa se Hukoki so ma. Sabulon kabila la niyoro tere ye dan de ri tele kankan bolokinin do. Aseri kabila la niyoro tere ye dan de ri telebe ro. Juriden Ba tere ye dan de ri telebo ro. **35** Ii la niyoro so menilu lamininni jin na, woilu le jin: Sidimu, Seri, Hamati, Rakata, Kinereti, **36** Adama, Rama, Hasori, **37** Kedesi, Edereyi, En Hasori, **38** Yiron, Mikidali Eli, Horemu, Beti-Anati, a ni Beti-Semesi. Wo bee ladennin kera so ba tan ni konondo le ri, a bee ni a so mesenilu. **39** Nafitali kabila ka niyoro men soron, a ni a so bailu ni a so mesenilu, woilu le wo ri, bonkondola bee ni a ta. **40** Kalabe ka niyoro woronwulana men ta, wo kera Daan kabila ta le ri, bonkondola bee ni a ta. **41** Ii la niyoro soilu le jin: Sora, Esitahola, Iri Semesi, **42** Saalabin, Ajalon, Jitila,

43 Elon, Timina, Ekeron, **44** Eliteke, Kibeton, Baalata, **45** Jehuda, Bene Beraka, Kati-Rimon, **46** Jarakon tenkeilu, Rakon, a ni duu men ye Jafa so laminin do. **47** Daan kabila ka niyoro men soron, a ni a so bailu ni a so mesenilu, wo le wo ri, bonkondola bee ni a ta. Koni ii la duu bosira le ii la. Wo ko ro, ii wara Lesemu so kele. Ii ka so mira ka sokondo mooilu bee faa fanmuru la, ka ii sii ye. Ii ka ii benba too la so wo la, ka a kili ko Daan. **49** Nba, Isirayelikailu banda jamana bee ratallala tuma men na, ii ka niyoro do di Nun dence Josuwe fanan ma. **50** A ka so men jinin ii fe, ii ka wo di a ma ikomin Allabatala ka a fo ja men ma. Ii ka Timinata Sera so le di a ma, men ye Efirayimu kabila la koyinke ma yoro ro. Josuwe ka so wo lo kokura ka a sii ye. **51** Awa, Alla la sarakalasela Elasari ni Nun dence Josuwe ni Isirayelikailu la jemooilu ka kalabe ke ka niyoro do di kabila kelen kelenna bee ma. Ii ka kalabe wo ke Allabatala jakoro a la faaninbon da la Silo. Ii ka jamana bee ratallan ka ban wo ja le ma.

20 Allabatala ka a fo Josuwe ye ko: **2** «I ye a fo Isirayelikailu ye ko ii ye so doilu suwandi ka ii ke makandanni soilu ri, ikomin n ka a fo ai ye ja men ma ka fara Musa la. **3** Ni moo do filira ka moo faa, ka a teren a ma a lawuli a ma, wo tii ri se a borila ka wa a jere makandanni so woilu la. Wo ro, a ri a jere tala sayabato soron jooon na, men ka kan ka wo ta sara. **4** Ni moo faala ka a bori ka wa so woilu do la, a wa se ye, a ye a lo so donda la folo. Ko men taminni, a ri wo jafa so maa bakoroiu ye ye. Woilu ri a ladon so kondoo ka siibon di a ma. A ri to ii wara ye. **5** Ni sayabato ta saralila ka moo faala kosaran foo so kondoo, sokondo mooilu kana moo faala don wo bolo, baa moo faala ma moo wo faa a lagboyaje ma. A ka a faa le, a ma a lawuli a ma. **6** Moo faala ye to so kondoo ye foo jama wa ban a la kititeela ka a fo ko tupa wo ro, ko a ma a lawuli a ma ka moo wo faa. Ii wa ban kiti wo teela, a ye to so kondoo ye folo foo Alla la sarakalasela kuntiiba wa sa, men konin ye kuntiibaya la waati wo la. Ni wo sara, moo faala ri se a kosela a jere wara, a ka a bori ka bo so men kondoo.» **7** Awa, Isirayelikailu ka so sawa bila a dan na Juriden Ba telebe ro ka ii ke makandanni soilu ri. Ii ka Kedesi suwandi a ni Sekemu ni Kiriya Ariba. Kedesi, men ye Kalile mara ro, wo ye Nafitali kabila la duu koyinke ma yoro le ro. Sekemu ye Efirayimu kabila la duu koyinke ma yoro ro. Kiriya Ariba ye kilila fanan ko Heburon. Wo ye Yahuda kabila

la duu koyinke ma yoro rɔ. **8** Ii ka so sawa fanan bila a dan na Juriden Ba koma, Jeriko so telebo rɔ. Ii ka Beseri suwandi, a ni Ramotu ni Kolan. Beseri ye wula kondɔ Ruben kabila la duu rɔ. Wula wo ye gbekannan ba rɔ ye. Ramotu ye Kadi kabila la duu rɔ Kiliyadi jamana kondɔ. Kolan ye Manase kabila la duu rɔ Basan jamana kondɔ. **9** Isirayelikailu ka so woilu suwandi ka ii ke makandanni soilu ri. Ni Isirayelika do wala Isirayelikailu la london do ka mɔɔ do faa ka a teren a ma a lawuli a ma, wo tii ri se a borila ka wa a jere makandan so woilu do kondɔ ka a jere tala sayabato sɔrɔn jɔɔn wo la, men ka kan ka wo ta sara. A ri to ye sa a kana faa sani a la kiti ye ban teɛla.

21 Lebi bɔnsɔnilu la kabila kuntiilu wara Alla la sarakalasela Elasari ni Nun dence Josuwe teren ye, a ni Isirayelika doilu la kabilailu kuntiilu. **2** Ii wara woilu teren Silo so kondɔ Kanaan jamana rɔ. Ii ka a fɔ ii ye ko: «Allabatala ka jamarili di ka fara Musa la ko so doilu ye di an ma, menilu ri ke an siiyɔrɔilu ri. Ko duu fanan ye di an ma so woilu laminin dɔ, men di ke an na kolofenilu damajinin diyailu ri.» **3** Nba, ka ben Allabatala la jamarili wo ma, Isirayelikailu ka so doilu ni woilu kolofenilu damajinin diyailu di Lebi bɔnsɔnilu ma. So woilu tere ye Isirayelika doilu la duukoloilu kan. **4** Mateɛli ka Kohati la bonkɔndɔla fɔlo mira. Wo rɔ, Isirayelikailu ka so tan ni sawa di Alla la sarakalasela Haruna la denbaya ma, baa Haruna la denbaya tere ye Kohati la bonkɔndɔla fan kelen de ri. Ii ka so menilu di, woilu ye Yahuda kabila la duu rɔ, a ni Simeyɔn kabila ta, ni Beniyaminu kabila ta. **5** Isirayelikailu ka so tan de di Kohati la bonkɔndɔla tɔilu ma. So woilu ye Efirayimu kabila la duu rɔ, a ni Daan kabila ta, ni Manase kabila talante ta. **6** Ii ka so tan ni sawa fanan di Kerison na bonkɔndɔla ma. So woilu ye Isakari kabila la duu rɔ, a ni Aseri kabila ta, ni Nafitali kabila ta, ni Manase kabila talante ta, wo men ye Basan jamana rɔ. **7** Ii ka so tan ni fila le di Merari la bonkɔndɔla ma. So woilu ye Ruben kabila la duu rɔ, a ni Kadi ta ni Sabulon ta. **8** Isirayelikailu ka so woilu di Lebi bɔnsɔnilu ma, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. Ii ka a ke ten ka a ben Allabatala la jamarili ma, a ka men di ka fara Musa la. **9** Awa, Haruna la denbaya bɔni Kohati la bonkɔndɔla le rɔ, men ye Lebi bɔnsɔnilu rɔ. Isirayelikailu ka kalabe ke tuma men na, kala ka Kohati la bonkɔndɔla fɔlo le ta. Wo rɔ, Isirayelikailu ka soilu di Haruna la denbaya

fɔlo ma. Ii ka so doilu di ii ma Yahuda kabila la duu rɔ, a ni Simeyɔn kabila ta. **11** Ii ka Kiriyaɔi Ariba so ni a laminin duu di ii ma. So wo ye Yahuda kabila la duu koyinke ma yoro rɔ. A tɔɔ lani tere Ariba la, men ye Anaki fa ri. Kɔni a tɔɔ le sisen ko Heburɔn. **12** Kɔni Heburɔn so sɛnɛilu ni a so mesɛnilu tun dira Jefundence Kalebu ma fɔlo ka a ke a ta ri. **13** Heburɔn tere makandanni so do le ri. Ii ka Heburɔn so di Alla la sarakalasela Haruna la denbaya ma, ka Libina so la wo kan, a ni Jatira ni Esitemoha, **15** Holɔn ni Debiri ni Ayin ni Juta a ni Beti-Semesi. Wo bee ladennin kera so kɔnɔndɔ le ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. So woilu bee ye Yahuda kabila la duu rɔ, a ni Simeyɔn kabila ta. **17** Ii ka Kibeyɔn ni Keba fanan di ii ma, a ni Anatɔti ni Alamɔn. Wo bee ladennin kera so naanin de ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. So naanin wo bee ye Beniyaminu kabila la duu rɔ. **19** Awa, Haruna la denbaya, Alla la sarakalaselailu kɔnin, ii ka so tan ni sawa sɔrɔn, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **20** Wo kɔ rɔ, Isirayelikailu ka soilu di Lebi bɔnsɔn Kohati la bonkɔndɔla denbaya tɔilu ma. So woilu ye Efirayimu kabila la duu le rɔ. **21** Ii ka Sekemu so di ii ma ye, men ye Efirayimu kabila la duu koyinke ma yoro rɔ. Sekemu ye makandanni so le ri. Ii ka Keseri so fanan di ii ma, a ni Kibisayimu ni Beti-Hɔrɔn. Wo bee ladennin kera so naanin de ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **23** Ii ka so doilu di ii ma Daan kabila la duu rɔ fanan. Ii ka Eliteke di ii ma ye, a ni Kibetɔn ni Ajalɔn ni Kati-Rimɔn. Wo bee ladennin kera so naanin de ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **25** Ka a la wo kan, ii ka so doilu fanan di ii ma, Manase kabila talante la duu rɔ, Tanaki a ni Kati-Rimɔn kɔnin. Wo bee ladennin kera so fila le ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **26** Nba, Isirayelikailu ka so tan woilu di Kohati la bonkɔndɔla denbaya tɔilu ma, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **27** Wo kɔ rɔ, Isirayelikailu ka so doilu di Lebi bɔnsɔn Kerison la bonkɔndɔla ma Manase kabila talante la duu rɔ, men ye telebo rɔ. Ii ka Kolan di ii ma. Kolan ye makandanni so do le ri. A ye Basan jamana rɔ. Ii ka Besetera fanan di ii ma. Wo bee ladennin kera so fila ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **28** Ii ka so doilu fanan di ii ma Isakari kabila la duu rɔ. Ii ka Kisiyɔn di ii ma ye, a ni Daberata ni Jaramutu ni En Kanimu. Wo bee ladennin kera so naanin de ri, a bee ni a kolofenilu damajinin diyailu. **30** Ka a la woilu kan, ii ka so doilu di ii ma Aseri kabila la duu

22 Nba, Josuwe ka Ruben kabila makili, a ni Kadi kabila ni Manase kabila talante. **2** A ka a fɔ ii yɛ ko: «Allabatala la baarden Musa ka jamarili menilu di, ai ra wo bɛɛ kɛ kɔɔnɔma. N ka jamarili menilu di, ai ra wo bɛɛ fanan kɛ a jɔa ma. **3** Waati jan kɔrɔ haan bi, ai ma ai ban ai badenma Isirayelikailu demenna. Ai Maari Allabatala ka ai lo mɛn kɛla, ai ra wo kɛ. **4** Ai Maari Allabatala ka lahidi ta ko a ri ai badenmailu

Joshua

Isirayelikailu jama bee ma. **19** Ko ni a ye ai jana ko ai la jamana ma ben Allabatala bato le ma, ai ye ai kose a la jamana ma, a la daa make faaninbon lani men kondō. Ko ai ye wa ai sii andeilu fe ye. Ko kōni ai kana saraka janin diya gberē lō ai jerē yē, ka wo la an na Maari Allabatala ta kan. Ko ai kana murunti Allabatala kanma ten, wala ka murunti andeilu ma. **20** Ko ai jerē ka a lōn ko Serahi dence Akan ka kojuu ba ke waati taminni, baa a ka fen do ta, Allabatala tun ka tōn sii men tala. Ko Allabatala la mōne ma se Isirayelikailu bee ma wo rō wa? Ko Akana kelen ma faa a la kojuu koson de?» **21** Ruben kabila ni Kadi kabila ni Manase kabila talante ka kabila gberēilu la bonkōndōlailu jēmōoilu jabi. **22** Ii ka a fō ko: «Alla le ye Sebeētii ri, ale le ye Allabatala ri! Alla le ye Sebeētii ri, ale le Allabatala ri! Ale ka a lōn andeilu ka saraka janin diya lō kun men na. Fo Isirayelikailu fanan ye a lōn. Ni a kera kojuu ba le ri Allabatala ma, wala murunti ko ri a kanma, ii ka kan ka an halaki bi. **23** An ma saraka janin diya wo lō an bō kanma Allabatala la sila kan. An ma a lō sarakailu janinta kanma, wala ka suman sarakailu wala jususuma sarakailu bō a kan. Ni an ka a lō kun woilu le la, Allabatala jerē ye wo hake bō an dō. **24** Kōni wo ko tē. An ka a lō hamin de koson, baa an silanni de ko ai bōnsōnilu kana a fō an bōnsōnilu ye sini nato ko: «De numan ye ai ni Isirayelikailu Maari Allabatala tema? **25** Allabatala jerē le ma Juriden Ba bila an ni ai Ruben kabila ni Kadi kabila mōoilu tema wa? Ai niyoro foyi le tē Allabatala fe.» Nba, ni wo kera, ai bōnsōnilu ri ke sababu ri an bōnsōnilu ri Allabatala bato boloka. **26** Wo le koson an ka a fō ko an di saraka janin diya jin lō. Kōni an ma a lō ko an ye saraka janintailu janinna a kan, wala ka saraka gberēilu bō a kan. **27** An ka a lō le, sa a ri ke sereya ri ai ni andeilu tema, a ni ai bōnsōnilu ni an bōnsōnilu tema, ko andeilu fanan ye Allabatala jakoro. Ko an fanan ye an na saraka janintailu janinna ye, ka an na saraka gberēilu ni jususuma sarakailu fanan bō a ye ye. Saraka bō diya wo ri ke sababu ri, ai bōnsōnilu ti nala a fōla an bōnsōnilu ye sini nato ko, «ai niyoro foyi tē Allabatala fe.» **28** An ka a fō ko lon do rō ni ii ka kuma wo fō an ye, wala an bōnsōnilu ye, an di a fō ii ye ko, «ii ye Allabatala saraka janin diya bisiki wo ragbe. Ko an benbailu le ka wo lō. Ko kōni ii ma a lō saraka janinta kanma, wala ka saraka gberē bō a kan de. Ko ii ka a lō sa a ri ke sereya ri ai ni andeilu tema.» **29** Nba, a miriya tē an na fewu ka

murunti Allabatala kanma ka bō a la sila kan. An ma saraka janin diya wo lō saraka janintailu janin kanma a kan, wala ka suman saraka wala sarakailu gberēilu bō a kan. An tē a fe ka saraka bō saraka janin diya si kan, fō an Maari Allabatala saraka janin diya, men ye a la daa make faaninbon donda la.» **30** Nba Ruben kabila ni Kadi kabila ni Manase kabila ka kuma men fō, wo diyara Alla la sarakalasela Finehasi ni jama la jēmōō tan wo yē, Isirayelikailu denbaya kuntii menilu nani Finehasi fe kōnin. **31** Alla la sarakalasela Elasari dence Finehasi ka Ruben kabila ni Kadi kabila ni Manase kabila talante jabi: «An bee ka a lōn sisen ko Allabatala ye an fe, baa a miriya tere ye an na ko ai ka kojuu ba men ke Allabatala la, ai ma wo ke. Wo rō, ai ra Isirayelikailu lakandan Allabatala bolo, baa ai ma a fanka labe andeilu bee kan.» **32** Nba, Alla la sarakalasela Elasari dence Finehasi ni jēmōō tan woilu bōra Ruben kabila ni Kadi kabila wara Kiliyadi jamana rō, ka ii kose Kanaan jamana rō. Ii seni ye, ii ka danteeli ke Isirayelikailu ye. **33** Danteeli wo diyara ii ye. Ii ka Allabatala tando. Ii miri tere ye a la ja men ma kōrōman ko ii ri wa Ruben kabila ni Kadi kabila kele ka ii la jamana ratijan, kōnin danteeli wo koson ii ma ii miri wo ma butun. **34** Ruben kabila ni Kadi kabila ka saraka bō diya tō la ko «Sereya le a ri an tema ko Allabatala kelen pe le Alla ri.»

23 Awa, Allabatala ka here di Isirayelikailu ma waati jan koro, ka ii bō ii juuulu bolo, menilu ye ii laminin dō. Josuwe tun da ke mōobakoro ba ri. **2** Lon do rō, Josuwe ka Isirayelikailu bee makili, a gbengben ii la mōobailu ni ii la jēmōoilu ni ii la kititeelailu ni ii la kuntiilu. A ka a fō ii ye ko: «N da ke mōobakoro ba ri. **3** Ai Maari Allabatala ka ko menilu ke jamana jin mōoilu la ai koson, ai ka wo bee yen. Baa ai Maari Allabatala jerē le ka ii kele ai ye. **4** A ragbe, yoro men ye bōla Juriden Ba la ka wa se fō Kōoji ba ma telebe rō, n ka kalabe ke ka duu wo bee ratala ai la kabilailu tema. N ka siya menilu kele ka ii la duu mira ii la, a ni siya menilu la duu ma mira ii la fōlo, n ka wo bee di ai ma ka a ke ai ta ri. **5** Ai Maari Allabatala jerē le ri mōō woilu gben ka ii mabō ai la. Ale le ri a ke, ii ri ii bori ai jē. Ai ri ii la jamana mira ka a ke ai ta ri, ikomin ai Maari Allabatala ka lahi di ta ai ye ja men ma. **6** «Fen fen sebeni Musa la sariya kitabu rō, ai ye ai seēbe don kosebe wo bee bonya ma ka wo ke. Ai kana bō sila wo kan ja si ma. **7** Ai kana dūyōnya don

ai ni siya gberẽilu tema, menilu ye ai tema fɔlɔ. Ai kana ii maarilu tara, ai kana ai kali woilu tɔɔ la. Ai kana ai tin birin ii jana ka ii bato. **8** Ai ye ai fasa ai Maari Allabatata ma, ikomin ai darini a kela ja men ma kɔrɔman haan bi. **9** Allabatata ka siya ba ni fankamailu le gben ka bɔ ai jɛrɔ. Haan bi woilu si ma se a lola ai yɛ. **10** Ai rɔ mɔɔ kelen di se ai juuilu mɔɔ waa kelen gbenna, baa ai Maari Allabatata le ye keɛ kela ai yɛ, ikomin a ka a lahidi ta ai yɛ ja men ma. **11** Nba, ai ye ai janto ai jɛrɛ rɔ koseɛbe ka ai Maari Allabatata kanin. **12** «Kɔni ni ai ka ai ban Alla rɔ ka kafu siyailu kan, menilu kɔnin ye ai tema fɔlɔ, ka woilu denmusoilu furu, ka teriya don ai ni ii tema, **13** ai ye la a la ko ai Maari Allabatata ti nala siya woilu gbenna ai jɛ butun. Siya woilu ri ke ikomin miralifen, men di ai mira, ka ke ikomin denka, ai nato bela men kɔndɔ. Ii ri ke ikomin gbiɛ, men di ai gbasi ai kɔ rɔ, ka ke ikomin wɔnin, men ye ai jailu rɔ. A laban na, ai ri tunun jamana juma jin kɔndɔ, ai Maari Allabatata ka men di ai ma. **14** «Nba, a tɛ men bake n na waati ri se. Ai ka a lɔn ai jusukun ni ai sɔnɔmɛ bɛɛ rɔ ko ai Maari Allabatata ka lahidi juma menilu ta ai yɛ, ko wo si ma to ye, a ma men dafa. A ka lahidi wo bɛɛ dafa ai yɛ. Lahidi si ma to ye, a ma men dafa. **15** «Kɔni a ka a la lahidi juma bɛɛ dafa ja men ma, a ri a la masilannikan bɛɛ ke ai la wo ja le ma, fɔɔ ka ai halaki jamana juma jin kɔndɔ, a ka men di ai ma. **16** Ai Maari Allabatata ka teriya men ta ka a don ai ni a tema, ni ai ka ai ban wo jamariliilu bonyala fo ka wa ai birin maari gberẽilu jɛ ka woilu bato, Allabatata ri mɔnɛ ai kanma koseɛbe. Ni wo kera, ai ri halaki jona jamana juma jin kɔndɔ, a ka men di ai ma.»

24 Nba, Josuwe ka Isirayelikailu la kabilailu bɛɛ laden Sekemu. A ka Isirayelikailu la mɔɔbailu makili, a ni jama jɛmɔɔilu ni kititɛɛlailu ni kuntiilu. Ii bɛɛ nara ii lɔ Alla jakɔrɔ. **2** Josuwe ka a fo jama bɛɛ ladennin ye ko: «Isirayelikailu Maari Allabatata ka a fo ko: «Fɔlɔfɔlɔ, ai benbailu siini tɛrɛ Efirati Ba kɔ. Ai benba Teraki tɛrɛ ye wo do le ri, men ye Iburahima ni Nakɔri fa ri. Ai benbailu tɛrɛ ye maari gberẽilu le batola ye. **3** Kɔni nde le ka ai benba Iburahima labo jamana wo rɔ Efirati Ba kɔ, ka a ta ka wa a ri Kanaan jamana bɛɛ rɔ. N ka a dence Isiyaka di a ma, ka a bɔnsɔnilu siyaya. **4** N ka dence fila di Isiyaka ma, Yakuba ni Esawu. N ka Seyiri koyinke ma yɔrɔilu di Esawu ma, ka a ke a ta ri. Kɔni Yakuba ni a denceilu

wara Misiran. **5** Wo ke men jin, n ka Musa ni Haruna lawa ai benbailu ma Misiran. N ka Misirankailu gbasi tɔrɔya siyaman na ye, ka ban ka ai labo jamana wo kɔndɔ. **6** N ka ai benbailu labo Misiran jamana rɔ tuma men na, ii wara se Kɔɔji Fararɔbin ma. Misirankailu ka ii kɔsaran sowontoroilu ni soilu la. **7** Ai benbailu ka ii makasi nde Allabatata yɛ, ko n ye ii demen. N ka dibi don ii ni Misirankailu tema. N ka kɔɔji lana Misirankailu kan, ka ii bɛɛ latunun. N ka men ke Misirankailu la, ai jɛrɛ ka wo lɔn. Wo kɔ rɔ, ai ka waati jan ke wula kɔndɔ. **8** N ka ai lawa Amɔrikailu la jamana kɔndɔ, men ye Juriden Ba telebo rɔ. Amɔrikailu ka ai keɛ, kɔni n ka ii bila ai fanka kɔrɔ. Ai ka ii la jamana mira ka a ke ai ta ri, ka a masɔrɔn n tɛrɛ ye ii halakila ai jɛ le. **9** Sipɔri dence Balaki fanan wulira ko a ye ai keɛla. Mowabukailu la mansa le tɛrɛ a ri. A ka kela lawa Beyɔri dence Balami ma, ko a ye na ai danka. **10** Kɔni n ma sɔn Balami ye ai danka. Wo le rɔ, a ka duwawu le ke ai yɛ. N ka ai tala Balaki bolo wo ja le ma. **11** Wo kɔ rɔ, ai ka Juriden Ba tɛɛ ka wa se Jeriko so ma. Jerikokailu ka ai keɛ, kɔni n ka ii bila ai la fanka kɔrɔ. Amɔrikailu fanan ka ai keɛ, a ni Peresikailu ni Kanaankailu ni Hetikailu ni Kirikasikailu ni Hifikailu ni Jebusikailu. Kɔni n ka woilu bɛɛ bila ai la fanka kɔrɔ. **12** N ka woilu masilan, ka ii gben ai jɛrɔ. Ai la fanmurutilu ni ai la biɛɛlu ma ke sababu ri de ko ai sera ii la. Nde le ka ii gben ikomin n ka Amɔrikailu la mansa fila gben ja men ma. **13** N ka duu di ai ma ten, ai ma men sɛnɛ. N ka soilu di ai ma ka ai sii woilu kɔndɔ, soilu ai ma menilu lɔ. N ka resenfeilu ni olibiye tuilu di ai ma, ai ma menilu turu. Ai ye resenju ni olibiyeju woilu denilu dɔɔnna.» **14** «Ai ye silan Allabatata ye sisen, ka a la sila taama gbeya ni kankelentiiya rɔ. Ka ai benbailu to Efirati Ba kɔ, ii tɛrɛ ye maari doilu batola. Ka ii to Misiran, ii tɛrɛ ye dogberẽilu batola. Sisen, ai ye maari woilu bɛɛ to ye, ka Allabatata bato. **15** Ni Allabatata bato ma di ai ye, ai ye maarilu suwandi bi, ai ye a fe ka menilu bato. Ai benbailu tɛrɛ ye maari menilu batola Efirati Ba kɔ, ai ye woilu suwandi. Ni wo tɛ, ai ye Amɔrikailu la maarilu suwandi, baa ai siini Amɔrikailu la jamana le rɔ jin. Nde kɔnin ni n na denbaya, andeilu ri Allabatata bato.» **16** Jama ka Josuwe jabi: «Wo kuma tɛ! Andeilu ti nala an banna Allabatata dɔ ka maari gberɛ bato, **17** baa an Maari Allabatata le ka andeilu ni an benbailu labo jɔnya rɔ Misiran. Ale le ka tɔɔmasereilu ke an jɛrɛ jana. Ale le ka an nakanda an na taama bɛɛ

rɔ, ka an nakanda siyailu tema, an taminda menilu la jamana rɔ. **18** A ka siyailu bee gben ka ii bo an ne, hali Am̄rika menilu siini tere jamana nin do. Wo le koson, andeilu fanan di Allabatala le bato, baa ale le ye an Maari Alla ri.» **19** Josuwe ka a fo jama ye ko: «Ai ti nala sela Allabatala batola, baa Alla seniman de. A te son muume ai ye batofen gberɛ la ale kan ka a bato. Ni ai ka a la sariya tɔnan ka kojuuile ke, a ti nala yafala ai ma. **20** Allabatala ka kojumailu ke ai ye. Koni ni ai ka a bato boloka ka wa siyailu maarilu bato, a ri wuli ai kanma. A ri kojuu ke ai la ka ai halaki.» **21** Jama ka Josuwe jabi: «Een de! An te son ka siyailu maarilu bato. An di Allabatala doron de bato.» **22** Josuwe ka a fo ko: «Ai ra ke ai jere sere ri ko ai ra Allabatala suwandi ko ai ri a bato.» Ii ka a fo ko: «Don, an ye an jere sere ri.» **23** Josuwe ka a fo ko: «Koni batofen menilu ye ai bolo munun, siya gberɛilu ye menilu batola, ai ye wailu bee ratɔnan fewu! Ai ye ai jusu lateɛ fewu ko ai ri Isirayelikailu Maari Allabatala la sila taama ka ke a ta le ri fewu.» **24** Jama ka Josuwe jabi: «An di an Maari Allabatala bato, ka a la jamariliilu mira ka wailu ke.» **25** Wo lon, Josuwe ka teriya sisi Isirayelikailu ni Allabatala tema Sekemu so kondɔ ye. A ka sariya di ii ma, a ni jamariliilu. **26** Josuwe ka wailu sebe Alla la sariya kitabu rɔ. Wo ko rɔ, a ka kabakurun ba do ta ka a lalo jiriju do korɔ Allabatala la yoro seniman dafɛ. **27** Josuwe ka a fo jama bee ye ko: «Ai ye kabakurun nin dagbe. A ye an na sereya ri. Allabatala ka kuma men bee fo an ye yan, kabakurun nin da wo bee men. A laloni yan ka ai hankili bila a rɔ ko ai kana ai ban ai Maari Alla rɔ.» **28** Josuwe banni kumala jama ye, a ka sila di ii ma. Bee wara a wara. **29** Nba, ko wailu bee taminni ko, Nun dence Josuwe sara, men ye Allabatala la baarden di. A ka san keme ni san tan de soron. **30** Ii ka a su don a jere la niyoro rɔ, men dira a ma Timinata Sera so kondɔ. So wo ye Efirayimu kabila la koyinke ma yoro le rɔ, Kaase Koyinke tele kankan bolomaran do. **31** Isirayelikailu ka Allabatala bato Josuwe la tele bee rɔ. Ii tora a batola mabakorɔilu fanan na tele bee rɔ, Josuwe sara ka mabakorɔ menilu to ye konin. Allabatala tun ka kopuma menilu ke Isirayelikailu ye, mabakorɔ wailu ka wailu bee yen. **32** Isirayelikailu nara Yusufu su kolo menilu ri ka bo Misiran, ii wara wailu don Sekemu. Fɔlofɔlo ii benba Yakuba ka wodigbe keme bo ka yoro wo san Hamori la mawilu ma. Hamori tere ye Sekemu fa le ri. Yoro wo kera Yusufu bɔnsɔnilu ta le ri. **33**

Haruna dence Elasari sara tuma men na, ii ka a su don Kibeya. Yoro wo le dira a dence Finehasi ma. A ye Efirayimu kabila la koyinke ma yoro rɔ.

Ruth

1 Kelekuntiilu tere ye moolu marala waati men na Isirayelika la jamana ro, konkɔ ba donda ye waati wo ro. Wo tuma cee do siini tere Betilehemu so kondɔ, men ye Yahuda la kabila la duu ro. Cee wo too ko Elimeleki. A muso too ko Nahomi. Dence maa fila tere ye ii bolo. Kelen too ko Malon, do too ko Kiliyon. Elimeleki ni a la denbaya boni Efirata la buruju le ro. Awa, konkɔ ba wo kera sababu ri, Elimeleki ka a muso ni a dence maa fila ta ka wa Mowabu la jamana ro. Ii taara ii sii ye. **3** Wo taminni ko ro, Elimeleki sara ka a muso Nahomi kelen to, a ni a dence maa fila. **4** Waati wo taminni ko ro, a dence maa fila wo ka Mowabuka muso fila furu. Kelen too ko Oropa. Do wo too ko Ruti. Nba, Nahomi ni a denceilu ka san tan de ke Mowabu la jamana ro. **5** Wo ko ro, Malon ni Kiliyon sara ka ii na Nahomi kelen to, dentanya ni cetanya ro. **6** Lon do ro, ka Nahomi to Mowabu la jamana ro, a fora a jana ko Allabatala ra a la jumaya yiraka a la moolu la. Ko a ka balo ko lanɔɔya ii ye. Wo ro, Nahomi ni a biranmuso fila ka ii raben ko ii wato Nahomi wara Betilehemu. **7** Ii bora i jɔɔn fe ii sii diya korɔ ro ka sila mira ka wa Yahuda la kabila la duu ro. **8** Ka ii to sila kan, Nahomi ka a fo Oropa ni Ruti ye ko: «Sisen, ai fila bee ye i kose ka wa ai nailu wara. Allabatala ye a la kaninteya yiraka ai la, ikomin ai ka kaninteya yiraka ai ceeilu la, menilu sani, a ni nde jere la. **9** Allabatala ye ai ben here ma cee kura wara.» A banni wo fola, a ka ii sunbu, ii tere ye fara bolo le ma. Denmuso fila kasira kosebe. **10** Ii ka a fo Nahomi ye ko: «Een! An di wa i kofe i badenmailu wara.» **11** Koni Nahomi ka a fo ko: «Ai ye ai kose ai wara, n denmusoilu. Nfenna ai ye a fe ka na n kofe? Baa, n di se dence gberɛ sɔɔnna butun, men di ai furu? **12** Ai ye ai kose ai wara, n denmusoilu. ɔɔn, ai ye wa. N da korɔya furu ma. Ni wo te, ni n ka n miri ko tumado n di se dence sɔɔnna ikɔ, n tere ri wa su jiin do cee kura wara, ka dence do sɔɔn a la, **13** ai ri se ai banna furu ko ma wo ro wa, ka ai sii ka n dence woiu makɔnɔ haan ii ye bonya? Een, n denmusoilu. N na dunɔnarateɛ gbeleman ai ta ri, baa Allabatala jere le ka torɔya lala nde kan.» **14** Wo ro, Oropa ni Ruti kasira ikɔ kosebe. Oropa ka a biranmuso Nahomi tuwa ka a sunbu, koni Ruti fasani tora Nahomi ma. **15** Nahomi ka a fo Ruti ye ko: «I ja la, i korɔmuso kosetola ka wa a la moolu ma a ni a la batofen. I fanan ye i kose i ye wa i wara. ɔɔn, i ye wa a

kofe.» **16** Koni Ruti ka a jabi: «I kana a fo n ye ko n ye n bo i kofe. I kana a fo n ye ko n ye wa n wara. I wa wa yɔɔrɔ yɔɔrɔ, n di wa ye. I wa i sii yɔɔrɔ men do, n di n sii ye. I la moolu ri ke n na moolu ri. I Maari fanan di ke n Maari ri. **17** I wa sa yɔɔrɔ men do, n fanan di sa ye. Moolu ri n su don ye. Ni n ka n bo i kofe ni saya te, Allabatala a la jakankata juu ri be n kan.» **18** Nba, Nahomi ka a yen ko Ruti jusu lateeni ko a ri wa a kofe. Wo ro, a ma a sɔsɔ wo ko. **19** Ii maa fila ka sila mira ka wa se Betilehemu. Ii seni ye, ka so bee lamaa. So musoilu ka i jɔɔn mapininka ko: «Nahomi le ye ri wa?» **20** Koni Nahomi ka a fo ii ye ko: «Ai kana n kili de ko Nahomi butun fo Maratɔɔ, baa Alla Sebeɛtii a ra torɔya ba lase n ma. **21** N botola yan, fen siyaman tere ye n bolo, koni Allabatala a ra n bolokolon nase. Ai ye n kilila nfenna wo ro ko Nahomi? Alla Sebeɛtii a ra ban a konkɔ donna n na. A ra n torɔya kojuyaya.» **22** Awa, Nahomi ka a kose Betilehemu ja wo le ma ka bo Mowabu la jamana ro. A biranmuso Ruti men ye Mowabuka di, wo nara a kofe. Ii sera Betilehemu ka a teren horija suman ka waati damirasana de tere.

2 Nba, Nahomi cee men sani, wo badenma do tere ye ye, a ni men ye buruju kelen maa ri. Wo too ko Bowasi. Nanfulutii le, maa ba le. **2** Lon do ro, Mowabuka Ruti ka a fo Nahomi ye ko: «A to n ye wa sene ro. N di wa senegban matomɔn ke baaraden do ko, men wa hina n na ka sɔn n ye to a kofe.» Nahomi ka a jabi: «Ale le wo ri n den. I ye wa.» **3** Ruti wulira wo ro ka wa sene ro. A seni ye, a ka senegban matomɔn damira baaraden do kofe, menilu ye suman kala. A tere ye sene men do, Bowasi ta le wo ri, men ni Elimeleki ye buruju kelen maa ri. **4** A ma men bake, Bowasi nara ka bo Betilehemu. A ka baaradenilu fo ko: «Allabatala ye to ai fe!» Baaradenilu ka a lamira ko: «Allabatala ye jumaya ke i ye!» **5** Bowasi ka a la baaraden kuntii mapininka ko: «Denmuso wo don? Yon ye a ri?» **6** Baaraden kuntii ka a fo ko: «Mowabuka denmuso le, men ni Nahomi nani ka bo Mowabu la jamana ro. **7** A ka n madiya ko: «I ye n to n ye senegban do matomɔn sumankalailu kofe.» A nara sɔoma le, a ye baarala, haan sisen a ma a jɔɔn.» **8** Wo ro, Bowasi ka a fo Ruti ye ko: «N denmuso, i tolo malɔ: I kana wa senegban matomɔn diya sene gberɛ ro de. I ye to yan. I ye baara n na baaraden musomanilu kofe. **9** I ye a ragbe ceeilu ye suman kala dinkira men do. I ye i bila baaraden musomanilu kofe. N da a fo n na baaradenilu ye ko ii

kana i jagba. Ji lɔɔ wa i mira, i ye wa i min jundaa kɔndɔ, n na baaraden mesenilu ka mɛn nafa.» **10** Ruti ka a jakɔrɔ ben duu ma ka a fɔ Bɔwasi ye ko: «Nfenna i ra hina n na ka n mira kojuma fewu? N tɛ foyi ri fɔ london.» **11** Bɔwasi ka a jabi: «I ka mɛn kɛ i biranmuso ye, i cɛɛ sani kɔ, wo bɛɛ fɔra n jana. I ka i fa ni i na to ye ka i sɔrɔn jamana to ye, ka na i sii mɔɔ gɛrɛ tema yan, i tun ma menilu lɔn kɔrɔman na. **12** I ka mɛn kɛ, Allabatala a ye i sara wo bɛɛ la. I ra na ka i jɛrɛ bila Isirayelika Maari Allabatala lakandalila kɔrɔ. A ye i sara a ja jɛrɛjɛrɛ ma.» **13** Ruti ka Bɔwasi jabi: «N fa, i ra kojuma kɛ n ye. I ka kuma juma fɔ n ye ka a tɛrɛn n ma se i la baaraden musoman kelen dɔ. Wo ra n sɛɛbɛ don.» **14** Damunin waati seni, Bɔwasi ka a fɔ Ruti ye ko: «Na dɔɔnnin kɛ. Buru do ta. I ye a sun manfen dɔ.» Ruti nara a sii baaradenilu dafɛ tuma mɛn na, Bɔwasi ka sumankisɛ majaninni do di a ma. Ruti ka woilu dɔɔn ka a fa ka a tɔ to. **15** A banni dɔɔnninna, a ka a wuli ka wa senegban matɔmɔn diya ikɔ. A wani ikɔ, Bɔwasi ka a fɔ a la baaraden cemanilu ye ko: «Ai ye a to a ye senegban matɔmɔn sumansidi tema. Ai kana a makuma de. **16** Ka a la wo kan, ai wa suman ka, ai ye do bɔ ai bolo rɔ ka woilu labe duu ma, sa a ri ii matɔmɔn. Ai kana jalakili si la a kan.» **17** Ruti ka senegban matɔmɔn ye haan wura fɛ, ka ban ka suman gbasi, a tun ka mɛn matɔmɔn. A ka horija suman kisɛ mɛn sɔrɔn, wo ka bɔrɔ tala kelen nafa. **18** A wara suman bɔrɔ tala wo ri so kɔndɔ. A biranmuso Nahomi ka a yen a ka suman kisɛ jate matɔmɔn. Ruti ka a la dɔɔnninfɛn tɔ fanan nabɔ ka a di a ma. **19** Nahomi ka a majininka ko: «I ka senegban matɔmɔn kɛ mi bi? I ka baara kɛ sɛnɛ juman de rɔ? Alla ye jumaya kɛ wo tii ye, mɛn jara i la.» Ruti ka dantɛɛli bɛɛ kɛ ko: «N ka baara kɛ sɛnɛ mɛn dɔ bi, wo tii tɔɔ ko Bɔwasi.» **20** Nahomi ka a fɔ ko: «Allabatala ye jumaya kɛ Bɔwasi ye, mɛn ma a la kaninteya yiraka boloka an niimailu la, a ni sayabatoilu la. An sɔrɔn jɔɔn sudun menilu ka kan ka an kunka, Bɔwasi ye woilu do le ri.» **21** Mowabuka Ruti ka a fɔ ko: «A ka a fɔ n ye fanan ko n ye to senegban matɔmɔnna a la baaradenilu kɔfɛ haan ii wa ban a la suman bɛɛ kala.» **22** Nahomi ka a jabi: «Wo ka ji, n den. I ye to baarala Bɔwasi la baaraden musomanilu kɔfɛ sa mɔɔ gbɛrɛilu kana kojuu kɛ i la.» **23** Ruti tora wo rɔ senegban matɔmɔnna Bɔwasi la baaraden musomanilu kɔfɛ haan bile ni horija suman ka bɛɛ banda. A siini tɛrɛ a biranmuso Nahomi wara tuma bɛɛ.

3 Lon do rɔ, Nahomi ka a fɔ Ruti ye ko: «N den, n ka kan ka majinin i la ko ma, sa i ri hɛrɛ sɔrɔn. **2** I tɛrɛ ye senegban matɔmɔnna Bɔwasi la baaraden musomanilu kɔfɛ. I ka a lɔn Bɔwasi ye an badenma le ri. I ja lɔ. Wura jin na, i ri a tɛrɛn a ye horija suman rafɛla suman magbasi gɛrɛ ma. **3** I ye i ko ka sumadiyalan sisa i ma ka i la durukijan juma bila i kan na. I ye wa ye, kɔni i kana i jɛrɛ yiraka a la fɔ a wa ban dɔɔnninna ka a min. **4** A wa taa a la tuma mɛn na, i ye a ragbɛ a juma la sa i ri a lɔn a lani dinkira mɛn. A wa sunɔɔ, i ye i madon a la ka a la birinkan bɔ a sen ma ka i la a sen kɔrɔ. Wo rɔ i ka kan ka mɛn kɛ, a ri wo fɔ i ye.» **5** Ruti ka a fɔ ko: «I ka mɛn fɔ n ye, n di a bɛɛ kɛ.» **6** Ruti wara Bɔwasi la suman magbasi gɛrɛ ma. A biranmuso tun ka mɛn fɔ a ye, a ka wo bɛɛ latɛlen. **7** Bɔwasi banda dɔɔnninna ka a min, a nii lasɛwani tɛrɛ ye a ma. A taara a la suman ton dafɛ. Ruti ka a madon a la kojuma, ka birinkan bɔ Bɔwasi sen ma, ka a la a sen kɔrɔ. **8** Duu talama, Bɔwasi barara i wulila. A ka a yɛleman ka muso do lani yen a sen kɔrɔ. **9** Bɔwasi ka a fɔ ko: «Yon ye?» Ruti ka a jabi: «Ruti le, i la jɔnmuso kɔnin. I ye n furu, baa i ye an sɔrɔn jɔɔn sudun de ri, mɛn ka kan ka n furu.» **10** Bɔwasi ka a jabi: «Allabatala ye baraka don i rɔ! I ma taa kanberenilu kɔ furu ko rɔ, kanberen fɛntii wala kanberen bolokolon. I banni mɛn kɛla jin di, wo ye kaninteya misaliya le ri i ni i biranmuso tema, wo ka bon ka tamin fɔlɔman kan. **11** Sisen, n den, i kana silan. I ye mɛn fɛ, n di wo bɛɛ kɛ i ye, ka a masɔrɔn so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ ka a lɔn ko muso telenni le ye ile ri. **12** Tujɔ le wo ri, n ye i kunkala le ri, mɛn ka kan ka i furu, kɔni i kunkala gɛrɛ ye ye, mɛn fanan ye i sɔrɔn jɔɔn sudun i ye ka tamin nde la. **13** I ye to yan su jin dɔ. Sini sɔɔma, n di a mafɛnɛ ni cɛɛ wo ri i furu ikomin a ka kan ka a kɛ ja mɛn ma. Ni a ye a fɛ ka a kɛ, wo ri bɛn. A ye a kɛ, kɔni n ye n kalila Allabatala jɛnema tɔɔ la ko ni cɛɛ wo tɛ a fɛ ka a janto i rɔ, nde le ri a kɛ. I la yan haan sɔɔma.» **14** Wo rɔ, Ruti lani tora Bɔwasi sen kɔrɔ, kɔni a wulira suba dibi rɔ, sa mɔɔ kana a yen, baa Bɔwasi tɛ a fɛ mɔɔ ye a lɔn ko Ruti nara suman magbasi gɛrɛ ma ye. **15** Bɔwasi ka a fɔ a ye ko: «I la taafɛ kɔkansidi wo fulɛn, i ye a mira kojuma.» A ka wo mira kojuma. Bɔwasi ka horija suman kisɛ bɔrɔ kelen jɔɔn suman ka wo kɛ Ruti la taafɛ rɔ. Wo kɔ rɔ, Bɔwasi ka a kɔsɛ so kɔndɔ. **16** Ruti seni a biranmuso wara, wo ka a majininka ko: «A ye di, n den? A diyara wa?» Bɔwasi ka mɛn bɛɛ kɛ a ye,

Ruti ka wo bee danteeli ke. 17 Ka a la wo kan, Ruti ka a fo ko: «A ka borɔ kelen jɔɔn di n ma ko n kana n kɔse n biranmuso wara ni n ma a sanba.» 18 Nahomi ka a fo ko: «N den, i sabari. I ye makɔnɔni ke yan faɔ i wa a yen ko jin nabanto ja men ma, baa cee wo jusu ti nala lala, ni a ma ko jin jabo bi.»

4 Nba, Bowasi wara ka i sii so donda la, makoilu ye jabolɔ dinkira men do. A ma men, a ka Elimeleki sɔɔn jɔɔn sudun yen, a tun ka men na ko fo Ruti ye. Cee wo tamintɔla le tere. Bowasi ka a kili ko: «N fal Na, i sii yan.» Wo ro, cee nara ka i sii. 2 Bowasi ka so mɔɔbakoro tan fanan kili ko ii ye na i sii. Woilu nara i sii. 3 Bowasi ka a fo Elimeleki sɔɔn jɔɔn sudun ye ko: «Nahomi a ra na ka bo Mowabu la jamana ro. A ye an badenma cee Elimeleki la sene mayira bolo le ma. 4 Wo le ro, a ye n kondɔ ko n ka kan ka wo la i tolo ma, ka i lali ko i ye sene wo san mɔɔilu jana, n na mɔɔbakoroilu ni mɔɔ to menilu siini yan. Awa, ni i ye a fe ka a kunka, i ye a kunka. Ni i te a fe fanan, i ye a fo n ye, baa sene kunka saratii ye i folo le bolo, ka nde tuun ile la.» Cee ka a fo ko: «N di a kunka.» 5 Bowasi ka a fo ko: «Ni i ka sene wo kunka Nahomi ma lon men na, fo i ye Mowabuka Ruti furu wo lon, men ye Elimeleki dence la furu ja muso ri. I ye Ruti furu, sa sayabato a ri ko sɔɔn, ka senetiya to a la denbaya kondɔ.» 6 Cee ka a fo ko: «Ni wo le, n ti se sene kunkala baa n kana n jere bolokolonya. Sene kunka saratii a ye i bolo sisen, i ye a kunka. Nde ti se a kunkala.» 7 Nba, waati taminni ko, ni badenma sudun ka sayabato la duu kunka Isirayelika wara, wala ka duu kunka saratii latamin mɔɔ ghere ma, fo mɔɔ kelen ye a la sanbara bo a sen do ka a madon a to mɔɔ kelen bolo. Wo ri ke toomasere ri, ka ko wo lasereya. 8 Wo le ko koson cee wo ka a fo Bowasi ye tuma men na ko: «I ye wo sene kunka.» A ka a la sanbara bo ka a di a ma. 9 Wo ko ro, Bowasi ka a fo mɔɔbakoroilu ni mɔɔ to bee ye ko: «Ai ye sereilu le ri bi ko n da Elimeleki ni Kiliyon ni Malon bolofen bee kunka Nahomi ma. 10 N ye Ruti fanan tala a ra a ke n muso ri. A ye Mowabuka muso le ri, men tere ye Malon kun. N ye Ruti furula sa ko ri bo sayabato ko ro, ka senetiya to a la denbaya kondɔ. N ye a furula sa Malon toɔ kana tunun a badenmailu tema, a ni a fa so kondɔ. Ai ye wo sereilu ri bi.» 11 Wo ro, mɔɔbakoroilu ni mɔɔ to menilu bee tere ye so donda la ye, woilu ka a fo ko: «An ye wo sereilu le ri! Allabatala ye numaya ke muso wo ye, men donto i

wara! A ye a ke ikomin Raseli ni Leya, Yakuba la muso fila menilu ka an benbailu sɔɔn. Allabatala ye i sabati Efirata la bonkondɔla kondɔ, ka i toɔ bo Betilehemu, Alla ma wo kera. 12 Allabatala ye den siyaman di i ma sunkurun jin fe. Ka i la denbaya ke ikomin Yahuda ni Tamari dence Peresi ta, Alla ma wo kera!» 13 Wo ro, Bowasi ka Ruti furu sidi. Ii denda. Allabatala ka baraka don Ruti ro. A ka kondɔ ta ka dence sɔɔn. 14 Wo le koson, Betilehemu musoilu ka a fo Nahomi ye ko: «Tandoli ye Allabatala ye men ma son bi ka i bila ni kunkala sa i la. Ka wo toɔ bo Isirayelika tema, Alla ma wo kera. 15 A ri i nii lasewa iko tuun, ka a lo i koro i la koroya waati, baa i biranmusoni men tonɔ ka bon i ma dence wɔɔnwula tonɔ ri, i duman men ye konin, wo le ka den jin sɔɔn.» 16 Wo ro, Nahomi ka den ta ka a la a sen kan. Ale le ka den namo. 17 A siijoo musoilu ka a fo ko: «Nahomi ra dence sɔɔn.» Ii ka den toɔ la ko Obedi. Obedi le kera Jese fa ri. Jese wo le ka Dawuda sɔɔn. 18 Peresi bonson de jin di. Peresi ka Hesiron sɔɔn. 19 Hesiron ka Ramu sɔɔn. Ramu ka Aminadabu sɔɔn. 20 Aminadabu ka Nasɔn sɔɔn. Nasɔn ka Salimon sɔɔn. 21 Salimon ka Bowasi sɔɔn. Bowasi ka Obedi sɔɔn. 22 Obedi ka Jese sɔɔn. Jese ka Dawuda sɔɔn.

Jonah

1 Nba, lon do rɔ, Allabatala kumara Amitayi dence Nabi Junusa ye. **2** A ka a fɔ ko: «I wuli! I ye sila mira i kɔrɔ. I ye wa Ninibe so ba kɔndɔ ka ye mɔɔilu jalakikan fɔ ii ye, baa ii ye kojuu menilu kela, nde ka woilu lɔn.» **3** Kɔni Nabi Junusa ma sɔn ka wa Ninibe. A ka Tarasisi sila mira ka wa ko a ye a mataala Allabatala la ka bɔ a jɔkɔrɔ. A sera Jafa so kɔndɔ ka wa kɔɔji dala ye. A ka kulunba do tɛrɛn ye, mɛn wɔtɔ Tarasisi. A ka kulunba tɛɛ sara bɔ, ka don kulunba kɔndɔ. A ni kulunkɔndɔ mɔɔilu wara kɔɔji ka a fɔ ko ii ye wala Tarasisi. Nabi Junusa ye a fɛ ka a mataa Allabatala la ka bɔ a jɔkɔrɔ. **4** Kɔni Allabatala ka fɔɔ ba lana kɔɔji kan. Fɔɔ bonyara fɔɔ kulunba tɛrɛ ye tipjan ko rɔ. **5** Kulunkɔndɔ baaradenilu silanda kojuyaya. Ii kelen kelen bɛɛ ka a maari madiya ko wo ye ii kisi. Ii ka kulunkɔndɔ doninilu lafili kɔɔji rɔ sa kulunba ri feya kɔɔji kan. Wo ka a tɛrɛn Nabi Junusa ra jii kulunba kɔndɔ. A tɛrɛ ye sunɔɔla bake. **6** Kulun naborila wara a tɛrɛn ye ka a kan nabɔ a ma ko: «Nfenna i lani sunɔɔ rɔ? I wuli! I ye i maari madiya! Tumado wo ri kininkinin an na ko la ka an kisi sa an kana faa.» **7** Kɔ fɛ, ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «An ye a kalabe kɛ ka a lɔn mɛn ka kojuu jin nase an ma.» Ii ka a kalabe kɛ. Kala ka Nabi Junusa mira. **8** Ii ka Nabi Junusa majininka ko: «Yon ye kojuu jin nasela an ma? Ile don, i la baara ye nfen di? I bɔni mi? I ye jamana juman de mɔɔ ri? Siya juman ye i ri?» **9** Nabi Junusa ka ii jabi: «Heburu le nde ri. N ye Maari Allabatala le batola, sankolo Maari, mɛn ka kɔɔji ni duukolo dan.» **10** Ii silanda kojuyaya kuma wo la, ka a majininka wo rɔ ko: «I ka ko suu juman de kɛ?» Baa Nabi Junusa tun ka a fɔ ii ye kɔrɔman ko a boritola le ka bɔ Allabatala jɔkɔrɔ. **11** Nba, kɔɔji tora lamaala fɔɔ ka tamin fɔlɔma kan. Wo rɔ, ii ka a fɔ Nabi Junusa ye ko: «An ye nfen kɛ i la sa kɔɔji ri a masuma an naminin dɔ?» **12** Nabi Junusa ka a fɔ ko: «Ai ye n mira ka n nafili kɔɔji rɔ. Wo wa kɛ, kɔɔji ri a masuma ai laminin dɔ, baa n ka a lɔn ko fɔɔ ba jin wulini ai kanma nde le la ko rɔ.» **13** Wo bɛɛ ni a ta, kulunkɔndɔ baaradenilu ka kulun bori kɛ ii fanka bɛɛ la, sa ii ri ghere masɔrɔn. Kɔni ii ma se, baa kɔɔji tora lamaala fɔɔ ka tamin fɔlɔma kan. **14** Ii ka Allabatala matara wo rɔ ko: «Ɛɛ, Allabatala. I jaandi! Ni an ka cɛɛ jin nafili kɔɔji rɔ ka a faa, i kana an datipjan. Ni an ka a faa ka a tɛrɛn a ye mɔɔ jalakibali le ri, i kana an jalaki a faa rɔ, baa, Allabatala,

ko mɛn wa diya i ye, i ye wo le kela.» **15** Wo rɔ, ii ka Nabi Junusa mira ka a lafili kɔɔji rɔ. Kɔɔji masumara i kɔrɔ. **16** Kulunkɔndɔ baaradenilu ka wo yen tuma mɛn na, ii silanda Allabatala ye kɔsɛɛ. Ii ka saraka bɔ ka Allabatala sɔ wo la, ka dakan ta a ye. **17** Awa, Allabatala ka jɛɛ ba do lana mɛn ka Nabi Junusa lakunun. Nabi Junusa ka tele sawa ni su sawa kɛ jɛɛ kɔndɔ.

2 Ka a to jɛɛ kɔndɔ, Nabi Junusa ka a Maari Allabatala tara. **2** A ka a fɔ ko: «Allabatala, ka n to tɔrɔya ba rɔ, n ka i matara. I ka n jabi. Ka n to lakira rɔ saya rɔ, n kulera demɛnni ko rɔ. I ka n namɛn. (Sheol h7585) **3** I ka n nafili kɔɔji rɔ, fɔɔ kɔɔji dun ba kɔrɔ. Kɔɔji ka n naminin fan bɛɛ rɔ. I ka kɔɔji kuru ba menilu lana, woilu bɛɛ lara n kan. **4** N tɛrɛ ye a fɔla n jɛrɛ ma ko i ra n gbɛn ka n bɔ i jɔkɔrɔ. Kɔni n lani a la n di i la bon seniman yen ikɔ tuun. **5** Kɔɔji ka n natunun ka n na jɛnemaya masilan. N jiira fɔɔ kɔɔji dun ba kɔrɔ. Kɔɔjikɔrɔ binilu mɔrɔnmɔrɔnni tɛrɛ n kun ma. **6** N jiira fɔɔ koyinkeilu sen kɔrɔ kɔɔji kɔrɔ. N sera suilu la jamana rɔ. A da bɛɛ sɔɔra n ma kadawu. Kɔni ile, n Maari Allabatala, i ka n kɛndɛ layɛɛ lakira kɔndɔ. **7** N Maari Allabatala, ka a to dɔɔni n tun di sa, n miriya sera i ma. I ka n na matarali kan namɛn i la bon seniman kɔndɔ. **8** Mɔɔ menilu ye batofɛn jɔtɔnɔntanilu batola, woilu ri bɔnɔ i la kaninteya rɔ. **9** Kɔni nde ri kalaman bɔ i ye ka i tando, ka saraka di i ma. N ka dakan mɛn ta i ye, n di wo mafa. Allabatala, ile kelen pe le ri se mɔɔ kisila.» **10** Awa, Allabatala kumara jɛɛ ba ye. Wo rɔ, jɛɛ ba ka Nabi Junusa labɔ ghere ma.

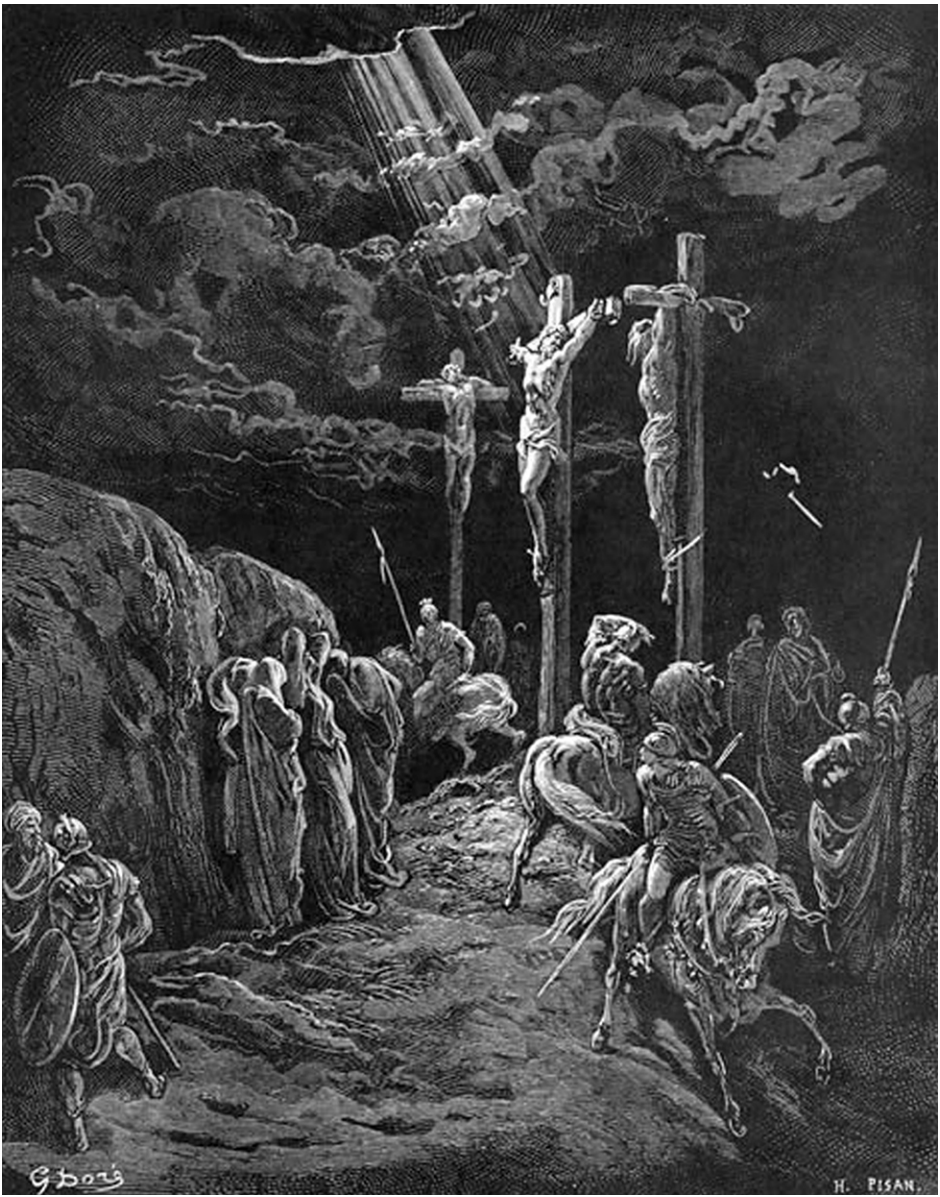
3 Allabatala kumara Nabi Junusa ye a sija filana rɔ. **2** A ka a fɔ ko: «I ye i wuli ka wa Ninibe so ba kɔndɔ. N wa mɛn fɔ i ye, i ye wo lase Ninibekailu ma.» **3** Wo rɔ, Nabi Junusa wulira ka wa Ninibe, ikomin Allabatala ka a fɔ a ye ja mɛn ma. Ninibe tɛrɛ ye so ba le ri, mɔɔ ri tele sawa taama kɛ mɛn kɔndɔ. **4** Nabi Junusa seni Ninibe, a donda so kɔndɔ ka tele kelen kɛ taamala, ka ban ka ye mɔɔilu kawandi ko: «Yani tele binaanin, gbalo ba ri kɛ Ninibe.» **5** Alla ka mɛn fɔ Ninibekailu ye ka fara Nabi Junusa la, ii lara wo la. Ii ka a fɔ ko bɛɛ ye sun don ka landa faanin bila ii kan na, denilu ni mɔɔbailu bɛɛ. **6** Nba, wo kibaro sera Ninibe mansa ma tuma mɛn na, a ka i wuli a la mansaya siifɛn dɔ ka a la mansaya faanin bɔ a kan na. A ka landa faanin bila a kan na ka i sii buurigbɛ rɔ. **7** Wo kɔ, a ka mɔɔilu lɔ kelalasila Ninibekailu ma ko:

«Mansace ni a la jemooilu ka a fo ko ton da sii mooilu ni kolofenilu bee ma, nisiilu ni saailu ni bailu konin. Ii si kana doonnin ke. Ii si kana ii min. 8 Mooilu bee ye landa faanin bila ii kan na, ka do sidi kolofenilu bee kan na. Moo kelen kelenna bee ye Alla matara a fanka bee la. Bee ye a ban a son juu ro, ka kojuu ke boloka. 9 Baa, yon ka a lon? Tumado ko Alla ri a la boloraben yeleman an kanma ka a ban a la mone ba ro, kosa an kana faa.» 10 Alla ka a yen men ke ko Ninibekailu ra nimisa ka ii la kojuilu boloka, a ka a miriya yeleman. A ka masilannikan men fo ii ye ko a keto gballo ba lala ii kan, a ka wo to ye.

4 Wo ma diya Nabi Junusa ye fewu. A monera kosebe.

2 A ka Allabatala matara ko: «Aa, Allabatala, ka n to n na jamana kondɔ folo, a miriya tere ye n na ko i ri a ke ten. Wo le ka a ke, n ka n kaliya ka n bori ka wa Tarasisi. Baa n tun ka a lon fewu ko i ye Alla le ri, men na kininkinin ni jumaya ka bon kosebe. I ti monela jona. I ye mooilu kaninna kojuuya. I wa masilannikan menilu fo, i rabenni tuma bee ka woilu to ye. 3 Allabatala, sisen, i ye n bo duununa ro yan, baa saya fisa n ye ka tamin jenemaya la.» 4 Allabatala ka Nabi Junusa jabi: «A ye di? I jo ye mone ro wa?» 5 Nba, Nabi Junusa bora Ninibe so kondɔ, ka wa i sii telebo ro. A ka gbaa do lo ye, ka i sii wo korɔ lulen na ka makononi ke, baa a ye a fe ka a yen ko men taminto so kondɔ. 6 Wo tuma, Maari Allabatala ka feejuu do laferen ka ye Nabi Junusa kun na ka lulen di a ma, ka a bo a la niilafin do. Nabi Junusa sewara feejuu wo la kosebe. 7 Wo duusa gbe sooma da la, Alla ka tunbu do lana. Tunbu wo donda feejuu ro ka a doon ka a ja. 8 Tele yelera tuma men na, Alla ka fɔɔ ba kalaman nana ka bo telebo ro. Tele gbara Nabi Junusa kun na kojuuya fo a beto le tere. A tere ye a fe ka sa. A ka a fo ko: «Saya koni ka fisa n ma ka tamin jenemaya kan.» 9 Alla ka Nabi Junusa majininka ko: «A ye di? I jo ye mone ro feejuu ja ko ro wa?» Nabi Junusa ka a fo ko: «N ke! N jo ye a ro! N da mone haan ka n son saya ma.» 10 Allabatala ka a fo ko: «Feejuu ni wo hina ye i la. I don ma baara si ke a la, men di a labonya. A ferenda su folo ro ka ja su filana ro. 11 I ye a fe nde kana kininkinin Ninibekailu ma, so belebele wo kondɔ moo waa keme a ni waa muwan menilu men ti se bolokinin ni bolomaran faranfasila, kolofen siyaman ba wo ma jate ma lon.»

NEW TESTAMENT



Ka Isa gbongbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ii makoto, ka a masorɔn ii ra ko men ke, ii ma wo lɔn.» Wo tuma, keledenu ka kalaben ke ka a la faanin dafara.
Luke 23:34

Matthew

1 Isa Nenematōmōnin buruju le jin di. Isa tere Dawuda ni Iburahima bōnsōn de ri. **2** Iburahima ka Isiyaka sōrōn. Isiyaka ka Yakuba sōrōn. Yakuba ka Yahuda sōrōn, a ni wo kōrōcēilu ni dōōcēilu. **3** Yahuda ka Pēresi ni Seraki sōrōn. Woilu na tōō le tere ko Tamari. Pēresi ka Hesirōn sōrōn. Hesirōn ka Ramu sōrōn. **4** Ramu ka Aminadabu sōrōn. Aminadabu ka Nasōn sōrōn. Nasōn ka Salimōn sōrōn. **5** Salimōn ka Bōwasi sōrōn. Wo na tōō ko Rahabu. Bōwasi ka Obedi sōrōn. Wo na le tere Rutu ri. Obedi ka Jese sōrōn. **6** Jese ka mansa Dawuda sōrōn. Dawuda ka Sulemani sōrōn. Wo na tere Uriya muso le ri. **7** Sulemani ka Rehobowan sōrōn. Rehobowan ka Abiya sōrōn. Abiya ka Asafu sōrōn. **8** Asafu ka Jusafati sōrōn. Jusafati ka Jehoramū sōrōn. Jehoramū ka Usiyasi sōrōn. **9** Usiyasi ka Jotamu sōrōn. Jotamu ka Ahasi sōrōn. Ahasi ka Esekiyasi sōrōn. **10** Esekiyasi ka Manase sōrōn. Manase ka Amōn sōrōn. Amōn ka Josiya sōrōn. **11** Josiya ka Jekoniya ni dence gberēilu sōrōn. Awa, Jekoniya tele rō, Babilōnikailu ka Isirayelikailu mira ka wa ii ri kelekōrōbori rō Babilōni jamana rō. **12** Isirayelikailu seni kō kelekōrōbori diya Babilōni jamana rō, Jekoniya ka Seyalatiyeli sōrōn. Seyalatiyeli ka Serobabeli sōrōn. **13** Serobabeli ka Abihudi sōrōn. Abihudi ka Eliyakimu sōrōn. Eliyakimu ka Asori sōrōn. **14** Asori ka Sadoki sōrōn. Sadoki ka Akimu sōrōn. Akimu ka Eliyudi sōrōn. **15** Eliyudi ka Elasari sōrōn. Elasari ka Matan sōrōn. Matan ka Yakuba sōrōn. **16** Yakuba ka Yusufu sōrōn. Yusufu ka Mariyamu furu. Mariyamu wo le ka Isa sōrōn, mōōilu ye a fōla mēn ma ko Nenematōmōnin. **17** Nba, ka bō Iburahima ma ka na a sii Dawuda la, wo bēe ladennin kera farōke tan ni naanin de ri. Ka bō Dawuda ma ka na Isirayelikailu lawa waati rō kelekōrōbori rō Babilōni jamana rō, wo bēe ladennin kera farōke tan ni naanin de ri. Ka bō ii wa waati ma kelekōrōbori diya Babilōni jamana rō ka na a sii Nenematōmōnin na, wo bēe ladennin kera farōke tan ni naanin de ri. **18** Nba, Isa Nenematōmōnin sōrōnda jna mēn ma, wo le jin di. A na Mariyamu mamirani tere Yusufu bolo. Kōni sani a ye wa a sii Yusufu wara ka kē a muso ri, Nii Seniman ka a kē Mariyamu ka kōnō ta. **19** Yusufu ka wo yen mēn kē, a tun tē a fē ka Mariyamu tōō tijn mōōilu jana, baa Yusufu tere mōō telenni le ri. Wo rō, a ka a latēē ko a ri Mariyamu bila sutura bolo ma. **20** Ka Yusufu to a mirila wo ma, Maari

la melekā ka a jere yiraka a la sibo rō, ka a fō a ye kō: «Yusufu, Dawuda bōnsōn, i kana silan Mariyamu furu ko ye, baa Nii Seniman de ka a kē a ra kōnō ta. **21** A ri dence sōrōn. I ye a tōō la ko Isa, baa ale le kēto a la mōōilu kisila ii la kojuuilu ma.» **22** Awa, ko woilu bēe kēni sa Maari la kuma ri kanbali, a ka mēn don a la nabi da rō kō: **23** «I ja lō! Sunkurun mēn da a jere lakanda, wo ri kōnō ta ka dence sōrōn. Dence wo tōō ri la ko Emanuweli.» Emanuweli kōrō le ko Alla ye an dafē. **24** Yusufu wulira sunōō rō mēn kē, a ka a kē ikomin Maari la melekā tun ka a fō a ye jna mēn ma. A wara Mariyamu ta ka na a ri a wara, ka a kē a muso ri. **25** Kōni ii ma den fōō Mariyamu moyira dence la. Yusufu ka den tōō la ko Isa.

2 Isa sōrōnda Betilehemu so kōndō, ni a ye Jude mara rō. Wo tuma, mansa Herodi siini mansaya la. Isa sōrōnni kō, lōnninna doilu bōra telebō rō ka na Jerusalemu. **2** Ii ka a majininka kō: «Yahudiya ilu la mansa mēn sōrōnda sisen, wo ye mi? Ka an to an wara telebō rō, an ka a lolo yen. An da na a bonya diya.» **3** Kuma wo fōra mansa Herodi ye tuma mēn na, a kōndafilira, a ni Jerusalemukailu bēe. **4** Mansa ka Isirayelikailu la sarakalaselailu bēe ni sariya karanmōōilu bēe laden, ka ii majininka kō, «Jenematōmōnin ka kan ka sōrōn mi?» **5** Ii ka a fō kō: «A ka kan ka sōrōn Betilehemu le, ni a ye Jude mara rō, baa nabi do ka a sebe kō: **6** «Ile Betilehemu, ile mēn ye Jude mara rō, i tē Jude mara soilu rō dōōmanni ri de! Baa kuntii do ri bō i kōndō, mēn di a janto n na jama Isirayelikailu rō.» **7** Wo kō rō, Herodi ka lōnninna woilu kili dokon dō ka ii majininka lolo bō waati ma. Ii tun ka a yen waati mēn, ii ka wo fō a ye. **8** Wo rō, a ka sila di ii ma ko ii ye wa Betilehemu. A ka a fō kō: «Ai ye wa den yōrō jinin kōjuma ye. Ai wa a yen, ai ye kela lawa n ye, sa n fanan di wa a bonya.» **9** Herodi ka kuma wo fō ka ban tuma mēn na, lōnninnailu bōra ye ka wa. Ka ii to sila kan, ii ka lolo kelen wo yen ii jefē, ii tun ka mēn yen ii wara telebō rō. Den tere ye yōrō mēn dō, lolo wo wara a lō yōrō wo kun dō. **10** Lōnninnailu ka lolo yen tuma mēn na, ii jusu sewara kosebē. **11** Ii don mēn kera bon na, ii ka den ni a na Mariyamu yen ye. Ii ka ii jōnkin ka den bonya. Wo kō rō, ii ka ii la kankirailu da laka ka solifen sankōgbelenilu labō ka woilu di den ma. Ii ka sanin di a ma, a ni wusulan ni latikōlōn sumaduman mēn tōō ko muri. **12** Wo kō rō, Alla ka a lasobi lōnninnailu la sibo rō ko ii kana kōse Herodi wara butun. Wo rō, ii ka

silā gberē ta ka wa ii la jamana rō. **13** Nba, lōnninnailu wani kō, Maari la meleka do ka a jere yiraka Yusufu la sibo rō, ka a fō a yē ko: «I wuli ka den ni a na ta ka i bori ka wa Misiran jamana rō. I ye to ye fō n wa a fō i yē lon men ko i ye na, baa Herodi kēto den yōrō jininna a faa ko rō.» **14** Wo rō, Yusufu wulira su rō, ka den ni a na ta ka wa Misiran. **15** A tora Misiran fō ka Herodi sa. Wo kera ka Maari la kuma kanbali, a tun ka men don a la nabi da rō ko: «N ka n dence kili ko a ye bō Misiran.» **16** Nba, Herodi ka a payen tuma men na ko lōnninnailu ra a majuwaya, a jusu bōra kojuyya. A ka mōoilu lawa Betilehemu so kōndō, a ni a mara yōrō bēē rō. Ko den cēman menilu si ma tamin san fila kan fōlō, ii ye woilu bēē faa. Herodi danda san fila denceilu ma ka a ben lōnninnailu la lolo yen waati ma, ii tun ka mēn fō a yē. **17** Wo rō, Nabi Jeremiya tun ka mēn fō, wo kanbalira ko: **18** «Kan do bōra Rama so kōndō, kasi mankan ba a ni jusumakasa mankan ba. Raseli ye kasila a denilu la ko la. A ma sōn mōo si ye a masabari, baa a denilu tē ye butun.» **19** Herodi sani kōrō, Maari la meleka do ka a jere yiraka Yusufu la sibo rō Misiran. **20** Meleka ka a fō a yē ko: «I wuli ka den ni a na ta. Ai ye i kōsē Isirayelikailu la jamana rō, baa mōo menilu tēre ye a jininna ka den faa, woilu ra sa.» **21** Yusufu wulira wo le rō, ka den ni a na ta ka wa Isirayelikailu la jamana rō. **22** Kōni Yusufu ka a men ko Arikilayosi le siini mansaya la Jude mara kun na a fa Herodi nō rō. Wo rō, a silanda ka wa Jude mara rō. Alla ka a lasobi sibo rō ko a ye wa Kalile mara rō. **23** A wara a sii Nasareti so kōndō. Wo keni sa Alla la kuma ri kanbali, a ka men don a la nabiilu da rō ko mōoilu ri a fō Isa ma ko Nasaretika.

3 Nba, wo waati la, Yuhana men ye mōo sunna ji rō, a sera Jude wula kōndō. A tēre mōoilu kawandila ko: **2** «Ai ye tubi, baa Harijeene Mansaya waati ra se.» **3** Baa Nabi Esayi ka Yaya la ko fō ko: «Kilikan ba bōra wula kōndō ko: «Ai ye sila rabēn Faama ye, ka silaninilu latelen a yē.»» **4** Nba, duruki men tēre ye Yaya kan na, wo tēre ye jōmōe si le ri. A tesidini tēre gbolojulu la. A la dōnnnifenilu tēre ye tonkasailu ni waa rō li le ri. **5** Mōo siyaman ba tēre ye bōla Jerusalemu so kōndō, a ni Jude mara rō, a ni Juriden Ba laminin yōrōilu bēē rō, ka wa Yaya tēren ye. **6** A ri ii sun ji rō Juriden Ba rō, ii wa i lō ii la julumun na waati mēn dō. **7** Farisi siyaman ni Sadusi siyaman tēre ye nala Yaya ma sun ji rō kanma. A ka wo yen ka a fō ii yē ko: «Ai, fōnfōnni la

munujailu! Alla la kiti mēn natō, yon de ka ai lali ko ai ye ai bori wo kōrō ten? **8** Ai ye kēwaliilu kē, menilu ri a yiraka ko ai ra tubi. **9** Ai kana ai miri ka a fō ko a ri ben ka a masōrōn Ibrahima le ye ai benba ri! Eēn. N di a fō ai yē ko Alla ri se kabakurun jinilu yelemanna ka ii kē Ibrahima bōnsōnilu ri. **10** Sisen, tēeran tii ra wuli jiri tēē kanma. Jiri menilu tē den juma kela, woilu bēē ri tēē ka lafilī ta rō. **11** Nde ye ai sunna ji le rō, ka a yiraka ko ai ra tubi. Kōni mōo mēn natō n kō, wo fanka ka bon n ta ri. Hali ka a la sanbara mira a yē, wo ka bon nde ma. Ale ri ai sun Nii Seniman dō, a ni ta. **12** A la baarafēn ye a bolo, a ri sumankise ni a bu bō jōōn dō baarafēn mēn na. A ri a la suman magbasi gberē lagbē, ka sumankise kē bondon kōndō, ka bu bēē janin ta la. Ta wo ye ta sabali le ri.» **13** Wo kō rō, Isa bōra Kalile mara rō ka na Yaya tēren Juriden Ba dala sa Yaya ri a sun ji rō, **14** kōni Yaya tēre ye a fē ka a ban. A ka a fō Isa yē ko: «Ile le ka kan ka nde sun ji rō. Nfenna i ra na n tēren ten?» **15** Isa ka a jabi: «I ye dijē wo ma fōlō, baa a benni an ye wo kē sa an di Alla sawo bēē kanbali.» Wo rō, Yaya sōnda ka a sun ji rō. **16** Isa sunni ji rō kō, a bōra ji rō i kōrō. Sankolo da lakara. A ka Alla Nii Seniman jiiṭola yen a kan ikomin kanba. **17** Kumakan do bōra sankolo rō ko: «N diyana dence le ten. N sewani ale rō kōsēbē.»

4 Wo kō rō, Nii Seniman ka Isa jēmira ka wa a ri wula kōndō a kōrōbō kanma Ibulusa bolo. **2** Isa ka tele binaani ni su binaani kē, a ye sun donna. Wo banni kō, kōnko ka a mira. **3** Majuuwalila ka a madon a la, ka a fō a yē ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fō kabakurun woilu ye ko ii ye yeleman ka kē buru ri.» **4** Kōni Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kōndō ko: «Mōo tē se balola buru gbansan na. Eēn, mōo mako ye Alla la kumailu fanan na ka balo, kuma menilu bēē ye bōla Alla da rō.»» **5** Wo kō rō, Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu, ni a ye so seniman di. A ka a lalō Allabatobonba kun dō, **6** ka a fō a yē ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye i juran ka bō yan, baa a sebeni ko: «Alla ri a la melekailu jamari i la ko rō. Wo rō, ii ri i mira ii bolo la sa i sen kana se kabakurun ma.»» **7** Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni fanan ko: «I kana i la Maari Alla kōrōbō.»» **8** Wo kō rō, Setana wara a ri koyinke jan ba do kan, ka dunupa mansaya bēē yiraka a la, a ni ii la gbiliya. **9** A ka a fō Isa yē ko: «Ni i sōnda ka i jōnkin n kōrō ka n bato, n di woilu bēē di i ma.» **10** Isa ka a fō a yē ko: «I ye bō n kō Setana, baa a sebeni

ko: «I ye i la Maari Alla le bato ka baara ke ale kelen pe ye.» **11** Wo ro, Ibulusa bora a fe ka wa. Melekailu nara ka Isa makoilu ja. **12** Isa ka a men tuma men na ko Yaya ra mira ka a bila kaso la, a ka a kase ka wa Kalile mara ro. **13** Koni a ma a sii Nasareti so kondõ. A wara Kaperinahu so le kondõ ka a sii ye. So wo ye Kalile dalaba dala, Sabulon mara ni Nafitali mara ro. **14** Wo kera sa Alla la kuma ri kanbali, a ka men don a la Nabi Esayi da ro ko: **15** «Sabulon mara ni Nafitali mara, menilu ye Kalile dalaba fan fe Juriden Ba telebe ro, Kalile mara konin, siya gberẽ maa siini yoro men. **16** Maa menilu siini tere dibi ro ye, woilu ka kene ba do yen. Menilu siini tere saya dibi ro, keneya bora woilu ma.» **17** Awa, kebi waati wo la, Isa ka kawandili damira ka a fo ko: «Ai ye tubi, baa Harijeene Mansaya ra se.» **18** Lon do ro, Isa tere ye taamana Kalile Dala dafẽ. A ka nakelenpooma fila yen. Woilu ye Simõn di (a ye fola men ma ko Piyeri) a ni Andere. Woilu tere ye joo filila ji ro, baa ii ye jee miralailu le ri. **19** Isa ka a fo ii ye ko: «Ai ye na ai bila n ko. Ai ye jee nininna, koni n di ai karan maa ilu nininna.» **20** Ii ka ii la joo ilu to ye i koro ka ii bila Isa ko. **21** Isa taminni yoro wo la dooni, A ka badenma fila yen men ye na ni fa la. Woilu tere ye Sebede dence Yakuba a ni Yuhana ri. Ii ni ii fa siini tere ye ii la joo ilu rabenna kulun kondõ. Isa ka Yakuba ni Yuhana kili. **22** Ii ka ii bila Isa ko i koro, ka ii fa ni kulun to ii ko. **23** Isa tere ye Kalile mara fan bee rataamala. A tere ye maa ilu karanna ii la salibonilu la, ka Harijeene Mansaya kibaro numa lase, ka maa ilu lakendeya ka ii bo ii la jankaro ro a ni ka ii lakendeya ka ii bo ii la feemaya bee ro. **24** Isa too bora Siri jamana yoro bee ro. Maa ilu tere ye nala jankarotoilu bee ri a ma. Jankaro su siyaman tere ye woilu kan. Menilu toroni kojuuya farikoro dimin na, ii nara woilu ri, a ni jinatoilu ni kirikirimasatoilu ni korongboilu. A ka woilu bee lakendeya. **25** Maa siyaman ba bilani tere a ko. Ii boni tere Kalile mara ro, a ni Dekapoli mara ni Jerusalemu so ni Jude mara ni Juriden Ba kofela.

5 Isa ka jama yen tuma men na, a yelera koyinke kan ka a sii. A la karandenilu ka ii madon a la. **2** A ka ii karan damira ko: **3** «Maa menilu ka a lon ko ii mako ye Alla la, woilu ye barakadenilu ri, baa Harijeene Mansaya ye ii ta le ri. **4** Maa menilu jusumakasani, woilu ye barakadenilu ri, baa Alla ri ii jususuma. **5** Maa menilu sabarini, woilu ye barakadenilu ri, baa Alla ri duukolo di ii ma ka a ke ii ta ri. **6** Maa menilu

ye a fe ka ke telenbailu ri, ni wo loo ye gbala ii la ikomin doonnin loo ni minnin loo ye gbala maa ilu la ja men ma, woilu ye barakadenilu ri, baa ii ye men nininna, Alla ri wo di ii ma. **7** Maa menilu ye hinala ii maa joo ilu la, woilu ye barakadenilu ri, baa Alla ri hina ii la fanan. **8** Maa menilu kondõ gbeni, woilu ye barakadenilu ri, baa ii ri Alla yen. **9** Maa menilu ye here donna ii ni ii maa joo ilu tema, woilu ye barakadenilu ri, baa Alla ri ii jate a denilu ri. **10** Maa menilu ye torola maa ilu bolo ka a masoron ii ye Alla diyana koilu kela, woilu ye barakadenilu le ri, baa Harijeene Mansaya ye ii ta le ri. **11** Maa ilu wa ai nani, ka ai toro, ka wuya la ai la, ka kuma juu su bee fo ai ma nde koson, ai ye barakadenilu ri. **12** Ai ye sewa ka jaalen, ka a masoron ai ri barayiba soron sankolo ro, baa nabi menilu taminda ai jefẽ, ii ka woilu fanan toro ten de. **13** «Nba, aile ye koo ri duukolo kan yan. Koni ni koo timinya bora a la, a ri se timinyala iko di? A te foyi jala butun. A ri lafilu kene ma, maa ilu taminto ri a radon. **14** «Aile ye yelen di dunu ja ro yan. So men siini tindi kan, wo ti se doonna. **15** Maa te fitina lamelenna ka a bila see koro. Een, a ri a sii fitinnasiifen kan sa a ri yelen di bonkondo maa ilu bee ma. **16** Foo ai la yelen ye bo ten maa ilu jana, sa ii ri ai la kojuma keneniilu yen ka ai Fa gbiliya, ai Fa men ye sankolo ro. **17** «Ai kana ai miri ko n nara le ka Musa la sariya wala nabiilu la kumailu bo ye. Een, n ma na ka woilu bo ye, foo ka ii kanbali. **18** N di tujra fo ai ye: haan ka wa se sankolo ni duukolo ban lon ma, foyi tena bola sariya ro hali sariyatobe kelen wala a sebeli den kelen foo sariya bee wa kanbali. **19** Wo ro, maa men wa jamarili jinilu do tijan, hali jamarili men ma bon a toilu bee ri, ka maa ilu fanan karan jamarili wo tijanna, wo tii ri jate bee ro doomanni ri Harijeene Mansaya ro. Koni maa men wa jamarili jinilu labato, ka maa ilu fanan karan woilu labatola, wo tii ri jate maa ba ri Harijeene Mansaya ro. **20** N di tujra fo ai ye ko ni ai la telenbaya ma tamin Farisilu ni sariya karan maa ilu ta kan, ai te don Harijeene Mansaya ro fewu. **21** «Ai ka a men ko a fora ai benbailu ye ko: «I kana maa faa, » ko «ni maa wa maa faa, a ri a lo Alla jakoro a kiti kanma.» **22** Koni n ye a fola ai ye ko ni maa maa monera a badenma kanma, wo bennin de ka a makiti. Ni maa men ka a badenma nani ko a maa koron, maa ilu ka kan ka wa wo tii ri Yahudiya la kititee dekuru tema. Ni maa maa ka a fo a badenma ma ko a nalonma, wo tii bennin jahanama ta le ro.

(Geenna g1067) 23 Wo le rɔ, i wa ke sɔlifen bola Alla la saraka janin diya jɔkɔrɔ, ni i hankili jiira a la ko ko do ye i ni i badenma te, 24 i ye i la sɔlifen to Alla la saraka janin diya jɔkɔrɔ. I ye wa ka i ni i badenma teraben fɔlɔ. Wo kɔ rɔ, i ri wa i la sɔlifen di Alla ma. 25 «Ni mɔ do ye wala i ri kititeela wara ko a ye a makasila i kan, ai watɔla, i ye ko beɛ ke ka kele ban jona. Ni wo te, ni a wara i don kititeela bolo, wo ri i don kaso bon kuntii bolo. Wo fanan di i bila kaso la. 26 N di tɔɔɔa fɔ i ye. I te bɔ kaso la fewu, fɔɔ i wa ban wodi fɔni beɛ muume sarala. 27 «Ai ka a mɛn ko a fɔra ko: «I kana kaninke ke.» 28 Kɔni n ye a fɔla ai ye ko ni i ka muso do ragbe ka kunfan a fe, i ra ban kaninke kela muso wo fe i jusu rɔ. 29 Wo rɔ, ni i bolokininma ja kera sababu ri ka i lɔ kojuu kela, i ye a bɔ ka a lafili, baa i bɔnɔ i farikolo yɔrɔ kelen na, wo le ka fisa i ma sani i farikolo dafanin ye lafili jahanama rɔ. (Geenna g1067) 30 Ni i bolokinin kera sababu ri ka i lɔ kojuu kela, a tee a la ka a lafili, baa i bɔnɔ i farikolo yɔrɔ kelen na, wo le ka fisa i ma sani i farikolo dafanin ye wa jahanama rɔ. (Geenna g1067) 31 «A fɔra fanan ko: «Ni cɛɛ mɛn ye a fe ka a muso bila, fɔɔ a ye furusa seɛɛ di a ma.» 32 Kɔni n ye a fɔla ai ye ko mɔ mɔ wa a muso bila ka a teren muso wo tun ma jalonya ke, wo tii ra kaninkela sila le bila muso wo kɔrɔ. Mɔ mɛn wa muso furusani furu, wo tii fanan da kaninke. 33 «Fanan, ai ka a mɛn ko a fɔra ai benbailu ye ko: «I kana i kalilikan tɔɔɔa. I wa dakan mɛn ta Alla ye, i ye wo dafa.» 34 Kɔni n ye a fɔla ai ye ko ai kana ai kali muume. Ai kana ai kali sankolo la, baa Alla la Mansaya siifen de wo ri. 35 Ai kana ai kali duukolo la, baa Alla sen lɔ yɔrɔ le wo ri. Ai kana ai kali Jerusalemu la, baa Mansaba Alla la so le wo ri. 36 Ai kana ai kali ai jere kun na, baa ai ti se hali ai kuni kelen gbela, wala ka a fin. 37 Ni ai sɔnda ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko «ɔn». Ni ai ma sɔn ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko «ɛn». Ai ye dan wo ma. Menilu wa la wo kan, woilu beɛ bɔni Setana rɔ. 38 «Ai ka a mɛn ko a fɔra ko: «Ni mɛn ka ja te, ai ye wo fanan ja te. Ni mɛn ka jin kadi, ai ye wo fanan jin kadi.» 39 Kɔni n ye a fɔla ai ye ko ai kana ai ta julɔ sara mɔ la mɛn ye a fe ka kojuu ke ai la. ɔn, ni mɔ do ka i bolokininma tolo gbasi, i ni a to kelen fanan lɔ a ye. 40 Ni mɔ ye a fe ka wa i ri kiti diya sa a ri i la duruki kɔrɔbila mira i la, i ye i la durukiba fanan di a ma. 41 Ni mɔ ka i diyagboya ko i ye a la donin ta ka kilo kelen taama ke a fe, i ye a la donin ta ka kilo fila taama ke a fe. 42 Ni mɔ ka i tara fen na, i ye a sɔ. Ni mɔ ka a fɔ ko i ye i la fen sinkan a

ma, i kana i ban a ma. 43 «Ai ka a mɛn ko a fɔra ko: «I ye i mɔɔɔɔɔɔɔɔ kanin, ka i juuɔɔɔɔɔɔɔ kan.» 44 Kɔni n ye a fɔla ai ye ko ai ye ai juuɔɔɔɔɔɔɔ kanin, ka Alla tara ai tɔrɔbailu ye. 45 Ni ai ka a ke ten, ai ri ke ai sankolo rɔ Fa denilu ri. Baa ale le ye a la tele labɔla mɔ juuɔɔɔɔɔɔɔ ni mɔ jumailu fila beɛ ye. A ye sanci nanala mɔ telenɔɔɔɔɔɔɔ ni mɔ telenbailu fila beɛ ye. 46 Ni wo te, ni ai ka ai kaninbailu dɔrɔn kanin, ai ri barayi juman sɔrɔn wo la? Hali niisankomiralailu ye wo jɔn kela. 47 Ni ai ye ai badenmailu le dɔrɔn de fɔla, wo ye ko ba ri wa? ɛɛn. Hali Alla lɔnbailu ye wo jɔn kela. 48 Ai ye ke mɔ dafaninilu ri ikomin ai sankolo rɔ Fa dafanin ja mɛn ma.»

6 «Ai ye ai janto ai jere rɔ. Ai kana ai la telenbaya kewaliilu ke mɔɔɔɔɔɔɔɔɔ jana sa ii ri woilu keni yen ai bolo. Ni ai ka wo ke, ai Fa mɛn ye sankolo rɔ, wo tena barayi foyi di ai ma. 2 «Wo rɔ, i wa ke deseɔɔɔɔɔɔɔɔ sɔla, i kana buru fe i mayira kanma ikomin jeremayuwailu ye a kela ja mɛn ma. Ii ye wo kela salibonilu kɔndɔ, a ni sila dailu la, sa mɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ri ii tando. N di tɔɔɔɔɔɔɔɔ ai ye: ii la barayi dan de mɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la tandoli wo ri. 3 I wa ke deseɔɔɔɔɔɔɔɔ sɔla i bolokinin na, i bolomaran ma kan ka wo lɔn. 4 Wo rɔ, i la deseɔɔɔɔɔɔɔɔ sɔli ri ke dokon dɔ. Mɛn ye kela dokon dɔ, i Fa Alla ye wo yenna, ka i barayi. 5 «Ai wa ke Alla tarala, ai kana wo ke ikomin jeremayuwailu ye a kela ja mɛn ma. Baa a duman ii ye ka ii lɔ salibonilu kɔndɔ, a ni sila dailu la, ka Alla tara, sa mɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ri ii yen. N di tɔɔɔɔɔɔɔɔ ai ye: ii la barayi dan de mɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la tandoli wo ri. 6 Kɔni i wa ke Alla tarala, i ye don i la bon na ka da tuun i jere ma. I ye i Fa Alla tara ye, baa a ye yɔrɔ doonni wo rɔ. Mɛn ye kela dokon dɔ, i Fa Alla ye wo yenna, ka i barayi. 7 Ai wa ke a tarala, ai kana kuma siyaman fɔ fuu ikomin Alla lɔnbailu ye a kela ja mɛn ma. A ye woilu kɔndɔ ko ii la kuma siyaya le kosɔn ii tarali ri lamɛn. 8 Ai kana wo jɔn ke, baa ai mako ye fen fen na, ai Fa Alla ka wo lɔn sani ai ye a tara. 9 «Ai ka kan ka Alla tara ja mɛn ma, wo le jin di. An Fa mɛn ye sankolo rɔ, i tɔɔ seniman ye bonya ka. 10 I la Mansaya ye na. I sawo ye ke duukolo kan ikomin a ye kela sankolo rɔ ja mɛn ma. 11 An mako ye dɔɔɔɔɔɔɔɔ mɛn na bi, i ye wo di an ma. 12 I ye an na kojuuɔɔɔɔɔ makoto, ikomin an fanan da mɔɔɔɔɔɔɔɔ makoto, menilu ra kojuu ke an na. 13 I kana a to an ye manɛɛn ka bila kojuu rɔ. Kɔni i ye an bɔsi Setana bolo. 14 «Ni ai ka ai hakɔtabailu makoto, ai Fa mɛn ye sankolo rɔ, wo fanan di ai makoto. 15 Kɔni

ni ai ma ai haketabailu makoto, ai Fa fanan tɛ ai la hakeilu makoto. **16** «Ai wa kɛ sun donna lon mɛn na, ai kana ai jɔkɔrɔ sidi ikomin jɛrɛmayuwailu ye a kɛla jɔa mɛn ma. Woilu ye ii jɔkɔrɔ sidila sa mɔɔilu ri a lon ko ii ye sun dɔ. N di tɔjɔa fɔ ai ye: ii la barayi dan de mɔɔilu la tandoli ri. **17** I wa kɛ sun donna, i ye i jɔa lako, ka tulu sumaduman kɛ i kun dɔ, **18** sa mɔɔilu kana a lon ko i ye sun dɔ. Kɔni i Fa mɛn doonni, wo ri a lon. Mɛn ye kɛla dokon dɔ, i Fa ye wo yenna, ka i barayi. **19** «Ai kana nanfulu laden ai jɛrɛ ye dunɔjɔa rɔ yan, jɛnbɛrɛilu ni kɔrikɔri ye tijɔnni kɛla yɔrɔ mɛn. Sonilu fanan ye da kadila ka don ka sɔjɔali kɛ. **20** Ai ye nanfulu laden ai jɛrɛ ye sankolo rɔ, jɛnbɛrɛilu ni kɔrikɔri ti se tijɔnni kɛla yɔrɔ mɛn. Sonilu fanan ti se da kadila ka sɔjɔali kɛ ye. **21** Baa i la nanfulu ye yɔrɔ mɛn dɔ, i solɔmɛ fanan ye yɔrɔ wo le rɔ. **22** «Mɔɔ jɔa le ye a farikolo fitina ri. Wo rɔ, ni i jɔa kise ka jɔi, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. **23** Kɔni ni i jɔa kise ma jɔi, i fari fan bɛɛ ri to dibi rɔ. Nba, yelen mɛn ka kan ka tɛrɛn i rɔ, ni wo ra to dibi rɔ, dibi ba le wo ri fewu! **24** «Mɔɔ ti se ka baara kɛ kuntii fila ye waati kɛlɛn. Ni kuntii kɛra fila ri jɔncɛ ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ. **25** «Wo le kɔsɔn, n ye a fɔla ai ye ko ai kana hamin ai la dunɔjɔarɛtɛ la, ai la dɔɔnnin ko la; wala a faribanku la ko la, ai ye mɛn bilala a ma. Ai la niimaya ma bon dɔɔnnin ko ri wa? Ai fari la ko ma bon feriyabɔ ko ri wa? **26** Ai ye kɔɔnilu kɔrɔsi, mɛnilu ye ii gbanna san ma. Ii tɛ sɛnɛ kɛla, ii tɛ suman kala. Ii tɛ suman nadonna bondon kɔndɔ. Kɔni ai Fa mɛn ye sankolo rɔ, wo ye ii balola. A ye di? Ai jɔatɔnɔ ka bon ii ta ri, wo tɛ? **27** Yon ye ai tɛma, mɛn di se waati kɛlɛn lala a si kan a la hamin baraka rɔ? **28** Nfenna ai ye haminna ai la feriyabɔ ko la? Ai ye waa rɔ binilu kɔrɔsi, ii ye wulila jɔa mɛn ma. Ii tɛ baara kɛla, ii tɛ feriyabɔ ladanna. **29** Kɔni n ye a fɔla ai ye ko hali mansa Sulemani mɛn kɛra nanfulutiiba ri, wo ma faanin si don mɛn kɛnjɔi ka se bin fere woilu kɛlɛn dɔ. **30** Nba, bin mɛnilu ye waa rɔ bi, woilu ri janin ta la sini. Ni Alla ka fɛrɛilu bila ii la, mɛnilu ye ikomin ii la feriyabɔ, Alla ti se feriyabɔ dila ai fanan ma wa, ai mɛn na lɛmɛniya ka dɔɔ? **31** Wo le rɔ, ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen dɔɔn, an di nfen min, an di feriyabɔ sɔrɔn di?» **32** Siya gbɛrɛ mɔɔilu le ye haminna ko woilu la. Ai Fa mɛn ye sankolo rɔ, wo ka a lon ko ai fanan mako ye fen woilu bɛɛ la. **33** Ai ye a jɔnin Alla la Mansaya ni a la tɛlɛnbaya ko le ma fɔlɔ. Ni ai ka a kɛ

tɛn, fɛn bɛɛ ri di ai ma fanan. **34** Ai kana hamin sini koilu la. Ai ye sini koilu to sini ye. Mɔɔilu ye tɔrɔjɔa mɛn sɔrɔnna lon kɛlɛn kɔrɔ, wo ri lon wo bɔ.»

7 Isa tora kumala ko: «Ai kana mɔɔ kiti, sa ai fanan kana makiti; **2** baa ai wa mɔɔilu makiti jɔa mɛn ma, ai fanan ye makitila wo jɔa le ma. Ai ye sumannifen mɛn jatɛla mɔɔilu ye, sumannifen kɛlɛn de fanan ye jatɛla ai fanan ye Alla bolo. **3** Nfenna i ye jɔamanin mafɛnɛla i badɛnma jɔa ma, ka a tɛrɛn i tɛ fɛrɛn kɔrɔsila, mɛn ye i jɛrɛ jɔa ma? **4** A ye di? Ka fɛrɛn to i jɛrɛ jɔa ma, i ri se a fɔla i badɛnma ye di ko: «I ye a to n ye jɔamanin wo bɔ i jɔa ma?» **5** Jɛrɛmayuwa! I ye fɛrɛn bɔ i jɛrɛ jɔa ma fɔlɔ. Ni i ka a kɛ tɛn, i ri fɛn yɛn kɔjɔuma ka se jɔamanin bɔla i badɛnma jɔa ma. **6** «Ai kana fɛn sɛniman di wuluilu ma. Ni wo tɛ, ii ri ii kɔsɛ ai ma ka ai rafarafara. Ai kana kɔrɔn kise di kɔsɛilu ma. Ni wo tɛ, ii ri wo radɔn. **7** «Ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jɔinin, a ri a sɔrɔn; ai wa da makonkon, a ri laka ai ye. **8** Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fɛn jɔinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye. **9** A ye di? Ni a dɛncɛ do ka buru tara a la, yon de ai rɔ, mɛn di kabakurun di a ma? **10** Wala, ni a dɛncɛ ka i matara jɛɛ la, a ri sa don a bolo wa? **11** Nba, ni aile, adamadɛnilu mɛn ka juu, ai kusan fɛn jɔuma dila ai dɛnilu ma, wo gbɛnin de an Fa Alla mɛn ye sankolo rɔ ye fɛn jɔumailu dila a tarabailu ma! **12** Wo rɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ko mɛnilu bɛɛ kɛ ai ye, ai jɛrɛ ye woilu jɔɔn kɛ ii ye, ka a masɔrɔn wo ye sariya ni nabiilu la sɛbɛli dafanin de.» **13** «Ai ye don don diya dɔɔmanni fɛ, baa sila mɛn ye wala mɔɔ halaki diya ma, wo don diya ka bon. Sila wo taama duman. Mɔɔ siyaman ye wala sila wo le fɛ. **14** Kɔni sila mɛn ye wala jɛnɛmaya rɔ, wo don diya dɔɔman. Wo sila taama gboman. A sɔrɔnbailu fanan ma siya. **15** «Ai ye ai jɛrɛ kɔrɔsi wuya nabiilu ma. Ii ye ii jɛrɛ kɛla ikomin saailu, mɛnilu ma juu, ka a tɛrɛn wara juuile. **16** Ai ri woilu lon ii la kɛwaliilu le fɛ, ikomin jiri ye lonna a dɛn fɛ jɔa mɛn ma. A ye di? Mɔɔ ri se rɛsɛnden mɔnɛn kadila bin wɔninma la wa? Mɔɔ ri se torodɛn kadila jiri tunin wɔninma la wa? Wo kuma tɛ. **17** Jiri jɔuma bɛɛ ri dɛn jɔuma le kɛ, kɔni jiri juu ri dɛn juu kɛ. **18** Jiri jɔuma ti se dɛn juu kɛla, jiri juu fanan ti se dɛn jɔuma kɛla. **19** Jiri mɛnilu tɛ dɛn jɔuma kɛla, woilu bɛɛ ri tɛɛ ka lafili ta rɔ. **20** Wo le rɔ, ai ri se wuya nabiilu lonna ii la kɛwaliilu fɛ.» **21** «Mɔɔ mɛnilu ye a fɔla ko: «Maari,

Maari, › woilu bɛɛ tɛ donna Harijeene Mansaya rɔ fɔɔ menilu ye n Fa Alla sawo kɛla. **22** Mɔɔ siyaman di a fɔ n ye wo lon ko: «Maari, Maari, an ma kelaya kuma fɔ i tɔɔ rɔ wa? An ma jinailu gben ka ii bɔ mɔɔilu fɛ i tɔɔ rɔ wa? An ma kabannako siyaman kɛ i tɔɔ rɔ wa?» **23** Wo lon, n di a fɔ ii ye ka a gbe ko: «N ma ai lon fewu. Aile sariya tijannailu, ai ye bɔ n fɛ de!» **24** «Nba, mɔɔ mɔɔ wa a tolo malɔ n na kuma la, ka wo labato, wo tii ri kɛ ikomin cɛɛ famunyani mɛn ka a la bon lɔ fara kan. **25** Sanci nara, ji woyenda, sanci fɔɔɔ sera bon wo ma. Kɔni bon ma be, baa a juu siini fara kan. **26** Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a tolo malɔ n na kuma jin na kɔni a ma wo labato, wo tii ye ikomin cɛɛ nalonma, mɛn ka a la bon lɔ kijɛ kan. **27** Sanji nara, ji woyenda, sanci fɔɔɔ sera bon wo ma. Bon wo bera ka tijan fewu.» **28** Nba, Isa banni kuma jinilu fɔla, a la karan ka jama kabannakoya, **29** baa a ka ii karan ikomin se ye mɛn bolo mɔɔilu kan. A ma ii karan ikomin ii la sariya karanmɔɔilu ye ii karanna na mɛn ma.

8 Isa jiira ka bɔ koyinke kan tuma mɛn na, jama ba ka ii bila a kɔ. **2** Kunato do nara a jɔnkin duu ma Isa kɔrɔ, ka a fɔ a ye ko: «Maari, ni i sɔnda, a se ye i ye ka n nasɛniya.» **3** Isa ka a bolo rasɔmɔn ka a maa cɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «N da sɔn, i ye lasɛniya.» A la kuna sɛniyara i kɔrɔ. **4** Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye i janto i jɛrɛ rɔ, i kana wo ko fɔ mɔɔ si ye. Wa sarakalasɛla tɔrɔfɛ, a ye i fari ragbɛ. Wo wa ban, Musa ka saraka mɛn fɔ, ka a kɛ sɛrɛya ri, i ye wo bɔ ka a yiraka bɛɛ la ko i ra kɛndɛya.» **5** Awa, Isa wara Kapɛrinahumu. A dontɔla so kɔndɔ, kɛlɛdɛn kuntii do nara ka a madiya ko: **6** «Maari, n na baaradɛn lani bon na. Kɔrɔngbonin jankarɔ ra a mira ka a lala. A tɔrɔni kojuuya.» **7** Isa ka a fɔ a ye ko: «N di wa a lakɛndɛya.» **8** Kɔni kɛlɛdɛn kuntii ka a fɔ ko: «Maari, i ma kan ka don n wara, baa a dahanin tɛ n ye ko i ye don n na bon na! Kɔni ni i ka kuma kɛlɛn fɔ dɔrɔn, n na baaradɛn di kɛndɛya wo rɔ, **9** baa n ye kuntii do la se kɔrɔ, kɛlɛdɛn doilu fanan ye n na se kɔrɔ. N wa a fɔ mɛn ye ko a ye wa, wo ri wa. N wa a fɔ mɛn ye ko a ye na, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn ye ko a ye mɛn kɛ, a ri wo kɛ.» **10** Isa ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a kabannakoyara. A ka a fɔ a kɔbilabailu ye ko: «N di tupa fɔ ai ye ko n ma mɔɔ si sɔrɔn Isirayɛlikailu tema fɔlɔ, mɛn lɛmɛniyani ikomin cɛɛ jin. **11** N di a fɔ ai ye ko lon do rɔ, mɔɔ siyaman di bɔ tɛlɛbɔ ni tɛlɛbɛ rɔ ka na i sii dɔɔnnin diya Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba dafɛ Harijeene

Mansaya rɔ. **12** Kɔni mɛnilu tɛrɛ ka kan ka kɛ Alla la Mansaya mɔɔilu ri, ii ri lafilɛ dibi rɔ kɔkan, kasi ni a jin macin ye yɔrɔ mɛn dɔ.» **13** Isa ka a fɔ kɛlɛdɛn kuntii ye ko: «Wa i wara. I ka mɛn jinin, wo ri kɛ i ye i la lɛmɛniya kɔsɔn.» Wo waati kɛlɛn, kɛlɛdɛn kuntii la baaradɛn kɛndɛyara. **14** Isa wani Piyɛri wara lon do rɔ, a ka Piyɛri biranmuso lani yɛn. Fari makaliya ye a la. **15** Isa ka a maa muso bolo la, fari makaliya bɔra a fari rɔ. A wulira ka gba don ii ye. **16** Wura donnin, jama nara mɔɔ siyaman di Isa tɔrɔfɛ jina juuilu ye mɛnilu fɛ. Isa ka jinailu gben a la kuma la, ka jankarɔtɔilu bɛɛ lakɛndɛya. **17** Wo kɛra sa Alla la kuma ri kanbali, a ka mɛn don Nabi Esayi da rɔ ko: «Fɛn mɛnilu tɛrɛ ye an sɛɛla, a ka woilu ta. Jankarɔ mɛnilu tɛrɛ ye an kan, a ka woilu bɔ an kan.» **18** Isa ka a yɛn ko jama ba ye a laminin dɔ mɛn kɛ, a ka a fɔ a la karandɛnilu ye ko: «An ye wa dala kɔ.» **19** Sariya karanmɔɔ do ka a madon Isa la, ka a fɔ a ye ko: «Karanmɔɔ, i wa kɛ wala fan fan, n di n bila i kɔ.» **20** Isa ka a jabi: «Dɛnka ye sɔyaninilu bolo, naa ye kɔnɔilu bolo. Kɔni yɔrɔ si tɛ Mɔɔ Dɛncɛ bolo, a ri a la ka a jɔɔɔ yɔrɔ mɛn dɔ.» **21** Isa la karandɛn gbɛrɛ ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye a to n ye wa n fa su don fɔlɔ.» **22** Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye i bila n kɔ. I ye a to mɔɔ saniilu ye ii la mɔɔ saniilu suilu don.» **23** Isa ka a sii kulun kɔndɔ tuma mɛn na, a la karandɛnilu wara a kɔfɛ. **24** Ka ii to ji kan, fɔɔɔba do wulira i kɔrɔ. Fɔɔɔ bonya kojuu ma, ji wunwanailu tɛrɛ ye donna kulun kɔndɔ. Wo ka a tɛrɛn Isa ye sunɔɔ rɔ. **25** Karandɛnilu ka ii madon a la ka a lakunun ko: «Maari, i ye an kisi! An faato le!» **26** A ka ii jabi: «Nfenna ai ye silanna? Ai tɛ lɛmɛniyala kɔsɛbɛ!» A wulira ka ji ni fɔɔɔ makuma. Mankan masumara fewu. **27** Cɛilu kabannakoyara. Ii ka a kɛ a fɔ ri i jɔɔn ye ko: «Ee! Cɛɛ jin ye mɔɔ su juman de ri? Hali fɔɔɔ ni ji ye a kan mirala.» **28** Isa ni a la karandɛnilu banda dala tɛɛla ka se Kadara mara rɔ. Jinato fila bɔra kaburuilu rɔ ka na Isa kunbɛn. Jinato woilu fadiman, fɔɔ mɔɔ tun ti se taminna ye. **29** Ii kulera kan ba la ko: «Alla Dɛncɛ, i ye nɛn jininna an fɛ? I nani an tɔrɔ diya le rɔ, sani an na tɔrɔya waati ye se wa?» **30** Wo ka a tɛrɛn kɔsɛ kuru ba ye dɔɔnninna yɔrɔ jan. **31** Jinailu ka Isa madiya ko: «Ni i ka an gben, i ye diɔɔnɛ an ye wa don kɔsɛ kuru jin dɔ.» **32** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye wa!» Jinailu bɔra cɛɛ fila wo fɛ ka wa don kɔsɛilu rɔ. Ii donda kɔsɛilu rɔ mɛn kɛ, kɔsɛilu bɛɛ ka ii bori kojuuya, ka jii tindi la ka wa don dala ji rɔ. Ii bɛɛ tununda ji rɔ ka faa. **33** Kɔsɛ gbɛnnailu ka ii bori ka wa

so kondo. Ko menilu keni, ii ka wo bee lakali, katerete jinatoulu lakendeyara ja men ma. **34** So kondo mooulu bee bora ka na Isa teren. Ii ka a yen tuma men na, ii ka a madiya ko a ye a sabari ka bo ii la mara ro.

9 Isa donda kulun kondo, ka dala tee, ka wa se a jere la so kondo. **2** Ka a to ye, mooulu nara korongbobo do ri a ma, wo lani a la gbeke kan. Isa ka a yen ko ii ra lemeniya ko a ri se cee lakendeyala. Wo ro, a ka a fo korongbobo ye ko: «N dence, i seebe don. I la kojuuila ra makoto.» **3** Sariya karanmo doilu ka wo men ka a fo ii jere kondo ko: «Cee jin ye Alla lafeya ko kela.» **4** Isa ka ii miriya lon. A ka a fo ii ye ko: «Nfenna miriya juu jin noon ye ai jusukun do? **5** A ye di? Ka a fo ko «i la kojuuila ra makoto» wala ka a fo ko «i ye wuli ka taama, » wo fila ro juman de fo duman? **6** Nba, n di a yiraka ai la ko a se ye nde Mo Dence ye ka kojuuila makoto dunuja ro yan.» Wo ro, a ka a fo korongbobo ye ko: «I wuli ka i la lafen ta ka wa i wara.» **7** Cee wulira ka wa a wara. **8** Jama ka wo yen tuma men na, ii silanda. Ii ka Alla bonya, baa ale le ka se ba jin di mooulu ma! **9** Isa bora ye ka wa. A watola, a ka cee do siini yen niisanko mira diya, cee men too ko Matiyu. Isa ka a fo a ye ko: «I ye na i bila n ko.» Matiyu wulira ka a bila Isa ko. **10** Lon do ro, Isa wara doonnin diya Matiyu wara. Niisankomirala siyaman ni kojuu kela siyaman fanan nani tere ye. Woilu tere ye doonninna Isa ni a la karandenilu fe. **11** Farisi doilu ka wo yen tuma men na, ii ka a fo Isa la karandenilu ye ko: «Nfenna ai la karanmo ye sonna ka doonnin ke niisankomiralailu ni kojuukelailu fe?» **12** Isa ka wo men ka ii jabi: «Mo menilu kende, woilu mako te dandalila la. Jankarotoulu le mako ye dandalila la. **13** Kuma men sebeni Alla la kitabu kondo jin, ai ye wa ai miri wo korro ma. A sebeni ko: «N ye a fe mo ye hina mo la. Wo duman n ye ka tamin saraka boli kan.» Nba, n ma na ka mo telenbailu kili fo kojuukelailu.» **14** Wo ko, Yaya la karandenilu nara Isa teren, ka a mapininka ko: «Andeila ni Farisilu darini sun donna. Nfenna i la karandenilu te wo kela?» **15** Isa ka ii jabi: «A ye di? Ka koroo to a dujooilu daf koromal ro, koroo dujooilu ri se ii jakoro sidila wa? Wo kuma te. Koni lon do nato, koroo ri bo ii tema. Wo lon, ii ri sun don. **16** «Mo te faanin kura kunkundun ta ka faanin korro labadi. Ni mo ka wo ke, faanin kura ri faanin korro somon ka a fara. A faraja wo ri juuya ka tamin folomanta kan. **17** Mo te resenji kura burundun

foroko korro kondo. Ni mo ka wo ke, foroko ri fara, resenji ri bo. Foroko ri tijan. Don, mo ri resenji kura ke foroko kura le kondo. Wo ro, fen si te tijan.» **18** Ka Isa to kuma jin fola, Yahudiya la jemoo do nara a birin Isa je, ka a madiya ko: «N denmuso sasan de ten ten. I ye na i bolo la a kan. Wo ro, a ri balo.» **19** Isa ni a la karandenilu wulira ka ii bila cee ko ka wa. **20** Wo ka a teren, muso jankaroto do ye ye. A ra san tan ni fila ke jelibo jankaro ye a la. A ka a madon Isa la a kofe ka a maa a la durukiba dakun na, **21** baa a tere ye a fola a jere kondo ko: «Ni n sera ka a maa a la duruki la gbansan, n di lakendeya.» **22** Isa ka a kofeni ka muso yen. A ka a fo a ye ko: «N denmuso, i seebe don. I la lemeniya ra i lakendeya.» Muso kendeyara i korro ye. **23** Nba, Isa donda jemoo la bon kondo. A ka fulefolailu teren ye, a ni jama men ye mankanba bola. **24** A ka a fo ii ye ko: «Ai ye wa. Sunkurun ma sa, a ye sunoo ro tuun.» Koni ii ka a borobo. **25** Jama bee labara kenema tuma men na, Isa donda bon kondo, ka sunkurun su mira a bolo ma. Sunkurun wulira. **26** Mooulu ka wo ko kibaroo men wo jamana yoro bee ro. **27** Isa bora ye ka wa. Na fuyen fila wulira ka ii bila a ko, ii ye wayola ko: «Dawuda dence, i ye hina an na.» **28** Isa donda bon na tuma men, ja fuyen fila ka ii madon a la. A ka ii mapininka ko: «Ai lani a la ko n di se ai ja lakala wa?» Ii ka a fo ko: «Don, Maari, an lani wo la.» **29** Wo ro, Isa ka a bolo maa ii ja la. A ka a fo ko: «Ai la lemeniya koson, ai ja ri laka.» **30** Ii ja lakara. Isa ka a fo ii ye ka a magbeleya ko: «Ai kana ko wo fo mo si ye.» **31** Koni ii boni ko so kondo, Isa tun ka men ke, ii ka wo lakali fan bee mara wo ro. **32** Cee fila wo bora tuma men na ka wa, mooulu nara cee jinato do ri Isa ma wo waati kelen. Jina tun da cee wo ke bobo ri. **33** Isa ka jina gben men ke doron, bobo cee wo kumara. Jama kabannakoyara ka a fo ko: «Wo noon ma ke Isirayelikailu la jamana kondo folo fewu.» **34** Koni Farisilu ka a fo ko: «Jinailu la kuntii ye se dila Isa ma ka jinailu gben ka bo mooulu fe.» **35** Isa tere ye soilu ni bondailu bee rataamala. A tere ye mooulu karanna ii la salibonilu la, ka Harijeene Mansaya kibaroo juma lase, ka jankaroto su bee lakendeya. **36** A ka jama yen tuma men na, ii kininkinin donda a ro. Ii bee haminni, ka tunagboya. Ii ye ikomin saailu, gbengbenna te menilu la. **37** A ka a fo a la karandenilu ye ko: «Suman kata ka siya, koni baaraden ma siya. **38** Wo le ro, ai ye senetii madiya, sa a ri baaradenilu lo suman kala a la sene ro.»

10 Wo kɔ rɔ, Isa ka a la karanden tan ni fila kili, ka sebaya di ii ma sa ii ri se jina juuilu gbenna, a ni ka jankarɔ juuilu su bɛ lakendeya a ni ka fɛmailu bɛ lakendeya ii la fɛmayailu bɛ ma. **2** Talibidenba tan ni fila woilu tɔɔ le jin: fɔlɔman Simɔn, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Piyeri, a ni a dɔɔɛ Andere, a ni Sebede dence Yakuba ni a dɔɔɛ Yuhana, **3** a ni Filipe ni Baritolɔmi, a ni Tomasi ni Matiyu mɛn ye niisankomirala ri, a ni Alife dence Yakuba ni Tade, **4** a ni Simɔn, faso laharɔya lɔɔ ye mɛn na, a ni Judasi Sikariyɔti, mɛn natɔ Isa donna mɔɔilu bolo. **5** Isa ka mɔɔ tan ni fila woilu kelaya. A ka a fɔ ko: «Ai kana wa siya gbɛreilu fɛ, ai kana don Samarikailu la so si kɔndɔ. **6** Kɔni ai ye wa Isirayelikailu fɛ, wo mɛnilu tununni ikomin saailu. **7** Ai wa tamin fan fan na, ai ye mɔɔilu kawandi ko Harijeene Mansaya waati ra se. **8** Ai ye jankarɔtoilu lakendeya, ka suilu lawuli, ka kunatoilu lakendeya, ka jinailu gbɛn ka ii bɔ mɔɔilu fɛ. Ai ka a sɔrɔn gbansan, ai fanan ye a di gbansan. **9** Ai kana sanin, wala wodigbɛ, wala wodi si bila ai la temasidi rɔ. **10** Ai kana bɔrɔ ta, ai kana duruki kɔrɔbila fila ta. Ai kana sanbara fila ta, wala gbeleke fila, baa baaraden ni dɔɔnnin de ka kan. **11** «Ni ai donda so ba do kɔndɔ, wala so mesen, ai ye mɔɔ bɛrɛ do jinin, a bennin mɛn ma ka ai jiya. Ai ye to wo bolo fɔɔ ai bɔ waati wa se so wo kɔndɔ. **12** Ai wa don wo tii la bon na, ai ye ye mɔɔilu tuwa. **13** Ni a bennin ii ma ka ai ramira kojuma, ai la duwawu ri mira ii ma. Ni a bennin tɛ ii ma ka ai ramira kojuma, ai la duwawu ri a kɔsɛ ai ma. **14** Ni mɔɔilu ma sɔn ka ai jiya, ni wo tɛ, ni ii ma sɔn ai la kuma ma, ai botɔla lu ma, wala so kɔndɔ, ai ye ye gbangban bɔ ai sen ma. **15** N di tuja fɔ ai ye: Alla wa mɔɔilu kiti lon mɛn, mɔɔ woilu la kiti ri gbɛleya ka tamin hali Sɔdɔmu ni Kɔmɔri ta kan. **16** «Ai tolo malɔ! N ye ai lawala kela diya ikomin saailu, mɛnilu bilani wara juuilu tɛma. Ai ye kɛ hankilimailu ri, ikomin duuma sailu. Ai ye kɛ kojuukebali ri ikomin kanbailu. **17** Ai ye ai janto ai jɛrɛ rɔ mɔɔilu kanma. Ii ri ai mira ka wa ai ri kititɛɛ diya. Ii ri ai gbasi gbijɛ la ii la salibonilu kɔndɔ. **18** Ii ri ai mira ka wa ai ri faamailu ni mansailu ma, ka a masɔrɔn ai ye n na karandenilu ri. Ai ri kɛ n sere ri wo rɔ, ka n na ko fɔ ii ye, ka n na ko fɔ siya gbɛreilu fanan ye. **19** Ii wa ai mira ka wa ai ri kiti diya, ai ka kan ka kuma mɛnilu fɔ ye, a ni ai ka kan ka woilu fɔ ja mɛn ma, ai kana hamin woilu la, baa ai ka kan ka mɛn fɔ, Alla jɛrɛ ri wo don ai da rɔ wo waati kelen na. **20** Baa ai ri kuma

mɛn fɔ, woilu tena kɛ ai jɛrɛ la kuma ri. Ai Fa Alla Nii de ri kuma don ai da rɔ. **21** «Mɔɔ ri a badenma don mɔɔilu bolo sa ii ri a faa. Fa fanan di wo jɔɔn kɛ a den na. Mɔɔilu ri murunti ii sɔrɔnbailu kanma, ka ii don mɔɔilu bolo sa ii ri ii faa. **22** Ai ri gbɔya mɔɔilu bɛ ye n tɔɔ kɔsɔn. Kɔni mɔɔ mɛn wa a mujuun haan a la ban, wo tii ri kisi. **23** Ni ii ka ai tɔrɔ so do la, ai ye ai bori ka wa so gbɛrɛ la. N di tuja fɔ ai ye: sani ai ye ban Isirayelikailu la jamana so bɛ taamala, Mɔɔ Dence ri na. **24** «Karanden tɛ bonyala a la karanmɔɔ ri. Jɔn fanan tɛ bonyala a jɔntii ri. **25** Ni karanden kɛra a la karanmɔɔ jɔɔn di, a dan de wo ri. Ni jɔn kɛra a jɔntii jɔɔn di, a dan de wo ri. A ye di? Ni mɔɔilu ka kuma juu fɔ lutii jɛrɛ ma ko Ibulusa le ye a ri, ii tɛ do fɔ lu kɔndɔ mɔɔilu ma ka tamin wo kan wa? **26** «Wo le kɔsɔn, ai kana silan mɔɔ woilu ye. Fen fen doonni, wo bɛ ri bɔ gbɛ rɔ. Gbundu ko tɛ ye, mɛn tɛ lon. **27** N wa mɛnilu fɔ ai ye dibi rɔ, ai ye wo fɔ tele rɔ. N wa mɛnilu fɔ ai tolo kɔrɔ kan majii rɔ, ai ye ai lɔ bon kun bilinin kan ka wo fɔ. **28** Ai kana silan mɛn di se mɔɔ farikolo halakila kɔni ti se foyi kela mɔɔ nii na. Ai ye silan ye mɛn di se mɔɔ nii ni a faribanku bɛ halakila jahanama kɔndɔ. (Geenna g1067) **29** Ai ye kɔnɔ mesen fila mayirala wodi gbanan mɛsen kelen na, ko di? Kɔni hali kɔnɔ wo kelen tɛ be duu ma ni ai Fa Alla ma sɔn a ma. **30** Ai ta fan fɛ, ai Fa ka hali ai kunsailu bɛ jate lon. **31** Wo le rɔ, ai kana silan. Ai jatɔnɔma ka tamin kɔnɔ mesen siyaman nadɛnni kan. **32** «Ni mɔɔ mɔɔ ka a fɔ mɔɔilu jana ko a ye n ta ri, n fanan di a fɔ n Fa Alla ye, mɛn ye sankolo rɔ, ko wo tii ye n ta ri. **33** Kɔni ni mɔɔ mɛn ka a fɔ mɔɔilu jana ko a tɛ n ta ri, n fanan di a fɔ n Fa Alla ye, mɛn ye sankolo rɔ, ko wo tii tɛ n ta ri. **34** «Ai kana ai miri ko n da na jususuma di duukolo kan de. N ma na jususuma di de. N nani fanmuru le ri. **35** Baa n nani ka dence ni a fa bila jɔɔn na, ka denmuso ni a na bila jɔɔn na, ka muso ni a dence muso bila jɔɔn na. **36** Mɔɔ juuilu ri kɛ a jɛrɛ la mɔɔilu ri. **37** Kɔni mɔɔ mɛn wa a fa wala a na kanin ka tamin n kan, wo tii ti se kela n na karanden di. Mɔɔ mɛn wa a dence wala a denmuso kanin ka tamin n kan, wo tii fanan ti se kela n na karanden di. **38** Mɔɔ mɛn ma sɔn ka a jɛrɛ gbɔngbɔn jiri ta ka a bila n kɔ, wo tii ti se kela n na karanden di, **39** baa mɔɔ mɛn ye a fɛ ka a nii kisi, wo tii ri bɔnɔ jɛnemaya bɛrɛbɛrɛ la. Kɔni ni mɔɔ mɛn bɔnɔra a faribanku rɔ nde kɔsɔn, wo tii ri a jɛrɛ kisi. **40** «Ni mɔɔ mɛn ka ai mira kojuma, wo tii ra n mira kojuma. Ni mɔɔ mɛn ka n mira kojuma, wo tii

ra n kelayaba mira kojuma. **41** Ni mɔɔ men ka nabi do ramira kojuma ka a masɔrɔn nabi le, nabi ye barayi men sɔrɔnna, wo tii fanan di wo ɲɔɔn sɔrɔn. Ni mɔɔ men ka mɔɔ telenni do ramira kojuma ka a masɔrɔn mɔɔ telenni le, mɔɔ telenni ye barayi men sɔrɔnna, wo tii fanan di wo ɲɔɔn sɔrɔn. **42** N di tupa fɔ ai ye: ni mɔɔ men ka hali ji suma jilafe ɲa kelen di n na mɔɔ dɔɔmani do ma ka a masɔrɔn n na karanden de, wo tii te bɔnɔ barayi wo rɔ. Sika te wo rɔ.»

11 Nba, Isa banda lalilikan woilu fɔla a la karanden tan ni fila ye tuma men na, a bɔra ye ka wa Yahudiya la soilu kɔndɔ ka mɔɔilu karan, ka ii kawandi. **2** Awa, ka Yaya to kaso la, Nenematɔmɔnin na kɛwaliilu fɔra a ɲana. Wo rɔ, a ka a la karanden doilu kelaya Isa ma. **3** Ii wara Isa maɲininka ko: «Alla kɛtɔ mɔɔ men nanala, wo ye ile le ri wa, wa an ye mɔɔ gbɛrɛ makɔnɔ?» **4** Isa ka ii jabi: «Ai ye menilu menna, a ni ai ye menilu yenna, ai ye wa woilu fɔ Yaya yɛ. **5** Ko ɲa fuyenilu ɲa ra laka, nambarailu ra taama kojuma, kunatɔilu ra kendeya, tologbedenilu tolo ra laka, suilu ra wuli ka bɔ saya rɔ, kibaro ɲuma ra lase bolokolonilu ma. **6** Sewa ye wo tii ye men te bilala fili rɔ n na ko rɔ!» **7** Yaya la keladenilu watɔla, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai wara nfen dagbɛ diya wula kɔndɔ? Ai ka bin gbansan de ragbɛ wa, fɔɲɔ ye men namaala? Wo kuma tɛ! **8** Ai wara nfen dagbɛ diya wo rɔ? Faanin dagbɛlen tii wa? Wo kuma tɛ. Menilu ye faanin dagbɛlen donna, woilu ye sɔrɔnna mansabolon kɔndɔ. **9** Ai wara nfen dagbɛ diya? Ii ma wa nabi do ragbɛ wa? N di a fɔ ai ye ko nabi le tɛrɛ. Kɔni ale ka bon nabi ri paaɔn! **10** A la ko sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «A ragbɛ, n di n na keladen nawa i ɲɛrɔ. Wo ri i la sila rabɛn i yɛ.» **11** «N di tupa fɔ ai ye: muso si ma den sɔrɔn fɔlɔ men ka bon Yaya ri. Wo bɛɛ ni a ta, men ka doo a tɔ bɛɛ ri Harijeene Mansaya rɔ, wo tii ka bon Yaya ri. **12** Ka bɔ Yaya la kawandili kɛ waati ma haan ka na se bi ma, mɔɔilu ye Harijeene Mansaya kelela fanka la. Mɔɔ fadinmailu ye a ɲininna ka a mira, **13** baa sani Yaya ye nala, nabiilu bɛɛ ni Musa la sariya ka Harijeene Mansaya ko fɔ. **14** Ni ai sɔnda ka la a la, Nabi Eli tɔɔ men ko fɔra ko a ri na iko, Yaya le wo ri. **15** Tolo ye men ma, wo tii ye a tolo malɔ kuma wo la. **16** «N ye bi mɔɔilu lala nfen ma? Ii bɔni denninilu la, menilu siini lɔfɛ rɔ. Ii ye a fɔla ii dɲɔɔnɲilu ye ko: **17** «A ragbɛ. An ka fule fɔ ai yɛ, kɔni ai ma sɔn ka don kɛ. An ka saya donkili la ai yɛ, kɔni ai ma kasi.» **18** «Baa Yaya nara, a ma dɔɔnnin kɛ, a ma minnin kɛ.

Wo rɔ, mɔɔilu ka a fɔ ko jinato le a ri. **19** Mɔɔ Dence fanan nara. A ye dɔɔnnin kɛla, a ye minnin kɛla. Wo rɔ, ai ka a fɔ ko wo ye noma ni dolominna le ri. Ko a ka a dɲɔɔnɲilu kɛ niisankɔmiralailu ni kojuukelailu le ri. Kɔni famunyali ri jo sɔrɔn a kɛwaliilu fɛ.» **20** Wo kɔ rɔ, Isa tun ka kabannako siyaman kɛ so menilu kɔndɔ, a wulira wo mɔɔilu jalakila, baa ii tun ma tubi. **21** Isa ka a fɔ iko ko: «Korasenkailu, gbalo ye ai yɛ. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan yɛ. Kabannako ba menilu kɛra ai rɔ, ni woilu tun kɛra Tiri so kɔndɔ, wala Sidɔn so kɔndɔ, ye mɔɔilu tun di kojuu kɛ boloka kebi waati jan. Ii tun di buurigbɛ kɛ ii kun dɔ, ka kasanbɔrɔ faanin bila ii kan na, ii la tubi tɔɔmasere ri. **22** Wo le kosɔn, n di a fɔ ai yɛ ko kiti lon wa se, ai la kiti ri gbɛleya ka tamin Tirikailu ni Sidɔnkailu ta kan. **23** Kaperinahumukailu, ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo rɔ wa? Wo kuma tɛ! Ai ri jii fɔɔ ka se jahanama kɔndɔ! Baa kabannako menilu kɛra ai tɛma, ni woilu tun kɛra Sɔdɔmu so kɔndɔ, Sɔdɔmu so tun di tɛrɛn ye haan bi. (Hadɛs g86) **24** Wo le kosɔn, n di a fɔ ai yɛ ko kiti lon wa se, ai la kiti ri gbɛleya ka tamin Sɔdɔmukailu ta kan.» **25** Wo tuma, Isa ka a fɔ ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo Maari, n ye baraka bilala i yɛ, i ka lɔnnin yiraka denninilu la, i ka wo doon mɔɔ famunyanilu ni hankilimailu ma. **26** Dɔn, n Fa. A diyara i yɛ ka wo kɛ. **27** «N Fa Alla ra fen bɛɛ karifa n na a la ko rɔ. Mɔɔ si ma Fa Alla Dence lɔn bɛrɛbɛrɛ kɛ fɔɔ Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma Fa Alla lɔn bɛrɛbɛrɛ kɛ fɔɔ a Dence. Dence wo wa a Fa yiraka menilu la, woilu fanan di se a lɔnna. **28** «Ai menilu sɛɛni ai la donin ba kɔrɔ, ai ye na n ma. N di lafɔɲɔ di ai ma. **29** Ai ye n na donin ta gbɛleke ta, ka n na karan mira, ndɛ n jɛrɛ majiini, ai ri niilafɔɲɔ sɔrɔn. **30** Ka a masɔrɔn, n na donin ta gbɛleke tɛ gbiliya, n na donin de fɛya.»

12 A ma men ba kɛ wo kɔ, Isa ni a la karandenilu tɛrɛ ye taminna sɛnɛ do tɛma ɲɔɲɔ lon do rɔ. Kɔnkɔ tɛrɛ ye karandenilu la. Wo rɔ, ii ka sɛnɛsuman ɲɔrɔn doilu kadi ka woilu ɲuun. **2** Farisi doilu ka wo yen tuma men na, ii ka a fɔ Isa yɛ ko: «A ragbɛ, i la karandenilu ye ko men kɛla ten ɲɔɲɔ lon, wo dahani tɛ!» **3** Isa ka ii jabi: «A ye di? Mansa Dawuda ka men kɛ kɔrɔman, ai ma wo karan wa? Kɔnkɔ tɛrɛ ye a ni a taamaɲɔɔnɲilu la. **4** Wo rɔ, Dawuda donda Alla la bon kɔndɔ ka buru dɔɔn, buru men bilani Alla yɛ yɛ. Kɔni ka a bɛn sariya ma, a ni a taamaɲɔɔnɲilu tun ma kan ka buru wo dɔɔn fɔɔ sarakalasɛlailu kɛlen. **5** Ai ma a

karan Musa la sariya rɔ ko sarakalaselailu ye baara kela Allabatobonba kɔndɔ Nɔɔ lon wa? Ii ye Nɔɔ lon sariya tijanna ten, kɔni wo tɛ jatela kojuu ri. 6 N di a fɔ ai ye ko do ye yan, men ka bon Allabatobonba di. 7 Alla ye a fɔla a la kitabu kɔndɔ ko: «N ye a fɛ mɔɔ ye hina mɔɔ la. Wo duman n ye ka tamin saraka bɔ kan.» Ni ai tun ka kuma wo kɔrɔ lon, ai tun tɛ kiti labe mɔɔilu kan, menilu ma kojuu kɛ, 8 baa Mɔɔ Dence le ye Nɔɔ lon tii ri.» 9 A bɔra ye ka wa wo mɔɔilu la salibon na. 10 Wo ka a teren cɛɛ bolofaani do ye ye. Mɔɔ doilu ka Isa majininka ko: «Ka mɔɔ lakendeya Nɔɔ lon, wo dahani wa?» Baa ii tere ye fere jininna a ma. 11 Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ni saa kelen pe ye ai rɔ do bolo don? Ni saa wo bera denka kɔndɔ Nɔɔ lon, a tii tɛ a labɔ wa? 12 Mɔɔ ka fisa saa ri paaɔn, wa di? Wo le rɔ, ka kojuma kɛ mɔɔ ye Nɔɔ lon, wo le dahani.» 13 Isa ka ii jabi ten men kɛ, a ka a fɔ cɛɛ bolosani ye ko: «I bolo rasomɔn.» Cɛɛ ka a bolo rasomɔn men kɛ, a bolo kendeyara fewu ka kɛ ikomin a bolo tɔ kelen. 14 Farisilu bɔra ka wa i jɔɔn yen ka Isa faa ja jinin. 15 Ii tere ye men kan, Isa ka wo lon. Wo rɔ, a bɔra ye ka wa. Jama ba bilara a kɔ. A ka bɛɛ lakendeya. 16 Kɔni a ka a fɔ woilu ye ka a magbeleya ko ii kana a la ko fɔ mɔɔ si ye. 17 A ka wo kɛ le kosa Alla la kuma ri kanbali, a ka men don Nabi Esayi da rɔ ko: 18 «N na baaraden le ten, n ka men suwandi. A duman n ye kosebe, n ye niisɔndiyala a la ko rɔ. N di n Nii Seniman lana a fɛ, a ri kiti ko fɔ siya tɔilu ye. 19 A tena sɔsɔli kela, a tena perenna. Mɔɔilu tena a kan mena sila kan. 20 A tena gɔala jaran dakadila, hali men da ratijan. A tena fitinna lasala, hali men ta ye sala, haan telen ye kunnafulen sɔrɔn. 21 Siyailu bɛɛ ri ii jii la ale kan.» 22 Wo kɔ rɔ, ii nara jinato do ri Isa ma. Jina tun ka a ja fuyen ka a kɛ bobo ri. Isa ka a lakendeya. Jinato kumara, a ja lakara. 23 Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara. Ii ka a fɔ ko: «Men di kili ko Mansa Dawuda dence, ale le jin di wa?» 24 Farisilu ka wo men tuma men na, ii ka a fɔ ko: «Jinailu la kuntiiba Ibulusa le ye se dila cɛɛ jin ma ka jinailu gben ka bɔ mɔɔilu fɛ.» 25 Kɔni Isa ka ii la miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ii ye ko: «Mansaya men mɔɔilu wa wuli ka i jɔɔn kele, mansaya wo ri tijan fewu. So kelen mɔɔilu, wala denbaya kelen mɔɔilu, wa wuli ka i jɔɔn kele, so wo tɛ men, bon wo fanan tɛ men. 26 Wo ja kelen ma, ni Setana ye Setana gbenna, a ye a jere kelela. A la mansaya ri men wo rɔ di? 27 A ye di? Ni n ye jinailu gbenna Ibulusa baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka rɔ? Ai la

karandenilu ri ai la kiti tɛɛ. 28 Kɔni ni n ye jinailu gbenna Alla Nii Seniman baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la Mansaya ra se ai tɛma. 29 Mɔɔ ti se donna cɛɛ fankama la bon kɔndɔ ka wo bolofenilu sonya ni a ma cɛɛ fankama wo mira fɔlɔ ka a sidi, wa di? A wa a sidi, a ri a bolofenilu sonya. 30 «Nba, mɔɔ men tɛ n fɛ, wo ye n juu le ri. Mɔɔ men tɛ n demenna ka mɔɔilu laden, wo ye baarala ka mɔɔilu lajensen. 31 Wo le kosɔn n di fɔ ai ye: mɔɔilu la kojuuilu bɛɛ ni Alla tanama kumailu bɛɛ ri se makotola. Kɔni ni mɔɔ mɔɔ ka Nii Seniman tanama ko kɛ, Alla tena wo tii makotola fewu. 32 Ni mɔɔ ka Mɔɔ Dence mafɔ, a ri se makotola. Kɔni ni mɔɔ ka Nii Seniman mafɔ, a tɛ makoto dunɔɔa jin dɔ yan, a tɛ makoto sini nato fanan. (aiɔn g165) 33 «Jiri men ka ji, wo den ka ji. Jiri men ma ji, wo den ma ji. Jiri ye lonna a den de fɛ. 34 Ai fonfonni munɔɔnailu! Ai ma ji. Ai ri se kuma juma fɔla wo rɔ di? Mɔɔ jusukun fani men na, a da ye wo le fɔla. 35 Mɔɔ juma ri kojuma kɛ, baa wo ye bola a juma yɔrɔ lakandannin rɔ. Kɔni mɔɔ men ma ji, wo ri kojuu kɛ, baa wo ye bola a juu yɔrɔ lakandannin rɔ. 36 N di a fɔ ai ye ko Alla la kiti tɛɛ lon wa se, mɔɔilu ka kuma jatɔnɔntan menilu fɔ ii da rɔ, ii ri woilu bɛɛ fokun fɔ Alla ye, 37 baa i la kumailu ri kɛ sababu ri, Alla ri jɔ di i ma, wala a ri kiti labe i kan.» 38 Wo kɔ rɔ, Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu ka a fɔ a ye ko: «An na karanmɔɔ, an ye a fɛ i ye tɔmasere kabannakoma do kɛ an jana, ka a yiraka ko Alla ye i fɛ.» 39 Isa ka ii jabi: «Bi mɔɔilu kewaliilu juuman. Ii tɛ sonna ka to Alla kɔ. Ii ye a fɛ ka tɔmasere kabannakoma yen, kɔni tɔmasere si tɛ yiraka ii la ni Nabi Junusa ta tɛ. 40 Baa Nabi Junusa ka tele sawa ni su sawa kɛ jɛɛ ba kɔndɔ ja men ma, Mɔɔ Dence fanan di tele sawa ni su sawa kɛ duu kɔrɔ wo ja ma. 41 Alla wa mɔɔilu la kiti tɛɛ lon men, Ninibekailu ri wuli ka sɔn la bi mɔɔilu la, baa Nabi Junusa ka woilu kawandi tuma men na, ii ka tubi ka na Alla ma. Sisen, mɔɔ do ye yan, men ka bon Nabi Junusa ri. 42 Alla wa mɔɔilu la kiti tɛɛ lon men, Seba jamana mansa muso ri wuli ka sɔn la bi mɔɔilu la, baa a bɔra fɔɔ dunɔɔa kun do la ka na a tolo malɔ mansa Sulemani la famunyali kumailu la. Sisen, mɔɔ do ye yan, men ka bon mansa Sulemani ri. 43 «Jina wa gben ka bɔ cɛɛ do rɔ, a ri yɔrɔ jaranilu taamataama wula kɔndɔ ka jɔɔɔ diya jinin. Kɔni a ri kaja. 44 Wo kɔ rɔ, a ri a fɔ ko: «N di n kɔsɛ ka wa n bɔ diya rɔ.» A wa se ye, a ri a teren ko yɔrɔ wo rakolon de, ka seninya ikomin bon men da firan ka a

kōndō raben. **45** Wo rō, jina ri wa ka jina wōrōnwula laden, menilu ka juu a jere ri. A ni woilu bēe ri na ka don yōrō wo rō ka ii sii ye. A laban, jinātō la ko ri juuya ka tamin a fōlōman na. Bi mōō juuilu ta ye kela wo ja le ma.» **46** Nba, ka Isa to kumala jama ye, a na a ni a dōōceilu nara ii lō kēne ma, ko ii ye a fē ka kuma a ye. **47** Mōō do ka a fō Isa ye ko: «I na ni i dōōceilu lōni kēne ma. Ii ye a fē ka kuma i ye.» **48** Isa ka mōō wo jabi: «Yon ye n na ri? N dōōceilu ye yon ni yon di?» **49** A ka a bolo lō a la karandenilu la. A ka a fō ko: «Mōō jinilu le n na ni n dōōceilu ri, **50** baa mōō menilu ye n Fa sawo kela, n Fa mēn ye sankolo rō kōnin, woilu le ye n dōōceilu ri, a ni n dōōmusoilu ni n nailu.»

13 Wo lon kelen, Isa bōra bon na ka wa a sii dala da la. **2** Jama ba ka ii laden a laminin dō. Wo rō, a donda kulun dō kōndō ka a sii. Jama bēe lōni tora ghere ma ye. **3** A ka ko siyaman fō ii ye kuma kōrōlamailu rō. A ka a fō ko: «Ai tolo malō. Sifoyila dō bōra ka wa si foyi diya sene rō. **4** Ka a to si foyila, si doilu bera sila dala. Kōnōilu nara woilu ta ta. **5** Si doilu bera farama yōrō kan, banku ma siya yōrō mēn. Si woilu ferenda jona, baa banku ma siya ye. **6** Tele bōra kosebe tuma mēn na, ii mōrōnmōrōnda. Ii jara, baa ii luluilu ma don duu rō kosebe. **7** Si doilu bera bin wōninma yōrō rō. Sumanilu wulira mēn kē, wōninilu fanan wulira ka ii dōōn. **8** Nba, si doilu fanan bera duu duman dō. Suman woilu sōnda kosebe. Si doilu ka ii jōōn kēme kē, doilu ka ii jōōn biwōōrō kē, doilu ka ii jōōn bisawa kē. **9** Tolo ye mēn ma, wo tii ye a tolo malō kuma wo la.» **10** Karandenilu ka ii madon Isa la ka a mājnininka ko: «Nfenna i ye kumala mōōilu ye kuma kōrōlamailu rō?» **11** A ka a fō ii ye ko: «Harijeene Mansaya ko menilu doonni tere, woilu lōnnin da di ai le ma. Kōni wo ma di ii ma, **12** baa fen ye mēn bolo, do ri la wo tii ta kan. A ta ri siyaya. Kōni fen tē mēn bolo, hali fitini mēn ye a bolo, wo ri mira a la. **13** Wo le kōōn, n ye kumala ii ye kuma kōrōlamailu rō, baa ii ye ragbēli kela, kōni ii tē foyi yenna. Ii ye ii tolo malōla, kōni ii tē foyi mēnna, ii tē foyi famunna. **14** Wo rō, ii ka a kē, Nabi Esayi ka mēn fō, wo ra kanbali. A ka a fō ko: «Ai ri ai tolo malō kosebe, kōni ai tena foyi famunna. Ai ri ragbēli kē kosebe, kōni ai tena foyi yenna. **15** Baa siya jin da ii ban famunyali ma. Ii ra ii tolo gbēden ka ii ja masidi. Ni wo tē, ii ja tun di yenni kē, ii tolo tun di mēnni kē, ii hankili tun di famunyali sōrōn, ii tun di ii kōse ka na nde Alla ma.

Wo rō, n tun di ii kisi.» **16** «Kōni ai ye barakadenilu le ri, baa ai ja ye yenni kela, ai tolo fanan ye mēnni kela. **17** N di tujja fō ai ye: ai ja ye mēn yenna, a lōō tere ye nabi siyaman ni mōō telenni siyaman na ka wo yen, kōni ii ma fere sōrōn ka ii ja la wo kan. Ai tolo ye mēn namēnna, a lōō tere ye ii la ka wo mēn, kōni ii ma fere sōrōn ka ii tolo malō a la.» **18** Isa ka a fō ko: «Ai tolo malō, ai ri sifoyila kuma kōrōlama lamen. **19** Menilu wa Harijeene Mansaya kuma lamen, kōni ii tē a famun, Ko Juu Tii nala wo rō, ka a bō ii jusu rō. Woilu keni le ikomin si menilu bila sila kōfe. **20** Si mēn bera farama yōrō kan, wo ye mōōilu le ri mēn da Alla la kuma lamen, ka a mira i kōrō ka sewa. **21** Kōni lulu ti ye, a ni kuma wo ma sabati ii jusukun dō bēre bēre kē. Ii tē mēn ba kē lemeniya sila kan, baa ni gbēleya ka ii sōrōn, wala ni mōōilu ka ii tōrō Alla la kuma kōōn, ii ri sila bila i kōrō. **22** Si mēn bera bin wōninma yōrō rō, wo le mōōilu mēn ka Alla la kuma lamen, kōni dunujja koilu hamin da don ii jusukun dō. Nanfulu lōō ri ii mira ka ii magberenkē. Ko woilu bēe kōōn, Alla la kuma ri mabali ii jusukun dō, ka kē ikomin senefen jatōntan, mēn ma den. (aiōn g165) **23** Nba, si mēn bera duu duman dō, wo le mōō ri mēn ye Alla la kuma mēnna ka a famun. Kuma wo ri sabati a jusukun dō, ka kē ikomin suman si mēn ye jaala ka i jōōn kēme kē, wala i jōōn biwōōrō, wala i jōōn bisawa.» **24** Isa ka kuma kōrōlama gbere fō ii ye. A ka a fō ko: «Harijeene Mansaya ye ikomin cēe dō la ko. A ka suman si juma foyi a la sene rō. **25** Kōni, ka mōōilu bēe to sunōō rō su rō, a juu nara bin juu do kise foyi sumanfe wo rō, ka wa. **26** Nba, suman ferenda ka wuli, ka a den. Wo tuma, mōōilu ka bin juuilu fanan yen. **27** Senetii la jōnilu wara a fō a ye ko: «An tii, i ma suman si juma foyi i la sene rō wa? Bin juu woilu bōni mi ten?» **28** Senetii ka a fō ko: «N juu do nō le.» Ii ka a mājnininka ko: «I ye a fē an ye wa binilu bō sumanfe wo rō wa?» **29** A ka a fō ko: «Eēn, ai ye a to ye. Ni wo tē, ni ai ka binilu bō, ai ri suman doilu fanan bō. **30** Ai ye ii bēe to ye. Ii ye wuli i jōōn fē fōō sumanka waati wa se. Ni sumanka waati sera, n di a fō sumankalailu ye ko ii ye bin juuilu fōlō bō, ka ii lasidi, ka ii janin. Wo wa kē, ii ri suman ka ka a ladon n na bondon kōndō.» **31** Isa ka kuma kōrōlama gbere fō mōōilu ye. A ka a fō ko: «Harijeene Mansaya ye ikomin bōrōn fira kise. Cēe dō ka bōrōn fira kise lan a la sene rō. **32** Kise wo dōōman ka tamin kiseilu bēe kan. Kōni a wa ferēn ka wuli, a ri bonyā ka tamin nakofen bēe kan. A ri kē ikomin

jiri, ka bolon bailu labo, fɔɔ waa rɔ kɔnɔilu ri se ii jnaanilu lala a bolonilu la.» **33** A ka kuma kɔrɔlama gɔɔre fɔ ii ye. A ka a fɔ ko: «Harijeene Mansaya ye ikomin leɓen, muso ka men daɔni ke farinin muun kilo muwan ni kelen do ka wo ke deɓba ri. Leɓen wo ka deɓba bee lawuli ka a funun.» **34** Isa ka wo bee fɔ jamailu ye kuma kɔrɔlamailu le rɔ. A ma foyi fɔ ii ye ni a ma wo fɔ kuma kɔrɔlama rɔ. **35** A ka a ke ten sa nabi la kuma ri kanbali, men ka a fɔ ko: «N di kuma kuma kɔrɔlamailu le rɔ. Ko menilu doonni kebi dunɔɔa dan waati la, n di woilu fɔ.» **36** Wo kɔ rɔ, Isa bɔra jama fe ka wa don bon na. A la karandenilu ka ii madon a la, ka a fɔ a ye ko: «Kuma kɔrɔlama men ye bin juu wuli ko fɔla sene rɔ, i ye wo kɔrɔ fɔ an ye.» **37** Isa ka ii jabi: «Men ye suman si juma foyila, wo ye Mɔɔ Dence ri. **38** Sene wo le ye dunɔɔa ri. Suman si juma, wo ye mansaya denilu ri. Bin juuilu ye Kojuu Tii la mɔɔilu le ri. **39** Juu men ka bin juu kiseilu foyi sene rɔ, wo le ibulusa jere ri. Sumanka waati, wo le ye dunɔɔa laban di. Sumankailu ye melekailu ri. (aiɔn g165) **40** Bin juuilu ye ladenna ja men ma ka janin ta la, wo jɔɔn di ke dunɔɔa laban waati. (aiɔn g165) **41** Mɔɔ Dence ri a la melekailu kelaya ka na. Menilu ye mɔɔilu bilala kojuu ke rɔ, a ni menilu ye kojuu kela, a la melekailu ri woilu bee laden ka ii bɔ Mɔɔ Dence la Mansaya rɔ. **42** Melekailu ri woilu lafili ta ba rɔ, kasi ni a jin macin ye yɔrɔ men do. **43** Kɔni mɔɔ telenniilu ri bonya sɔrɔn ka melenmelen ikomin tele ii Fa la mansaya rɔ. Tolo ye men ma, wo tii ye a tolo malo kuma wo la.» **44** Isa kan iko ko: «Harijeene Mansaya ye ikomin nanfulu men doonni duukolo kɔrɔ sene do rɔ. Lon do rɔ, cee do ka wo yen. A ka a ta ka a dokon duukolo kɔrɔ kokura. A sewani ba wara a bolofenilu bee majira, ka na sene wo san. **45** «Harijeene Mansaya ye ikomin julace men ye koronkise jumailu nininna. **46** Lon do rɔ, a ka koron kise juma do yen, men ka ji ka tamin. A wara a bolofenilu bee majira, ka na koron kise wo san. **47** «Harijeene Mansaya ye ikomin jɔɔ fanan, mɔɔilu ka men fili kɔɔji rɔ, ka jee su bee mira. **48** A wa fa jee la, jɛemiralailu ri a sɔmɔn ka a labo gɔɔre ma. Ii ri ii sii ka jeeilu rawoloma. Menilu ka ji, ii ri woilu bila muranilu kɔndo. Menilu ma ji, ii ri woilu lafili. **49** A ri ke wo ja le dunɔɔa laban waati. Melekailu ri mɔɔ juuilu rawoloma ka ii bɔ mɔɔ telenniilu rɔ, (aiɔn g165) **50** ka ii lafili ta ba rɔ, kasi ni a jin macin ye yɔrɔ men do.» **51** Isa ka karandenilu majininka ko: «Ai ka kuma jin bee famun wa?» Ii ka a

fɔ ko: «ɔɔn.» **52** Wo rɔ, Isa ka a fɔ ii ye ko: «Nba, sariya karanmɔɔ menilu ra karan Harijeene Mansaya ko rɔ, woilu bee ye ikomin lutii men ye fen kura ni fen kɔrɔ fila bee labɔla a la nanfulu lamara diya rɔ.» **53** Nba, Isa banni kuma kɔrɔlama wo fɔla, a bɔra yɔrɔ wo rɔ ka wa. **54** A wara a wara so. A tere ye mɔɔilu karanna salibon kondo ye. A lamenbailu kabannakoyara, ka a fɔ ko: «Cee jin ka famunyali wo sɔrɔn mi? Kabannako ke sebaya men ye a bolo, a ka wo sɔrɔn mi? **55** Jirisila dence le te wa? A na le te Mariyamu ri wa? Yakuba ni Yusufu ni Simɔn ni Judi, a daɔceilu te woilu ri wa? **56** A daɔmusoilu bee te an wara yan wa? Nba, a ka famunyali ni sebaya jin sɔrɔn mi?» **57** Miriya wo le kera sababu ri ka ii bee kundatijan, ii ma la Isa la. Isa ka a fɔ ii ye ko: «Mɔɔilu ye nabi bonyala yɔrɔ bee rɔ fɔɔ a jere wara, a ni a la denbayailu tema.» **58** Isa ma kabannako siyaman ke yɔrɔ wo rɔ ka a masɔrɔn mɔɔilu la lemeniyabaliya fe.

14 Nba, wo waati la, mansa Herodi ka Isa la ko men. **2** A ka a fɔ a la baaradenilu ye ko: «Yaya le jin. A ra wuli ka bɔ saya rɔ. Wo le ka a ke, sebaya ye a bolo ka kabannakoilu ke.» **3** Nba, mansa Herodi tun da Yaya mira ka a sidi ka a bila kaso la. A ka wo ke a kɔrɔce Filipe muso le kosɔn, men tɔɔ ko Herodiyasi, **4** baa Yaya tora a fɔla a ye ko: «Muso wo ma kan ka sii i kun. Wo dahani tel!» **5** Herodi tun ye a fe ka Yaya faa, kɔni a silanni tere jama ye, baa jama tere ye Yaya jatela nabi le ri. **6** Herodi sɔrɔnlon sankunben kera lon men, ii ka tolon ke. Herodiyasi denmuso ka don ke mɔɔilu tema tolon diya ye. Wo diyara Herodi ye kosebe. **7** Wo rɔ, a ka a kali sunkurun ye ko a wa men jinin a fe, a ri wo di a ma. **8** Sunkurun na ka a fɔ a ye a ka kan ka men jinin mansa fe. Wo rɔ, a wara a fɔ mansa ye ko: «N ye a fe i ye muran di n ma, Yaya kun ye men kondo.» **9** Kuma wo ka mansa niilafin kosebe. Kɔni a tun da ban a kalila a la mɔɔ kiliniilu bee jana. Wo rɔ, a ka jamarili di a la mɔɔilu ma ko ii ye Yaya kun di a ma. **10** A ka mɔɔ lo Yaya kun teɓla a la kaso la. **11** A ka a kun tee a la ka a bila muran do kondo. A nara wo ri sunkurun ma. Sunkurun wara a di a na ma. **12** Yaya la karandenilu nara a su ta ka wa a sutura. Ii wara wo kibaro lase Isa ma. **13** Isa ka Yaya faa ko men tuma men na, a kelen donda kulun do ka bɔ ye ka wa. A wara se yɔrɔ do ma, mɔɔ tun te yɔrɔ men. Mɔɔilu ka a wa ko men tuma men na, ii bɔra soilu kondo ka wa a ko ii sen na. **14** Isa bɔra kulun kondo tuma men na, a

ka jama ba yen. Ii kininkinin donda a la. Jankaroto menilu tere ii ro, a ka woiu lakendeya. **15** Wura fe, a la karandenilu ka ii madon a la ka a fo a ye ko: «A ragbe, an ye wula le kondɔ yan. Su ra ko. I ye sila di jama ma sa ii ri wa doonninfen san diya yan naminin so mesenilu kondɔ.» **16** Isa ka ii jabi: «Ii mako te wo la. Ai jere ye doonnin di ii ma.» **17** Karandenilu ka a fo ko: «Foyi te an bolo yan fo burukala loolu ni jee fila.» **18** Isa ka a fo ko: «Ai ye na woiu ri n ma yan.» **19** A ka a fo jama ye ko ii ye ii sii duu ma bin kende kan. Wo ko ro, a ka burukala loolu ni jee fila ta, ka a na layele sankolo ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru rakadikadi, ka a di a la karandenilu ma. Ii ka a rataja jama tema. **20** Moo bee ka doonnin ke ka ii fa. Jama banni doonninna, Isa la karandenilu ka buru kunkundun toilu laden, ka see tan ni fila lafa wo ro. **21** Jama men ka doonnin wo ke, cee waa loolu noon tere ye a ro. Musoiu ni denilu ma jate. **22** Wo ko ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye i korɔ ko ii ye don kulun kondɔ. Ko ii ye wa dala koma a jero. Ko ale wato sila dila jama ma. **23** Nba, a banni sila dila jama ma, Isa kelen wara Alla tara diya koyinke do kan. Su kora ka a teren a kelen ye ye folo. **24** Wo tuma, karandenilu la kulun da janfa pon gbelemala la. Ji kuruilu tere ye ii la kulun namaala. Fɔɔ tere ye ii kunbenna. **25** Dondon kasi waati noon, Isa ka a taama ji kan ka wa ii ko. **26** Koni karandenilu ka a taamatola yen ji kan tuma men na, silan ba ka ii mira. Ii ka a fo ko, «su korɔ do jiya le!» Ii kulera, baa ii silanni. **27** Koni Isa kumara ii ye i korɔ. A ka a fo ko: «Ai ye ai jusulate! Nde le. Ai kana silan!» **28** Piyeri ka a fo ko: «Maari, ni ile le, i ye n jamari ko n ye taama ji kan ka wa i teren ye.» **29** Isa ka a fo ko: «Na.» Piyeri jiira ka bo kulun kondɔ ka taama ji kan ka wa Isa ko. **30** Koni Piyeri ka a yen tuma men na ko fɔɔ fanka ka bon kojuuya, a silanda ka jii damira ji korɔ. A kulera ko: «Maari, i ye n kisi!» **31** Isa ka a bolo rasamon i korɔ ka Piyeri mira. A ka a fo a ye ko: «Ile, men na lemeniya ka do. Nfenna i ye sikasikala?» **32** Isa ni Piyeri donda kulun kondɔ tuma men na, fɔɔ ka a lo. **33** Karanden menilu tere ye kulun kondɔ, woiu ka ii birin Isa korɔ. Ii ka a fo ko: «Tuja le, ile le Alla Dence ri.» **34** Nba, ii ban men keni dala teela, ii sera Kenesareti mara ro. **35** Ye mooilu ka a jayen tuma men na ko Isa le, ii ka mooilu lo a na ko folo mara fan bee ro. Wo ro, mooilu nara ii la jankarotoilu bee ri Isa ma, **36** ka a madiya ko a ye dije

ii ye ii bolo maa a la duruki dakun gbansan na. Moo moo ka a bolo maa a la, woiu bee kendeyara.

15 Wo ko ro, Farisi doilu ni sariya karanmoo doilu bora Jerusalemu ka na Isa teren. **2** Ii ka a majininka ko: «Nfenna i la karandenilu ye an benbailu la landa tijanna? Ii ye doonnin kela ka a teren ii ma ii bolo lako folo.» **3** Isa ka a fo ii ye ko: «Ai don? Nfenna ai ye ai la landailu bonyala ka Alla la sariya tijan?» **4** Baa Alla ka a fo ko: «I ye i na ni i fa bonya.» Ko: «Ni moo men ka a fa wala a na danka, wo tii ka kan ka faa le.» **5** Koni ai ka a fo ko moo ri se a folo a fa wala a na ye ko: «I ka kan ka demenfen men saron n bolo, n da wo bila a dan na Alla ye.» **6** Ai ka a fo ko ni a ka a fo ten, a diyagboyani te butun ka a fa bonya niilifen na. Wo ro, ai ra Alla la kuma to ye, ka ai la landailu bila a no ro. **7** Ai jeremayuwailu, Nabi Esayi ka men fo ai la ko ro folofolo, wo benni kosebe. A ka a fo ko: **8** «Moo jinilu ye n bonyala ii da le la, koni ii jusukun ma senin n na muume!» **9** Ii ye n batola fuu. Ii ye mooilu karanna menilu la, woiu te foyi ri fo adamadenilu la jamariliilu.» **10** Wo ko ro, Isa ka jama kili, ka a fo ii ye ko: «Ai bee ye ai tolo malɔ n na kuma la ka a famun. **11** Moo ye fen fen donna a da ro ka a doon, wo si ti se moo noola. Koni menilu ye bola moo da ro, wo le ye moo noola.» **12** A la karandenilu ka ii madon a la, ka a fo a ye ko: «I ma a lon ko i la kuma gbara Farisilu la wa?» **13** Isa ka a fo ko: «N Fa men ye sankolo ro, ni wo jere ma lannifen men lan, woiu ri bo ka faa. **14** Ai ye Farisilu to ye. Ii ye na fuyenilu le ri, ii jere le ye i noon na gbeleke mirabailu ri. Ni na fuyen don ka na fuyen do la gbeleke mira, ii fila bee ri be denka ro.» **15** Piyeri ka a fo Isa ye ko: «Kuma korolama wo korɔ fo an ye.» **16** Isa ka a fo ko: «A ye di? Ai fanan ma se ko jayenna wa? **17** Ai ma a jayen wa ko fen men ye donna moo da ro, wo ye wala a konɔ le ro? Moo wo wa wa kɔkan, fen wo ri bo. **18** Koni kuma menilu ye bola moo da ro, woiu ye bola a jusukun de ro. Woiu le ye moo noola, **19** baa ko koron men ye bola moo jusukun do, woiu le jin di: miriya juu, moofaa, kaninkela, jatɔya su bee, sunali, sereya juu bo, a ni moo too tijan. **20** Ko woiu le ye moo noola. Koni ka doonnin ke bolo lakobali la, wo te moo noola.» **21** Wo ko ro, Isa bora yoro wo ro ka wa Tiri ni Sidon mara ro. **22** Ye muso do nara Isa teren. Kanaanka le tere a ri. A tere ye a kule kan nabola ko: «Maari, Dawuda dence, i ye hina n na. Jina do ye n denmuso torola kojuuya!» **23** Koni Isa ma foyi

fɔ. A la karandenilu ka ii madon a la, ka a madiya ko: «Muso jin gben, a bilani an kɔfɛ ka a kule kan nabo kojuuya.» **24** Isa ka a fɔ ko: «Alla ma n kelaya mɔɔ gberɛ si ma ni Isirayelikailu tɛ, woilu menilu ye ikomin saa tununnilu.» **25** Kɔni muso wo nara a be Isa sen kɔrɔ, ka a fɔ a yɛ ko: «Maari, i ye n demen.» **26** Isa ka a fɔ ko: «Ka denninilu la dɔnnin ta ka a lafilu wuluilu kɔrɔ, wo ti ben.» **27** Muso ka a jabi: «Maari, tɔja le wo ri. Kɔni wuluilu ye dɔnnin buruburu dɔnna, men ye bela duu ma ii tiilu la tabali kɔrɔ.» **28** Isa ka a jabi: «Aa, muso. I la lemeniya ka bon! I ka men jinin, a ye kɛ i yɛ.» A denmuso kɛndeyara wo waati kelen. **29** Isa bɔra yɔrɔ wo rɔ, ka wa Kalile Dala da la. A yɛlɛra koyinke do kan ka a sii ye. **30** Jama ba nara a tɛrɛn. Ii nara nambarailu ri, a ni ja fuyenilu ni bolokelenilu ni boboilu ni jankarɔto siyaman gberɛilu. Ii nara woilu bɛɛ ri, ka ii lala Isa kɔrɔ. A ka ii bɛɛ lakendeya. **31** Ii ka ii yen tuma men na ko boboilu ra kuma damira, bolokelenilu ra kɛndeya, nambarailu ra ii taama, a ni jafuyenilu ja ra laka; jama kabannakoyara. Ii bɛɛ ka Isirayelikailu la Maari Alla tando. **32** Isa ka a la karandenilu kili, ka a fɔ ii ye ko: «Jama jin kininkinin ye n na. Ii ra tele sawa le kɛ n dafɛ yan. Dɔnnifen si tɛ ii bolo. N tɛ a fɛ ka sila di ii kɔnkɔtɔ ma ten. Ni wo tɛ, ii ri kiron ii la sila la.» **33** Karandenilu ka Isa jabi: «An di buru sɔrɔn mi wula kɔndɔ yan, men di jama ba jin jɔɔn bɔ?» **34** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Burukala yeli ye ai bolo?» Ii ka a fɔ ko: «Burukala wɔrɔnwula, a ni jɛɛ mɛsenni dando.» **35** Isa ka a fɔ jama ye ko ii ye ii sii duu ma. **36** A ka burukala wɔrɔnwula ni jɛɛ woilu ta, ka baraka bila Alla ye, ka ii rakadikadi, ka ii di karandenilu ma. Karandenilu ka woilu ta ka ii ratalatala jama tɛma. **37** Jama bɛɛ ka dɔnnin kɛ ka ii fa. Buru kunkundun ni jɛɛ tɔ men toni, Isa la karandenilu ka see wɔrɔnwula lafa wo rɔ. **38** Cɛɛ mɔɔ waa naanin ka dɔnnin kɛ. Musoilu ni denninilu ma jate. **39** A ka sila di jama ma, Isa donda kulun do kɔndɔ ka wa Makadan mara rɔ.

16 Farisilu ni Sadusiilu nara ka Isa kɔrɔbɔ. Ii ka a fɔ ko a ye tɔɔmasere kabannakoma do kɛ ii jana, men bɔni sankolo rɔ. **2** Isa ka a fɔ ko: «Ni ai ka sankolo ja wulenni yen fitiri waati, ai ri a fɔ ko sancɛ tɛna nala sini. **3** Sɔɔma, ni ai ka sankolo ja finni yen, ai ri a fɔ ko sancɛ ri na bi, baa san da fin. Nba, ai kusan sankolo koilu faranfaasila ka woilu famun. A ye di wo rɔ? Tɔɔmasere menilu ye kɛla waati jin na, nfenna ai ti se

ka woilu famun? **4** Mɔɔ juuilu ni lemeniyabaliilu ye a fɛ ka tɔɔmasere kabannakoma yen, kɔni tɔɔmasere si tɛ yiraka ai la ni Nabi Junusa ta jɔɔn tɛ.» Wo kɔ rɔ, a ka ii to ye ka wa. **5** Nba, Isa ni a la karandenilu wara dala ko. Kɔni karandenilu jinara, ii ma buru ta. **6** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ai ja la. Ai ye ai janto ai jɛɛ rɔ Farisilu ni Sadusiilu la lɛben kanma.» **7** Karandenilu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «An ma na buru ri. Wo le ka a kɛ, a ka kuma wo fɔ.» **8** Isa ka ii la miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ii ye ko: «Ai la lemeniya ka dɔɔ! Nfenna ai ye a fɔla i jɔɔn ye ko buru tɛ ai bolo? **9** Ai ma a payen fɔlɔ wa? N ka burukala loolu ta ka cɛɛ waa loolu balo men kɛ, a ni ai ka see jate men nafa buru kunkundun toilu la, wo ra bɔ ai kɔndɔ wa? **10** N ka burukala wɔrɔnwula ta ka cɛɛ waa naanin balo men kɛ, a ni ai ka see jate men nafa buru kunkundun toilu la, wo ra bɔ ai kɔndɔ wa? **11** N kan tun tɛ buru ma. Nfenna ai ma wo payen fɔlɔ? Nba, ai ye ai janto ai jɛɛ rɔ Farisilu ni Sadusiilu la lɛben kanma.» **12** Wo rɔ, karandenilu ka a payen ko Isa ma a fɔ ii ye ko «ai ye ai janto ai jɛɛ rɔ buru lɛben kanma.» A ka a fɔ ii ye ko «ai ye ai janto ai jɛɛ rɔ Farisilu ni Sadusiilu la karan de kanma.» **13** Awa, Isa ni a la karandenilu seni Sesare Filipi mara rɔ, a ka ii mapininka ko: «Mɔɔilu ye Mɔɔ Dɛncɛ jatɛla yon di?» **14** Ii ka a jabi: «Doilu ka a fɔ ko Yaya le. Doilu ka a fɔ ko Nabi Eli le. Dogberɛilu ka a fɔ ko Nabi Jeremiya le, wala nabi gberɛ, men taminda kɔrɔman.» **15** A ka ii mapininka ko: «Ai don? Ai ye n jatɛla yon di?» **16** Simɔn Piyɛri ka a fɔ ko: «I ye Nenematɔmɔnin de ri, men ye Alla jɛnema Dɛncɛ ri.» **17** Isa ka a jabi: «Junusa dɛncɛ Simɔn, i ye barakaden de ri, baa i ka men fɔ jin di, adamaden si ma wo fɔ i yɛ. N Fa Alla men ye sankolo rɔ, wo le ka a yiraka i la. **18** N di a fɔ i ye fanan ko ile le Piyɛri ri, men kɔrɔ ye ko farakolo. N di n na lemeniya jama lalɔ farakolo wo kan. Saya ni a fanka tɛna nɔ sɔrɔnna dekuru wo ma. (Hadɛs g86) **19** N di Harijeene Mansaya dapinilu di i ma. Ni i ka fen fen sidi duukolo kan yan, wo ri sidi sankolo rɔ. Ni i ka fen fen fulɛn duukolo kan yan, wo ri fulɛn sankolo rɔ fanan.» **20** Isa ka a fɔ ii ye ka a magbɛlɛya kɔsɛɛ ko ii kana a fɔ mɔɔ si ye ko ale le Nenematɔmɔnin di. **21** A ka a fɔ ii ye ko a ka kan ka wa Jerusalemu ka tɔrɔ siyaman ba sɔrɔn mɔɔbakɔrɔilu ni sarakalaseba kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu bolo. A ka kan fanan ka faa, a ni tele sawanan, ka wuli ka bɔ saya rɔ. **22** Piyɛri ka a kili ka a mabɔ karanden toilu la dɔɔni, ka a makuma damira. A ka a fɔ ko: «Maari, Alla ye i tanka

wo ma. Wo ti kela fewul» **23** Kɔni Isa ka a kɔfɛni ka Piyɛri makuma ko: «Ile, Setana. Bɔ n kɔrɔ! Ile ye n kundatɔjɔnna le ri, baa Alla sawo ye mɛn di, i tɛ i mirila wo ma, fɔɔ mɔɔilu sawo.» **24** Wo kɔ rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka a bila n kɔ, fɔɔ wo tii ye a ban a jɛrɛ rɔ ka a gbɔngbɔn jiri mira ka a jɛrɛ bila n kɔ, **25** baa mɔɔ mɛn ye a fɛ ka a nii kisi, wo tii ri bɔnɔ jɛnemaya bɛrɛbɛrɛ la. Kɔni ni mɔɔ mɛn bɔnɔra a nii la nde kosɔn, wo tii ri a jɛrɛ kisi. **26** A ye di? Ni mɔɔ ka dunɔɔna bɛɛ sɔrɔn ka bɔnɔ jɛnemaya bɛrɛbɛrɛ la, dunɔɔna sɔrɔn ri nfen ɔa a ma wo rɔ? Mɔɔ ri se nfen dila ka a nii kunka? **27** Nde Mɔɔ Dence ri na n Fa nɔɔrɔ rɔ, n ni a la mɛlɛkailu. Wo lon, n di bɛɛ sara ka a bɛn a tii kɛwaliilu ma. **28** N di tɔɔna fɔ ii ye. Doilu ye ai tɛma yan, mɛnilu tɛ sa ni ai ma Mɔɔ Dence natɔla yen ka kɛ mansa ri.»

17 Nba, tele wɔɔrɔ taminnin kɔrɔ, Isa ka Piyɛri ni Yakuba ni wo dɔɔɛ Yuhana kili ka wa ii ri koyinke jan do kan. Mɔɔ gbɛrɛ tun tɛ ye. **2** Isa kɛɔna yɛlɛmanda karanden sawa woilu ɔakɔrɔ. A ɔakɔrɔla mɛlɛnmɛlɛnda ikomin tele. A la faaninilu gɛra pepe ikomin yɛlɛn. **3** Nabi Musa ni Nabi Eli bɔra gbɛ rɔ karanden sawa woilu ɔakɔrɔ. Woilu ni Isa tɛrɛ ye kumala i ɔɔɔn ye. **4** Piyɛri ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, an na yan, wo bɛnni. Ni i sɔnda, n di gba sawa lɔ, i ta kɛlɛn, Nabi Musa ta kɛlɛn, a ni Nabi Eli ta kɛlɛn.» **5** Ka Piyɛri to kuma wo la, duru yɛlɛn nara ka birin ii kun na. Kumakan do bɔra duru rɔ ko: «N diyana dence le ten. N sewani ale la kɔsɛbɛ. Ai ye ai tolo malɔ a la.» **6** Karandenilu ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, ii silanda kojuuya fɔɔ ka ii be duu ma ka ii ɔa birin. **7** Kɔni Isa ka a madon ii la ka a bolo maa ii la, ka a fɔ ii ye ko: «Ai kana silan, ai ye wuli.» **8** Ii ka ii ɔakɔrɔta tuma mɛn na, ii ma mɔɔ si yɛn fɔɔ Isa kɛlɛn pɛ. **9** Ka Isa ni a la karandenilu to jiila ka bɔ koyinke la, a ka ii jamari ko, ii ka ko mɛn yɛn, ii kana wo fɔ mɔɔ si ye, fɔɔ Mɔɔ Dence wa wuli ka bɔ saya rɔ. **10** Ii ka a mɔɔɔninka ko: «Nfenna sariya karanmɔɔilu ye a fɔla ko Nabi Eli fɔlɔ le ka kan ka na?» **11** Isa ka ii jabi: «Tɔɔna le, Nabi Eli ri na ka fen bɛɛ rabɛn. **12** N ye a fɔla ai ye ko Nabi Eli ra ban nala. Kɔni mɔɔilu ma a lon. Ii ka ii sawonan koilu bɛɛ kɛ a la. Mɔɔ Dence fanan di tɔrɔ ii bolo wo ɔa kɛlɛn de ma.» **13** Karandenilu ka a ɔayɛn wo rɔ ko a ye kumala ii ye Yaya le la ko kan. **14** Isa ni karandenilu sera jama rɔ tuma mɛn na, cɛɛ do ka a madon Isa la. A ka a ɔɔnkin Isa kɔrɔ ka a fɔ ko: **15** «Maari, i ye hina n

dence la. Kerekɛrɛmansa ye a la, a ra tɔrɔla kɔsɛbɛ. Sɔɔna siyaman a ri a labɛ ta rɔ, walama ji rɔ. **16** N nara a ri i la karandenilu ma, kɔni ii ma se a lakɛndɛyala.» **17** Isa ka a fɔ ko: «Ai bi mɔɔilu ye lɛmɛniyabali ni kun gbɛdenilu le ri. N di to ai tɛma haan waati ɔuman? N di ai la ko mɔɔɔnnin fɔɔ waati ɔuman? Nba, ai ye na den di n ma yan.» **18** Isa jamanda jina ma. Wo rɔ, jina bɔra den fɛ. Den kɛndɛyara i kɔrɔ ye. **19** Wo kɔ rɔ, Isa la karandenilu ka ii madon a la ka a mɔɔɔninka ii dan na ko: «Nfenna andeilu ma se jina wo gbɛnna?» **20** Isa ka ii jabi: «Ai ma se ka a masɔrɔn ai la lɛmɛniya le ka dɔɔ. N di tɔɔna fɔ ai ye: Hali ni ai la lɛmɛniya dɔɔman ikomin bɔrɔn fira kise, ni ai ka a fɔ koyinke ɔin ye ko a ye bɔ a nɔ rɔ ka wa, a ri wa. Ko si tɛ ye, ai ti se mɛn kɛla. **21** [Kɔni jina ɔin ɔɔɔn ti se bɔla mɔɔ fɛ, ni ai ma sun don ka Alla tara.]» **22** Nba, lon do rɔ, karandenilu bɛɛ ka i ɔɔɔn naden Kalile mara rɔ. Isa ka a fɔ ii ye ko: «Mɔɔ Dence kɛtɔ donna mɔɔilu bolo. **23** Woilu ri a faa. Kɔni tele fila a sawana, a ri wuli ka bɔ saya rɔ.» Kuma wo ka karandenilu jusukasi kɔsɛbɛ. **24** Isa ni a la karandenilu sera Kapɛrinahumu so kɔndɔ. Ka ii to ye, Allabatobonba niisankɔ miralalailu ka ii madon Piyɛri la ka a mɔɔɔninka ko: «Ai la karanmɔɔ tɛ Allabatobonba wodi sarala wa?» **25** Piyɛri ka a jabi: «Dɔn, a ye a sarala.» Piyɛri wara don bon kɔndɔ. Kɔni sani a ye kuma, Isa fɔlɔ le ka a fɔ a ye ko: «Simɔn, dunɔɔna mansailu ye mɔɔ niisankɔ ni fen tɔilu niisankɔ mirala yon na? Ai denilu wa, wala londonilu? I la miriya ye di?» **26** Piyɛri ka a jabi: «Londonilu.» Isa ka a fɔ ko: «Wo rɔ, a denilu sɛn tɛ a rɔ. **27** Wo bɛɛ ni a ta, an tɛ a fɛ ka mɔɔ ɔinilu tɔrɔ. Wo le kosɔn, i ye wa dala la ka lon bila ji rɔ. I wa jɛɛ fɔlɔ mɛn mira, i ye wo da laka ka a dakɔndɔla ragbɛ. I ri wodi gbanan do yɛn ye. I ye wa wo di ii ma. Nde ni ile ka kan ka wodi mɛn sara, wo ri a bɔ.»

18 Nba, waati wo rɔ, karandenilu ka ii madon Isa la, ka a mɔɔɔninka ko: «Yon ye ɔɛmɔɔ ri Harijeene Mansaya rɔ?» **2** Isa ka den do kili, ka wo lalɔ ii tɛma, **3** ka a fɔ ii ye ko: «N di tɔɔna fɔ ai ye: ni ai ma ai sɔn yɛlɛman ka kɛ ikomin denninilu, ai tɛna donna Harijeene Mansaya rɔ. **4** Mɔɔ mɛn wa a jɛrɛ fanmajii ka kɛ ikomin dɛnni ɔin, wo tii le ye ɔɛmɔɔ ri Harijeene Mansaya rɔ. **5** Ni mɔɔ mɛn sɔnda ka dɛnni ɔin ɔɔɔn mira koɔnuma nde kosɔn, wo tii ra n jɛrɛ le mira wo ri. **6** «Den mɛnilu lɛmɛniyani n ma ɔin di, ni mɔɔ do kɛra sababu ri ka woilu kɛ kojuu kɛla ri, a ka fisa ko

kabakurun belebeleba ye sidi wo tii kan na ka a lafilu kooji dun ba rō. 7 Gbalo ye dunuɲa mōoilu ye ka a masōron ko menilu ye mōoilu bilala juulumun dō a fere ti ye fō wo ko suilu ye kē le kōni ii ye farala mō menilu la, gbalo ye wo tiilu ye! 8 «Ni i bolo kelen wala i sen kelen ye kela sababu ri ka i lō kojuu kela don? I ye wo tē a la ka a bō ye, baa ni i fētō wala i senkelen donda jenemaya jere jere rō, wo ka fisa i ma sani i bolofilatii wala i senfilatii ye wa don jahanama kōndō, ta sabali ye yōrō mēn. (aiōnios g166) 9 Ni i ɲa kelen ye kela sababu ri ka i lō kojuu kela don? I ye a labō ka a lafilu, baa ni i ɲakelentii donda jenemaya jere jere rō, wo ka fisa i ma sani i ɲafilatii ye lafilu jahanama kōndō, ta ye yōrō mēn. (Geenna g1067) 10 «Ai ye ai janto ai jere rō. Ai kana denni ɲinilu si dōɔya, baa n di a fō ai ye ko meleka menilu ye ii jantola ii rō, woilu ri se ii madonna n Fa Alla la Harijeene rō tuma bē. 12 A ye di? Ni saa kelen tununda saa kemē tii ma, a tē a tō bikōnōndō ni kōnōndō tō koyinke yōrō rō ye ka wa saa tununni ɲinin diya wa? 13 N di tupa fō ai ye: ni a ka a yen, a ri sewa a la ka tamin a tō bikōnōndō ni kōnōndō la ko kan, menilu ma tunun a ma. 14 Wo ɲa kelen de ma, ai Fa mēn ye Harijeene rō, wo tē a fē hali dennin ɲinilu kelen pe a ye fō a la. 15 «Nba, ni i badenma ka kojuu kē, i ye wa a tēren. A ka mēn kē, i ye wo ɲafō a ye, i kelen a kelen. Ni a sōnda i la kuma ma, i ni a ri kē badenmailu jere jereilu ri ikō tuun. 16 Kōni ni a ma sōn i la kuma ma, i ye mō kelen wala mō fila ta, ka wa a tēren, sa fen fen wa fō, woilu bē ye fō sere fila wala sere sawa ɲana. 17 Kōni ni a ka a ban ii la kuma rō, i ye ko wo fō lemeniya jama ye. Ni a ka a ban dekuru wo la kuma rō, a ye kē i ma ikomin siya gbereilu wala niisōnkōmirala. 18 N di tupa fō ai ye: ni ai ka fen fen sidi duukolo kan yan, wo ri sidi sankolo rō. Ni ai ka fen fen fulen duukolo kan yan, wo ri fulen sankolo rō fanan. 19 «N di do la wo kan. Ni ai rō mō fila benda ko do rō ka Alla tara a la duukolo kan yan, n Fa Alla mēn ye sankolo rō, a ri wo kē ai ye, 20 baa ni mō fila wala mō sawa ka i ɲōn naden n tō rō, n ye ii tēma ye.» 21 Nba, Piyeri ka a madon Isa la, ka a mapininka ko: «Maari, ni n badenma ye kojuu kela n na, n ka kan ka a makoto fō sija yeli? Sija wōrōnwula wa?» 22 Isa ka a jabi: «Een, i kana dan sija wōrōnwula ma. I ye wo tii makoto fō sija biwōrōnwula sii diyama wōrōnwula. 23 «Wo le rō, Harijeene Mansaya ye ikomin tariku ɲin. Mansace do tere ye ye, mēn na julu tere ye a la baaraden doilu la.

A tun ye a fē ka wodi ko wo ɲanabō. 24 A wulira wo ɲanabola tuma mēn na, mōoilu ka a la baaraden do lana a ma, a la miliyōn siyaman julu ye mēn na. 25 Se tun tē baaraden ye ka julu wo sara. Wo rō, maari ka jamarili di ko ii ye baaraden wo feere, ka a muso ni a denilu fanan feere, a ni a bolofenilu bē, sa julu wo ri sara. 26 Kōni baaraden ka a be duu ma ka a la maari sen kōrō. A ka a madiya kosebe ko: «I ye i muɲun. N di i la wodi bē sara.» 27 Baaraden kininkinin donda maari rō. Wo rō, a ka baaraden bila, ka diɲe a la julu rō. 28 «Baaraden bōra ye ka wa. A benda a baaraden ɲōn di, a la julu tere mēn na. A ka wo mira a kan ma ka a raja fō ka a niilakili ja a rō, ka a fō a ye ko: «N na julu sara!» 29 A baaraden ɲōn ka a be duu ma a sen kōrō, ka a madiya ko: «I ye i muɲun, n di i la wodi sara.» 30 Kōni baaraden ma sōn fewu. A ka cē mira ka a bila kaso la ko ni a ma a la julu sara, a tē bō ye. 31 A baaraden ɲōnlu ka wo yen tuma mēn na, woilu jusu tōrōra kosebe. Ii wara wo bē fō ii la maari ye. 32 Maari ka baaraden wo kili, ka a fō a ye ko: «Ile, baaraden juu! Julu mēn tere ye i la, n ka wo bē tō i ye ka a masōron i ka n madiya. 33 N hinara i la ɲa mēn ma, i fanan tun ti se hinala i baaraden ɲōn na wo ɲa ma?» 34 A la maari mōnera kosebe. A ka a la baaraden bolo don kaso kandanilailu bolo ka a tōɔya haan ni julu bē sara.» 35 «N Fa mēn ye sankolo rō, wo fanan di wo ɲōn kē ai kelen kelenna bē la ni ai ma ai badenmailu makoto ai jusukun bē la.»

19 Nba, Isa banni wo fola, a bōra Kalile mara rō ka wa Jude mara rō mēn ye Juriden Ba kōfē. 2 Jama ba bilara a kō. A ka woilu lakendeya ye. 3 Farisi doilu ka ii madon Isa la. Ii tere ye a kōrōbola. Wo rō, ii ka a mapininka ko: «A dahani cē ye a muso bila ko bē rō wa?» 4 Isa ka ii jabi: «Mēn sebeni kitabu kōndō, ai ma wo karan wa? A sebeni ko Danni Maari ka dunuɲa dan tuma mēn na, a ka cē ni muso le dan. 5 Alla ka a fō ko: «Wo le kosōn, cē ri mataa a fa ni a na la, ka sidi a muso ma. Ii fila bē ri kē mō kelen di.» 6 Wo rō, ii tē jatela mō fila ri butun fō mō kelen. Wo le kosōn, Alla ka menilu laden ka ii kē kelen di, mō si kana woilu fara ka ii bō i ɲōn na.» 7 Farisilu ka Isa mapininka ikō tuun ko: «Ni wo le, nfenna Nabi Musa ka jamarili di ko ni cē ye a fē ka furusa, fō a ye furusasebe raben ka a muso bila.» 8 Isa ka ii jabi: «Ai kun gbeleman tere. Wo le ka a kē, Nabi Musa sōnda ai ye ai musoila bila. Ni wo tē, fōlōfōlō a tun tē ten. 9 Kōni n di a fō ai ye ko ni mō mēn ka a muso bila

ka muso ghere ta, ka a teren a muso folo wo tun ma kaninke, wo tii ra kaninke.» 10 Isa la karandenilu ka a fo a ye ko: «Aa! Ni a ye ten de cee ni a muso tema, a ka fisa cee ma ni a ma muso si ta.» 11 Isa ka ii jabi: «Ceeilu bee ti se sonna kuma wo ma de, fo ni Alla ka a se di menilu ma. 12 Ko doilu ye a kela, ceeilu ri ii ban muso tala. Cee doilu ye ye, menilu soronda ka a teren ii ti se dela muso fe. Cee doilu fanan ye ye, mawo ra menilu bo ceya ro. Cee doilu fanan ye ye, menilu ti sonna ka furu ke Harijeene Mansaya koson. Mawo men di se sonna kuma jin ma, wo tii ye son wo ma.» 13 Mawo doilu nara denninilu ri Isa ma, sa a ri a bolo la ii kan ka Alla matara ii ye, koni karandenilu jamanda denninilu ma. 14 Isa ka a fo ii ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ii bali, baa Harijeene Mansaya ye ii jawn su ta le ri.» 15 Awa, a banni a bolo lala denninilu kan, a bora ye ka wa. 16 A watola, cee do ka a madon a la, ka a fo a ye ko: «Karanmawo, n ka kan ka kojuma juman ke, sa n di jenemaya banbali soron?» (aiōnios g166) 17 Isa ka a fo a ye ko: «Nfenna i ye n majininkala kojuma ko ma? Alla kelen pe le ka jii. Ni i ye a fe ka jenemaya jere jere soron, i ye Alla la sariya labato.» 18 Cee ka a fo ko: «Sariya juman?» Isa ka a jabi: «I kana mawo faa, i kana kaninke ke, i kana sujali ke, i kana ke sere juu ri, 19 i ye i fa ni i na bonya, i ye i mawo kanin ikomin i jere.» 20 Kanberen ka a fo ko: «N da sariya woilu bee labato. Nfen da n jen folo?» 21 Isa ka a jabi: «Ni i ye a fe i la koilu bee ye dafa, i ye wa i bolofenilu feere ka a wodi rata la fantanilu tema. Wo ro, nanfulu wa di ke i bolo sankolo ro. Wo ko ro, i ye na i bila n ko.» 22 Kanberen ka wo men tuma men na, a niilafinni wulira ka wa, baa a bolofen ka siya. 23 Wo keni, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «N di tujra fo ai ye: nanfulutii don Harijeene Mansaya ro, wo gbeleman de! 24 Don, n di a fo ai ye iko tuun ko jomwe don duman sayilan woo la ka tamin nanfulutii don kan Alla la Mansaya ro.» 25 Karandenilu ka wo men ka kabannakoya kosebe. Ii ka a fo ko: «Yon di se kisila wo ro sa?» 26 Isa ka ii ragbe ka a fo ii ye ko: «Mawo ti se wo kela, koni Alla ri se ko bee kela.» 27 Piyeri ka a fo a ye ko: «A ye di? Andeilu ra fen bee to ye ka an bila i ko. An di nfen soron wo ro?» 28 Isa ka a fo a ye ko: «N di tujra fo i ye: dunuja wa ke dunuja kura ri, Mawo Dence ri a sii a la mansaya siifen do, men gbiliyani. Ai menilu ra ai bila n ko, ai fanan di ai sii mansaya siifen tan ni fila ro, ka Isirayelikailu la kabila tan ni fila la kiti tee. 29 Ni mawo men ka a la bon to

a ko ye, wala a dawilu ni a korowilu, wala a na, wala a fa, wala a denilu, wala a la senailu, nde koson, wo tii ri woilu jawn keme soron, ka jenemaya banbali fanan soron. (aiōnios g166) 30 Koni jemawo siyaman di ke komawo ri. Komawo siyaman di ke jemawo ri fanan.»

20 Nba, Isa ka kuma korolama do fo ii ye. A ka a fo ko: «Harijeene Mansaya kenin ikomin senetii do la ko. Senetii wo bora sawma da la jona ka wa baaraden doilu jinin, menilu ri son ka wa baara diya a la resenfe ro. 2 A ka mawo menilu soron, a ni woilu benda a ro ko tele kelen baara sara ri ke wodi gbanan kelen di. Wo ro, a ka ii lawa baara diya a la resenfe ro. 3 Waati sawa jawn taminni ko, senetii bora iko tuun. A ka mawo doilu loni yen bara ro, men te foyi kela. 4 A ka a fo woilu ye ko: «Ai fanan ye wa baara diya resenfe ro. Sara men ka kan ka a di ai ma, n di wo di ai ma.» 5 Mawo woilu wara resenfe ro. Midi waati, senetii bora ka wa wo jawn ke. Waati sawa taminni wo ko, a bora ka wa wo jawn ke iko tuun. 6 Wura fe, senetii bora iko tuun. A ka mawo doilu loni yen iko. A ka a fo woilu ye ko: «Nfenna ai ka tele bee ban lo ro yan, ai ma baara ke?» 7 Ii ka a jabi: «An ma baara ke ka a masoron mawo si ma an ta baara la.» A ka a fo ii ye ko: «Ai fanan ye wa baara diya n na resenfe ro.» 8 «Nba, tele bera tuma men na, senetii ka a fo a la baara kuntii ye ko a ye baaradenilu kili ka ii sara. Ko baaraden menilu nara a toilu bee ko, ko a ye sarali damira woilu ma, ka na se mawo folowilu ma. 9 Wo ro, mawo menilu sera ye telebe tumana, a ka wodi gbanan kelen di ii kelen kelenna bee ma. 10 Mawo menilu folo sera baara diya, sarali dakun seni ii ma, ii tere ye ii mirila ko ii sara ri siyaya ka tamin toilu ta kan de. Koni woilu bee ka wodi gbanan kelen kelen soron. 11 Nba, wodi dini ko ii ma, ii ka senetii mafu damira. 12 Ii ka a fo ko: «Baaraden menilu nara bee ko jin, ii ka waati kelen pe baara le ke. Koni i ra an ni woilu bee sara ke kelen di, ka a teren andeilu le ka an daja tele muume koru, ka baara ke tele koru.» 13 Senetii ka ii ro kelen jabi: «N badenma, n ma i tojwo de! An benda wodi gbanan kelen de ma, wo te? 14 I ye i la sara ta ka wa. Mawo men nara baara diya ai toilu ko, n ye a fe ka wodi gbanan kelen di wo fanan ma, ikomin n ka a di i ma ja men ma. 15 A ye di? N ma kan ka n na bolofenilu ke ja ma men duman n ye wa? Ni wo te, n fonesere, wo jangboya ye i la wa?» 16 «Wo le ro, komawo ri ke jemawo ri. Jemawo ri ke komawo ri fanan.» 17

Nba, Isa watola Jerusalemu, a ka a la karanden tan ni fila kili ii dan na. Ka ii to taamala, a ka a fō ii ye ko: **18** «Ai ja lo! An wato Jerusalemu. Mōo Dence ri don sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmōoilu bolo. Woilu ri kiti labe a kan ko a ka kan ka faa. **19** Ii ri a don siya gberē mōoilu bolo sa woilu ri a lafeya, ka a gbasī bonsan la, ka a gbongbōn jiri kan ka a faa. Kōni tele fila a sawana, a ri wuli.» **20** Nba, Sebede muso nara Isa tēren a dence fila ri. A ka a majii Isa kōrō ka a madiya ko do la. **21** Isa ka a fō a yē ko: «Ai ye a fē n ye nfen de kē ai ye?» A ka Isa jabi: «I ye a to n dence fila ye ii sii i dafē. Kelen di a sii i bolokinin fē, a tō kelen di a sii i bolomaran fē, i wa don i la mansaya la tuma mēn na.» **22** Kōni Isa ka a jabi: «Ai ye ko mēn tarala, ai ma wo kōrō lōn. Tōrōya mēn ketō n sōrōnna, ai ri se wo mupunna wa?» Sebede dence fila ka Isa jabi: «Ɔn, an di se a kōrō.» **23** Isa ka a fō ko: «N di tōrōya mēn mupun, ai fanan di wo jōon mupun. Kōni sii diya mēnilu ye n bolokinin ni n bolomaran fē, woilu diba tē nde ri. N Fa ka sii diya woilu raben mōo mēnilu ye, a ri ii di woilu le ma.» **24** Karanden tō tan ka kuma wo mēn tuma mēn na, woilu mōnera badenma fila woilu kanma. **25** Kōni Isa ka karandenilu bēē kili, ka a fō ii ye ko: «Ai ka a lōn ko jamana mansailu ye kuntiia kela ii la jamanadenilu kan diyagboya la. Jamana mōobailu ri fanka la jamanadenilu kan. **26** A ma kan ka kē ten ai tēma. Mēn ye a fē ka kē mōoba ri ai rō, wo tii ka kan ka kē ai dēmenba ri. **27** Mēn ye a fē ka kē ai rō jēmōo ri, wo tii ye kē ai la jōn di. **28** Wo ja kelen ma, Mōo Dence ma na dunuja rō ko mōoilu ye baara kē a yē. A jere nara baara kanma, a ni ka a nii di ka kē mōo siyaman kunka sara ri.» **29** Nba, Isa ni a la karandenilu bōtōla Jeriko so kōndō, jama ba bilara a kō. **30** Na fuyen cēē fila siini tēre sila dala. Woilu ka a mēn tuma mēn na ko Isa le taminto, ii woyōra ko: «Maari, mansa Dawuda dence, i ye hina an na.» **31** Jama ka ii makuma ko ii ye ii makun. Kōni ii perenda ka tamin fōlōman kan ko: «Maari, mansa Dawuda dence, i ye hina an na.» **32** Isa ka a lō ka ii kili, ka a fō ii ye ko: «Ai ye a fē n ye nfen de kē ai ye?» **33** Ii ka a fō ko: «Maari, an ye a fē i ye an ja laka.» **34** Ii kininkinin donda Isa la. A ka a maa ii ja la, ii ja lakara i kōrō ye. Ii ka ii bila Isa kō i kōrō.

21 Awa, Isa ni a la karandenilu sudunyani Jerusalemu so la, ii sera Betifase so kōndō, ni a ye Olibiye Koyinke la. Ka ii to ye, Isa ka a la karanden mōo fila kelaya. **2** A ka a fō ii ye ko: «So mēsen mēn ye an jefē wo ri, ai ye wa ye. Ai wa don so kōndō, ai ri falimuso

do sidini yen i kōrō. A den ye a dafē. Ai ye a fulen ka na ii ri yan. **3** Ni mōo do ka ai majininka, ai ye wo tii jabi: «Maari le mako ye ii la.» Wo tii ri ii lana i kōrō.» **4** Awa, ko woilu bēē kēni sa Maari la kuma ri kanbali, a ka mēn don a la nabi da rō. Wo ka a fō ko: **5** «Ai ye a fō Siyonkailu ye ko: «Ai ja lo! Ai la mansa nato le ten. A fanmajii, a siini falimuso le kan. Ɔn, a siini fali den kan, falimuso dēnni kōnin.»» **6** Nba, karandenilu wara a kē ikomin Isa ka a fō ii ye ja mēn ma. **7** Ii nara falimuso ni a den di. Ii ka ii la durukibailu la faliilu kō rō. Isa yelera ka a sii ii kan. **8** Jama siyaman ba ka ii la durukibailu fēnsen sila kan Isa jefē. Doilu ka jiri bolon mēsenilu tēē ka woilu fēnsen sila kan a jefē. **9** Mōo mēnilu tēre ye Isa jefē, a ni mēnilu tēre ye a kōfē, woilu tēre ye ii kan ba labōla ko: «Tandoli ye kē mansa Dawuda dence ye! Mēn ye nala Maari tōo rō ten, Alla ra jumaya kē wo yē. Tandoli ye kē sankolo rō!» **10** Isa donda Jerusalemu tuma mēn na, so bēē lamaara. Mōoilu bēē ka a fō ko: «Ee, yon de jini di ten?» **11** Jama ka ii jabi: «Nabi Isa le jini, mēn ye bōla Nasareti, Kalile mara rō.» **12** Awa, Isa donda Allabatobonba jin kōndō. A ka jula ni sanninkela mēnilu tēren Allabatobonba jin kōndō ye, a ka woilu bēē gbēn ka ii labō ye. A ka wodifalennailu la tabaliilu labebe, ka kanba julailu la siifenilu fanan nabebe. **13** A ka a fō ye mōoilu ye ko: «A sebeni Alla la Kitabu kōndō ko: «N na bon di kē Alla tara diya ri.» Kōni ai ra a kē benkanninnailu dokon diya ri.» **14** Nafuyenilu ni senkelenninilu ka ii madon Isa la Allabatobonba jin kōndō ye. A ka woilu lakendeya. **15** Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmōoilu ka Isa la kabannako kēniilu yen ye. Ii ka dēnni doilu fanan yen, mēnilu tēre ye ii kan ba labōla Allabatobonba jin kōndō ye ko: «Tandoli ye kē mansa Dawuda dence ye!» Wo rō, sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmōoilu mōnera. **16** Ii ka a fō Isa ye ko: «I tolo ye denilu kan na wa?» Isa ka ii jabi: «Ɔn, n tolo ye a la. A ye di? Mēn sebeni Alla la kitabu kōndō, ai ma wo karan fōlō wa? A sebeni ko: «Denninilu ni sinmindenilu ye i tandola, baa i jere ka tandoli kan wo don ii da rō.»» **17** Isa ka ii to ye ka wa. A bōra so kōndō ka wa su kē Betani. **18** Wo duusa gbē, Isa wulira ka a kōse Jerusalemu. A watōla, kōnkō ka a mira. **19** A ka toroju do yen sila dala. A ka a madon a la ka a ragbē. Kōni a ma toroden yen, fōo fira gbansan. A ka a fō a ye ko: «I tēna i den butun fewu!» Toroju jara i kōrō ye. (aiōn g165) **20** Karandenilu ka wo yen tuma mēn na, ii kabannakoyara. Ii ka a fō ko: «Ee, toroju jara i kōrō

wo rɔ di?» **21** Isa ka a fɔ ko: «N di tɔɔna fɔ ai ye: ni lemeniya ye ai rɔ, ni ai fanan ma sikasika, n ka mɛn ke toroju la jin, ai ri se wo jɔɔn kela. Ka a la wo kan, ni ai ka a fɔ koyinke jin ye ko: «I ye bɔ i nɔ rɔ ka wa be kɔɔji rɔ, » a ri ke ten. **22** Ni ai ka lemeniya la Alla rɔ, ai wa fen fen ninin a fe, ai ri wo sɔrɔn.» **23** Isa wara don Allabatobonba jin kɔndɔ. Ka a tɔ mɔɔilu karanna ye, sarakalasela kuntiilu ni mɔɔbakɔɔilu nara a teren ye, ka a majininka ko: «I ye baara mɛn kela jin, yon ka i lɔ wo la? I ye yon se kɔrɔ?» **24** Isa ka ii jabi: «N fanan di ai majininka ko kelen ma. Ni ai ka n jabi, n di a fɔ ai ye mɛn ka n lɔ baara jin kela. **25** A ye di? Yon de ka Yaya lɔ mɔɔilu sunna ji rɔ? Alla le ka a lɔ wa, wala mɔɔilu?» Ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ni an ka a fɔ ko Alla le ka Yaya lɔ, a ri a fɔ an ye ko: «Wo rɔ, nfenna ai ma la Yaya la kuma la?» **26** Kɔni an kana a fɔ ko: «Mɔɔilu le ka Yaya lɔ de!» An silanni ii mɔne la, baa jama bɛe ye Yaya jatela nabi le ri.» **27** Wo rɔ, ii ka Isa jabi: «An ma a lɔn.» Isa fanan ka ii jabi: «Nba, ni wo le, n tɛna a fɔla ai ye mɛn ka n lɔ baara jin kela. **28** «Ai ye ai mirila di? Dence fila tɛrɛ ye mɔɔbakɔrɔ do bolo. A ka a fɔ a dence fɔlɔ ye ko: «N dence, i ye wa baara ke resenfe rɔ bi.» **29** Den ka a fɔ ko: «N tɛ wala.» Kɔni kɔfe, a nimisara. A wara resenfe rɔ wo rɔ. **30** Mɔɔbakɔrɔ ka kuma kelen wo fɔ dence filana ye. A ka a fɔ ko: «N fa, n di wa.» Kɔni a ma wa. **31** Wo dence fila rɔ, juman de ka a fa sawo ke?» Ii ka a fɔ ko: «Dence fɔlɔ wo.» Isa ka a fɔ ko: «N di tɔɔna fɔ ai ye: niisankɔmiralailu ni sunkurunbailu ye donna ai jɛfe Alla la Mansaya rɔ. **32** Baa Yaya nara ka telenbaya sila yiraka ai la, a ni ai ma la ale la; kɔni niisankɔmiralailu ni sunkurunbailu lara a la. Ai ka a yen ko ii lara Yaya la. Hali wo, ai ma nimisa kɔfe ka la ale la. **33** «Ai ye ai tolo malɔ kuma kɔrɔlama gbɛrɛ la. Lutii do ka resenfe labɔ ka a laminin sansan na. A ka denka sen, mɛn di ke resenji bɔ diya ri. A ka gbalan mayeleni do fanan lɔ, mɛn di ke sene kɔnɔgben diya ri. A banni wo bɛe la, a ka resenfe karifa senekela doilu la. Wo kɔ rɔ, a wara taama rɔ. **34** Resenden kadi waati sudunyara tuma mɛn na, a ka a la jɔnilu lawa senekelailu teren ye, ko ii ye a niyɔrɔ di a ma resenden kadiniilu rɔ. **35** Kɔni jɔnilu sera ye tuma mɛn na, senekelailu ka ii mira. Ii ka do gbasi, ka dogbɛrɛ faa, ka dogbɛrɛ bon kabakurun la. **36** Nba, resenfe tii ka jɔn gbɛrɛilu kelaya ikɔ tuun. Woilu ka siya tɛrɛ fɔlɔmantailu ri. Kɔni senekelailu ka woilu fanan mira ikomin ii ka fɔlɔmantailu mira ja mɛn ma. **37** A laban, a ka a jɛrɛ dence kelaya ii ma. A ka a fɔ ko:

«Senekela woilu ri n dence bonya.» **38** Kɔni senekelailu ka dence wo yen tuma mɛn na, ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Cetala le jin di. Ai ye na, an ye wa a faa ka a fa ce ta.» **39** Ii ka dence wo mira, ka a lafili resenfe kɔkan, ka a faa. **40** «A ye di? Lutii wa se resenfe rɔ, a ri nfen de ke senekelailu la?» **41** Ii ka a jabi: «A ri be mɔɔ juu woilu kan hinabaliya la ka ii faa. Wo kɔ rɔ, a ri a la resenfe karifa mɔɔ gbɛrɛilu la, menilu ri a ta niyɔrɔ di a ma resendenilu kadi waati.» **42** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Mɛn sebeni Alla la kitabu kɔndɔ, ai ma wo karan fɔlɔ wa? A sebeni ko: «Bon lɔlailu ka ii ban kabakurun mɛn dɔ, wo le kera bon jusii kabakurun di. Maari nɔ le wo ri. A kera an jana kabannako ri.»» **43** «Wo le kɔsɔn, n di a fɔ ai ye ko Alla la Mansaya ri ta ai bolo, ka di siya gbɛrɛ ma, mɛn di Alla la Mansaya jiriden nawara. **44** Nba, kabakurun wo mɛn fanan ko fɔra, ni mɔɔ mɔɔ kɔnin bera kabakurun wo kan, wo tii koloilu bɛe ri kadikadi. Ni kabakurun wo fanan bera mɔɔ mɔɔ kan, a ri wo tii ramɔɔɔnko fewu.» **45** Sarakalasela kuntiilu ni Farisilu ka kuma kɔrɔlama woilu mɛn tuma mɛn na, ii ka a jayen ko Isa kan ii le ma. **46** Ii ka a ja ninin ka Isa mira. Kɔni ii silanda jama ye, baa mɔɔilu tɛrɛ ye Isa jatela nabi ri.

22 Nba, Isa ka kuma kɔrɔlama dogbɛrɛilu fɔ ii ye ikɔ tuun. A ka a fɔ ko: **2** «Harijeene Mansaya ye ikomin mansace, mɛn ka dɔɔnninba rabɛn a dence la kɔɔrɔ ko rɔ. **3** Mansace tun ka dɔɔnnin ko fɔ mɔɔ menilu ye, a ka a la jɔnceilu lɔ woilu kilila dɔɔnnin diya. Kɔni mɔɔ woilu tun tɛ a fe ka na. **4** Mansace ka jɔn gbɛrɛilu lawa ikɔ tuun. A ka a fɔ ko: «Ai ye a fɔ mɔɔ kilini woilu ye ko «n da dɔɔnninba rabɛn. Ko torailu ra faa, a ni nisi tɔlɔninilu. Ko a bɛe ra mɔ. Ko ai ye na dɔɔnnin diya.»» **5** Kɔni mɔɔ menilu kilini, woilu si ma mansa la kilikan jate. Do bɔra ka wa a la sene rɔ. Do bɔra ka wa a la julaya ke diya. **6** Tɔilu ka mansace la jɔnilu mira, ka ii tɔrɔ kosebɛ, ka ii faa. **7** «Mansace mɔnera wo rɔ. A ka a la keledenilu lawa mɔɔfaala woilu kanma. Keledenilu ka ii bɛe faa, ka ii la so janin. **8** Mansace ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «Kɔɔrɔ dɔɔnninba ra rabɛn. Kɔni menilu kilini tɛrɛ, woilu si tɛrɛ ma daha wo ye ii kili. **9** Wo le rɔ, ai ye wa sila ba fara diyailu la. Ai wa mɔɔ mɔɔ teren ye, ai ye ii bɛe kili ko ii ye na kɔɔrɔ dɔɔnnin diya.» **10** Jɔnilu wulira ka wa sila dailu la. Ii ka mɔɔ menilu teren ye, ii ka woilu bɛe kili dɔɔnnin diya, mɔɔ juuili ni mɔɔ jumailu bɛe. Wo rɔ, kɔɔrɔ dɔɔnninba tɛrɛ ye bon mɛn kɔndɔ, wo fara mɔɔ kiliniilu la. **11** «Mansace donda bon kɔndɔ ko a ri

karan, ko di? **32** A ka a fɔ ko: «N ye Ibruhima Maari le ri, a ni Isiyaka ta, a ni Yakuba ta.» A te suilu Maari ri. Eɛn de! A ye mɔɔ jɛnemailu Maari le ri.» **33** Jama ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, ii kabannakoyara a la karan ma. **34** Farisilu ka a mɛn tuma mɛn na ko Isa ka Sadusiilu da bɔ a rɔ, woilu ka ii laɗɛn ka wa Isa tɛrɛn. **35** Sariya karanmɔɔ do tɛrɛ ye ii rɔ. Wo ka jɛninkali kɛ Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: **36** «Karanmɔɔ, sariya juman gbɛlɛman sariya tɔilu bɛɛ di?» **37** Isa ka a fɔ a ye ko: «ɿ ye i la Maari Alla kanin i jusukun bɛɛ la, a ni i sɔlɔmɛ bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» **38** Wo ye sariya fɔbɔ le ri, mɛn gbɛlɛman sariya tɔilu bɛɛ ri. **39** Sariya mɛn tuunni wo la, wo fanan gbɛlɛman ikomin fɔlɔmanta. Ale le jɛn. «ɿ ye i mɔɔjɔɔ kanin ikomin i jɛrɛ.» **40** Sariya bɛɛ ni nabiilu la karan bɛɛ sidini sariya fila wo le la.» **41** Ka Farisilu laɗɛnnin to, Isa ka jɛninkali kɛ ii kun. **42** A ka a fɔ ko: «A ye di? Ai ye ai mirila di Nenematɔmɔnin na ko rɔ? Yon dence le a ri?» Ii ka Isa jabi: «Mansa Dawuda dence le.» **43** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Kɔni Nii Seniman ka a kɛ, Dawuda jɛrɛ ka a fɔ Nenematɔmɔnin ma ko Maari. Wo kera di? Baa Dawuda ka a fɔ ko: **44** «Maari Alla ka a fɔ n na Maari ye ko: «Na i sii n bolokinin fɛ, haan n wa ban i juuilu bilala i sen kɔrɔ.»» **45** «Awa, ni Dawuda jɛrɛ ye a fɔla a ma ko Maari ten, a don di se kɛla a dence ri di?» **46** Mɔɔ si ma se ka Isa jabi. Ka a ta wo lon ma, mɔɔ si ma sɔn ka jɛninkali kɛ a kun butun.

Matthew

ri, men ye sankolo rō. **10** Ai kana sōn mōoilu ye a fō ai ma ko «karanmō», baa karanmō kelen de ye ai bolo, ni a ye Nenematōmōnin di. **11** Mō men ka bon tōilu ri ai tēma, wo ye tōilu la baaraden di. **12** Mō mō wa a jere bonya, Alla ri wo majii. Kōni mō mō wa a jere fanmajii, Alla ri wo bonya. **13** «Gbalō ye ai sariya karanmōoilu ni Farisilu ye! Ai jeremayuwailu! Baa ai ra Harijeene Mansaya da tuun mōoilu jērō. Ai jere tē don a rō, menilu fanan ye a fē ka don, ai ti sōn woilu ye don. **15** «Gbalō ye ai sariya karanmōoilu ni Farisilu ye! Ai jeremayuwailu! Baa ai ye wala fan bēe rō duukolo kan, ai ye kōoji fanan tēela, sa ai ri mō jinin, mō men di sōn ka don ai la dina rō. Kōni ai wa a ladon, ai ye a kela jahanamaden di ka tamin ai jere kan fō sija fila. (Geenna g1067) **16** «Gbalō ye ai jafuyenilu ye men ye jafuyen gbeleke mirala. Ai ka a fō ko ni mō do ka a kali Allabatobonba la, ko kalili wo tē foyi ri. Ko kōni ni mō do ka a kali Allabatobonba kōndō sanin na, ko fō wo tii ye kalilikan wo dafa. **17** Ai nalonmailu ni fuyenilu! Numan de ka bon? Sanin de ka bon wa, wa Allabatobonba, wo men ye sanin wo kela sanin seniman di? **18** Ai kan fanan ko ni mō ka a kali sarakabōdiya la, ko wo tē foyi ri. Kōni saraka men ye saraka janin diya kan, ni mō ka a kali wo la, ko fō wo tii ye kalilikan wo dafa. **19** Ai ja fuyenilu! Numan de ka bon? Saraka le ka bon wa, wala saraka janin diya, wo men ye saraka wo kela saraka seniman di? **20** Ni mō ka a kali saraka janin diya la, fen fen ye a kan, wo tii ra a kali wo bēe fanan na. **21** Ni mō ka a kali Allabatobonba la, wo tii ra a kali Allabatobonba la, a ni bontii Alla fanan na, men siini bon na ye. **22** Ni mō ka a kali sankolo la, wo tii ra a kali Alla la Mansaya siifen na, a ni Alla jere le la, men siini a rō. **23** «Gbalō ye ai sariya karanmōoilu ni Farisilu ye! Ai jeremayuwailu! Ai ye ai la nakō firamesenilu kelen kelenna bēe jaa bōla, ka Alla la sariya bonbailu to ye, ni ii ye telenbaya ko ni hina ko ni lemeniya ko ri. Ai ka kan ka woilu le fōlō kē, ka a tōilu la woilu kan. **24** Ai jafuyenilu ye men ye jafuyen gbeleke mirala. Ai ye ai la minji sensenna ka hali wolowoloni bō a rō, ka a tēren ai ye jōōmē lakununna. **25** «Gbalō ye ai sariya karanmōoilu ni ai Farisilu ye! Ai jeremayuwailu! Ai ye jilafeilu ni tasailu kōkanna makola ka ii gbē. Kōni woilu fani fen menilu la, ai ka woilu sōrōn supali ni natabaya le rō. **26** Farisi fuyen! I ye jilafe ni tasa kōndō le fōlō ko. Wo rō, ii kōkanna fanan di seninya. **27** «Gbalō ye ai sariya karanmōoilu ni Farisilu ye! Ai jeremayuwailu!

Ai ye ikomin kaburu men kōkanna ra bōrangbē ka kenjiya, ka a tēren a kōnō fani mō koloilu ni mō su bēe la. **28** Nba, ai fanan ye ten de. Ai wa kē mōoilu jākōrō, ai kēni ikomin mō telenniilu. Kōni ai kōndō fani jeremayuwaya ni kojuu la. **29** «Gbalō ye ai sariya karanmōoilu ni ai Farisilu ye! Ai jeremayuwailu! Ai ye nabiilu kaburuilu lōla. Alla la telenba menilu sani, ai ye woilu kaburuilu masidila ka ii lakenja. **30** Ai ye a fōla ko: «Ni an tere ye ye an benbailu la waati rō, an tun tē ii demen nabiilu faala.» **31** Ai ye a yirakala wo le fē ko ai le nabiilu faabailu denilu ri. **32** Nba, ai benbailu ka baara men damira, ai ye wo dafa fasayi! **33** Ai duuma sailu! Ai, fōnfōnni la munujailu! Alla ri kiti labe ai kan ka ai lafili jahanama kōndō! Ai ri bō kiti wo kōrō di? (Geenna g1067) **34** Wo le kōsōn, n di nabiilu kelaya ai ma, a ni mō famunyanilu ni sariya karanmōoilu. Ai ri doilu gbōngbōn jiri kan ka ii faa. Ai ri doilu gbasi gbijne la ai la salibonilu kōndō. Ii wa bori ka bō so do la ka wa so gbere la, ai ri ii kōsaran. **35** N di woilu kelaya ai ma sa telenbailu bēe faa kunko ri be ai kan, telenba menilu bēe faara mōoilu bolo duukolo kan. Abila, men telenba, a fōlō faara. A laban, Baraki dence Sakariya faara. Ai ka wo le faa Allabatobonba ni saraka janin diya tēma. **36** N di tujā fō ai ye: mō woilu bēe faa kunko ri be bi mōoilu kan. **37** «Ee Jerusalemukailu, Jerusalemukailu. Ai ye nabiilu faala. Alla wa menilu lō ai kawandila, ai ye woilu bonna kaba la ka ii faa. Sija siyaman, n tere ye a fē ka ai laden ikomin sise wa ye a denilu ladenna ja men ma ka ii dokon a kanban kōrō. Kōni ai ma sōn. **38** Sisen, ai la bon dakolon di to ai bolo, **39** baa n di a fō ai ye ko ai ja tēna lala n kan butun fō ni ai ka a fō lon men na ko: «Men ye nala Maari tō rō ten, Alla ra jumaya kē wo ye.»»

24 Nba, Isa bōra Allabatobonba jin kōndō. A watōla, a la karandenilu ka ii madon a la, ka a jin kōndō bonilu yiraka Alla batobonba la. **2** Isa ka ii jabi: «Ai ja ye fen woilu bēe la, wo tē? Awa, n di tujā fō ai ye: lon do rō, woilu bēe ri tete, ka a kabakurunilu bēe jensen ka a bō i jōōn kan.» **3** Ka Isa siini to Olibiye Koyinke kan, a la karandenilu ka ii madon a la, ka a majininka ii dan na ko: «I kan ye ko menilu ma, woilu ri kē waati puman? Tōomasere su puman de ri a yiraka ko i nato, a ni ko waati laban wo ra se?» (aiōn g165) **4** Isa ka ii jabi: «Ai ye ai janto ai jere rō sa mō si kana ai lafili, **5** baa mō siyaman di na n tō rō, ka a fō ko: «Nde le ye Nenematōmōnin di.» Ii ri mō siyaman nafili wo rō. **6**

A ri keƙe ko men yoro do ro, wala ko keƙe wulito le yoro do ro, kɔni ai kana silan. Fɔ ko woilu ye ke. Kɔni wo tena ke waati laban di folo. 7 Siya ri wuli siya gberɛ kanma. Mansaya do ri wuli dogberɛ kanma. Kɔnko ba ni duukolo yereyere ri ke yoro doilu ro. 8 Ko woilu bɛɛ ye tɔroya damira le ri, iƙomin tinkɔnɔdimin folo men ye muso moyitola mirala. 9 «Mɔɔilu ri ai don mɔɔilu bolo, sa woilu ri ai tɔro, ka ai faa. Ai ri gboya dununya mɔɔilu bɛɛ ye n tɔo koson. 10 Mɔo siyaman di n na sila bila, ka i jɔon don mɔɔilu bolo, ka gboya i jɔon ye. 11 Wuya nabi siyaman di wuli, ka mɔo siyaman nafili. 12 Kojuuke ri wara kojuuya. Wo le koson, mɔo siyaman di a mɔojɔɔilu kanin boloka kosebe. 13 Kɔni mɔo men wa a muɔun fɔ tɔroya waati wa ban, wo tii ri kisi. 14 Kibaro juma men ye Harijeene Mansaya ko folo, wo ri kawandi dununya yoro bɛɛ ro, sa siyailu bɛɛ ri a sereya men. Wo ko ro, dununya laban di se. 15 «Ai wa Fen Haramunnin yen lonin yoro seninman do men ye halaki kela, Nabi Daniyeli ka men na ko fo, (Mɔo men ye jin karanna, wo ri a koro lon.) 16 Ni waati wo sera, mɔo menilu ye Jude mara ro, woilu ye ii bori ka wa koyinkeilu kan. 17 Ni waati wo ka mɔo men teren bon kun bilinin kan, wo tii kana jii fenilu ta kanma bon kondo. 18 Wo wa mɔo men teren sene ro, wo tii kana a kose a wara ko a ye a la durukiba tala. 19 Waati wo la, muso konomailu ri tɔro kosebe, a ni muso menilu ye sinmin den tiilu ri. 20 Ai ye Alla tara, sa ai la bori ko wo kana ke nene tuma ro, wala Njoro lon, 21 baa wo tuma tɔroya ri gbeleɣa kojuuya. Wo jɔon ma ke folo kebi dununya danda waati men na fɔ ka na se bi ma. Adon tɔroya wo jɔon tena kela butun habadan. 22 Ni wo waati tun ma rasudunya, mɔo si ti kisi wo ro, kɔni a la mɔo suwandiniilu la ko koson a ri a rasudunya. 23 Wo tuma, ni mɔo do ka a fo ko «A ragbe! Nenematomɔnin ye yan, » wala «A ye ye, » ai kana la a la, 24 baa wuya nabiilu ri wuli, a ni menilu ka a fo ko iile ye Nenematomɔnin di. Ii ri tɔomasere bailu ni kabannakoilu ke ka Alla la mɔo suwandiniilu lafilu, ni wo ri se kela. 25 N da wo bɛɛ fo ai ye sani ii ye ke. 26 «Wo ro, ni mɔoilu ka a fo ai ye ko: «A ragbe! A ye wula kondo, » ai kana wa ye. Ni ii ka a fo ko: «A ragbe! A doonni sutura yoro do ro yan, » ai kana la wo la, 27 baa sanferen ye bola telebo ro ka san melenmelen fɔ telebe ro ja men ma, Mɔo Dence natola ri ke wo ja. 28 Sobo su wa ke yoro men do, duwailu ri ii laden yoro wo ro. 29 «Tɔroya tuma wa ban, tele ri fin i koro. Karo te kene bo butun. Loloilu ri bebe ka bo sankolo ro.

Sankolo kondo fankatiilu ri juujuu ka bo ii no ro. 30 Wo tuma, mɔo Dence la tɔomasere ri bo gbe ro sankolo ro. Duukolo kan siyailu bɛɛ ri jusumakasa. Ii ri Mɔo Dence natola yen duru kan ka bo sankolo ro sebaya ni nɔoro ba ro. 31 Mɔo Dence ri a la melekailu kelaya buru fe kan ba la. Ii ri wa telebe ni telebo ro, a ni tele kankan bolomaran ni tele kankan bolokinin do, ka a la mɔo suwandiniilu laden. Ka bo sankolo kun do la fɔ ka wa se a kun do la, a la melekailu ri woilu laden. 32 «Ai ye famunyali sɔron ka fara toroju kuma korolama la. Ai wa a bolonilu yen naronna ka fira kurailu labo, ai ri a lon ko sancu kun na waati ra se. 33 Wo ja kelen ma, ni ai ka ko woilu bɛɛ yen tuma men na, ai ri a lon ko wo waati ra sudunya, fodiya a ra se. 34 N di tɔja fo ai ye: sani bi mɔoilu ye ban sala, ko woilu bɛɛ ri ban kela. 35 Lon do ro, sankolo ni duukolo ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kumailu te tamin habadan! 36 «Ko woilu ri ke lon men na, a ni waati men na, mɔo si ma wo lon. Meleka menilu ye sankolo ro, woilu fanan ma a lon. Hali Dence jere ma a lon, fɔ Fa kelen pe. 37 Ko menilu kera Nuhan tele ro, Mɔo Dence ri na ka ko woilu keni teren. 38 Nuhan tele ro, sancu ba tun ma na tuma men folo, mɔoilu tere ye doonnin ni minnin kela. Ii tere ye muso furula, ka ii denmuso di cɛilu ma furu la, haan Nuhan donda kulunba kondo lon men do. 39 Ii ma sobi foyi ma, fɔ sancu ba nara ka ii bɛɛ halaki. Mɔo Dence na lon fanan di ke wo ja. 40 Wo lon, cɛ fila ri teren sene ro, kelen di ta ka kelen to ye. 41 Muso fila ri teren suman si diya, ii ye sumankise sila. Kelen di ta ka kelen to ye. 42 Wo ro, ai ye to ai jana, baa ai ma a lon ai la Maari ri na lon men. 43 Ai ye ko jin famun: ni lutii tun ye a kalama ko son di na a wara waati men, a tun di to a jana. Wo ro, a tun ti son son ye don a la bon na. 44 Wo le koson, ai fanan dabenni ye to, baa Mɔo Dence ri na waati do ro, ai hankili te waati men na. 45 «Jon juman ye jatela mɔo sebe ri, wala mɔo famunyani? Jontii ri baara karifa jon wo la ko a ye doonnin di jon tɔilu ma a waati la. 46 Ni jontii nara ka jon wo teren baara kan, jon wo ri ke barakaden de ri. 47 N di tɔja fo ai ye: jontii ri jon wo ke a bolofenilu bɛɛ kunnasiila ri. 48 Kɔni ni jon wo kera jon juu ri, tumado a ri a miri ko: «N jontii ra men, a ti nala jona.» 49 Wo ro, tumado a ri wuli a baaraden jɔon tɔilu gbasila, ka doonnin ke ka dolo min mɔoilu fe, menilu ja lamininni. 50 Kɔni jon wo jontii ri na lon do ro, jon hankili te lon men ko, a hankili te waati men na. 51 A wa na, a ri jahadi la jon kan kojuuya, ka

a bila jeremayuwailu tema, kasi ni a jin macin ye yoro men do.»

25 «Wo lon, Harijeene Mansaya ri ke ikomin sunkurun tan na ko men ka ii la fitinnailu ta ka wa koroce kunben diya. **2** Ii ro maa loolu tere ye hankilitanilu ri. A to loolu tere ye maa famunyaniilu ri. **3** Sunkurun hankilitanilu ka ii la fitinna ta, koni ii ma fitinna olibiye tulu ta ii bolo. **4** Koni sunkurun hankilimailu ka ii la fitinnailu ta, a ni ii la olibiye tulu baraninilu. **5** Koroce menda a ma na. Sunoo ka sunkurun tan bee mira, ii bee sunoora. **6** Duu talama, woyo kan do bora ko: «Koroce ra na, ai ye bo ka wa a kunben!» **7** Sunkurun tan bee wulira ka ii la fitinnailu raben. **8** Sunkurun hankilitanilu ka a fo sunkurun famunyaniilu ye ko: «Ai ye an so ai la tulu do la, baa an na fitinnailu sato le.» **9** Koni sunkurun famunyaniilu ka ii jabi: «Wo te ben, baa an na tulu ti se an bee bola. Ai ye wa julailu wara ka do san ai jere ye.» **10** Awa, ka sunkurun hankilitanilu wani to tulu san diya, koroce nara. Sunkurun menilu rabenni, woilu ni koroce wara don koromalo tolon do. Moolu ka da tuun. **11** Ko fe, sunkurun toilu nara ka bo tulu san diya. Ii ka ii kan nabo ko: «Maari, maari, i ye da laka an ye!» **12** Koni a ka ii jabi: «N di tujra fo ai ye: n ma ai lon.» **13** «Wo le ro, ai ye to ai jana, baa Maari ri na lon men, a ni waati men, ai ma wo si lon. **14** «A ri ke ikomin cee do la ko. Cee wo watola taama ro, a ka a la jonilu kili ka a la bolofenilu karifa ii la. **15** A ka wodi gbanan saninnama waa loolu di do ma, ka waa fila di dogbere ma, ka waa kelen di a sawana ma. A ka jate wo di ii ma ka a ben ii se ko ma. A banni wo la, a wulira kelen di ka wa taama ro. **16** Jon men ka gbanan saninnama waa loolu soron, ale wulira julaya kela wodi wo ro i koro. A ka gbanan saninnama waa loolu gbere soron tono ri. **17** Men ka waa fila soron, ale fanan ka a ta ke ja kelen wo ma, ka gbanan saninnama waa fila gbere soron tono ri. **18** Koni men ka waa kelen soron, wo wara denka sen ka a la kuntii la wodi don ye ka a latunun. **19** «Nba, jonilu la kuntii ka waati jan ke a ma na. Wo ko ro, a nara ka bo taama ro. A ka jonilu kili ko ka wodi ko jabo. **20** Jon men ka wodi gbanan saninnama waa loolu soron, wo nara waa loolu gbere ri ka a la a ta wodi kan. A ka a fo ko: «N na kuntii, i ka wodi gbanan saninnama waa loolu le karifa n na. I ja lo. N da wodi gbanan saninnama waa loolu tono soron wo la.» **21** A la kuntii ka a fo ko: «Wo ra ben. Jon juma

le i ri, a ni landaja maa. Fen fitini le dira i ma, koni i ka wo mira kojuma. Sisen n di fen siyaman karifa i la. Na, i ni i la kuntii ye sewa kelen di.» **22** Jon men ka wodi gbanan saninnama waa fila soron, wo nara ka a fo kuntii ye ko: «N na kuntii, i ka wodi gbanan saninnama waa fila le karifa n na. I ja lo. N da wodi gbanan saninnama waa fila tono soron wo la.» **23** A la kuntii ka a fo ko: «Wo ra ben. Jon juma le i ri, a ni landaja maa. Fen fitini le dira i ma, koni i ka wo mira kojuma. Sisen n di fen siyaman karifa i la. Na, i ni i la kuntii ye sewa kelen di.» **24** Jon men ka wodi gbanan saninnama waa kelen soron, wo nara ka a fo kuntii ye ko: «N na kuntii, n tun ka a lon ko i la ko gbeleman. I ri suman ka i ma men sene. I ma si foyi yoro men i ri ye suman ka. **25** Wo le koson, n silanda. N wara denka sen ka i la wodi don ye ka a latunun. I ja lo. N da i la wodi lase i ma.» **26** A la kuntii ka a fo ko: «Jon juu le i ri, a ni sala. I tun ka a lon ko n di suman ka, n ma men sene. Ko n ma si foyi yoro men, n di ye suman ta. **27** Wo ro, i tun ka kan ka n na wodi bila wodi lamarabon na, tono ye soronna yoro men. Ni i tun ka a ke ten, n tun di na ka n na wodi ni a tono soron ye. **28** Wo le ro, wodi gbanan saninnama waa kelen men ye a bolo, ai ye wo mira ka a di jon foloman ma, wodi gbanan saninnama waa tan ye men bolo, **29** baa fen ye men bolo, do fanan di la wo tii ta kan ka a siyaya. Koni fen te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. **30** Ai ye jon jatontan jin nafili dibi ro kakan, kasi ni a jin macin ye yoro men do.» **31** «Maa Dence wa na a la gbiliya ro lon men, a la melekailu bee ri na a malo. A ri a sii a la mansaya siifen gbiliyani ro. **32** Dunuja siyailu bee ri ii laden a jakoro. A ri ii fara ka ii bo i jooon do, ikomin saagbengbenna ye saailu ni baailu farala ja men ma ka ii bo i jooon do. **33** A ri saailu bila a bolokinin fe, ka baailu bila a bolomaran fe. **34** Wo ko ro, mansa ri a fo bolokininmatailu ye ko: «Na, aile men kunnadiyani n Fa bolo; ai ye na mansaya soron men dabenni a ye kebi dunuja dan waati, **35** baa ai ka n konkoto yen tuma men na, ai ka n so doonnin do. Ai ka n jilooto yen tuma men na, ai ka n so ji ro. N tere ye londanya ro tuma men na, ai ka n jiya. **36** Ai ka n farimakolon yen tuma men na, ai ka n so feriyabo ro. N jankaroto tere tuma men na, ai ka ai janto n do. N tere ye kaso la tuma men na, ai wara bo n fe.» **37** Maa telenni woilu ri a fo a ye ko: «Maari, an ka i konkoto yen lon juman de ka i so doonnin do? An ka i jilooto yen lon juman ka i so ji ro? **38** An ka i yen

londanya rō lon juman ka i lajiya? Ni wo tē, an ka i farimakolon yen lon juman ka i sō feriyabō rō? **39** An ka i jankaroto yen lon juman ka wa bō i ma? Ni wo tē, an ka a men lon juman ko i ye kaso la ka wa bō i ma?» **40** Mansa ri ii jabi: «N di tujā fō ai ye: ni ai ka kojuma kē n badenma do ye men dōoman ii bēc tema, ai ka wo kē n jere le ye.» **41** «Wo kō rō, mansa ri a fō bolomarannatailu ye ko: «Ai dankadenilu, ai ye bō n jākōrō ka wa ta sabali rō, men dabenni lbulusa ni a la melekailu ye, (aiōnios g166) **42** baa ai ka n kōnkōto yen tuma men na, ai ma n sō dōonnin dō. Ai ka n jilōoto yen tuma men na, ai ma n sō ji rō. **43** N tere ye londanya rō, kōni ai ma n jiya. Ai ka n farimakolon yen, kōni ai ma n sō feriyabō rō. N jankaroto le tere, kōni ai ma wa bō n fē. N tere ye kaso la, kōni ai ma wa bō n fē.» **44** Mōo woilu fanan di a fō a ye ko: «Maari, an ka i kōnkōto yen lon juman, wala ka i jilōoto yen, wala ka i yen londanya rō, wala ka i farimakolon yen, wala ka i jankaroto yen, wala ka i bilani yen kaso la, ni an ma i demen?» **45** Mansa ri ii jabi: «N di tujā fō ai ye. Ai ka ai ban kojuma kela mōo jinilu dōomamōo do ye men kē, ai ka ii ban kojuma kela nde jere le ye wo ri.» **46** Nba, mōo woilu ri wa tōrō banbali yōrō rō. Kōni mōo telenniilu ri wa to jrenemaya banbali rō.» (aiōnios g166)

26 Isa banda kuma wo bēc fōla tuma men na, a ka a fō a la karandenilu ye ko: **2** «Ai ka a lōn ko a ra to tele fila ma, Taminkunna Sali ri kē. Ni wo lon sera, Mōo Dence ri mira ka a gbōngbōn jiri kan ka a faa.» **3** Wo tuma, sarakalasela kuntiilu ni Yahudiya la mōobakōrōilu wara laden diya sarakalasela kuntiiba la bon na. Wo tōo ko Kayifasi. **4** Ii ka i jōon yen ka Isa mira ja jinin kewuya rō a faa ko rō. **5** Kōni ii ka a fō ko: «an kana a mira sali waati la. Ko ni wo tē, mōoilu ri wuli ka murunti.» **6** Awa, Isa wara cēc do wara Betani so kōndō, cēc men tōo ko Simōn Kunatō. **7** Ka Isa siini to dōonnin diya, muso do wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolōn tulu dagbelen na. Muso wo ka latikolōn tulu wo burundun Isa kun ma. **8** Karandenilu ka wo yen tuma men na, ii mōnera ka a fō ko: «Tijnanni jin kun ye nfen di? **9** Tulu jin tun di se feerela wodi ba la, ka wodi wo kē fantanilu demenfen di.» **10** Kōni Isa ka wo men ka a fō ii ye ko: «Nfenna ai ye muso tōrōla? A ra kojuma kē n ye, **11** baa fantanilu ye ai fē waati bēc. Kōni n tena tola ai fē yan haan waati bēc de. **12** Muso jin ka latikolōn tulu burundun n fari kan ka a raben n su don kanma. **13** N

di tujā fō ai ye: kibaro juma jin wa lase mōoilu ma yōrō yōrō dunujā rō yan, muso ka men kē jin, wo fanan di fō ye, sa mōoilu hankili ri to ale rō.» **14** Wo kō rō, Isa la karanden men tōo ko Judasi Sikariyōti, wo wara sarakalasela kuntiilu tere ye. Yahudasi tere ye Isa la karanden tan ni fila do le ri. **15** Yahudasi ka a fō sarakalasela kuntiilu ye ko: «Ni n ka Isa don ai bolo, ai ri nfen di n ma?» Ii ka wodigbe gbanan bisawa di a ma. **16** Ka bō lon wo ma, Yahudasi ka fere jinin ka Isa don ii bolo. **17** Nba, Buru Fununbali Sali lon fōlō rō, Isa la karandenilu ka ii madon a la ka a majininka ko: «I ye a fē an ye Taminkunna Sali dōonnin dabēn i ye mi?» **18** Isa ka a fō ii ye ko: «Ai ye wa fakarisa tere so kōndō. Ai ye a fō a ye ko: «Karanmōo ka a fō ko: «N na waati ra sudunya. Ko n ni n na karandenilu ri Taminkunna Sali kē i wara.»» **19** Isa ka men fō, karandenilu ka a kē ten. Ii wara Taminkunna Sali dōonnin dabēn ye. **20** Fitiri waati, a ni a la karanden tan ni fila ka ii sii dōonnin diya. **21** Ka ii siini to dōonnin na, Isa ka a fō ii ye ko: «N di tujā fō ai ye: ai rō kelen di n don mōo juuulu bolo.» **22** Karandenilu niilafinda kosebē kuma wo kōsōn. Ii bēc ka a fō a ye kelen kelen ko: «Maari, nde le wo ri wa?» **23** Isa ka a fō ko: «N ni mōo men da an bolo bila fē kelen de kōndō, wo le n janfala. **24** Mōo Dence ri faa ikomin a sebeni a la ko rō ja men ma. Kōni mōo men di a don mōo juuulu bolo, gbalo ye wo tii ye. Hali ni wo tii sōrōnbali tun tora, wo tun ka fisa a ma paaon.» **25** Judasi men ketō Isa donna mōo juuulu bolo, wo ka a fō Isa ye ko: «Karanmōo, nde le wo ri wa?» Isa ka a jabi: «I jere le kan ten.» **26** Nba, ka ii to dōonnin na Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye. A ka buru rakadikadi, ka a di ii ma ka a fō ii ye ko: «Ai ye jin mira ka a dōon. N fari le jin di.» **27** Wo kō rō, a ka minninfen ta, resenji ye a kōndō. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka minninfen di ii ma. A ka a fō ko: «Ai bēc ye do min a rō. **28** N jeli le jin di, men ye teriya sidila an tema. A bōnni mōo siyaman de ye sa ii la kojuuulu ri makoto. **29** N di a fō ai ye ko n tena resenji minna butun fewu, fōo n ni ai wa a kura min n Fa la mansaya rō lon men na.» **30** Awa, ii ka kalaman bō Alla ye, ka ban ka wa Olibiye Koyinke kan. **31** Ii seni ye, Isa ka a fō ii ye ko: «Ai bēc ri ai ban n dō, baa a sebeni ko: «N di saagbengbenna gbasi ka a faa, saa kuru ri jensen.» **32** «Kōni ni n wulira ka bō saya rō, n di wa ai makōnō Kalile mara rō.» **33** Piyeri ka a fō Isa ye ko: «Hali ni tōilu bēc ka i bila ka ii bori, n kōnin tena i bilala habadan.» **34** Isa ka a jabi: «N di tujā fō i ye: bi

su jin dɔ jere, sani dondon ye kasi, i ri a fɔ mɔɔilu ye haan sɔna sawa ko i ma n lon.» **35** Kɔni Piyeri ka a fɔ a ye ko: «N tɛ a fɔ habadan ko n ma i lon, hali ni mɔɔilu wulira ile ni nde faala kelen di.» Karanden tɔilu bɛɛ fanan ka a fɔ ten. **36** Nba, Isa ni a la karandenilu sera yɔrɔ do rɔ, mɛn tɔɔ ko Ketisemane. Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye ai sii yan ka n makɔnɔ. N watɔ jɛfɛ dɔɔni Alla matara diya.» **37** A ka Piyeri ni Sebede dence fila kili ko ii ye wa a malɔ. Isa niilafinda, a jusu tɔrɔra kosebe. **38** A ka a fɔ ii ye ko: «Jusukasi ra wara n ma. A ye ikomin n sato le. Ai ye mɛn yan ka ai to jana n fɛ.» **39** A wara jɛfɛ dɔɔni, ka a be duu ma ka a ja birin. A ka Alla tara ko: «N Fa, ni a ri se bɛnna, i ye nii jakankata minninfen jin mataa n na, kɔni n jere sawo kana ke fɔɔ i sawo.» **40** Wo kɔ rɔ, Isa ka a kɔse ka wa karanden sawa tɛren. Ii ye sunɔɔ rɔ. A ka a fɔ Piyeri ye ko: «A se tɛ ai ye ka to ai jana n fɛ hali waati kelen wa?» **41** Ai ye to ai jana ka Alla tara, sa ai kana manɛn ka bila kojuu rɔ. Sika tɛ a rɔ, solome bɛnna a ma kɔni fanka tɛ faribanku la.» **42** Isa bɔra ii fɛ a sɔna filana rɔ ka wa Alla matara iko tuun. A ka a fɔ ko: «N Fa, ni a ti se bɛnna i ye nii jakankata minninfen jin mataa n na ko fɔɔ a ye n sɔrɔn, wo rɔ i sawo ye kɛ.» **43** A kɔse mɛn keni karandenilu ma, a ka ii tɛren sunɔɔ rɔ iko tuun, baa sunɔɔ ba tɛre ye ii ja rɔ. **44** Wo rɔ, a bɔra ii fɛ ka wa jɛfɛ iko tuun, ka Alla tara a sɔna sawana rɔ. A tun ka mɛn fɔ kɔrɔman, a ka wo fɔ iko tuun. **45** A ka a kɔse ka na karandenilu tɛren iko tuun, ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye sunɔɔ rɔ fɔlɔ ka ai jɔjɔ wa? Ai ja lɔ, waati ra se. Sisen, Mɔɔ Dence keto donna kojuukelailu bolo. **46** Ai ye ai wuli, an ye wa. Mɛn di n don mɔɔ juuilu bolo, wo ra na.» **47** Nba, ka Isa to kumala, Judasi sera ye, wo mɛn ye Isa la karanden tan ni fila do ri. A ni jama ba nara. Fanmuruilu ni gbelekeilu ye ii bolo. Ii kelayani sarakalasela kuntiilu ni Yahudiya la mɔɔbakɔrɔilu le bolo. **48** Mɛn keto Isa donna ii bolo, a tun ka tɔɔmasere yiraka ii la. A ka a fɔ ko: «N wa n ton mɛn kan ka a sunbu, wo le. Ai ye a mira.» **49** Awa, Yahudasi ka a madon Isa la i kɔrɔ ka a fɔ a ye ko: «Karanmɔɔ, i ni su!» A ka a ton a kan ka a sunbu. **50** Isa ka a jabi: «N dujɔɔ, i nani mɛn kɛ kanma, i ye wo kɛ.» Wo tuma, ii ka ii kɛ Isa kan, ka a mira. **51** Isa la karanden do ka a la fanmuru bɔ a laa rɔ ka sarakalasela kuntiiba la jɔnce gbasi, ka a tolo kelen tɛɛ a la. **52** Isa ka a fɔ karanden wo ye ko: «I la fanmuru don a laa rɔ! Mɔɔ mɛn wa fanmuru mira kekeke kanma, wo tii fanan di faa fanmuru la. **53** I ma a lon wa ko n di se n Fa tarala

ko a ye n demen? Ni n ka a tara ten, a ri meleka kuru tan ni fila lana n demen kanma sisen. **54** Kɔni ni n ka n Fa tara ten, mɛn sebeni Alla la kitabu kɔndɔ, wo ri se kanbalila di? Baa a sebeni ko ko jinilu ka kan ka kɛ ten.» **55** Wo tuma, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai nani n mira diya gbelekeilu ni fanmuruilu ri ikomin mɔɔilu ye bɔla benkaninna kanma ja mɛn ma. N siini tɛre mɔɔilu karanna lon lon Allabatobonba jin kɔndɔ. Ai ma n mira ye. **56** Kɔni nabiilu ka menilu sebe Alla la kitabu kɔndɔ, sa woilu ye kanbali: wo le ka a kɛ, ko jinilu bɛɛ keni ten.» Isa la karandenilu bɛɛ ka a to ye ka ii bori ka wa. **57** Awa, Isa mirabailu wara a ri sarakalasela kuntiiba Kayifasi wara. Sariya karanmɔɔilu ni mɔɔbakɔrɔilu ladennin tɛre ye. **58** Ii watola Isa ri ye, Piyeri bilani tɛre ii kɔ. Kɔni a tora yɔrɔ jan. A wara ten fɔɔ ka na se sarakalasela kuntiiba la lu kɔndɔ. A donda ye, ka wa a sii sarakalasela kuntiiba la bon kandaninnailu fɛ, ka a ragbe ko jin di laban ja mɛn ma. **59** Sarakalasela kuntiilu ni Yahudiya la kititeɛla dekuru mɔɔilu bɛɛ tɛre ye wuya kuma do jininna Isa kanma, mɛn di se ka kɛ a faa sababu ri. **60** Mɔɔ siyaman nara ka wuya fɔ ka kɛ serejuuilu ri. Wo bɛɛ ni a ta, laden mɔɔilu ma jalaki yɔrɔ sɔrɔn Isa kanma. A laban, mɔɔ fila nara ka a fɔ ko: **61** «Cɛɛ jin ka a fɔ ko a ri se ka Allabatobonba tɛ, ka ban ka a lɔ iko tele sawa kɔrɔ.» **62** Wo rɔ, sarakalasela kuntiiba wulira jama tɛma ka Isa mapininka ko: «Mɔɔ jinilu ye kuma menilu fɔla i ma, i tɛ woilu jabila wa?» **63** Kɔni Isa ka a makun. Sarakalasela kuntiiba ka a fɔ a ye ko: «N ye i jamarila Alla jenema tɔɔ rɔ ko i ye tɔja fɔ an ye. Ile le ye Nenematɔmɔnin di wa, Alla Dence kɔnin?» **64** Isa ka a jabi: «I jere le kan ten. Kɔni n di a fɔ ai ye ko ai ri Mɔɔ Dence siini yen Sebeɛtii Alla bolokinin fɛ. Wo kɔ rɔ, ai ri a natɔla yen duruilu tɛma ka bɔ sankolo rɔ.» **65** Wo rɔ, sarakalasela kuntiiba ka a jere la durukiba mira ka a rafara. A ka a fɔ ko: «A ra Alla tanama ko kɛ. An mako tɛ mɔɔilu la sereya la butun. Ai jere ka a la Alla tanama kumailu mɛn. **66** An ye nfen kɛ wo rɔ?» Ii bɛɛ ka a fɔ ko Isa ni saya ka kan. **67** Mɔɔ doilu wulira ii daji tula a ja rɔ, ka a gbasi ii bolokudu la, ka a tolo gbasi. **68** Ii ka a fɔ ko: «Ile, Nenematɔmɔnin, i ye kelaya kuma fɔ an ye. Mɛn ka i gbasi, wo tɔɔ fɔ an ye!» **69** Awa, wo tuma Piyeri siini tɛre lu ma. Ka a to ye, jɔnmuso do ka a madon a la, ka a fɔ a ye ko: «Ile fanan tɛre ye Kalileka Isa la dekuru rɔ.» **70** Kɔni Piyeri ma sɔn wo ma mɔɔilu jana. A ka muso jabi: «N ma i la kuma jayen.» **71** Piyeri

bɔra ye ka wa lu da la. Jɔnmuso gɛrɛ ka a yen, ka a fɔ ye mɔɔilu ye ko: «Cɛɛ jɛn tɛrɛ ye Isa Nasarɛtika la dekuru rɔ.» **72** Piyeri ma a lɔ a la. A ka a kali ko: «N ma cɛɛ wo lɔn.» **73** A ma mɛn ba kɛ, mɔɔ mɛnilu lɔni tɛrɛ ye, woilu ka a fɔ Piyeri ye ko: «Sika tɛ a rɔ, i fanan ye mɔɔ woilu do le ri, baa i kumaɲa ye a yirakala ko i boni Kalile.» **74** Piyeri ka a fɔ ko: «N ye n kalila ko n ma cɛɛ wo lɔn. Ni n ka wuya fɔ, Alla ye ko latɔn n na.» Dondon kasira i kɔrɔ. **75** Isa tun ka mɛn fɔ, Piyeri hankili bilara wo rɔ, baa Isa ka a fɔ a ye ko: «Sani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ye sɛɲa sawa ko i ma n lɔn.» Wo rɔ, Piyeri bɔra ye ka wa kasi kojuuya.

27 Kɛnɛ bɔ mɛn kɛni, sarakalasɛla kuntiilu ni Yahudiya la mɔɔbakɔrɔilu bɛɛ ka ai jɔɔn yen ka Isa faa ɲa jɛnin. **2** Ii ka a sidi, ka wa a ri jamanatii Pilate wara. **3** Nba, Judasi mɛn ka Isa don mɔɔilu bolo, wo ka a yen tuma mɛn na ko ii ka kiti labe Isa kan ko a ye faa, a nimisara. Ii nɔ wodigbɛ gbanan bisawa mɛn dila a ma Isa janfa saraya ri, a ka wo lasɛ sarakalasɛla kuntiilu ni mɔɔbakɔrɔilu ma. **4** A ka a fɔ ii ye ko: «N da kojuu kɛ, baa n ka mɔɔ jalakibali don ai bolo, mɛn ketɔ faala.» Ii ka a fɔ ko: «Hɛn! An na ko tɛ wo rɔ. I kunko le wo ri fasayi!» **5** Judasi ka wodigbɛ gbanan woilu lafilɛ Allabatobonba kɔndɔ ye, ka wa a jɛrɛ dun julɔ la ka a jɛrɛ faa. **6** Sarakalasɛla kuntiilu ka wodigbɛ gbananilu matɛɛ. Ii ka a fɔ ko: «An kana wodi jɛn bila kankira rɔ Allabatobonba kɔndɔ. Wo dahani tɛ, baa wodi jɛn ye mɔɔ jɛli sanko le ri.» **7** Ii ka jɔɔn yen ka bɛn kan kɛlɛn ma. Wo rɔ, ii ka wodi wo ta ka bankudaa ladanna do la sɛnɛ san ko ii ri a kɛ london kaburuso ri. **8** Wo le kosɔn, haan ka na sɛ bi ma, mɔɔilu ye a fɔla sɛnɛ wo ma ko Mɔɔ Jɛli Sɛnɛ. **9** Nabi Jeremiya ka mɛn fɔ fɔlɔfɔlɔ, wo dafara wo ɲa le ma. A ka a fɔ ko: «Ii ka wodigbɛ gbanan bisawa ta, Isirayɛlika doilu ka a fɔ ko a ni wodi jate mɛn ka kan. **10** Ii ka wo di bankudaa ladanna la sɛnɛ sanko kanma, ikomin Maari ka n jamari ɲa mɛn ma.» **11** Wo tuma, mɔɔilu ka Isa lalɔ mara jamanatii ɲana. Kunnasiila ka a majɛnininka ko: «Ile le Yahudiayilu la mansa ri wa?» Isa ka a fɔ ko: «I jɛrɛ le kan tɛn.» **12** Sarakalasɛla kuntiilu ni mɔɔbakɔrɔilu ka a jalaki, koni a ma foyi fɔ. **13** Pilate ka a fɔ a ye ko: «Ii ra sɔn siyaman la i la. I ma wo mɛn wa?» **14** Koni Isa ma sɔn ka jabili si di, hali kuma kɛlɛn. Wo ka Pilate kabannakoya kɛsɛbɛ. **15** Nba, jamanatii darini kasoden kɛlɛn bilala Taminkunna Sali waati san san, jama ye a fɛ a ye mɛn bila. **16** Nba, wo ka cɛɛ

do tɛrɛn kaso la ye, mɛn tɔɔ ko Barabasi. Wo tɔɔjuu tun da bɔ kɛsɛbɛ. **17** Wo rɔ, jama ka ii ladɛn Pilate wara tuma mɛn na, a ka ii majɛnininka ko: «Nba, ai ye a fɛ n ye mɔɔ juman de bila ai ye? Barabasi wa, wala Isa, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Nenematɔmɔnin?» **18** Baa Pilate ka a lɔn ko kɛlɛya le ka a kɛ ii ka Isa don ale bolo. **19** Ka Pilate siini to kititɛɛ diya rɔ, a muso ka kɛla lawa a ma ko: «I kana i sɛn bila mɔɔ tɛlɛnni wo la ko rɔ, baa n da tɔrɔ sibo rɔ kɛsɛbɛ ale le kosɔn bi.» **20** Koni sarakalasɛla kuntiilu ni mɔɔbakɔrɔilu ka jama kɔndasu ko ii ye Pilate madiya ko a ye Barabasi bila ka Isa faa. **21** Kunnasiila ka ii majɛnininka iko tuun ko: «Mɔɔ fila jɛn dɔ, ai ye a fɛ n ye mɔɔ juman bila ai ye?» Ii ka a fɔ ko: «I ye Barabasi bila.» **22** Pilate ka ii majɛnininka ko: «Ai ye a fɛ n ye n fɛn kɛ Isa la wo rɔ, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Nenematɔmɔnin?» Ii bɛɛ ka a fɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan ka a faa!» **23** Pilate ka a fɔ ko: «Nfenna? A ka kojuu juman de kɛ?» Koni ii ka do la ii la wɔyɔ kan kan iko tuun ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan ka a faa!» **24** Pilate ka a yen tuma mɛn na ko a la kuma tɛ foyi ɲala, ko jama muruntitɔ le, a ka ji ta ka a bolo ko jama ɲana, ka a fɔ ii ye ko: «N sɛn ti cɛɛ jɛn jɛli labɔn ko rɔ. A ko ye ai bolo.» **25** Mɔɔilu bɛɛ ka a fɔ ko: «Ale le wo ri. A jɛli kunko ye bɛ andɛ ni an denilu ma.» **26** Wo rɔ, a ka Barabasi bila, ka ban ka mɔɔilu lɔ Isa gbasila gbɛɲɛ la. Wo kɔ rɔ, a ka Isa don kɛlɛdenilu bolo ko ii ye wa a gbɔngbɔn jiri kan. **27** Kunnasiila la kɛlɛdenilu wara Isa ri mara kunnasiila la mansabolon kɔndɔ, ka kɛlɛden tɔilu bɛɛ kili ko ii ye na. **28** Ii ka a jɛrɛ la faaninilu bɔ a kan na, ka durukiba wulɛnman kadi kadi bila a kan na. **29** Ii ka jiri bolon wɔninmailu mɔrɔmɔrɔ ii jɔɔn ma ka ii kɛ mansa fula munuɲa ri, ka wo la a kun na, ka gbeleke do don a bolokinin dɔ. Wo kɛni, ii ka ii jɔnkin a kɔrɔ ka a lafɛya ko: «Yahudiayilu la mansa, an ye i fɔla.» **30** Ii ka ii daji tu a kan, ka gbeleke mira a bolo ka a gbasi a la a kun dɔ ko siyaman. **31** Ii banni a lafɛyala, ii ka durukiba wulɛnman kadi kadi bɔ a kan na, ka a jɛrɛ la faaninilu bila a kan na. Wo kɔ rɔ, ii bɔra a ri ka wa a gbɔngbɔn diya. **32** Nba, ii watɔla, ii bɛnda cɛɛ do la, mɛn tɔɔ ko Simɔn Sɛrɛnika. Kɛlɛdenilu ka a diyagboya ka Isa la gbɔngbɔn jiri la a kan ma. **33** Ii wara sɛ yɔrɔ do rɔ, mɛn tɔɔ ko Kolikota. Wo kɔrɔ le ko kunkolo yɔrɔ. **34** Ii sɛni ye, ii ka rɛsɛnji di Isa ma, fɛn kunaman ɲaaminni mɛn na. A ka rɛsɛnji wo nɛnɛ tuma mɛn na, a ma sɔn ka a min. **35** Ii ka Isa gbɔngbɔn jiri kan tuma mɛn na, ii ka matɛɛli kɛ a la faaninilu ratala kanma ii tɛma. **36**

Ii banni wo bee la, ii ka ii sii ka ii janto Isa ro. **37** Ii tun ka walan do bila gbongbon jiri ma Isa kun na. A gbongbon kun sebeni walan wo kan ko: «Isa le jin, ni a ye Yahudiayilu la mansa ri.» **38** Isa ni benkaninnailu fila gbongbon da jiriilu kan waati kelen na. Benkaninna kelen gbongbon da jiri do kan a bolokinin fe, a to kelen a bolomaran fe. **39** Taminbatoilu tere ye a nanila, ka ii kun dondon a kanma. **40** Ii ka a fo a ye ko: «Hen! I ma a fo ko i ri se Allabatobonba tela ka a lo iko tele sawa korowa? I ye i jere kisi. Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye jii ka bo jiri kan.» **41** Wo ja kelen ma, sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmooilu ni mabakoroilu fanan tere ye a lafeyala. Ii ka a fo ko: **42** «A ka doilu kisi, koni a ti se a jere kisila. Ni a ye Isirayelikailu la mansa ri, a ye jii ka bo jiri kan! Ni a ka wo le ke, an di lemeniya a ma. **43** A lani Alla la. Nba, ni a la ko duman Alla ye, foo a ye a kisi sisen, baa a ka a fo ko: «N ye Alla Dence ri.» **44** Benkaninna fila menilu gbongbonni jiri doilu kan a dafē, woilu fanan tere ye a naninna ten. **45** Nba, tele tala seni, dibi donda jamana fan bee ro. A tora ten haan wura tele la. **46** Wo tuma, Isa wayora kan ba la ko: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Wo korole ko: «N Maari, n Maari. Nfenna i ra n bila?» **47** Moo menilu loni tere ye, wo doilu ka wo men ka a fo ko: «Cee jin ye Nabi Eli le kilila.» **48** Ii tema kelen ka a bori ka wa fuu do ta i korō, ka a sun resenji kumunni ro. A ka wo dun kala la ka a la Isa da la ko a ye a min. **49** Koni toilu ka a fo ko: «A to ten. An ye a ragbe, ni Nabi Eli ri na ka a kisi.» **50** Isa ka kule kan ba bo iko tuun, ka a nii di Alla ma ka sa. **51** Wo waati kelen, Allabatobonba teete faanin farara fila ri ka bo san ma ka se duu ma. Duukolo yereyerera, farakoloilu tera. **52** Kaburuilu dalakara, moo seniman menilu sani, wo siyaman su kununda. **53** Ii bora ii la kaburuilu kondō. Isa wulini ko ka bo saya ro, ii donda Jerusalemu, ni a ye so seniman di. Moo siyaman ka ii yen. **54** Romu keleden kuntii ni keleden to menilu ye ii jantola Isa ro, woilu ka duukolo yereyerere yen, ka ko keni woilu fanan yen. Wo ro, ii silanda kosebe. Ii ka a fo ko: «Tupa le, Alla Dence le tere cee jin di.» **55** Muso siyaman tora yoro jan ka ko woilu ragbe. Woilu ni Isa le nani kelen di ka bo Kalile. Ii bilani tere a ko a demen kanma. **56** Mariyamu Makidalaka tere ye muso woilu ro, a ni Yakuba ni Yusufu na Mariyamu, a ni Sebede muso. **57** Nba, su koto le tere. Cee nanfulutii do nara, men too ko Yusufu. A boni Arimate. Ale fanan tere ye Isa la karanden do le ri. **58** A wara Pilate madiya ko a ye dije

Yusufu ye wa Isa su ta ka a don. Pilate dijera. A ka a la mooilu jamari ko ii ye Isa su di Yusufu ma. **59** Yusufu wara Isa su ta, ka a kasanke faaningbe seniman do la. **60** A wara a don kaburu kura kondō, a tun ka mooilu lo men senna farakolo ro a jere ye. Wo ko ro, a ka kabakurun ba makurukuru ka a la kaburu da la ka wo da tuun. A banni wo la, a bora ye ka wa. **61** Mariyamu Makidalaka ni a toooma Mariyamu siini tere ka ii ja telen kaburu la. **62** Isa sara lon men, wo lon tere ye Nono lon jasii lon de ri. Wo duusa gbe, sarakalasela kuntiilu ni Farisilu wulira ka wa Pilate teren ye. **63** Ii ka a fo a ye ko: «Maari, an hankili ye a ro ko ka wuyafola wo to nii na, a ka a fo ko tele fila a sawana a ri wuli ka bo saya ro. **64** I ye mooilu lo kaburu korosila foo tele sawa wa dafa, baa ni a la karandenilu wara a su ta ka a dokon, ka a fo mooilu ye ko a ra wuli ka bo saya ro, wuya wo ri juuya ka tamin folomanta kan.» **65** Pilate ka a fo ko: «Konogbennailu ye ai bolo. Ai ye ii lawa ka kaburu kandan ii se ko bee la.» **66** Wo ro, ii wara toomasere ke kabakurun kan, ka konogbennailu lalo ko ii ye kaburu korosi kojuma.

28 Nono lon taminni ko, Lahadi lon sooma da la jona, Mariyamu Makidalaka ni a toooma Mariyamu wara kaburu ragbe diya. **2** I korō duukolo yereyerera fanka la, baa Maari la meleka do bora sankolo ro, ka na kabakurun bo kaburu da la, ka a sii kabakurun wo kan. **3** A ye melenmelenna ikomin sanferen. A la duruki gbeni pepe. **4** Moo menilu tere ye kaburu lakorosila, woilu silanda meleka ye kojuuya foo ka be duu ma ka ke ikomin moo saniilu. **5** Meleka ka a fo musoilu ye ko: «Ai kana silan. N ka a lon ko ai ye Isa le jininna, men gbongbonni tere jiri kan. **6** A te yan, baa a ra wuli ikomin a ka a fo ja men ma. A su lani tere yoro men do, ai ye na wo ragbe. **7** Wo ko ro, ai borimanto ye wa a fo a la karandenilu ye ko a ra wuli ka bo saya ro. Ko a wato ai makonola Kalile, ai ri a yen ye. A ragbe. N nani men fo kanma ai ye, wo le wo ri.» **8** Musoilu ka ii kaliya ka bo kaburu da la ka wa. Ii silanni, koni sewa ba tere ye ii la. Ii borimanto wara ka kibarō wo bee fo karandenilu ye. **9** Ii watola, Isa barara bola ii nefe ka ii laben. A ka a fo ko: «N ye ai fola.» Ii ka ii madon a la, ka a sen mira ka a bato. **10** Isa ka a fo ii ye ko: «Ai kana silan. Ai ye wa a fo n badenmailu ye ko ii ye wa Kalile. Ko ii ri n yen ye.» **11** Ka musoilu to sila kan ka wa, kaburu korosiba doilu wulira ka wa so kondō. Ko menilu keni, ii wara wo bee fo sarakalasela

kuntiilu ye. **12** Sarakalasela kuntiilu ni mɔɔbakɔɔilu wara i jɔɔn yen ka kuma wo ko rɔ. Ii ban mɛn kɛni kumala, ii ka wodi siyaman di kɛɛdenilu ma, **13** ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye a fɔ mɔɔilu ye ko: «Ka an to sunɔɔ rɔ su rɔ, Isa la karandenilu nara ka a su ta ka wa a ri.» **14** Ni ko jin fɔra mara kunnasiila ye, an di kuma a ye, ka wo kunko bɔ ai ma.» **15** Kɛɛdenilu ka wodi mira. A fɔra ii ye ja mɛn ma, ii wara wo kɛ. Wo rɔ, tariku wo ye fɔla Yahudiyailu tɛma hali bi. **16** Awa, karanden tan ni kelen wara Kalile. Isa ka koyinkɛ mɛn ko fɔ ii ye, ii wara ye. **17** Ii ka Isa yen ye tuma mɛn na, ii ka a bato, kɔni doilu sikara. **18** Isa ka a madon ii la, ka a fɔ ii ye ko: «Se ra di n ma fen bɛɛ kan Harijeene rɔ, a ni duukolo kan. **19** Wo le rɔ, ai ye wa mɔɔilu kɛ n na karandenilu ri siyailu bɛɛ tɛma. Ai ye ii sun ji rɔ Fa Alla tɔɔ ni Dence tɔɔ ni Nii Sɛniman tɔɔ rɔ. **20** N ka jamarili fen fen di ai ma, ai ye ii karan woilu la, sa ii ri woilu labato. Ai ja lɔ! N ye ai dafɛ tuma bɛɛ, fɔɔ ka wa se dunuja laban ma.» (aiɔn g165)

Luke

1 Ko ba doilu dafanin an tema yan. Wo bolo ma, maa siyaman da wuli ka wo kibaro mafene ka a sebe damira. **2** Menilu ka wo bee keni yen ii ja la ka sereya kebi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woiu ka a bee lase an ma. Ii ka a lase ja men ma, a sebebailu ye a sebela wo ja le ma. **3** N terice juma Teyofili, n fanan da ko wo bee fesefese kebi a damira waati. Wo le ro, n da a yen ko n ka kan ka a bee sebe kopuma ka a lawa i ma, **4** kosa i ri a lon ko i karanni ko men na, wo ye tupa jere jere le ri. **5** Waati wo ro, Herodi tere ye Jude maratiyala. Wo tuma, sarakalasela do tere ye, men too ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalasela dekuru le ro. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalasela kuntiiba Haruna bonson de ri. **6** Sakariya ni a muso, ii fila tere ye maa telennin de ri Alla jakoro. Ii tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bee bonyala. **7** Koni den tun te ii bolo, baa Elisabeti tere ye densaronbali le ri. Ii fila tun da koroya. **8** Lon do ro, dakun sera Sakariya la sarakalasela dekuru ma ko ii ye wa sarakalase diya Allabatobonba la. **9** Ka ben ii la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yoro seniman kondoo. **10** Wusulan wa ke janinna waati men na, jama ba ye Alla matarala kene ma Allabatobonba koma. **11** Wo tuma, Maari Alla la meleka nara i lenkenemaya Sakariya jakoro. Meleka wo ka i lo wusulan saraka janin diya bolokinin fe. **12** Sakariya ka meleka yen tuma men na ka a magban. A silanda kojuuya. **13** Koni meleka ka a fo a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra men jinin matarali ro, Alla ra wo men. I muso Elisabeti ri dence saron i ye. I ye den too la ko Yaya. **14** Den wo ri i diya kosebe. A wa saron, maa siyaman di sewa bake wo, **15** baa den wo keto maa ba le ri Maari jakoro. A te resenji wala dolo su su min habadan. Kebi a na konoo ma ye a la Alla la Nii Seniman ye a fe. **16** A ri ke sababu juma ri, men di Isirayelikailu siyaman lase Maari Alla ma. **17** A ri wa Maari jefefe, ka Alla la baara ke. A la hankili ni a la sebaya ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye ja men ma. Wo ro, a ri deni ni ii failu te raben, ka maa muruntini yeleman ka ke maa sebe ri, ka Alla la maa ilu raben ka ii bila sila bere kan.» **18** Sakariya ka meleka majininka ko: «N di la wo la ja numan de ma? I ma a lon ko n da koroya wa? N muso fanan da koroya.» **19** Meleka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lola Alla dafa. Ale jere ra n kelaya i ma ko n ye

na kibaro juma jin lase i ma. **20** Awa n da kelaya men fo i ye, i ma la wo la. Wo ro, i keto bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon men na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewul!» **21** Nba, maa ilu tere ye Sakariya makono la kene ma. Ii kondafilira ka a masaron a tun da men yoro seniman kondoo. **22** Sakariya bo men keni kene ma, a ma se kumala ii ye. Ii ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yoro seniman kondoo, baa a tere ye kuma toomasereyala a bolo le la jama jana, koni a menda boboya ro. **23** Sakariya la baara waati banda tuma men na, a ka kose a wara. **24** A ma men bake wo ko, a muso ka konoo ta. Wo ko, Elisabeti ka karo loolu ke a ma bo a la wara. **25** A ko: «A ragbe! Maari ka ko men ke n ye waati menna, a ka miriya ta ka maloya bo n na maa ilu jana.» **26** Elisabeti la konomaya karo woorona, Alla ka meleka Jibirila kelaya Nasareti so la, Kalile mara ro. **27** A wara se sunkurun do ma ye, men too ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma cee lon folo. A mamirani tere ye cee do bolo la, men too ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda bonson de ri. **28** Meleka donda Mariyamu kan ka a fo a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fe.» **29** Tuwali kan wo ka Mariyamu kondafili kosebe. A ma a koro lon. **30** Meleka ka a fo a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. **31** Awa i ri konoo ta ka dence saron. I ye a too la ko Isa. **32** A ri ke maa ba ri. Maa ilu ri a fo ale ma ko Alla Korotaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. **33** A ri i sii Yakuba bonson kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewul!» (aiōn g165) **34** Mariyamu ka meleka majininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa cee si ma se n ma folo?» **35** Meleka ka a jabi: «Alla la Nii Seniman di jii i ma. Alla Korotaninba sebaya ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men saronna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. **36** I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokorobaya waati ro. Ale tun da jate densaronbali le ri, koni a konoo karo woorona le ten. **37** Alla bali ko sa ye.» **38** Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jon de ri. Alla ye a ke ka ben i kumakan ma.» Meleka bora Mariyamu wo jana le ma ka wa. **39** A ma men bake wo ko, Mariyamu ka a raben ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yoro ro. **40** A se men keni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. **41** Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bake a konoo ro. Wo tuma, Alla la Nii Seniman jiira Elisabeti ro. **42** Elisabeti ka a kan nabo

wo baraka rɔ ka a fɔ Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso bee la. I harijeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» 43 Elisabeti ka a fɔ iko tuun ko: «Nde ye mɔɔ su juman de ri fo n Maari na jere ra nabo n fe yan? 44 I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bake n kono rɔ. 45 Maari Alla ka men fo i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.» 46 Mariyamu ka a ko: «N ye Maari bonyala n solome rɔ. 47 N nii da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko rɔ. 48 A sonda ka a janto n do, a la jonmuso fanmajiini. Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mɔɔ ri a fo n ma ko barakaden, 49 baa Alla Sebeetii ra ko ba ke n ye. A tɔɔ seniman de! 50 Alla ri kininkinin mɔɔilu ma menilu ka a bonya, a ni ii denilu ni ii mamarenilu. 51 A ra ko ba siyaman ke a la fanka rɔ. A ra doilu gben a rɔ, menilu ye jeredaba ri. 52 A ra mansaya bo mansailu bolo, koni a ka mɔɔ fanmajiininilu korɔta. 53 A ra konkotoilu so doonnin juma rɔ fɔ ka iwasa, koni a ka nanfulutiilu gben ka ii lawa bolokolonya rɔ. 54 A ma jina a la kininkinin mɔɔilu ko. Wo rɔ, a ra a la jonilu demen, Isirayelikailu konin. 55 A tun ka wo lahidi ta an benba Iburahima ni a bonson ye fɔ ka wa kadawu.» (aiɔn g165) 56 Nba, Mariyamu menda Elisabeti torofe ye. A ka karo sawa jɔɔn ke, ka ban ka wa a wara. 57 Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. 58 A siijɔɔilu ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Ii bee sewara. 59 A sɔɔn tele seyin, ii bee nara ka den kojiya ke. Ii tere ye a fe ka a tɔɔ la a fa Sakariya la. 60 Koni a na ka ii jabi: «Wo te ben. A tɔɔ le ko Yaya.» 61 Ii ka a sɔɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si tɔɔ te Yaya.» 62 Ii ka kuma Sakariya ye ii bolo la, ka a mapininka den tɔɔ ma. 63 Sakariya ka ii jabi a la kuma la a bolo la ko ii ye walan do don a bolo. Ii ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli ke a ka a fɔ ko: «Den tɔɔ le Yaya.» Ii bee ka wo yen ka kabannakoya. 64 I korɔ ye, Sakariya da lakara. A sera kumala iko tuun. A ka Alla tando bake. 65 Wo ka ye mɔɔilu bee masilan. Mɔɔilu bee tere ye a barola ko jinilu kan Jude koyinke yɔɔ wo fan bee rɔ. 66 Menilu ka kibaro wo lamen, woilu tere ye i mirila ko: «Den wo ri ke mɔɔ su juman di?» Baa, ii ka Alla la baraka yen den kan. 67 Alla la Nii Seniman jiira Sakariya rɔ, ka kelaya ko: 68 «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la mɔɔilu hɔɔya. 69 A ra Kisiba di an ma ka bo a la jonce Mansa Dawuda bonson do. 70 A ra wo ke ikomin a la nabi senimanilu ka a fɔ ja men

ma kebi waati jan. (aiɔn g165) 71 Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bo an koniyabailu bee bolo. 72 A ra hina an failu la, baa a ra a janto a la teriya seniman do, 73 a ka men sidi an benba Iburahima ye konin. 74 A ko: ko a ri an kisi an juuilu fanka ma. Kosa an kana silan mɔɔilu korɔ, fo ka Alla bato 75 seninya rɔ, a ni telenbaya rɔ. An di baara ke a jana wo ja ma, haan ka an si tele bee ban.» 76 «N den, mɔɔilu ri i kili ko: <Alla Korotaninba la nabi.> Ka a masɔɔn i ri wa Maari je, ka a la sila raben a ye. 77 A ri kisi ko lonninya di a la mɔɔilu ma, tuma men na ii julumun ye a makotola, 78 baa an na Maari Alla ye hina tii le ri. Wo bolo ma, a ri kene labo an ye ikomin tele botola. 79 Sa menilu ye Alla lonbaliya dibi rɔ, a ni menilu silanni saya dibi ye, woilu ri bo dibi wo bee rɔ. Sa an di se ka jususuma sila taama.» 80 Nba, den wo bonyara ka ke mɔɔ ri, ka seebe sɔɔn a nii do. A wara to wula kondɔ fɔ a ka a jere yiraka Isirayelikailu la lon men.

2 Nba, lon do rɔ, Rɔmu mansaba Djusiti ka a fɔ ko a la mansaya yɔɔ bee mɔɔilu bee ye wa tɔɔ sebeli diya. 2 Kirinisi le tere ye jamanatiya la Siri waati wo la, wo tɔɔ sebeli folo. 3 Ka ben tɔɔ sebe ko ma, mɔɔ bee wara a fa so kondɔ. 4 Wo rɔ, Yusufu bora Nasareti, men ye Kalile mara rɔ, ka wa Jude mara rɔ. A wara Betilehemu, Mansa Dawuda la so konin, ka a masɔɔn ale ye Mansa Dawuda bonson de ri. 5 Mariyamu wara a kofe, men mampirani a bolo la. Ii fila wara ii tɔɔ sebeli diya Betilehemu. Wo tuma, Mariyamu konoma le tere. 6 Ka ii to Betilehemu, Mariyamu moyi lon sera. 7 A moyira a dence folo la. A ka faanin miniminin den jereni ma ka a la kolofen na doonnin ke fen kondɔ, baa ii tun ma jiya diya sɔɔn london jiya bon na. 8 Wo tuma, saagbengbenna doilu tere ye Betilehemu so da la. Ii tere ye sila ii jana waa rɔ ye, ka ii janto ii la saa kuruilu rɔ. 9 Su wo rɔ, Maari Alla la meleka do ka a jere yiraka woilu la. Maari Alla mɔɔro melenda ka ii laminin, ka ii masilan kojuuya. 10 Koni meleka ka a fɔ ii ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro juma folo ai ye, men di ai la jamana mɔɔilu bee lasewa kosebe. 11 Kisiba ra sɔɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kondɔ. Ale le Maari ri, Nenematomnin konin. 12 N ye toomasere men yirakala ai la: Ai ye wa den jereni sɔɔn, a mamini faanin do, a lani soboilu la doonnin ke fen kondɔ.» 13 I korɔkorɔ wo rɔ, wo yɔɔ kelen do, meleka siyaman ba bora ka na la meleka foloman wo kan. Ii bee ladennin ka Alla tando ko: 14 «Gbiliya ye

ke Alla ye men ye sankolo rō. Jususuma ye ke mōoilu ye duukolo kan, mōō menilu duman a ye kōnin.» **15** Melekailu kōse men keni sankolo rō, saagbengbennailu ka a fō i jōōn ye ko: «An ye wa Betilhemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakōrōsi.» **16** Ii ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tēren. Ii ka den jērēnni lani tēren kolofenilu la dōōnnin ke fen kōndō. **17** Ii ka den wo yen jia men ma, ii ka wo bēē dantēeli ke mōoilu ye. **18** Menilu ka ii la dantēeli kan namen, woilu bēē kabannakoyara. **19** Kōni Mariyamu ka wo bēē to a jusu rō ka imiri wo ma kosebē. **20** Saagbengbennailu wo ka ii kōse waati men na, ii bēē ka Alla gbiliya ka a tando, ii ka men bēē lamen a ni ii ka men bēē yen, a bēē kera ikō meleka ka a fō ii ye jia men ma. **21** Den sōrōn ka tele seyin bō tuma men, ii ka a la kojii ke. A tōō lara ko Isa, meleka ka tōō men fō Mariyamu ye, ka a tēren a tun ma kōnō ta buru. **22** Ii seninya waati dafara tuma men, seninya waati men sebeni Nabi Musa la sariya rō kōnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Ii wara a yiraka kanma Maari Alla la, **23** baa a sebeni Maari Alla la sariya rō ko: «Ni i den fōlō kera ceman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» **24** Maari Alla la sariya ka saraka men fō, ko kanba fila wala kanba wulenni fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bō. **25** Wo tuma, cēē do tere ye Jerusalemu ye, men tōō ko Simeyōn. Mōō juma le tere; a silanni Alla ye a ja jere jere ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayelikailu ye, Simeyōn tere ye wo dafa makōnōla. Alla la Nii Seniman tere ye Simeyōn kan. **26** Alla la Nii Seniman tun da a yiraka a la ko a te sa fewu fōō a ja wa ban lala Maari la Jēnematōmōnin kan. **27** Nba, Alla la Nii Seniman ka Simeyōn nana Allabatobonba jin kōndō. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janabō. Ii don men keni Allabatobonba jin kōndō, ii benda Simeyōn na. **28** Simeyōn ka den jērēnni ta ka Alla tando. A ka a fō ko: **29** «Sisen, n Maari Alla, i ri i la jōn boloka ka wa jususuma dō ka ben i la kumakan ma. **30** N jere ja ra la i la kisiba kan bi, **31** i ka men daben adamadenilu bēē pana. **32** A ketō kenēbōlan di, men di i la sila yiraka siya gbereilu la. A ri bonya di i la mōoilu Isirayeli ma.» **33** Men fōni Isa ma Simeyōn bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya. **34** Simeyōn duwara ii ye, ka ban ka a fō Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malō! Den jin di Isirayelikailu siyaman nabe, ka siyaman fanan kōrōta. A ri ke Alla la tōōmasere ri, mōō siyaman di i ban men dō kōnin. **35** Wo rō, miriya menilu ye

mōō siyaman kōndō, woilu ri bila gbē rō. Kōni ile, i ri dunin ba sōrōn i jusu rō. A ri ke ikomin fanmuru wa i sōō.» **36** Wo ka Alla la nabi muso do fanan tēren Allabatobonba kōndō, men tōō ko Ana. A fa, men bōni Aseri bōnsōn dō, a tōō tere ye ko Fanuyeli. Ana ra kōrōya bake. A sunkurunya waati, a furura a cēē bolo ka san wōrōnwula ke. **37** A furu san wōrōnwula, a cēē sara ka a kelen to ye. Sisen, a sōrōn tun da san biseyin a ni san naanin bō. A ye Allabatobonba kōndō tuma bēē, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. **38** Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kōfē. A ka baraka bila Alla ye kosebē, ka ban ka wo den na ko fō mōoilu ye, menilu jii lani Alla ka a fō ko a ri Jerusalemkailu hōrōya ka bō ii la tōrōya rō. **39** Fen fen fōni Alla la sariya rō, Yusufu ni Mariyamu ka wo bēē ke, ka ban ka i kōse Kalile mara rō. Ii wara i sii ii jere la so la, Nasareti kōnin. **40** Denni kunbayara, ka fanka sōrōn a fari rō. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan. **41** San san Isa sōrōnbailu tun di wa Taminkunna Sali ke Jerusalemu. **42** Ka ben Isirayeli mōoilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sōrōn san men na, a fanan wara sali rō a sōrōnbailu kōfē. **43** Sali ban men keni, Isa sōrōnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ii kōma Jerusalemu ye, kōni ii ma wo lōn. **44** Iko ii mōō siyaman ba tere ye sila kan ka wa so, ii lara a la ko Isa ye ii taama jōōn do bolo jama tēma ye. Wo bolo ma, ii ka tele wo muumē ke taamala. Kōni fitiri waati seni, ii ma Isa yen fewu! Ii ka a jinin ii wara mōoilu tēma, a ni ii taama jōōnilu. **45** Ii ma a yen. Wo rō, ii ka i kose ka wa a jinin Jerusalemu. **46** A tele sawanan lōn, ii donda Allabatobonba jin kōndō ka Isa siini tēren dina karanmōoilu tēma. A tere ye a tolo malōla ii la ka jininkali ke ii kun ma. **47** A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bēē kabannakoya. **48** A sōrōnbailu ka a yen tuma men, ii fanan kabannakoyara. A na ka a mapininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin ke an na? An haminni tere kojuuya. An tun da i jinin fan bēē ka kaja.» **49** Isa ka a jabi: «Nfenna ai tere ye n jininna ten? Ai ma a lōn ko n ye n fa la bon na wa?» **50** Kōni a sōrōnbailu ma wo kōrō lōn. **51** Isa wara ii kōfē Nasareti, ka to ii bolo ye. A tere ye ii kan mirala tuma bēē ka bonya di ii ma. Ko menilu bēē taminni, a na kōnin ka woilu bēē to a jusu rō. **52** Isa tora kunbayala a fari rō. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mōoilu fanan ye.

3 Nba, Rõmu mansaba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tere ye Jude mara kun na, ni Herodi tere ye Kalile mara kun na, ni a koroce Filipe tere ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tere ye Abileni mara kun na. **2** Anasi ni Kayifasi tere ye sarakalasela kuntiibaya la. Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kondõ. **3** Yaya wulira wo rõ, ka wa kawandili ke Juriden Ba fan dõ. A ka a fõ mõiilu ye ko ii ye sun ji rõ tubi kanma, sa Alla ri yafa ii julumun dõ. **4** Wo kera ikomin Nabi Esayi ka a sebe ja men ma ko: «Mõõ dõ ri na a kan nabõ wula kondõ ka a fõ mõiilu ye ko ii ye sila ba raben Maari ye, ka ban ka sila denni bẽe latelen a ye. **5** Dinban kondõla bẽe ye lafa. Koyinke ni tindi bẽe ye rakanya. Sila rakundunilu ye latelen. Sila juu ye raben ka nunku. **6** Wo wa ke, adamadenilu bẽe ri Alla la kisi ko yen.» **7** Jama tere ye nala Yaya ma sun ji rõ kanma. A ka a fõ doilu ye ko: «Aileilu fõnfõnni, yon ka Alla la kititee jafõ ai ye? **8** Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fõ ai jere ye ko «Iburahima ye an fa le ri.» Baa n ye fõla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Iburahima denilu di. **9** Sisen, teeran da wuli jiri lulu tee kanma. Jiri menilu te den juma kela, woilu ri tee ka lafili ta rõ.» **10** Mõiilu ka Yaya majininka ko: «An ye nfen de ke wo rõ?» **11** Yaya ka ii jabi: «Duruki korõbila fila ye men bolo, wo ye feriyatõ sõ duruki kelen na. Dõnin fen tii, wo fanan ye mõiõ sõ wo ja ma.» **12** Niisankõmirala doilu fanan nani sun ji rõ kanma. Ii ka Yaya majininka ko: «Karanmõiõ, an ye nfen de ke wo rõ?» **13** A ka a fõ ii ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» **14** Keleden doilu fanan nara a majininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo rõ?» A ka ii jabi: «Ai kana mõiõ bolofen si mira a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rõ.» **15** Ii bẽe tere ye imirila ii jusu rõ ko: «Mõiõ Nenematõmõnin men ko fõni, Yaya le wo ri wo rõ wa?» Baa, mõiilu tere ye wo kisiba makõnõla. **16** Ka ben ii miriya wo ma, Yaya ka a fõ ii ye ko: «Nde ye ai sunna ji rõ, kõi dogbere nato n kõ, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julul fulen a ye, wo ka bon nde ma. Ale nato ai sunna Alla la Nii Seniman dõ, a ni ta! **17** A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fõfo ni a kise bõ a jõõn dõ fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bõ jõõn dõ. A ri suman kise ke bondon kondõ, ka ban ka bu bẽe janin ta la. Ta wo

ye ta sabali ri, men te ban habadan.» **18** Yaya ka fen siyaman fõ ii ye, ka ii kawandi, ka Alla la kibaro juma lase ii ma. **19** Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masõron a tun da a koroce muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dõ. **20** Jalakili wo gbara Herodi la, fõõ ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo rõ, ka wo fanan la a la kojuu tõiilu bẽe kan. **21** Mõiilu ye nala sun ji rõ kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji rõ. Ka Isa to Alla matarala sun ji rõ diya ye, sankolo lakara. **22** Alla la Nii Seniman ka kanba fari jõõn ta ka jii Isa kan. Kumakan dõ bõra sankolo rõ ka a fõ ko: «N niikan dence le i ri. I duman n ye kosebe!» **23** Isa bõra sun ji rõ diya ka a la baara damira. Wo ka a teren a ra san bisawa jõõn sõron. Mõiilu tere a jatela Yusufu dence le ri. Yusufu tere Heli den de ri. **24** Heli tere Matati den de ri. Matati tere Lebi den de ri. Lebi tere Meleki den de ri. Meleki tere Janayi den de ri. Janayi tere Yusufu den de ri. **25** Yusufu tere Matatiyasi den de ri. Matatiyasi tere Amõsi den de ri. Amõsi tere Nahõmu den de ri. Nahõmu tere Esili den de ri. Esili tere Nakayi den de ri. **26** Nakayi tere Maati den de ri. Maati tere Matatiyasi den de ri. Matatiyasi tere Semi den de ri. Semi tere Joseki den de ri. Joseki tere Joda den de ri. **27** Joda tere Jowanen den de ri. Jowanen tere Resa den de ri. Resa tere Serobabeli den de ri. Serobabeli tere Seyalatiyeli den de ri. Seyalatiyeli tere Neri den de ri. **28** Neri tere Meleki den de ri. Meleki tere Adi den de ri. Adi tere Kosamu den de ri. Kosamu tere Elimada den de ri. Elimada tere Eri den de ri. **29** Eri tere Josuwe den de ri. Josuwe tere Eliyeseri den de ri. Eliyeseri tere Jorimu den de ri. Jorimu tere Matati den de ri. Matati tere Lebi den de ri. **30** Lebi tere Simeyõn den de ri. Simeyõn tere Yahuda den de ri. Yahuda tere Yusufu den de ri. Yusufu tere Jonamu den de ri. Jonamu tere Eliyakimu den de ri. **31** Eliyakimu tere Meliya den de ri. Meliya tere Mena den de ri. Mena tere Matata den de ri. Matata tere Natan den de ri. Natan tere Mansa Dawuda den de ri. **32** Mansa Dawuda tere Jese den de ri. Jese tere Obedi den de ri. Obedi tere Bowasi den de ri. Bowasi tere Salimõn den de ri. Salimõn tere Nasõn den de ri. **33** Nasun tere Aminadabu den de ri. Aminadabu tere Adimen den de ri. Adimen tere Arini den de ri. Arini tere Hesirõn den de ri. Hesirõn tere Peresi den de ri. Peresi tere Yahuda den de ri. **34** Yahuda tere Yakuba den de ri. Yakuba tere Isiyaka den de ri. Isiyaka tere Iburahima den de ri. Iburahima tere

Tera den de ri. Tera tere Nahori den de ri. **35** Nakori tere Seruki den de ri. Seruki tere Rakawu den de ri. Rakawu tere Faleki den de ri. Faleki tere Eberi den de ri. Eberi tere Sala den de ri. **36** Sala tere Kanaan den de ri. Kanaan tere Arifasadi den de ri. Arifasadi tere Semu den de ri. Semu tere Nuhan den de ri. Nuhan tere Lameki den de ri. **37** Lameki tere Metusalem den de ri. Metusalem tere Hanoki den de ri. Hanoki tere Yaredi den de ri. Yaredi tere Mahalaleli den de ri. Mahalaleli tere Kenan den de ri. **38** Kenan tere Enosi den de ri. Enosi tere Seti den de ri. Seti tere Adama den de ri. Adama tere Alla den de ri.

4 Nii Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bola Juriden Ba da la tuma men na Alla la Nii Seniman lora a njoro ka wa a ri wula kondɔ. **2** A ka tele binaanin ke wula kondɔ ye, Ibulusa ye a magberen kela. A ma foyi si doon waati wo korɔ. Tele binaanin dafanin, konko gbara a la a ja ma. **3** Wo rɔ Ibulusa nara ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fo kaba wo ye ko wo ye yeleman ka ke buru ri.» **4** Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Moo ti se balola buru gbansan na.»» **5** Isa banni wo fola Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dunuja mansaya bee yiraka a la waati kelen na. **6** Ibulusa ka a fo a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma. N wa son moo men do, n di a bee di wo ma. N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba soron. **7** Ni i ka nde bato, i ri woilu bee soron.» **8** Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»» **9** Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalem wo rɔ. A wara Isa lalo Allabatobonba kun na, ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bo yan. **10** Ka a masoron a sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Alla ri a la melekailu jamari ko ii ye i lakandan, **11** ka i korota ii bolo la, sa i sen kana se kaba ma.»» **12** Koni Isa ka Ibulusa jabi: «A fora Alla la kitabu kondɔ fanan ko: «I kana i Maari Alla koroba.»» **13** Ibulusa banda Isa manenna, a kajara a ma tuma men na, a bora a kofe ka lon ghere makono. **14** Isa bora ye ka wa Kalile mara rɔ Nii Seniman na sebaya rɔ. A la ko fora mara wo fan bee rɔ. **15** A tere ye wala mooilu karanna salibonilu la ye. Bee tere ye a too numa fola. **16** Isa wara se Nasareti, a makolra yoro men do. Nono lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kela ja men ma. A se men keni karan diya ye, a wulira ka i lo kitabu karan kanma. **17** Nabi Esayi la kitabu lamininnin donda a bolo. A ka

yoro do jinin kitabu lamininnin do, yoro men karan loo tere ye a la. A sebeni yoro wo rɔ ko: **18** «Maari Alla la Nii Seniman ye n kan, ka a masoron a ra nde jenematomɔn ko n ye a wa kibaro numa fo fantanilu ye. A ra n kelaya ko n ye a lase kasodenilu ma ko ii ra kanhoroja, ko n ye a fo ja fuyen ye ko ii ja ri laka. A ka n kelaya ko n ye moo toronilu kanhoroja, **19** ko n ye a fo mooilu ye ko Maari la san ba ra se, a la kininkinin di yiraka ii la san men na konin.» **20** A banni wo karanna, a ka kitabu lamininnin datuun ka a don a lamara bolo ka i sii. Mooilu bee ja lɔni tere a rɔ. **21** A ka a fo ii ye ko: «N da ban kitabu yoro men karanna, wo kuma ra dafa ai jana bi.» **22** Ii bee tere ye a too numa fola, baa ii kabannakoyani a la kuma jumailu rɔ. Wo rɔ, ii ka i noon majininka ko: «Yusufu dence te jin di wa?» **23** Isa ka a fo ii ye ko: «Sika te a rɔ, ai ri kuma korolama jin fo n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jere lakendeya folo.» Ai ri a fo n ye fanan ko: «I ka ko menilu ke Kaperinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu noon ke i jere fanan wara rɔ yan.»» **24** A ka a fo ii ye ko: «Tuna le! Nabijuma si te jatela a wara mooilu bolo. **25** N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele rɔ, san sawa ni karo woro dafara sanci ma se nala Isirayeli jamana duu kan. Wo le ka a ke, konko ba donda jamana kondɔ. Wo tuma, cesamuso ka siya Isirayeli jamana rɔ yan. **26** Koni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cesamuso do wara Sarepita so kondɔ, men ye Sidon mara rɔ. **27** Ka la wo bee kan, Nabi Elise la tele rɔ, kunato tun ka siya Isirayeli jamana rɔ yan. Koni wo si ma kendeya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijeka.» **28** Nba, wo ka menilu siini teren ye salibon na, woilu ka kuma wo men ka mone kojuyaya. **29** Ii bee wulira ka Isa gben ka labo so kondɔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, ii ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun do ko ka a lafili, kosa a ri be ka faa. **30** Koni a taminda ii tema ka wa. **31** Nba, Isa wara Kaperinahumu, so men ye Kalile mara rɔ. Nono lon sera, a wara mooilu karan salibon na. **32** Ii kabannakoyara a la moo karan ja ma, ka a masoron a tere ye mooilu karanna kuma men na se ba tere ye wo rɔ. **33** Wo ka ke jinato do tere ye salibon kondɔ ye. Ka Isa to karanna, jinato wo kulera fanka la ka a fo ko: **34** «Ee, Isa Nasaretika! I ye nfen kela andeilu tema yan? I nani an halaki kanma wa? I ye moo su men di, n ka wo lon. Alla la Moo seniman de i ri.» **35** Isa jamanda jina ma ka a fo a ye ko: «I makun! Bo cee wo fe!» Jina ka cee wo labe duu ma jama bee jana, ka ban ka bo a fe.

Foyi si ma ke cee la. **36** Moolu kabannakoyara a ja jere jere ma wo ro. Ii ka a fo i joon ye ko: «Kuma su juman ye jin di? A ragbe! A ye jinailu jamarila se ni sebaya la. A wa a fo ii ye ko ii ye bo, ii ri bo.» **37** Wo ro, Isa tere ye men kela, wo kibaro fora fan bee yoro wo laminin do. **38** Isa bora salibon na ka wa Simon wara. A sera ye ka a teren Simon biran muso toroni kosebe, a muso na konin. A fari kalayani kojuuya. Simon wara moolu ka Isa madiya ko a ye muso demen. **39** Isa wara se a fe, ka i lo a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bo muso ro. A bora. Muso wulira i koro ye, ka doonnin di ii ma. **40** Fitiri waati se men keni, moolu nara jankaro toilu ri Isa ma. Jankaro su siyaman tere ye ii kan. Isa ka a bolo la a kelen kelenna bee kanma ka ii lakendeya. **41** Jinailu bora moo siyaman fe fanan. Ii bo waati, ii kulera ka a fo Isa ma ko: «Alla Dence le ile ri.» Koni Isa ka ii makuma ka ii makun! A ma son ii ye kuma, ka a masoron ii ka a lon ko ale le ye Moo Nenematomonin di. **42** Wo duusa gbe jona, Isa bora so kondoo ka wa wula kondoo. Moolu ka a ninin haan ka a soron wula kondoo ye. A loo tere ye ii la ka a lase ii wara, baa ii te a fe a ye bo ye. **43** Koni Isa ka a fo ii ye ko: «A fere te fo n ye wa Alla la Mansaya kibaro juma lase moolu ma so ba gberailu la. N kelayani wo le la.» **44** A tora Jude mara rataamala, wo ro, ka moolu kawandi salibonilu la.

5 Nba, lon do ro, Isa loni tere Kenesareti Dala torofe. Jama nara a laminin fan bee ro ka ii tolo malo Alla la kuma la. **2** A ka kulun fila lani yen ji daf. Kulun tiilu tun da bo ji kan ka kulunilu to ye. Ii tere ye ii la joilu makola ji dala. **3** Isa wara don kulun wo kelen kondoo, men tere ye Simon ta ri konin. A ka a fo Simon ye ko a ye a kulun mabo gbelemala la dooni. Isa ka i sii kulun kondoo ka moolu karan, menilu loni gbelema. **4** A banni moolu karanna, a ka a fo Simon ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bere ke ka ai la joilu bila ji ro, sa ai ri jee mira.» **5** Simon ka a jabi: «Karanmoo, an da su muume ke jee nininna ka kapa. An ma foyi soron. Koni n di joilu ke ji ro iko tuun i la kuma sababu la.» **6** Wo ro, Simon wara joilu ke ji ro. Nba, ii ka jee siyaman ba mira. Jee warara foo ka joilu farafara damira. **7** Ii ka ii baara moolu kili, menilu tere ye ji kan kulun gbera kondoo, ko woiu ye na ii demen. Ii nara ii la kulun do. Kulun fila woiu bee fara jee la kojuuya, foo kulunilu jiito tere ji koro. **8** Simon Piyeri ka wo yen tuma men, a ka i majii Isa sen koro ka a madiya ko: «Maari, i kana

i madon n na, baa kojuu kela le ye nde ri.» **9** A ka wo fo ka a masoron jee jate wo tun da Simon ni a la moolu bee kabannakoya foo ka silan. **10** A baara moolu menilu tere ye Sebede denceilu Yakuba ni Yuhana ri, woiu fanan kabannakoyara. Koni Isa ka a fo Simon ye ko: «I kana silan. I kusan jee jininna. Koni ka damira bi haan ka wa, i ri moolu ninin ka ii ke Alla ta ri.» **11** Ii bora ji kan tuma men na, ii ka kulunilu ni jee mira fen bee to ye ka bila Isa ko. **12** Nba, lon do ro, Isa tere ye Kalile mara ro. Ka a to so da la, a benda kunato do ma. Kuna juu ba le tere ye a ma. A ka Isa yen ka a jakoro ben duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sonda, a se ye i ye ka n fari seninya foo ka n nakendeya.» **13** Isa ka a bolo maa a la ka a fo a ye ko: «N sonni. I ye seniya.» Kuna ka a bila i koro ye. **14** Isa ka a fo a ye ko: «I kana a fo moo si ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka men fo Nabi Musa la sariya ro, i ye wo bo i la seniyali koson, ka ban ka i la sereya yiraka.» **15** Koni hali wo, Isa too tere ye fola ka jensen fan bee ro. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ii tolo malo a la. Jankarotilu tere ye nala kendeya nininna fanan. **16** Koni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula ro ko siyaman. **17** Lon do ro, Isa tere ye moolu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmoolu siini tere ye. Woiu nani ka bo Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kondoo. Wo tuma, Maari Alla la sebaya ye Isa kan ka moolu lakendeya. **18** Ka Isa to moolu karanna, moo doilu nara cee korongbonin do ri. A lani tere lafen kan. Ii tere ye don ko ro bon na, ko ka jankaroto la Isa jakoro. Ii ka fere bee ke ka a don ja ninin. **19** Koni jama warani tere kojuuya. Wo ro ii ma don ja soron. Wo le koson, ii yelera bon kan ka yoro do waranka. Ii ka korongbobato ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Ii ka a lajii haan ka wa a la Isa jakoro jama tema. **20** Isa ka ii la lemeniya yen tuma men na, a ka a fo cee korongbobato ye ko: «N dunjance, i ra makoto i la kojuuilu la bi.» **21** Sariya karanmoolu ni Farisi menilu tere ye ye, woiu ka imiri ko: «Yon de jin di men ye Alla tanama kuma fola ten? Yon di se moo makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» **22** Isa ka ii la miriya lon. Wo ro, a ka a fo ii ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu ro?» **23** A ye di? Ka a fo cee wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fo a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman ke duman wo fila ro? **24** N di a yiraka ii la, bi, ko a se ye n ye, Moo Dence konin, ka moo makoto kojuuilu la, dunya jin do.» Wo ro, a ka a fo korongbobato ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye

wa i wara.» **25** A wulira i koro ye jama bee jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watola, a tere ye Alla tandola kosebe. **26** Moolu bee kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Ii ka a fo ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!» **27** Wo ko, Isa boni ye, a ka niisankomirala do siini yen niisanko mira diya. A too ko Lebi. Isa ka a fo a ye ko: «I ye bila n ko.» **28** Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa ko. **29** Kofe, Lebi ka doonnin ba raben Isa ye ka moolu kili a wara. Niisankomirala siyaman nara, a ni maa gberailu. Ii bee tere ye doonnin kela i joon fe. **30** Farisi doilu ni sariya karanmaa doilu nara ka ii bee siini teren yoro kelen do. Wo gboyara ii ye. Wo ro, ii ka Isa la karandenilu majininka ko: «Nfenna ai ra son ka doonnin ke niisankomiralailu fe, a ni kojuu kela gberailu?» **31** Isa ka ii jabi: «Maa menilu kende, woilu mako te dandalila la. Jankarotailu mako ye dandalila la. **32** N ma na maa telenninilu kili kanma. N nani kojuukelailu le kili kanma, sa ii ri tubi.» **33** Doilu ka a fo Isa ye ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni ii ye Alla matara. Koni i la karandenilu ri doonnin ke ka minnin waati bee.» **34** Isa ka ii jabi kuma korolama do ro ko: «A ye di? Ni koro kura sera do wara, i ri se ka koro kura tii ni a terilu jamari ko ii kana doonnin ke i joon fe wa? Wo ti se kela! **35** Baa lon do nato, koro kura tii ri bo a terilu ro. Wo lon, jenesuma ri gba ii la. Wo ro, ii ri sun don wo lon.» **36** Isa ka kuma korolama do fanan fo ii ye ko: «Maa te faanin kura kunkundun tee faanin koro raben kanma. Ni i ka wo ke, faanin kura ri tijan. Ka la wo kan fanan, i ri a teren faanin kura kunkundun wo ti se benna faanin koro ma. **37** Wo ja kelen ma, maa te resenji kura ke foroko koro kondo. Ni i ka wo ke, minnin fen fadiman kura ri foroko koro wo te ka a tijan. Minnin fen bee ri bo. Foroko ni minnin fen bee ra tijan wo ro. **38** Wo le koson, minnin fen fadiman kura ka kan ka ke foroko kura le kondo. **39** Ni maa koni darira minnin fen fadiman koro minna, a kura loo te gba a la fewu! A ri a fo ko: «Koroman duman.»»

6 Nono lon do ro, Isa ni a la karandenilu taminto tere ye sene do tema. Ka ii to sene tema, Isa la karandenilu ka sene suman tonson do borondo ka a toto ka a doon. **2** Wo kera Farisi doilu jana. Ii ka a fo karandenilu ye ko: «Ko men ma kan ka ke Nono lon ma, ai ye wo kela nfenna?» **3** Isa ka ii jabi: «Konko tere ye Mansa Dawuda ni a taama joonilu la, a ka men

ke, ai ma wo karan wa? **4** A donda Alla la bon kondo, saraka buru tere ye yoro men. Ka ben sariya ma, maa si ma kan ka buru wo doon foo sarakalaselailu. Koni mansa Dawuda ka wo ta ka a doon, ka do di a taama joonilu ma.» **5** Wo ro, Isa ka a fo ii ye ko: «Maa Dence le ye Nono lon tii ri.» **6** Nba, Nono lon gbera, Isa donda salibon do la ka moolu karan. Cee do tere ye, men bolokinin janin a la. **7** Nba sariya karanmaa doilu ni Farisi doilu fanan tere ye ye, menilu tere ye korosila kojuuya, baa ii tere ye fere jininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janinto wo lakendeya Nono lon, ii ri a jalaki sababu soron. **8** Koni Isa ka ii miriya lon. A ka a fo bolo sabato ye ko: «Iwuli ka i lo an tema.» A ka i lo. **9** Isa ka jama majininka ko: «A ye di? A dahani ka koruma ke Nono lon, wa kojuu? Ka maa kisi, wa ka a faa?» **10** A ka a ja lo ii bee ro, ka ban ka a fo cee wo ye ko: «I bolo rasomon!» A ka a bolo rasomon. I koro ye, a kendeyara. **11** Farisilu ni sariya karanmoolu ka wo yen tuma men, ii jusu bora kojuuya. Ii wara i joon yen ka a fo ko: «An ye nfen ke Isa la?» **12** Lon gbera, Isa wara Alla matara diya koyinkeilu yoro ro. A ka su muume ke Alla matarala. **13** Duusa gbeni, a ka a la karandenilu bee kili ka maa tan ni fila jenematomon ii ro, ka ke a la talibidenbailu ri. **14** Wo maa tan ni fila too le jin: Simon, Isa ka men too la ko Piyeri, a ni a dooce Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Baritolmi; **15** Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Simon, a ye folo men ma ko Fabaden; **16** Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyoti, men ye a janfa maa ri. **17** Nba, Isa ni talibidenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbekula do ro. Ii benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bo yoro siyaman. Doilu boni Jerusalem, doilu boni Jude mara ro. Doilu fanan boni kooji da la, so menilu too ko Tiri ni Sidon. Ii bee nani ka ii tolo maloo Isa la, ka lakendeya. **18** Jinailu tere ye menilu torola, woilu lakendeyara fanan. **19** Maa bee tere ye a ja jininna ka i maa Isa la, ka a masoron sebaya tere ye a la jankarotailu bee lakendeya. **20** Isa ka a ja lo a la karandenilu ro ka a fo ii ye ko: «Aile barakaden menilu ye fantanya ro, baa Alla la Mansaya ye ai ta le ri. **21** Aile barakadenilu, konko ye aileilu men na bi, baa ai ri fa. Aile barakadenilu ai men ye kasila bi, baa ai ri yele. **22** Aile barakadenilu ni moolu ka ai lagboyane, ka i ban ai ro, ka ai nanin, ka ai too tijan Maa Dence koson. **23** Ai ye sewa wo ro kosebe fo ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene ro. Menilu ri kojuu su wo ke ai la, woilu benbailu ka wo joon ke Alla la nabiilu fanan

na. 24 Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen, baa ai ra ai la here saron ten. 25 Gbalo ye ai ye, ai menilu ye doonninna ka fa sisen. Ai ri konko. Gbalo ye ai ye, ai menilu ye lele sisen. Ai ri kasi ka kasi. 26 Gbalo ye ai ye, ni moailu ka ai too juma fo tuma bee, baa woilu benbailu tere ye wuya nabiilu bonyala wo ja kelen ma.» 27 Isa ka a fo ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuulu kanin, ka kojuma ke ai lagboyajebailu ye. 28 Moo menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Moo menilu karagbeleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. 29 Ni moo ka i da fan kelen gbasi, i ye a to kelen lo a ye fanan. Ni moo ka i la duruki korobila bo i bolo, i kana a mabali i la duruki korobila fanan tala. 30 Ni moo moo ka i tara, i ye wo so. Ni moo ka fen do ta i bolo, i kana a fo a ye ko: «A di n ma.» 31 Ai ye a fe moailu ye ko men ke ai ye, ai jere ye wo joon ke moailu ye. 32 «Ni ai ka ai kaninba doron kanin, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu fanan ye moo kaninna men fanan ka ai kanin. 33 Ni ai ye moo ladiyala men ka ai ladiya fanan, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye wo joon kela. 34 Ni ai ka julu don julu saralailu doron na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le ro. 35 Ai koni ye ai juuulu kanin, ka kojuma ke ai ye. Ai ye julu don ii la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Korotaninba denilu jere jere ri. Ka a masaron ale ka ji moo bee ma, hali fisiriwali ni moo juuulu. 36 Ai ye ke hinaba ri, ikomin ai Fa Alla hinaba ri ja men ma.» 37 Isa ka a fo ii ye ko: «Ai kana moailu jii kojuu kelailu ri. Wo ro, ai fanan te jii kojuu kela ri. Ai kana moo jalaki. Wo ro, ai fanan te jalaki. Ai ye moailu makoto. Wo ro, Alla fanan di ai makoto. 38 Ai ye moailu so, ai fanan di so. Ai ri so ikomin moo ye moo sola suman na ka a wara ja men ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri so ten. Ai wa moailu so ja men ma, Ai fanan di so wo ja ma.» 39 Wo ro, Isa ka kuma korolama doilu fo ii ye ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ja fuyen na gbeleke mira wa? Ii fila bee te be denka ro wa? 40 Karanden ti se taminna a karanmoo la, koni ni a ka i raja karanna kosebe, a ri ke a karanmoojoo di. 41 «Namanin men ye i badenma ja ma, i ye wo mafenela nfenna, ka a teren feren men ye i jere ja ma, i te wo korosila? 42 I ri se ka a fo i badenma ye di ko: «N badenma, jamanin men ye i ja ma, n di wo bo i ja ma», ka a teren feren ye i jere ja ma? Jeremayuwa! I ye feren wo bo i jere ja ma folo. Kosa i jere ja ri laka. Wo

ro, i ri se ka jamanin bo i badenma ja ma.» 43 Nba, Isa ka a fo ko: «Jiri juma ti se den juu kela. Jiri juu fanan ti se den juma kela. 44 Jiri su ri lon a den fe. Toroden ni resenden monen, wo si te saronna bin woninma la. 45 Kojuma ye bola moo juma sonome ro. Kojuu ye bola moo juu sonome ro. Men ye moo solome ro, wo kuma ri bo a da ro.» 46 Isa ko: «Nfenna ai ye a folo nde ma «Maari, Maari» ka a teren ai te n na kumakan bonyala? 47 Moo moo nani nde ma, ka a tolo malo n kan na ka wo mira, n di se ka wo la moo men ma, n di wo fo ai ye. 48 A ye ikomin bonlola, men ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bora. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Koni a ma foyi si ke bon na, ka a masaron bon loni farakolo kan. 49 Moo men te n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlola do ma. Bonlola wo ka a la bon lo kipe kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bora. Ji woyo se men keni bon ma, bon bera kojuuya ka tijan fewu!»

7 Isa banni wo folo jama ye, a donda Kaperinahumu so kondoo. 2 Romuka keleden kuntii do tere ye so kondoo, men diyana jon tun ma kende. Wo faato le tere jankaro bolo. 3 Keleden kuntii wo ka Isa mankutu men waati men na, a ka Yahudiya moobailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jon nakendeya. 4 Moobailu se men keni Isa ma, ii ka a madiya kosebe ka a fo a ye ko: «Keleden wo la hakan de. I ka kan ka a demen, 5 baa an na jamana moailu duman a ye kosebe. A jere ka an na salibon lo an ye.» 6 Wo ro, Isa wara ii kofe. Ii sudunyani keleden kuntii wara, keleden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fo a ye ko: «Maari, i kana i jere toro. N na hakan te i ye don n wara, ka a masaron i ka bon nde ri paaon! 7 Wo bolo ma, n ma son n jere ye wa i kunben, ka a masaron wo ka bon nde ma. Koni ni i ka kuma kelen fo, n na jonce di kendeya. 8 Ka a masaron n ye do la se koro, keleden doilu fanan ye n na se koro. N wa men kelaya, wo ri wa. N wa men kili, wo ri na. N wa a fo n na jon ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» 9 Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyeleman ka a ja lo jama ro, jama men bilani a kofe, ka a fo ii ye ko: «N ye a folo ai ye ko hali Isirayelikailu ro n ma lemeniya wo joon yen ye.» 10 Nba, keladenilu bora Isa kofe, ka i kose keleden kuntii wara. Ii wara a teren ye jon wo ra kendeya fewu! 11 Wo ko, Isa bora Kaperinahumu ka wa so do la, men too ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a ko. 12 A sudunyani so da la, a ka i joon

ben su la, ii ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tere cesamuso bolo. So kondo moolu siyaman ba le nara muso wo torofe. **13** Maari ka muso wo kasito yen ka kininkin a ma. A ka a fo muso ye ko: «I kana kasi.» **14** Ka ban ka i madon su ta fen na ka a bolo maa a la. Su talailu ka i lo. A ka a fo ko: «Kanberen, i wuli.» **15** Wo foni, su kununda. A wulira ka i sii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. **16** Moo bee silanda ka kabannakoya wo ro. Ii ka Alla too bonya ka a fo ko: «Alla la nabi ba do ra na an tema.» A ni, «Alla ra na a la moolu demen kanma.» **17** Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a laminin bee ro. **18** Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo ro, a ka karanden fila kili **19** ka ii kelaya ko ii ye wa Maari Isa mapininka ko: «Moo Nenematomonin men nato, wo ye ile ri wa, wala an ye dogbere makono?» **20** Karanden fila wailu wulira ka wa Isa mapininka ko: «Maari, Yaya ra an lo i ma. A ko an ye na i mapininka ko: «Moo Nenematomonin men nato, wo le ile ri wa, wala an ye dogbere makono?»» **21** Wo tuma, Isa ye a kan ka moo siyaman nakendeya, jankaroto a ni lanjiritailu, ka jinailu gben jinatailu fe, ka ja fuyen siyaman ja laka. **22** Wo ro, Isa ka karanden fila wo jabi: «Men da ke ai jana yan, men fanan da dantee ai jana, ai ye wa wo bee fo Yaya ye. Ai ye a fo a ye ko: Fuyenilu ja ra laka. Senkelenilu ra taama kojuma. Kunatailu ra kendeya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma. **23** Ni moo moo ma tee n do, wo ye barakaden de ri.» **24** Yaya la karandenilu bo men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko ro. A ka a fo ko: «Ai wa men kera waa ro, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fono ye men lamaala? Wo kuma te! **25** Ai wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma te. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ii diyana koilu ke, wailu te soronna waa ro, fo mansa wara. **26** Ai wara nfen mafene diya waa ro? Ai ma wa nabi do mafene wa? Nabijuma le tere jo! Koni ale ka bon nabi ri paaon! **27** A sebeni a la ko ro Alla la kuma ro ko: «A ragbe, n di n na keladen nawa i je ka i la sila raben i je.» **28** A ragbe! Muso si ma den soron folo, men ka bon Yaya ri. Koni moo moo ye Alla la Mansaya ro, hali men ye a bee koro, wo bee ka bon Yaya ri. **29** Moo menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali niisankomiralailu, ii bee ka Alla gbiliya, ka a masoron ii tere ye sunna ji ro Yaya la sun ji ro koro. **30** Koni Farisilu ni sariya karanmoolu ka i ban Alla sawo ro. Ii ma son Yaya ye ii sunna ji ro.»

31 Isa ka a fo iko tuun ko: «N ye bi moolu la nfen ma? Ii ni nfen de munyani? **32** Ii boni denninilu la, menilu siini janateela lofe ro. Ii ye a folo ii duyoonilu ye ko: «A ragbe. An ka fule fo ai ye koni ai ma son ka don ke. An ka saya donkili la ai ye, koni ai ma kasi.» **33** I ma a yen, Yaya nara, a ma doonnin ke, a ma resenji min. Wo ro, ai ka a jate jinato ri. **34** Moo Dence ra na sisen. A ye doonnin kela, a ye minnin kela. Wo ro, ai ye a folo a ma ko a ma foyi si lon fo noomaya a ni dolo min, ko niisankomiralailu ni kojuu kela gberailu duman a ye kojuuya. **35** Koni moo men ye Alla la walijiya gbiliyal, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.» **36** Lon do ro, Farisi cee do tere ye men ka Isa kili doonnin kanma. Wo ro, Isa wara a wara. Ii ka doonnin ke i joon fe. **37** Ka ii to doonninna, muso donda bon na. Muso jin tere ye kojuu kela le ri. Muso wo tun da a men ko Isa ra wa doonnin diya Farisi cee wara. Wo ro, a wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolon tulu la. **38** A donda bon na ten. A taminda Isa kofe ka i lo a sen koro ka kasi. Ka a to kasila, a naji bora ka buruburu Isa sen kan ka ii suma. Wo ro, a ka Isa sen josi a jere kuni la ka ii sunbu, ka ban ka ii mamun latikolon tulu la. **39** Farisi cee men ka Isa kili doonnin kanma ka wo bee lakorosi ka a fo a jere kondo ko: «Ni cee jin tun kera Alla la nabi jere jere ri, a tun di muso su jin lon, men da a bolo maa a la ten. A tun di a lon ko muso jin tere ye kojuukela le ri.» **40** Isa ka a fo Farisi cee ye ko: «Simon, n ye a fe ka kuma do fo i ye.» Simon ka a jabi: «Karanmoo, i ye a fo.» **41** Isa ko: «Cee do la julu tun ye moo fila la. Kelen ta benni wodigbe keme loolu la. A to kelen ta benni wodigbe biloolu la. **42** Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ii la, ka dije ka ii fila la julu to ye. A ye di? Ii fila ro, cee ri diya yon ye ka tamin?» **43** Simon ka a jabi: «N hankili ro, men na julu tun ka bon, cee ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jo!» **44** Isa ka a ja lo muso ro, ka a fo Simon ye ko: «Simon, i ma muso jin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Koni a ka n sen suma a naji la, ka a josi a kuni la. **45** I ma n sunbu foli ro. Koni kebi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. **46** I ma n kun mamun tulu la, koni a ka latikolon mun n sen na. **47** Tupa ka fisa. Muso jin da kojuu siyaman ke koroman. Koni a la hake bee a labe ka a masoron a la kaninteya ra wara. A ragbe! Moo men ma makotoli ba soron ten, a la kaninteya te ke ten.» **48** Wo ro, Isa ka a fo muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bee la.» **49** Menilu siini tere ye, wailu ka a fo ii jere kondo ko: «Ee!

Yon ye jnin di, men di mɔɔ makoto a la kojuu la?» 50 Kɔni Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra i kisi bi i la lemeniya sababu la. Wa jususuma dɔ!»

8 Kɔfɛ, Isa tɛrɛ ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so mɛsenilu la. A tɛrɛ ye Alla la Mansaya kibaro juma lasela ii bɛɛ ma. A la talibidenba mɔɔ tan ni fila tɛrɛ ye a kɔfɛ. **2** Musoilu fanan bilani tɛrɛ ye a kɔ, Isa tun da menilu lakendeya. Doilu fanan tɛrɛ ye ii fɛ, Isa ka jinailu gbɛn ka bɔ menilu fɛ. Do tɔɔ tɛrɛ ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina wɔrɔnwula gbɛn ka bɔ ale kɔfɛ. **3** Cɛɛ mɛn tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Johani. Cusa wo tɛrɛ ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso mɛn tɔɔ ko Susana fanan tɛrɛ ye, a ni muso dogbereilu. Muso woilu bɛɛ tɛrɛ ye Isa ni a la karandenilu mademenna ii bolofenilu la ko rɔ. **4** Mɔɔilu bɔra so siyaman na ka na Isa ma. A ka kuma kɔrɔlama do fɔ jama ba wo yɛ. A ka a fɔ ko: **5** «Senekela do bɔra ka wa si foyi diya a la sɛnɛ rɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafɛ. Taminbatɔilu ka si wo radɔn ii sen na ka a tijan. Sankolo kɔnɔilu nara a tɔ ta ka a dɔɔn. **6** Si do fanan bera farakoloma yɔrɔ kan. Si wo fɛrɛnda, kɔni a ma mɛn. A bɛɛ yara, ka a masɔrɔn sumaya tun tɛ yɔrɔ wo rɔ. **7** Si do fanan bera yɔrɔ do rɔ, bin wɔninmailu ye bɔla yɔrɔ mɛn. Si wo fɛrɛnda, bin wɔnenmailu fanan fɛrɛnda. Kɔfɛ, bin wɔnenmailu warara si fɛrɛnnilu ma ka ii mabali bonyala. **8** Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo fɛrɛnda kojuma ka bonya ka den kosebɛ. Si jate mɛn bera duu duman wo rɔ, wo jɔɔn kɛmɛ sɔrɔnda.» Isa banni kuma kɔrɔlama fɔla ka a kan nabo ko: «Tolo ye menilu kun ma, woilu ye ii tolo malɔ kuma kɔrɔlama jnin na kosebɛ.» **9** A la karandenilu ka a majininka ko: «Kuma kɔrɔlama wo kɔrɔ ye nfen di?» **10** Isa ka a fɔ ii yɛ ko: «Alla la Mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do sɔrɔn ii rɔ. Kɔni wo koilu ye fɔla mɔɔ tɔilu ye kuma kɔrɔlamailu le rɔ. Wo rɔ, «ii ja ye ii la, kɔni ii kana fen yen; ii tolo ye ii la, kɔni ii kana fen famun.» **11** «Nba, kuma kɔrɔlama wo kɔrɔ le jnin di. Si wo ye Alla la kuma munɔja le ri. **12** Si do bera sila dafɛ. Si mɛn bera yɔrɔ wo ye mɔɔ doilu munɔja le ri. Mɔɔ woilu ra Alla la kuma mɛn, kɔni ibulusa ra na wo bɔ ii jusu rɔ. Kosa ii kana se lala Alla la kuma la ka kisi. **13** Si do mɛn bera farakoloma yɔrɔ kan, wo fanan ye mɔɔ doilu munɔja le ri. Mɔɔ woilu ka Alla la kuma mɛn ka a mira sɛwa rɔ. Kɔni kuma wo ma don ii jusu rɔ bɛrɛ bɛrɛ kɛ. Ii ri to lemeniya rɔ

dooni. Gbɛliya waati wa se ii ma, ii ri sila juma bila. **14** Si do mɛn bera bin wɔninmailu yɔrɔ rɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munɔja le ri, mɔɔ menilu ka Alla la kuma mɛn fewu! Kɔni dunɔjɔratɛɛ hamin da wara ii ma, a ni nanfulu ko nata a ni ii jɛrɛ diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ii jusu rɔ, ka kɛ ikomin sɛnɛ fen, mɛn yara ka a den kobali to ye. **15** Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A fɛrɛnda kojuma ka bonya ka den kosebɛ. Si mɛn bera duu duman yɔrɔ, wo ye mɔɔ doilu munɔja le ri mɛn da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Ii jusu telenni rɔ, ii ye kankelentiilu ri. Wo mɔɔilu ye i rajala ka Alla sawo kɛ kosebɛ waati bɛɛ.» **16** Isa ka a fɔ ii yɛ ikɔ tuun ko: «Mɔɔ si tɛ fitinna lamɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔrɔ. Ii ri a lamɛn ka a sii fitinnasiifen kan. Kosa mɔɔ menilu ye donna bon na, woilu ri fitinna mɛn yen. **17** Nba, mɔɔilu ra fen fen dokon, wo bɛɛ ri yen. Ii ra fen fen sutura, wo bɛɛ ri bɔ gbɛ rɔ. **18** Ii ye a kɛ kunyɛ ii la tolo malɔ rɔ! Baa ni fen do kɛra mɔɔ do bolo a ri do kura sɔrɔn, kɔni ni fen sa mɛn bolo wo ti fen fen sɔrɔnna.» **19** Isa na ni a dɔɔceilu nara Isa ma, kɔni ii ma se ka i madon a la jama bolo la. **20** Isa a labɔnnira ko: «I na ni i dɔɔceilu lɔni da la, ko ii ye a fɛ ka i yen.» **21** Isa ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ menilu ye ii tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.» **22** Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, ii bɛɛ donda kulun dɔ ka wa. **23** Ka ii to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔra. Wo kɔrɔ, fɔjɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fɔ ka ji don a kondɔ. Ji siyayara kulun kondɔ. Wo rɔ kulun jiitɔla tɛrɛ ye ji kɔrɔ. **24** Ii ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a yɛ ko: «Maari, Maari an tununtɔ le ji rɔ.» A wulira ka fɔjɔ ni ji makuma. Fɔjɔ ni ji ka i lɔ ka masuma. **25** A ka a fɔ ii yɛ ko: «Ai la lemeniya ja le wo ri wa?» Ii bɛɛ silanda ka kabannakoya, ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ɛɛ! Mɔɔ su juman de jnin di? A ye fɔjɔ ni ji marala, hali woilu bɛɛ ye a kumakan mirala.» **26** Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tɛɛ ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tɛrɛ ye Jerasa mara ni Kalile mara tema. **27** Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kondɔ, cɛɛ jinato do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinato wo tun tɛ feriyabɔ donna muumɛ. A tun tɛ sɔnna ka to so kondɔ. A tɛrɛ ye sila kaburu wo le rɔ. **28** A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bakɛ. A nara ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabo ko: «Ile Isa, Alla Kɔrɔtaninba Dɛncɛ! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» **29** A ka wo kuma fɔ, ka a masɔrɔn Isa tun da jina jamari ko a

ye bo a fe. Jina tun da wo mira sija siyaman koroman. A wa a mira, so kondõ moolu ri a bolo sidi joloko la, ka a sen don nee la, ka ii janto a ro. Koni a ri joloko ni nee kadi ka wa. Jina ri a gbgngben fo wula jan. 30 Isa ka a mapininka ko: «I too di?» A ka a jabi: «An too le ko jama ba, baa an ye ikomin keleden jama ba.» Wo korõ le, jina siyaman tere ye a fe. 31 Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ii lawa denka dun ba ro, jakankata yoro konin. (Abyssos 912) 32 Wo tuma, kose kuru ba tere ye doonnin kela tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye dije ii ye don koseilu kondõ. Isa sonda ii ye wa. 33 Jinailu bora jinato fe ka wa don koseilu kondõ. Wo ro, koseilu ka i bori kosebe ka jii tindi la ka wa don ji ro. Ii bee tununda ji ro. 34 Nba, wo bee kera kose gbgngbnailu jana. Ii ka ibori ka wa a jafõ so kondõ moolu ye, a ni bonda la moolu. 35 So kondõ moolu bora ka wa ka wo mafene. Ii seni yoro wo ro, ii ka jinato korõ masumani siini yen Isa sen korõ. Jina si tun te a fe. Duruki tere ye a kan na. So kondõ moolu silanda kojuuya wo ro. 36 Jinailu gbenda menilu jana, woilu ka danteeli ke moolu ye. 37 Jerasakailu bee silanda a jia jere jere ma, ka a fo Isa ye ko a ye bo ii la jamana ro. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun do ka i kose. 38 Isa wa tuma, jinato korõ nara a madiya ko a ye a fe ka to Isa kofe, koni Isa ma son fo ka a kelaya ko: 39 «I ye wa i wara. Alla ra ko ba men ke i ye, i ye wo kibaro lase i wara moolu ma.» Isa tun da men ke a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bee ro. 40 Isa kosetola, jama ba ka a laben baa ii tere ye a makonola 41 Wo tuma, cee do nara se a ma, ka i la a sen korõ. Wo cee, men too ko Jayirusi, tere ye salibon kuntiya la. A ka Isa madiya ko a ye dije ka wa a wara, 42 baa a denmuso kelen pe faato le. Den wo ra san tan ni fila saron. Wo ro, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Koni a watola, jama warara a kofe kojuuya, fo ka a ragbeden ii tema. 43 Muso jankaroto do tere ye jama wo tema. Jelibo jankarõ tere ye a la kebi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bee doon, koni wo si ma se ka a lakendeya. 44 A ka i madon Isa la ka i maa a la duruki dakun na. A la jelibo ka i lo i korõ ye. 45 Isa ka nininkali ke kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bee ka a fo ko: «Nde te.» Piyeri ka a fo ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbeden ii tema.» 46 Isa ka a jabi: «Jama ko te de! Moo kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaya ra bo n do ka ko ke do ye sisen!» 47 Muso ka wo lakorasi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yereyereni nara i la Isa sen korõ. A ka imaa Isa la duruki ko la kun men na, a ni a

kendeyara kelendi ja men ma, a ka wo bee jafõ Isa ye jama bee jana. 48 Isa ka a fo a ye ko: «N denmuso, i ra bo jankarõ ro ka kisi i la lemeniya sababu ro. Wa jususuma do.» 49 Ka Isa to wo fola, keladen nara ka bo salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fo Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmoo torõ butun.» 50 Isa ka kela wo men ka a fo Jayirusi ye ko: «I kana jiitee. I ye la n na doron. I denmuso ri kendeya.» 51 Isa se men keni Jayirusi wara, a ma son moo si ye don a kofe bon kondõ, fo Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. 52 Moolu tere ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fo ii ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunoo ro.» 53 Ii ka Isa mayele, baa ii bee ka a lon fewu ko den da faa. 54 Isa ni a la moolu donda bon kondõ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabo ko: «Dennin, i wuli!» 55 Dennin nii kosea a ro. A wulira ka i lo kelendi. Isa ka a fo ko ii ye doonnin di a ma. 56 Den fa ni a na kabannakoyara, koni Isa ka ii jamari ko ii ra men yen bon kondõ ye, ii kana wo fo moo si ye.

9 Wo ko, Isa ka a la talibidenba tan ni fila kili. A ka se ni sebaya di ii ma, kosa ii ri jinailu gben ka bo moolu fe, ka jankarotoilu lakendeya. 2 A ka ii kelaya ko ii ye wa Alla la Mansaya ko lase moolu ma, ka jankarotoilu fanan lakendeya. 3 A ka a fo ii ye ko: «Ai kana demen fen si ta taama jin do, gbeleke wo, boro wo, doonninfen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki korõbila fila, ai kana wo ta. 4 Ai wa jiya yoro men do, ai kana bo ye. Ai ye to ye fo ai bo tuma wa se so wo kondõ. 5 Ni moolu ka i ban ai jiyala, ai ye bo ii wara, ka ye gbangban bo ai sen ma. Wo ri ke sereya ri ye moolu ma, ko ii ka juu.» 6 Nba, ii bora ye ka itaama ka se so siyaman do. Ii ka kibaro juma lase ka jankarotoilu lakendeya fan bee ro. 7 Nba, ko ko keni tere ye Isa bolo, Mansa Herodi tere ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kondafili kosebe, baa doilu tere ye Isa jatela Yaya le ri. Ii ka a fo ko Yaya ra wuli ka bo saya ro. 8 Doilu tere ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Ii ka a fo ko Eli ra na iko tuunni. Doilu tere ye Isa jatela nabi gberri, bi ma men ban. Ii ka a fo ko wo ra bo saya ro ka na iko tuunni. 9 Herodi ka a fo ko: «N ka moo lo Yaya kun teela a la. A ye di wo ro? N ye kibaro men saronna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo ro, a lo tere ye Herodi la ka a ja la Isa kan. 10 Isa la talibidenbailu bora taama ro ka na danteeli ke Isa ye. Ii tun da ko ko ke, ii ka wo bee fo a ye. Wo banni, Isa ka ii ta, ko ka wa jorõ diya Betisayida so fan do.

11 Kɔni mɔɔ siyaman kolɔnda ii wa ko rɔ, ka ibori ii ko. Isa ka ii bɛɛ ramira kojuma. A ka Alla la Mansaya ko lase ii ma, ka ban ka jankarɔtoilu lakendeya. 12 Ii bɛɛ mɛnda ye fɔ ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo rɔ, ka a fɔ Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa ii ri wa si diya a ni dɔɔnnin jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lon, an ye waa le rɔ yan? Foyi tɛ yan.» 13 Isa ka ii jabi: «Ai jɛrɛ ye dɔɔnnin di ii ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jɛɛ fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fɛ an ye wa dɔɔnnin san jama jin bɛɛ ye wa?» 14 Jama wo ka siya ba le. Cɛɛ menilu ye a rɔ, woilu jate ri mɔɔ waa loolu bɔ. Nba, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii mɔɔ biloolu biloolu dekuruilu rɔ.» 15 Karandenilu ka jama laden ka ii lasii ten. 16 Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jɛɛ fila ta, ka a jna lɔ san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jɛɛ rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tɛma. 17 Mɔɔ bɛɛ ka dɔɔnnin kɛ fɔ ka ii fa. Ii bɛɛ ban mɛn keni dɔɔnninna, karandenilu ka buru ni jɛɛ kunkundun tɔilu laden. Wo kunkundunilu ka see tan ni fila lafa. 18 Lon do rɔ, Isa kelen tɛrɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A la karandenilu tɛrɛ ma jan ale bɛɛ. Isa ka ii majnininka ko: «Mɔɔilu ye n jatela yon di?» 19 Ii ka a jabi: «Doilu ka a fɔ ko i ye Yaya le ri. Doilu ka a fɔ ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan ka a fɔ ko nabi do ra bɔ saya rɔ ka na, bi ma mɛn ban.» 20 A ka ii majnininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Nenematɔmonin de ile ri.» 21 Isa ka a fɔ ka a magbeleya ii ye ko ii kana wo kuma fɔ mɔɔ si ye. 22 A ka a fɔ ko: «A fɛrɛ tɛ, fɔ Mɔɔ Dɛncɛ ye jakankata. Mɔɔbailu ni sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu, ii bɛɛ ri i ban a rɔ, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bɔ saya rɔ.» 23 A banni wo fɔla a la karandenilu ye, a ka a fɔ mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Ni mɔɔ ye a fɛ ka na n ma, wo ye ban a jɛrɛ rɔ. Lon lon a ye a la gbɔngbɔn jiri ta ka bila n kɔfɛ. 24 Nba, ni mɔɔ mɔɔ ka a si kɔnɔgbɛn a la dunuparatɛɛ rɔ, wo tii ti jenemayala, kɔni ni mɔɔ mɔɔ bɔnɔra a si rɔ a la dunuparatɛɛ rɔ nde la ko rɔ a ri jenemaya. 25 A ye di? Ni mɔɔ do ka dunupa fen bɛɛ sɔrɔn yan, ka wa bɔnɔ a nii dɔ sini, wo tɔnɔ ye nfen di? 26 Mɛn di maloya ka i ban i lɔla n na ko rɔ, a ni n na kuma rɔ, Mɔɔ Dɛncɛ wa na lon mɛn, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a natɔ a la nɔɔrɔ rɔ, a ni a Fa Alla ta, a ni mɛleka senimanilu ta. 27 Sika tɛ a rɔ: doilu ye ai tɛma yan, mɛnilu tɛ sa fewu ni ii ma Alla

la Mansaya yen fɔlɔ.» 28 Wo fɔ tele seyin jɔɔn, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinke do kan. 29 Ka Isa to Alla matarala, a jankɔrɔ yelemanda. A la faanin gbera fɔ ka mɛlenmɛlen ikomin sanmɛlenmɛlen. 30 Ikɔrɔkɔrɔ cɛɛ fila kumara a ye mɛn ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tɛrɛ ma cɛɛ fila wo sa. 31 Ii lɔni tɛrɛ nɔɔrɔ ba rɔ ka Isa baro. Ii barora Isa faa ko kan, a natɔ mɛn dafala Jerusalemu. 32 Wo ka a tɛrɛn Piyeri ni a dafɔjɔɔnilu ra sunɔɔ. Ii kununda ka Isa nɔɔrɔni yen, a ni cɛɛ fila wo. 33 Ka sɔrɔn Nabi Musa ni Nabi Eli watɔ le tɛrɛ, Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, yan bɛnni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lɔ, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tɛrɛ ye kumala tuun, kɔni a ma wo kɔrɔ lon. 34 Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ii kun na, ka ii latunun, wo rɔ ii silanda a jna ma. 35 Wo tuma, kumakan do bɔra banda rɔ ko: «N Dɛncɛ le jin di, n da mɛn Nenematɔmɔn. Bɛɛ ye a tolo malɔ a la.» 36 Kuma banni, karandenilu ma mɔɔ si tɛrɛn ye fɔ Isa kelen pe. Ii bɛɛ ka i makun wo ko ma. Ii ka mɛn yen, ii ma wo fɔ mɔɔ si ye. 37 Wo duusa gbɛ, Isa ni talibidenba sawa wo jiira koyinke kɔrɔ tuma mɛn na, mɔɔ siyaman ka Isa labɛn. 38 Nba, cɛɛ do tora jama wo tɛma ka a kan nabo ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dɛncɛ dɛmɛn. A kelen pe le n bolo. 39 Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule i kɔrɔ ye. Jina ri a lajɛrɛjɛrɛ, fɔ ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den bila fɔ a wa ban a sɛɛla kojuuya. 40 N nara ka i la karandenilu madiya ko ii ye jina gbɛn. Ii ma se a la.» 41 Isa ka jabili kɛ ko: «Ai bi mɔɔilu ka juu. Ai tɛ la Alla la muumɛ! N ye to ai tɛma haan waati juman ka ai la lemeniyabaliya mujun?» A ka a fɔ cɛɛ wo ye ko: «Na i dɛncɛ ri yan.» 42 Den ka i madon Isa la waati mɛn na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yɛrɛyɛrɛ kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fɛ. Jina bɔra, den kɛndeyara. Isa ka den nase a fa ma. 43 Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le. Isa tɛrɛ ye ko mɛnilu kɛla, woilu ka ii bɛɛ kabannakoya. Ka ii to wo la, a ka a fɔ a la karandenilu ye ko: 44 «Ai ye ai tolo malɔ kojuma kuma jin na. Janfa natɔ donna Mɔɔ Dɛncɛ ma, sa a ri don mɔɔ juuilu bolo.» 45 Karandenilu ma kuma wo jayɛn. A kɔrɔ dɔɔni tɛrɛ ii ma. Hali ii ma a famun, ii ma sɔn ka Isa jininka a kɔrɔ ma ka a masɔrɔn ii silanni kojuuya. 46 Wo tuma, sɔsɔli do wulira karandenilu tɛma, ko yon kɛtɔ jɛmɔɔ ri ii dekururɔ? 47 Isa ka ii miriya lon. Wo rɔ, a ka dɛnnin do ta ka a lalɔ a tɔrɔfɛ. 48 A ka a fɔ karandenilu ye ko:

«Moo men wa dennin jin jooon damira kojuma nde koson, wo ra n jere ramira. Moo men wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa men di son ka a jere ke dooman moo ri ai tema, wo le ka bon a to bee ri.» 49 Isa la talibidenba men too ko Yuhana, wo ka a fo ko: «Maari, an ka cee do yen, a tere ye jinailu gbenna ka bo mooilu fe i too ro. An ka a fo a ye ko a ye wo boloka, baa a te an na dekuru moo ri.» 50 Isa ka a fo ii ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Moo men te i kanma, wo ye i fe.» 51 Nba, ka a teren a waati tun da sudunya ka i kose a Fa Alla wara, Isa ka a jusu latee ko a fere te fo a ye wa Jerusalemu. 52 A ka keladen doilu lawa a koru. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya ninin a ye. 53 Koni ye mooilu ma son ka Isa jiya, ka a masoron a wato Jerusalemu. 54 Wo ro a karandenilu, Yakuba ni Yuhana, ka Isa majininka ko: «An te ta lajii ka bo san do ka ii janin wa?» 55 Isa ka iyeleman ka ii makuma, ko ii jo te. 56 Ii taminda ye, ka wa so ghere jinin. 57 Ii watola, moo do ka a fo Isa ye ko: «I wa ke wala fan fan, n di to i ko.» 58 Isa ka a jabi: «Too ye soyaninilu bolo. Naa ye sankolo konailu bolo. Koni si diya si te Moo Dence bolo, a ri se ka i jooon yoro men.» 59 Isa ka a fo cee ghere ye ko: «I ye bila n ko.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye dije n ye wa n fa su don folo.» 60 Isa ka a fo a ye ko: «Menilu faani, menilu ma jenema bere lon, i ye a to woilu ye ii jooon su don. Ie koni ye wa Alla la Mansaya ko lase mooilu ma.» 61 Dogbere ka a fo Isa ye ko: «Maari, n ye a fe ka bila i ko. Koni, n ye wa n sara n wara mooilu la folo ko an ben sooma.» 62 Isa ka a jabi: «Moo men wa nisi daba mira ka sene ke damira, ka ban ka to a kofe mafenela, wo ti se Alla la Mansaya baara noola.»

10 Wo ko ro, Isa ka moo biworonwula ni moo fila ghere kili ka ii kelaya. A ka ii moo fila fila lawa a koru. A jere wato yoro menilu ro, a ka ii lawa a koru, yoro woilu bee ro. 2 A ka a fo ii ye ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Koni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fe Tii madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fe ro. 3 «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka ke ikomin saa dennin, men bilani wara juuila tema. 4 Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana boro ta. Ai kana sanbara ghere ta. Ai kana son foli ye ai la baara lanoo sila la. 5 «Ai wa jiya yoro men do, ai ye ye mooilu fo folo ko: «Jusuma ye don bon jin na.» 6 Ni wo ka do teren ye, men ye jusuma jininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo te, ai la duwawu ri i kose ai ma. 7

Menilu wa son ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Ii wa doonnin fen di ai ma, ai ye wo doon. Ii wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeleman. 8 «Ai wa don so fen fen kondo, ni ye mooilu ka ai ramira ka na doonnin fen do sii ai koru, ai ye a doon. 9 Jankaroto menilu ye so kondo ye, ai ye woilu lakendeya. Ai ye a fo mooilu ye ko: «Alla la Mansaya ra i madon ai la!» 10 «Koni ai wa don so fen fen kondo, ka a teren ye mooilu ma son ai jiyala, ai ye bo. Ai ye wa i lo sila tema, ka ai kan nabo ii ma ko: 11 «Hali ai la so gbangban, men tere ye an sen ma, an da wo bo an sen ma. Wo ri ke toomasere ri ai kan yan, koni ai ye a lon ko Alla la Mansaya ra i madon ai la.» 12 N di a fo ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sodomu kan.» 13 «Koraskenkailu, gbalo ye ai ye. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masoron kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu jooon tun kera Tiri so kondo, wala Sidon so kondo, sa wo mooilu ra tubi kebi waati jan. Ii tun di i sii buurigbe ro ka kasanboro bila ii kan na, ka ke nimisa toomasere ri, ka tubi. 14 Wo le koson, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidonkailu la jahadi ri nooya ka tamin ai ta kan. 15 Kaperinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo ro wa? Wo kuma te! Ai ri jii fo ka se jahanama kondo!» (Hadēs 986) 16 Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Moo men wa ai kumakan namen, wo ra n kan namen fanan. Moo men ma son ai ro, wo ra i ban n do fanan. Men ka i ban n do, wo ra i ban n kelayaba ro fanan.» 17 Moo biworonwula ni fila banni kelalasela, ii kose men keni, ii sewani ba nara danteeli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i too ro.» 18 Isa ka jabili ke ko: «N da Setana beto yen ka bo sankolo ro ikomin sanmelenmelen ye jiila ja men ma. 19 A ragbe, n da sebaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kosailu radon, ka se ai juu Setana ni a fanka bee la. Foyi ti se ai la. 20 Hali wo, ai kana sewa wo ro, ko jinailu ye ii majiila ai koru. Ai ye sewa men do, wo le jin di: ai too ra sebe harijeene ro.» 21 Wo tuma, sewa ba le tere Isa la, sewa men boni Alla la Nii Seniman do. Wo ro, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masoron a diyara i ye ka lonniya di denninilu ma, i ma men di hankilimailu ni lonninna bailu ma. Jon, N Fa, i sawo le.» 22 Isa ka a fo mooilu ye ko: «N Fa ra fen bee karifa n na. Moo si ma Dence lon fo n Fa Alla. Moo si fanan ma n Fa Alla lon fo Dence kelen, men bora Alla ro. N wa n Fa yiraka menilu la, woilu

fanan di se a lonna.» 23 Wo kɔ, Isa ka iyeleman ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Here ye jɛ ye ai jɛ men ka yen! 24 Baa ai jɛ ye men yenna, a lɔɔ tɛrɛ ye nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni ii ma fɛrɛ sɔrɔn ka ii jɛ la a kan. Ai tolo ye men namenna, a lɔɔ tɛrɛ nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Kɔni ii ma fɛrɛ sɔrɔn ka ii tolo malɔ a la.» 25 Lon do rɔ sariya karanmɔɔ do ka i lɔ ka jininkali do kɛ Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye nfen kɛ, sa n di penemaya sɔrɔn?» (aiōnios g166) 26 Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» 27 A ka Isa jabi: «A sebeni sariya rɔ ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusukun bɛɛ la, i sɔlɔmɛ bɛɛ la, i fanka bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» Ka la wo kan, a ka a fɔ ko: «I ye i mɔɔɔɔ kanin ikomin i ye i jere kaninna jɛ men ma.» 28 Isa ka a jabi: «I ra men fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri penemaya sɔrɔn.» 29 Kɔni a lɔɔ tɛrɛ ye karanmɔɔ wo la ka jɔ di a jere kɛwaliilu ma. Wo rɔ, a ka Isa majininka ko: «N ye yon jate n siijnɔɔ di?» 30 Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cɛɛ do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkanilailu bera a kan ka a bolofen bɛɛ bɔ a bolo, hali a feriyabo bɛɛ. Ii ka a gbasi kojuuya. Dooni ii ma a faa. Ii bɔra ye ka a lani to sila tɛma. 31 A ma men wo kɔ, sarakalasela do nara sila wo kan. A ka madunbato lani yen sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. 32 Lebi bɔnsɔn do nara sila wo kan. A nara madunbato lani tɛren sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. 33 Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbato lani tɛren sila tɛma. A ka a ragbɛ, a kininkinin donda a rɔ. 34 A ka i madon a la ka a la dailu basi ka wɔilu sidi. A ka madunbato lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri london jiya bon do la. Ii se men keni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. 35 Duusa gbeni, a ka wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a ye ko: «I janto madunbato wo rɔ kɔsɛbɛ. A mako wa kɛ fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi jɛn ma a bɛɛ bɔ, n wa n kɔsɛ, n di i la wodi bɛɛ lase i ma.» 36 «A ye di? Mɔɔ sawa wɔilu rɔ, yon kera madunbato siijnɔɔ di?» 37 Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Men hinara a la ka a dɛmɛn.» Isa ko: «Jɔ! I ye wa wo jɔɔn kɛ.» 38 Nba, Isa ni a la karandenilu tɛrɛ ye taamala Jerusalemu sila kan. Ii se men keni so do la, muso do ka ii jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. 39 Marita dɔɔmuso fanan tɛrɛ ye, men tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara i sii Maari Isa sen kɔrɔ ka a tolo malɔ a la. 40 Wo ka a tɛrɛn, Marita jagbani gba donna kojuuya. Wo rɔ,

a ka i madon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo tɛ gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n dɛmɛn.» 41 Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fɔ ka i jere jagba. 42 Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bɛɛ ri. Mariyamu ra munafan fen wo jɛnematɔmɔn. Foyi tɛ wo bɔ a bolo.»

11 Lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, ikomin Yaya ka a la karandenilu karan jɛ men ma.» 2 Isa ka a jabi: «Ai wa kɛ Alla matarala, ai ye a fɔ ko: An Fa Alla, i tɔɔ seniman ye bonya. I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ. 3 I ye an na dɔɔnnin di an ma lon lon. 4 I ye an makoto an na kojuuilu la, baa menilu ra kojuu kɛ an na, an da wɔilu makoto. I kana an to an na miriya juuilu sila kan.» 5 A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i dɔɔɔɔ wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N dɔɔɔɔ, i wuli. I ye buru kala sawa di n ma. 6 N dɔɔɔɔ cɛɛ bɔtɔla le taama rɔ ka na jiya n wara sisen sisen. Damunin fen si tɛ n bolo ka sii a kɔrɔ.» 7 I dɔɔɔɔ di to bon kɔndɔ ka jabili kɛ ko: «Eɛ, cɛɛ, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bɛɛ ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» 8 Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dɔɔɔɔnya kɔsɔn, i wa to a la da makonkon na fɔ ka a jagba, a ri wuli ka i mako bɛɛ jɛ jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka. 9 «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jɛnin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. 10 Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen jɛnin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye. 11 «Yon ye ai tɛma yan, ni i dence ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa? 12 Wala, ni i dence ka i matara sisɛkili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa? 13 Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen juma dila ai denilu ma, wo gbenin de an Fa Alla men ye sankolo rɔ wo ri se Nii Seniman dila a tarabailu bɛɛ ma.» 14 Lon do rɔ, Isa ka jina gben ka a bɔ bobo cɛɛ do fɛ. Jina bɔ men keni a fɛ, cɛɛ ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kɔsɛbɛ. 15 Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tɛrɛ ye jinailu gbenna Ibulusa baraka le rɔ, men ye jinailu la kuntii ba ri. 16 Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔɔmasere do kɛ ii jana, men di a yiraka ii la ko a la sebaya bɔni Alla rɔ. 17 Kɔni Isa ka ii bɛɛ miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ii ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila

ri ka i jɔɔn kele, mansaya wo tɔjɔntɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka i jɔɔn kele, bon wo ri be. **18** A ye di wo rɔ? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka i jɔɔn kele, a la mansaya tɛ tɔjan wa? Ai ka a fɔ ko n ye jinailu gbenna jina kuntii ba Ibulusa le baraka rɔ. **19** A ye di? Ni n ye jinailu gbenna Ibulusa baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kiti tɛɛ, ko ai jo tɛ wo rɔ. **20** Ni wo tɛ, ni n ye jinailu gbenna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la Mansaya ra se ai tema. **21** «Ai ja lɔ! Fankama wa a raben kele kɛ muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a juma la. **22** Kɔni ni fankama dogberɛ bera a kan, mɛn fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kekeke fen bɛɛ ta, a jii lani tɛrɛ menilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofen bɛɛ rafara mɔɔilu tema.» **23** Isa banda misali yirakala ka a fɔ ii ye ko: «Mɔɔ mɛn tɛ n fɛ, wo ye n juu le ri. Mɔɔ mɛn tɛ n demenna ka mɔɔilu laden, wo ye baarala ka mɔɔilu lajensen.» **24** Isa ko: «Jina wa gbɛn ka bɔ cɛɛ do fɛ, a ri wa jɔɔɔ diya jinin fo wula jan ka kaja, ka ban ka a fɔ ko: «N di n kose ka wa n bɔ diya rɔ.» **25** A wa kose cɛɛ jinato kɔrɔ ma, a ri a tɛrɛn ko wo ra seninya, ikomin bon mɛn firanni ka a kɔndɔ raben kɔjuma. **26** Wo rɔ, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula laden, menilu ka juu a jɛrɛ ri. Ii bɛɛ ri na ka to cɛɛ wo fɛ. A laban, jinato la ko ri juuya ka tamin a fɔlɔma kan.» **27** Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tema ka a kan nabɔ ko: «Muso mɛn ka i kɔnɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.» **28** Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ menilu ri ii tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.» **29** Ka a tɛrɛn jama warato le Isa laminin dɔ, a ka ii karan ko: «Bi mɔɔilu kɛwali ka juu. Ai ye kabannako ko rɔ, mɛn di kɛ tɔɔmasere ri, kɔni kabannako gbɛrɛ si tɛ kɛ ai jana, fo Nabi Junusa ta jɔɔn. **30** Nabi Junusa jɛrɛ kɛra tɔɔmasere ri Ninibekailu bɛɛ jana ja mɛn ma, Mɔɔ Dɛncɛ fanan nato kɛla tɔɔmasere ri bi mɔɔilu jana wo ja le ma. **31** Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka i lɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, mɛn ka bon Mansa Sulemani ri. **32** Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka i lɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Junusa wara ii kawandi lon mɛn, ii tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Junusa ri.» **33** Isa ka a fɔ iko tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitinna lamelen ka a dokon, wala ka sɛɛ do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitinnasiifɛn kan, kosa

menilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yɛn. **34** Mɔɔ ja kise le a faribanku fitina ri. Ni i ja kise ka ja, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i ja kise ma ja, foyi si tɛ don fo dibi. **35** Wo le kosɔn, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana i ban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. **36** Ni i kɔndɔ gbɛra kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye ikomin fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.» **37** Isa banni kumala, Farisi cɛɛ do ka a kili ko a ye wa dɔɔnnin kɛ a wara. Ii wara don a wara, ka i sii dɔɔnnin diya. **38** Isa ma a bolo ko fɔlɔ ikomin Farisilu ye a kɛla ja mɛn ma. Wo ka Farisi cɛɛ kabannakoya kɛsɛbɛ. **39** Maari Isa ka a fɔ a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. **40** Ai hankilitanilu! Mɛn ka kɔkan ladan, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? **41** Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri seninya. **42** «Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ai ye i rajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kɛlɛnna bɛɛ rɔ. Ai ra tɛlɛnbaya a ni Alla la kanintɛya la bilani to. Ai ka kan ka wo kɛ fɔlɔ ka a tɔ bɛɛ ladennin kɛ. **43** Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye jɛmɔɔ sii diya jininna. Ai wa kɛ so kɔndɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ai bɔnya ka ai fɔ. **44** Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai ye ikomin kaburu, mɛn ni duu bɛɛ ra kɛ kelen di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni ii ma a lɔn ko kaburu le.» **45** Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma dɛ! I ye andeilu fanan dooyala kɛsɛbɛ!» **46** Isa ka a jabi: «Gbalɔ ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin mɛn ta gbɛlɛman kojuuya. Kɔni ai ti sɔn muume ka ii dɛmɛn wo donin tala! **47** Gbalɔ ye ai yɛ, ka a masɔrɔn ai benbailu ka nabi menilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. **48** Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masɔrɔn ii ka nabiilu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. **49** Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya rɔ ko: «N di nabiilu lawa ii ma, a ni talibidenbailu. Ii ri doilu faa ka doilu jakankata.» **50** Wo rɔ, mɔɔilu ra nabi fen fen faa kɛbi dunɔja dan waati, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo kelen kɛlɛnna bɛɛ saya ko ma. **51** A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, mɛn sara saraka janin diya a ni Alla la bon tema. N di a fɔ ai yɛ, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo bɛɛ ma kiti lon. **52** Gbalɔ ye ai yɛ, ai sariya karanmɔɔilu! Ai ra i ban lɔnnin bɛrɛ rɔ, ka wo da tuun ka a sɔɔ. Ai jɛrɛ ti don a rɔ. Ai ye mɔɔilu labanna fanan, mɔɔ menilu ye don ko rɔ.» **53** Isa bɔ mɛn kɛni yɔrɔ wo rɔ, sariya karanmɔɔilu ni

Farisilu ka a lapinin jininkali siyaman na. 54 Ii ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

12 Wo tuma, maa waa siyaman ladennin Isa laminin do. Ii warara haan ka i lo i jooon kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fo ii ye ko: «Ai ye ai jere latanka Farisilu la leben ma, ii la filanfilanteya konin. 2 Maa ilu la ko si dokonni a ri bo gbe ro, lon do ro. Menilu suturani, woilu bee ri lon maa ilu bolo. 3 Ai wa idoon ka fen fen fo maa ilu ye dibi ro, woilu bee ri lamen kene ma. Ai wa fen fen fo maa ilu tolo koro kan majii ro, hali ni a kera bon kondo sutura ro, woilu bee ri fo gbe ro, ka ke ikomin maa ra i lo bon kun na ka wo bee lase fan bee ro. 4 «N terilu, n di a fo ai ye ko maa menilu seni maa faala doron, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye maa faribanku faa ri. Ii ti se ka tamin wo kan. 5 Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka maa faa, ka ban ka a fili jahanama kondo, ai ye silan wo ye. (Geenna 9:1067) 6 «A ye di? Kono mesen loolu te sanna wodi gbanan mesen na wa? Koni Alla ka a kelen kelen na bee lon. 7 Alla ka ai lon kosebe, hali ai kunsu jate! Wo ro, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin konoilu kan. 8 «N di a fo ai ye ko maa fen fen wa i lo n too la maa ilu jana, Maa Dence fanan di i lo wo tii la Alla la melekailu jana. 9 Koni men di i ban n do maa ilu jana, Maa Dence fanan di i ban wo ro Alla la melekailu jana. 10 Ni maa ka Maa Dence mafa, a ri se a makotola. Koni maa wa Alla la Nii Seniman tanama kuma fo, a te makoto habadan! 11 «Lon do ro, maa ilu ri ai mira. Ii wa ai lana salibonilu jemaa ilu ma, wala kititeela su bee, ai ka kan ka kuma men fo ka ai jere lafasa, ai kana hamin wo la. 12 Ka a masoron ai ka kan ka men fo, Alla la Nii Seniman di wo kuma bila ai kondo wo waati kelen na.» 13 Cee do tora jama ro ka a fo Isa ye ko: «An karanmaa, i ye a fo n korooce ye ko an fa sara ka cee men to, ko a ye cee wo rafara ka n ta di n ma.» 14 Isa ka a jabi: «Ee, cee! Yon de ka nde lasii, ka n ke ai la kititeela ri, wala ai la cee rafarala?» 15 Wo ko, Isa ka a fo jama ye ko: «Ai ye a ke kopuma, ka ai jere mira natabaya ma. Ka a masoron hali ni maa la nanfulu siyayara a ja jere ma, wo ti se ka jenemaya jere di a ma.» 16 Isa ka wo koro yiraka ii la kuma korolama do ro. A ka a fo ko: «Waati do kera, nanfulutii do la sene fenilu sonda kosebe. 17 Wo ro, a ka a jate mira a jere kondo ko: «N di nfen de ke sa? Suman mara diya si te n bolo, suman jate wo ri kun

men do.» 18 A ka imiri wo ma ka a fo ko: «N di n na bondon bee lawuya ka kurailu lo ka woilu wara. N di n na suman kise ni n na sene fen bee ke ii kondo ka a bee lamara ye. 19 Wo wa ban, n di a fo n jere ye ko: «Cee, i jooon fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman men di san siyaman bo. I ye daonnin ke, ka minnin ke, ka sewa.» 20 Alla ka a fo a ye ko: «Ile, komoo gbeden. Bi su jin do jere, i nii di mira i la. I ra men naden i jere ye, wo toto yon bolo sa?» 21 Maa men ye nanfulu jininna a jere ye, ka a ban Alla ro, wo beto ten de.» 22 Wo ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nii na ai la dununaratsee daonnin ko ro, wala ai la faribanku la feriyabo ko ro. 23 Ka a masoron nii ka bon daonnin fen di. Fari banku ka bon feriyabo ri. 24 «Ai ye koronduwailu lakorosi. Ii te sene kela, ii te suman kala. Suman mara diya su su te ii bolo. Koni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon konoilu munanfan di paaon Alla jana. 25 A ragbe! Yon ye ai ro, men hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? 26 Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tolu bee la? 27 Ai ye waa ro binilu lakorosi. Bin woilu ye wulila ka feren ka ja. Ii te baara kela, ii te feriyabo jininna. Koni hali Mansa Sulemani, men kera nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, men ka kenya bin feren kelen na. 28 A ragbe! Bin menilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ii feriyabo ferenilu la. A ye di? Alla te ai demen fanan, ka ai feriyabo wa? Koni ai la lemeniya ka doo fewu! 29 «Ai kana hamin ka a fo ko: «An di nfen daon ka nfen min?» 30 Jamana men maa ma Alla lon dunuya ro bi, woilu le ye ko su wo jininna waati bee ro. Koni ai mako ye fen menilu la, ai Fa Alla ka woilu bee lon. 31 Wo le ro, ai ye Alla la Mansaya jinin folo. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.» 32 Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «N na dekurukun jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. 33 Ai ye ai bolofenilu san ka maa bolokolonilu so wodi wo ro. Ai ye nanfulu mara yoro ladan ai jere ye harijeene, nanfulu mara yoro men te tjan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu men te dese habadan. Son si ti se yoro wo soronna, jemberi ni korikori si ti tjan ke ye, 34 baa i la nanfulu marani yoro men, i solome ye yoro wo le ro.» 35 Isa ka a fo ii ye ko: «Ai ye ai jere tesidi ka ai raben baara kanma. Ai ye ai la fitina lameleni to waati bee ro. 36 Ai ye ke ikomin jon, menilu ye ii la kuntii makonola bon kondo. Ni kuntii bora koro malo diya ka na da makonkon, ii ri

da laka a ye. **37** Ni kuntii nara ka a teren jɔnilu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ii la ko rɔ. A ragbe! Kuntii ri a tesidi ka a jere raben ka jɔnilu kili. A ri ii bee lasii ka dɔnnin sii ii kɔrɔ. **38** Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a teren jɔnilu ma sunɔɔ, baraka ri don ii la ko rɔ. **39** «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son nato le a wara a waati men na, a tun di a jere raben a ɲɔ rɔ. **40** Wo ɲa kelen ma, ai fanan ye ai raben. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dence ri na waati do rɔ, ai hankili te waati men na.» **41** Piyeri ka Isa mapininka wo rɔ ko: «Maari, i ra kuma kɔrɔlama ɲin fɔ andeilu dɔrɔn de ye, wala jama bee?» **42** Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bee kun na, ko a ye a janto jɔn toilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ii ma. **43** Ni kuntii nara ka a teren jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. **44** Kuntii ri a bolofenilu bee karifa jɔn wo la. Tupa le fewu! **45** Kɔni, ni jɔnce wo ka i miri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn toilu tɔrɔ ka ii gbasi, cee ni muso. A ri dɔnnin ke kojuuya ka dɔlɔ min haan ka a jere ɲa laminin. **46** Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili te waati men na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a ke ikomin Alla lɔnbali. **47** «Jɔn men ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kɔndɔgbɔ ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a ka a fɔ kosebe! **48** Jɔn men ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do ke, men ye gbasi ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni te gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di ɲinin wo fe. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di ɲinin wo fe fanan.» **49** Isa ka a fɔ ii ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fɔ ta wo ye melen. **50** Kɔni a fere te fɔ n ye n na jakankataye dafa. Yani n ye ban wo kela, n te jususuma sɔrɔn. **51** A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na jususuma le ri dunɲa rɔ wa? Wo kuma te! N nani benbaliya bilala mɔɔilu tema. **52** Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kera denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri ke mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri ke mɔɔ sawa kanma. **53** Cee dence ri bila a la, cee fanan di bila a dence la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dence muso ri bila a la, muso fanan di bila a dence muso la.» **54** Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sancɔ nato le. Sanji di na ikomin ai ka a fɔ ɲa men ma. **55** Ni ai ka a yen fɔɲɔ ye bɔla tele kankan bolokinin fan fe ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ ɲa men ma. **56** Tɔɔmasere

menilu ye kela sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko menilu kela bi mɔɔilu tema, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai jeremayuwailu! **57** Nfenna ai te a fe ka ko telenninilu jate mira ai jere ma ka woilu ke? **58** «A ragbe! Ko wa ke i ni mɔɔ do tema, ni wo ye a fe ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fere bee ke ka a madiya sani ai ye se kititee diya. Ni wo te, kititeela ri i don tasidilu bolo. Pɔlisi ri i bila kaso la. **59** Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fɔɔ i wa ban wodi wo bee sarala. Tupa le fewu!»

13 Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tere ye nala Isa ma ka a fɔ a ye ko men keni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan i ɲɔɲɔn na. **2** Isa ka ii jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka menilu faani ten, woilu tun da kojuu le ke ka tamin Kalileka tɔ bee kan wa? Ii faara wo sababu la wa? **3** Wo kuma te! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. **4** Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalemu so kɔndɔ. Wo te ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woilu la kɛwailu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu tɔ bee ta kan wa? **5** Een, de! Wo kuma te! Kɔni ni ai ma tubi, ai bee fanan di halaki.» **6** A ka misali di ii ma kuma kɔrɔlama rɔ ko: «Toro ju kelen tere ye cee do bolo a la sene rɔ. Lon do rɔ, a wara toro den ɲinin. A ma foyi sɔrɔn a la. **7** A ka a fɔ a la baaraden ye ko: «N da san sawa ke, n ye toro den ɲininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tee, ka a bɔ ye. Tɔnɔ te a la. A kana to ten ka n na duu ɲinan.» **8** Baaraden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen ɲin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ ke a fe. **9** Sando ni a ka den ke, ale le wo ri. Kɔni ni a ma den ke, i ri a tee ka a bɔ ye.» **10** Lon do rɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɲɔɲɔ lon de tere. **11** Muso jankarɔto do tere ye, jinailu ra dan ba bila men ko kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a ko lawulila. **12** Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» **13** A ka a bolo la muso kan. Muso kendeɲara i kɔrɔ ye ka a ko latelen, ka ban ka Alla tando. **14** Kɔni salibon kuntii ka wo bee lakɔrɔsi ka diminya. A monera Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakendeɲali ke Nɲɔɲɔ lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔɔrɔ ye an bolo ka baara ke. Ai ye na kendeɲa ɲinin tele wɔɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɲɔɲɔ lon fewu!» **15** Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye jeremayuwailu le ri. I ɲa

lò! Ni nisi wala fali kera ai bolo, ai tɛ wa ii furen ka ii mayeleman ka ii lamin Nɔɔ lon wa? **16** Ni ai ye wo kela, a ye di? Muso jin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kebi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendeya Nɔɔ lon wa?» **17** Wo jabili ka Isa juuilu bɛɛ maloya. Koni jama bɛɛ sɛwara Isa la kosebɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kela. **18** Wo rɔ Isa ka jininkali kɛ ko: «Alla la Mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma? **19** Alla la Mansaya ye ikomin bɔrɔn fira kise. Cɛɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛrɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Sankolo kɔnɔilu ka ii jaaan la jiri wo bolonilu la.» **20** Isa ka jininkali kɛ ko: «N ye Alla la Mansaya lala nfen ma ikɔ tuun? **21** A ye ikomin lɛbɛn. Ni muso ka wo ta ka dɔɔni kɛ farinin muun siyaman dɔ, a ri farinin muun bɛɛ funu.» **22** Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so mɛsennilu la. **23** Do ka Isa mapininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnsɛni ri kisi wa?» Isa ka ii jabi: **24** «Ai ye i raja ka don da dɔɔmanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kaja. **25** Maari, mɛn ye bontii ri, ni a wulira ka bonda latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an yɛ.» Bontii ri jabili kɛ ko: «N ma a lɔn i bɔni yɔrɔ mɛn dɔ.» **26** Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka dɔɔnnin kɛ ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.» **27** Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kojuu kelailu, n ma ai lɔn, n ma ai bɔ diya lɔn. Ai ye bɔ yan!» **28** «Wo lɔn, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabiilu bɛɛ yɛn Alla la Mansaya rɔ, ka a tɛrɛn ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔnɛ fɔ ka ai jin macin. **29** Mɔɔilu ri bɔ dunuya fan bɛɛ rɔ ka na i sii Alla la Mansaya rɔ ka dɔɔnnin kɛ. **30** Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, menilu ri kɛ jɛmɔɔilu ri sini. Doilu fanan ye jɛmɔɔilu ri bi, menilu ri kɛ kɔmamɔɔilu ri sini.» **31** Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» **32** Isa ka ii jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyanin wo yɛ, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbenna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. **33** A fɛrɛ tɛ fɔ n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kende, baa nabi kana faa yɔrɔ si fɔ Jerusalemu.» **34** Isa ka a kan nabɔ ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabiilu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ii faa. Sija siyaman, n tɛɛ ye a fɛ ka ai laden ikomin sise ba ri a denilu laden ja mɛn ka ii dokon a kɔrɔ.

Kɔni ai ma sɔn wo ma. **35** Wo rɔ, ai la bon nafilinin de tɛɛ. Ai ja tɛ la n kan butun, fɔ ai wa a fɔ lon mɛn ko: «Kunnadiya wo mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14 Nɔɔ lon do rɔ, Isa wara dɔɔnnin diya Farisilu la jɛmɔɔ do wara. Menilu siini tɛɛ dɔɔnnin na ye, woilu bɛɛ tɛɛ ye a lakɔrɔsila kojuyɛ. **2** Jankarɔto do tɛɛ ye Isa jana jama tɛma ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. **3** Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu mapininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendeya Nɔɔ lon, wo bɛnni an na sariya ma, wala wo bɛnni tɛ?» **4** Ii ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma. **5** A bɔ mɛn kɛni, Isa ka ii mapininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kɔlɔn kɔndɔ, yon ye ai tɛma yan, mɛn di i ban wo layelela Nɔɔ lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?» **6** Ii ma se Isa jabila. **7** Ka Isa to dɔɔnnin diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, menilu kilini dɔɔnnin kanma. Ii nani jɛmɔɔ sii diya tala ii jɛrɛ ye. Wo rɔ, a ka kuma kɔrɔlama do fɔ ii yɛ. A ka a fɔ ko: **8** «I wa kili ka wa kɔɔnɔ malɔ diya rɔ, i kana wa i sii jɛmɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛrɛn tumado jɛmɔɔ do kilini ye, mɛn ka bon i ri. **9** Ni wo nara ka i siini tɛrɛn jɛmɔɔ sii diya, i maloyato le. Mɛn ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i ye ko: «Wuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya jinin jama kɔfɛ. **10** «Nba, i wa kili kɔɔnɔ malɔ diya rɔ, i ye wa i sii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mɛn ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔrɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka i sii ten. A ri sii diya gbɛrɛ jinin i ye, mɛn ka ji fɔlɔman di. A ri a fɔ i ye ko: «N tɛri, i ye na i sii jɛmɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔilu bɛɛ jana. **11** A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.» **12** Isa ka kuma do fɔ cɛɛ ye fanan, a kilini mɛn bolo. A ka a fɔ ko: «I wa kɛ mɔɔilu kilila dɔɔnnin kanma, i kana dan i tɛrilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔɔ nanfultuili, baa lon do rɔ, woilu fanan di a jɔɔn kɛ i yɛ, ka i sara wo rɔ. **13** Ni i ka mɔɔilu kili sali dɔɔnnin kanma, i ye fantanilu ni lanjiritɔilu a ni ja fuyenilu kili dɔɔn diya. **14** I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kojuma julɔ sara. Alla wa telenbailu su lawuli, a ri wo baarayi di i ma.» **15** Isa dɔɔnnin jɔɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «Mɛn di dɔɔnnin kɛ Alla la Mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kosebɛ.» **16** Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛɛ do tɛɛ ye a fɛ ka dɔɔnnin ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. **17** Damunin

waati sera tuma men na, a ka a la jɔnce lɔ mɔɔilu kili la, ko ii ye na dɔnnin ke. **18** Kɔni, ii bɛɛ ka bɔja jinin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ men kili, wo ka a fɔ ko: «N da duu do san. A fɛrɛ tɛ fɔ n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» **19** Mɔɔ filana ka a fɔ ko: «N da sɛnɛkɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» **20** Mɔɔ sawana fanan ka a fɔ ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔn, n ti se wala.» **21** Jɔnce wara wo jafɔ a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kɔsɛbɛ, ka a fɔ jɔnce ye ko: «I bori ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tiritilu ni sila mɛsɛnilu la. I wa fantan menilu yen, i ye ii kili, a ni lanjiritɔilu. I ye ii bɛɛ ta ka na ii ri yan.» **22** Jɔnce ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» **23** Kuntii ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ii kili. I ye fɛrɛ bɛɛ kɛ kɔsa ii ri na n na bon nafa a ja ma. **24** A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ menilu fɔlɔman kili, menilu ka i ban nde rɔ, ii tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.» **25** Lon do rɔ, jama ba bilani tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyɛlɛman ka a fɔ ii ye ko: **26** «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a dɔnnilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛrɛ nii na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛrɛ jɛrɛ ri. **27** Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔn jiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di. **28** «A ye di? Yon de ye ai tɛma yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ i sii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kɔsa a ri a lɔn ni a ri se ka a lɔ ka a laban. **29** Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kaja a lɔla ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔilu ri a mayɛle wo rɔ. **30** Ii ri a fɔ ko: «Han, cɛɛ wo! A ka a fɔ ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kaja fewu!» **31** «A ye di? Mansa juman di sɔn ka bɔ mansa gbɛrɛ kɛlɛ kanma, ni a ma i sii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kɔsa a ri a lɔn ni a la kɛlɛden mɔɔ waa tan di se wo la kɛlɛden mɔɔ waa muwan na. **32** Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri kɛlɛdenilu lawa kɛlɛ ban kanma. **33** A ragbɛ! Ni i ma i ban i jɛrɛ rɔ, ka fɛn bɛɛ to ye, i ti se kɛla n na karanden di. **34** «I ka a lɔn, kɔɔ ye fɛn juma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala ikɔ. **35** Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti se foyi jala sununkun na fanan. A ri lafili. Nba, mɛn tolo ye menni kɛla wo ye a tolo malɔ misali jɛn na.»

15 Niisankɔmiralailu ni kojuu kɛla gbɛrɛilu tɛrɛ ye nala ka ii tolo malɔ Isa la. **2** Farisilu ni sariya

karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ii da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbɛ! Cɛɛ wo ye kojukɛlailu ramirala, fɔ ka dɔnnin kɛ fɛ kɛlɛn dɔ.» **3** Wo rɔ, Isa ka kuma kɔrɔlama fɔ ii ye ko: **4** «Ni saa kɛmɛ kɛra mɔɔ kɛlɛn bolo ai rɔ yan, saa kɛlɛn wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kɛlɛn pe jinin diya haan ka a yen? **5** A wa saa tununni wo yen, a ri sɛwa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. **6** A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijnɔɔilu ye ko: «An ye sɛwa. N na saa tununni tɛrɛ, kɔni n da a jinin ka a yen.» **7** «A ragbɛ! Wo ja kɛlɛn ma, kojuu kɛla kɛlɛn pe wa tubi, wo ye sɛwa ko ba le ri Alla wara. Wo sɛwa ka bon paaon, ka tamin tɛlɛnba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, menilu mako tɛ tubi ko ma.» **8** Isa ko: «Ni wɔdigbɛ tan kɛra muso do bolo, kɛlɛn wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri n fɛn kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamɛlɛn ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jinin a ja jɛrɛ jɛrɛ ma wa, haan ka a yen? **9** Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijnɔɔilu, ka a fɔ ii ye ko: «An ye sɛwa. N da n na wɔdigbɛ yen, mɛn tununni tɛrɛ n ma.» **10** Isa ko: «A ragbɛ! Wo ja kɛlɛn ma, kojuu kɛla kɛlɛn pe wa tubi, Alla la mɛlɛkailu ri sɛwa.» **11** Isa fanan ko: «Dɛncɛ fila tɛrɛ ye cɛɛ do bolo. **12** Lon do rɔ, dɛn dɔɔmanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bɛɛ rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Cɛɛ wo ka a la nanfulu rafara a dɛn fila tɛma, ka a dɛncɛ dɔɔmanni ta fan di a ma. **13** Wo cɛɛ tun ma mɛn bakɛ, dɛn wo ka a bolɔfɛn bɛɛ ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se mɛn kɛni ye, a ma foyi kɛ fɔ manamanaya. A tora wo la haan ka a bolɔfɛn bɛɛ tɛjan. **14** «Nba, kɔfɛ, kɔnkɔ fitinna donda jamana wo rɔ, ka a tɛrɛn kanbɛrɛn na wodi ra ban fewu. A la dɔnnin dɛsɛra. Wo gbɛlɛyara a ma kɔsɛbɛ. **15** Wo rɔ, a ka baara jinin ye mɔɔ do fɛ. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la kɔsɛilu gbɛngbɛn diya. **16** Ka a to waa rɔ ye, kɔnkɔ gbara a la kojuuuya, haan ka kɔsɛilu la dɔnninfinɛn sɔsɔ fara dɔɔn lɔɔ bila a la. Hali wo, mɔɔ si ma a sɔ dɔnnin dɔ. **17** «Kɔfɛ sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A ka a fɔ ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu bɛɛ ye dɔnnin sɔrɔnna tuma bɛɛ, haan ka fa ka a to to. Kɔni nde faato le kɔnkɔ bolo yan.» **18** A ka a fɔ ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. **19** I kana n jate i dɛn di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n kɛ i la baaraden di.» **20** Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara. «Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a dɛn nabɛn, ka

iton a den kan ka a sunbu. **21** A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» **22** Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnɪlu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. **23** Ai ye nisi den juma juma ta ka a kannateɛ. An ye dɔɔnnin ke ka sɛwa, **24** ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Ii bɛɛ sɛwara a ja jɛrɛ jɛrɛ ma. **25** «Wo ka a tɛrɛn, den kɔrɔmamɔɔ ye sɛnɛ rɔ. A bɔ mɛn kɛni ye, a sudunyara a fa wara ka donkili la kan mɛn, a ni foli kan. **26** A ka jɔn do kili ka a majininka ko: «Nfɛn kɛni yan bi?» **27** Wo ka a fɔ a ye ko: «I dɔɔcɛ ra na! I fa ra sɛwa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kɛndɛ ra na.» **28** Den kɔrɔmamɔɔ monɛra kojuuya, fɔ ka i ban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. **29** Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbɛ! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bɛɛ. Kɔni haan bi, i ma hali badɛnni kɛlɛn di n ma, kɔsa n di n tɛrilu kili ka tolon kɛ ka sobo dɔɔnnin. **30** Bari sisen, tuma mɛn na i den da na, mɛn wani tɛrɛ yɔrɔ jan ka i la nanfulu tijan manamanaya rɔ, i ra sɔn ka nisi den juma juma faa wo ye.» **31** A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bɛɛ. Fɛn fɛn ye n bolo, wo bɛɛ ye i ta lɛ ri fanan. **32** Kɔni an ka kan ka sɛwa ka jaalen bi. I dɔɔcɛ tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»

16 Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tɛrɛ ye, mɛn ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tɛrɛ ye a la nanfulu tijanna. **2** A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n jana ko i ye n na nanfulu tijanna. Wo ye di? I ra fɛn fɛn kɛ n na nanfulu la, i ye na wo bɛɛ dantɛɛ n jana. I ti nala kɛla n na nanfulu kunnasiila ri butun!» **3** Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «N ye nfɛn kɛ sa? N na kuntii kɛtɔ n gbɛnna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka tɛ n na ka sɛnɛ kɛ. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira. **4** Nba, n da sila yɛn sisen, n ka kan ka tamin mɛn fɛ. Kɔsa, n na kuntii wa n gbɛn, mɔɔilu ri hina n na ka n damira ii wara.» **5** «Wo rɔ, a wulira ka mɔɔilu kili, a la kuntii la julu tɛrɛ ye mɛnilu la. A ka ii kɛlɛn kɛlɛnna bɛɛ kili. Ii se mɛn kɛni ye, a ka a mɔɔ folo majininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» **6** Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ja kɛmɛ sɛyin.» A ka a fɔ a ye ko: «I sii jona ka i la julu sɛbɛ yɛlɛman. I ye palan ja kɛmɛ naanin sɛbɛ wo nɔ rɔ.» **7** A ka dogbɛrɛ majininka ko:

«Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise bɔrɔ kɛmɛ loolu.» A ka a fɔ a ye ko: «I ye i la julu sɛbɛ yɛlɛman ka kɛ bɔrɔ kɛmɛ naanin di.» **8** «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila tɛlɛnbali tando, ko a kɛwuyani. A mafɛnɛ! Alla lɔnbaliilu kɛwuyani. Ii ka i jɔɔn mira ja lɔn fasayi! Ii kɛwuyani Alla lɔnnailu ri. (aiɔn g165) **9** N di ai lali. Ni dunɔɔna nanfulu kɛra ai bolo, ai ye a kɛ mɔɔilu dɛmɛnni fɛn di. Kɔsa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ mɛn tɛ ban habadan. (aiɔnios g166) **10** «Ni mɔɔ mɛn ye a tɛlɛnna ka fɛn fitini lamara wo tii ri se a tɛlɛnna ka fɛn kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔɔ mɛn ma se a tɛlɛnna ka fɛn fitini lamara, wo ti se a tɛlɛnna ka fɛn siyaman lamara fanan. **11** Dunɔɔna nanfulu, ni ai ma i sɛɛbɛ don wo mirala, yon di nanfulu bɛrɛ bɛrɛ karifa ai la? **12** Ni ai ma tɛlɛn mɔɔ la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka kɛ ai jɛrɛ ta ri? **13** Jɔncɛ ti se ka baara kɛ kuntii fila ye waati kɛlɛn. Ni kuntii kɛra fila ri jɔncɛ ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.» **14** Farisilu ka kuma wo mɛn ka Isa mayɛɛ, ka a masɔrɔn nanfulu ko duman ii ye kojuuya. **15** Isa ka ii jabi: «Ka ai jɛrɛ kɛ mɔɔilu jana ikomin tɛlɛnbailu, wo duman ai ye. Kɔni mɛn ye ai jusu rɔ, Alla ka wo bɛɛ lɔn. Adamadenilu ye mɛn jatɛla, wo gboman kojuuya Alla ye. **16** «Ka a tɛrɛn Yaya ma kawandili kɛ waati mɛn na folo, mɔɔilu tɛrɛ ye Alla la sariya lataamala, a ni nabiilu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili kɛ, Alla la Mansaya kibaro juma ye lasɛla mɔɔilu ma. Bɛɛ ye i rajala ka don wo mansaya rɔ. **17** «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kɛlɛn pɛ ban na, hali sariyatombɛli kɛlɛn. **18** «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dogbɛrɛ furu, wo ra kaninkɛ. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninkɛ. **19** «Nanfulutii do tɛrɛ ye. Faanin dagbɛlɛn bilani tɛrɛ a kan na tuma bɛɛ. Lon lon, a tɛrɛ ye dɔɔnnin duman kɛla ka fa. **20** Kɔni a la bonda lafantan do tɛrɛ lani ye mɛn tɔɔ ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bɛɛ ma. **21** A tɛrɛ ye a fɛ ka nanfulutii la daatɔ dɔɔn, fɛn mɛn ye burunna tabali kɔrɔ. Wuluilu tɛrɛ ye nala ka a lani tɛrɛn bonda la ka a dailu maanen. **22** «Lon do rɔ, fantan cɛɛ wo sara. Mɛlɛkailu ka a ta ka wa a ri harijɛɛnɛ, Iburahima dafɛ. Kɔfɛ, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a su don. **23** Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lɔ ka Iburahima yɛn yɔrɔ jan. Lasari siini tɛrɛ Iburahima dafɛ. (Hadɛs g86) **24** Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye

hina n na ka n demen. I ye Lasari lo a bolo koyini sula ji ro, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta ro yan kojuuya.» 25 Koni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye i miri kunun ma. Kunun, i dafanin tere a ja jere jere ma, ka a teren Lasari toroni tere kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. 26 Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa moo si kana bo yan ka wa ye, wala ka bo ye ka na yan.» 27 Wo ro nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. 28 N badenma moo loolu ye ye. I ye dije Lasari ye wa ii lali. Kosa ii kana na jakankata diya yan.» 29 Koni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabi toilu la kawandili ye ye. Ii ye wo mira.» 30 Nanfulutii ka a soso ko: «N fa Iburahima, wo te a ja. Koni ni moo kelen wulira ka bo suilu tema ka wa ii ma, ii ri tubi.» 31 Iburahima ka a fo a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabiiu la kawandili kan ye ye. Ni ii ma son ka wo bonya, ii ti son kawandili kan si ma. Hali ni moo kelen wulira ka bo saya ro ka wa ii kawandi, ii ti son a ro fewu.»

17 Isa ka a fo a la karandenilu ye, lon do ro, ko: «Sika te a ro, lafilu koilu ri na ka mooilu lo kojuu kela. Koni moo men wa lafilu koilu lana mooilu ma, gbalu ye wo ye. 2 Hali ni ii tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafilu kooji ro, wo tun di fisaya wo ro, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. 3 Ai ye ai jere lakorosi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. 4 I badenma wa hake ta i la haan sija woronwula tele kelen koru, ni a nara wo kelen kelenna bee ro ka a fo ko a ra nimisa, i ye a makoto.» 5 Talibidenbailu ka a fo Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemeniya kan.» 6 Maari ka ii jabi: «Hali ni ai la lemeniya dooyara ka ke ikomin boron fira kise kelen, wo lemeniya jate baraka ro ai ri se a folu jiri luluma ba ye ko: «I ye bo yan ka wa turu fo kooji ro». Jiri wo ri i gbiliya.» 7 Isa ka a fo ii ye ko: «A ye di? Ni i la jon do bora sene ke diya, wala kolofen gben diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di son ka a fo a ye ko «i ye na i sii jona ka doonnin ke folu»? 8 Wo kuma te! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jere raben, ka na doonnin sii n koru. N di doonnin ke ka fa ka ji min. Wo ko, i ri doonnin ke ka ji min». 9 Ni jon ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo ro wa? Wo kuma te! 10 A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fe. Baara men foni ai ye, foo wo ye ke. Bonya ko te a ro. Ni ai banda baara wo bee la, ai ye a fo ko:

«An tara men kanma, an da wo doron de ke. Bonya te an ye.» 11 Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalem. A taminto tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. 12 A dontola so do kondu, kunato tan nara a laben. Ii lani tora yoro jan, 13 ka ii kan nabo Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkin an na ka an demen.» 14 Isa ka ii yen tuma men, a ka a fo ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, ii bora ye ka wa. Ii watola, ii bee kendevara. 15 Kelen ka a yen ko a ra kendevara. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka i kose ka na Isa ma. 16 A ka a jakoro ben duu ma Isa sen koru ka baraka bila a ye. Samarika le tere. 17 Isa ka a mapininka ko: «Moo tan ma kendevara wa? A to konondo ye mi? 18 Moo si ma se ka na Alla tando fo cee kelen pe jin wa, men ye siya gberu moo ri?» 19 Isa ka a fo a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendevara i la lemeniya sababu la!» 20 Farisi doilu ka Isa mapininka, lon do ro, ko: «Alla la Mansaya ri na waati numan?» Isa ka ii jabi: «Alla la Mansaya ti nala yenna ja la. 21 A ti nala a folu ko: «Alla la Mansaya ye yan» wala «a ye ye». Koni Alla la Mansaya ye ai tema.» 22 A ka a fo a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do ro, ka Moo Dence tele kelen yen, koni ai ti se ka wo yen. 23 Mooilu ri a fo ai ye ko: «A fele, a ye ye» wala «a ye yan». Koni ai kana ibori wo ko. 24 I ja lo! Sanmenen ye bola sankolo fan kelen na ka wa fan do fe ja ma, Moo Dence wa ke nala lon men, a natola ri ke wo ja kelen ma. 25 Koni yani wo ye dafa, a fere te fo bi mooilu ye a toru kojuuya folu ka i ban a ro. 26 «Yani Moo Dence ye na iko tuunni, ko menilu kera Nuhan tele ro, woilu jon di ke. 27 Nuhan tele ro, mooilu tora doonnin ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ii denmusoilu furu. A tere ye wo ja fo Nuhan donda kulunba kondu. Wo lon kelen sanci ba ka nali damira. Sanci wo ma tee, fo ka a to gbiliyala a ja jere jere ma ka dunuya yoro bee latunun ka mooilu bee halaki. 28 «Men kera Luti tele ro, wo jon fanan di ke. Luti tele ro, mooilu tora doonnin ni minnin na, ka to sanni kela, ka to sene ke ni bon lola. 29 A tere ye wo ja haan Luti bora Sodomu so kondu lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bora sankolo ro ka jii Sodomu so kondo ikomin sanci. Wo ka Sodomu mooilu bee halaki. 30 «A ri ke wo ja ma Moo Dence botu gbe ma lon men. 31 Ni wo lon sera ka a teren do ra yele bon kun bilinin sanfe ka a bolofenilu to bon kondu, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kondu. Ni wo lon sera ka do teren sene ro, wo ma kan ka i kose a bolofenilu ta diya so kondu. 32 Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili

to wo rɔ. **33** Mɔɔ mɛn ye dunɔɔnarateɛ daha dɔrɔn de jininna bi, wo ri bɔnɔ sini. A tɛ jɛnemaya banbali sɔrɔn sini. Kɔni mɛn wa sɔn ka bɔnɔ dunɔɔnarateɛ daha rɔ bi, sini wo ri kisi ka jɛnemaya banbali sɔrɔn. **34** «N ye fɔla ai la ko su wo rɔ mɔɔ fila ri sunɔɔ lafen kelen kan; mɔɔ kelen di ta ka kelen to ye. **35** Muso fila ri suman kise bunde i jɔɔn fɛ, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» **37** Karandenilu ka Isa majininka ko: «Maari wo ri kɛ mi?» Isa ka ii jabi sanda rɔ ko: «Su wa kɛ diya mɛn dɔ, duwailu ri jii ye.»

18 Nba, wo kɔ, Isa ka kuma kɔrɔlama do fɔ ka a la karandenilu karan, ka a masɔrɔn a ye a fɛ ii ye to Alla matara tuma bɛɛ. Ii kana jiiteɛ ka wo boloka. **2** A ka a fɔ ko: «Kititeɛla do tɛrɛ ye so do la. A tun tɛ silanna Alla ye, a tun tɛ mɔɔ bonyala. **3** Nba, cɛsamuso do tɛrɛ ye mɛn tɛrɛ sela kititeɛla ma tuma bɛɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tɛɛ, baa n juu ra kojuu kɛ n na.» **4** A mɛnda, kititeɛla ma sɔn ka kiti wo tɛɛ. Kɔni, lon do rɔ, kititeɛla ka a fɔ a jɛrɛ kɔndo ko: «Tɔɔna le. N tɛ silanna Alla ye, n tɛ mɔɔ bonyala, **5** kɔni, muso jin da n tɔrɔ kojuyya. Wo bolo ma, a fɛrɛ tɛ fɔ n ye kiti wo tɛɛ. Ni wo tɛ, a ri to n jɔgbala tuma bɛɛ fɔ ka n sɛɛ.» **6** Wo rɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititeɛla telenbali wo ka mɛn fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kɔsɛbɛ. **7** Ni Alla la mɔɔ suwandiniilu ka ii kan nabɔ ale ma ka kiti jinin a fɛ su ni tele, a tɛ ii dɛmɛn ka ii la kititeɛilu jɔnabɔ wa? A tɛ i ban ii rɔ. **8** Alla ri a kaliya ka kititeɛ ii ye telenbaya la. A ye ten dɛ! Kɔni hali wo, Mɔɔ Dɛnce wa na waati mɛn na, a ri lemeniya tɛrɛn dunɔɔna rɔ wa?» **9** Mɔɔ doilu tɛrɛ ye, mɛnilu tɛrɛ ye ii jɛrɛ jatɛla mɔɔ telennilu ri. Ii lani a la ko ii ka ji mɔɔ tɔilu ri. Isa ka kuma kɔrɔlama do fɔ woilu le ye. **10** A ka a fɔ ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabatobonba kɔndo. Kelen tɛrɛ ye Farisi ri. Kelen tɛrɛ ye niisankɔmirala ri. **11** Farisi cɛɛ wo ka i lɔ ka Alla matara a jɛrɛ la ko rɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i ye, n tɛ ikomin mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔɔnɔli kɛla, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkɛla ri, wala n tɛ ikomin niisankɔmirala jin. **12** N ye sun donna siɔna fila lɔɔkun kelen kɔrɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» **13** Kɔni niisankɔmirala wo ka i lɔ yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a jɔna lɔ sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka kɛ a nimisa tɔɔmasɛrɛ ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuu kɛla le nde ri.» **14** Isa ka a fɔ ko: «N ye a fɔla ai ye ko niisankɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonyala,

wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, wo ri bonyala.» **15** Lon do rɔ mɔɔilu tɛrɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ii ye. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. **16** Kɔni Isa ka denninilu kili ko ii ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ii mabali, ka a masɔrɔn Alla la Mansaya ye ii jɔɔnɔnilu le ta ri. **17** A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la Mansaya ma ikomin dennin sɔnni Alla la Mansaya ma jɔna mɛn ma, wo tɛ don Alla la Mansaya rɔ habadan. Tɔɔna le wo ri fewu.» **18** Yahudiyailu la kuntii do nara Isa majininka ko: «Karanmɔɔ juma, n ye nfen kɛ sa n di jɛnemaya sɔrɔn, jɛnemaya mɛn tɛ ban?» (aiōnios g166) **19** Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ juma» nfenɛna? Mɔɔ juma si tɛ ye fɔ Alla kelen pe. **20** Alla ra mɛn sɛbɛ a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A sɛbɛni ye ko: «I kana kaninkɛ kɛ. I kana mɔɔ faa. I kana sɔɔjali kɛ. I kana wuya fɔ sɛrɛya rɔ. I ye i fa ni i na bonyala.» **21** A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kɛbi n denniya waati, n da sariya wo bɛɛ mira.» **22** Isa ka wo mɛn waati mɛn na, a ka a fɔ cɛɛ ye ko: «I ra dɛsɛ ko kelen na butun. I ye wa i bolofɛn bɛɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bɛrɛ bɛrɛ ri kɛ i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n kɔ.» **23** Cɛɛ ka jabili wo mɛn waati mɛn na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tɛrɛ ye a bolo. **24** Isa ka a jɔna lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la Mansaya rɔ dɛ! **25** Nanfulutii don Alla la Mansaya rɔ, wo ka gbɛlɛn jɔɔmɛ don di selan woo la.» **26** Mɛn ka wo mɛn, woilu ka jininkali kɛ ko: «Yon di sɛ kisila wo rɔ?» **27** Isa ka ii jabi: «Ko mɛnilu ti sɛ kɛla mɔɔ bolo, woilu ri sɛ kɛla Alla bolo.» **28** Piyɛri ka a fɔ Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen bɛɛ to ye ka bila i kɔfɛ.» **29** Isa ka a fɔ ii ye ko: «A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badɛnmailu, wala a sɔrɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la Mansaya jinin, **30** wo sara ri wara dunɔɔna jin dɔ. Sini, jɛnemaya fanan di di a ma, jɛnemaya banbali kɔnin.» (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la talibidenba tan ni fila ye ko: «An watɔ Jerusalemu. Alla la nabiilu ka fen fen sɛbɛ Mɔɔ Dɛnce la ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa ikomin a sɛbɛni jɔna mɛn ma. **32** Ii ri a mira ka a don siya gbɛrɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafɛya ka a mayɛlɛ, ka a nani, ka ii daji tu a kan. **33** Ii ri a gbasi kojuyya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa sɛ, a ri wuli.» **34** Keladenbailu ma foyi jɔɔnɛn a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni tɛrɛ ii ma. Ii ma famunyali si sɔrɔn a rɔ. **35** Ka Isa ni a la mɔɔilu

sudunyara Jeriko so la, ii ka jna fuyen do teren yoro wo ro. A siini tere ye taralila sila da la. **36** Na fuyen wo ka jama mankan men, ka majnininkali ke ko: «Nfen keni?» **37** A fora a ye ko Isa Nasaretika le taminto. **38** A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabo ka a fo ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cee, i ye kininkinin n ma.» **39** Maa menilu tere ye jama jefefe, woilu ka a makuma ka a fo a ye ko: «I makun!» A ma son i makunna, fo ka a kan nabo fanka la, ka a fo ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cee, i ye kininkinin n ma!» **40** Isa ka jna fuyen kan men ka i lo, ka a jamari ke ko jna fuyen ye lana a ma. Maa ilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a majnininka ko: **41** «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n jna ye laka iko tuun.» **42** Isa ka a fo a ye ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. I ra lakendeya i la lemeniya sababu la.» **43** A jna lakara i koro ye. A bilara Isa ko ka to Alla gbiliyala. Maa ilu ka wo bee yen ka Alla tando bake.

19 Isa donda Jeriko so kondo ka a taminto ka wa. **2** Wo ka cee do teren ye, men too ko Sace. Ale tere ye niisankomirala la kuntii ri. Nanfulu ba tere ye a bolo. **3** A loo tere ye a la ka a jna la Isa kan ka a lon. Koni, jama warani tere Isa laminin do kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tere. **4** A ka ibori ka wa jama jne, wo ro, ka yele toro ju la ka Isa makono, kosa a ri Isa tamintola yen, ka a masaron Isa ka kan ka tamin dinkira wo ro. **5** Nba, Isa se men keni jiri ju wo ma, a ka a jna layele san ma ka a fo Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jiya i wara bi.» **6** Sace jiira kaliya ro ka bo jiri la. A ka Isa ramira sewa ro ka wa a malo fo a wara. **7** Maa ilu ka wo yen tuma men na, ii ka Isa mafoko ko: «A sonni ka wa jiya kojuu kela wara.» **8** Sace ka i lo Maari jana ka a fo a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokoloni lu ma. Ka la wo kan, ni a ka a teren n da maa do bolofen mira tojoli bolo ma, n di a joon naanin lase wo ma.» **9** Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Ibrahima dence do ri. **10** Maa Dence ra na, maa tununnilu jininna ko ii ri kisi.» **11** Iko Isa sudunyani tere Jerusalemu so la, maa ilu hankili bilara Alla la Mansaya ko ro. Ii lani a la ko mansaya wo ri bo gbe ro sisen sisen. Wo ro, Isa ka kuma korolama do fo ii ye. **12** A ka a fo ko: «Mansa la kabila cee do wara jamana jan do, ko a ri mansaya saron ka na. **13** Sani a ye wa mansaba wara, a ka a

la jon tan kili. A ka wodigbe kelen kelen di wo kelen kelenna bee ma, ka a fo ii ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n kose, ai ye do la a kan n ye.» **14** Koni, mansa la kabila cee wo la ko tun ma di a la jamana maa doilu ye. A bo men keni a la jamana ro, wo ro, ii ka kelaya maa lawa a kofe ka a fo ko: «an te a fe cee wo ye ke an na mansa ri.» **15** «Hali wo, mansa la kabila cee wo ra mansaya saron. Wo bolo ma, a ka i kose a la jamana ro. A se men keni ye, a ka jonilu kili, a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lon tonon yeli ye ii bolo. **16** A foloman nara ka a fo a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ro ka a joon tan saron ka la a kan.» **17** Mansa ka a fo wo ye ko: «I ka wo ben! Jon juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, koni i ka a mira jna lon. Wo ro, n di i lasii so tan kun na.» **18** Wo ko, a filana nara ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ro ka a joon loolu saron ka la a kan.» **19** Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» **20** Jon dogbere nara. Wo ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin do ka a dokon ka a mara. **21** N silanda i ye, ka a masaron ile ye maa ragbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» **22** Mansa ka a jabi: «Jon juu le ile ri! N di i la kiti tee ka ben i da ro kuma ma, men bo sa i da ro jin. I ka a lon ko n ye maa kadagbelen di. I jere ka a fo ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. **23** A ye di wo ro? Nfenna i ma n na wodi don tonon jininna bolo? Kosa n wa na, n di tonon saron n na wodi la.» **24** «Nba mansa ka jamarili di a la maa ilu ma men tere ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jon foloman ma, men ka a la wodi joon tan saron.» **25** Ii ka mansa jabi: «Mansa, wodigbe tan ye jon foloman wo bolo!» **26** Koni mansa ka a fo ii ye ko: «N ka wo lon. N di a fo ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Koni foyi te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. **27** Nba, n juu menilu tun te a fe n ye sii ii kun na, wa woilu mira ka na ii bee faa n jakoro yan.» **28** Isa banni sanda wo lala, a bilara jama jne ka wa Jerusalemu. **29** A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani konin, a sera koyinke yoro do ma, maa ilu ye a folo men ma ko Olibiye Koyinke. A se men keni ye, a ka karanden fila lo kela diya. **30** A ka a fo ii ye ko: «So men ye an jne, ai ye wa se ye. Ai wa don so kondo, ai ri faliden bulan sidini teren ye, maa si ma i sii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. **31** Ni maa ka ai majnininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» **32** Isa ka men

lawa ii ka a teren ikomin a ka a fo jna men ma. **33** Li tere ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a fo ko: «Hen! Ai ye fali den fulenna nfenna?» **34** Li ka jabili ke ko: «An Maari mako ye a la.» **35** Li ka fali den ta, wo ro, ka wa a ri Isa ma. Ii se men keni Isa torofe ye, ii ka ii la durukiilu la fali den kan. Ii ka Isa ta ka a layele fali kan. **36** Isa watola, mooilu ka ii la durukiilu jensen sila kan a je. **37** Wo jna ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye Koyinke ma. A seni koyinke lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ii kan nabo ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko koson. **38** Ii tora a folo ko: «Duwawu ye mansa ye, men nani Maari Alla too ro. Jususuma ye to harijeene ro. Tandoli ba ye ke Alla ye.» **39** Farisi doilu tora jama tema ka a fo Isa ye ko: «Karanmoo, a fo i la karandenilu ye ko ii ye makun.» **40** Isa ka woilu jabi: «Ni ii bee ka imakun, hali kabakurun jinilu ri ii kan nabo ka Alla tando karandenilu no ro. A ye ten de!» **41** Isa nara ka a jna la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la. **42** A ka a fo ko: «Ko men tun di jususuma di ai ye, ni ai tun ka wo jayen, sa ai ra jususuma saron. Koni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. **43** Lon do nato, ai juuili ri na ai kanma. Woilu ri so bee sansan kojuuya, ka sila bee tee, ka so laminin fan bee ro, fo ka ai ragbelen. **44** Ai juuili ri so kondoo mooilu bee ratijan. Ii ri so bee te fo ka a kabakurunilu bee jensen. Ka a masaron, Alla tun ye ai fe waati men na, ai ma wo jate fewu!» **45** Nba, Isa wara Allabatobonba jin kondoo, ka a teren julailu warani ye. A ka ii gben ii labo, **46** ka a fo ii ye ko: «A sebeni Alla la kuma ro ko: «N na bon di ke Alla bato diya ri, » koni ai ra a ta ka ke sonilu wara ri.» **47** Wo ko, Isa tere ye mooilu karanna lon lon Allabatobonba jin kondoo. Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmooilu ni jamana jemmoilu tere ye a faa jna nininna, **48** koni, ii ti se wo kela, ka a masaron moo bee tere ye a la kuma mirala fewu.

20 Lon do ro, Isa tere ye mooilu karanna ka kibaro juma lase ii ma Allabatobonba jin kondoo. Sarakalasela kuntiilu, ni sariya karanmooilu, ni moobailu wara a teren ye. **2** Ii ka Isa mapininka ko: «I ye baara men kela jin, yon ka i lo wo la? I ye yon na se koro?» **3** Isa ka ii jabi: «N di ai mapininka folo: **4** Yon ka Yaya lo sun na ji ro? Alla le ka a lo a la, wa mooilu?» **5** Ii wara i jnon ye ka wo jabili ninin. Ii ka a fo ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lo wo la», a ri a fo ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo ro?» **6** Ni an ka jabili ke

ko: «Moo ka Yaya lo, » moo bee ri wuli ka an bon kaba la, baa ii bee ka a fo ko nabi do le tere Yaya ri.» **7** Wo ro, ii nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lon.» **8** Isa ka jabili ke ko: «Nba, n fanan ti son ka n kelayaba too fo ai ye, n ye men se koro konin.» **9** Ka Isa to ye, a ka kuma korolama do fo jama ye. A ka a fo ko: «Cee do ka jirife labo a la sene ro, ka ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bora ye ka wa taama ro. A menda ye, a ma i kose. **10** Jiri den kadi waati sera tuma men, jirife tii ka jon do lawa jirife ro, ka a fo baaralailu ye ko ii ye a so jiri den do. Keladen se men keni ye, baaralailu ma son ka a so. Ii ka keladen mira ka a gbasi ka a gben. **11** Jirife tii ka jon gbere lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma son ka wo fanan so, fo ka a gbasi ka a nani ka a gben. **12** Jirife tii ka jon sawana lawa ii ma. A se men kera ii ma, ii ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafili koka. **13** «Wo ro, jirife tii ka a fo ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyana dence lawa ii ma. Ii ka kan ka ale bonya.» **14** Baaralailu ka den wo natola yen, ka a fo i jnon ye ko: «Den wo ri ke jirife tii ri a fa ko. An ye a mira ka a faa. Sa jirife ri ke an ta ri.» **15** Wo bolo ma, ii ka a mira ka a lafili koka ka a faa.» «A ye di? Jirife tii ri nfen ke baarala woilu la?» **16** A ri na ka ii faa, ka ban ka jirife karifa dogbereilu la.» Jama ka sanda wo men ka a fo ko: «Ee! Alla ma an kisira ko su wo ma!» **17** Isa ka a jna lo jama ro ka ii mapininka ko: «Nba, men sebeni Alla la kuma ro, wo koro ye nfen di? A sebali ko: «Bon lolailu ka ii ban kabakurun men do, wo le kera bon jusii kabakurun di.»» **18** «Moo men wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosebe, koni kaba wo wa be moo men kan, wo ri mapininka.» **19** Sariya karanmooilu ni sarakalasela kuntiilu ka a yen ko Isa ka kuma korolama wo fo ii ma. Wo ro, ii wulira ka Isa mira jna ninin damira. Koni ii silanda jama ye, ka a masaron Isa duman tere ye jama ye kosebe. **20** Wo bolo ma, ii tere ye Isa lakorosila tuma bee. Ii ka janfateilu lawa a ma, menilu ka ii jere ke ikomin telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tere ye a fe kuma benbali do ye bo Isa da ro, men di se kela a mira sababu ri. Kosa ii ri wa a ri kiti diya faama wara. **21** Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali ke a kun ko: «Karanmoo, an ka a lon ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I te moo dooyala moo do ye. Alla la sila ka kan ka taama jna men, i ye mooilu karanna wo la tun jere jere ro. **22** Wo ro, an ye a fe ka i mapininka ko do la. A ye di? Ka niisanko bo ka a di Romu mansaba ma, wo dahani an ma, wa wo dahani te?» **23** Isa ka a lon ko a lapinin kuma le jin.

Wo rɔ, a ka a fɔ ii ye ko: **24** «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon munɔna ni yon tɔɔ ye wodi gbanan jin kan?» Ii ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» **25** Isa ka a fɔ ko: «Nba, ai ye Rɔmu mansaba ta di Rɔmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» **26** Isa ka jabili ke kojuma jama bɛɛ jana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ii kabannakoya fɔ ka ii makun. **27** Dina mɔɔ doilu tɛɛ ye, menilu tɔɔ ko Sadusiilu. Woilu ye a fɔla ko mɔɔ si tɛ wulila ka bɔ saya rɔ. Wo doilu nara i madon Isa la ka a majininka ko: **28** «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a seɓe a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔɓe sara ka a muso densɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔrɔn i kɔrɔɓe ye. **29** Awa, dence wɔrɔnwula tɛɛ ye cɛɛ do bolo. Dence fɔlɔ ka muso do furu. A sara ka a muso densɔrɔnbali to ye. **30** Ka bɛn sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔrɔnbali to ye. **31** Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kera ten haan muso wo siira kanberen wɔrɔnwula kelen kelenna bɛɛ kun. Ii bɛɛ sara ka muso densɔrɔnbali to ye. **32** A laban, muso fanan sara. **33** A ye di? Su lawuli lon, muso ri cɛɛ yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bɛɛ kun.» **34** Isa ka ii jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kela. Cɛɛ ni muso ri furu ii jɔɔɔn ma. (aiɔn g165) **35** Kɔni sini, a tɛ ke wo ja. Alla wa mɔɔ menilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko tɛ ye. Cɛɛ tɛ muso furu. Muso tɛ sii cɛɛ kun ma. (aiɔn g165) **36** Ii tɛ sa butun, fɔ ka ke ikomin mɛɛkailu. Ii ye Alla la denilu ri, ka a masɔrɔn ii ra bɔ saya rɔ ka don Alla la jɛnemaya banbali rɔ. **37** Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika tɛ wo rɔ. Nabi Musa jɛɛ ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafɛ waati mɛn na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: «Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.» **38** Awa Alla tɛ suilu la Alla ri, fɔ jɛnemailu. Mɔɔ bɛɛ jɛnema le Alla jana.» **39** Sariya karanmɔɔ doilu ka a fɔ Isa ye ko: «Eɛ, karanmɔɔ! I ra jabili ke kojuma!» **40** Mɔɔ si ma susu ka a jininka foyi la wo kɔ. **41** Isa ka ii jininka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fɔla ko Mɔɔ Jɛnematomɔnin di ke Mansa Dawuda dence do ri wa? **42** Mansa Dawuda jɛɛ ka a seɓe Jaburi kitabu rɔ ko: «Maari Alla ka a fɔ n Maari ye ko: Na i sii n bolokinima, **43** haan n ye i juuili bilala i sen kɔrɔ.» **44** Mansa Dawuda jɛɛ ka a fɔ a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kela Mansa Dawuda dence gbansan di wo rɔ wa?» **45** Isa ka kuma do fɔ a la karandenilu ye jama jana. A ka a fɔ ko: **46** «Ai ye ai jɛɛ lakɔrɔsi sariya karanmɔɔilu la ko rɔ. A duman ii ye ka duruki jumailu don ka i mataama. Ii ye a fɛ mɔɔilu ye ii tuwa ka ii

bonya jama ladendiya rɔ, a ni ka jɛmɔɔ sii diya sɔrɔn salibon kɔndɔ, a ni sali kinin dɔɔn diya. Wo bɛɛ duman ii le. **47** Ii ri cesamusoiu bolofenilu bɛɛ dɔɔn, ka ban ka waati jan ke Alla matarala ka ii jɛɛ ke ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makɔnɔla.»

21 Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ja lɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, menilu tɛɛ ye wodi ba bilala ye. **2** A ka cesamuso fantan do fanan yen, mɛn ka wodi mɛsɛn fila ke wodi bila diya rɔ. **3** Isa ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tuja le! Cesamuso fantan wo ra wodi mɛn bɔ, wo ka bon mɔɔ tɔilu bɛɛ ta ri. **4** Ii kelen kelenna bɛɛ ka dooni bɔ ii la nanfulu ba rɔ ka a di Alla ma, kɔni ale, a la balo wodi mɛn bɛɛ tɛɛ ye a bolo, a ka a bɛɛ di.» **5** Wo kɔfɛ, karanden doilu tɛɛ ye barola Allabatobonba la ko kan. Ii ko: ko a lɔra kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, menilu dini Alla bonya kanma, ko woilu kɛnɔi kɔseɓe. **6** Isa ka ii jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini mɛn natɔ, a bɛɛ ri tɛ. A kabakurunilu bɛɛ ri jɛnsɛn ka bɔ ye. A kabakurun si tɛ to jɔɔn kan.» **7** Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri ke waati juman na? A waati wa sudunya, an di a lon tɔɔmasere juman de ma?» **8** A ka jabili ke ko: «Ai ye a ke kojuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafili, ka a masɔrɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Mɔɔ Jɛnematomɔnin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si kɔ. **9** Ai wa keɛɛɛ kibarɔ mɛn, a ni murunti kibarɔ, ai kana silan. A fɛɛ tɛ fɔ wo koilu ye ke fɔlɔ, kɔni dunɔna laban tɛ wo si ri fɔlɔ.» **10** A ka a fɔ ko: «Siya ri wuli siya kanma. Mansayala ri wuli mansayala kanma. **11** Duukolo yɛɛɛɛɛ ba ri ke yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnko fitinna ba. Masilan fenilu ri ke san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu. **12** «Kɔni, yani wo koilu ye ke, mɔɔilu ri ai mira ka ai bɛnsɛnkɔnintɛya. Ii ri ai don salibon jɛmɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana jɛmɔɔilu wara. Tɔrɔya wo bɛɛ ri ke ai la nde la ko rɔ. **13** Kɔni wo bɛɛ ketɔ fɛɛ dila ai ma ka n na sɛɛɛɛ bɔ ai mirabailu jana. **14** Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu latɛɛ, sa ai kana hamin ai lafasali ko rɔ. **15** A waati wa se, nde jɛɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. **16** Ai sɔrɔnbailu ni ai kɔrɔilu ni ai dɔɔninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jɛɛ ri ai janfa ka ai doilu faa. **17** Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. **18** Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kunsɛn den kelen

pe te tunun. **19** Wo rɔ, ai ye i raja tuma bee ka i lo, sa ai ri ai jere kisi. **20** «Keledenlu wa na Jerusalemu so laminin lon men, ai ye a lon ko so te tuma a ra se. **21** Wo lon, maa menilu ye Jude mara rɔ, woilu ye ibori ka wa koyinkeilu kan. Wo wa menilu teren Jerusalemu so kɔndɔ, woilu ye bɔ ka wa idoon. Maa menilu kera sene rɔ, woilu kana don so kɔndɔ butun, **22** ka a masoron, wo lon di ke Alla la jahadi lon di, sa fen fen sebeni Alla la kitabu rɔ, wo bee ri dafa. **23** Wo lon, gbalo ri la muso konomailu a ni denbatiilu ka a dan natamin, baa jamana bee ri jakankata. Jahadi ri la maa bee kan. **24** Doilu ri soo fanmuru la ka faa. Doilu ri mira ka bila jonya rɔ dununya fan bee rɔ. Wo tuma, siya ghere mooilu ri don Jerusalemu. Ii ri don fanka jere jere la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa. **25** «Tomasere ri ke tele ni karo ni loloilu la san do. Dununya kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kooji kan, ka ke mankan ba ri. Wo ri mooilu toro ka ii kɔndafili. **26** Ko menilu keto dununya rɔ, wo ri mooilu masilan fo ka ii kidon a la, ka a masoron hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ii no rɔ. **27** Wo tuma, ii ri Maa Dence natola yen banda sisi rɔ, sebaya ba ni nooro ba rɔ. **28** Ni ai ka ko woilu ketola yen, ai ye i lo ka ai ja lo san ma, ka a masoron ai la kanhoro ya waati ra sudunya.» **29** Wo ko, Isa ka kuma korolama do fo ii ye ko: «Ai ye toro ju lakorosi, wala jiri dogbere. **30** A wa naron, ai ye a fola ko sanma donda ra sudunya. **31** Wo ja ma, ko menilu foni ai ye bi, ai wa woilu keto yen, ai ri a lon ko Alla la Mansaya ra sudunya. **32** N di tupa fo ai ye. Yani jin ko bee ye ban kela, bi mooilu te ban sala. **33** San ni dununya ri ban ka tunun fewu, koni n na kuma te ban habadan! **34** «Ai ye ai jere la ko lakorosi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dolo min ka ai ja laminin, ka hamin dununya sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja men ma. **35** N natola ri ke ikomin jululasiini, fen fen bee ye duukolo kan a ri a bee mira. **36** Wo rɔ, ai ye to ijena, ka Alla matara tuma bee; sa ai ri fanka soron kojoo jin kan, men keto konin; sa ai ri bo wo bolo; sa ai ri se ka i lo Maa Dence jana.» **37** Nba, Isa tere ye mooilu karanna Allabatobonba jin kondo lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke yoro rɔ, men tao ko Olibiye Koyinke. **38** Sooma jona, mooilu ri i laden Allabatobonba jin kondo ka ii tolo malo a la.

22 Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fo a ma ko Taminkunna

Sali. **2** Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmooilu tere ye Isa faa ja nininna, ka a masoron ii silanni tere jama je. **3** Wo rɔ, Setana donda Judasi Sikariyoti rɔ a tere ye Isa la talibidenba tan ni fila rɔ. **4** Wo rɔ, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandaninna kuntiilu. A ka a fo ii ye ko a ri Isa mira ja ninin ii ye. **5** Kuma wo diyara ii ye kosebe. Ii ka a fo Yahudasi ye ko ii ri wodi di a ma. **6** Yahudasi dijera wo ma. A boni yoro wo rɔ, a ka iseebe don Isa mira ja ninin ma, Isa ri se mirala jama ko ma ja men ma konin. **7** Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bo sarakaya la. **8** Isa ka Piyeri ni Yuhana kili ka ii lo kela la. A ka a fo ko: «Ai ye wa sali doonnin daben an ye.» **9** Ii ka Isa majininka ko: «I ye a fe an ye wa a raben yoro juman?» **10** Isa ka a fo ko: «Ni ai donda so kondo, ai ri ben cee do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a ko. A wa don lu men ma, **11** ai ye don ye ka a fo lutii ye ko: «Karanmaa ka a fo ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali doonnin ke yoro men?» **12** Cee wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfe. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali doonnin daben an ye yoro wo rɔ.» **13** Piyeri ni Yuhana bora ye ka wa a teren ikomin Isa ka a fo ii ye ja men ma. Ii ka Taminkunna Sali doonnin daben ye. **14** Damunin ke waati sera tuma men na, Isa ni a talibidenba bee ka i sii yoro kelen. **15** Ka ii to doonninna, Isa ka a fo ii ye ko: «Bi a lo ba ye n na ka sali doonnin jin ke ai fe, yani n ye jakankata, **16** ka a masoron n di a fo ai ye ko n te a jooon doonnin kela butun fewu fo a waati wa se Alla la Mansaya rɔ.» **17** A ka resenji sori fen do ta, men fani resenji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fo ii ye ko: «Ai kelen kelenna bee ye a ta ka do min a rɔ, **18** ka a masoron n te na resenji min butun fewu fo Alla la Mansaya wa na lon men.» **19** Wo ko, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ii ma. A ka a fo ii ye wo rɔ ko: «Buru jin ye n fari le ri, men dini ai koson. Ai ye wo ke ka hankili bila n na ko rɔ.» **20** Damunin banni tuma men, Isa ka ji sori fen ta. Resenji ye a kondo. A ka wo di ii ma ka a fo ii ye ko: «Alla keto teriya kura sidila mooilu ye n jeli baraka rɔ. Jeli wo munuya le jin di, jeli men di bo ai koson. **21** Hali wo, men di janfa don n ma, wo siini n fe doonnin diya yan. **22** Maa Dence ri faa ikomin a ra latee ja men. Sika te fewu wo rɔ. Koni, gbalo ba a ri la cee wo kan men ka a don maa juuilo bolo.» **23** Ii ka kuma wo men ka i jooon majininka yon ye ii tema, men di

son ka ko su wo ke? **24** Nba, wo tuma, səsəli wulira talibidenbailu tema ko yon ka kan ka jate jeməw ri ii la dekuru rə. **25** Isa ka ii jabi wo rə ko: «Jamana mansailu ri ii la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, ii ye a fə məoilu ye ii jate məw jumailu ri. **26** Ai kana ke ten. Men ye jeməw ri ai tema, wo ye a jere ke ikomin dōman məw. Men ye kuntiia la, wo ye ke ikomin baaraden. **27** A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka dōnnin ke dōrən, yon ka bon wo fila rə? Men siini ka dōnnin ke, wo ka bon a la baaraden di paaən, wo tē? Kōni i ja lə! Nde ye ai tema yan ikomin baaraden. **28** «Kōni ai ra imuyun ka to n kō n na kərəbōli ko bēe rə. **29** Wo le koson, n di Alla la Mansaya labila ai ye, ikomin n Fa ka a labila n ye ja men, **30** sa ai ri dōnnin ke ka imin n dafē n na mansaya rə. Ai ri i sii mansaya siifenilu rə ka Isirayelika tan ni fila la kiti tēe.» **31** Isa ka a fə Simōn Piyeri ye ko: «Simōn, Simōn, i tolo malo n na. Setana ra fere jinin Alla fə ka ai kərəbō. **32** Kōni n da Alla matara ile ye, kosa i la lemeniia kana ban. I wa i kōse n ma, i ye i badenmailu sēbe don.» **33** A ka Isa jabi: «N di wa i kōfē kaso la. N di sa i fə.» **34** Kōni Isa ka a fə ko: «Piyeri, i ja lə. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fə məoilu jana haan sija sawa ko i ma n lōn.» **35** Nba, Isa ka a la talibidenbailu mapininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fə ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana bōrə ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do desera ai bolo wa?» Ii ka a jabi: «Een de! Foyi si ma dese an bolo.» **36** Isa ko: «Kōni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Bōrə ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, **37** ka a masōrən n di a fə ai ye ko: men sebeni n na ko rə, a fere tē fo wo bēe ye dafa. A sebeni n na ko rə ko: «A jatera kojuu kela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» **38** Ii ka a fə Isa ye ko: «Maari, a mafēnē. Fanmuru fila ye yan.» Isa ka a fə ko: «Wo ri a bō.» **39** Wo rə, Isa bōra ye ka wa Olibiye Koyinke la, ikomin a tere ye a kela ja men ma tuma bēe. A la karandenilu fanan bilara a kō. **40** Ii se men keni ye, Isa ka a fə ii ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manēn ka bila kojuu rə.» **41** Wo fōni kō, a ka a mabō ii la ka i jōnkin ka Alla matara kē. **42** A ka a fə ko: «N Fa, ni i sonda, i ye jusu lafin minninfen jin mase n na. Kōni n jere sawo kana kē, fo i sawo.» **43** Wo tuma, meleka do bōra sanfē ka na Isa sēbe don, **44** ka a masōrən wo ko tun da gbeleya a ma kojuyya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a kē, a ka i

raja Alla matarala a ni a la tara ji keni ikomin jeli, ka buruburun duu ma. **45** A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ii tēren sunəw rə. Jusukasi tun da ii bō. **46** A ka a fə ii ye ko: «Nfenna ai ye sunəla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manēn ka bila kojuu rə.» **47** Ka Isa to kuma wo la, ii ka jama ba natola yen. Jama wo bilani tere Judasi kōfē, men ye Isa la talibidenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Yahudasi ka i madon Isa la ka a sunbu. **48** Yōrə wo rə, Isa ka Yahudasi mapininka ko: «Judasi, i ri janfa don Məw Dence ma masunbuli rə wa?» **49** Karandenilu ka wo bēe lakōrsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa mapininka ko: «Maari, an tē fanmuru ta wa?» **50** Talibidenba do ka fan ta kelendi, ka sarakalasela kuntii ba la jōnce bolokininma tolo tēe a la. **51** Isa ka a fə ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jōnce tolo la ka a lakendeya. **52** Isa ka a fə sarakalasela kuntiilu a ni Allabatobonba kandaninna kuntiilu a ni məobailu ye ko: «Nfenna ai ra bō n kanma fanmuruilu ni gbelekeilu ri, ikomin məw ye bōla benkanilla kanma ja men ma? **53** N tere ye ai fə lon lon Allabatobonba jin kōndō, kōni ai ma sōn ka n mira ye. Kōni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.» **54** Nba, ii ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasela kuntiiba wara. Piyeri bilara ii kōfē, kōni a ma i madon ii la. **55** Məoilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka i sii ta da la. Piyeri fanan nara ka i sii ii tema. **56** Baaraden muso do nara ka Piyeri siini tēren ta da la. A ka Piyeri lakōrsi kosebe, ka a fə məoilu ye ko: «Cēe jin fanan tere ye Isa kōfē jō.» **57** Piyeri ma sōn ka i lo wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lōn.» **58** Wo kōfē dooni, məw gberē nara Piyeri sōrən ye. Wo ka a fə a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru rə jō.» Piyeri ka wo jabi: «Een de! Nde sa a rō!» **59** A ma men bake, dogberē nara Piyeri ye. Wo ka a fə fanka la ko: «Sika tē a rə fewu, cēe jin tere ye Isa kōfē. I ma a yen, Kalileka le.» **60** Kōni Piyeri ka a fə ko: «Cēe, n ma i la kuma jayen.» Piyeri banni wo fōla, dondon kasira i kōrə ye. **61** Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyeleman ka a ja lə Piyeri rə. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rə kelendi, ka a masōrən Maari tun da a fə a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fə məoilu ye haan sija sawa ko i ma n lōn.» **62** Piyeri bōra lu ma ka wa kasi kojuyya. **63** Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafeyā, ka a gbasi damira. **64** Ii ka a ja lasidi ka a mapininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tōw fə an ye.» **65** Ii ka a nani ka kuma juu siyaman fə a ma. **66** Banda ka nin, sōoma da

la, Yahudiyailu la mōobailu ka laden ke, sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmōoilu kōnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. **67** A se men keni ye, ii ka a fō a ye ko: «Ni Mōō Nenematōmōnin le ile ri, i ye i lō a la.» Isa ka ii jabi: «Ni n ka n lō a la, ai te la a la. **68** Ni n fanan ka ai jininka, ai ri i ban n jabila. **69** Kōni ka bō bi ma, Mōō Dence ri lasii Alla Sebeetii bolokininma.» **70** Ii bēe ladennin ka a majininka ko: «Alla Dence le ile ri wo rō wa?» Isa ka ii jabi: «Ii ye a fōla ko n ye wo ri.» **71** Ii ka a fō wo rō ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan menna, men bōni a jere da rō.»

23 Nba, nēmōoilu bēe ladennin wulira wo rō ka wa Isa malō Pilate wara. **2** Ii se men keni Pilate ma, ii ka imakasi Isa kan. Ii ka a fō ko: «An da a lakōrosi ka a yen ko cēe jin ye an na jamana mōoilu lafilila ka ii lamurunti. A ye a fōla ii ye ko ii kana niisankō bō ka a di Rōmu mansaba ma. A jere ko: ko ale le ye Mōō Nenematōmōnin di, men kōrō ye ko mansa.» **3** Pilate ka Isa majininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fō.» **4** Wo rō, Pilate ka a fō sarakalasela kuntiilu ni jama bēe ye ko: «N ma kojuu si sōrōn cēe jin na ko rō, men di ke a jalaki sababu ri.» **5** Kōni ii ka ii seēbe don a fō a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ii karan ka ii lamurunti Jude mara fan bēe rō, a ka a damira Kalile ka na haan yan.» **6** Pilate ka kuma wo men ka ii jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» **7** Pilate ka a yen tuma men ko Isa bōni Kalile mara rō, a ka a lawa Herodi ma, men siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bō diya Jerusalemu. **8** Isa se men keni ye, Herodi sewara kosebe. A tere ye Isa la ko siyaman kalama. Kebi waati jan, a lō tere ye a la ka Isa yen, ka a masōrōn a ye a fē Isa ye kabannako do ke a jana. **9** Wo rō, Herodi ka jininkali siyaman ke Isa kun, kōni Isa ma jabili si di a ma. **10** Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmōoilu bēe lōni tere ye. Ii jamanda ka Isa jalaki kosebe. **11** Mansa Herodi ni a la keledenlu ka Isa dōya ka a lafeya ja bēe ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kōrō ii ka a lase Pilate ma. **12** Pilate ni Herodi tun ma di kōrōman. Kōni wo lon kelen, ii diyara i jōon ye kosebe ka ke terilu ri. **13** Pilate ka sarakalasela kuntiilu ni jamana nēmōoilu ni Yahudiya tōilu laden. **14** A ka a fō ii ye ko: «Ai nara cēe jin di ka a fō ko a ye jamana mōoilu lamuruntila. N ka a majininka, ka a feselese ai bēe jana. Kōni n ka a yen ko ai ka fen fen fō a ma, ai jō tē wo si rō. **15** Ai ma a yen? Herodi ra a lase n ma yan, ka a masōrōn a

fanan ma kojuu si tere n a la ko rō. Cēe jin ma foyi ke, men ka kan ka ke a faa sababu ri. **16** Wo le kosōn, n di a gbasi bije la ka a bila.» **17** Ii bēe ladennin ka ii kan nabo ko: «I ye cēe jin faa ka Barabasi bila!» **19** Barabasi wo ye mōō muruntini ri. Waati taminni, a tun ka kele ba lawuli jama tema so kōndō, ka mōō do faa fanan. Wo le kosōn, a mirara ka bila kaso la. **20** Pilate tere ye Isa bila ko rō. Wo rō, a ka jama madiya ikō tuun. **21** Kōni ii jamanda ka ii kan nabo ko: «A ye gbōngbōn jiri kan, ka a faa. A ye gbōngbōn jiri kan, ka a faa!» **22** Pilate ka ii majininka a sija sawana la ko: «N ye a gbōngbōn nfenna? A ka kojuu su numan ke? N ma foyi sōrōn a la, men di ke a faa kun di. N di a gbasi bije la ka a bila.» **23** Kōni ii ma dijne fewu, fō ka to ii kan nabōla kojuuya ko Isa ye gbōngbōn jiri kan. Ii jama kan ka Pilate hankili yeleman. **24** Ii tere ye men jininna, a dijnera wo ma. **25** Ii tun da kasoden men na ko fō, men tun ka mōoilu lamurunti ka mōō faa, Pilate ka wo bila, kōni a ka Isa to ii sawo rō. **26** Nba, ka ii to wala Isa ri a gbōngbōn diya, ii benda cēe do ri men tō tere ye ko Simōn Sirenika. A bōtō waa rō. Keledenlu ka a mira ko a ye Isa gbōngbōn jiri ta ka bila a kō. **27** Ii watōla, jama siyaman bilara ii kōfē. Muso doilu tere ye kasila ka kule jama tema. **28** Isa ka iyeleman ka a fō ii ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rō. Ai ye kasi ai jere ni ai denilu la ko rō, **29** ka a masōrōn jakankata waati natō Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fō ko: «Muso densōrōnbali, baraka ri don ii la ko rō. Muso men ma den ko lon, a ni men ma sin di den si ma, baraka ri don ii la ko rō.» **30** Wo tuma, mōoilu ri a fō koyinkeilu ye ko: «Be an kan.» Ii ri a fō tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun, » **31** baa ko men ketō n na, ni mōoilu ri wo su ke jiri kende la, nfen di ke jiri jaran na wo rō?» **32** Ii wara Isa ni kojuu kela fila malō gbōngbōnni diya. **33** Ii wa se dinkira men tō ko Kunkolo, ii ka Isa gbōngbōn jiri kan, a ni kojuu kela fila wo. Kojuukela kelen gbōngbōnda jiri do kan Isa bolokininma, a to kelen gbōngbōnda jiri kan a bolomaran ma. **34** Ka Isa gbōngbōnni to jiri kan, a ka a fō ko: «N Fa, i ye ii makoto, ka a masōrōn ii ra ko men ke, ii ma wo lon.» Wo tuma, keledenlu ka kalaben ke ka a la faanin dafara. **35** Jama ba lōni tere ye wo bēe ragbela. Yahudiya nēmōoilu tere ye Isa dooyala kojuuya. Ii ka a fō ko: «A ka doilu kisi kōrōman. Ni Alla la mōō Nenematōmōnin de a ri, a ye a jere kisi sisen.» **36** Keledenlu fanan ka Isa lafeya, ka a sō resenji kumunni rō. **37** Ii ka a fō a ye ko: «Ni Yahudiyailu la

mansa le i ri, i ye i jere kisi.» **38** Sebeli do tere ye walan kan Isa kun do. A sebeni wo ka a fo ko: «Yahudiyailu la mansa le jin di.» **39** Kojuukela menilu gbongbonni Isa dafe, wo kelen fanan ka Isa lafeya. A ka a fo ko: «I te Moo Nenematomonin di wa? I jere kisi ka an fanan kisi.» **40** Koni a dunoo cee jamanda a ma ka a jabi: «I te silan Alla ye wa? I ma a lon ko an bee gbongbonni. **41** Andeilu ka kan ka toroya jin soron, baa an ka kojuu men ke, wo sara le wo ri. Koni ale ma kojuu si ke.» **42** A ka a fo Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n do.» **43** Isa ka a jabi: «N di tujna fo i ye. Bi jere i ri ke n dafe harijeene.» **44** Midi waati seni, dibi donda jamana fan bee ro. A tora ten haan ka lansara waati magben. **45** Baa, tele ma bo fewu! Allabatobonba teetee faanin farara a tema. **46** Isa ka a kan nabu, wo ro, ko: «N Fa, n da n nii don i bolo.» A banni wo fola, a ka a nii bila. **47** Romu keleden kuntii ka ko wo bee yenni tuma men na a ka Alla tando ka a fo: «Tujna ka fisa: cee jin telenni tere!» **48** Menilu loni tere ye ka wo bee lakorosi, ka ban ka ii sisi magbasi nimisali ni jusu makasi ro, ka i kose so kondoo. **49** Koni muso menilu tun da to Isa ko kebi a bo waati Kalile, a ni a lonba toilu bee, ii bee tora yoro jan ka wo bee mafene. **50** Nba, cee do tere ye men too ko Yusufu. A boni Arimate, so men ye Jude mara ro. Moo juma le tere a ri, a ni moo telenni. A jii lani Alla la Mansaya la. A tere ye Yahudiyailu la jemoo dekururu ro, koni dekururu wo tun ka men natee ka men ke Isa la, wo ma diya a ye. **52** A wara Pilate mapininka Isa su la ko ro. **53** Yusufu wara Isa su lajii ka bo gbongbonjiri kan a ka a kansanke ka wa a don kaburu ro. Kaburu wo le senni farakolo ro ikomin falan. Su si tun ma la wo kondoo folo. **54** Njoro lon jarasii lon de tere. Ni tele bera Njoro lon di bo. **55** Muso menilu tere ye Isa ko kebi a bo tuma Kalile mara ro, woilu bilara Yusufu ko ka wa su don diya. Wo bolo ma, ii ka kaburu yen, ka Isa su don ja fanan yen. **56** Ii ka i kose so kondoo. Ii ka tulu suman duman ni latikolon daben Isa su ye, ka ban ka i njoro. Ka ben sariya ma, ii ma baara si ke Njoro lon.

24 Njoro lon taminni, Lahadi sooma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. **2** Ii seni kaburu da la, kabakurun ba men lani tere kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bo ye. **3** Wo ro, ii donda kaburu kondoo, koni ii ma Maari Isa su teren ye. **4** Ka ii to wo kondafili ro, ii ka cee fila yen, faanin gbe melenmelenna tere ye menilu

kan na. **5** Musoilu silanda kojuuya, ka ii jakoro ben duu ma. Cee fila wo ka a fo ii ye ko: «Nfenna ai ye moo jenema jininna suilu tema? **6** A te yan. A ra wuli ka bo saya ro. A ka men fo ai ye Kalile mara ro, ai kana jina wo la. **7** Wo tuma a ka a fo ai ye ko: «A fere te fo Moo Dence ye don kojuukelailu bolo. Ii ri a ta ka a gbongbon jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli iko tuun.» **8** Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma ro. **9** Ii ka i bori ka wa wo ja bee fo talibidenba tan ni kelen ye, a ni ii dekururu toilu bee. **10** Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ii dafajonnilu le tere, menilu bora kaburu da la ka wa danteele ke talibidenbailu ye. **11** Koni talibidenbailu ma danteele wo jate. Ii ma la a la fewu. **12** Hali wo, Piyeri wulira ka i bori ka wa kaburu da la. A se men keni ye, a ka i majii ka kaburu kondoo mafene. A ma foyi yen a kondoo fo kansanke gbansan. A kondafilini ka i kose so kondoo. **13** Nba, wo lon kelen na, karanden fila bora Jerusalemu ka wa so do la, men too ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu te ri kilo tan ni kelen jooon bo. **14** Ko menilu keni, ii tere ye barola woilu kan. **15** Ka ii to barola, Isa nara ka i madon ii la. A ni ii wara i jooon fe. **16** Ii ka Isa yen ii ja la, koni ii filiyara a ma. **17** Isa ka ii mapininka ko: «Ai tere ye barola nfen de kan?» Ii ka i lo, ii fila nii lafinni ii ma. **18** Men too ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de londanyala Jerusalemu yan men i ma a lon ko men ye taminna yan tele jin do?» **19** Isa ka ii mapininka ko: «Ko su numan de wo ri?» Ii ka a jabi: «Ko men kera Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kawailu yirakara an na ko Alla la nabi barakani le ale ri, Alla jana a ni moo bee jana. **20** Sarakalasele kuntiilu ni an na jamana jemooilu ka a mira. Ii wara a ri Romu faama cee ma ko a ye a faa. Wo ro, ii ka a gbongbon jiri kan ka a faa. **21** An jii tere ye a ka a fo ko ale ri Isirayelikailu kunka, koni ii ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. **22** An na dekururu muso doilu nara kuma do fo an ye. Wo ka an kondafilini kosebe. Ii ka a fo an jana ko ii wara kaburu da la bi sooma jona, **23** koni ii ma a su teren kaburu kondoo. Ii ka i kose ka a fo an ye ko ii ka meleka doilu yen, menilu ka a fo ii jana ko Isa jenema le. **24** Wo le ka a ke, an dafajoo doilu bora ye ka wa wo lakorosi. Ii wara kaburu da la ka a bee teren ikomin musoilu ka a fo ja men. Koni ii ma Isa jere yen.» **25** Isa ka ii jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka menilu fo, ai te lala woilu la jona de! **26** Ni wo te, nabiilu ka a fo ko Moo Nenematomonin di toroya soron ten, ka ban ka don a la gbiliya jere jere

rɔ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» 27 Wo rɔ, fen fen sebeni a jere la ko rɔ Alla la kuma rɔ, ka damira Nabi Musa la sariya rɔ haan ka na se nabi tɔilu bee la sebelilu ma, a ka wo bee kɔrɔ fɔ ii ye. 28 Ii ka so magben tuma men, Isa ka a jere ke taminbatɔ ri. 29 Kɔni ii ka a madiya kosebe, ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i ye to an fe yan. Su kɔtɔ le, dibi ri don sisen.» Wo rɔ, a ni ii donda so kɔndɔ i jɔɔn fe. 30 Damunin waati seni, ii bee ka i sii dɔnnin kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi ii bee tema. 31 Waati kelen wo la, karanden fila bee ja lakara ka a lɔn ko london cee wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ii ma kelen di. 32 Ii fila ka i jɔɔn majnininka ko: «A ka Alla la kuma fɔ an ye sila kan tuma men, an jusu ma bɔ wa?» 33 Ii fila wulira kelendi ka i kɔse Jerusalemu. Ii se men keni ye, ii ka talibidenba tan ni kelen ni talibidenba tɔilu ladennin teren yɔrɔ kelen. 34 Ii bee ladennin ka a fɔ mɔɔ fila wo ye ko: «Tɔna jere jere le. An Maari ra wuli ka bɔ saya rɔ. Simɔn jere ra a yen.» 35 Wo rɔ, wo fila ka ii ta fanan fɔ. Ii benda Isa ri sila la ja men ma, a ni ii ka Isa lɔn ja men buru rafara waati, ii ka wo bee dantee jama jana. 36 Ka ii to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ii tema. A ka a fɔ ko: «Alla ye ai jususuma.» 37 Ii bee barara ka silan kojuuya, baa ii tere ye a jatela su jiya kɔrɔ le ri. 38 Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna? 39 «Ai ye i madon n na ka n boloilu mafene, a ni n senilu. Nde jere le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Sobo ni kolo ye n na jɔ! Ni su jiya kɔrɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» 40 Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ii la. 41 Wo kera sewa ko ba ri, kɔni ii kabannakoyani tere kojuuya, haan ka ii kɔndafili. Sika tere ye ii rɔ butun. Ka ii to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ii ye ko: «Damunin fen te ai bolo yan wa?» 42 Ii ka jee janinni do ta ka di a ma. 43 A ka a ta ka a dɔɔn ii bee jana. 44 Wo kɔ, a ka a fɔ ii ye ko: «Waati taminni, n tere ye a fɔla ai ye ko fen fen sebeni n na ko rɔ, wo bee ri dafa. Menilu sebeni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni menilu sebeni nabi tɔilu la kuma rɔ, a ni menilu sebeni Jaburi kitabu rɔ, woilu bee ri dafa fewu.» 45 Wo rɔ, a ka hankili di ii ma, sa ii ri se ka Alla la kuma jayen. 46 A ka a fɔ ii ye iko tuun ko: «A sebeni Alla la kuma rɔ ko Mɔɔ Nenematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli iko tuun. 47 A ri fɔ mɔɔilu bee ye Mɔɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko ii ye tubi, kosa Alla ri ii makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jensen jamana bee rɔ. 48 Ai ri ko woilu sereilu ri. 49 N Fa ka lahidi men sidi ai ye, n di wo dafa lana ai

ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sebaya wo wa bɔ sanfe ka jii ai kan.» 50 Wo kɔ, a wara ii malɔ Betani so fan fe. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu ke ii ye. 51 Ka a to duwawu la, a kɔrɔtara ka bɔ ii tema ka wa sankolo rɔ. 52 Ii ka a bato, ka ban ka ii kose Jerusalemu sewa ba rɔ. 53 Nba, ii tere ye wala Allabatobonba jin kɔndɔ tuma bee ka to Alla batola.

John

1 A damira, Kuma tere ye. Kuma ni Alla tere ye i jɔɔn fe. Kuma wo ye Alla le ri. **2** Kebi fɔlɔfɔlɔ Kuma ni Alla ye i jɔɔn fe. **3** Alla ka fen bee dan Kuma de la. Fen bee men danda, a ma foyi dan Kuma ko ma. **4** Ale le jenemaya ri. Jenemaya ye kenebɔlan de ri adamaden bee ma. **5** Kenebɔlan bɔra dibi rɔ, kɔni dibi wo ma se a ma. **6** Alla ka cee kelen nana men too ko Yuhana men ye mɔɔ sunna ji rɔ. **7** A nara ka ke sere ri, ka kenebɔlan wo ko fɔ mɔɔilu ye, sa mɔɔilu bee ri lemeniya kenebɔlan wo ma a la kumailu sababu la. **8** A tere te kenebɔlan wo ri, kɔni a nara kenebɔlan wo sereyala. **9** Kene wo tere ye kenebɔlan bere bere le ri, men ye kene bola adamaden bee ye. Ale nani tere dunɔɔna rɔ. **10** Nba, Kuma wo tere ye dunɔɔna rɔ. Alla ka dunɔɔna dan Kuma wo le la, kɔni dunɔɔna ma a lɔn. **11** Kuma wo nara a la jama le kanma, kɔni a la jamana mɔɔilu ma ii sɔn wo ma. **12** Kɔni mɔɔ menilu sɔnda a ma, menilu kɔnin lemeniyara a ma, a ka se di woilu bee ma ka ke Alla denilu ri. **13** Ii ma ke Alla denilu ri ikomin muso ye den sɔrɔnna ja men ma. Ii ma ke Alla denilu ri ka a masɔrɔn cee do ye a fe a muso ye den sɔrɔn, wala ka a masɔrɔn muso lɔɔ tere ye cee do la, wala cee lɔɔ tere ye muso do la. Alla jere le ka ii ke a denilu ri. **14** Nba, Kuma wo kera adamaden di ka na i sii an tema. An ka a la nɔɔrɔ yen, Dence kelen men kelen pe bɔni Fa Alla rɔ. Nɔɔrɔ wo le a kan, a ni jumaya ba a ni tɔɔna. **15** Nba, Yaya ka sereya bɔ a la ko rɔ ka a kan nabo ko: «N kan tere ye men ma ko: «Men nato n ko, ale le jin di. A ka bon n di, ka a masɔrɔn a tere ye ye ka a teren n ma sɔrɔn fɔlɔ.»» **16** Nba, an bee ra do sɔrɔn a la jumaya ba rɔ. Baa a ra jumaya ke an ye, ka do la a kan tuma bee. **17** Alla ka sariya men di an ma, ka fara Nabi Musa la, kɔni a ka a jumaya ba a ni a tɔɔna di an ma ka fara Isa Nenematɔmɔnin na. **18** Mɔɔ si ma Alla yen a ja la fɔlɔ habadan, kɔni men kelen pe bɔni Alla rɔ, wo men fanan ye Alla ri, ale le ka an nalɔnniya Alla la ko la. A ye Fa Alla tɔrɔfe tuma bee. **19** Nba, Yahudiya la kuntii men ye Jerusalem, woilu ka ii la sarakalaselailu a ni Lebi bɔnsɔnilu lawa, tuma men na, ko ii ye Yaya majininka ko: «Yon de ile ri?» Yaya la sereya le jin di. **20** Yaya ma a sɔsɔ, kɔni a ka a fɔ ka a gbe ii ye ka ii jabi: «Nde te Nenematɔmɔnin di.» **21** Wo rɔ, ii ka a majininka ko: «Nba, a kenin di? I ye Nabi Eli le ri wa?» A ka a fɔ ko: «Nde te Nabi Eli ri.» Ii ka a majininka ikɔ tuunni ko: «Alla la nabi men ko

fɔni, ile le wo ri wa?» A ka a fɔ ko: «Een de.» **22** Wo rɔ ii ka a fɔ ko: «Yon de i ri? An ye wa jabili kelen don mɔɔilu bolo menilu ka an nana i ma. I ye nfen fɔla i jere la ko rɔ?» **23** Yaya ka ii jabi: «N ye mɔɔkan, men ye bola wula kɔndɔ ko: «Ai ye sila latelen, Maari ri taama men kan.» Ikomin Nabi Esayi kumara ja men kitabu kɔndɔ.» **24** Mɔɔilu men ka ii kelaya woilu tere ye Farisilu le ri. **25** Wo ka jininkali kelen di a ma: «I ko i te Mɔɔ Nenematɔmɔnin di. Nabi Eli te i ri. I te nabi fanan di men ko fɔni. Wo rɔ, nfen na i ye mɔɔilu sunna ji rɔ.» **26** Yaya ka ii jabi: «Nde ye mɔɔilu sunna ji rɔ. Kɔni mɔɔ do ye ai tema yan ai ma a lɔn, **27** wo nato n ko ma, hali ka a la sanbara julɔ fulen ka a bɔ a sen dɔ, wo ka bon nde ma.» **28** Ko wo bee taminda Betani so kɔndɔ a ni Juriden Ba telebɔ rɔ, Yaya tere ye mɔɔilu sunna ji rɔ yɔrɔ men dɔ. **29** Lon wo taminnin, Yaya ka Isa natɔla yen, tuma men na, a ka a fɔ ko: «Ai ja lɔ! Alla la Saa bulan de, men ye julumun bola dunɔɔna ma. **30** N tere ye kumala jin de la ko rɔ. N ka a fɔ ai ye ko: «Men nato n ko, ale le jin di. A ka bon n di, ka a masɔrɔn a tere ye ye ka a teren n ma sɔrɔn fɔlɔ» **31** Nde ma a lɔn, kɔni nde nani ka na mɔɔilu sun ji rɔ kosa a ri yiraka Isirayelikailu la.» **32** Nba, Yaya ka sereya bɔ ko: «N ka Alla la Nii Seniman yen, men bola sankolo rɔ. A keni ikomin kanba. A jiira ka i sii Isa kan ka a to a kan. **33** N jere tun ma a lɔn fɔlɔ ko ale le, kɔni men ka n kelaya ko n ye na mɔɔilu sun ji rɔ, wo le ka a fɔ n ye ko: «I wa Nii Seniman jiitɔla yen mɔɔ men kan ka to a kan, wo le keto Nii Seniman najiila mɔɔilu ma.» **34** Nde ka a yen. N ye sereya le ri cee la ko rɔ. A ye Alla Dence le ri.» **35** Lon wo taminnin ko rɔ, Yaya ni a la karanden fila lɔni tere. **36** Yaya ka Isa tamintɔla yen, ka a fɔ ko: «Ai ye ai ja lɔ Alla la Saa bulan na.» **37** Yaya la karanden fila ka kuma wo lamɔn tuma men na, ii bilara Isa kɔfe. **38** Isa ka a ja lase a ko ma ka Yaya la karanden fila wo yen men tere bilani a kɔfe. A ka ii majininka ko: «Ai ye nfen de kɔ.» Ii ka a jabi: «Rabi, i siini mi?» Rabi kɔrɔ ye le Heburu kan dɔ ko karanmɔɔ. **39** Isa ka ii jabi: «Ai ye na. Ai ri wo yen.» Ii nara, ii ka Isa sii yɔrɔ yen. Ii tora a tɔrɔfe haan wura dɔfe. Ka a teren tele tala a ra tamin haan wura tele waati. **40** Mɔɔ fila woilu tema, menilu ka Yaya la kuma lamɔn, ka ii bila Isa kɔfe, do too le ko Andere. Andere ka a kɔrɔce Simɔn Piyeri le jinin. **41** A ka a yen waati men na, a ka danteeli wo bee ke a kɔrɔ Simɔn ye. A ka a fɔ a ye ko: «An da Mɔɔ Suwandinin yen, men kɔrɔ ye ko Mɔɔ Nenematɔmɔnin.» **42** Andere wara a kɔrɔce

ri Isa ma. Isa ka Simōn mafene bere bere ke. A ka a fō a ye ko: «Ile le Simōn di, Yuhana dence. I ri i kili le butun ko Sefasi, men koro ye Piyeri.» **43** Wo lon taminnin, Isa ye a fe ka wa Kalile. A ka Filipe yen ka a fō a ye ko: «Bila n kofe.» **44** Filipe wo ye Betisayidaka le ri. Betisayida fanan ye Andere ni Simōn na so le ri. **45** Awa, Filipe ka Natanayeli yen, ka a fō a ye ko: «Nabi Musa la sariya sebera, a ni nabiilu sebera men na ko rō, an da wo yen. Isa Nasaretika le ri, Yusufu dence.» **46** Natanayeli ka a fō Filipe ye ko: «Nasareti ri se fen do labola men ka ji?» Filipe ka a jabi: «Na, i ri a yen.» **47** Isa ka Natanayeli natola yen a ma ka a fō a ma ko: «Isirayelika bere bere le jin di, tɔnoli si te a la ko rō.» **48** Natanayeli ka Isa majnininka ko: «I ka a lōn de ko yon de n di?» Isa ka a jabi: «Yani Filipe ye i kili waati men, n ka i yen toroju le la.» **49** Natanayeli ka a fō a ye ko: «Karanmō, i ye Alla la Den de ri. I ye Isirayeli mansa le ri!» **50** Isa ka a jabi: «N ka a fō i ye ko n ka i siini yen toroju koro. I ra lemeniya wo le koson wa? Nba, i ri koilu yen, menilu ka bon wo ri paaon.» **51** Isa ka do la kuma wo kan ka a fō ko: «Ɔon. N ye tɔɔna le fola ii ye: lon do nato, ai bee ri sankolo dalakani yen, ka Alla la melekailu yen jiini ka yele kela Mō Dence ma.»

2 Nba, a tele sawanan lon, kɔɔnmalɔ kera Kana so kondo Kalile mara rō. Isa na tere ye. **2** Isa a ni a karandenilu fanan kilini tere kɔɔnmalɔ rō. **3** A sera waati do ma resenji banda fewu. Isa na ka a fō a ye ko: «Resenji ra ban fewu.» **4** Isa ka a jabi: «N na, nfen ye nde ni ile tema? N na waati ma se fola.» **5** A na ka a fō baardenilu ye ko: «A ye men fola ai ye, ai ye wo ke.» **6** Jundaa kabalaman belebele ba woro tere ye ii bolo ye, mō ri se litiri biseyin haan litiri keme ni a kɔɔn kela a kondo. Woilu ye ii bolo ka ii seninya men benni ii la namun ma. **7** Isa ka a fō baardenilu ye ko: «Ai ye jundaa lafa ji la.» Baardenilu ka jundaa lafa haan a da la. **8** Wo koro, Isa ka a fō ii ye ko: «Ii ye ji jin ta ka wa a ri dōonninta ko janabola kunnasiiba ma sisen.» Baardenilu ka wo ke. **9** Damununta ko janabola kunnasiiba a ka ji wo nene, ji men yelemanda ka ke resenji ri. A ma a lōn resenji bōni fan si, kōni baarden menilu ka ji ta jundaa kondo, woilu ka a lōn. A ka kɔɔnce kili, **10** ka a fō a ye ko: «Mō wa ke resenji ratalanna mōoilu la, a ye resenji numajuma fola le ratalanna ii la. Ii ja wa laminin minin tuma men na, a ri resenji gberɛ ratalan ii la, men duman te kosebe.

Kōni ile ra resenji numajuma lamara fōo sisen!» **11** Nba, Isa la tōomasere kabannako fola le wo ri, a ka men ke Kana so kondo Kalile mara rō. Isa ka a la noro yiraka tende. Wo kera sababu ri, a la karandenilu lara a la. **12** Wo taminnin koro, a wara Kaperinahumu so kondo, a ni a na a ni a dōoceilu a ni a la karandenilu. Ii tora ye ka tele dando ke ye. **13** Nba, Yahudiayilu la Taminkunna Sali tun da sudunya. Wo rō, Isa wara Jerusalemu. **14** A donda Allabatobonba jin kondo ka julailu teren ye, menilu tere ye nisiilu ni saailu ni sokondo kanbailu ferela. A ka wodifalonnailu siini teren ii la tabaliilu kofe fanan. **15** Nba, Isa ka fojulu ke bonsan di, ka mōoilu labo Allabatobonba jin kondo a ni ii la nisi ni ii la saa, ka wodifalonnailu la wodi gbanan dawuya duu ma, ka ii la tabali labe. **16** A ka a fō kanba majiralailu fanan ye ko: «Ai ye kanbailu labo yan! Ai kana n Fa la bon ke julaya bon de.» **17** Isa la karandenilu hankili bilara sebeli kuma wo rō ko: «I la bon na ko gbeleman n ma a ja jere jere ma.» **18** Nba, Yahudiayilu la jemōoilu ka Isa majnininka ko: «I ra ko menilu ke jin, i ri tōomasere kabannakoma su numan ke ka a yiraka an na ko jin ke saratii ye i bolo?» **19** Isa ka ii jabi: «Ai ye Allabatobonba jin tɔɔna, yani tele sawanan n di a lawuli.» **20** Yahudiya jemōoilu ka a fō a ye ko: «An ka Allabatobonba lo san binaamin ni san woro le koro. I ri se a lola tele sawa koro wa?» **21** Kōni Isa kan tere ye Allabatobonba men ma, a tere ye wo fola a farikolo le ma. **22** Wo le ka a ke, Isa ka i wuli sayabatoilu tema, a la karandenilu hankili bilara a la kuma wo rō. Ii lara kuma fanan na men sebeni Alla la kitabu kondo, a ni ii lara Isa la kuma fannan na. **23** Isa ka Taminkunna Sali ke Jerusalemu so kondo. Mōoilu ka a la tōomasere kabannakoilu yen, wo rō mō siyaman ba lara a la. **24** Kōni Isa ma la mō woilu la baa a ka adamaden bee lōn. **25** A mako ma ke mō la sereyala, baa a ka a lōn men ye adamaden sōnōme rō.

3 Nba, Farisi cee do tere ye ye, a tōo ko Nikodemu. Yahudiayilu la jemōo do le tere a ri. **2** A nara ka Isa yen su tun da ko: a ka a fō ko: «Rabi, an ka a lōn ko Alla le ka i kelaya an ma, ka na an karan. Mō si ti se wo kabannako tōomasereilu jōon kela ni Alla te a fe.» **3** Isa ka a jabi: «N ye tɔɔna le fola i ye: ni mō men ma sōron kokura, wo tii ti se Alla la mansaya yenna.» **4** Nikodemu ka a fō Isa ye ko: «Mō ri se sōronna cemōobaya rō ka a kose a na kōn rō ka sōron sɔɔna fila wa?» **5** Isa ka a jabi: «N ye tɔɔna le fola i ye:

moo si ti se donna Alla la mansaya ro ni a ma soron ji ro a ni nii ro. **6** Men boni faribanku ro wo ye faribanku le ri, men boni Nii Seniman do, wo ye nii le ri. **7** I kana kabannakoya baa n da fo ko: «moo ka kan ka soron kokura.» **8** Fajon ri a fili ikomin a duman ye ja men. I ri a mankan men, koni i ma a lon a ye bola fan si, i ma a lon a wala fan si. A ye wo ja le mooilu fanan ye men bee soronni Nii Seniman do.» **9** Awa Nikodemu ka Isa mapininka ko: «Ko wo ye sela kela di?» **10** Isa ka a jabi: «I ye karanmoo le ri Isirayelika ye, koni i ma wo lon wa? **11** N ye tujia le fola i ye: an ka men lon, an ye wo le fola. An da men yen, an ye wo le sereya bola. Koni ai ti son an na sereya ma. **12** Ni n ka dunuja koilu fo ai ye, koni ai ma la woilu la. A ye di wo ro, ni n ka sankolo koilu fo ai ye, ai ri la woilu la di? **13** Moo si ma don harijeene ro foo Moo Dence, men jiini ka bo harijeene ro. **14** Nba, waati taminnin, Musa ka duuma sa munuja layele jiri la wula kondoo ja men ma, Moo Dence fanan ka kan ka layele wo ja le ma, **15** kosa moo si wa lemeniyya a ma, wo ri jienemaya banbali soron.» (aiṭhios g166) **16** Baa, Alla ka dunuja mooilu kanin kosebe, wo ro, a ka a Dence kelen pe di, kosa moo si wa lemeniyya a ma wo kana halaki, koni a ri jienemaya banbali soron. (aiṭhios g166) **17** Wo ro Alla ma a Dence lana ka kiti be dunuja kan, koni ka a kisi a la baraka ro. **18** «Moo si wa lemeniyya Dence ma, wo ti jalakila, koni moo men ma lemeniyya wo tun da jalaki, baa a ma lemeniyya Alla Dence kelen too ma. **19** Keneya ra na dunuja ro, koni dibi duman adamaden ye ka tamin keneya la, ka a masoron ii kewaliilu juuman. Kiti beni ii kan men koson, wo le wo ri. **20** Baa moo si ye kojuu kela, kene wo ma di a ye fewu. A ti son donna kene wo ro, baa a te a fe a kewaliilu ye bila gbe ro. **21** Koni men ye taamala ka ben Alla la tujia ma, wo le ye nala keneya ma, kosa mooilu ri a yen gbe ro ko wo tii ra ko men ke, a ra wo ke Alla la demennin de ro.» **22** Waati wo taminnin ko ro, Isa ni a la karanden wara Jude mara ro. Ii ka waati dando ke ye ka mooilu sun ji ro. **23** Wo ka a teren Yaya ye mooilu sunna ji ro Enon men ye Salimu torofe. Yoroo wo ye jiman diya ba le ri. Mooilu nara a ma ka ii sun ji ro. **24** Wo waati ro, Yaya tere ma bila kaso la folo. **25** Awa, lon do ro, sosoli do wulira Yaya la karanden doilu ni Yahudiya do tema. Sosoli wo tere ye dina seniyali landa le kan. **26** Ii nara Yaya teren ka a fo ko: «Rabi, i kera men na sereya ri, Juriden Ba koma, a ye mooilu sunna ji ro. Sisen bee ra iwa a kofe.» **27** Yaya ka ii jabi: «Moo si ti

se fen soronna a jere ye ni Alla ma di men ma. **28** Aile men ye yan, ai ri ke n na sereya ri ko n ka kuma wo fo ko: «Moo Nenematomonin te n di», koni «n ye moo le ri men na nani a jefee.» **29** Kojomuso ye men bolo wo le furuce ri, koni cee dupoo men loni ko ma, a tolo ye a kan na. A wa furuce kan men tuma men na a ri sewa bake. Wo ro, n sewani ka jaalen ka dafa. **30** Wo ro Isa la ko ka kan ka bonya ka tamin n na ko la, n na ko ka kan ka a majii bake. **31** «Men nani ka bo sankolo ro wo ye bee kun na. Men nani ka bo dunuja ro wo ye dunuja ta le ri. Wo ye dunuja koilu le fola, koni men nani ka bo sankolo ro wo ye fen bee kun na. **32** A ka men yen a ni a ka men men a ye wo sereya le bola, koni moo te son a la sereya ro. **33** Men ka i son a la sereya ma wo ye a yirakala ko Alla ye tujia le fola. **34** Baa Alla ka men nana wo ye Alla la kuma le fola, baa Alla ye Nii Seniman dila a ma fewu. **35** Fa Alla ye a Dence kaninna. A ka fen bee don Dence bolo. **36** Men wa lemeniyya Dence ma wo ri jienemaya banbali soron. Men wa a ban lemeniyala Dence ma wo ti jienemaya banbali soronna, koni Alla la mone ri to a ma fewu.» (aiṭhios g166)

4 Farisilu ka a men ko Isa ye karandenilu soronna ka tamin Yaya kan, ko a ye karandenilu sunna ji ro ka tamin Yaya kan fanan. **2** (Koni Isa jere te mooilu sunna ji ro; a la karandenilu le ye mooilu sunna ji ro.) **3** Isa keni wo kalema, a bora Jude mara ro, ka a kose Kalile. **4** A taatola Kalile, a ka kan ka Samari mara ratee. **5** A sera Samari so do kondoo, so wo too le Sikari. A tere ye Yakuba la sene torofe, a ka men di a dence Yusufu ma. **6** Awa, yoroo wo ro Yakuba la kolon ye ye. Isa a tere ra kori taama ma. A ka i sii kolon da la, tele tala waati. **7** Samarika muso do nara ji ta diya. Isa ka a fo a ye ko: «N so ji ro n ni n min.» **8** (A la karandenilu tun da wa so kondoo doonninta santa jinin diya.) **9** Samarika muso ka a fo Isa ye ko: «Nfenna ile, Yahudiya cee, ri n mapininka ko n ye i so ji ro, nde men ye Samarika muso ri?» A damira ye men di Yahudiyaailu ni Samarikaailu mako te i joon na. **10** Isa ka a jabi: «Ni i ka Alla la sanba lon a ni men ye a fola i ye ko: «n so ji ro n ni n min, » ile tun da a mapininka, a ni a tun da ji don i bolo, jienemaya ji konin.» **11** Muso ka a fo: «N maari, jilafe si te i bolo ka ji ta men na kolon kondoo, baa kolon a ra jiini ba le. Ji men ye jienemaya dila moo ma, wo soronna mi? **12** Ile, i ka bon ka tamin an benba Yakuba la, an buruju men ka kolon jin di an ma? A ni

a denceilu a ni a kolofenilu wo tere ye ji minna kolon ji jin de la.» **13** Isa ka a jabi: «Ni mɔɔ ka imin ji jin na, ji lɔɔ a ri a mira fanan, **14** kɔni n ye ji men dila, ni mɔɔ mɔɔ ka wo ji min, ji lɔɔ te wo tii mira butun fewu. Baa ji wo di ke ikomin tenke a kɔndo ka jenemaya banbali di a ma.» (aiɔn g165, aiɔnios g166) **15** Muso ka a fo a ye ko: «Maari, ji wo di n ma. Wo wa ke ji lɔɔ te n fanan mira. N mako ti bilala kolon ji jin na butun.» **16** Isa ka a fo a ye ko: «I ye wa i furuce kili ka na yan sisen.» **17** Muso ka a jabi: «Furuce ti n bolo.» Isa ka a fo a ye: «I jo ye a ro ka a fo ko: «Furuce ti n bolo.» **18** A damira ye men di i ra furuce mɔɔ loolu sɔron. Cee men ye i bolo sisen, i la cee te wo ri. I ka tujja le fo.» **19** Awa, muso ka a fo: «N maari, n da a jayen ko i ye nabi le ri. **20** Ande Samarikailu, an burujailu ka Alla bato koyinke jin kan. Kɔni aile Yahudiyailu ka a fo ko a fere te fo mɔɔilu ye Alla bato Jerusalemu le. A ye di wo ro?» **21** Isa ka a fo a ye ko: «Ai ye la nde la, waati nato ai ti Fa batola koyinke jin na, wala Jerusalemu. **22** Aile Samarikailu, ai ye fen batola ai ma fen men lon. Andeilu, Yahudiyailu, an ye fen de batola, an ka fen wo lon, ka a masɔron kisi ko boni Yahudiyailu le ro. **23** Awa, waati nato konin, a ra se an ma, Alla batola bere bere ri Fa bato a sɔnɔme juma la a ni tujja la, baa Fa ye mɔɔ wo jininna men di ke a batola bere bere ri. **24** Alla ye Nii de ri, a ni bee men ye a batola ka kan ka a bato sɔnɔme juma la a ni tujja la.» **25** Muso ka a fo Isa ye ko: «N ka a lon ko Mɔɔ Suwandinin a nato, men ye kilila Mɔɔ Nenematɔmonin. A wa na, a ri a bee jafɔ an ye.» **26** Isa ka a jabi: «Nde men kumala i ye men de ri.» **27** Waati wo la a la karandenilu kɔsetɔla le tere. Ii kabannakoyara ka Isa yen kumala Samarika muso ye. Kɔni, mɔɔ si ma a majininka ko: «I ye nfen kela wa?» Ni wo te, «Nfenna i ye kumala muso jin ye?» **28** Awa, muso ka a la jitafen bila yoro wo ro i korokoro, ka i kose so kondo. A ye taminna a folo mɔɔilu ye ko: **29** «Ai ye na a ragbe. N da jɔɔn ben cee do la, a ka a fo n ye n da fosi ke, a ka wo bee jafɔ. A ye Mɔɔ Nenematɔmonin de ri, wo ro wa?» **30** Mɔɔ le ye bola so fan bee ro ka na Isa ma. **31** Waati wo ro, Isa la karandenilu ka a madiya ko: «Karanmɔɔ, dɔnnin ke.» **32** Kɔni Isa ka a fo ii ye ko: «Damunin fen do ye n bolo ai ma men lon.» **33** Wo ro, a la karandenilu tere ye i jɔɔn majininkala ko: «Mɔɔ le nara dɔnninta di a ma wa?» **34** Isa ka a fo ii ye ko: «N balo ye men di; men ka n nana n ye wo sawo ke, fo n ye wo ke ka a ban. **35** Ai ye a folo fanan ko: «Yani karo naanin, ko suman nadan waati le

wo ri», kɔni nde ye a folo ii ye ko: Ai la jja lo. Ai ye suman tɔnsɔn mafene sene ro. Suman ka waati ra se. **36** Men ye suman kala, wo ye a sara sɔronna sisen. Ii men ye ladenna, woilu ri jenemaya banbali sɔron ten. Wo ro, sifoyila ni sumankala ri sewa i jɔɔn fe. (aiɔnios g166) **37** Nba, tujja le sanda wo ri: «Do ye foyili kela dogbere ri na sumanka ke.» **38** N da ai lana sumanka diya men ai ma a baara ke folo. Doilu ra baara ke, a ni ai ra tɔno sɔron woilu la baara la.» **39** Nba, Samarika muso wo wara sereya bo sokondo mɔɔilu ye ko: «N ka ko men ke koroman, cee wo ka wo bee fo n ye.» Wo le koson, Samarika siyaman lemeniyara Isa ma. **40** Wo le ro, Samarikailu nara Isa teren ye tuma men na, ii ka a madiya ko a ye waati do ke ii wara. Isa sonda ka tele fila ke ii wara ye. **41** Nba, mɔɔ siyaman gbereilu lemeniyara a ma a jere la kumakan koson. **42** Ii ka a fo muso ye ko: «Fɔlɔfɔlɔ an lemeniyara a ma i la kumakan de la gbansan, kɔni sisen an da a la kuma lamɔn fanan ka la a la. An lana a la ko tujja le. An ka lon ko a ye Kisiba le ri, men di se dunuja bee kisila.» **43** Tele fila taminnin ko ro Isa bora yoro wo ro ka a wa Kalile. **44** (A jere ka kuma jin sereya ko Alla la nabi te bonyanin a jere la jamana kondo.) **45** Kɔni ni Isa sera Kalile, Kalilekailu ra a laben kun ye. Nba ii ra wa Jerusalemu Taminkunna Sali ke diya, wo ro ii tun ka a yen Isa ka ko menilu ke. **46** Isa ka a kose Kana, Kalile mara ro. A tun ka ji yeleman so men kondo ka a ke resenji ri. Nɔmɔɔ tɔnoman a dence ma kende Kaperinahumu so kondo. **47** Nɔmɔɔ wo tere ye kuma menna ko Isa ra na ka bo Jude mara ro ka na Kalile mara ro. Wo ro a wara ka wa Isa teren ka a madiya ko a ni na Kaperinahumu ka a dence lakendeya, ka a masɔron a faatola tere. **48** Isa ka a fo ko: «Ai ye a fe ka tɔomasere yen, fen men ye kabannako ri. Ni wo te, ai ti lala n na.» **49** Nɔmɔɔ wo ka a fo ko: «N maari, na n wara, yani n dence ye faa.» **50** Isa ka a fo a ye ko: «Wa i wara. I dence ra kendeya.» Cee wo lara Isa la kuma la ka i kose. **51** A tere ye silala tuma men na a la jonilu nara a kun koro ben. Ii ka a fo a ye ko: «I dence a kende le tere.» **52** Nɔmɔɔ ka ii majininka ko: «A kendeyara waati juman?» Ii ka a jabi: «Kunun tele tala a ra tamin waati kelen jɔɔnna a fari sumara.» **53** A fa hankili bilara ko Isa ka kuma fo a ye waati wo le la ko: «I dence ra kendeya.» Nɔmɔɔ a lara Isa la, a ni a denbaya bee. **54** Nba, Isa ka tɔomasere kabannako filana wo ke Kalile a bo ko ro Jude.

5 Wo ko rɔ, Isa wara Jerusalemu Yahudiya la sali lon. 2 Jerusalemu dondiya yɔrɔ wo tɔɔ le ko Saa Donda, yɔrɔ wo tɔrɔfɛ, ji lamara diya do ye ye. Gba safa loolu fanan ye ji lamara diya tɔrɔfɛ. Heburuili ye a kilila Betesda. 3 Gba wo korɔ jankarɔtoilu siyaman lani ye, ja fuyen wo, a ni menilu fari fankelen faani ma, a ni korɔngbɔya jankarɔto fanan. 5 Cɛɛ do tere ye ye, men da san bisawa ni san sɛ ke jankarɔ do rɔ. 6 Isa ka a lani yen. A ka a lon ko cɛɛ ma kɛndɛ kebi waati jan. A ka a majinininka ko: «I ye a fɛ ka kɛndɛya wa?» 7 A ka Isa jabi: «N maari, mɔɔ tɛ n bolo ka n najii ji rɔ ji lamaa tuma. N wa ke wala ji ma, do ri jii ji rɔ n jɛ.» 8 Isa ka a jabi: «I lawuli! I ni la deɓe ta ka i taama.» 9 I korokorɔ cɛɛ kɛndɛyara. A ka a la deɓe ta ka a taama. (Ko wo kɛra Nɔɔ lon de rɔ.) 10 Wo rɔ, Yahudiyailu la jɛmɔɔilu ka a fɔ cɛɛ ye ko: «Bi le Nɔɔ lon di! Ka a ben sariya ma, i kana i la deɓe ta i bolo ten.» 11 A ka ii jabi: «Men ka n nakɛndɛya, a ka a fɔ n ye ko: I la deɓe ta, ka i taama.» 12 Mɔɔ woilu ka a majinininka ko: «Cɛɛ yon ka a fɔ i ye ko: I la deɓe ta, ka i taama?» 13 Kɔni cɛɛ mɛn nakɛndɛyara, wo ma a lakɛndɛyaba tɔɔ lon. Isa tun da tunun a ma ye, baa jama tɛrɛ ka siya. 14 Ko fɛ, Isa ka cɛɛ wo yen Allabatobonba kɔndɔ ka a fɔ a ye ko: «I ja lɔ! I ra lakɛndɛya sisen. I ye hake ke boloka fewu, sa ko gbɛrɛ kana i sɔrɔn, mɛn ka juu ka tamin jankarɔ wo kan.» 15 Cɛɛ wo bɔra ye ka wa a fɔ Yahudiyailu la jɛmɔɔilu ye ko Isa le ka a lakɛndɛya. 16 Wo le rɔ, ii wulira Isa tɔrɔla, baa a darini tɛrɛ ko su woilu kɛla Nɔɔ lon. 17 Kɔni Isa ka a fɔ ii ye ko: «N Fa ye baarala, haan sisen. N fanan ye baarala.» 18 Jabili wo kosɔn, Yahudiyailu la jɛmɔɔilu ka kɛ Isa faa ja ninin di ka tamin fɔlɔma kan. Baa ii ka a fɔ ko a ma Nɔɔ lon bonya, ka a la wo kan fanan, a ka Alla kili ko a Fa, ka a jɛrɛ rakanya Alla ma. 19 Isa ka ii jabi: «N ye tujɔ le fɔla ai ye: Dɛncɛ ti se fosi kɛla a jɛrɛ ye. A ye Fa yenna mɛn kɛla a fanan ye wo la jɔɔn kɛla. Fa ye mɛn kɛla a Dɛncɛ fanan ye wo kɛla. 20 Fa Dɛncɛ duman a ye. A ye fen bɛɛ ja yirakala a la, a ye mɛn kɛla. A ye ko bailu yirakala a la mɛn di ai kabannakoya. 21 Baa Fa ri sayabato lawuli, ka penemaya di ii ma ja mɛn ma, wo ja kɛlen ma Dɛncɛ ye a fɛ ka penemaya di menilu ma, a ri wo di woilu ma. 22 Fa tɛ mɔɔ si kiti tɛɛla, kɔni a ra kiti bɛɛ to a Dɛncɛ bolo, 23 sa mɔɔ bɛɛ ri Dɛncɛ wo bonya ikomin ii ye a Fa bonyala ja mɛn ma. Mɛn ma sɔn ka Dɛncɛ wo bonya, wo tii tɛ a Fa fanan bonyala, mɛn ka Dɛncɛ kɛlaya kɔnin.» 24 «N ye tujɔ le fɔla ai ye: ni mɔɔ ka n na kumakan namɛn, ka

lemeniya n kɛlayaba ma, wo tii ra penemaya banbali sɔrɔn. Kiti ti belɔ wo tii kan, kɔni a ra bɔ sayɔ rɔ ka don penemaya rɔ. (aiōnios g166) 25 N ye tujɔ le fɔla ai ye: waati ra se sisen sayabatoilu ri Alla la Dɛncɛ la kumakan namɛn, a ni menilu ka a kumakan namɛn woilu ri to penemaya rɔ. 26 Baa Fa wo ye penemaya tii ri ja mɛn ma, a ra a Dɛncɛ kɛ penemaya tii ri ja kɛlen wo ma. 27 A ka kiti tɛɛ saratii di a Dɛncɛ ma, baa alɛ le Mɔɔ Dɛncɛ ri. 28 «Wo kana ai kabannakoya a la ko wo bɛɛ rɔ. Waati ye nala, sayabato mɛn bɛɛ ye kaburu kɔndɔ, wo bɛɛ ri Mɔɔ Dɛncɛ kumakan namɛn. 29 Ii bɛɛ ri wuli ka bɔ kaburu kɔndɔ. Menilu ka kɔnuma kɛ, woilu ri ii wuli ka bɔ sayɔ rɔ ka penemaya banbali sɔrɔn. Menilu ka kojuu kɛ, woilu ri bɔ kaburu rɔ ka wa kiti diya. Kiti ri be ii kan. 30 «N ti se fosi kɛla n jɛrɛ ye. N Fa ye mɛn fɔla n ye, n ye kiti tɛɛla ka bɛn wo le ma. N ye kiti wo tɛɛla tɛlen de rɔ. Nba n ti ko kɛla mɛn duman n jɛrɛ ye, kɔni mɛn ka n kɛlaya n ye wo sawo le kɛla. 31 Ni n ye n jɛrɛ la sɛrɛya le ri, n ye mɛn fɔla wo tɛ jatɛla foyi ri. 32 Kɔni, dogbɛrɛ ye n na sɛrɛya ri, n ka a lon ko a ye sɛrɛya mɛn bɔla, wo ye tujɔ le ri. 33 Ai ka kɛlaya lawa Yaya ma, a ni a ka mɛn sɛrɛya ii ma, wo ye tujɔ le ri. 34 (Nde mako sa mɔɔ la ka kɛ n na sɛrɛya ri, kɔni n ye wo fɔla ka bɛn ai la kisi ko le ma.) 35 Yaya tɛrɛ ye le ikomin fitina na mɛlenni, ka kɛnɛya labɔ. Ai sɔnda ka sɛwa a la kɛnɛya waati kundunni wo la. 36 «Kɔni sɛrɛya gbɛrɛ ye nde bolo mɛn ka bon ka tamin Yaya ta la. Nba, baara mɛn donda n bolo n Fa bolo ko ka a kɛ, n na baara wo le ye n na sɛrɛya ri. Wo le ye yirakala ko n Fa le ka n nana. 37 N Fa mɛn ka n nana, wo fanan ye n na sɛrɛya le ri, kɔni ai tolo ma a la kumakan namɛn fɔlɔ fewu. Ai ja ma a jɔkɔrɔla yɛn fɔlɔ fewu. 38 Ai jusukun ma sɔn a la kuma ma, baa a ka mɛn kɛlaya, ai ma lemeniya wo ma. 39 Ai ye kitabu seniman karanna ka ai miri ko ai ri penemaya banbali sɔrɔn kuma wo rɔ. Kitabu seniman de ye n na sɛrɛya ri, (aiōnios g166) 40 kɔni ai sa a fɛ ka na n ma ka penemaya sɔrɔn. 41 «N ti natala mɔɔilu ko menilu ye n tɔɔ juma fɔla, 42 kɔni n ka ai bɛɛ lon, ko Alla la kanintɛya tɛ ai jusu rɔ. 43 N da na n Fa tɔɔ rɔ, kɔni ai ti sɔnna n damirala. Ni mɔɔ gbɛrɛ nara a jɛrɛ tɔɔ rɔ, ai ri wo ramira. 44 Ka i jɔɔn tando, wo le duman ai ye. Kɔni tandoli mɛn di sɔrɔn Alla kɛlen pɛ fɛ, ai tɛ wo jininna. Ai ri se lemeniyala wo rɔ di? 45 «Ai kana imiri ko nde ri ai tɔɔ la a la n Fa jɔkɔrɔ. Ai bɛɛ la landaja ye Musa mɛn dɔ, wo le ri ai tɔɔ la a la. 46 Ni ai lara Musa la, ai tun di la nde fanan na, baa Musa ka

n na ko sebe a la kitabu kōndō. 47 Kōni Musa ka men sebe, ai ma la wo la. Awa ai ri se lala n na kumakan wo la wo rō wa?»

6 Wo taminnin kō rō, Isa wara Kalile Dala kō ma. (Do ye dala wo kilila fanan ko Tiberiyasi Dala.) 2 Jama ba tere ye a kōfē, baa mōo woilu ka a la tōomasere kabannako yen, a ka men ke ka jankarōtoilu lakendeya. 3 Isa ni a karandenilu yelera koyinke do kan ka i sii ye. 4 Yahudiya la Taminkunna sali ra sudunya. 5 Isa ka a jākārōta ka jama natōla yen a ma. A ka Filipe majininka ko: «An di se buru santa sārōnna mi, jama ba jin di men dōon?» 6 Isa ka wo fō Filipe dakarōbo kan de ma. Ni wo tē kōnin, a ka a lōn a ye men kela. 7 Filipe ka a jabi: «Hali ni wodi gbanan kēmē fila ye an bolo, wo ti se buru sankō bōla, bēe ri buru kunkundun sārōnna men dō.» 8 Isa la karanden men tōo ko Andere, Simōn Piyeri dōoce kōnin, wo ka a fō Isa ye ko: 9 «Kanberen do ye yan, hori burukala loolu ye a bolo a ni jēe kala fila, kōni wo ri se kela nfen di jama ba jin dō?» 10 Isa ka a fō ko: «Jama bēe lasii.» (Bin merenin siyaman ba le tere yōrō wo rō.) Mōoilu ka i sii bin merenin dō. Fō diya ii tere ri cēe waa loolu bō. 11 Wo rō, Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye ka a ratala jama la, bēe men siini tere ye. A ka jēe fanan datala ja kelen wo le ma. Mōoilu bēe ka buru ni jēe dōon ka wasa. 12 Ii ka dōonnin kē ka fa tuma men na, Isa ka a fō a la karandenilu ye ko: «Ai ye kunkundun tō bēe ta, sa foyi kana tijan.» 13 Isa la karandenilu ka hori buru tō bēe matōmō ka a kē see tan ni fila kōndō. 14 Ii ka Isa la tōomasere kabannako yen a banni men kela, mōoilu tere ye fōla ko: «Tupja le. Alla la Nabijuma le, men na ko fōni ko a natō dunupja rō.» 15 Wo rō, ikomin Isa ka a lōn ko ii nala a tala fanka la le ka a kē mansa ri, a ka a mase ii la ka wa koyinke kan, a kelen pe. 16 Wura donni, Isa la karandenilu wara dala kannā. 17 Ii yelera kulun kōndō ka wa Kaperinahumu fan fē, dala fan kelen ma. Su kora, kōni Isa ma na fōlō. 18 Fōjō ba ka ji wunwan bake i jōon kan. 19 Ka a tēren Isa la karandenilu tere ra kilo loolu jōon kē kulun kōndō ji kan, waati wo la ii ka Isa natōla yen, a ye taamala dala ji kan, ka a madon ii la kulun na. Karanden bēe silanda. 20 Kōni Isa ka a fō ii ye ko: «Nde le. Ai kana silan.» 21 Ii tere ye a fē ka a don ii la kulun kōndō. Wo rō sisen kulun sera ii lōo diya, ii tere ye wala yōrō men dō. 22 Jama ba tora dala fan kelen ma. Wo duu sa gbēni, mōoilu ka a yen ko kulun kelen pe

le wara. Ii ka a lōn ko Isa ma ye le kulun kōndō a la karandenilu tōrōfē. A la karandenilu gbansan bōra. 23 Kōni, kulun gbere nara men bōni Tiberiyasi so kōndō. Isa ka baraka bila Alla ye ka buru di mōoilu ma yōrō men, kulun woilu lōni tere yōrō wo kōrō ye. 24 Jama ka a jayen tuma men na ko Isa ni a la karandenilu tē ye butun, ii jere donda kulun woilu kōndō ka wa Isa jinin diya Kaperinahumu. 25 Mōoilu wara Isa tēren dala fan kelen ma ka a majininka ko: «Karanmōo, i seni yan waati juman na?» 26 Isa ka ii jabi: «N ye tupja le fōla ai ye: n ka tōomasere kabannakoma menilu kē ai jākārō, ai tē n majininna woilu kosōn de. Ai ye n majininna ka a masōron ai ka buru dōon fōo ka wasa. 27 Nba, ai kana baara kē dōonninta men ye banna, kōni ai ye baara dōonninta men ye mēnna a ni men di jenemaya banbali di ai ma. Damununta wo, Mōo Dence ye a dila ai ma, baa Fa Alla ka a la janōo kē a Dence kan.» (aiōnios g166) 28 Wo rō ii ka Isa majininka ko: «An ye baara su juman de kela men duman Alla ye?» 29 Isa ka a fō ko: «Alla ka men kelaya, ai ye lemeniya wo ma. Alla ye a fē ai ye baara men kē, wo le wo ri.» 30 Awa, ii ka a fō ko: «Ile don, i ri tōomasere kabannakoma juman de kē, sa an di wo yen ka la i la kuma la? I ri nfen de kē? 31 Wula kōndō, an burujuilu ka mana dōon, ikomin a sebeni kitabu seniman kōndō ko: «A ka dōonninta di ii ma, men bōni sankolo rō.» 32 Isa ka a fō ii ye ko: «N ye tupja le fōla ai ye: ko Musa ma buru wo di ai ma men bōni sankolo rō, kōni n Fa le ye buru bere bere dila ai ma men bōni sankolo rō. 33 Baa Alla la buru ye men ye bōla sankolo rō ka jenemaya banbali dila dunupja ma.» 34 Wo rō ii ka a fō Isa ye ko: «Maari, buru wo di an ma waati bēe.» 35 Isa ka a fō ii ye ko: «N ye jenemaya buru le ri. Ni mōo men ka n na sila taama ka bila n kō, kōnkō ti wo mirala habadan. Ni a lemeniyara n ma ji lōo tē a mirala habadan! 36 Kōni n da kuma wo fō ai ye ko ai ra n yen ai ja la hali wo rō ai ma lemeniya n ma. 37 N Fa ka mōo mōo di n ma, a bēe ri na n ma, ni men nara n ma, n ti wo labōla kōma muume. 38 Baa n ma jii ka bō sankolo rō n jere sawo kē kanma, fō n kelayaba sawo. 39 Men ka n nana wo le sawo ye jin di, ko n ti bōnōla mōo mōo rō a ka men di n ma, kōni n di bēe lawuli saya rō lon naban. 40 N Fa sawo le jin di: ko mōo mōo wa Dence yen ka lemeniya a ma, wo ri jenemaya banbali sārōn. Dunupja laban lon wa se, n di a lawuli saya rō.» (aiōnios g166) 41 Yahudiya ilu ka Isa mafō damira ka a masōron a ka a fō ko: «N ye buru le ri men jiini ka

bɔ sankolo rɔ.» 42 Ii ka a fɔ ko: «Yusufu dence Isa le tɛ jɛn di wa? An ka a fa lɔn, an ka a na fanan lɔn. A ri se a fɔla di, ko: «n bɔni sankolo rɔ?» 43 Isa ka ii jabi: «Ai kana dakɔrɔ kuma si kɛ, i jɔɔn tema. 44 N Fa mɛn ka n nana, mɔɔ si ti se nala n ma fɔ n Fa wa a masɔmɔn ka a lana n ma. Nde, dunɔɔna laban lon wa se, n di a lawuli saya rɔ. 45 Nabijumailu ka mɛn sɛbɛ wo le jɛn di: «Alla ye adamaden bɛɛ karanna.» Mɔɔ mɛnilu wa ii tolo malɔ n Fa la ka sɔn a la karan ma, wo bɛɛ ri na n ma. 46 Mɔɔ si ti n Fa yenna, fɔ mɛn bɔni Alla jɛrɛ rɔ. Wo ra n Fa yɛn. 47 «N ye tɔɔna le fɔla ai yɛ: mɔɔ mɛn lɛmɛniyani n ma, wo ra jɛnemaya banbali sɔrɔn. (aiɔnios g166) 48 N ye jɛnemaya buru le ri. 49 Wula kɔndɔ, ai burujuilu ka mana dɔɔn ka sa. 50 Kɔni, ni mɔɔ mɛn ka buru dɔɔn mɛn jiini ka bɔ sankolo rɔ, wo ti faala. 51 Nde le ye buru ri, mɛn ye jɛnemaya dila mɔɔilu ma, mɛn jiini ka bɔ sankolo rɔ. Ni mɔɔ mɛn ka wo dɔɔn, wo ri to jɛnemaya rɔ kadawu. N di buru mɛn di, wo ye n jɛrɛ fari sobo le ri. N di wo di, sa dunɔɔna mɔɔilu ri jɛnemaya sɔrɔn.» (aiɔn g165) 52 Wo rɔ Yahudiya ilu ka i jɔɔn masɔsɔ. Ii ka a fɔ ko: «Cɛɛ jɛn di se a faribanku donna an bolo di ka a dɔɔn?» 53 Isa ka a fɔ ii yɛ ko: «N ye tɔɔna le fɔla ai yɛ: ni ai ma Mɔɔ Dence faribanku dɔɔn ka a jeli min, ai tɛ jɛnemaya sɔrɔnna. 54 Ni mɛn ka n faribanku dɔɔn a ni ka n jeli min, jɛnemaya banbali ye wo bolo. Ko nde, dunɔɔna laban wa se, ri a lawuli saya rɔ. (aiɔnios g166) 55 N faribanku ye buru bɛrɛ le ri a ni n jeli ye minni fɛn bɛrɛ le ri. 56 Ni mɔɔ mɛn ka n fari sobo dɔɔn a ni ka n jeli min, wo tii ri to n bolo, n di to wo tii bolo. 57 N Fa mɛn ka n kɛla, a ye jɛnemaya rɔ, n fanan ye jɛnemaya rɔ n Fa wo le kɔsɔn. Wo ye n jɛn kɛlen wo le ma, ni mɛn ka n dɔɔn wo ri to jɛnemaya rɔ n kɔsɔn. 58 Buru mɛn jiini ka bɔ sankolo rɔ, wo le jɛn di. A ni buru do ma fɛn kɛlen di, ai benbailu ka buru mɛn dɔɔn kɔnin. Ii ka a dɔɔn ka sa, kɔni ni mɔɔ mɛn ka buru jɛn dɔɔn, wo ye tola jɛnemaya banbali le rɔ.» (aiɔn g165) 59 Isa ka kuma wo bɛɛ fɔ ka mɔɔilu karan Kaperinahumu salibon de kɔndɔ. 60 Nba, tuma wo le rɔ Isa la karanden siyaman tɛrɛ ye kuma wo menna tuma mɛn na, ii tɛrɛ ye fɔla ko: «A la kuma ka gbɛlɛ ka a lamen. Yon di se wo lalɔnna?» 61 Isa tɛrɛ ye a kalama ko a la karandenilu ye a mafɔla ii dakɔrɔ kuma ko. A tɛrɛ ye kuma mɛn fɔla, Isa ka ii majɛnininka kuma wo ma ko: «Kuma jɛn de gbani ai la wa? 62 A ye di? Ni ai ka Mɔɔ Dence yeletɔla yɛn ka wa a bɔ yɔrɔ kɔrɔ rɔ don? 63 Nii de ye jɛnemaya dila mɔɔilu

ma, faribanku ti se foyi kɛla. N da kuma mɛnilu fɔ ai yɛ, mɔɔilu ye Alla Nii ni jɛnemaya sɔrɔnna woilu le fɛ. 64 Kɔni mɔɔ doilu ye ai tɛma yan mɛn lɛmɛniyani tɛ.» Nba, Isa ka a lɔn kɛbi a damira waati ko mɛnilu lɛmɛniyani tɛ a ma, a ni mɛn ye wala a janfa la. 65 Isa ka do la a la kuma kan ikɔ tuunni ko: «Wo le kɔsɔn, n ka a fɔ ai ye ko mɔɔ si tɛ se sɔnna n ma, ni n Fa ma wo se di a ma.» 66 Ka a tɛrɛn wo lon, a la karanden siyaman ba bɔra a kɔ, ii ma bila Isa kɔfɛ butun. 67 Wo rɔ Isa kumara a la karanden mɔɔ tan ni fila ye ko: «Ai lɔɔ ye ai la, ai fanan ye wa?» 68 Simɔn Piyɛri ka a jabi: «Maari, an di wa yon kɔ? Jɛnemaya banbali kumailu ye ile bolo. (aiɔnios g166) 69 An da lɛmɛniya a ni an ka a lɔn ko i kɛlen de Mɔɔ Seniman mɛn bɔni Alla rɔ.» 70 Isa ka a jabi: «Nde le ma ai mɔɔ tan ni fila suwandi wa? Kɔni mɔɔ kɛlen ye ai rɔ, mɛn ye Setana ta ri.» 71 Isa kan tɛrɛ ye Judasi le ma, ni a ye Simɔn Sikariyɔti dence ri. Judasi tɛrɛ ye Isa la karanden tan ni fila do le ri, mɛn ketɔ Isa janfala ka a don mɔɔ juuilu bolo.

7 Wo taminnin kɔ, Isa tɛrɛ ye mataamala Kalile yɔrɔ bɛɛ rɔ. A tɛrɛ sa a fɛ ka wa Jude ka a masɔrɔn Yahudiya jɛmɔɔilu tɛrɛ ye a fɛ ka a faa. 2 Yahudiya ilu la Faaninbon sali tun da sudunya. 3 Isa dɔɔcɛilu ka kuma a ye ko: «I ye bɔ yan ka wa Jude mara rɔ, kɔsa i la karandenilu bɛɛ ri a mafɛnɛ i ye ko mɛnilu kɛla. 4 Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ a tɔɔ ye bɔ, wo tii tɛ a la kɛwaliilu kɛla dokon dɔ. Ni i ye kɛwali bailu kɛla, i ye wa wo rɔ, ka i jɛrɛ yiraka dunɔɔna bɛɛ la.» 5 Hali Isa dɔɔcɛilu ma lɛmɛniya a ma. 6 Wo rɔ, Isa ka ii jabi: «Nde la waati ma se fɔlɔ. Ai kɔnin, waati bɛɛ ka jɛn ai ma. 7 Ai ti se gboyala dunɔɔna ye. Nde gboyara dunɔɔna ye ka a masɔrɔn n ye sɛrɛya bola ko ii la kɛwaliilu ka juu. 8 Ai ye wa sali rɔ. Nde ti wala sali jɛn dɔ ka a masɔrɔn nde la waati ma se fɔlɔ.» 9 Isa ban kɔ rɔ wo fɔla a dɔɔcɛilu ye, a tora Kalile. 10 A dɔɔcɛilu wani kɔ sali rɔ, Isa fanan wara. Kɔni a ma wa mɔɔilu jana, a ka a dokon de ka wa. 11 Sali waati wo rɔ Yahudiya ilu la jɛmɔɔilu tɛrɛ ye Isa lapɛninna. Ii ka majɛnininkali kɛ ko: «A ye mi?» 12 Jama wo rɔ mɔɔilu tɛrɛ ye i jɔɔn masɔsɔla bakɛ a la ko rɔ. Doilu tɛrɛ ye a fɔla ko: «Cɛɛ wo ka jɛn.» Dogbɛrɛ tɛrɛ ye a fɔla ko: «A ye mɔɔilu manɛɛnna.» 13 Kɔni mɔɔ si ma foyi fɔ Isa la ko rɔ gbɛ rɔ, baa ii silanni tɛrɛ Yahudiya ilu la jɛmɔɔilu ye. 14 Sali lon tala tuma la, Isa wara Allabatobonba jɛn kɔndɔ ka wa mɔɔilu karan damira. 15 Yahudiya ilu la jɛmɔɔilu kabannakoyara. Ii ka a fɔ ko: «Cɛɛ jɛn ka lɔnnin jɛn sɔrɔn mi tɛn, ka

a teren a ma karan foyi ke?» **16** Isa ka ii jabi: «N na karan ma bo n jere ro. A boni n kelayaba le ro. **17** Ni moo men ye a fe ka Alla sawo ke, a ri a lon ni n ye mooilu karanna men na wo boni Alla le ro, wala n ye kuma men folo na boni nde le ro. **18** Moo men ye kumala a jere too ro, wo ye a fe mooilu ye a bonya, koni moo men ye a fe mooilu ye a kelayaba bonya, wo ye tujatii le ri. Wuya si te a la ko ro. **19** Musa le ka sariya di ai ma, wo te? Koni ai si ti sariya wo bonyala. Wo ro, nfenna ai ye n na jininna ka n faa?» **20** Jama ka Isa jabi: «Jina le i fe. Yon de ye i lapininna ko ka i faa?» **21** Isa ka ii jabi: «N da kabannako kelen pe le ke, wo ro ai bee ra ai kabannakoya. **22** Ai ja lo. Musa ka faaninta sariya fo ai ye. (Koni faaninta ko ma bo Musa ro. A bora an benbailu le ro.) Wo bee ni a ta, hali Njono lon ai ri ai denceilu la faaninta ke. **23** Njono lon ai ri se ai dence la faaninta kela kosa Musa la sariya kana tipan. Nde, Njono lon kondoo, nde ka moo kelen nakendeya fefe, wo sababu la ai muruntini n kanma. Nfenna ko ro? **24** Ai kana kiti tee ai ja ka men doron yen, koni ai ye kiti tee telen na.» **25** Mooilu do men siini Jerusalemu ka a fo ko: «An na jamanatiilu ye cee men najininna ko ka a faa, ale le jin di wa? **26** Ai ja lo! A ye kumala gbe ro, a ni moo si ti kumala ale ma. An na jamanatiilu ye a lonna fewu ko Moo Nenematomonin de ye wa? **27** Koni, cee jin, an ka a lon ko a ye bola men. Moo Nenematomonin wa na moo si ma a lon a ye bola yoro men do.» **28** Nba, ka Isa to mooilu karanna Allabatobonba jin kondoo, a ka a kan ba labo ko: «Ai ka n lon, ai ka n bo yoro fanan lon. Tujia wo ro. Koni n ma na n jere ma. Men ka n kelaya, wo le tujatii ri. Ai ma a lon. **29** Koni nde ka a lon, baa n boni ale le ro, a ni ale ka n kelaya.» **30** Awa jama wo tere ye Isa jininna ka a lalo, koni moo si ma se ka a lalo ka a masoron a la waati tere ma se folo. **31** Jama ba woilu tema moo siyaman tere lemeniyani a ma. Ii ka a fo ko: «Ni Moo Nenematomonin wa na, a ri toomasere kabannakoilu ke ka tamin cee jin ta wa?» **32** Farisilu tere ye menna jama ye kuma men folo Isa ma, ii dakoro. Wo ro, Sarakalasela kuntiilu a ni Farisilu ka Allabatobonba konogbenna doilu lawa Isa mira kanma. **33** Isa ka a fo a ye ko: «N di to ai fe waati dando, wo wa ban men ka n kelaya ai ma n di n kose a ma. **34** N wa wa, ai ri n jinin ka kaja. Ai tena n yenna. Baa n di ke yoro men do, ai te se wala ye.» **35** Wo ro, Yahudiyailu ka a majininka ko: «A wato mi? A wato yoro men do, an te a terenna yoro men do? A ye wala

Yahudiyailu wara le men ni Kirekikailu basannin i jooonna wa? A ye di? A ri Kirekikailu karan wa? **36** A ka a fo an ye ko: «Ai ye n najinin koni ai ti n soronna. Ai ti se wala n ye wala yoro men do.» A la kuma wo koro ye nfen di?» **37** Sali lon naban, wo ye lon ba le ri. Wo lon Isa ka i wuli ka kuma ka a kan mayele bake: «Ni ji loo ye men na a ye na n ma ka a min. **38** Menilu lemeniyara n ma, «ba ji le ye woyenna wo jusukun na ka jenemaya di wo moo ma, » ikomin a sebeni Alla la kuma ro.» **39** Isa kan tere Nii Seniman de ma, men dito Isa lemeniyailu ma. Wo tuma Nii Seniman tun ma di folo, baa Isa tun ma layele sankolo ro folo, ka gbiliya soron. **40** Mooilu ka Isa kumakan namen ka a fo ko: «Tujia le, jin ye Nabijuma de ri.» **41** Doilu gbere tere ye folo ko: «A ye Moo Nenematomonin de ri!» Koni dogbere tere ye folo ko: «Moo Nenematomonin di se bola Kalile di? **42** Nba, a sebeni Kitabu Seniman kondoo ko: Moo Nenematomonin di bo Mansa Dawuda la denbaya le ro. Moo Nenematomonin di bo Betilehemu, Mansa Dawuda la so kondoo.» **43** Jama ka fara Isa ko koson. **44** Doilu tere ye a fe ka a lalo, koni moo si ma se ka a lalo. **45** Allabatobonba konogbenna, ii nara sarakalasela kuntiilu torofe a ni Farisilu. Woilu ka ii majininka ko: «Nfenna ai ma na Isa ri?» **46** Allabatobonba konogbennailu ka a jabi: «Moo si ma se kumala ikomin cee jin ja men!» **47** Farisilu ka ii jabi: «Aile fanan manennin di? **48** A ye di? An na dina kuntii doilu ra lemeniya a ma wa, wala Farisi doilu? **49** Koni jama jin, men ma an na sariya lon, ii ye moo dankannin de ri!» **50** Nikodemu, men wara ka Isa teren waati taminnin, wo jere le Farisi le ri. Wo ka a fo ko: **51** «Ka a ben an na sariya ma, an kana kiti labe moo si kan foo an wa an tolo malo a la ka a lon a ye ko men kela. Ko wo te wa?» **52** Koni dogbereilu ka a jabi: «Ile fanan ye bola Kalile le? I ye Kitabu Seniman karan ka a lon ko: Nabijuma ti se nala Kalile.» **53** Wo tamin, moo bee wara a la bon na.

8 Koni Isa wara Olibiye koyinke kan. **2** Wo duusa gbe sooma da la, a ka a kose Allabatobonba jin kondoo iko tuunni. Jama ba nara a ma. A ka a sii ka ii karan damira. **3** Sariya karanmooilu a ni Farisilu nara muso do ri, ko wo ra mira kaninke diya. Ii ka a lalo bee jakoro **4** ka a fo Isa ye ko: «Karanmoo, muso jin da mira kaninke diya. **5** Nabi Musa la sariya ka an jamari ko: an ye muso su wo kaba labon ka faa. Koni, ile ko di?» **6** Ii ka wo fo kosa ii di fere soron ka too la a la. Koni Isa ka majii ii koro ka sebeli ke a bolokoinin na

duu ma. 7 Ii ka jininkali lawara, tuma men na, Isa ka i wuli ka a lo ka a fo ii ye ko: «Ii tema yan ni hake ti men ma wo tii folo ye kaba fili a ma.» 8 Wo ro a ka a majii kokura ka sebali ke duu ma fanan. 9 Ii ka kuma wo men tuma men na, ii ka ii kelen kelen wa damira. Men ka koro ii bee ri wo folo ka wa damira, haan muso wo kelen pe loni tora Isa jakoro ye. 10 Wo ro a ka a fo a ye ko: «Muso, jama wo ye mi? Moo ma i jalaki?» 11 Muso ka a fo a ye ko: «Moo si, n maari.» Wo ro Isa ka a fo a ye ko: «N fanan ti kiti labela i kan. I ye wa ka hake boloka butun.» 12 Isa ka kuma kura damira jama ye ka a fo ko: «Nde ye dunuja kenebolan de ri. Men wa bila n ko wo tii ti taamala dibi ro, koni a ri dunujaratete keneya ro.» 13 Farisilu ka a fo a ye ko: «I ra ke i jere sere ri; i la sereya te tujna de.» 14 Isa ka ii jabi: «Hali ni n wa ke n jere sere di, n na sereya ye tujna le, baa n ka a lon n boni yoro men do a ni n wato yoro men do. Koni ai ma a lon n boni yoro men do a ni n wato yoro men do. 15 Ai ye kiti teela ka ben mooilu la sila ma; nde ti moo si kiti teela. 16 Koni, ni n ka kiti be moo do kan, jo ye kiti wo fe, baa n kelen te wo teela, Fa men ka n nana wo ye n torofe. 17 A sebani ai la sariya kondoko ni moo fila ka sereya kelen bo, wo la sereya ye tujna le ri. 18 N ye n jere la sereya bola; Fa men fanan ka n kelaya, wo ye n na sereya bola.» 19 Ii ka a mapininka ko: «I Fa ye mi?» Isa ka ii jabi: «Ai ma nde lon walama n Fa. Ni ai ka n lon ai ri n Fa fanan lon.» 20 Isa ka a la kuma wo lase Allabatobonba jin kondoko, yoro wo ye kankira sii diya le ri moo ri wodi ja di Alla ma yoro men do. Moo si ma se a mirala baa a la waati tere ma se folo. 21 Isa ka a fo ii ye fanan ko: «N wato le. Ai ri n ninin, koni ai ri faa ai la julumun do. Ai ti se wala n ye wala yoro men do.» 22 Yahudiayilu ka a fo i jooon ye ko: «A ri a jere faa wa? Baa a ye a folo ko: «Ai ti se wala n ye wala yoro men do.»» 23 Isa ka ii jabi: «Ai boni duuma, nde boni sanma. Ai ye dunuja ta le ri, koni nde te dunuja ta le ri. 24 Wo le n ye a folo ko ai ri faa ai la julumun do. Baa ai ri faa ai la julumun do ni ai ma la a la ko: men ye ye, nde le wo ri.» 25 Ii ka a mapininka ko: «I ye yon di?» Isa ka ii jabi: «Men n ka a fo ai ye kebi damira waati. 26 N da kuma siyaman ba le fo ai ye ai la kiti ko ro. Koni n Fa men ka n kelaya ye tujnati ri. N ka men men ale la, n ye wo doron de folo dunuja ye.» 27 Ii ma a lon ko a ye kumala a Fa la ko le ro. 28 Awa Isa ka a fo ii ye ko: «Ai wa Moo Dence korota san ma tuma men na, ai ri a lon ko men ye ye, ko nde le wo ri. Ai ri a lon fanan ko n te foyi kela n

jere ma. N te foyi folo, fo n Fa ka n karan menilu la doron. 29 Men ka n kelaya, a ye n fe waati bee ro. A ma n kelen bila, ka a masoron n ye ko men kela waati bee, wo duman a ye.» 30 A tere ye kumala waati men do, moo siyaman tere ye lemeniyala a ma. 31 Wo ro, Isa ka a fo Yahudiayilu ye menilu lemeniyara a ma ko: «Ni ai ye tola landaja ro n na kuma ro, wo gbenin de ai ye n na karanden de ri; 32 wo ro ai ri tujna lon, tujna fanan di ai kanhoroja.» 33 Ii ka a jabi: «An ye Iburahima bonson de ri; an ma ke moo si la jon de fefe! Nfenna i don ye a folo ko: «Ai ri kanhoroja?»» 34 Isa ka ii jabi: «N ye tujna le folo ai ye: moo moo wa julumun ko ii ye julumun na jon de ri. 35 Jon ti ke denbaya moo ri; koni dence ye denbaya ro waati bee. (aiōn g165) 36 Ni Moo Dence ka ai kanhoroja wo gbenin de ai ra horoja de. 37 N ka a lon ko ai ye Iburahima bonson de ri. Koni ai ye fere jininna ka n faa, ka a masoron ai bannin n kumakan do. 38 Nde ye kumala n Fa ka men yiraka n na, koni ai ka men men ai fa la, ai ye wo le kela.» 39 Ii ka a jabi: «An fa ye Iburahima le ri.» Isa ka ii jabi: «Ni ai ye Iburahima la den de ri, ai ri a ke iko Iburahima ka a ke ja men ma. 40 Koni sisen ai ye fere jininna ka n faa. Nde adamaden men ka tujna fo ai ye n ka men namen Alla la. Konin, ai ye men kela Iburahima ma wo su ke! 41 Ai ye men kela ai fa ka wo le ke.» Ii ka a fo Isa ye ko: «An ti jooon moo den di. Fa kelen pe le ye an na, ni wo ye Alla ri.» 42 Isa ka ii jabi: «Ni Alla ye ai Fa jere jere le ri, nde ri diya ai ye, baa n boni Alla le ro. N ma na n na jere la ko ro, koni ale ka n kelaya. 43 Nfenna aile te n payenna n ye men folo ai ye? Ai te wo payenna ka a masoron, ai ti se n na kumakan mirala. 44 Ai fa le Ibulusa ri. Ai ye a fe ka men ke, wo le duman ai fa ye. A tere ye moo faala le ri kebi a damira waati. A ti tujna lamara la, ka a masoron tujna te a la ko ro. A wa wuya fo tuma men na, wo boni a danya le ro, ka a masoron a ye wuyafola a ni a ye wuyailu fa le ri. 45 Koni, nde ye tujna folo ai ye, wo le ro ai lani te n na. 46 Yon ye ai tema yan men di se a yirakala ko julumun ye nde ma? Ni n ye tujna folo ai ye, nfenna ai lani te n na? 47 Men ye Alla fe, wo ye a tolo malola Alla la kuma la. Ai te ai tolo malola baa ai te Alla fe.» 48 Yahudiayilu ka Isa jabi: «An jo ye a ro ka a fo ko ile ye Samarika le ri wa? Ko jina ye i fe wa?» 49 Isa ka ii jabi: «Jina ti n fe. N ye n Fa le bonyala, koni aile ka n kunnajii. 50 Nde te n jere la gbiliya jininna. Koni dogbere ye nde la gbiliya jininna, a ni a ye mooilu la kiti teela. 51 N ye tujna le folo ai ye: men wa n kumakan nabato wo ti

faala habadan.» (aiōn g165) 52 Yahudiyailu ka a fō a ye ko: «Sisen an ka a lōn ko jina ye i fē. Iburahima ra faa, nabiiu ra faa. I kōnin, i ye a fōla ko: «Ni mōo mōo ka n kumakan namēn ka a mira, wo tii ti saya nenela fefel!» (aiōn g165) 53 I mirini ko i ka bon an benba Iburahima ri men da faa? Nabijumailu fanan sara. I jere kela yon di?» 54 Isa ka ii jabi: «Ni n ka n jere gbiliya, n na gbiliya ti foyi ri. Men ye n gbiliyala, wo le n Fa ri. Ai ye a fōla a ye ko: «Ale le an na Maari ri.» 55 Wo rō ai ma a lōn. Nde ka a lōn. Ni n ka a fō ko n ma a lōn, n di ke wuyafōla ri ikomin ai ye jna men ma. Kōni n ka a lōn. N ye a kumakan bonyala. 56 Ai fa, Iburahima, a ye sewala ka n na lon yen; a ka wo yen ka sewa.» 57 Yahudiyailu ka a jabi: «I ma san biloolu bō! I ni Iburahima yen wa?» 58 Isa ka a fō ii ye ko: «N ye tupa le fōla ai ye, sani Iburahima ye sōrōn, n ye ye.» 59 Ii ka kaba matōmō ko ii ye a mabon kaba la. Kōni Isa tununda jama ma ka bō Allabatobonba kōndō.

9 Nba, Isa tamintōla, a ka cēe do yen a jna fuyen de sōrōnda. 2 A la karandenilu ka a majininka ko: «Rabi, ni jnin na sōrōnbailu ka hake ke wala ni ale jere le ka julumun ke, a jna fuyen sōrōnni wa?» 3 Isa ka a jabi: «Jnin ma sōrōn ka ben a jere la hake ma wala a la mōōbailu la julumun ma. A jna fuyen le sōrōnda, sa Alla la sebaya ri yiraka mōōilu la ale fē. 4 Ni a kela tele ri, an ka kan ka baara ke a ye men ka n kelaya. Su ra sudunya. A wa ko: mōo si ti se baarala. 5 Ka n to dunuja rō, n ye dunuja kēnebōlan de ri.» 6 A banni kuma wo la, Isa ka daji labo duu ma ka bōō lamun wo la, ka bōō wo ta ka a sisa jna fuyen jna la. 7 A ka a fō ko: «Wa i ko Silowe jilamaradiya ji la.» Silowe kōrō ye le ko «kela». Na fuyen wo ka a wa a ko ji wo la tuma men na, a nara a jna yenna! 8 A siijōō ni menilu ka a yen taralila kōrōman na woilu ka a majininka ko: «Cēe jnin de siini te taralila kanma kōrōman na wa?» 9 Doilu ka a fō ko: «Ale le.» Dogberē ka a fō ko: «Ale tē, kōni imunupani.» Cēe ka a fō ko: «Nde le jō!» 10 Ii ka a majininka ko: «I jna lakara di?» 11 A ka ii jabi: «Cēe men tōō ko Isa ka bōō ke ka wo sisa n jna la ka a fō ko: «Wa Silowe ka i ko.» N wara. N banni n kola, n ka yenni ke.» 12 Ii ka a majininka ko: «Cēe wo ye mi?» A ka a jabi: «N ma a lōn.» 13 Ii ka cēe jna lakani wo lana Farisilu ma. 14 Awa Isa ka bōō sisa a jākōrō da la lon men na a jna lakara wo lon de, Nōjō lon de tere. 15 Wo le rō Farisilu ka cēe majininka ko men taminni ko a ye yenni kela sisen. A ka a fō ii ye ko: «A ka bōō

le sisa n jna la, n ka n ko: wo rō n ka yenni ke.» 16 Farisi doilu ka a fō ko: «Men ka wo ke a ma bō Alla rō, baa a ti Nōjō lon sariya bonyala.» Kōni, doilu ka a fō ko: «Kojuukelailu ri se ko makabani su jnin kela di?» Ii talara. 17 Farisilu ka jna fuyen men jna lakani majininka fanan ko: «I ri se nfen fōla i dandanninna la ko rō, ka a masōrōn a ka i jna laka?» A ka ii jabi: «Nabijuma le.» 18 Yahudiyailu tere ma sōn lala a la ko a jna fuyen le tere, a ni a jna ra a laka, sani ii ka a la sōrōnbailu kili. 19 Ii ka ii majininka ko: «Ai dence le wa, ai kan men ma ko a jna fuyen de sōrōnda? Nfen de taminni wa a ye yenni kela sisen?» 20 A sōrōnbailu ka ii jabi: «An ka a lōn ko an dence ye. A jna fuyen le sōrōnda. 21 Kōni an ma a lōn fewu ko men taminni ko men a ye yenni kela sisen. An ma a lōn fanan fewu men ka a jna laka. A ye a majininka, a ra bonya ka ke mōō ri, a ri se a jabila a jere ye!» 22 Cēe sōrōnbailu ka jabila ke ten, ka a masōrōn ii silanni Yahudiyailu la jēmōōilu ye. Baa woilu tun da ben a ma ko ni mōō mōō ka a lō a la ko Isa le ye Nenematōmōnin de ri, ko ii ri wo tii gben ii la salibon na. 23 Wo le rō a sōrōnbailu ka a fō ko: «A ye a majininka, a ra bonya ka ke mōō ri.» 24 Farisilu ka cēe wo kili kokura, men tere ye jna fuyen di, ka fō a ye ko: «I ye i kali Alla jākōrō ko i ri tupa fō. An ka a lōn ko cēe wo ye kojuu kela le ri.» 25 A ka ii jabi: «N ma a lōn ni julumuntō le walama Kojuukela tē, kōni n ye ko kelen lōnna kōrō, n jna fuyen de tere kōni n ye yenni kela sisen.» 26 Ii ka a majininka ko: «A ka nfen de ke i la? A ka i jna laka di?» 27 A ka ii jabi: «N tere ra a fō ai ye fōlō, kōni ai ma a lamēn. Nfenna ai ye a fē ka a lamēn kokura? Ai fanan ye a fē ka a ke a la karandenilu le ri wa?» 28 Ii ka a manani ka a fō a ye ko: «Ile le a karanden di. Ande le Musa la karanden de ri. 29 Ande ka a lōn ko Alla kumara Nabi Musa ye, kōni jnin, an ma a lōn a ye bōla yōrō men dō.» 30 Cēe ka ii jabi: «Hen! Ko makabani ba le jnin di. Ai ma a lōn a ye bōla yōrō men dō, kōni a ra n jna laka! 31 An ka a lōn ko Alla ti a tolo malola kojuu kela la, kōni a ye a tolo malola men ye a bonyala ka a sawo ke. 32 Habadan mōō si ma a lamēn ni mōō ra mōō jna laka men jna fuyen sōrōnda. (aiōn g165) 33 Ni cēe jnin ma bō Alla rō, a ti se foyi kela.» 34 Ii ka a jabi: «I ye i la julumun dō kebi i sōrōn waati. I ri an karan wa?» Wo rō, ii ka a gben salibon na. 35 Isa ka a men ko ii ra a gben. A ka cēe wo jnin ka a yen, ka a fō a ye ko: «I ye lemēniyala Mōō Dence ma wa?» 36 Cēe ka a jabi: «Maari, yon ye wo ri? I ye wo fō n ye, kosa n di lemēniya a ma?» 37

Isa ka a fɔ a yɛ ko: «I ra a yen. A ye kumala i yɛ sisen.» 38 Wo rɔ a ka a fɔ a yɛ ko: «N da lemeniya, n Maari.» A ka a birin Isa kɔrɔ ka a bato. 39 Isa ka a fɔ ko: «N nara n nani dunuja la kiti la kanma. Na fuyen ja ye a laka; menilu ye yenni kela, woilu ye kɛ ja fuyen di.» 40 Farisi doilu tɛrɛ ye a tɔrɔfɛ, woilu ka kuma wo mɛn ka a maɲininka ko: «Ande le fanan ye ja fuyen de ri?» 41 Isa ka ii jabi: «Ni ja fuyen ye ai ri, ai tɛ jatɛla julumuntɔ ri. Kɔni sisen ai ye a fɔla ko ai ye yenni kela. Wo le kosɔn, ai la julumun da to ai kan fɔlɔ.»

10 Isa ka a fɔ ko: «N ye tujna le fɔla ai yɛ, mɛn ma i madon saa la wɔrɛ donda la, kɔni mɛn wa yɛlɛ wɔrɛ fan do la, wo ye son ni benkanɲila le ri. 2 Mɛn donda wɔrɛ donda la wo ye saa gbɛngbɛnna le ri. 3 Wɔrɛ kɔnɔgbɛnna ri da laka saa gbɛngbɛnna yɛ. Saa gbɛngbɛnna ri a la saa bɛɛ kili a tɔɔ la ka ii lawa a jɔ rɔ wɔrɛ kɔ ma. 4 A wa ban a saa bɛɛ labɔla, a ri a tamin ii jɔ rɔ; bɛɛ ri bila a kɔfɛ, baa ii ka a kumakan lɔn. 5 Kɔni ii tɛ bilala mɔɔ kɔ ii ma mɛn lɔn. Ii ri ibori ka imase a la, baa ii ma a kumakan lɔn.» 6 Isa ka kuma kɔrɔlama wo fɔ ii yɛ, kɔni ii le ma a lɔn a ye mɛn fɔla ii yɛ. 7 Isa ka a fɔ fanan ko: «N ye tujna le fɔla ai yɛ, n ye saa wɔrɛ donda la. 8 Mɛn bɛɛ nara n jɛrɔ, woilu tɛrɛ ye sonilu de ri a ni benkanɲilailu, kɔni saailu ma ii tolo malɔ ii la. 9 N ye donda le ri. Ni mɔɔ mɔɔ wa don donda wo fɛ, wo tii ri kisi. Ii ri don ka bɔ ka ii la balo sɔrɔn. 10 Son wo ye nala a sɔɲali kela, ni ta ka a faa, a ni ka tɲali le dɔrɔn kɛ. Nde kɔnin, n nani sa ii ri jɛnemaya bɛrɛbɛrɛ sɔrɔn, ka a sɔrɔn fasayi. 11 «Nde ye saa gbɛngbɛnna juma le ri. Saa gbɛngbɛnna juma sonni ka a nii di saailu la ko kosɔn. 12 Mɔɔ mɛn ye baarala wodi la ko rɔ, wo tɛ saa gbɛngbɛnna bɛrɛbɛrɛ ri. Saalu tɛ a jɛrɛ ta ri. Wo le kosɔn, ni a ka wara natɔla yen, a ri ibori ka saailu to ye. Wara juu ri saailu jɛnama ka ii lajɛnsɛn. 13 Cɛɛ wo tɛrɛ ye sarala saa kɔnɔgbɛn ko le rɔ, kɔni saailu la ko hamin tɛrɛ sa a la. 14 «N ye saa gbɛngbɛnna juma le ri. N ka n ta lɔn, n ta fanan ka n lɔn, 15 ikomin n Fa ka n lɔn a ni n fanan ka n Fa lɔn. N ye n nii dila n na saailu le kosɔn. 16 Saa gbɛrɛ ye n bolo mɛn ti wɔrɛ jɲin kɔndɔ. N di na iɛle fanan di. Ii ri ii tolo malɔ n kumakan na ka ii kɛ saa kuru kɛlɛn di. Saa gbɛngbɛnna kɛlɛn ye saailu wo gbɛngbɛnna. 17 N duman Fa ye ka a masɔrɔn n ye n nii dila, sa n di a ta iko tuunni. 18 Mɔɔ si ti n nii tala, kɔni n ye a dila n jɛrɛ yɛ le. A se ye n na ka a di, se ye n na fanan ka a ta kokura. N Fa ka n jamari mɛn na,

wo le wo di.» 19 Yahudiyailu talani kokura ka bɛn a kumakan wo le ma. 20 Mɔɔ siyaman ii tɛma ka a fɔ ko: «Jina le a fɛ! Fato le! Ai ye ai tolo malɔ a la nfenna?» 21 Doilu ka a fɔ ko: «Ale kuma tɛ jɲinatɔ kuma ri. Jina ti sela mɔɔ ja lakala di?» 22 Allabatobonba Sali mɛn ye kɛla Jerusalemu san san, wo sera. Nɛnɛ waati le tɛrɛ, 23 a ni Isa tɛrɛ ye taamala Allabatobonba tɔrɔfɛ, Sulemani gbaa da la. 24 A tɛrɛ lamininni Yahudiyailu bolo, woilu ka a fɔ ko: «I ye sika bɔla an dɔ waati juman? Ni i ye jɛnematomɔnin de ri, i ka kan ka wo fɔ an ye gbɛ rɔ.» 25 Isa ka ii jabi: «N ka a fɔ ai yɛ, kɔni ai ma la a la. Mɛn ye n na sɛrɛya ri, n ye baara mɛn kɛla n Fa tɔɔ rɔ. 26 Kɔni, ai ma lala a la, ka a masɔrɔn ai tɛ n na saailu ri. 27 N na saailu le ye n na kumakan namɛnna. N ka ii lɔn a ni ii ye bilala n kɔ. 28 N di jɛnemaya banbali di ii ma, ii ti bɔnɔla fewu, mɔɔ si tɛ ii bɔ n bolo. (aiɔn g165, aiɔnios g166) 29 N Fa, mɛn ka ii di n ma, wo ka bon fɛn bɛɛ ri, mɔɔ si ti se ii bɔla n Fa le bolo. 30 Nde ni Fa ye kɛlɛn de ri.» 31 Yahudiyailu ka kaba ta kokura ko ii ye a bonna woilu la ka a faa. 32 Isa ka a fɔ ii yɛ ko: «N da ko siyaman yiraka ai la mɛn bɔni Fa rɔ. Ai ye a fɛ ka n bon kaba la juman de kosɔn woilu rɔ?» 33 Yahudiyailu ka a jabi: «An ti i bonna kaba la ka i faa i la baara juma rɔ, kɔni ikomin i ye Alla lafɛya kɛla. I ye adamaden de ri, kɔni ye a fɔla ko ile le Alla ri!» 34 Isa ka a jabi: «A sɛbɛni Alla sariya kɔndɔ ko: «Nde Alla ka a fɔ ko ai ye maariilu le ri.» 35 An ka a lɔn ko Alla ka mɛn fɔ a la kitabɔ kɔndɔ, tujna banbali le wo ri. Awa, Alla ka a la kuma wo lasɛ mɔɔ mɛnilu ma, a ye woilu kilila ko maariilu. 36 Nde, Fa ka n suwandi ka n kɛlaya dunuja rɔ. Kɔni, nfenna ko rɔ ai ye a fɔla ko n ye Alla tanama kuma fɔla, ka a masɔrɔn n ka a fɔ ko: «n ye Alla Dɛncɛ le ri?» 37 Ni n ma n Fa la baara kɛ, ai kana la n na. 38 Kɔni ni n ye wo kɛla, hali ni ai ma la n na, ai ye la n na kɛwaliilu la, ai ye a lɔn ka a jɲayɛn ko Fa ni ndɛ, an ye kɛlɛn di.» 39 Ii tɛrɛ ye a lalo ko rɔ, kɔni a wara. 40 Isa ka a kɔsɛ Juriden Ba fan kɛlɛn dɔ, yɔrɔ mɛn ye, Yaya tɛrɛ ye mɔɔ sunna ji rɔ kɔrɔman. A tora ye. 41 Mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye nala a ma, ka kuma damira ko: «Yaya ma ko makabani si kɛ, kɔni a ka foyi fɔ cɛɛ jɲin na ko rɔ, tujna le.» 42 Yɔrɔ wo rɔ, mɔɔ siyaman lemeniɲara Isa ma.

11 Cɛɛ do tɔɔ ko Lasari, a jankarɔra. A tɛrɛ siini Betani so kɔndɔ, Mariyamɔ ni a nakɛlɛnɲɔɔ muso Marita fanan siini so wo kɔndɔ. 2 Mariyamɔ jɲin ye muso le ri mɛn ka Maari sɛn mamun latikolɔn na ka a masusa a kunsɛ la. Wo dɔɔcɛ Lasari tɛrɛ ma kɛndɛ.

3 Muso fila wo ka kela lawa Isa ma ko: «Maari, mō men duman i ye, wo ma kende.» 4 Awa Isa ka kuma wo lamen tuma men na, a ka a fō ko: «Jankarō jin ti se saya banna; a ye ye Alla la gbiliya le rō, sani Alla la Dence a la gbiliya ye se.» 5 Marita ni a dōmuso a ni Lasari bēe duman Isa ye. 6 Awa, a ka a lamen waati men na ko Lasari ma kende, a tora a nō rō haan tele fila. 7 Wo kō rō, a ka a fō a la karandenilu ye ko: «An ye an kōse Jude ikō tuunni.» 8 A la karandenilu ka a jabi: «Rabi, a ma men bakē Yahudiyaile tere ye a fē ka i mabon kaba la ka i faa, diya men dō. I ye a fē ka i kōse ye wa?» 9 Isa ka ii jabi: «Waati tan ni fila le ye tele kelen di, wo tē? Ni mō taamara tele kōrō a ti a sennatula, ka a masōrōn a ye dunuja kene yenna. 10 Kōni ni mō taamara su rō, a ri a sennatu ka a masōrōn a ja sa keneya la.» 11 A banni wo bēe fōla, Isa ka dō la kuma wo ka a fō ko: «An dupōnce Lasari sunōto. N watō a lakunun diya.» 12 Karandenilu ka a jabi: «Maari, ni a sunōto le, a ri kende ya.» 13 Awa, Isa tere ye kumala a la saya ko le rō, kōni woilu mirini ko a sunōto le. 14 Isa ka a fō ii ye gbē rō ko: «Lasari ra sa. 15 N sewani ba ai kōsōn ko n tere ti ye, kosa ai ri lemeni ya. Kōni, an ye wa a teren ye.» 16 Wo rō Tomasi (men tere ye kilila ko filani) ka a fō karanden toilu ye ko: «An fanan ye wa, kosa an di faa a fē.» 17 Isa kōseyini ka a teren Lasari su tun da tele naanin kē kaburu rō. 18 (Betani so ni Jerusalemu temala ye kilo sawa le ri. 19 Wo rō, Yahudiya siyaman da na Marita ni Mariyamu wara ii dōce saya fō diya, ka ii masabari ii dōce la saya ko rō.) 20 Marita ka a men tuma men na ko Isa ra na, a wara a laben, kōni Mariyamu siini tora bon na. 21 Marita ka a fō Isa ye ko: «Maari, ni i tere ye yan, n dōce tere tē sa. 22 Kōni sisen n ka a lōn ko ni i ye foyi mapininkala Alla bolo, Alla ri sōn wo ma.» 23 Isa ka a jabi: «I dōce, a ri wuli ka bō saya rō.» 24 Marita ka a fō ko: «N ka a lōn ko su wa wuli tuma men na laban lōn, n dōce fanan di wuli ka bō saya rō.» 25 Isa ka a fō a ye ko: «Nde ye su lawulila le ri. Nde ye penemaya le ri fanan. Men wa lemeni ya n na, hali ni a wa sa a ri penemaya. 26 Mō si wa kē dunuja rō ka a la lemeni ya la n dō, wo ti saya sōrōn habadan. I lani wo la?» (aiōn g165) 27 A ka a jabi: «Maari, n lani a la ko i ye Nenematōmōnin de ri, Alla Dence, men nani dunuja rō.» 28 A banni wo fōla, a wara a dōmuso Mariyamu kili ka a fō a ye sutura rō ko: «Karanmō ra na, a ye i kilila.» 29 Mariyamu ka kuma wo lamen tuma men na, a ka i wuli ka ibori ka wa Isa

diya. 30 Isa tere ma don so jin dō fōlō, kōni a tere ye nō rō, Marita nara a la ben yōrō men. 31 Yahudiyaile menilu tere nani Mariyamu saya fō diya, woilu ka a yen a ra wuli i kōrōkōrō ka a bō ka wa tuma men na, ii mirini ko a ye wala kaburu da la ka wa a kasi. 32 A se men kera ye Isa tere yōrō men dō, Mariyamu bera a sen kōrō ka a fō a ye ko: «Maari, ni i tere ye yan n dōce tere tē sala!» 33 Isa ka a yen kasila a ni Yahudiya menilu nara a kōfē, Isa sōnōme yereyerera ka a sunun. 34 A ka a mapininka ko: «Ai ka a la mi?» Ii ka a fō a ye ko: «Maari, na a mafene.» 35 Isa kasira. 36 Wo rō Yahudiyaile ka a fō ko: «Ai ra yen, a duman a ye ja men dō!» 37 Kōni doilu tere ye a fōla ko: «Men ka ja fuyen ja laka, a ti se jin lakendeyala wa?» 38 Iko tuunni Isa sōnōme yereyerera. A sera kaburu da la. Kaburu tere ye falan de ri. A da tere latuunni kaba ba le la. 39 Isa ka a fō ko: «Kaba bō da la.» Sayabato nakelenjō muso, Marita ka a fō a ye ko: «Maari, a suma ye a bōla. A ra tele naanin bō a ye yan.» 40 Isa ka a jabi: «N ma a fō i ye ko ni i lemeniyala, i ri Alla la gbiliya yen?» 41 Wo rō ii ka kaba bō ye. Isa ka a jakōrōta, ka a fō ko: «Fa, n ye baraka bila i la, baa i ka i tolo malō n na. 42 N ka a lōn ko i ye i tolo malōla n na waati bēe; kōni ka a masōrōn n namininni jama men bolo n ye kumala i ye, sa ii ri lemeni ya a la ko ile le ka n kelaya.» 43 A ka wo fō tuma men na, a ka a kan ba labō ko: «Lasari, bō gbē ma!» 44 Su wulira ka bō. A sen ni a bolo bēe mamininni kasanke rō, a jakōrōla tununni jala la. Isa ka a fō ii ye ko: «Ai ye kasanke bō a ma, ai ye a bila, a ye wa.» 45 Yahudiya siyaman ba men nara Mariyamu kōfē, ka a yen Isa ka ko men kē, ii ka ii lemeni ya la a rō. 46 Kōni doilu bōra ii tema ka wa a danteeli kē Farisilu ye Isa ka ko men kē. 47 Awa, sarakalasela kuntiilu a ni Farisilu ka kiti tē dekuru laden ka a fō ko: «An di nfen de kē? Cē jin da tōmasere kabannako siyaman kē. 48 Ni an ka a to a jere ma, dunuja bēe ri lemeni ya a la. Wo rō Rōmukailu ri na ka an na yōrō tijan ka an na siya fanan halaki.» 49 Do ye ii tema ye men tō ko Kayifasi, san wo la wo le tere ye sarakalasela la kunti ya la. Wo ka kuma ta ko: «Ai ma foyi lōn. 50 Ai ma a yen, ni mō kelen di faa jama nō rō sa an na siya bēe kana halaki, wo le ka fisa ai ma wa?» 51 A sa jin fōla a jere ye; kōni ikomin a tere ye sarakalasela kunti ya la san wo la, a kumara ikomin nabi ko Isa ri na sa Yahudiya siya nō rō. 52 Kōni Isa ri sa menilu nō rō, Yahudiya siya kelen ko tē. A ri sa ka Alla denilu bēe laden denbaya

kelen di menilu siini dununya bee ro. **53** Ka bo lon kelen wo le Yahudiyailu benni tere a ma ko ii ri Isa faa jna jninin. **54** Wo ro Isa ka jere yiraka lalo jama ye. A bora mara wo ro ka wa wula ba kondɔ, ka a se so men too ko Efrayimu. A ni a la karandenilu tora ye dooni. **55** Taminkunna Sali wa sudunya tuma men na, jamana siyaman mooilu ye nala Jerusalemu sani sali ye se ii ri ii jere seninya ka a ben ii la namun ma. **56** Ii tere ye Isa jnininna ii jere ma Allabatobonba jin kondɔ, ka i jnon majininka ko: «Ai miriya ye nfen di? A ti nala sali ro wa?» **57** Sarakalasela kuntiilu a ni Farisilu ka jamarili di ko ni moo ka a lon a yoro men na, a ri se a yirakala sa ii di se a mirala jna men.

12 A tere tuunni tele wooro le ma Taminkunna Sali ye se, Isa nara Betani, Lasari ye siini so men do, Isa ka Lasari men lawuli ka bo saya ro. **2** Ii ka a fanda ka a bonya. Marita tere ye doonnin dila ii ma. Lasari siini tere mooilu tema doonnin diya. **3** Wo ro, Mariyamu ka tulu suma duman dagbele litiri tala ta, tulu suma duman men too ko naridi. A ka Isa sen mamun wo la ka a kungsi ta ka Isa sen mamun toto. Bonkondola bee kera tulu suma duman suma le ri. **4** Koni, Judasi Sikariyoti, men tere ye Isa la karanden do ri, men di janfa don Isa ma, wo ka a fo ko: **5** «Nfenna an ma latikolon jin san ka a sanko di bolokolonilu ma? Latikolon wo sanko ye benna baaraden kelen san sara le ma.» **6** Ni a kumara jna wo ma, wo te ko a haminni bolokolonilu la ko ro, koni a tere ye son de ri. A tere ye wodi lamarala le ri, koni a tere ye wodi wo tala ka a ke a jere ta ri. **7** Koni Isa ka a fo ko: «A ye a to ye. A ra latikolon sumaduman jin donna ka ben n su don lon men na. **8** Bolokolonilu ye i fe waati bee ro. Koni nde, n ti tola ai fe waati bee ro.» **9** Yahudiya jama ba ka a men tuma men na, a ye ye, ii nara. Ii ma na Isa kelen yen diya, koni ii nara men Lasari le yen diya (Lasari men nawulira ka bo saya ro). **10** Sarakalasela kuntiilu ka miriya ko ka Lasari fanan faa, **11** ka a masoron ale ta fan do Yahudiyailu siyaman ba lemeniyara Isa ma wo ro. **12** Wo duusa gbe, jama siyaman ba men nara Jerusalemu sali diya ka a men ko Isa nato Jerusalemu. **13** Ii ka tamaro bolon ta ka wa a laben ka ii sewa kan nabo ko: «Alla tando!» «Duwawu ye a ye, Men ye nala Maari too ro ten!» «Duwawu ye Isirayeli Mansa Ba ye!» **14** Isa ka sofalini bulan do yen ka i sii wo kan iko sebeni jna men: **15** «I kana silan, Siyonkailu; A ragbe, ai la mansa ye nala, masiini falini

bulan kan.» **16** Waati wo la a la karandenilu wo ma a jayen ko men ye taminna, koni Isa ka a la gbiliya labo tuma men na, ii ka lon ko wo bee sebenni Alla la kitabu kondɔ, a ni mooilu tere ka wo bee ke Isa ye. **17** Nba, jama ba tere ye Isa fe wo lon, a ka Lasari kili ka bo kaburu kondɔ lon men ko a ye lawuli ka bo saya ro tuma men na, woilu kera a sereya ri. **18** Wo ro jama ba nara a laben diya, ka a masoron ii ra a men ko a ra kabannako wo ke. **19** Wo ro Farisilu tere ye a folo i jnon tema ko: «Ai ma yen ai ti se foyi kela. A ragbe! Dununya bee ye bilala a kofe!» **20** Menilu nara Alla bato diya Jerusalemu sali lon, Kirekika doilu fanan tere ye ii tema. **21** Woilu nara Filipe madon, Filipe men nani ka bo Betisayida so kondɔ Kalile mara ro. Woilu ka a fo a ye ko: «An fa, an ye a fe ka Isa yen.» **22** Filipe nara wo fo Andere ye. Ii fila nara wo fo Isa ye. **23** Isa ka ii jabi: «Moo Dence gbiliya waati ra se, sisen. **24** N ye tupa le folo ai ye: ni suman kise kelen ma be duuma, ka a faa, a kelen pe ri to. Koni, ni a faara, a ri wa a den siyaman di a la. **25** Men nii duman a ye, a ri bono; koni men nii ma diya a ye dununya ro wo ri jnemaya banbali soron. (aiōnios g166) **26** Men ye a fe ka n na baara ke n ye, wo ye bila n kofe. N ye yoro men na, n na baaraden fanan di teren ye. Ni moo moo wa n na baara ke n ye, N Fa ri wo bonya. **27** «Sisen n solome ra yereyere. N di nfen fo? N di a fo ko: «Toroja men keto n soronna sisen, Fa n kisi wo ma» wa? Wo te, koni ka a masoron toroja men ye n soronna wo waati ra se! **28** N Fa, i too labo i gbiliya ro.» Wo ro, kumakan do bora sankolo ro ko: «N da n too labo gbiliya ro, n di n too labo gbiliya ro kokura.» **29** Jama ba men tere ye ye, men ka mankan wo men, ii ka a fo ko sanferen kan da bo. Doilu fanan ka a fo ko meleka le kumala a ye. **30** Isa ka a fo ko: «Kumakan jin ma fo nde demen kanma, koni a foni aile ta le. **31** Nba, sisen dununya la kiti le; dununya kuntii juu ri gben sisen. **32** Koni nde, n wa korota duukolo ma, n di moo bee masomon ka na n ma.» **33** A ka wo fo kosa a ri a faa jna yiraka ii ma. **34** Wo ro jama ka a jabi: «An ka a lamen sariya le ro ko: Nenematomonin ye tola le habadan. I ye nfen folo ten ko: «Moo Dence ri korota? Yon ye Moo Dence ri?» (aiōn g165) **35** Wo ro Isa ka a fo ko: «Dununya kenebolān ye a tola ai torofe waatini. Ai ye taama ai ni dununya kenebolān yen waati men, sani dibi ye don ai ma waati men. Baa men ye taamala dibi ro wo ma a lon a ye wala yoro men na. **36** Ai ni kenebolān yen waati men do, ai ye lemeniya la kenebolān do, wo wa ke ai ri

ke kenébolan den di.» Isa ban men kera wo fola, a wara ka a dokon woilu ma. **37** Hali Isa ka kabannako siyaman ke ii jnakoro, ii ma lemeniya a ma. **38** Wo ko ra a dafa Nabi Esayi ka men fo ko: «Maari, yon lemeniyani an na kuma ma? Maari, i ra i la sebaya yiraka yon na?» **39** Wo le koson ii ma se lemeniyala a ma, baa ikomin Nabi Esayi ka a fo fanan ko: **40** «A ka ii ja lasidi, ka ii jusu gbeleya, wo ro ii ja kana fen yen, ii jusu kun kana a jayen, ii kana ii kose n ma, sa n di se ii lakendeyala ja men ma.» **41** Nabi Esayi ka wo fo ka a masoron a tere ye Isa la gbiliya yenna ka a kuma a la ko ro. **42** Waati wo ro, hali maobakoroilu tema moo siyaman lemeniyara a ma. Koni ka a masoron Farisilu ta fan do ii ma son ka ii lo ko Isa ye Nenematomonin di. Ii tere ye silanni ko Farisilu ri gben salibon kondɔ, **43** baa mooilu la gbiliya duman ii ye ka a tamin Alla la gbiliya la. **44** Isa ka a kan ba labo ka a fo ko: «Ni moo men lemeniyara n ma, a ma lemeniya nde kelen ma, koni men ka n kelaya a lemeniyara wo fanan ma. **45** Men ka n yen, wo ra n kelayaba fanan yen. **46** N nani ka a ke dunuja kenébolan de ri, wo ro moo moo wa lemeniya n ma wo tii ti to dibi ro. **47** Ni moo moo ka n kumakan namɛn, koni a ma a mira, nde te a kiti teɛla; baa n ma na kiti labe kanma dunuja kan, koni n nani dunuja kisi diya le. **48** Ni moo men ka a ban n do, ka a ban n na kuma mirala, fen ye ye men di kiti labe wo tii kan. Fen wo ye n na kumailu ri. N ka kuma menilu fo, woilu le ri kiti labe a kan dunuja laban lon. **49** Baa n sa kumala n jere ye, koni n Fa men ka n kelaya, wo le jere ka n jamari n ka kan ka menilu fo a ni n ka kan ka kuma men bo ja men ma. **50** Wo ro n ka a lon ko a la jamari ye jenemaya banbali dila. Sisen n ye kumala wo le ro n Fa ka a fo ko n ye men fo, n ye wo le fola.»

(aiñios g166)

13 Sani Taminkunna Sali ye se, Isa ka a lon ko a la waati ra dafa ko a ye bo dunuja ro ka wa a Fa ma. Wo le ro a ta men dunuja ro woilu diyara a ye a ka a kaninteya ba yiraka woilu la haan ka a dan natamin. **2** Wura fe doonninta le tere. Ibulusa ra Isa janfa miriya don Simon Sikariyoti dence Judasi jusu ro. **3** Isa ka a lon ko a Fa ra fen bee karifa a la, ko a boni Alla le ro, ale kosela Alla le ma. **4** Wo ro a ka a lawuli tabali kunna, ka a la durikiba bo a kan na, ka funduni sidi a la. **5** A banni wo kela a ka ji ke koli muran do ka a la karandenilu sen mako damira, ka funduni sidini ta ka ii sen matoto. **6** A se men kera

Simon Piyeri ma, wo ka a fo a ye ko: «Maari, ile ri n sen mako wa?» **7** Isa ka a jabi: «N ye men kela, i ma wo koro lon sisen; i ri a jayen kafe.» **8** Piyeri ka a fo a ye ko: «I ti n sen makola fewu!» Isa ka a jabi: «Ni n ma i sen mako, lonbaya ti ile ni nde tema.» (aiñ g165) **9** Simon Piyeri ka a fo a ye ko: «Maari, wo ro n sen kelen te de, koni n bolo a ni n kun fanan!» **10** Isa ka a jabi: «Ni i ra ban i kola, i ma kan ka i ko wo ko fo i sen, i fari fan bee seninya le. Aile fanan seninya le, koni ai bee te.» **11** (Baa a ka a lon ko men keto a janfala, wo le ro a ka a fo ko: «Ai bee seninyani te.») **12** A ban men kela ii sen makola, a ka a la durikiba bila a kan na ka i sii tabali la. Wo ro a ka a fo ii ye ko: «Ai bee ka a lon n ka men ke ai la wa? **13** Ai ye n kilila ko karanmoo a ni Maari, ai jo le wo ro baa n ye wo le ri. **14** Ni n ka ai sen mako, nde ai la Maari a ni ai la karanmoo ri, aile ka kan ka i joon sen mako. **15** Ka a masoron n no misali le yirakala ai la, ai ka kan ka ai ke ai jere ye ja men do. **16** N ye tupa le fola ai ye ko: jon ti se warala a jontii ma, kelayala ti warala a talibidenba ma. **17** Ni ai ka ko jin lon jumala, duwawu ye ai ye ni ai ka a ke. **18** «N te kumala ai bee ye; n ka a lon men suwandini n bolo. Koni fo sebeli kuma wo ye dafa ko: «Moo men ye n na buru doonna, wo tii ri n janfa.» **19** N ye a fola ai ye sisen sani wo ye ke waati men, ni wo sera, ai ri a lemeniya n ma ko n ye ye. **20** N ye tupa le fola ai ye: ni moo moo ri son n na karanden do wo ra son nde fanan do, men wa son nde ro, wo ra son n kelayaba ro.» **21** A banni wo fola, Isa sonome jalamanna ka a yereyere. A ka a sereya ko: «N ye tupa le fola ai ye ko: ai tema moo kelen di n janfa.» **22** A karandenilu ka i joon mafene kelen kelen ja ma ko a ye kumala yon na ko ro. **23** A la karandenilu tema, men duman a ye wo tere ye Isa torofe tabali la. **24** Simon Piyeri ka a ja kaden a ye ko a ni Isa majininka a ye kumala men na ko ro. **25** Karanden wo ka a madon Isa la ka a majininka a tolo koro ko: «Maari, yon de wo tii ri?» **26** Isa ka a jabi: «N di buru kunkundun sun doonnin muran do, n di wo di men ma, wo le n janfa la.» A banni Isa ka buru kunkundun ta ka a sun ka a di Simon Sikariyoti dence Judasi ma. **27** Judasi ka buru wo soron tuma men na, Setana donda a jusu ro i koro. Isa ka a fo a ye ko: «I ye men kela, i ye kaliya kela.» **28** Koni menilu siini tere tabali la, woilu ma a lon a ye wo fola men do. **29** Ikomin Judasi men tere ye wodi lamarala, doilu la miriya ko Isa no a lawala sali doonnin fen san diya le, wala ka wa fen doilu datale misikinanilu la. **30** Judasi

ka buru kunkundun ta ka i bo ye i korokoro. Su tun da ko. **31** A wa men kera, Isa ka a fo ko: «Sisen, Mow Dence ka a la gbiliya labo, Alla fanan ka a la gbiliya labo ale ro. **32** Ni Alla ka a la gbiliya labo ale ro, Alla fanan di a la gbiliya labo a jere ye, a ri wo ke sisen. **33** Den mesenilu n ye ai fe waati nin jin do. Ai ri n ninin, koni ikomin n da a fo Yahudiyailu ye ja men ma: «N wala yoro men, ai ti se wala ye.» N ye a folo ai fanan ye sisen. **34** «N ye jamarili kura le dila ai ma. Ai ye ai jwon kanin. Ikomin ai diyara n ye ai fanan ye diya ai jwon ye. **35** Wo le ro bee ri a lon ko n na karandenilu de ai ri, ni ai ka ai jwon kanin.» **36** Simon Piyeri ka a fo a ye ko: «Maari, i wato mi?» Isa ka a jabi: «N ye wala yoro men do, i ti se wala ye sisen, koni waati nato i ri bila n kofe.» **37** Piyeri ka a jabi: «Maari, nfenna n ti se bilala i kofe sisen? N di ben saya ma i la ko ro!» **38** Isa ka a jabi: «I ri sa n na ko ro wa? N ye tupa le folo i ye ko: sani dondon ye kasi tuma men do i ri a fo fewu sija sawa ko i ma n lon!»

14 Isa ka a fo ko: «Ai jusu kana yereyere. Ai ye lala Alla la, ai ye la nde fanan na. **2** Sii diya siyaman ba le n Fa la bon na. Ni tupa te, n di a fo ai ye, baa n ye wa ka sii diya raben ai ye. **3** N wa sii diya raben ai ma, n di na ka ai ta ka wa an jwon fe, sani ai ri wa nde ye wala yoro men do. **4** Ai ka a lon n ye wala sila men kan.» **5** Tomasi ka a fo ko: «Maari, an ma a lon i ye wala yoro men do. An ye sila wo lonna di?» **6** Isa ka a jabi: «Nde, n ye sila le ri, a ni tupa, a ni jenemaya. Mow ti se wala Fa ma, ni a ma se nde ma. **7** Ni ai ka n lon, ai ri n Fa fanan lon. Sisen ai ra a lon, ai ra a yen.» **8** Filipe ka a fo a ye ko: «Maari, Fa wo yiraka an na, wo ri se an wasala.» **9** Isa ka a jabi: «Filipe, a ra men bake an bee ye an jwon fe, koni i ma n lon wa? Ni men ka n yen, wo ra n Fa yen! Nfenna I ye a folo ko «Fa yiraka an na»? **10** I ma la a la ko n ye n Fa fe, Fa fanan ye n fe? N ye kuma men folo, wo ti bola nde jere ro de; n Fa men ye nde fe wo ye a jere la baara kela. **11** Ai ye a la n na, n ye n Fa fe, n Fa fanan ye n fe, ni wo te ai ye la kawaliilu jere la sereya la. **12** N ye tupa le folo ai ye ko: men ka a lemeniya la n do wo ri n na baara kabannako fanan ke. A ri kabannako ke men ka bon ka tamin n ta la ka a masoron n wato n Fa ma. **13** Ai ka foyi mapininka n too ro, n di wo ke, sa a ri n Fa la gbiliya yiraka nde la, nde men ye a Dence ri. **14** Ni ai ka fen fen mapininka nde too ro, n di wo ke. **15** «Ni ai ye n kaninna, ai di n na jamarili mira. **16** Wo ro nde ri

n Fa madiya, a ni a ri Lalilila gbera di ai ma men di to ai fe habadan. (aiōn g165) **17** Lalilila wo ye Nii Seniman de ri men ye tupa folo mowilu ye. Dunuya mowilu ti se a ko ro ka a masoron a te a yenna, a ma a lon. Koni ai ka a lon, ka a masoron a ye ai fe, a ri ke ai sonome ro fanan. **18** «N ti ai bilala ikomin faratanin, koni n di n kose ai ma. **19** A ti men bake, dunuya mowilu ti n yen butun, koni ai ri n yen. Ka a masoron n di jenemaya, ai fanan di jenemaya. **20** Ni wo lon sera, ai ri a jayen ko n ni n Fa ye i jwon fe ikomin mow kelen, ko aile ni nde ye i jwon fe ikomin mow kelen. **21** Mow men ye sonna n na jamariliilu ma ka ii labato, wo tii le ye n kaninna. Mow men wa n kanin, n Fa di wo tii kanin. N fanan di a kanin ka n jere yiraka a la.» **22** Judasi, koni Judasi Sikariyoti te, wo ka a mapininka ko: «Maari, nfenna i ri i yiraka an na, koni i te i yiraka dunuya la wa?» **23** Isa ka a jabi: «Ni n diyara mow men ye, wo tii ri n kumakan bonya. Wo tii ri diya n Fa fanan ye. An di na a ma, an di to a fe. **24** Koni ni n ma diya men ye, wo ti n kumakan mirala. Ai ye kumakan men namenna wo ma bo nde ro, koni n Fa men ka n kelaya. **25** «N ye a bee folo ai ye, an ye an jwon fe waati jin do. **26** Koni, Lalilila, Nii Seniman, N Fa ye men lanala n too ro, wo ye ai karanna ko bee la, aile fanan hankili ri bila a ro n ka men fo ai ye. **27** «N ye jususuma dila ai ma. Jususuma men ye n na, n ye wo jwon dila ai ma. N te ai dila ikomin dunuya ye a dila ja men ma. Ai jusu kana yereyere, ai jusu kana bo ka silan. **28** Ai ra a men ko n ka men fo ai ye ko: «N wato, n di n kose ai ma fanan». Ni n diyara ai ye ai tun di sewa, baa n wato n Fa ma, n Fa men ka bon nde ma. **29** Nba, n ka wo fo ai ye sisen sani a ye ke, sa a wa ke tuma men na, ai ri lemeniya. **30** N ti kumala ai ye bake wo ko, baa dunuya mansaden ye nala. A ti se nde la, **31** koni n Fa ka men jamari n ye, n ye wo le labatola, sa dunuya mowilu ri a lon ko n ye n Fa kaninna. Ai ye ai wuli, an ye bo yan.»

15 «N ye resen nonboju puma le ri, n Fa le senela ri. **2** Bolon bolon ye n na, ni wo ma den ke a la, a ri a tee. Bolon bolon wa den ke a la, a ri wo matee sa a ri den siyaman ke ka tamin foloman kan. **3** Aile le ra laseninya kelen ka fara n na kuma la. **4** Ai ye sidini to n ma, ikomin n fanan ye sidini tola ai ma. Ikomin nonbobolon ti a den kela a jere ma, ni a ti nonboju le la, wo ja kelen na aile fanan ti se ai denna ai jere ye ni aile te sidini to nde ma. **5** «N ye nonboju le ri, ai ye nonbobolon de. Men wa sidini to n ma, a ni nde wa

sidini to a ma, wo ri a den baka la, baa ni nde te, ai ti se foyi kela. **6** Ni maa maa ma sidini to n ma woiu tii ri fili koma ikomin nambobolon wa a teela, woiu ri ja na men ma. Wo bolonilu ri matama ka bila ta ro ka janni. **7** Koni ni aile ye sidini tola n ma, a ni n kumakan fanan ye sidini tola ai ma, ai ri fen fen mapininka n too ro, bee ri ke ai ye. **8** Ko men ye N Fa gbiliyala, ai wa den siyaman ba kela ka wo yiraka wo ro ai ye n na karandenilu ri. **9** «Ikomin n Fa Alla ye n kaninna ja men ma, nde fanan da ai kanin wo ja ma. Ai ye to n na kaninteya ro. **10** Ni ai ka n na jamarili bonya, ai ye tola n na kaninteya ro, ikomin nde fanan ye n Fa la jamarili bonyala, n ye a la diyane wo le ro. **11** N tere ra wo bee jafa, ko sewa men ye n na, sa wo joon di ke ai la, ai la sewa ri ke sewa dafanin di. **12** N na jamarili ye men di: ai ye diya ai joon ye ikomin ai ye diyani n ye ja men do. **13** Maa men ka a nii di ka sa a dujoo koson kaninteya si ti tamin wo la. **14** Ai ye n dujoo le ri, ni ai ka n na jamarili ke. **15** N te ai kilila butun ko n na baaraden, ka a masoron baaraden ma a lon baaratii ye men kela. N ye ai kilila le ko n dujoo ka a masoron n Fa ka n karan fen fen, n ka ai lalanni wo bee la. **16** Aile ma n suwandi, koni nde ka ai suwandi. N da aile lo kelala ka wa a den, den men di men a la, kosa n Fa ri son ai ma a wa foyi mapininka n too ro. **17** N ye jamarili jinilu dila ai ma kosa ai ri i joon kanin. **18** «Ni ai gboyara dunuya ye ai ye a lon ko nde le folo gboyara a ye. **19** Ni ai ni dunuya ye kelen de ri, ai ri diya dunuya ye, baa ai ye dunuya ta le ri. Koni, ka a masoron ai te dunuya ta ri, a ni n ka ai suwandi dunuya tema, wo le ro ai gboyara dunuya ye. **20** Ai ye hankili bila n ka men fo ai ye ko: «Baaraden ma wara a baaratii ri». Ni ii ka n too, ii ri ai fanan tooya. Ni ii ka n kumakan namen ka a lamara, ii ri ai la kumakan namen ka a lamara. **21** Koni, ko wo bee ye kela ai la n too la ko le ro, ka a masoron men ka n kelaya, ii ma wo lon. **22** Ni n tere ma na a ni n ma kuma, julumun tere ti ii ye. Koni sisen, julumun ye ii ye. **23** Maa men ye nde nagboyajela, wo tii ra n Fa Alla fanan nagboyaje. **24** Ni n ma kabannakoilu baara ke ii pana maa ghere ma se men joon kela, julumun tere te ii ma wo ro. Sisen ii ka a yen, koni n ni n Fa gboyara ii ye. **25** Wo ro, kumakan men sebeni ii la sariya la, wo ri a dafa: «N gboyara ii ye, kun ti a la.» **26** Awa Lalilila le wa na waati men na n Fa ta fan do, Nii Seniman, tujna tii, men ye bo n Fa ro, a ri n na sereya bo. **27** Aile fanan di

ke n na sereya ri, baa an da men i joon fe kebi n na baara damira waati.»

16 Isa ka a fo ko: «N da wo bee jafa ai ye sa ai kana lafili. **2** Li ri aile gben salibon kondo, wo fanan waati nato sela maa men ye ai faa ko ro, wo tii mirini ko a ye Alla le batola wo ja ma. **3** Li ri woiu ke ka a masoron ii ma n Fa lon, wala nde jere. **4** N ye wo folo ai ye, sa woiu wa se, ai hankili ri bila a ro ko n ka a fo le ai ye. «N ma wo fo ai ye a damirala, ka a masoron n tere ye ai toofe. **5** Sisen, n watola le wo ma men ka n kelaya, koni ai kelen ma n mapininka ko: «I wato mi?» **6** Ai jusumakasi ni kojuyaya ko jinilu koson, n na menilu folo ai ye. **7** Koni n ye tujna folo ai ye ko: ai la here le a ro ni n wara, baa ni n ma wa, Lalilila ti nala ai ma. Koni ni n wara n di a lawa ai ma. **8** Wo wa na, a ri julumun ko ni telenbaya ko ni kiti tee ko gbe dunuya ye, ka a yiraka ii la ko ii filini woiu bee ro. **9** Li filini julumun ko ro ka a masoron ii ma lemeniye nde ma. **10** Li filini telenbaya ko ro, ka a masoron n wato n Fa ma, a ni ai ti n yenna butun. **11** Li filini kiti tee ko ro, ka a masoron, dunuya jin kuntii a ra jalaki. **12** «Kuma siyaman de n bolo ka a fo ai ye, koni ai ti se wo koro sisen. **13** Nii Senimanna Tujna wa na tuma men na wo ye ai taala tujna le ro, baa a sa kumala a jere ye ja wo ma, koni a wa fen fen men a ri wo fo. Ko men ye nala a ri wo jafa ai ye. **14** A ri n na gbiliya yiraka, baa men tere ye nde ro a ri wo ta ka a lase ai ma. **15** Fen fen men ye n Fa bolo a bee ye n ta le ri. Wo le koson n da a fo ai ye ko men tere ye n do Nii Seniman di wo ta ka a fo ai ye. **16** Sani waati ai ti n yenna butun, waati wo wa tamin a ti men baka ai ri n yen fanan.» **17** A la karandenilu tema ii tere ye i joon mapininkala ko: «A ye nfen fo ko ro an ye ko: «Sani waati ai ti n yenna butun, waati wo wa tamin a ti men baka ai ri n yen fanan»? A ni fanan «ka a masoron n wato n Fa ma?» **18** Li ye a folo iko tuunni ko: «A ye nfen folo ko: «Waati dando»? An ma a lon a ye men folo.» **19** Isa ka a lon ko ii ye a fe ka a mapininka, a ka a fo ii ye ko: «Ai ye i joon mapininkala ko n ye nfen folo kuma jin do ko: «Sani waati ai ti n yenna butun, waati wo wa tamin a ti men baka ai ri n yen fanan»? **20** N ye tujna le folo ai ye ko: ai ri kasi a ni ka kule, ka a teren dunuya maa ilu ri sewa baka ka jaalen. Ai ri to jusukasi ro, koni ai la jusukasi wo ri yeleman ka a ke sewa ba ri, fo ka jaalen. **21** Ni muso kera tin ma a jusukasini, ka a masoron dimin ye a kan,

kōni ni a wa den sōrōn a ri sēwa ka jina a la tōrōyaba wo kō, baa adamaden sōrōnda dunūya rō. **22** Wo jna kelen de ma, ai mēn fanan jusukasini sisen, kōni n di ai yen kokura, ai jusu ri sēwa. Sawani mēn ye wo ri, mōō si ti se wo bōla ai bolo. **23** Wo lon wo rō ai ti n maḡininkala foyi la. N ye tupa le fōla ai ye kō: ai wa foyi maḡininka n tōō rō n Fa ye, a ri wo bēē di i ma. **24** Haan bi ai ma foyi maḡininka n tōō rō. Ai ye a maḡininka, ai ri a sōrōn, sani ai la sēwa ye dafa. **25** «N ka jnin bēē fō ai ye kuma kōrōlama le rō. Waati nato sela n ti sōn kuma kōrōlama si fōla ai ye butun, kōni n di n Fa la ko bēē fō ai ye gbē rō. **26** Wo lon ai ri maḡininka n tōō la, n ma a fō ko n di n Fa madiya ai ta fan dō. **27** Hen! Ai duman n Fa jere ye ka a masōrōn n diyara ai ye, a ni ai lara a la ko n bōni Alla le rō. **28** N bōni n Fa le rō ka na dunūya rō, sisen n bōtō dunūya rō ka wa n Fa ma.» **29** A la karandenilu ka a fō a ye kō: «A mafēnē, sisen i ye kumala gbē rō, i ti foyi fōla kuma kōrōlama rō. **30** Sisen an ka a lōn ko i ka ko bēē lōn a ni i mako sa a la mōō ni i maḡininka fosi la. Wo le rō an ka lemeniya a la ko i bōni Alla le rō.» **31** Isa ka a jabi: «Ai ye lemeniyala sisen wa? **32** Waati nato sela, a don gbun da se, ai ri jensen ai jōōn na bēē ri wa a wara. Ai ri n kelen to. Kōni n kelen tē, baa n Fa ye n tōrōfē. **33** N da ko jinilu fō ai ye, sa ai jusu ri suma sōrōn n na ko rō. Ai ri tōrōya sōrōn dunūya rō, kōni ai ye sēēbē don, baa nde ra se dunūya la.»

17 A banni kuma wo fōla, Isa ka a jaḡōrōta sankolo ma ka a fō kō: «N Fa, waati ra se. I ye i Dence la gbiliya yiraka mōōilu la, sani i Dence fanan di i la gbiliya yirika ii ye, **2** ka a masōrōn i ka se di a ma fōlo adamaden bēē ko sani a ri jenemaya banbali di mōō bēē ma, i ka mēn di a ma. (aiōnios g166) **3** Wo rō jenemaya banbali ye mēn di, wo le jnin: ka ile lōn, ile mēn kelen pe ye Alla jerejere ri, a ni ka Isa Nenematōmōnin fanan lōn, i ka mēn kelaya. (aiōnios g166) **4** N da i la gbiliya yiraka mōōilu la duukolo kan, baa i ka n lō baara mēn na, n da ban wo la. **5** N Fa, gbiliya mēn tere ye n na i dafē sani dunūya ye dan, i ye wo di n ma sisen i dafē. **6** «N da i tōō yiraka mōōilu la i ka mēn suwandi dunūya rō ka ii di n ma. Ii tere ye i ta le ri, kōni i ka ii di n ma. Ii ka i la kuma labato. **7** Sisen ii ka a lōn ko i ka foyi di n ma a bēē bōni ile le rō, **8** baa n ka kuma lase ii ma i ka mēn fō n ye. Ii ka kuma wo masōrōn, ii ra a lōn ko n bōni ile le rō a ni ii ka la a la ko ile le ka n kelaya. **9** N ye i madiyala woilu

le ta fan dō. N tē i madiyala dunūya ta fan dō, kōni i ka mēnilu di n ma, ka a masōrōn ii ye i ta le ri. **10** Fen fen ye n ta ri wo fanan ye i ta le ri. Fen fen ye i ta ri, wo fanan ye n ta le ri. N ye gbiliyala woilu le rō. **11** N tē dunūya rō butun, kōni ii ye dunūya rō, nde nato i ma. Fa Seniman, i ye ii lamara i tōō seniman na, i ka tōō mēn di n ma, sa ii ye kē kelen de ikomin an ye kelen di jna mēn ma. **12** Ka n to ii dafē, n ka ii lakandan i la sebaya la, sebaya mēn ye i tōō rō, i ka tōō mēn di n ma. N ka n janto ii rō. Wo rō, ii si ma tunun, fō halaki lateera mēn ma. Wo tununda sa i la kuma ri dafa, mēn sebeni kitabu seniman kōndō. **13** Sisen, n nato i ma; n ye kumala dunūya rō, sani n na sēwa ba jōōn di kē ii la fōō ka kē sēwa dafani ri. **14** N ka i la kumakan di ii ma. Wo rō ii gbōyara dunūya ye, ka a masōrōn ii tē dunūya ta ri, ikomin nde tē dunūya ta ri de. **15** N tē i madiyala ko i ye ii bō dunūya rō, kōni i ye ii kanda Ko Juu Tii ma. **16** Ii sa dunūya ta ikomin nde sa dunūya ta jna mēn dō. **17** Ii bila a dan na i jere ma ka fara i la tupa la, i la kuma, mēn ye tupa le ri. **18** Ikomin i ka n kelaya dunūya rō, nde fanan da ii kelaya dunūya rō. **19** N ye n jere bilala a dan na i ye ii kōsōn, sa ii fanan di bila a dan na berebere kē i ye. **20** «N tē i matarala ii kelen ta fan dō, kōni ni mēn lemeniyara nde ma ii la sereya rō, **21** sani bēē ye kē kelen di. N Fa, ikomin ile ni nde ye kelen di, woilu fanan ni ande bēē ye kē kelen di, sani dunūya ye a lōn ko ile le ka n kelaya. **22** Nde, n ka gbiliya di ii ma i ka mēn di n ma, sani ii kē kelen di, ikomin nde ni ile, **23** nde ni iele ye kelen di, sani ii ri kē kelen de ri, a ni dunūya ri a lōn ko ile le ka n kelaya a ni ii duman i ye fanan, ikomin nde duman ile ye jna mēn ma. **24** «N Fa, n ye a fē ko n ye yōrō mēn na, i ka mēnilu di n ma, woilu ni nde ye kē ye, sa ii ri n na gbiliya yen, i ka gbiliya mēn di n ma, ka a masōrōn n duman i ye sani dunūya damira waati. **25** N Fa, mēn telenni, dunūya ma i lōn, kōni nde ka i lōn, woilu fanan ye a lōn ko ile le ka n kelaya. **26** I ye jna mēn ma, n da wo yiraka ii la. N di to wo yirakala fanan sa ii di mōōilu kanin ikomin i ra nde kanin ja mēn ma, a ni n sidini ri kē ii ma.»

18 A banni wo fōla, Isa ni a la karandenilu bōra ka wa Kidirōn Dinban tēē ka wa a fan kelen ma. A ni a la karandenilu donda jiritu dō kōndō ye. **2** Judasi, mēn di a janfa, wo ka yōrō wo lōn, ka a masōrōn Isa ni a la karandenilu tere ye ii ladenna waati siyaman na. **3** Judasi kera keleden la kuntii ri Isa lalo ko rō, a ni doilu

men kelayani Alla la sarakalaselailu ni Farisilu bolo, ii sera jiritu wo ro fitinna ye ii bolo a ni kalamelen a ni kelekefenilu. 4 Isa, men ka a lon ko men bee ye nala a masoronna, a ka a madon ii la ka ii mapininka ko: «Ai ye yon de jininna?» 5 Ii ka a jabi: «An ye Isa Nasaretika le jininna.» A ka a fo ii ye ko: «Nde le.» Judasi, men ka janfa don a ma, a loni tere ii dafe ye. 6 Isa ka a fo ii ye waati men do ko: «Nde le, » ii ka se kotoma, ka be duu ma. 7 Isa ka ii mapininka kokura ko: «Ai ye yon jininna?» Ii ka a fo ko: «Isa, Nasaretika.» 8 Isa ka ii jabi: «N da a fo ai ye ko nde le. Ni ai ye nde le jininna, ai ye do jinilu to ye.» 9 A tere ye kumala ka kuma wo dafa a tere ka men fo koroman na ko: «I ka moo menilu di n ma, wo si ma tunun n bolo.» 10 Simon Piyeri ka fanmuru ta ka sarakalasela la jon do bolokininma tolo tee a la. Jon wo tere too le ko Malikusi. 11 Isa ka a fo Piyeri ma ko: «I la fanmuru don a laa ro. N Fa ka toroya men natee n ma, n di n ban wo ro wa?» 12 Keledenlu a ni ii la kuntii, a ni Alla la sarakalaselailu kandanilailu ka Isa mira ka a sidi. 13 Ii nara a ri folo Anasi wara, baa Kayifasi men ye sarakalasela kuntiia la san wo la, wo birance le. 14 Kayifasi le ka Yahudiayilu lalili ko: a benni moo kelen ye faa jama no ro. 15 Simon Piyeri ni karanden do bilara ii ko. Karanden wo ka sarakalasela kuntii lon, a donda sarakalasela la lu ma Isa ko. 16 Konin Piyeri ma don. A tora lu da la. Karanden do wo bora lu ma, a kumara lu da konogbenna ye, ka Piyeri ladon. 17 Muso men ye da konogbenna wo ka Piyeri mapininka ko: «Ile, i fanan ye a la karanden do le di?» A ka a fo ko: «Nde te.» 18 Baaradenilu a ni lakandanilailu ka ta bila sinkon do ka ii maja ta dafe, baa nene tere ye bola. Piyeri fanan tere ye wilu torofe ka a maja ye. 19 Fan kelen ma, Alla la sarakalasela kuntii ka Isa mapininka a la karandenilu ma a ni a karan ja ma. 20 Isa ka a jabi: «N kumara gbe le ro moo bee ye, n ka mooilu karan salibonilu la a ni Allabatobonba jin kondoo, Yahudiya bee ladennin tere ye. N ma foyi fo gbundu ro. 21 Nfenna i ye n mapininkala? I ye mapininka men ka ii tolo malo n na, n ka men fo ii ye; ii ka a lon n ye men folo ii ye.» 22 Kuma wo ro lakandalila do, men loni tere ye, ka a da gbasi ka a fo ko: «I ye sarakalasela kuntii le jabila ja wo le ma?» 23 Isa ka a jabi: «Ni n ka kuma juu le fo, kuma juu wo yiraka, koni n ka kuma men fo ni a tujna le, nfenna i ye n gbasila?» 24 Wo ro Anasi ka Isa sidini madon sarakalasela kuntii Kayifasi la. 25 Simon Piyeri tora a

majala ta dafe. Moo do ka a fo a ma ko: «Ile fanan, i ye a la karandenilu do le ri wa?» Koni Piyeri ka a jere dakan ko: «Nde te.» 26 Sarakalasela la jon men tolo teela a la Piyeri bolo wo la moo do ka a fo ko: «N ka i yen de a kafe jiritu ro wa?» 27 Koni Piyeri ka a jere dakan kokura, i korokoro dondon kasira. 28 Ii nara ka bo Kayifasi wara ka wa mara kunnasiila la mansaya bon na. Sooma da le tere. Menilu wara Isa ri, ii ma don mansa bon na sa ii kana ii la seninya landa tijan. Wo wa ke ii ti se Taminkunna Sali doonnin kela. 29 Wo ro, Pilate bora ka wa ii ma ka a fo ko: «Ai ye too su juman de lala cee jin na?» 30 Ii ka a jabi: «Ni kojuu kela te an tere te a mirala ka na a ri i ma.» 31 Pilate ka a fo ii ye ko: «Ai ye a mira ka a kiti tee ai la sariya la.» Yahudiayilu ka a fo a ye ko: «An te kiti teela ri ka moo faa.» 32 Isa tere ra a la saya ko kuma wo lase, a la saya ko ye dafala ja men ma. 33 Pilate donda mansa bon kondoo, ka Isa kili ka a fo a ye ko: «I ye Yahudiayilu la mansa le ri?» 34 Isa ka a jabi: «Ile le ka wo fo, wala moo gbere le ka wo fo n na ko ro wa?» 35 Pilate ka a jabi: «Nde, Yahudiya le di? I la jama ni sarakalasela kuntiilu ka i don n bolo. I ra nfen ke?» 36 Isa ka a jabi: «N na mansaya boni yoro gbere le ka na. A ma bo dunuya ro yan. Ni wo te, n komooilu tun di Yahudiayilu la jemooilu kele, sa n kana don wilu bolo. N na mansaya ma bo dunuya jin do, fo yoro gbere.» 37 Pilate ka a fo a ye ko: «I ye mansa le ri!» Isa ka a jabi: «I jere le ka a fo ko n ye mansa le ri. Ni n da soron a ni n da na dunuya ro, n nani kela tujna la sereya le ri. Moo moo men ye tujna ta le ri, wo ri n kumakan namen.» 38 Pilate ka a fo a ye ko: «Tujna ye nfen di?» A banni wo folo, ale bora kokura ka wa Yahudiayilu ma ka a fo ii ye ko: «Nde ma cee jin mira kun kelen lon men di ke a faa ko ri. 39 Koni ka ben ai la namun ma san san Taminkunna Sali wa se n di kasoden kelen bila; ai ye a fe n ye Yahudiayilu la mansa bila wa?» 40 Ii ka a jabi mankan ba ro ko: «Ale te, Barabasi bila!» Awa Barabasi tere ye moo murantiini le ri.

19 Wo ro Pilate ka Isa don keleden bolo ka a gbasi biye la. 2 Keleden ka nonbo woninnama ta ka a moromoro i joon ma ka a ke mansa fula munuya do ri ka wo birin a kun na, a ni ii ka durukiba wulenman jalagbe do bila a kan na. 3 Ii tora ii madonna a la ka a fo a ye ko: «Yahudiayilu la mansa, i ni ke!» Ii tora a da gbasila. 4 Pilate bora kokura ka a fo Yahudiayilu ye ko:

«Ai jia lo! N da na a ri ai ma, sa ai ri a lon ko n ma
kojuu si yen cee jin ma men di ke a faa ko ri.» 5 Isa
bora kenema. Nonbo woninnama mansa fula birinni
a kun na, durukiba wulenman jalagbe ye a kan na.
Pilate ka a fo ii ye ko: «Ai jia lo! Cee ye yan!» 6 Ii ka a
yen men ke sarakalasela kuntiilu a ni lakandanilailu ka
wayowayo ke: «Ka a gbongbon jiri kan! Ka a gbongbon
jiri kan!» Pilate ka a fo ii ye ko: «Aile ye a ta aile jere
ye, ai ye a gbongbon jiri kan, baa nde ma sariya yen
men di ke a faa ko ri.» 7 Yahudiayilu ka a jabi: «Sariya
kelen ye an bolo wo le a faa ko ri a don ka kan de ka a
faa, ka a masoron a ka a fo ko a ye Alla dence ri.» 8
Pilate ka kuma wo men tuma men na, do lara a silan
kan. 9 A donda a la mansa bon na ka a fo Isa ye ko: «I
boni mi?» Koni Isa ma a jabi. 10 Pilate ka a fo a ye ko:
«I ti kumala nde ye? I ma a lon ko se ye n bolo ka i
bila? Se ye n na ka i gbongbon jiri kan fanan?» 11 Isa
ka a jabi: «Se foyi te i ye n kan fo men boni Alla bolo.
Wo le ro, men ka n don i bolo, wo la kojuu ka bon i ta
ri.» 12 Pilate ka wo men tuma men na, a ka Isa bila jia
jinin, koni Yahudiayilu ka ii mankan ba labo ko: «Ni i
ka a bila, i ti Sesare dupo di. Baa mo men wa a jere
ke mansa ri, wo tii muruntini Sesari kanma.» 13 A ka
kuma wo men tuma men na, Pilate bora Isa ri gbe ma
ka wa a jere sii kiti diya, yoro wo too le ko Kabakuru
Yoro, Heburu kan do ko Kabata. 14 Taminkunna Sali
dawnninta raben lon de tere, teletala, Pilate ka a fo
Yahudiayilu ye ko: «I jia lo! Ai la mansa ye yan!» 15
Koni ii ka ii mankan nabo ko: «Ka a faa! Ka a faa! A ye
a gbongbon jiri kan!» Pilate ka a fo ii ye ko: «Nde ye ai
la mansa gbongbon jiri kan wa?» Sarakalasela kuntiilu
ka a jabi: «Mansa si te an kun na fo mansaba Sesari.»
16 Wo ro Pilate ka Isa bila ii bolo a gbongbon jiri kan
kanma. Wo ro ii ka Isa mira. 17 A jere ka gbongbon
jiri ta, ka wa a ri yoro men too ko Kunkolo. Heburu
kan do ii ye a folo yoro wo ma ko Kolikota. 18 Ii ye
a gbongbonna jiri kan ye le, a ni mo fila, do ye a
bolokininma do ye a bolomaran ma; Isa ye ii tema. 19
Pilate ka sebeli ke ka wo gbongbon Isa gbongbon jiri
kan. A tere sebeni ko: «Isa Nasaretika, Yahudiayilu
la mansa.» 20 Yahudiayilu siyaman ba le ka sebe wo
karan, ka a masoron Isa gbongbonni jiri kan yoro men
do wo ni so tema ma jan. Sebeli tere ye Heburu kan
do, a ni Romu kan do, a ni fanan Kireki kan do. 21
Sarakalasela kuntiilu ka a fo Pilate ye ko: «I kana sebe
ko: «Yahudiayilu la mansa», koni «A ka a fo ko: Nde ye
Yahudiayilu la mansa ri.»» 22 Pilate ka a jabi: «N ka

men sebe, n da ban a sebela.» 23 Keleden ii ban men
kera Isa gbongbonna jiri kan, ka a la faanin ta, ii ka wo
ratala sidiyama naanin, keleden bee ni a ta fan. Ii ka a
duruki korobila fanan ta. Duruki korobila wo karasila
tere sa a la, ka a bo a sanma fo a duuma. 24 Ii ka a fo i
jooon ye ko: «An kana a rafara, koni an ye kalabe ke,
kala wa men mira wo ri a soron.» Wo ro sebeli kuma
wo ra dafa: «Ii ra n na faanin ratala i jooon na, ii ra
kalabe ke n na faanin juma la ko ro.» Awa keledenlu
ka wo le ke. 25 Isa la gbongbon jiri torofe a na ni a na
koromuso tere ye ye, a ni Kolopasi la muso Mariyamu
a ni Mariyamu Makidalaka. 26 Isa la karanden men
duman a ye kosebe, wo loni tere Isa na dafa ye. Isa ka
wo fila yen tuma men na, a ka a fo a na ye ko: «Muso,
i jia lo, i dence ye jin di.» 27 A ka a fo a karanden
fanan ye ko: «I jia lo, i na le jin di!» Waati kelen wo
ro karanden wo ka Isa na ta ka wa a ri a la lu ma. 28
Wo taminnin ko ro, Isa ka a lon ko ko bee ra dafa,
a ka a fo sani sebeli kuma wo ye dafa, ko: «Ji loo ye
n na.» 29 Ji foroko do tere ye, fani resenji kumunni.
Do ka fuu ta ka a sun resenji wo ro ka a sidi hisope
jiri bolon do la ka a madon a da la. 30 Isa ka resenji
kumunni wo soron tuma men na, a ka a fo ko: «Ko bee
ra dafa.» A ka a kun najii ka a nii di ka sa. 31 Ikommin
Najo lon, su kana to jiri kan, a ni sali dakorola le tere
ye, baa Najo lon wo ye lon ba de ri, Yahudiayilu ka a
fo Pilate ye ko a ye son mo gbongbonnilu senilu ye
rakadi, kosa ii ri faa jona. Wo ro ii ri se lajiila ka bo
jiri kan. 32 Keledenlu wara ii sen dakadi kanma. Mo
fila menilu gbongbonni Isa dafa, keledenlu ka woilu
foloman sen dakadi, ka ban ka a filana sen dakadi. 33
Ii se men keni Isa ma, ii ka a yen a ra sa, wo ro ii ma
a sen kadi. 34 Koni keleden kelen tere ye ye men ka
a soo tanba la a barasa ro. Wo jia ma ji ni jeli bora i
korokoro. 35 Men ka a yen wo kera a la sereya ri. A
la sereya ye tujia le ri. Ale ka a lon ko a ye tujia le
folo. A ka sereya men bo sa ai fanan di lemeniya Isa
ma. 36 Wo bee kera le ri sa sebeli kuma ri dafa ko: «A
kolo si kana kadi.» 37 Wo fanan ko ro, sebeli kuma
do ko: «Ii ri mo ragbe men ii ka soo.» 38 Wo ban ko,
Yusufu Arimateka, wara Pilate madiya ko a ni Isa su
bo jiri kan. Pilate sonda wo ma. A nara Isa su lajii.
Awa, Yusufu Arimateka tere ye Isa la karanden do le
ri sutura ro, baa a tere silanni Yahudiayilu jo ro. 39 A
ni Nikodemu nara. Wo le folofolo ka Isa jinin su ro. A
nara latikolon sumaduman kilo bisawa, su fila ri: Do
too ko muri, a to kelen too ko alo. 40 Ii fila ka Isa su

ta, ka a don kasanke rɔ a ni latikolɔn sumaduman ka ben Yahudiyailu la su don ja namun ma. **41** Awa a gbɔngbɔnda jiri kan yɔrɔ men dɔ jiritu do tere ye ye. Jiritu wo rɔ ye, kaburu kura do tere ye, mɔɔ si su tere ma don wo rɔ folɔ. **42** Yahudiyailu jɔɔɔ lon daben waati tere ra se. Kaburu tere madonni ii la fanan. Wo rɔ ii ka Isa su don ye.

20 Lookun tele folɔ, Lahadi lon kɔnin, Mariyamu Makidalaka wara su ba dibi pulan pulan ma kaburu da la. A ka a yen kabakurun bɔni kaburu da la. **2** A ka ibori ka wa Simɔn Piyeri teren a ni karanden do men diyara Isa ye, ka a fɔ ii ye ko: «Ii ra Maari su bɔ kaburu kɔndɔ. An ma a lɔn fewu, ii na a lala yɔrɔ men dɔ!» **3** Piyeri ni karanden wo bɔra ka wa kaburu da la. **4** Ii fila bɛe borimantɔ wara i jɔɔn fɛ. Kɔni karanden wo tere ye borila Piyeri ko: a folɔ sera kaburu da la. **5** A ka a mabirin ka a ja mala kaburu kɔndɔ ka kasanke le dɔrɔn yen, kɔni a ma don. **6** Simɔn Piyeri, men tere ye a kɔfɛ, wo fanan nara. A donda kaburu kɔndɔ, ka kasanke yen lani ye. **7** Bitiran men tere ye Isa kun na wo ni kasanke tere sa yɔrɔ kelen, kɔni bitiran tere ra kunbenni ka a la a ta fan ma. **8** Awa, karanden men folɔ sera kaburu da la, wo fanan donda kaburu kɔndɔ. A ka a yen ka la a la ko Isa ra wuli. **9** Baa ii tere ma sebeli kuma wo jayen folɔ, ikomin a tere ye sebeni ja men dɔ ko Isa ri wuli ka bɔ suilu tema. **10** Wo kɔrɔ, karanden fila ka i kɔse ii wara. **11** Waati wo rɔ Mariyamu tere ye kasila ko ma kaburu da la. A ye kasila ka a ja mala kaburu kɔndɔ. **12** A ka meleka fila yen a bɛe gbɛni, woilu siini tere Isa su tere ye lani dinkira men dɔ kaburu kɔndɔ. Do siini a kun kɔrɔ, do siini a sen kɔrɔ. **13** Ii ka a fɔ a ye ko: «Muso, i kasila nfenna?» A ka a jabi: «Ka a masɔrɔn ii ra Maari su ta ka wa a ri, n ma a lɔn a ye yɔrɔ men dɔ.» **14** A banni wo folɔ, a tintan ja men dɔ ka Isa yen, kɔni a tere ma a lɔn ni Isa le. **15** Isa ka a fɔ a ye ko: «Muso, i kasila nfenna? I ye yon jininna?» Ikomin a tere ye muso jana iko jiritu tii la, a ka a fɔ ko: «N fa, ni ile le ka a su ta ka wa a ri, a fɔ n ye i ka a la yɔrɔ men dɔ, n ye wa a ta.» **16** Isa ka a fɔ a ye ko: «Mariyamul!» A ka a ja tintan a la, ka a tuwa Heburu kan dɔ ko: «Rabuni» Wo kɔrɔ ye ko Karanmɔɔ. **17** Isa ka a jabi: «I kana ifasa n na, baa n ma ye le folɔ n Fa ma. Kɔni wa i fɔ n badenmailu ye ko: «N watɔ n Fa ma, a ni ai Fa fanan ma, n na Alla ma, a ni ai fanan na Alla ma.»» **18** Mariyamu Makidalaka nara a fɔ karandenilu

ye ko: «N da Maari yen!» A ka danteeli ke ii ye a ka men fɔ a ye. **19** Lookun lon folɔman kelen wo wura la, karandenilu tere ye bon do kɔndɔ, da sɔɔni ii ma ka a masɔrɔn ii silanni Yahudiyailu jɛmɔɔilu jɔ rɔ. Isa bɔra gbɛ rɔ ka na i lɔ ii tema ka a fɔ ii ye ko: «Alla ye ai jususuma!» **20** A ka a fɔ waati men dɔ, a ka a bolo yiraka ii la a ni a barasa. Karandenilu sawa ba kera ka a masɔrɔn ii ra Maari yen. **21** Isa ka a fɔ ii ye fanan ko: «Alla ye jususuma di ii ma! Ikomin n Fa le ka n kelaya, nde fanan di aile kelaya.» **22** A banni kuma wo folɔ a ka fɔɔ fɛ ai ma ka a fɔ ko: «Ai ye Nii Seniman sɔrɔn. **23** Ni ai ka mɔɔ makoto a la julumun ma, wo tii makotoni Alla bolo. Kɔni ni ai ma men makoto, wo tii tɛ makotoni Alla bolo.» **24** Nba, Tomasi ye Isa la karanden tan ni fila do le ri, mɔɔilu ye a folɔ men ma ko Filani. Isa nara a lɔ a la karandenilu tema tuma men na, Tomasi tun tɛ ye. **25** Karandenilu ka a fɔ a ye ko: «An da Maari yen!» Kɔni a ka ii jabi: «Ni n ma poyinti nɔ yen a bolo rɔ, ni n ma n bolokoyini la poyinti nɔ rɔ, ni n ma n bolo la a barasa kɔndɔ, n tɛ lala a la fewu.» **26** Lookun kelen tamin kɔ rɔ, karandenilu ka ii laden kokura bon na. Ii la laden wo rɔ, Tomasi tere ye ii tema. Ii tere ra da sɔɔ. Isa nara ka i lɔ ii tema ka a fɔ ii ye ko: «Alla ye jususuma di ii ma!» **27** A ka a fɔ Tomasi ye ko: «I bolokoyini ladon n bolo ma, i ye n bolo yen; i bolo ladon n barasa kɔndɔ. I kana to lemeniyabaliya rɔ, kɔni lemeniya.» **28** Tomasi ka a jabi: «N Maari, a ni n Alla!» **29** Isa ka a fɔ a ye ko: «Ka a masɔrɔn i ra n yen, wo le ka i lemeniya n ma. Duwawu ye ii ye menilu ma n yen a ni menilu lemeniyara n ma.» **30** Isa ka kabannako siyaman ke a la karandenilu jakɔrɔ men sebeni tɛ kitabu jin kɔndɔ. **31** Kɔni, jin bɛe tere sebeni de sani ai ye lemeniya Isa la waati men ko Nenematɔmɔnin de, a ni ale le ye Alla Dence de. Ai wa lemeniya a ma, ai ri jienemaya banbali sɔrɔn ale tɔɔ rɔ.

21 Waati wo tamin kɔ rɔ, Isa ka a jɛrɛ yiraka a la karandenilu la Tiberiyasi Dala da la. A ka a jɛrɛ yiraka wo ja le ma. **2** Simɔn Piyeri, Tomasi men ye kilila ko Filani, a ni Natanayeli men bɔni Kana men ye Kalile mara rɔ, wo ni Sebede dence fila, a ni karanden fila do, wo bɛe tere ye i jɔɔn fɛ. **3** Simɔn Piyeri ka a fɔ ii ye ko: «N watɔ jɛɛ faa diya.» Ii ka a fɔ a ye ko: «An fanan di wa i kɔfɛ.» Ii bɔra ka ye le kulun kɔndɔ. Su kelen wo rɔ, ii ma foyi mira. **4** Wo sɔɔma da la, Isa tere ye dala da la, kɔni a la karandenilu ma a lɔn ko ni Isa

le ye. **5** Isa ka a fɔ ii ye ko: «N denilu, ai ra jɛɛ do sɔrɔn wa?» Ii ka a jabi: «Eɛn.» **6** A ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye jɔɔ lafilɩ kulun bolokininma fan fɛ, ai ri jɛɛ mira.» Ii ka jɔɔ lafilɩ wo rɔ, ii tɛrɛ ti se a masɔmɔnna jɛɛ siyaman bolo. **7** Wo rɔ karanden mɛn duman tɛrɛ Isa ye, wo le ka a fɔ Piyɛri ye ko: «Maari le!» Wo ka a tɛrɛn duruki gbansan ye Simɔn Piyɛri kan na. Awa, a ka a mɛn tuma mɛn na ko Maari le, a ka duruki wo tesidi, ka i juran ji rɔ ka wa Isa tɛrɛn ye. **8** Karanden doilu ni kulun nara a ni jɛɛ siyaman ba a ni jɔɔ, baa a tɛrɛ ma jan bake dala da la, ko a ri mɛtɛri kɛmɛ jɔɔn bɔ. **9** Ii se mɛn kɛni gbelema ii ka jɛɛ do yɛn janinna sinkɔn ta la, a ni buru. **10** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye ai la jɛɛ do ta, a nani mɛn di.» **11** Simɔn Piyɛri yɛlɛra kulun kɔndɔ ka jɔɔ sɔmɔn ka jɛɛ kunba kɛmɛ a ni biloolu ni sawa mira. Hali jɛɛ wa siyaya bake jɔɔ ti a rafarafarala. **12** Isa ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye na dabɔ kɛ.» Karanden woilu si ma susu ka a mapininka ko: «Yon de i ri?» Ii ka a lɔn ko Maari le. **13** Isa ka buru ta ka a ratala ii la, ka jɛɛ fanan data la ii la. **14** Isa wuli ka bɔ saya rɔ, a yiraka sawanan de tɛrɛ ye a la karandenilu la. **15** Ii banni dabɔla, Isa ka a fɔ Simɔn Piyɛri ye ko: «Yuhana dence Simɔn, n duman i ye ka tamin do jin bɛɛ la wa?» A ka a jabi: «Ɖɔn Maari, i ka a lɔn ko i duman n ye.» Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye n na saa denninilu balo.» **16** A ka a fɔ a ye fanan ko: «Yuhana dence Simɔn, n duman i ye wa?» Piyɛri ka a jabi: «Ɖɔn Maari, i ka a lɔn ko i duman n ye.» Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye kɛ n na saa kɔnɔgbenna le ri.» **17** A ka a fɔ a ye a sija sawanan dɔ ko: «Yuhana dence Simɔn, n duman i ye wa?» Piyɛri niafinda, baa Isa ra a mapininka fɔ sija sawa ko: «N duman i ye wa?» A ka a jabi: «Maari, i ka ko bɛɛ lɔn. I ka a lɔn ko i duman n ye.» Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye n na saa denninilu balo. **18** N ye tujɔa le fɔla i ye ko: i tɛrɛ ye denninya rɔ waati mɛn dɔ i tɛrɛ ye i la kurusi yala sidila ka wa yɔrɔ rɔ, yɔrɔ mɛn ta duman i ye, kɔni i wa kɔrɔya tuma mɛn na, i ri i bolo rasɔmɔn, mɔɔ gbɛrɛ ri i sidi ka i lawa yɔrɔ rɔ, yɔrɔ mɛn i tɛ a fɛ ka wa.» **19** Isa ka kuma wo fɔ ka Piyɛri sa jɔa yiraka, a ri mɛn kɛ sa a ri Alla tɔɔ gbiliya. Wo rɔ a ka a fɔ a ye ko: «Bila n kɔfɛ.» **20** Piyɛri ka kɔfɛnɛ, ka Isa la karanden yɛn mɛn duman a ye, a ye taamala ii kɔfɛ. A la karanden mɛn tɛrɛ ye a kɔfɛ dɔnnin waati la, mɛn ka a kun la a sisi rɔ ka a fɔ a ye ko: «Yon ye i janfala?» **21** Piyɛri ka a yɛn ka a fɔ Isa ye ko: «Nin don? A ko di?» **22** Isa ka a jabi: «Ni a duman n ye a ye to dunujɔa rɔ haan n ye na waati mɛn dɔ, wo tɔnɔ juman jɔa la i

ma? Ile, bila n kɔ!» **23** Kuma wo kosɔn, a tɛrɛ ye fɔla fan bɛɛ badenmailu tɛma ko karanden wo ti faala. Kɔni Isa ma a fɔ ko ale ti faala, kɔni ko: «Ni a duman n ye a ye to dunujɔa rɔ haan n ye na waati mɛn dɔ, wo tɔnɔ juman jɔa la i ma?» **24** Karanden kelen wo le kɛla a la sereya ri a la ko bɛɛ rɔ a ni a ka ko bɛɛ seɓɛ. An ka a lɔn ko a la sereya ye tujɔa le ri. **25** Isa ka ko gbɛrɛ siyaman kɛ, mɛnilu ma seɓɛ yan. Ni wo kelen kelenna bɛɛ tun seɓɛra, kitabu mɛnilu tun di seɓɛ wo rɔ, woilu tun tɛ kun dunujɔa rɔ.

Acts

1 N terice Teyofili, Isa ka baara ni maa karan menilu ke kebi a la baara damira waati haan a korotara ka wa harijeene ro lon men na, n ka wo bee sebe n na sebeli folo ro ka a lawa i ma. **2** Sani a ye korota ka wa harijeene ro, a ka a la talibidenbailu karan, a ka menilu suwandi. A ka ii karan Alla la Nii Seniman baraka ro, ka ii la baara yiraka ii la. **3** A la toroya koru, a bora ii jakoru gbe ro ka ko siyaman ke tele binaani koru. A ka a yiraka ii la jia siyaman ma ko a kende le. Wo tuma, a tere ye Alla la Mansaya ko folo ii ye. **4** Lon do ro, ka a teren a ye doonninna ii jwon fe, a ka a fo ii ye ko: «Ai kana bo Jerusalemu yan haan n Fa la lahidi ye dafa, n ka men na ko fo ai ye koroman. Ai ye wo dafa makono so kondo yan. **5** Yaya ka moailu sun ji ro, koni a te men baka butun, ai ri sun Alla la Nii Seniman na.» **6** Ka a teren ii bee laddenin yoro kelen do, talibidenbailu ka Isa majininka ko: «Maari, i ri mansaya lase Isirayelikailu ma sisen wa?» **7** A ka ii jabi: «Wo ko ri ke waati men na, N Fa kelen pe le ri se wo lateela. **8** Koni Alla la Nii Seniman wa jii ai kan, ai ri sebaya soron. Ai ri ke n sereilu ri Jerusalemu, a ni Jude fan bee a ni Samari mara fan bee a ni dunupa duukolo fan bee ro.» **9** Isa banda wo folo tuma men na, a korotara ii jakoru ka ye le harijeene ro. Banda ka a latunun ii ma. **10** Ka ii jia loni to sankolo ro ka a watola ragbe, ce durukigbe tii fila nara i koru ka ii lo ii torofe. **11** Woilu ka a fo ko: «Kalilekailu, nfenna ai loni yan ka sankolo ragbe? Isa men boni ii tema yan, ka wa sankolo ro, a ri na iko. A wani jia men ma ai jana, a ri na iko wo jia kelen ma.» **12** Nba, talibidenbailu bora Olibiye Koyinke kan ka ii kose Jerusalemu. A ni Jerusalemu tema ri kilo kelen jwon bo. **13** Ii seni Jerusalemu, ii wara sankaso san ma bon kondo, ii ye i jwon nadenna yoro men na konin. Piyeri tere ye, a ni Yuhana, Yakuba, Andere, Filipe, Tomasi, Baritolomi, Matiyu, Alife dence Yakuba, Simon Fabaden a ni Yakuba dence Judasi. **14** Ii tere ye ii ladenna Alla matara kanma miriya kelen de la. Muso doilu fanan tere ye ii ro, a ni Isa na Mariyamu a ni Isa dooceilu. **15** Nba, lon do ro, Piyeri ka i lo a badenmailu tema ka kuma. Wo ka menilu teren ye, woilu ri maa keme ni maa muwan bo. **16** Piyeri ka a fo ko: «N badenmailu, men sebeni Alla la kitabu kondo ka fara Alla la Nii Seniman na, mansa Dawuda ka men fo Judasi la ko ro (Judasi men ka Isa yiraka a mirabailu

la) wo sebe ka kan ka dafa. **17** A tere ye an na dekuru le ro. An ka baara men soron Alla la, a sen tere ye wo fanan do.» **18** Nba, Judasi ka wodi men soron a la juuya sara ri, a ka wo ta ka duu do san. A bera wo duu kan, ka a kono fara ka a noo bee bo kene ma. **19** Jerusalemukailu bee kolonda wo ro tuma men na, ii ka yoro wo too la ii la kan do ko Akelidama. Wo koru le ko Jeli Duu. **20** Piyeri ka a fo ko: «A sebeni Jaburi ro ko: «A la lodiya, a dakolon di to. Maa si kana don a kondo.» «A ni: «Maa gberu ye a lo a no ro.» **21** «Wo le koson, an ka kan ka maa kelen suwandi men bilara an ko Maari Isa la waati bee ro **22** kebi Isa sun waati ji ro Yaya bolo haan a korotara waati men na ka ye le harijeene ro, a bora an tema lon men na. Maa wo ye ke maa ri an tema men di a sereya ko Maari Isa ra wuli ka bo saya ro.» **23** Wo ro, lemeniya jamailu ka maa fila jatamon. Do too ko Yusufu. A to kelen too ko Matiyasi. Yusufu wo too le fanan ko Barisabasi. Doilu ye a folo a ma ko Jusitusu. **24** Ii bee laddenin ka Alla matara ko: «Maari, ile le ka moailu bee sonome lon. I ra men suwandi maa fila jin do, i ye wo yiraka an na. **25** Wo ye bila Judasi no ro ka ke talibidenba di ka baara an jwon fe, baa Judasi ka baara wo bila, ka wa a sara soron men ni a la baara juu sara ka kan.» **26** Ii banda Alla matarala ka kala matee. Kala ka Matiyasi mira. Wo ro, ale lara talibidenba tan ni kelen kan.

2 Pentekoli lon sera ka ii bee laddenin teren yoro kelen do. **2** Mankan ba do bora sankolo ro i koru, ka ke iko fono ba mankan. Lemeniya moailu siini bon men na, mankan ka bon wo lafa. **3** Ii ka fen do yen, men keni iko ta melen. A boni nenkun na, a ka a rafara ka a maa lemeniya maa kelen kelenna bee la. **4** Alla Nii Seniman jiira ii kan. Ii bee kumara ii jere ye kan gberu ro ikomin Alla Nii Seniman ka ii demen kuma la jia men ma. **5** Wo ka Yahudiya siyaman jiyani teren Jerusalemu, menilu ye Alla jesilanjebailu ri. Ii boni dunupa jamana bee ro. **6** Ii ka mankan wo men tuma men na, ii siyaman nara ii laden ka ke jama ba ri. Ii seni ye, ii kabannakoyara, ka a masoron ii kelen kelenna bee ka ii fa kanilu men woilu da ro. **7** Ii kabannakoyara kosebe ka a fo i jwon ye ko: «Menilu ye kumala jin, ii bee te Kalilekailu le ri wa? **8** Na numan de an kelen kelenna bee ye an sinmin kan menna?» **9** Nba, Paritikailu tere ye jama wo ro, a ni Medikailu, Elamukailu, Mesopotamikailu, Judekailu, Kapadosikailu, Pontikailu, Asikailu, **10** Firikikailu,

Panfilikailu, Misirankailu a ni Libikailu, menilu siini Sireni fan dō. Rōmukailu fanan tere ye a rō. Doilu tere Yahudiyailu le ri. Doilu tun tē Yahudiyailu ri, kōni ii tun da don Yahudiyailu la dina rō. **11** Keretikailu ni Arabuila fanan tere ye jama rō ye. Ii bēe ka a fō ko: «Alla ra kabannako menilu kē, ii ye woilu fōla an fa wara kanilu rō. Nfen keni wo rō?» **12** Ii bēe kabannakoyara ka jake, fōo ka i jōon mapininka ko: «Wo kōrō ye nfen di?» **13** Kōni doilu ka lemeniya mōoilu mayele ko ii ra dōlo min kojuuya. **14** Wo le rō, Piyeri ni talibidenba tō tan ni kelen ka ii lō. Piyeri ka a kan nabo ka a fō mōoilu ye ko: «Ai Yahudiyailu a ni mōo tō menilu ye Jerusalemu yan bi, ai ye jin lōn ka ai tolo malō n kan na. **15** Ai ra a fō ko mōo jinilu ra dōlo min ka ii ja laminin. Wo tē de! Ai ma a yen? Waleha le ten, mōo ti se dōlo minna ka ii ja laminin. **16** Kōni men sebēni Alla la kitabu kōndō Nabi Joweli bolo, wo le ra dafa ai jana bi. A fōra ko: **17** «Alla ka a fō ko: laban tuma na, n di n Nii Seniman lajii adamadenilu bēe kan. Ai denceilu ni ai denmusoilu ri Alla la kuma lase mōoilu ma. Ai la kanbarenilu ri koyenna ikomin sibo. N di sibo la ai la mōobakōroilu ja ma. **18** Wo tuma, n di n Nii Seniman lajii n na jōnilu kan, cēman ni musoman. Ii ri n na kela lase mōoilu ma. **19** N di kabannakoilu kē sankolo rō, ka tōomasereilu kē duukolo kan. Woilu ri kē ikō jeli, a ni ta ni a sisiba. **20** Tele ri fin ka kē dibi ri. Karo ri wulen ikō jeli, yani Allabatala la lōn ba ni se. Wo ri kē lōn ba ri, men makabani. **21** Wo tuma, menilu wa Allabatala kili demen kanma, woilu bēe ri kisi.» **22** «Isirayeli cēcilu, ai tolo malō kuma jin di. Alla le ka Isa Nasaretika kelaya. Alla ra wo yiraka ai ri kabannakoilu ni ko masilannilu ni tōomasereilu kē a ka menilu kē ai tema ikomin ai jere ka lōn ja men ma. **23** A donda ai bolo. Alla ka a lōn ka a la ko latēe. Siya gbere mōoilu ka ai demen ka a gbōngbōn jiri kan ka a faa. **24** A faani kō, Alla ka a lawuli ka a hōroya saya tōroya ba ma. Fanka men ye saya la, wo ma se Isa marala. **25** Nba, mansa Dawuda ka sebēli do kē Isa la ko rō kitabu kōndō ko: «N ka Allabatala yen n jē tuma bēe rō. A ye n bolokininma. Wo rō, n tē jilanjilanna n na kandanin. **26** Wo le kosōn, n jusu sewani kosebe! N kan ye sewakan de ri. N faribanku, a tōni kendeya rō ka a la jiiya la a rō. **27** Baa, i ti sōn n nii ye tō saya dibi rō. I ti sōn i la Mōo seniman su ye men kaburu rō ka toli. (Hadēs g86) **28** Sila menilu ye benna jenenmaya jere jere ma, i ra woilu yiraka n na. I

ri n nawasa sewala i jakōrō.» **29** Piyeri ka a fō ko: «N badenmailu, n di a fō ai ye ko an benba Dawuda ra sa. Sika tē wo rō: a su donda. Hali bi a kaburu ye yan. **30** Ka a masōron Dawuda tere nabi le ri, a ka a lōn ko Alla ka lahidi ta ka a kali a ye ko a ri Dawuda bōnsōn do lasii a la mansaya siifen dō a kō. **31** Alla tun di men kē sini nato, Dawuda ka wo yen. Wo rō, a kumara Mōo Jenematōmōnin lawuli ka bō saya rō ko kan. A ka a fō ko a ma tō saya dibi rō; a su ma men kaburu rō ka toli. (Hadēs g86) **32** «Alla ka Isa wo le lawuli ka a bō saya rō. Andeilu bēe ye sereya le ri. **33** Alla ka a kōrōta ka wa a sii a bolokininma. A ka Alla la Nii Seniman sōron a fa Alla bolo, men lahidi tani tere. Isa ka wo lana an ma. Ai ka men yen bi, a ni ai ka men men, Alla la Nii Seniman de ka wo kē. **34** Nba, Dawuda ma kōrōta ka wa sankolo rō, kōni ale ka a fō kitabu rō ko: Maari Alla ka a fō n na Maari ye ko: I sii n bolokininma, **35** haan n ye i juuila bilala i sen kōrō. **36** «Ai, Isirayelika bēe ka kan ka lōn ka a lala ja men ma ko Isa men ii ka gbōngbōn jiri kan, Alla ra kē Maari ri a ni Mōo Jenematōmōnin.» **37** Ii ka wo men tuma men na, kuma wo donda ii jusu rō kosebe. Ii ka a fō Piyeri ni talibidenba toilu ye ko: «An badenmailu, an ye nfen de kela sisen?» **38** Piyeri ka ii jabi: «Ai bēe ye tubi ka na Alla ma ka sun ji rō Isa Jenematōmōnin tōo rō, wo rō, ai la kojuu ri makoto. Wo wa kē, Alla ri a la Nii Seniman di ai ma. **39** Alla ra Alla la Nii Seniman jin lahidi ta ai ni ai denilu ye, a ni menilu ye fōo yōrō jan. An na Maari Alla ri menilu kili, wo lahidi tani woilu bēe ye.» **40** Piyeri ka kuma siyaman la wo kan, ka ii kawandi. A ka ii lali kosebe ko: «Bi mōoilu juuman. Ai ye ai jere kisi ii ma!» **41** Menilu sōnda a la kuma ma, woilu sunda ji rō. Mōo waa sawa jōon lara lemeniya jamailu kan wo lōn. **42** Ii tunadiyani tere ye ii tolo malola talibidenbailu la karankan na, ka i jōon naden badenmaya rō, ka dōnnin kē i jōon fē, ka Alla matara. **43** Talibidenbailu tere ye kabannako siyaman ni tōomasere siyaman kela. Mōoilu bēe silanni tere wo rō. **44** Lemeniya mōoilu bēe benni tere. Mōo si ma sōn ka a bolofenilu kē a kelen ta ri. **45** Wo rō, ii tere ye ii la duuila ni ii bolofenilu sanna, ka wo wodi di desebedo menilu ye ii tema ma. **46** Lōn lōn, ii tora ii ladenna Allabatobonba jin kōndō. Ii la miriya tere ye ikomin mōo kelen ta. Ii tere ye buru latalanna ii jōonna ii la bonilu la. Ii ka dōnnin kē, ka i jōon sō kosebe. Ii ka wo bēe kē jusu lasewa ba a ni jusu lagbe rō. **47** Ii tere ye Alla tandola waati bēe. Ii diyara sō kōndō mōoilu

bɛɛ yɛ. Lon lon, Allabatala tɛrɛ yɛ mɔɔilu kisila ka woilu la lemeniya mɔɔilu la dekurɔ kan.

3 Lon do rɔ, Piyeri ni Yuhana watɔla tɛrɛ yɛ Allabatobonba kɔndɔ Alla tara diya wura tele waati, 2 ii benda nambara do la. Wo nato mɔɔilu bolo. Kebi a sɔrɔnda, a tun ma a taama fɔlɔ. Lon lon, mɔɔilu ri a lasii Allabatobonba don da la, bon don da men tɔɔ ko Bon Da Numa. A wa lasii yɛ, a ri mɔɔilu matara, menilu yɛ donna Allabatobonba jin kɔndɔ kɔnin. **3** A ka Piyeri ni Yuhana dontɔla yen Allabatobonba jin kɔndɔ tuma mɛn na, a ka ii matara wodi la. **4** Ii fila ka ii ja lɔ a rɔ. Piyeri ka a fɔ a yɛ ko: «Andeilu ragbɛ!» **5** Cɛɛ wo ka a ja lɔ ii rɔ. A yɛ a kɔndɔ ko woilu kɛtɔ fen do le dila a ma. **6** Piyeri ka a fɔ ko: «Wodi si tɛ n bolo. Kɔni mɛn yɛ n bolo, n di wo di i ma. Nasaretika Isa Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ, i wuli i yɛ taama.» **7** Piyeri ka nambara mira a bolokininma ka a dɛmɛn a lawulila. A sen ni a wolokɛkuduilu ka fanka sɔrɔn i kɔrɔ. **8** A ka a gban ka a lɔ a sen kun na ka a taamataama. A donda Allabatobonba jin kɔndɔ Piyeri ni Yuhana kɔfɛ ten. A tɛrɛ yɛ mataamala ka a gban ka Alla mato. **9** Mɔɔ bɛɛ ka a taamatɔla yen Alla matola. **10** Mɔɔilu jnanɔ tɛrɛ yɛ a ma ko nambara mɛn siini tɛrɛ tarali kanma Allabatobonba Don Da Numa la, wo le yɛ jin di. Ko mɛn da kɛ a yɛ, wo ka ii bɛɛ kabannakoya ka ii kɔndafili. **11** Nba, ka cɛɛ wo fasani to Piyeri ni Yuhana ma, mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara ka ibori ka na ii ma. Ii lɔni yɔrɔ mɛn, wo tɔɔ ko mansa Sulemani la bolon. **12** Piyeri ka mɔɔilu ladennin yen tuma mɛn na, a ka a fɔ ii yɛ ko: «Isirayelikailu, nfenna ai kabannakoyani ko jin ma? Ai ja lɔni andeilu rɔ nfenna? A yɛ di? Ai yɛ ai mirila ko cɛɛ jin yɛ a taamala an jɛrɛ sebaya le bolo wa, wala an na Alla jɛsilanjɛ baraka le rɔ wa? **13** Eɛn de! Alla nɔ le, Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni an benbailu bɛɛ Maari Alla kɔnin. Wo ra ko ba jin kɛ ka a la baaraden Isa gbiliya. Ai ka Isa don faama Pilate bolo ka a faa, ka ai ban Isa rɔ Pilate jana. Wo ka a kiti ko a ri a bila, kɔni ai ma sɔn. **14** Isa tɛrɛ Mɔɔ seniman ni mɔɔ telenni de ri. Kɔni ai ka ai ban a rɔ. Ai ka Pilate madiya ko a yɛ mɔɔ gbɛrɛ bila ai yɛ, mɛn tɛrɛ yɛ mɔɔfaala ri. **15** Mɛn yɛ jɛnemaya dila, ai ka wo faa. Kɔni Alla ka a lawuli ka a bɔ saya rɔ. An yɛ wo sɛrɛya le ri. **16** Ai ja yɛ nambara jin na. Ai bɛɛ ka a lɔn. Ale ra fanka sɔrɔn a la lemeniya kɔsɔn Isa ma. Ai bɛɛ yɛ a yenna ko a ra kɛndɛya le fewu a la lemeniya fɛ. **17** «Nba, n badenmailu, ai ka ko le kɛ Isa la, ai ma a

lɔn ai yɛ mɛn kɛ kan, ai ni ai la jɛmɔɔilu. **18** Kɔni Alla ka a la kuma le dafa wo ja ma, a la nabiilu bɛɛ tun ka kuma mɛn fɔ, ko a la Mɔɔ Nenematɔmɔnin ri tɔrɔ. **19** Wo rɔ, ai yɛ tubi ka na Alla ma, sa ai la kojuuilu ri bɔ ai kun ma ka ban. **20** Wo wa kɛ, Allabatala ri ai lafɔrɔ ka a la Mɔɔ Nenematɔmɔnin nana, mɛn suwandinin ai yɛ kebi waati jan. Wo le yɛ Isa ri. **21** Kɔni Isa ri to harijeene rɔ fɔlɔ, fɔ fen bɛɛ wa yɛleman ka kuraya tuma mɛn. Nabijuma senimanilu ka kuraya ko wo fɔ ka fara Alla la kebi waati jan. (aiɔn g165) **22** Nabi Musa ka a fɔ ko: «Maari Alla, mɛn yɛ ai fɛ, wo ri nabi gbɛrɛ di ai ma ka bɔ ai badenmailu tɛma, iko a ka n kɛlaya ja mɛn ma. Wo wa fen fen fɔ ai yɛ, ai yɛ wo bɛɛ mira. **23** Ni mɛnilu ma nabi wo kan mira, woilu bɛɛ ri labɔ Alla la mɔɔilu tɛma ka halaki fewu.» **24** «Nba, nabi bɛɛ kumara waati jin de kan. Ka a damira Nabi Samuyeli ma, nabiilu bɛɛ ka ko jinilu lalɔnni. **25** Ii yɛ denceilu le ri mɛn bɔni nabiilu la. Alla ka teriya mɛn sidi an benbailu yɛ, wo fanan yɛ ai ta ri. A ka a fɔ Iburahima yɛ ko: «Siya bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔnilu fɛ.» **26** Wo rɔ, Alla ka a la baaraden nawuli ka a lana aile fɔlɔ ma, sa a ri jumaya kɛ ai yɛ ka ai kɛlen kɛlenna bɛɛ bɔ ai la sila juu rɔ.»

4 Nba, ka a tɛrɛn Piyeri ni Yuhana yɛ kumala mɔɔilu yɛ fɔlɔ, Alla la sarakalaselailu ni Allabatobonba kandaninnailu kuntii ni Sadusiilu madonda. **2** Ii mɔnera, baa Piyeri ni Yuhana yɛ mɔɔilu karanna ko Isa ra wuli ka bɔ saya rɔ, ko wo ra a yiraka ko adamaden di wuli ka a bɔ saya rɔ fewu. **3** Ii ka Piyeri ni Yuhana mira. Ikomin su tun da ko: ii ka ii bila kaso la fɔɔ wo duusa gbɛ. **4** Kɔni mɛnilu tun ka ii tolo malɔ Piyeri ni Yuhana kan na, woilu siyaman lara Isa la, ka kafu lemeniya jamailu ma. Wo rɔ, lemeniya jamailu kɛra mɔɔ waa loolu jɔɔn di. **5** Wo duusa gbɛni, Yahudiya kuntiilu a ni mɔɔbakɔrɔilu a ni sariya karanmɔɔilu, wo bɛɛ ka ii laden Jerusalemu. **6** Anasi, sarakalasela kuntiiba jɛrɛ tɛrɛ yɛ, a ni a birance Kayifasi ni a badenmailu Yuhana ni Alesandire a ni a tɔilu bɛɛ mɛn yɛ sarakalasela kuntiiba la denbaya rɔ. **7** Ii ka Piyeri ni Yuhana lana ka ii lalɔ jama bɛɛ jana, ka ii majininka ko: «Ai sera ko jin kɛla fanka su juman de la wala yon de tɔɔ rɔ?» **8** Piyeri jusu fani tɛrɛ Alla la Nii Seniman na, ka ii jabi: «Yahudiya kuntii ni mɔɔbakɔrɔilu, **9** kojuma mɛn kɛni nambara yɛ, ai yɛ an majininkala wo le ma wa? A kɛndɛyara ja mɛn ma, ai yɛ wo fɛsɛfɛsɛ ko le rɔ wa? **10** Nba, ai ni Isirayelikailu bɛɛ yɛ a lɔn ko nambara jin lɔni ai jana

yan, a ra lakendeya Nasaretika Isa Nenematōmōnin fanka rō, ai ka mēn gbōngbōn jiri kan ka a faa. Kōni Alla ka a lawuli ka a bō saya rō. **11** Ale le: Bon lōlailu ka ii ban kabakurun mēn dō, wo le ra kē bon jusii kabakurun di. Isa le ye kabakurun wo ri. **12** Mōo si ti se mōo kisila fō Isa kelen pe, ka a masōrōn Alla ma tōo gberē si fō adamadenilu ye dunuṣa rō yan, an di kisi mēn fē.» **13** Laden mōoilu ka a yen ko Piyeri ni Yuhana jusulateēni. Ii kabannakoyara wo rō, ka a masōrōn ii ka a lōn ko mōo fila wo ye mōo gbansan de ri, ii ma karan bakē. Ii ka a jayen wo rō ko Piyeri ni Yuhana menda Isa bolo. **14** Ii ma se Piyeri ni Yuhana sōsola, baa ii ka nambara cēē lōni yen ii da tōrōfē, mēn kēndeyani tērē fewu. **15** Wo rō, kititēē dēkuru wo ka Piyeri ni Yuhana labo kēnē ma, ka ban ka i jōōn yen. **16** Ii ka a fō ko: «An ye nfen kē mōo jinilu la? Nba, Jerusalemukailu bēē ye kabannako jin kalama, mēn kēni ii bolo jin. An ti se ka a fō ko kabannako wo ma kē. **17** Kōni an ye an jaseremala ii ye ko ii kana Isa tōo fō mōo si ye butun, sa ko jin kana jensen jamana fan bēē rō.» **18** Wo rō, ii ka Piyeri ni Yuhana kili ka a fō ii ye ka a magbeleya ko ii kana Isa tōo fō mōo si ye wala mōo si karan tōo wo la fanan. **19** Piyeri ni Yuhana ka ii jabi: «A ye di? Ni mōo ka i ban Alla rō ka sōn ai rō, wo ri bēn wa? Ai ye wo kititēē. **20** Kōni an ti se ka an makun. An ka mēn yen Isa la a ni an ka mēn mēn a la, fō an ye wo bēē lase mōoilu ma.» **21** Mōobakōrōilu ka ii jaserema la Piyeri ni Yuhana ye ikō ka a magbeleya kosebē, ka ban ka ii bila. Baa ii ma fērē sōrōn ka jahadi la Piyeri ni Yuhana kan ka a masōrōn so kōndō mōoilu, wo bēē tērē ye Alla tandola kabannako wo la. **22** Nba, cēē mēn nakendeya kera ko ba ri jin, wo sōrōn tun da san binaanin ni kō bō. **23** Piyeri ni Yuhana bila mēn kēni, ii wara ii la mōoilu tērēn. Alla la sarakalasela kuntii ni mōobakōrōilu ka ko mēnilu fō ii ye, ii ka wo bēē lase lemeniya jamailu ma. **24** Lemeniya mōoilu ka wo mēn tuma mēn na, ii ka ii laden ka Alla matara. Ii ka a fō ko: «Maari, ile le ka sankolo dan, a ni duukolo ni kōoji ni ii rake fenilu bēē. **25** I la Nii Seniman ka kuma don an benba Dawuda da rō, i la baaraden kōnin. A ka a fō ko: Siyailu jamanni nfenna? Jamana mōoilu ye janfa donna Maari ma nfenna? Wo ri kē fuu ri! **26** Dunuṣa mansailu ka ii raben kēlē kē kanma. Ii ka ii laden ka wuli Maari Alla ni a la Mōo Nenematōmōnin kanma. **27** «Nba tuṣa le wo ri fewu, mansa Herodi ni Ponse Pilate ka ii laden so kōndō yan, a ni siya tōilu, a ni Isirayelikailu. Ii ka ii laden ka wuli i la baaraden

seniman Isa kanma, i ka mēn suwandi. **28** Wo le rō, mēn nateēni tērē i sawo ni i fanka la kebi kōrōman, ii ka ii laden ka wo bēē kē. **29** Nba, Maari, i tolo malo ii jaseremalakan na sisen. I ye jusulateē di an ma, i la jōnilu kōnin, sa an kana silan i la kuma lase rō mōoilu ma, **30** waati kelenna, i ye i la sebaya yiraka mōoilu la ka jankarōtoilu lakendeya, ka tōomasereilu ni kabannakoilu kē i la baaraden seniman Isa tōo rō.» **31** Ii ban mēn kēni Alla matarala, ii la laden yōrō wo yerēyerera. Ii bēē jusu fara Alla la Nii Seniman na. Wo lōn kelen, ii ka Alla la kuma lase damira mōoilu ma jusulateē rō. **32** Lemeniya mōoilu bēē bēnni tērē ko kelen ma. Ii jusu fanan tērē kelen de ri. Wo rō, mōo si tun tē a bolofenilu kēla a kelen ta ri. Ii tērē ye ii bolofenilu bēē ratala ii ni i jōōn tē. **33** Talibidenbailu tērē ye sereya kēla sebaya ba la, ka a fō mōoilu ye ko Maari Isa ra wuli ka bō saya rō. Alla la jumaya ba tērē ye lemeniya mōoilu bēē ka a fō kosebē. **34** Mōo si desēni tun tē ii rō, baa mēnilu kera duu tii ni bon tii ri, wōilu tērē ye duu ni bon sanna kelen kelen **35** ka na wodi wo di talibidenbailu ma. Karandenilu tērē ye wodi wo rafarala lemeniya mōoilu tē ka bēn wōilu kelen kelenna bēē mako jia ma. **36** Nba, cēē do tērē ye, mēn tōo ko Yusufu. Lebi bōnsōn do le tērē a ri ka bō Sipere. Talibidenbailu ka a tōo la ko Barinabasi, mēn kōrō ye ko dence mēn ye mōo sēēbē donna. **37** Duu tērē ye a bolo. A ka wo san ka na a wodi di talibidenbailu ma.

5 Nba, cēē do mēn tōo ko Ananiyasi a ni a muso mēn tōo ko Safira fanan ka ii la duu do majira. **2** Kōni Ananiyasi ka wodi fan kelen bō a la ka a kē a ta ri. A muso ye wo kalama. A tō fan kelen, Ananiyasi nara wo di talibidenbailu ma. **3** A seni ye, Piyeri ka a fō a ye ko: «Ananiyasi, nfenna i sōnda Setana ye don i jusu rō, ka Alla la Nii Seniman janfa ka i la duu sankō fan kelen kansōnya a ma? **4** Duu wo tun ma san tuma mēn na fōlō, a tun tē i ta le ri wa? I ka a majira tuma mēn na, a wodi bēē tun tē i ta le ri fanan? Nfenna i ka i miri kojuu jin ma ka a kē? I ma wuya fō mōoilu ye fō Alla.» **5** Ananiyasi ka kuma wo mēn tuma mēn na, a bera duu ma ka sa. Silan ba ka wo lamenbailu bēē mira. **6** Kanberenilu nara ka Ananiyasi su kasanke, ka a ta ka wa a su don. **7** A menda waati sawa taminnin kō, Ananiyasi muso donda bon na. Mēn kēni a cēē la, a tun ma wo lōn fōlō. **8** Piyeri ka a fō a ye ko: «A ye di? I ni i cēē ka ai la duu san wodi mēn na, wo le jin di wa?» Safira ka a fō ko: «Dōn, ale le wo ri jō.» **9**

Piyeri ka a jabi: «Nfenna ai fila benda ka Maari Alla la Nii Seniman koroŋo? I ja lo! I cee su donnailu lɔni da la. Ii nato i fanan su tala.» **10** Safira bera duu ma Piyeri sen koro i koro ka sa. Kanberenilu donda bon na ka a sani teren. Ii ka a su ta ka wa a su don a cee dafɛ. **11** Silan ba ka lemeniya jama bee mira, a ni wo lamenbailu bee. **12** Kabannako ni too masere siyaman tere ye kela mooilu tema talibidenbailu bolo. Lemeniya mooilu bee tere ye i jooon nadenna mansa Sulemani la bolon na. **13** Koni moo toilu ma susu ii madon laden do. Hali wo, ii tere ye lemeniya mooilu toojuma folo kosebe. **14** Moo siyaman lemeniyara Maari ma ka don dekuru wo ro, cee ni musoilu. **15** Mooilu ka ii la jankarotoilu madonni ka ii lala lafenilu ni debeilu kan sila da la, sa Piyeri wa ke taminna tuma men na, a jiya ri la ii kan ka ii lakendeya. **16** Moo siyaman ba fanan bora Jerusalemu laminin soilu la ka na. Ii nara jankarotoilu ni jinato mooilu ri; woilu bee lakendeyara. **17** Wo tuma, sarakalasela kuntiiba ni a fe moo bee, Sadusiilu la dekuru konin, woilu wulira talibidenbailu kanma ka a masoron ii la bensenkolonteya fe. **18** Ii ka talibidenbailu mira ka ii bila kaso la moo bee jana. **19** Koni su ro, Alla la meleka nara kaso bonda laka ka ii labo. A ka a fo ii ye ko: **20** «Ai ye wa Allabatobonba jin kondɔ, ka ai lo ka jenemaya kura jin ko bee lase mooilu ma.» **21** Ii ka meleka kan mira. Kene bora tuma men na, ii wara Allabatobonba jin kondɔ ka mooilu karan. Alla la sarakalasela kuntiiba ni a la fe mooilu ka Isirayelikailu la jemooilu bee kili ko kititee dekuru ye ii laden. Ii ka keledenilu lawa kaso bon na ko ii ye na talibidenbailu ri. **22** Keledenilu se men keni kaso bon na, ii ma ii teren ye. Wo ro, ii ka ii kose ka danteeli ke. **23** Ii ka a fo ko: «An seni kaso bon na, an ka a da tuunin teren. A sooni kojuma. An ka keleden doilu lɔni teren da la fanan, ii ye a konogbenna. Koni an ka da laka tuma men na, an ma moo si yen kaso bon kondɔ.» **24** Allabatobonba kandaninnailu kuntii ni Alla la sarakalasela kuntiilu ka kuma wo men tuma men na, ii kondafilira ka ii jere mapininka ko: «Nfen keni ye?» **25** Wo tuma, do nara ka a fo ii ye ko: «Ai ka moo menilu bila kaso la, woilu lɔni Allabatobonba jin kondɔ sisen. Ii ye mooilu karanna.» **26** Wo ro, Allabatobonba kandaninnailu kuntii ka a la mooilu ta ka wa talibidenbailu ko. Ii nara ii ri. Koni wo ma ke fanka la, ka a masoron kuntii wo ni a la mooilu silanda ko jama kana wuli ii kanma ka ii mabon kaba la. **27** Ii nara talibidenbailu ri ka ii lalo kititee dekuru

jakoro. Alla la sarakalasela kuntiiba ka a fo ii ye ko: **28** «An ma a fo ai ye ka a magbeleya ko ai kana karan si ke wo too ro butun wa? Koni ai ra ai la karan nase Jerusalemukailu bee ma! Ai ye a fe ka a fo le ko andeilu le ka Isa faa.» **29** Piyeri ni talibidenba toilu ka ii jabi: «An ka kan ka Alla kumakan gbiliya ka tamin mooilu ta la. **30** An benbailu Maari Alla ka Isa lawuli ka a bo saya ro, ai ka men gbongbon jiri kan ka a faa. **31** Alla ka a gbiliya ka a korota fo a bolokinin na, ka a ke Mansa ni Kisiba ri, sani Alla ye fere di Isirayelikailu ma waati menna ka a kose ka tubi a ni ii ri makotoli soron ii julumun na. **32** Andeilu le kera ko woilu bee sereilu ri. Alla ka a la Nii Seniman men di a kan mirabailu ma, wo fanan ye wo sere le ri.» **33** Mobbailu ka kuma wo men tuma men na, ii monera kojuuya. A loo tere ye ii la ka ii faa. **34** Koni Farisi cee do, men too ko Kamaliyeli, wulira ka i lo kititee dekuru jakoro. Sariya karanmoo do le tere a ri men moo bee ye a toojuma folo. A ka a fo ii ye ko ii ye ii labo kene ma dooni folo. **35** Ii labo men keni, Kamaliyeli ka a fo mobbailu ye ko: «Isirayelikailu, ai ye a fe ka ko men ke moo jinilu la, ai ye ai miri wo ma folo kosebe, **36** baa waati taminni, cee do wulira, men too ko Tedasi. Ale ka a fo ko a ye jemoo ba le ri. Wo ro, moo keme naanin jooon bilara a ko. Koni mooilu ka Tedasi faa tuma men na, a la mooilu bee jensenda. A la ko ma ke foyi ri wo ko. **37** Tedasi taminni ko, dogbere fanan wulira, men too ko Judasi. Ale bora Kalile ka na too sebe waati. Yahudasi ka moo siyaman masomon ka ii bila a ko. Koni mooilu ka a faa tuma men na, a la mooilu bee jensenda fanan. **38** Wo le ro, n ye ai lalila sisen ko ai ye ai mabo moo jinilu la. Ai ye ii bila, sa ii ri wa. Ii ye men kan, ni wo boni adamaden miriya ro, a ri tijan a jere ma. **39** Koni ni wo ko bora Alla jere le ro, ai ti se ii la muume. Ai te foyi ke fo ka ai jere bila Alla la ten fuu.» Nba, Kamaliyeli ka men fo, mobbailu sonda wo ma. **40** Ii ka talibidenbailu kili ka ii gbsi gbije la. Ii ka a fo ii ye ka a magbeleya ko ii kana Isa too fo moo si ye butun. Wo ro, ii ka ii bila ko ii ye wa. **41** Wo ro talibidenilu bora kititee dekuru la laden do. Ii sewara kosebe, ka a masoron Alla ra ii jate mooilu ri, menilu ri lafeya Isa koson. **42** Lon lon ii ma boloka mooilu karanna Allabatobonba jin kondɔ a ni mooilu wara, ka kibaroo juma lase woilu ma ko Isa le Moo Nenematomonin di.

6 Nba, Isa la karandenilu tere ye siyayala tuma men na, lon do ro, Yahudiyailu menilu fa wara kan

tere ye Kirekikan di, woilu ka ii makasi Yahudiyailu kan menilu fa wara kan tere ye Heburukan di. Ii ka a fo ko ii la cesamusoilu te suman soronna suman datalannailu bolo ikomin Heburuilu la cesamusoilu ye a soronna ja men ma. **2** Keladen tan ni fila ka wo men tuma men na, ii ka karandenilu bee kili ka a fo ii ye ko: «Andeilu kana Alla la kuma lase boloka, ka an na baara ke suman datalan doron di. Wo te ben. **3** An badenmailu, ai ye cee moo woronwula suwandi ai ro, menilu ye moo hankilimailu ri. Woilu ye ke moo famunninilu ri, menilu jusu fani Alla la Nii Seniman na. An di suman datalan baara karifa woilu la. **4** Koni andeilu ri to Alla tarala ka Alla la kuma lase mooilu ma. An na baara le wo ri.» **5** Wo kuma diyara jama bee ye. Wo ro, ii ka Etiyen suwandi, wo men lemeniyani kosebe. A jusu fani Alla la Nii Seniman na fanan. Ii ka Filipe fanan suwandi, a ni Porokori ni Nikanori ni Timon ni Parimenasi ni Nikolasi, men tere ye Antiyoika ri. Yahudiya tun te a ri, koni a tun da don Yahudiyailu la dina ro. **6** Ii ka moo woronwula woilu lana talibidenbailu ma. Talibidenilu ka Alla tara ii ye, ka ii bolo la ii kan. **7** Alla la kuma tere ye jensenna fan bee ro. Karanden tere ye siyayala berebere ke Jerusalem. Alla la sarakalasela siyaman fanan donda ka lemeniya sila ta. **8** Alla la jumaya tere ye Etiyen ka a fo kosebe. Alla la sebaya fanan tere ye a fe. A ka kabannako ba ni toomasereilu ke mooilu tema. **9** Koni doilu wulira Etiyen sosola. Ii bee boni salibon kelen de la, mooilu ye a fola men ma ko Moo Kanhoroyaninilu la salibon. Wo salibon mooilu boni Sireni ni Alesandiri, a ni Silisi ni Asi jamanailu ro. **10** Koni ii tere ti se jo soronna a ma. Alla la Nii Seniman de tere ye hankilimaya dila a ma kuma wo ro. **11** Wo le ka a ke, ii ka moo doilu konorasu Etiyen kanma. Woilu ka wuya la a la ko: «A ra Nabi Musa ni Alla tanama kuma fo. An jere ka wo men fewu.» **12** Wo ro, salibon moo woilu ka so kondoo mooilu ni mabakoroilu ni sariya karanmooilu lawuli Etiyen kanma. Ii ka Etiyen mira fanka la ka wa a ri Yahudiya la kititee dekuru ro. **13** Ii nara moo doilu ri, menilu ka wuya la Etiyen na. Ii ka a fo ko: «Cee jin ye yoro seniman jin nafeyala tuma bee, ka Nabi Musa la sariya fanan nafeya. **14** A ra a fo ko Nasaretika Isa wo ri Allabatobonba jin te. Ko a ri an na sila yeleman, Nabi Musa ka sila men di an benbailu ma. An jere ra kuma wo men a da ro.» **15** Kititee mooilu ka Etiyen mafene. A jakorola ra ke ikomin meleka jakorola.

7 Alla la sarakalasela kuntiiba ka a fo Etiyen ye ko: «A ye di? Ii ka men fo jin di, tuya le wo ri wa?» **2** Etiyen ka ii jabi: «N failu ni n badenmailu, ai ye ai tolo malo n kan na. Ka a teren an benba Iburahima tun ma i sii Haran so kondoo waati men na folo, Alla nooro tii ka a jere yiraka a la Mesopotami jamana ro. **3** Alla ka a fo a ye ko: «I ye bo i wara, ka bo i badenmailu tema. I ye wa yoro do ro, n keto yoro men yirakala i la.» **4** «Wo ro, an benba bora Kalidekailu la jamana ro ka wa i sii Haran. A fa sa men keni, Alla ka a lana yan, ai siini jamana men do bi. **5** Alla tun ma yoro si di a ma yan ka a ke a ta ri, hali yoro fitini. Koni Alla ka lahidi ta a ye ko jamana jin di ke a ni a bonsonilu ta ri. Wo tuma den tun te Iburahima bolo. **6** Alla ka a fo a ye ko: «I bonsonilu ri ke londonilu ri jamana do ro. Moo woilu ri ii bila jonya ro ka ii toro. Ii ri san keme naanin ke toroya ro ye. **7** Koni n di jahadi la moo woilu kan, menilu ka ii ke jonilu ri. Wo ko ro, i bonsonilu ri bo ye ka na nde bato yoro jin do yan.» **8** Alla ka teriya sidi Iburahima ye, ka faaninta ke wo toomasere ri. Wo ro, Iburahima ka Isiyaka soron ka a la faaninta ke a soron tele seyin. Isiyaka ka Yakuba soron ka a ke ja wo le ma. Yakuba ka an benba tan ni fila soron ka woilu fanan ke wo ja kelen wo le ma. **9** «Yusufu la ko keleya ka a koroilu mira. Ii ka a mira ka a san mooilu ma. Woilu wara a bila jonya ro Misiran. Koni Alla tora a fe, **10** ka a bo a la toroya bee ro. A ka a lo Misiran mansa Ferawuna jana tuma men na, Alla ka hankili di a ma ka a la ko diya wo ye. Ferawuna ka a lasii Misiran jamana kuntiia la, a ni a ka a ke a la bon jamoo ri. **11** «Wo tuma, konko ba donda Misiran jamana fan bee ro, a ni Kanaan jamana bee ro. Wo toroya bonyara kosebe. An benbailu ma se balo soronna. **12** A fora Yakuba ye tuma men na ko suman ye soronna Misiran, a ka an benbailu lawa suman ko ro. Wo kera ii wa ko folo ri. **13** Ii seni Misiran a sija filana ro, Yusufu ka a jere yiraka ii la. A badenmailu la ko fora mansa Ferawuna ye. **14** Yusufu ka kela lawa a fa ma ko a ye na, a ni a la denbaya bee. A fa la mooilu bee ladenin tere moo biworonwula ni moo loolu le ri. **15** Nba, Yakuba ni a la mooilu wara Misiran ja wo le ma. A menda ye fo a sara, a ni an benbailu bee. **16** Waati taminni ko, mooilu wara ii su ri fo Sikemu. Ii ka ii su don Iburahima la su don diya ye, Iburahima tun da wodi wo bo koroman, a ka men don Hamori denceilu bolo, a ka a san woilu ma. **17** «Nba, Alla ka lahidi men ta Iburahima ye, wo mafa waati tun da sudunya. An na mooilu tere ye

siyayala Misiran a ja jere jere ma. **18** Wo tuma, mansa do siira, men ma foyi lon Yusufu la ko ro. **19** Mansa wo ka an na moailu tano bo ka an benbailu toro kojuuya. A ka ii diyagboya ko ii ye ii den jarinilu to ii ko kene ma kosa ii denilu ri sa. **20** «Nabi Musa soronda waati wo le la. Den juma le tere a ri kosebe ka Alla diya fewu! A soronda ka karo sawa ke lam ro a fa wara. **21** A soronbailu ka a to ii ko kene ma tuma men na, Ferawuna denmuso ka a yen. Wo le ka a ta ka a lam, ka a ke ikomin a jere den. **22** Wo ro, Misirankailu ka Musa karan ii la lonnin bee la. Se ye a ye ka kewali ba ke. A kusan kumala a juma la fanan. **23** «Musa soron ka san binaanin bo tuma men na, a ka a miri ko a ri wa bo a badenmailu torofe, Isirayelikailu konin. **24** A seni ye, a ka a badenma do yen. Misiranka do ye wo gbasila. Musa wara a badenma demen, ka a badenma ta sara ce wo la ka a faa. **25** A ye Musa kondo ko a badenmailu ri a payen ko Alla ra ale lo ii horoya la. Koni a badenmailu ma wo payen. **26** Wo duusa gbe, Musa wara a badenma fila bilani tere i joon na. A ka woilu masabarikan ke ko: «Badenmailu le te ai ri wa? Nfenna ai bilani tere i joon na ten?» **27** «Koni men tere ye a badenma gbasila, wo ka Musa latuntun ka a fo a ye ko: «Yon ka i ke an na kuntii ni an na kititeela ri? **28** A ye di? I ye a fe le ka nde faa ikomin i ka Misiranka wo faa ja men ma kunun?» **29** Musa ka wo men tuma men na, a ka ibori ka wa a sii londanya ro Madiyana jamana ro. A menda ye ka dence fila soron. **30** «A ka san binaanin dafa ye tuma men na, meleka do bora gbe ro a jakoro. Meleka wo ka a jere yiraka a la jiri tunin tamelenama ro, Sinayi koyinke waa ro. **31** Musa ka wo yen ka kabannakoya. A ka a madon a la ka a korosi tuma men na, Allabatala kumakan bora. **32** A ka a fo ko: «Nde le i benbailu Maari Alla ri, Ibrahim Maari Alla ni Isiyaka Maari Alla ni Yakuba Maari Alla konin.» Musa silanda ka a yereyere. A ma susu a ja lola a ro. **33** «Allabatala ka a fo a ye ko: «I ye i la sanbara bo i sen do, baa i loni yoro men do jin, wo ye yoro seniman de ri.» **34** Alla ka a fo ko: «N na moailu toroni ja men ma Misiran, n da wo yen fewu. N da ii kurunkan men fanan. N da jii ka na ii kisi. Na, n di i lase Misiran.» **35** «Nba, Isirayelikailu tun ka ii ban Musa men do ko: «Yon ka i ke an na kuntii ni an na kititeela ri?» Koni Alla ka ale lawa ka a ke ii la kuntii ri, ka ii horoya. Alla ka a kelaya ja wo le ma meleka bolo, men bora gbe ro a jakoro jiri tunin do. **36** Musa ka toomasereilu ni kabannako bailu ke

Misiran, ka doilu ke Kooji Fararabin da la, ka doilu fanan ke wula kondo san binaanin koro. **37** «Wo Musa kelen de ka a fo Isirayelikailu ye ko: «Alla ri nabi ghere bo Isirayelikailu tema ikomin nde.» **38** Wo Musa kelen de tere Isirayelikailu bee laddenin fe wula ro. A tere ye an benbailu fe ye, a ni meleka wo, men kumara a fe Sinayi koyinke kan. A ka kuma banbali soron ka a lase an ma. **39** «Koni an benbailu ma son ka a kan mira. Ii ka ii ban a ro. Misiran loo tere ye ii la. **40** Ii ka a fo Haruna ye ko: «Batofen doilu ladan an ye, men di a lo an joro ka wa, baa Musa wo, men ka a lo an joro ka bo Misiran, an ja te a la. Men keni a la, an ma wo lon.» **41** Wo ro, ii ka batofen do raben waati wo la, ka saraka bo a ye ka a so. Batofen wo boni nisiden na. Ii ka tolon ke ka batofen wo bonya, men rabenni ii jere bolo. **42** Koni Alla ka a ko don ii la ka ii bila. A ka ii to ii jere ma, ka ii to loloilu batola, a ni tele ni karo. Ko do sebeni wo ro nabiilu la kitabu ro. A ka a fo ko: «Ai Isirayelikailu! Ai ka san binaanin ke wula kondo taamala, ka kolofenilu kannatee ka sarakailu bo. Koni ai ma woilu bo nde ye. **43** Ai la joo Moleki siini gba men koro, ai ka wo madonni a bato kanma. Ai ka ai la joo Arefan na lolo bisiki le ladan ka wo bato. Wo le ro, n di ai gben kelekoro bori diya fo Babiloni kofe.» **44** Etiyen ka a fo ko: «An benbailu tere ye wula kondo taamala tuma men na, Alla la teriya toomasere daa make faaninbon tere ye ii bolo. Musa tun ka faaninbon wo ladan iko Alla ka a fo a ye ja men ma. Alla ka men yiraka a la, a ka a ladan ka a ni wo ra kanya. **45** Daa make faaninbon wo tere ye an benbailu la denilu bolo ii la waati ro. Ii ni Josuwe le ka jamana bee mira, Alla ka jamana wo moailu gben ii jefe. Ii nara daa make faaninbon di jamana ro, a menda ye haan an mansa Dawuda tele ro. **46** Dawuda la ko diyara Alla ye. Ale le ka Alla madiya ko a ye a fe ka sii diya lo Yakuba Maari Alla ye. **47** Koni Dawuda dence mansa Sulemani le ka bon wo lo Alla ye. **48** «Koni Alla Korotaniba te a siila bon na, men loni adamaden bolo. A ye ikomin nabi ka a fo ja men: **49** «Allabatala ka a fo ko: Sankolo le ye n na mansaya siifen di. Duukolo ye n sen lo yoro le ri. A ye di? Ai ri bon su numan lo nde ye? N siibon di ke yoro numan? **50** Fen jinilu bee danni te nde le bolo wa?» **51** Etiyen ka a fo a lamenbailu ye ko: «Ai mo kungbelenilu! Ai ye iko Alla lonbaliilu! Ai ye ai toloilu magbeleyala ka ai ban Alla kumakan do. Ai ye Alla la Nii Seniman sosoli waati bee. Ai ni ai benbailu bee ka kan. **52** Ai benbailu ka nabiilu bee toro. Nabijuma

menilu ka Alla la Mōo Suwandini la ko fō ii ye, ii ka woilu faa. Sisen ai ra Mōo Telenni wo janfa ka a faa. **53** Aile ka Alla la sariya sōrōn melekailu bolo, kōni ai ma sōn wo mirala.» **54** Yahudiyailu ka wo mēn tuma mēn na, ii mōnera. Ii jusu bōra a ja jere jere ma ka a dagbolo cin. **55** Kōni Etiyen jusu fani tere Alla la Nii Seniman na. A ka a ja lo sankolo rō ka Alla la nōrō yen, ka Isa lōni yen Alla bolokininma. **56** A ka a fō ko: «A ragbe. N da sankolo da lakani yen, ka Mōo Dence lōni yen Alla bolokininma.» **57** Kōni ii kulera kan ba la, ka ii boloilu dii ii toloilu la. Ii bēe gbidira ka be Etiyen kan. **58** Ii ka a mira ka a sōmōn ka wa a ri so kokan, ka a bon damira kabakurun na. Sereya wo ka ii la duruki bō ii kanna ka a bila kanberen do sen kōrō, mēn tōo ko Sawuli. **59** Ii ye Etiyen bonna kabakurun na tuma mēn na, a ka tarali ke ko: «Maari Isa, n nii ta.» **60** Awa a ka i jōōnkin ka a kan ba labo ko: «Maari, i ye kojuu jin yafa ii ma.» A banni wo fōla, a sara.

8 Sawuli sōnda Etiyen faa ko ma. Wo lon kelen, mōoilu wulira ka lemeniya jama tōrōya kojuyaya Jerusalemu. Wo rō, lemeniya mōoilu bēe ka ibori ka wa Jude mara ni Samari mara fan bēe rō. Talibidenbailu dōrōn de ma bō Jerusalemu. **2** Alla jēsilanjēba doilu ka Etiyen su don ka kasi kosebe a la saya ko rō. **3** Kōni Sawuli tere ye lemeniya jama tōrōla kojuyaya. A tere ye donna ii la bonilu la ka ii mira, cēe ni musoilu. A tere ye woilu bēe mirala fanka la ka ii bila kaso la. **4** Nba, menilu jensenda ka bō Jerusalemu, woilu sera yōrō yōrō rō, ii ka kibaro juma lase ye mōoilu ma. **5** Filipe borini wara Samari so ba la. A ka Mōo Nenematōmōnin na ko lase ye mōoilu ma. **6** Jama ka ii tolo malo a la kosebe. Ii ka a la kuma lamēn ka a la tōomasere keni yen, **7** baa jinailu kule kan ba bōra, ka bō jinatōilu siyaman fē a bolo. Kōrōngbōyato siyaman ni senkelen siyaman nakendeyara fanan. **8** Wo kera sewa ko ba ri so wo mōoilu bolo. **9** Cēe do tere ye, mēn tōo tere ko Simōn. A tun da mēn, Simōn ye wōyemaya koilu kela so kōndo ka Samarikailu bēe kabannakoya. Ale tere ye a jere kela mōoba le ri. **10** Ka a damira denninilu ma haan mōobailu, bēe tere ye ii tolo malōla a la kosebe. Ii tere ye a fōla a ma ko: «Nin kōnin ye Alla la sebaya ba jere le ri.» **11** Nba, Simōn tere ye ii makabala a la wōyemaya koilu la kebi waati jan. Wo rō, ii bēe tere ye ii tolo malōla a la kosebe. **12** Kōni Filipe ka kibaro juma lase ii ma, mēn ye Alla la Mansaya ko ni Isa Nenematōmōnin tōo la ko rō. Ii lara a la kuma la tuma

mēn na, ii sunda ji rō, cēe ni musoilu. **13** Simōn jere fanan lara kuma wo la ka sun ji rō. A sunni kō rō ji rō, a ma bō Filipe kōfē fewu. Filipe tere ye kabannako ni tōomasere menilu kela, woilu ka Simōn kabannakoya kosebe. **14** Wo tuma, a fōra talibidenbailu ye, mēn tere ye Jerusalemu, ko Samarika doilu ra sōn Alla la kuma rō. Wo rō, ii ka Piyeri ni Yuhana kelaya ko ii ye wa woilu tere ye. **15** Piyeri ni Yuhana se mēn keni Samari, ii ka Alla matara lemeniya mōoilu ye, sa ii ri Alla la Nii Seniman sōrōn. **16** Lemeniya mōo woilu sunda ji rō tere Maari Isa tōo le rō, kōni Alla la Nii Seniman tun ma na ii si ma fōlō. **17** Piyeri ni Yuhana banda Alla matarala ka ii bolo la ii kan. Wo rō, ii ka Alla la Nii Seniman sōrōn. **18** Nba, Simōn ka a yen tuma mēn na ko lemeniya mōoilu ka Alla la Nii Seniman sōrōn talibidenbailu la bolo lankannin fē, a ka wodi bō ko a ye a dila ii ma. **19** A ka a fō ko: «Ai ye wo se di n ma, sa n wa n bolo la mōo mēn kan, wo ye Nii Seniman sōrōn.» **20** Kōni Piyeri ka a fō a ye ko: «I ni i la wodi bēe ye halaki! Baa i ra imiri ko Alla ye mēn dila mōo ma, i ri wo sōrōn wodi la.» **21** Piyeri ka a fō ko: «Ile kōnin! I sen tē an na baara jin dō fewu! Baa i jusu telenni tē Alla jana. **22** I ye tubi ka Allabatala matara, sa i ra miriya juu mēn kē, tumadō i ri makoto wo la. **23** N da a yen ko jagboya ka siya i kōndo fewu. Kojuu ra kē i la kuntii ri.» **24** Simōn ka jabili kē ko: «Ai ye Allabatala matara n ye, sa ai ka mēn fō jin, wo si kana n sōrōn.» **25** Nba, Piyeri ni Yuhana ka a jafō ka Allabatala la kuma lase ii ma. Ii ban mēn keni baara wo la, ii ka ii kōse Jerusalemu. Ii watōla, ii taminda kibaro juma lasela Samarikailu la so mesēn siyaman na. **26** Allabatala la meleka do nara ka a fō Filipe ye ko: «I wuli ka wa tele kankan bolokinin dō. Sila mēn ye bōla Jerusalemu ka wa Kasa, i ye wo mira.» (Sila wo ye bōla wula rō.) **27** Filipe wulira ka sila wo mira ka wa. Nba, a ka i jōōn bēn Etiyopika kibaten do la sila la. Nēmōō ba le. Ale le siini Etiyopi mansa muso Kandasi la nanfulu bēe kun na. Wo wani tere Alla bato diya Jerusalemu. **28** Cēe wo bōtō tere Jerusalemu ka i kōse a wara. A siini a la sowontoro rō sila la ka Nabi Esayi la kitabu karan. **29** Alla la Nii Seniman ka a fō Filipe ye ko: «I madon sowontoro jin na ka itaama a tōrōfē.» **30** Wo rō, Filipe ka ibori ka wa se sowontoro ma. A ka cēe wo karankan mēn, a ye Nabi Esayi la kitabu karanna. Filipe ka a majininka ko: «I ye kuma mēn karanna jin, i ka wo kōrō lōn wa?» **31** A ka Filipe jabi: «Ni mōo ma wo kōrō fō n ye, n di se wo lōnna di?» A

ka Filipe kili ko a ye yele ka a sii a tɔrɔfɛ sowontoro kɔndɔ. **32** A tɛrɛ ye kuma mɛn karanna, wo le ka a fɔ ko: «A kɛra ikomin saa bulan, mɛn da bila julɔ la ka wa a kannatɛɛ diya. Ikomin saa bulan, mɛn tɛ kasila a si mali waati, A ma foyi fɔ. **33** Ii ka a lafɛya, ka a la hakan bɔ a bolo la. Mɔɔ tɛ kuma a bɔnsɔn ko rɔ, Ka a masɔrɔn ii ka a faa.» **34** Cɛɛ ka Filipe majininka ko: «N fa, nabi ye kumala yon na ko rɔ kuma jin dɔ? A ye kumala a jɛrɛ la ko le rɔ wa, wa mɔɔ gbɛrɛ? I ye wo fɔ n yɛ.» **35** Wo rɔ, Filipe ka a damira kitabu kuma wo ma, ka Isa la kibaro juma fɔ a yɛ. **36** Ii ye wala sila fɛ tuma mɛn na, ii sera kɔ do ma. Cɛɛ ka a fɔ Filipe ye ko: «I ja lɔ, ji ye yan. Nfɛn di n bali sunna ji rɔ?» **38** Cɛɛ ka a fɔ sowontoro borila yɛ ko a ye sowontoro lalɔ. A ni Filipe jiira ji rɔ. Filipe ka a sun ji rɔ. **39** Ii bɔ mɛn kɛni ji rɔ, Maari Nii Seniman ka Filipe ta ka wa a ri. Cɛɛ wo ma a yɛn butun, kɔni a sewani ba bɔra ye ka wa. **40** Filipe ka a jɛrɛ yɛn Asoti so kɔndɔ. A taminda kibaro juma lasela so bɛɛ la, haan a nara se Sesare.

9 Waati wo rɔ, Sawuli tɛrɛ ye Maari Isa la karandenilu masilanna tuma bɛɛ, ko a ri ii faa. A wara sarakalasela kuntiiba tɛrɛn, **2** ko a ye bataki di a ma, a ri wa mɛn yiraka mɔɔilu la Yahudiyailu la salibonilu la Damasi so kɔndɔ. Wo rɔ, ni a ka mɔɔilu tɛrɛn ye, mɛnilu ye Isa la sila kan, a ri woilu mira, cɛɛ ni muso, ka na ii ri Jerusalem. **3** Sawuli sundunyara Damasi tuma mɛn na, fɛn do mɛlɛn bɔra gbɛ rɔ san ma kɛlɛn di ka na a laminin. **4** Sawuli bɛra duu ma. A ka kumakan do mɛn ko: «Sawuli, Sawuli, i ye n tɔrɔla kojuuya nfɛnna?» **5** Sawuli ka jininkali kɛ ko: «Maari, i ye yon de ri?» A ka Sawuli jabi: «Nde le Isa ri, i ye mɛn tɔrɔla kojuuya. **6** I wuli sisen ka wa so kɔndɔ. I ka kan ka mɛn kɛ, wo ri fɔ i ye yɛ.» **7** Sawuli taamajɔɔnilu lɔni tɛrɛ ye, kɔni ii ma se foyi fɔla. Ii ka kumakan wo mɛn, kɔni ii ma mɔɔ si yɛn. **8** Sawuli ka i wuli ka i lɔ. A ka a ja laka, kɔni a tun tɛ foyi yenna. Ii ka a gbɛleke mira ka wa a ri Damasi. **9** A ka tele sawa kɛ a tɛ foyi yenna. A ma dɔɔnnin kɛ, a ma ji min. **10** Wo ka Isa la karanden do tɛrɛn Damasi. Wo tɔɔ ko Ananiyasi. Maari ka fɛn do yiraka a la, ka a kili ko: «Ananiyasi.» Ananiyasi ka a fɔ ko: «Naamun, Maari. N ye yan.» **11** Maari ka a fɔ a ye ko: «I wuli ka sila ta, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Sila Telenni. I ye wa Judasi wara, ka Tarisika do majininka, mɛn tɔɔ ko Sawuli. A ye n matarala sisen. **12** N ka a yiraka a la ko cɛɛ do ri na a bolo la a kan, sa a ja ri laka ikɔ. A

ka cɛɛ mɛn yɛn, wo tɔɔ ko Ananiyasi.» **13** Ananiyasi ka a fɔ ko: «ɛɛ, Maari! Cɛɛ jin ka kojuu kɛ i la mɔɔ senimanbailu la ja mɛn ma Jerusalem, mɔɔ siyaman da wo lakali n yɛ. **14** Sarakalasela kuntiilu ka se di a ma ko ka mɔɔilu mira mɛnilu bɛɛ ye i tɔɔ kilila. A ra na yan wo ko rɔ» **15** Kɔni Maari ka a jabi: «Wa! N da cɛɛ jin suwandi, sa a ri baara kɛ n yɛ. A ri n na ko lasɛ siya gbɛrɛilu mɔɔilu ma, a ni mansailu ni Isirayelikailu. **16** A ri tɔrɔ ja mɛn ma n na ko rɔ, n jɛrɛ ri wo bɛɛ yiraka a la.» **17** Wo rɔ, Ananiyasi bɔra ka wa Sawuli tɛrɛn. A donda bon na, ka a bolo la a kan, ka a fɔ a ye ko: «N badɛnma Sawuli, Maari Isa ra n nana ka i tɛrɛn yan. Ale le ka a jɛrɛ yiraka i la sila la ka a tɛrɛn i ye nala yan. Ale le ka n nana yan sa i ja ri laka ikɔ, sa i jusu ri fa Alla la Nii Seniman na.» **18** Fɛn do mɛn munɔpani jɛɛ wari la bɔra Sawuli ja kan i kɔrɔ. Wo bɛni, Sawuli ja lakara ikɔ. A ka a wuli wo rɔ ka a sun ji rɔ. **19** A ka dɔɔnnin kɛ ka fanka sɔrɔn. A mɛnda tele danda Isa la karandenilu tɔrɔfɛ Damasi. **20** Sawuli ka Isa la ko lasɛ damira i kɔrɔ Yahudiyailu la salibonilu la Damasi. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko Isa ye Alla Dɛncɛ le ri. **21** Mɛnilu tolo tɛrɛ ye a la kuma la, woilu bɛɛ kabannakoyara. Ii ka a fɔ ko: «Cɛɛ jin de ma mɔɔilu tɔrɔya kojuuya Jerusalem wa, mɛnilu ye Isa tɔɔ kilila? A ma na yan ko ka woilu mira ka wa ii ri sarakalasela kuntiilu ma Jerusalem wa?» **22** Kɔni Sawuli tɛrɛ ye mɔɔilu kawandila se mɛn na, do tɛrɛ ye lala wo kan waati bɛɛ. A tɛrɛ ye a yirakala Damasi Yahudiyailu la ka a gbɛ ko Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin de Isa ri. Ii ma se a jabila muumɛ. **23** Tele siyaman tamini kɔ, ii ka ii laden ka ii kan kɛ kɛlɛn di ko ii ri Sawuli faa, **24** kɔni ko wo fɔra Sawuli yɛ. Ii ka ii janto so donda bɛɛ rɔ su ni tele, sa ii ri Sawuli mira ka a faa. **25** Su do rɔ, a la karandenilu ka a bila sɛɛ kɔndɔ, ka a lajjii julɔ la so jin kɔma. **26** Sawuli wara Jerusalem. A sɛni ye, a lɔɔ tɛrɛ ye a la ka i madon karandenilu la. Kɔni woilu bɛɛ silanni tɛrɛ a jɛɛ. Ii ma la a la ko Sawuli ra kɛ Isa la karanden di. **27** Kɔni Barinabasi ka Sawuli ramira ka wa a ri talibidenbailu ma ka a lasɛ ii ma ikomin Sawuli ka Maari Isa yɛn Damasi sila la ja mɛn ma, a ni Maari kumara a ye ja mɛn ma, a ni Sawuli ma silan ja mɛn ma ka Isa la ko lasɛ mɔɔilu ma Damasi so kɔndɔ. **28** Wo rɔ, Sawuli mɛnda talibidenbailu bolo, ka wa Jerusalem fan bɛɛ rɔ, ka Maari la ko fɔ mɔɔilu ye jusulatɛɛ rɔ. **29** Yahudiya mɛnilu fa kan tɛrɛ ye Kirekikan di, Sawuli tɛrɛ ye kumala woilu ye ka ii masɔɔ. Wo kɛra sababu ri, ii tɛrɛ ye a faa ko ja

jininna. **30** Wo fɔra lemeniya mɔɔilu ye tuma men na, ii wara Sawuli ri Sesare. Ii seni ye, ii ka a lawa Tarisi. **31** Nba, wo tuma lemeniya jama tere ye jususuma rɔ Jude, a ni Kalile ni Samari. Maari tere ye ii la lemeniya sabatila. Ii tere ye ii taamala Maari nɛsilanɛ le rɔ. Alla la Nii Seniman tere ye ii sɛɛɛɛ donna. Wo rɔ, mɔɔilu tere ye donna ka la lemeniya mɔɔilu kan. **32** Nba, Piyeri tere ye jamana bɛɛ rataamala. Lon do rɔ, a wara bɔ Alla la mɔɔ senimanbailu tɔrɔfɛ Lida so kɔndɔ. **33** A ka cɛɛ do teren ye, men tɔɔ ko Ene. Wo tun da san seyin kɛ a lani a la dɛɛɛ rɔ baa a kɔrɔngbɔyanin de tere. **34** Piyeri ka a fɔ a ye ko: «Ene, Isa Nenematɔmɔnin da i lakendeya sisen. I wuli ka i la dɛɛɛ rabɛn.» Ene ka a wuli i kɔrɔ. **35** Mɔɔ menilu siini Lida ni Saron gbɛkula kan, woilu bɛɛ ka Ene yen ka lemeniya Maari ma. **36** Nba, Isa la karanden do tere ye Joɛ so kɔndɔ. Wo tɔɔ ko Tabita. Mɔɔilu ye a fɔla a ma Kirekikan dɔ ko Dɔrikasi. Muso wo tere ye kɔɔɔɔ kela tuma bɛɛ ka fantanilu dɛɛɛ. **37** Ka Piyeri to Lida so kɔndɔ, Tabita jankarɔra ka sa Joɛ so kɔndɔ. Ii ka a su ko ka a la sankaso san ma bon na. **38** Joɛ ni Lida tɛ ma jan. Wo rɔ, a fɔra Joɛ karandenilu ye tuma men na ko Piyeri ye Lida, ii ka mɔɔ fila kelaya ka wa a madiya ko a ye na i kɔrɔkɔrɔ jin di ten. **39** Nba, woilu wara kela fɔ Piyeri ye tuma men na, a nara ii kɔfɛ. A seni ye, ii wara a ri sankaso san ma bon na. Cesamusoiu bɛɛ nara Piyeri laminin. Ii kasira ka durukibailu ni duruki kɔrɔbilailu yiraka a la, Dɔrikasi tun ka menilu kara. **40** Piyeri ka mɔɔilu bɛɛ labɔ bon na, ka i nɔnkin ka Alla matara. A ka a jɔa lɔ su rɔ ka a fɔ a ye ko: «Tabita, i wuli.» Muso ka a jɔa maka. A ka Piyeri yen tuma men na, a ka a wuli ka a sii. **41** Piyeri ka a mira a bolo ma, ka a lawuli. A ka Alla la mɔɔ senimanbailu ni cesamusoiu kili, ka Tabita kende yiraka ii la. **42** Wo ko fɔra Joɛ fan bɛɛ rɔ. Wo rɔ, mɔɔ siyaman lemeniyara Maari ma. **43** Nba, Piyeri menda Joɛ ka tele siyaman kɛ ye. A jiyani tere karanke do wara, men tɔɔ ko Simɔn.

10 Cɛɛ do tere ye Sesare, a tɔɔ ko Kɔrineli. Rɔmu keleden kuntii do le tere a ri, keleden kɛɛɛ tere ye a bolo. A la keledenilu tere ye dekuru men dɔ, mɔɔilu tere ye a fɔla wo ma ko Itali dekuru. **2** Kɔrineli ni a la denbaya bɛɛ sɛɛɛɛ donni tere ye Alla batola. Ii silanni Alla jɛ. A tere ye fantanilu sɔla kɔseɛɛ, ka Alla matara tuma bɛɛ. **3** Nba, lon do rɔ wura tele la, Kɔrineli ka Alla la meleka yen nala a ye jayennin dɔ a

la bon kɔndɔ. Wo ka a kili ko: «Kɔrineli.» **4** Kɔrineli ka a jɔa lɔ a la silan dɔ. A ka a fɔ ko: «Faama, nfen de jin?» Meleka ka a jabi: «I la Alla tarailu ni i la bolokolonilu sɔ ko ra diya Alla ye. Alla ra a hankili to i rɔ. **5** Sisen, i ye mɔɔ lawa Joɛ ka cɛɛ do kili, men tɔɔ ko Simɔn. Doilu ye a fɔla a ma ko Piyeri. **6** A jiyani Simɔn wara, men ye karanke ri. A la bon ye kɔɔji da la.» **7** Meleka bɔra a tɔrɔfɛ ka wa tuma men na, Kɔrineli ka a la bonkɔndɔ baaraden fila kili, a ni a jere dɛɛɛɛba keleden do. Wo fanan sɛɛɛɛ donni tere Alla bato ma. **8** Kɔrineli ka ko bɛɛ jɔfɔ ii jana ka ii lawa Joɛ. **9** Wo duusa gbɛ, telelatelen waati ka mɔɔ sɛɛɛ wo to sila kan fɔlɔ. Wo tuma, ii se men kɛra so da la, Piyeri yɛlɛra Alla matara diya bon kun bilinin kan. **10** Kɔnkɔ ka a mira. A tere ye a fɛ ka dɔɔnnin kɛ. Ka a teren mɔɔilu ye suman tibila, Alla ka fen do yiraka a la. **11** A ka sankolo lakani yen, ka fen do fanan yen, men keni ikomin birinkan ba. Wo sidini a kun naanin na, ka lajii duu ma. **12** Sen naaninma soboiu su bɛɛ tere ye wo kan, a ni gbankanbandoiu ni sankolo kɔnɔilu. **13** Piyeri ka kumakan do men. A ka a fɔ ko: «Piyeri, i wuli ka do faa ka a dɔɔn.» **14** Kɔni Piyeri ka a fɔ ko: «Eɛn de, Maari! Fen haramunnin ni fen kɔsɔni, n ma wo si dɔɔn fɔlɔ.» **15** Kumakan bɔra a sija filana rɔ. A ka a fɔ ko: «Alla ra fen men seniya, i kana wo jate fen haramunnin di.» **16** Wo kɛra sija sawa ka ban tuma men na, birinkan wo kɔrɔtara ka wa sankolo rɔ kelen di. **17** Piyeri tun ka fen men yen, a kɔndafilini tere ye wo rɔ kɔseɛɛ. Wo ka a teren Kɔrineli la keladenilu ra se Joɛ ka Simɔn na bon majininka, ka na ii lɔ a la bonda la. **18** Ii ka ii kan nabo ka jininkali kɛ ko: «Simɔn men ye kilila ko Piyeri, wo jiyani yan de wa?» **19** Piyeri ye i mirila a la jayennin kɔrɔ ma waati men na, Alla la Nii Seniman ka a fɔ a ye ko: «I jɔa lɔ. Mɔɔ sawa ye i jininna. **20** I wuli ka jii ii teren ye. I ye wa ii kɔfɛ, i kana sika. Nde le ka ii lana i ma.» **21** Piyeri jiira ka na ii teren ye. A ka a fɔ ko: «Ai ye mɔɔ men jininna, wo le nde ri. Ai nani nfenna?» **22** Woilu ka Piyeri jabi: «An boni Kɔrineli wara le. Keleden kuntii do le a ri. Mɔɔ telenni de, a silanni Alla jɛ. Yahudiyailu bɛɛ ye a tɔɔɔɔɔ fɔla. Nba, Alla la meleka seniman ka a fɔ a ye ko a ye i kili ka wa a wara, sa a ri a tolo malɔ i la kuma la.» **23** Wo rɔ, Piyeri ka a fɔ ii ye ko ii ye don. A ka jiyabon di ii ma. Duusa gbeni, a ka a rabɛn ka wa ii kɔfɛ. Joɛka lemeniya mɔɔ doilu wara a malɔ diya. **24** Wo duusa gbɛ, ii dɔnda Sesare. Kɔrineli ka ii makɔnɔ ye, a tere

ra a badenmailu ni a teri jumailu bee laden. **25** Piyeri donda a wara tuma men na, Korineli nara a tuwa, ka a jnonkin Piyeri korɔ, ka a bonya. **26** Kɔni Piyeri ka a lawuli ko: «I wuli. Mɔ le nde fanan di.» **27** Piyeri tere ye kumala Korineli ye tuma men na, ii donda bon na ka mɔ siyaman nadeni teren bon na ye. **28** Piyeri ka a fɔ ii ye ko: «Ka ben an na sariya ma, Yahudiayilu ma kan ka ii madon siya gbere mɔoilu la. Ai ye wo kalama. Hali ka don ii la bon na, an ma kan ka wo ke. Kɔni Alla ra a yiraka n na ko n kana a fɔ mɔ si ma ko a haramunnin, wala a kɔsoni. **29** Wo le rɔ, n kilira tuma men na, n ka n wuli ka na. N ma sɔsoli si bila a rɔ. Awa, n ye ai majininkala sisen, ai ka n kili nfenna?» **30** Korineli ka a jabi: «Wura tele su jin na, kunasini kɔ, n tere ye Alla matarala n na bon na waati su jin na. Wo tele naanin de bi ri. Nba, n ka cɛ do lɔni yen n jakɔrɔ i korɔ. Faanin melenmelenna ye a kan na. **31** A ka a fɔ ko: «Korineli, i ra Alla matara men ke, Alla ra wo men. I ra bolokolonilu sɔ, a ma jina woilu kɔ. **32** Wo le kɔson, i ye kela lawa Jope ka Simɔn kili, mɔoilu ye a fɔla men ma ko Piyeri. A jiyani Simɔn wara, men ye karanke ri. Wo la bon ye kɔaji da la.» **33** Wo rɔ, n ka mɔoilu lawa i kɔ i korɔ. I na ko ra diya an ye sisen. Nba, Maari ka ko menilu fɔ i ye, an bee ye yan Alla jakɔrɔ ka an tolo malɔ woilu bee la.» **34** Piyeri ka kuma damira ko: «N da a yen sisen ko tunja le a ri ko Alla te mɔ bɔla mɔ rɔ. **35** Siya siya rɔ, mɔ men silanni Alla je ka telenbaya ke, wo le duman Alla ye. **36** Alla ka kela fɔ Isirayelikailu ye, ka kibaro juma lase ii ma ko ii ri jususuma sɔrɔn Isa Nenematɔmɔnin bolo, men ye mɔ bee la Maari ri, ai ka wo lɔn. **37** Isa la ko damirara Kalile ka tamin Jude mara fan bee rɔ ja men ma, ai ye wo kalama. Wo bee jusiira sun ji rɔ le ma, Yaya tere ye men nasela mɔoilu ma. **38** Ai a lɔn, ko Alla la Nii Seniman lajiira Isa Nasaretika kun na ikomin suwandili tulu, a ka sebaya di a ma. Ai sebaya ka a lɔn ko Isa wara ja men ma yɔrɔ bee la, ka a to kopumailu kela, ka mɔoilu lakendeya, menilu bee ye Jina Mansa Setana fanka korɔ, ka a masɔrɔn Alla ye a fe. **39** Isa ka ko menilu ke Jerusalemu so kɔndɔ, a ni Yahudiayilu la jamana rɔ, andeilu le kera wo bee sereilu ri. Ii ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. **40** Kɔni a faa tele sawana lɔn, Alla ka a lawuli ka a bɔ saya rɔ. Alla ka a ke, mɔoilu ka a yen ii ja la. **41** Kɔni mɔoilu bee ma a yen, fɔ Alla tun ka sere menilu suwandi korɔman. Andeilu le kera sere woilu ri, ande menilu ka dɔnnin ke ka an min a fe a

lawulini korɔ ka a bɔ saya rɔ. **42** A ka an jamari ko an ye mɔoilu bee kawandi, ka sereya bɔ ko Alla ra ale lasii ka a ke fureilu ni kendemailu bee la kititeɛla ri. **43** Nabjnumailu bee ka a la ko fɔ, ko mɔ mɔ wa la ale la, wo la kojuu ri makoto ale tɔɔ rɔ.» **44** Ka a teren Piyeri ma ban kumala fɔlɔ, Alla la Nii Seniman jiira wo lamembailu bee kan. **45** Wo ka Yahudiya lemeniya mɔ menilu teren ye, menilu nani Piyeri malɔ diya kɔnin, woilu kabannakoyara ka a masɔrɔn Alla ka a la Nii Seniman di siya gbereilu fanan ma, **46** ka a masɔrɔn ii ka wo mɔoilu kumakanilu men ii ye Alla matɔla kan gbereilu la. Wo rɔ, Piyeri ka a fɔ, **47** «Mɔ jinilu ra Alla la Nii Seniman sɔrɔn ikɔ andeilu ka a sɔrɔn ja men ma. Wo rɔ, yɔn di se ka ii bali sun ji rɔ ma wa?» **48** Nba, Piyeri ka a fɔ ko ii ye sun ji rɔ Isa Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ. Ii sun kɔ ji rɔ, ii ka Piyeri madiya ko a ye tele dando ke ii wara ye.

11 Talibidenbailu ni lemeniya mɔ menilu ye Jude, woilu ka a men ko siya gbere mɔoilu fanan da sɔn Alla la kuma ma. **2** Kɔni Piyeri sera Jerusalemu tuma men na, Yahudiya lemeniya mɔoilu ka a jalaki. **3** Ii ka a fɔ ko: «I donda faaninta kebalilu kan ka dɔnnin ke ii fe.» **4** Wo rɔ, Piyeri ka ko wo jafɔ ii ye a sila la, a kera ja men ma kɔnin. **5** A ka a fɔ ko: «N tere ye Alla tarala Jope so kɔndɔ tuma men na, Alla ka fen do yiraka n na. N ka fen do yen, men keni ikomin birinkan ba. A sidini a kun naanin bee la ka jii ka bɔ sankolo rɔ. A seni n ma, **6** n ka n ja lɔ a rɔ ka a lakɔrɔsi. N ka sen naaninma fenilu yen, a ni waa rɔ soboilu ni gbankanbandoilu ni sanma kɔnoilu. **7** N ka kumakan do men men ka a fɔ n ye ko: «Piyeri, i wuli. I ye do faa ka a dɔnn.» **8** N ka a fɔ ko: «Een de, Maari! N ma fen haramunnin ni fen kɔsoni si bila n da rɔ fɔlɔ fewu.» **9** Kɔni kumakan wo bɔra sankolo rɔ ikɔ ko: «Alla ra fen men seniya, i kana wo jate fen haramunnin di.» **10** Wo kera sija sawa ka ban tuma men na, birinkan wo ni a kɔndɔfenilu bee layelera sankolo rɔ ikɔ ka tunun. **11** Wo waati kelen, mɔ sawa nara ka ii lɔ lu da la ye, n jiyani yɔrɔ men dɔ. Ii nani n ma ka bɔ Sesare. **12** Alla la Nii Seniman ka a fɔ n ye ko n ye wa ii tɔrɔfe, ko n kana sika. Badenma wɔrɔrɔ jinilu wara n malɔ diya. An seni ye, an donda Korineli la bon na. **13** A tun ka meleka lɔni yen ja men ma a la bon na, a ka wo jafɔ andeilu ye. Meleka wo ka a fɔ a ye ko: «I ye kela lawa Jope ka Simɔn kili, mɔoilu ye a fɔla men ma ko Piyeri. **14** A ri kumailu fɔ i ye, menilu ri i ni i la denbaya bee

lakisi.» 15 Nba, n ka kuma damira tuma men na, Alla la Nii Seniman jiira mɔɔ woilu kan ikomin a jiira andeilu kan ja men ma fɔɔfɔɔ. 16 Wo waati kelen, n hankili bilara Maari la kuma rɔ. Ale le ka a fɔ ko: «Yaya ka mɔɔilu sun ji rɔ. Kɔni ai ri sun Alla la Nii Seniman dɔ.» 17 Nba, Alla ka a la Nii Seniman di andeilu ma, ande menilu lemeniyani Maari Isa Nenematɔmonin ma. Ni a ka a la Nii Seniman di woilu fanan ma, a se ye n ye ka Alla la baara mabali wa?» 18 Ii ka Piyeri la kuma men tuma men na, ii ka a jalaki boloka. Ii ka Alla tando ko: «Nba, Alla ra se di siya gbereilu fanan ma ka tubi ka na Alla ma sa ii ri jenenmaya jere jere sɔrɔn.» 19 Nba, lemeniya mɔɔilu ka tɔɔya sɔrɔn kojuuya Etiyen faani kɔrɔ. Wo rɔ, do ka ii bori ka wa fɔɔ Fenisi ni Sipere ni Antiyɔki. Ii tun tɛ Isa la ko lasela mɔɔ si ma fo Yahudiyailu gbansan. 20 Kɔni cɛɛ doilu borini wara Antiyɔki. Siperekailu ni Sirenikailu le woilu ri. Ii sera Antiyɔki tuma men na, ii ka Maari Isa la kibaro juma lase Kirekikailu fanan ma. 21 Maari la sebaya tere ye cɛɛ woilu fɛ. Wo rɔ, mɔɔ siyaman ba lemeniyara ka na Maari ma. 22 Awa, wo ko kibaro ka Jerusalem lemeniya jama bɔ, ii ka Barinabasi lawa Antiyɔki so kɔndɔ. 23 A se men keni ye, a ka Alla la jumaya nɔɔ yen lemeniya mɔɔilu ma ka sewa. A ka lemeniya mɔɔilu sɛɛbe don ko ii ye ii raja ka to Maari la sila kan. 24 Barinabasi tere ye mɔɔ juma le ri. A jusu fani Alla la Nii Seniman na. A lemeniyara kosebe. Jama siyaman fanan sɔnda Maari rɔ. 25 Wo rɔ, Barinabasi bora ye ka wa Sawuli jinin diya Tarisi. 26 A ka Sawuli teren ye ka na a ri Antiyɔki. Ii ka san kelen kɛ ladenna lemeniya jama kɔfɛ ye. Ii ka mɔɔ siyaman karan wo rɔ. Mɔɔilu ka Isa la karandenilu tɔɔ la Antiyɔki le fɔɔ ko Isa la mɔɔilu. 27 Wo tuma, Alla la nabi doilu nara Antiyɔki ka bɔ Jerusalem. 28 Men tɔɔ ko Akabusi ka i lo ka kuma Alla la Nii Seniman baraka rɔ. A ka a fɔ ko kɔnkɔ ba dontɔ dunuya fan bɛɛ rɔ. Wo kuma dafara jɔ! Wo kɔnkɔ ba donda Rɔmu mansaceba Kulodi tele le rɔ. 29 Isa la karanden ka a fɔ ko ii ri Jude lemeniya mɔɔilu demen. Ko ii kelen kelenna bɛɛ ri ii se ko kɛ ka do bila a rɔ. 30 Ii ka wo bɛɛ laden ka a don Barinabasi ni Sawuli bolo, ko ii ye wa a ri Jude lemeniya mɔɔ mɔɔbakɔrɔilu ma.

12 Wo tuma, mansa Herodi wulira ka lemeniya jama doilu mira ka ii jakankatan. 2 A ka Yuhana kɔrɔcɛ Yakuba faa fanmuru la. 3 Mansa Herodi ra yen ko Yakuba faa diyara Yahudiyailu ye tuma men na, a ka Piyeri fanan mira. Wo kera Yahudiyailu la

Buru Fununbali Sali waati le rɔ. 4 Nba, a ka Piyeri mira ka a bila kaso la, ka a don keleden mɔɔ tan ni wɔɔrɔ bolo ko ii ye ii janto a rɔ. A lɔɔ tere ye Herodi la ko ni Taminkunna Sali taminda, ko a ri a la kititɛɛ mɔɔilu bɛɛ jana. 5 Wo rɔ, Piyeri lamarara kaso la ye. Kɔni lemeniya jama mɔɔilu ka ii raja Alla matarala a ye kosebe. 6 A lɔɔ tere ye Herodi la ka Piyeri kiti sini jɔnɔn. Wo su jere rɔ, Piyeri lani tora sunɔɔ rɔ keleden fila tema. Jɔɔkɔ fila bilani a bolo fila la. Kanda doilu fanan lɔni da la ka ii janto a rɔ. 7 Wo yɔrɔni rɔ i kɔrɔ, Maari la meleka do bora gbɛ rɔ kasobon kɔndɔ. Keneya melenda bon kɔndɔ. Meleka ka Piyeri magbasi a kanbankun ma, ka a lakunun ko: «I kaliya, i wuli.» Jɔɔkɔilu bora a bolo fila la ka be duu ma. 8 Meleka ka a fɔ ko: «I tɛsidi ka sanbara don i sen dɔ.» Piyeri ka wo bɛɛ kɛ. Meleka ka a fɔ ko: «I la faanin bila i kan na ka i bila n kɔ.» 9 Piyeri bilara a kɔ ka bɔ kaso la. A tun ma a lɔn ko men keni meleka bolo, ko wo ye tuya le ri. Meleka ye ko men kela wo kera a jana sibo le ri. A ye a kɔndɔ ko wo tɛ foyi ri fo sibo. 10 Ii taminda kasobon kɔnɔgbenna kuru fɔɔ la, ka tamin kuru filana fanan na. Wo rɔ, ii sera so donda ba ma. Nɛɛkun de tere wo ri. Ii seni ye, da wo lakara a jere ma. Ii donda so kɔndɔ ka sila do mira. Ii ye wo taamala tuma men na, meleka bora Piyeri kɔfɛ kelen di ka tunun a ma. 11 Meleka wani ko, Piyeri hankili sera a ma. A ka a fɔ ko: «N da a lɔn sisen ko Maari le ka a la meleka lana n ma. A ra n bɔ Herodi bolo, ka n kisi kojuu bɛɛ ma, Yahudiyailu tere ye a fɛ ka men kɛ n na kɔnin.» 12 Piyeri ka wo jayen tuma men na, a wara Yuhana na Mariyamu wara. Mɔɔilu ye a fɔla Yuhana men ma ko Marika. Mɔɔ siyaman nadenni tere Mariyamu wara ye ka Alla matara. 13 Piyeri sera ye ka lu da makɔnkɔn. Baaraden muso men tɔɔ ko Roda, wo nara da la, ka lakɔrɔsili kɛ. 14 A ka Piyeri kan men tuma men na, a sewara kojuuya, a jinara da laka ko rɔ. A ka i bori ka wa a fɔ mɔɔ bɛɛ ye ko Piyeri lɔni da la kene ma. 15 Roda ka Piyeri na ko fɔ tuma men na, ye mɔɔilu ka a jabi: «Fato le i ri wa?» Kɔni Roda ka a fɔ ka a magbeleya ko: «Ale le jɔ!» Ii ka a fɔ ko: «Ale tɛ. A la meleka le.» 16 Kɔni Piyeri tere ye da makɔnkɔnna kosebe. Ii wara da laka tuma men na, ii ka Piyeri yen ka kabannakoya kojuuya. 17 Piyeri ka a bolo lawuli ko ii ye ii sabari. Maari ka a labɔ kaso la ja men ma, a ka wo lase ii ma. Ko ii ye wo bɛɛ fɔ Yakuba ni ii badenmailu ye. Wo ko rɔ, a bora ye ka wa yɔrɔ gbere rɔ. 18 Nba, wo duusa gbɛ, Piyeri tunun ko ka keledenilu kɔndafili kosebe.

19 Herodi ka a ninin fan bee rɔ, kɔni a ma a yen. Wo rɔ Herodi ka kasobon kɔnɔgbennailu kili ka woilu fɛsɛfɛsɛ, ka ban ka ii mira ka ii faa. Nba, Herodi bɔra Jude ka wa tele dando ke Sesare. **20** Herodi mɔneni tere kojuuya Tirikailu ni Sidɔnkailu kanma. A lɔɔ tere ye ii la ka kele wo ban, ka a masɔrɔn ii la jamana balo ye bɔla mansa Herodi la jamana le rɔ. Wo rɔ, ii ka i jɔɔn yen ka mɔɔilu lɔ Herodi madiyala. Kɔni ii ka teriya don ii ni Bilasitusi tema fɔlɔ. Bilasitusi wo le Herodi la jɛmɔɔba ri. Wo bolo ma, ii wara Herodi teren, ka a madiya ko a ye kele ban. **21** Lon mɛn fɔni Herodi bolo, ii bee ka ii laden. Herodi ka a la mansaya duruki bila a kan na, ka i sii a la kititee siifen dɔ, ka kuma ii bee jana. **22** Jama bee ka ii kan nabɔ kɔsebe ko: «Mɔɔ kan tɛ jɛn di. Maari do le kan ye jɛn di!» **23** Maari la meleka ka jankarɔ bila Herodi la i kɔrɔ, ka a masɔrɔn a ma bonya di Alla ma fɔ a jere. Tunbu donda a fari rɔ ka a dɔɔn. A faara wo rɔ. **24** Nba, mɔɔ menilu ka Alla la kuma mɛn ka lemeniya a ma, woilu tere ye siyayala kɔsebe kɔsebe. **25** Barinabasi ni Sawuli banda ii la baara la tuma mɛn na, ii ka Yuhana ta ka ii kɔse Jerusalem. Mɔɔilu ye a fɔla Yuhana wo ma ko Marika.

13 Nba Alla la nabi doilu ni karanmɔɔ doilu tere ye lemeniya jamailu rɔ Antiyɔki. Woilu le tere: Barinabasi ni Simeyon, mɛn mɔɔilu a fɔla fanan Niserika, a ni Lusiyusi Sirenika, ni Manaheni, mɛn da mansa Herodi lamɔra i jɔɔn fɛ, a ni Sawuli. **2** Lon do rɔ, lemeniya mɔɔilu tere ye Maari batola ka sun don tuma mɛn na, Alla la Nii Seniman kumara ii ye. A ka a fɔ ko: «N ye Barinabasi ni Sawuli lɔla baara mɛn na, ai ye ii bila a dan na n ye ka baara wo ke.» **3** Wo rɔ, lemeniya mɔɔilu banda sun donna ka ban Alla matarala tuma mɛn na, ii ka ii bolo la Barinabasi ni Sawuli kan ka ii lɔ Alla la baara la ka ii lawa. **4** Alla la Nii Seniman ka Barinabasi ni Sawuli kelaya jɛn wo le ma. Wo rɔ, ii wara so do la, mɛn tɔɔ ko Selesi. Ii seni ye, ii donda kulunba kɔndɔ ka wa Sipere jamana rɔ. **5** Ii sera Salamisi tuma mɛn na, ii ka Alla la kuma lase mɔɔilu ma Yahudiayailu la salibonilu la. Yuhana tere ye ii demenna. **6** Nba, Sipere jamana siini kɔɔji tema. Ii ka jamana wo rasan ka se Pafɔsi. Ii ka Yahudiya cɛɛ do teren so kɔndɔ ye, mɛn tɔɔ ko Barisa. A tere wɔyɛmaya le kela. Wuya nabi le tere a ri. **7** Barisa tere ye Sipere jamanatii la mɔɔ do le ri. Jamanatii wo tɔɔ ko Serikusi Pɔlusi. Mɔɔ hankilima le tere a ri. A lɔɔ tere ye a la ka Alla la kuma mɛn Barinabasi ni

Sawuli fɛ. Wo rɔ, a ka ii kili ko ii ye na. **8** Kɔni Barisa wulira ka Barinabasi ni Sawuli sɔsɔ. Ale tɔɔ le tere ye Kirekikan dɔ ko Elimasi. A tere ye a fɛ ka jamanatii kundɔtɔjan, sa a kana lemeniya Isa ma. **9** Kɔni Sawuli, mɛn ye kilila ko Pɔli, wo jusu fani Alla la Nii Seniman na. A ka a jɛn lɔ Elimasi rɔ kɔsebe. **10** Pɔli ka a fɔ ko: «Ile, Ibulusa la den. Nanbara ni juuya ye i rɔ kojuuya. I bilani telenbaya ko bee la. I tɛ Maari la sila telenniilu tɔjan boloka wa?» **11** I jɛn lɔ! Maari ri i mira a bolo la ka ile kititee sisen. I jɛn ri lafin. Wo rɔ, i ri waati dando ke, i tɛ tele yen.» Elimasi jɛn lafinda i kɔrɔ. Dibi donda a ma. A ka a bolo rasɔmɔn ka mɔɔilu jinin, mɛn di a bolo mira ka sila yiraka a la. **12** Jamanatii ka ko wo yen tuma mɛn na, a lemeniyara Isa ma. A tun ka mɛn mɛn Maari la ko rɔ, wo ka a kabannakoya kɔsebe. **13** Pɔli ni a taamajɔɔilu donda kulunba kɔndɔ Pafɔsi ka wa Perika, mɛn ye Panfili jamana rɔ. Kɔni, Yuhana ka a bɔ ii kɔfɛ ye le, ka a kɔse Jerusalem. **14** Ii bɔra Perika ka wa Pisidi Antiyɔki. Yahudiayailu la Nɔjɔ lon sera tuma mɛn na, ii donda salibon kɔndɔ ka ii sii. **15** Ii banda Tawurata a ni nabiilu la kitabɔ yɔrɔ do karanna, salibon kuntiilu ka kela di Pɔli ni Barinabasi ma ko: «An badenmailu, ni kuma do kera ai bolo, mɛn di jama lali, ai ye wo fɔ.» **16** Pɔli ka i lɔ wo rɔ. A ka a bolo kɔrɔta ka a fɔ ko: «Isirayelikailu cɛɛilu ni Alla jɛsilanjɛbailu bee, ai ye ai tolo malɔ. **17** Isirayelikailu Maari Alla le ka an benbailu suwandi. A ka ii siyaya ii la londanya waati rɔ Misiran jamana rɔ, ka ban ka ii labɔ jamana wo rɔ a la sebaya la. **18** A ka ii la koilu bee mɔjɔn wula kɔndɔ san binaanin jɔɔn kɔrɔ. **19** San binaanin wo taminni, a ka siya wɔrɔnwula halaki Kanaan jamana rɔ, ka jamana wo di an benbailu ma, ka a ke ii ta ri. **20** Kebi Alla ka an benbailu suwandi haan a ka jamana wo di ii ma lon mɛn, wo bee ladennin kera san kɛmɛ naanin ni san biloolu le ri. «Wo keni, Alla ka kelekuntiilu sii an benbailu kun na haan Nabi Samuwɛla tele rɔ. **21** Wo tuma, an na mɔɔilu ka a fɔ Nabi Samuwɛla ye ko a ye mansa sii ii kun na. Wo rɔ, Alla ka Kisa dence Sawuli ke mansa ri ka a sii ii kun na, Sawuli mɛn ye Beniyaminu kabila mɔɔilu le ri. Sawuli ka san binaanin ke mansaya la. **22** Alla ka Sawuli bɔ mansaya la waati mɛn na, a ka Dawuda ke ii la mansa ri. Alla ka a fɔ a la ko rɔ ko: «N ye mɔɔ su mɛn fɛ, n da wo sɔrɔn sisen. Wo le Jese dence Dawuda ri. A ri n diyana koilu bee ke ka a dafa.» **23** Alla ra kisiba di Isirayeli ma ka bɔ Dawuda bɔnsɔnɔlu rɔ, ikomin a ka a lahi di ta jɛn mɛn ma. Kisiba wo le Isa ri. **24** Kɔni sani

kisiba ye na, Yaya ka Isirayelikailu bɛɛ kawandi, ko ii ye kojuu kɛ boloka ka na Alla ma ka sun ji rɔ. **25** Yaya bantɔ a la baara la tuma mɛn na, a ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «Ai ye n jatela mɛn di, wo tɛ n di fewu! Kɔni mɛn natɔ n kɔ, ale le wo ri. Hali ka a demen ka a la sanbara bɔ a sen dɔ, wo ka bon nde ma.» **26** Pɔli ka a fɔ ko: «N badenmailu, Iburahima bɔnsɔnilu ni Alla jɛsilanjɛbailu, Alla ra kisi ko kuma jɛn nase an bɛɛ ma. **27** Jerusalemukailu ni ii la kuntiilu ma Isa na kun lɔn. Ii ma nabiilu la kuma fanan famun. Wo rɔ, ii ka kititɛɛ Isa kan ka nabiilu la kuma wo kanbali, ii ye mɛn karanna Nɔɔɔ lon bɛɛ. **28** Ii ma kojuu si tɛrɛn a rɔ, mɛn di kɛ a faa kun di. Kɔni ii ka Pilate madiya ko a ye a faa. **29** Wo rɔ, ko mɛnilu sɛbɛni Isa la ko rɔ kitabu rɔ, wo bɛɛ kanbalira ii bolo. Woilu bɛɛ kanbalira tuma mɛn na, ii ka a lajii ka a bɔ gbɔngbɔn jiri kan ka a su don kaburu rɔ. **30** Kɔni Alla ka a lawuli ka a bɔ saya rɔ. **31** A wuli kɔ, a ka a jɛrɛ yiraka a dɔɔɔɔnilu la, mɛnilu tun nara a fɛ Jerusalemu ka bɔ Kalile. Ii ka a yen tele siyaman kɔrɔ. Mɔɔ woilu le a sere ri Isirayeli mɔɔilu rɔ sisen. **32** An nani wo le kibaro juma fɔla ai ye ko Alla ka lahidi mɛn ta an benbailu yɛ, **33** a ra wo dafa andeilu yɛ, mɛnilu ye ii bɔnsɔnilu ri. A ka Isa lawuli ka a bɔ saya rɔ ka wo lahidi dafa. A ye ikomin a sɛbɛni Isa la ko rɔ jɛn mɛn ma Jaburi sura filana rɔ. A ka a fɔ ko: «I ye n dence le ri. N da kɛ i fa ri bi.» **34** «Alla ka Isa lawuli ka a bɔ saya rɔ ko a tɛ sa butun fewu. Alla ka wo le yiraka a la kuma rɔ kɔrɔmɛn ko: «N ka lahidi seniman mɛn ta Dawuda yɛ, sika tɛ wo rɔ, n di wo dafa ai yɛ.» **35** «Nba, Jaburi sɛbɛba ka wo ko fɔ Alla ye yɔrɔ gbɛrɛ rɔ ko: «I tɛ sɔn i la mɔɔ seniman su ye toli kaburu kɔndɔ.» **36** «Dawuda ka Alla diyana koilu kɛ ka a dafa a tele rɔ. A sara tuma mɛn na, a su donda a benbailu su don yɔrɔ rɔ ka toli. **37** Kɔni Alla ka mɛn nawuli ka a bɔ saya rɔ, wo su ma mɛn kaburu rɔ ka toli. **38** N badenmailu, an ye mɛn fɔla ai yɛ, ai ye wo famun. Ai la kojuu ri labe ale baraka rɔ jɛn mɛn ma, wo ra fɔ ai yɛ. **39** Mɛnilu wa lemeniya Isa ma, woilu bɛɛ ri hɔrɔyɔla ii la kojuu ma, Nabi Musa la sariya ma sɛ ai hɔrɔyɔla kojuu mɛnilu ma. **40** Wo rɔ, ai ye a kɛ kojuma, sa nabiilu ka mɛn fɔ kitabu kɔndɔ, wo kana ai sɔrɔn. A sɛbɛni ko: **41** «Ai jɛn lɔ! Ai mɛnilu ye Alla la koilu lafɛyala ka ai ban a rɔ. Ai ye kabannakoya, ka ban ka halaki. A ka masɔrɔn n di mɛn kɛ ai tele rɔ, ai tɛ la wo la, hali ni mɔɔ nara wo jɛn fɔ ai yɛ.» **42** Pɔli ni Barinabasi botɔla salibon na, mɔɔilu ka ii madiya ko ii ye na Nɔɔɔ lon natɔ ka do la

karan wo kan. **43** Nba, mɔɔilu bɛɛ jensenda ka wa. Ii siyaman bilara Pɔli ni Barinabasi kɔ, Yahudiya ilu ni Alla jɛsilanjɛba mɛnilu donni Yahudiya ilu la dina rɔ. Pɔli ni Barinabasi kumara woilu ye ka ii fanka don, ko ii ye ii raja ka la Alla la jumaya la, ka to wo kan. **44** Nɔɔɔ lon wo kun jɔɔn, fɔdiya so kɔndɔ mɔɔilu fanba nara ii laden ka ii tolo malɔ Maari la kuma la. **45** Yahudiya ilu ka jama wo yen tuma mɛn na, keleya ka ii mira. Ii ka Pɔli la kuma sɔsɔ ka Pɔli lafɛya. **46** Pɔli ni Barinabasi ka ii jabi jusulateɛ rɔ ko: «A fɛrɛ tun tɛ fɔ Alla la kuma ye fɔ ai Yahudiya ilu le fɔlɔ yɛ. Kɔni ai ra ai ban a rɔ. Ai ra a jate wo rɔ ko ai ma ben jɛnemaya banbali sɔrɔn ma. Wo le rɔ, an di wa siya gbɛrɛilu fɛ sisen. (aiɔnios g166) **47** Ka a masɔrɔn Maari ka an jamari ten de ko: «N da i kɛ ikɔ kɛnɛ bolan de siya gbɛrɛilu ye, sa i ri kisi ko lase mɔɔilu ma dunɔɔ fan bɛɛ rɔ.» **48** Siya gbɛrɛilu ka wo mɛn tuma mɛn na, ii bɛɛ sewara ka Maari la kuma tando. Jɛnemaya banbali lateɛni mɔɔ mɛnilu ma, wo bɛɛ lemeniyara Isa ma. (aiɔnios g166) **49** Nba, Maari la kuma jensenda jamana fan bɛɛ rɔ. **50** Nba, muso tɔɔlaman doilu tɛrɛ ye so kɔndɔ, mɛnilu tɛrɛ ye Alla batola. Yahudiya ilu ka woilu ni so kɔndɔ mɔɔbailu kɔndasu. Ii wulira ka Pɔli ni Barinabasi tɔrɔ kojuuya ka ii gbɛn ka ii labɔ ii la jamana rɔ. **51** Kɔni Pɔli ni Barinabasi botɔla, ii ka ii sen na gbangban bɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri so kɔndɔ mɔɔ woilu kanma. Wo rɔ, ii wara Ikoniyoɔmɔ so kɔndɔ. **52** Kɔni karandenilu jusu fani tɛrɛ ye sewani Alla la Nii Seniman na.

14 Nba, Pɔli ni Barinabasi donda Yahudiya ilu la salibon na Ikoniyoɔmɔ ikɔ ii ka a kɛ jɛn mɛn ma Antiyoɔki. Ii kumara mɔɔilu ye jɛn mɛn ma, Yahudiya siyaman ni siya gbɛrɛilu siyaman lemeniyara Isa ma. **2** Kɔni Yahudiya mɛnilu ma lemeniya Isa ma, woilu ka siya gbɛrɛilu kɔndasu ka ii lawuli lemeniya mɔɔilu kanma. **3** Pɔli ni Barinabasi mɛnda ye ka Maari la kuma lase mɔɔilu ma jusulateɛ rɔ. Maari tɛrɛ ye sɛ dila ii ma ka kabannakoilu ni tɔɔmasereilu kɛ, sa woilu ri a yiraka ko ii ye mɛn fɔla Alla la jumaya ko rɔ, ko tɔɔɔ le wo ri. **4** So kɔndɔ mɔɔilu rafarani tɛrɛ. Fan kɛn tɛrɛ ye Yahudiya ilu fɛ. Fan kɛn tɛrɛ ye talibidenbailu fɛ. **5** Yahudiya ilu ni ii la kuntiilu ni siya gbɛrɛilu bɛnda a ma ko ii ye ko kɛla Pɔli ni Barinabasi la, ka ii bon kabakurun na ka ii faa. **6** Wo ko fɔra Pɔli ni Barinabasi ye tuma mɛn na, ii ka ii bori ka wa Likahoni Lisitiri ni Likahoni Deribe fan fɛ, a ni so woilu laminin dɔ. **7** Ii ka Isa la kibaro juma lase ye mɔɔilu ma. **8** Nba, nambara cɛɛ do tɛrɛ ye Lisitiri.

Kebi a səronda, a ma se a taamala fewu. **9** Lon do rɔ, a siini ka a tolo malɔ Pɔli kan na. Pɔli ka a ja la ɔ a rɔ, ka a yen ko lemeniya ye a fari rɔ. Pɔli ka a lɔn wo rɔ ko a ri se kendeɣala. **10** Wo le rɔ, Pɔli ka a kan ba labɔ ko: «I wuli ka i lɔ i sen kun na.» Cɛɛ ka a gban ka a lɔ ka a taama damira. **11** Jama ka wo keni yen Pɔli bolo tuma men na, ii ka ii kan nabo ka a fɔ Likahoni kan dɔ ko: «ƐƐ! An jooilu ra mɔɔ fari ta ka jii an tema yan.» **12** Ii ka a fɔ Barinabasi ma ko Sesi. Ii la joo kuntiiba tɔɔ le wo ri. Ii ka a fɔ Pɔli ma ko Erimesi. Ii la joo dogbere tɔɔ le wo ri. Ii ka Pɔli tɔɔ la ten ka a masɔrɔn ale tere ye kuma lasela ba le ri. **13** Sesi batobon lɔni so da la. Wo solila ka tora doilu mira, ka ii masidi bin ferenilu la, ka na woilu di so donda la. A lɔɔ tere ye a ni jama beɛ la ka tora woilu kannateɛ ka Pɔli ni Barinabasi bato. **14** Talibidenbailu Pɔli ni Barinabasi ka wo men tuma men na, ii ka ii la durukiilu rafara, ka i bori ka jama kunben, jusu lafin dɔ. Ii ka ii kan nabo ko: **15** «An badenmailu, nfenna ai ye ko jin kela? An beɛ ka kan. Andeilu te foyi ri fo mɔɔilu. An nani kibaro juma le fɔla ai ye, sa ai ri ko fufafu jinilu bila ka Alla jenema bato. Ale le ka sankolo ni duukolo ni kooji dan, a ni ii kɔndɔfenilu beɛ. **16** Waati taminni, Alla ka siyailu beɛ to ii ye ii jere sawo ke. **17** Kɔni a ye baara jumailu kela a ko sereyailu ri. A ka sancɔ lana san, lannifenilu ka denna ii waati rɔ, a ka ai lafa balo ni sewa wo.» **18** Pɔli ka kuma wo beɛ fɔ, kɔni dɔɔni a ni Barinabasi ma kaɲa mɔɔilu la nisi faa ko rɔ ka ii bato. **19** Wo tuma, Yahudiya doilu nara ka bɔ Antiyɔki ni Ikoniyoɔmu. Woilu ka jama manɛen ka ii kondasu. Wo rɔ, mɔɔilu wulira ka Pɔli bon kabakurun na ko ii ye a faala. Ii ka a sɔmɔn fɔɔ so kɔkan ka a lafili, ka a masɔrɔn ii ka ii miri ko a ra sa. **20** Kɔni karandenilu nara a laminin tuma men na, Pɔli ka a wuli duu ma ka don so kɔndɔ iko. Wo duusa gbe, Pɔli ni Barinabasi bɔra ye ka wa Deribe. **21** Pɔli ni Barinabasi ka kibaro juma lase mɔɔilu ma Deribe. Wo rɔ, mɔɔ siyaman lara Isa la ka ke a la karanden di. Wo kɔ rɔ, Pɔli ni Barinabasi bɔra ye ka ii kɔse Lisitiri, ka bɔ ye ka wa Ikoniyoɔmu, ka bɔ ye ka wa Pisidi Antiyɔki. **22** Ii tamintɔla so woilu la, ii ka karandenilu fanka don, ka ii kawandi ko ii ye ii raja ka to lemeniya sila kan. Ii tere ye a fɔla ii ye ko: «Sani an ye don Alla la Mansaya rɔ fo an ye tɔɔɔya siyaman de sɔrɔn fɔlɔ.» **23** Pɔli ni Barinabasi ka jɛmɔɔilu lasii lemeniya jamailu kelen kelenna beɛ kun na. Ii ka sun don ka Alla matara woilu ye, ka ii karifa Maari la, ii lani wo men na. **24** Pɔli ni Barinabasi ka Pisidi jamana

rasan ka don Panfili jamana rɔ. **25** Ii ka Alla la kuma lase mɔɔilu ma Pɛrika tuma men na, ii bɔra ye ka wa Ataliya. **26** Ii donda kulunba kɔndɔ Ataliya ka ii kɔse Antiyɔki, ii bɔra yɔɔɔ men ka taama damira. So jin de kɔndɔ ii ka ii karifa Alla la ii la baara rɔ ii banni baara men kela. **27** Wo rɔ, ii se men keni Antiyɔki, ii ka lemeniya jamailu beɛ laden ka danteɛli ke. Alla ka men ke ka fara ii la, ii ka wo beɛ danteɛ lemeniya mɔɔilu ye. Alla ka lemeniya sila yiraka siya gbɛɛilu la ja men ma, ii ka wo fanan fɔ ii ye. **28** Pɔli ni Barinabasi menda kosebe karandenilu fe Antiyɔki.

15 Nba, mɔɔ doilu nara Antiyɔki ka bɔ Jude. Ii tere ye lemeniya mɔɔilu karanna ko: «Ai ti se kisila ni ai ma faaninta ke ikomin Nabi Musa la landa ye ja men ma.» **2** Pɔli ni Barinabasi ma sɔn wo kuma ma. Wo le rɔ, mankan ba wulira ii ni mɔɔ woilu tema. Ii ka i jɔɔn sɔsɔ kosebe. Wo le kɔsɔn, lemeniya mɔɔilu ka Pɔli ni Barinabasi suwandi, ka lemeniya mɔɔ gbɛɛilu la ii kan, ka ii beɛ lawa Jerusalemu. Ko ii ye wa talibidenbailu ni lemeniya mɔɔilu la jɛmɔɔilu teren ye, ka ko jin jafo ii ye. **3** Nba, lemeniya jamailu ka ii bilasila ka ii lawa. Ii ka Fenisi jamana ni Samari mara rasan. Ii tamintɔla, siya gbɛɛilu tun lemeniyara ka na Alla ma ja men ma, ii ka wo lase ye lemeniya mɔɔilu ma. Wo ko diyara woilu ye a ja jere jere ma. **4** Nba, ii se men keni Jerusalemu, lemeniya jamailu ni talibidenbailu ni jɛmɔɔilu ka ii ramira koɲuma. Alla tun ka ko menilu ke ka fara ii la, ii ka woilu beɛ jafo ye lemeniya mɔɔilu ye. **5** Kɔni lemeniya mɔɔ doilu tere ye, menilu tere ye Farisilu la dekuru rɔ. Woilu ka ii lɔ ka a fɔ ko: «Siya gbɛɛ mɔɔilu menilu lemeniyani Isa ma, a fere te fo woilu ye faaninta ke ka jamari ko ii ye Nabi Musa la sariya latelen.» **6** Nba, talibidenbailu ni jɛmɔɔilu ka i jɔɔn yen ka ko wo fɛsefese. **7** Ii menda kumala wo ka a fɔ kosebe. Wo kɔ rɔ, Piyeri ka i lɔ ka a fɔ ii ye ko: «N badenmailu, ai jere ka a lɔn ko Alla ka n suwandi ai tema waati taminni. A ka a fɔ ko n ye kibaro juma lase siya gbɛɛilu ma, kosa ii ri wo men ka lemeniya Isa ma. **8** Alla, men ka adamadenilu beɛ miriya lɔn, a ka a yiraka ko a sɔnni siya gbɛɛilu rɔ ka a masɔrɔn a ka Alla la Nii Seniman di ii ma ikomin a ka wo di andeilu ma ja men ma fɔlɔ. **9** Wo rɔ, a ma faranfaasi si ke andeilu ni ii tema, baa ii lemeniyara tuma men na, a ka ii jusukun gbe. **10** Nba, nfenna ai ye a fe ka Alla kɔrɔbɔ? Andeilu ni an benbailu ma se donin men kɔrɔ, ii ye wo siila karandenilu kunma

nfenna? **11** Kōni andeilu lani a la ko Alla ye an kisila Maari Isa la jumaya le fe ikomin a ye woilu fanan kisila jia men ma.» **12** Jama bee ka ii sabari ka ii tolo malo Barinabasi ni Pōli fanan na. Ii tun ka kabannako ni tōomasere menilu ke ka fara Alla la siya gberailu tema, ii ka wo bee lase jama ma. **13** Pōli ni Barinabasi banni kumala, Yakuba ka a fo ko: «N badenmailu, ai ye ai tolo malo n kan na. **14** Alla ka siya gberailu kanin jia men ma fola, ka doilu suwandi ii tema ka woilu ke a jere tailu ri, Simōn nani wo le jafola an ye jin di. **15** Nabijumailu ka Alla jere kan men sebe, wo benni kuma jin ma. A sebeni ko: **16** Ko woilu wa tamin, n di n kose ka na iko tuun. Dawuda la bon men beni, n di wo lo iko. A ye ikomin tunbun, kōni n di a lo iko ka a lakurakuraya. **17** Kosa mōo tōilu ri Maari jinin, siya gberailu konin. N ka woilu kili ka ii ke n ta ri. **18** Maari men ka ko woilu yiraka kebi waati jan, wo kan ten.»

(aiōn g165) **19** Yakuba ka a fo ko: «Wo rō, a ye n jana ko an kana siya gberē mōoilu tōrō, menilu ye sōnna Alla la kuma ma. **20** Kōni an ye sebe lawa ii ma ka a fo ii ye ko ii kana joo sō sobo dōon. Ii kana jalonya ke. Ii kana juufaa sobo dōon. Ii kana jeli dōon. **21** Nba, kebi waati jan, Nabi Musa la sariya ye lasela mōoilu ma so bee la. A ka men sebe, wo ye karanna salibonilu kōndō Njōn lon bee.» **22** Talibidenbailu ni jemōoilu ni lemeniya jamailu bee ka a latee ko ii ye mōo doilu suwandi ka woilu lo Pōli ni Barinabasi malola Antiyōki. Ii ka Judasi, men fanan tōo ko Barisabasi, a ni Silasi suwandi. Mōo fila woilu tere jemōoilu le ri lemeniya mōoilu tema. **23** Nba, ii ka bataki don woilu bolo ko ka wa a ri. A sebeni ko: «An badenmailu, menilu ye siya gberē mōoilu ri Antiyōki so kōndō a ni Siri jamana rō ni Silisi jamana rō, an ye ai fola. Ai badenmailu talibidenbailu ni jemōoilu kan de. An da bataki jin nawa ai ma. **24** An da a men ko mōo doilu bōra an fe yan ka wa kuma do fo ai ye ka ai tōrō. Kuma wo ra ai kōndafilu kojuuya. Kōni andeilu ma mōo woilu lawa ai ma. **25** Wo le kosōn andeilu bee sōnda ka mōo doilu suwandi ka ii lawa ai ma an diyana dupōonilu Barinabasi ni Pōli kofe. **26** Wo fila le ka ii jere di Maari Isa Nenematōmonin na baara kanma fo dōoni ii ma faa mōoilu bolo. **27** An da Judasi ni Silasi la ii kan. Wo rō, an ye men fola ai ye sebe jin dō, ai ri wo kan kelen men woilu fanan da rō. **28** An ni Alla la Nii Seniman da ben ko an kana donin si sii ai kun ma fo men ka kan. Wo rō, ai kana men ke, wo le jin di. **29** Ai kana joo sō sobo dōon. Ai kana jeli dōon. Ai kana juufaa sobo dōon.

Ai kana jalonya ke. Ni ai ka ko woilu matanka, wo ri ben. An ben lon do.» **30** Nba, Jerusalemu lemeniya mōoilu ka sila di karanden woilu ma. Wo rō, ii bōra Jerusalemu ka wa Antiyōki. Ii seni ye, ii ka lemeniya mōoilu bee laden ka bataki wo di ii ma. **31** Ii ka a karan tuma men na, lalilikan wo diyara ii ye kosebe. **32** Judasi ni Silasi fanan tere ye Alla la nabiilu le ri. Wo rō, ii kumara lemeniya mōoilu ye kosebe ka ii lali ka ii seebe don. **33** Judasi ni Silasi ka tele dando ke Antiyōki tuma men na, lemeniya mōoilu duwara ii ye ka sila di ii ma, ko ii ye ii kose ii kelayabailu ma jususuma rō. **35** Kōni Pōli ni Barinabasi mēda Antiyōki. Ii ni mōo gberē siyaman ka mōoilu karan Maari la kuma la, ka kibaro juma lase mōoilu ma. **36** Pōli ni Barinabasi tun da men Antiyōki. Lon do rō, Pōli ka a fo Barinabasi ye ko: «An ka Maari la kuma lase so menilu la, an ye wa an badenmailu fo woilu bee rō. An di a lon wo rō ni ii ye here rō.» **37** Barinabasi tere ye a fe Yuhana ye wa ii kofe, Yuhana men ye kilila ko Marika. **38** Kōni Yuhana wali ko ma diya Pōli ye, ka a masōron Yuhana ka a fara ii la Panfili. A ma a raja ka baara laban ii fe. **39** A la wali ko kera sōsoli ba ri Pōli ni Barinabasi tema, fōo ii farara. Barinabasi ka Marika ta ka don kulun do ka wa Sipere. **40** Pōli ka Silasi suwandi. Lemeniya mōoilu ka ii karifa Maari la, sa a ri a janto ii rō. Ii bōra ye jia wo le ma. **41** Ii ka Siri jamana ni Silisi jamana rataama, ka lemeniya jamailu seebe don yōrō bee rō.

16 A sera Deribe, ka bō ye ka wa Lisitiri. Cee do tere ye karandenilu tema men tōo ko Timote. A na tere Yahudiya le ri, kōni a fa tere Kirekika le ri. A na tere lemeniya mōo le ri. **2** Lisitiri ni Ikoniyōmu lemeniya mōo bee tere ye Timote tōojuma fola. **3** Pōli tere ye a fe Timote ye wa ii kofe. Kōni ye Yahudiya ilu bee ka a lon ko a fa tere ye Kirekika le ri. Wo kera sababu ri, Pōli ka Timote la faaninta ke. **4** Wo rō, ii bōra ye ka wa. Talibidenbailu ni jemōoilu benda ko menilu ma Jerusalemu, Pōli ni Silasi tere ye taminna woilu lasela lemeniya mōoilu ma so bee la, ka a fo ii ye ko ii ye woilu mira. **5** Wo bolo ma, lemeniya jamailu la lemeniya tere ye sabatila. Lon lon mōoilu tere ye donna ka la ii kan. **6** Alla la Nii Seniman ma sōn Pōli ni a taama jōonilu ye don Asi jamana rō ka Alla la kuma lase mōoilu ma. Wo rō, ii ka Firiki ni Kalati jamanailu rataama. **7** Ii se men keni Misiya jamana dan na, ii ka a fo ko ii ye donna Bitini. Kōni Isa la Nii Seniman ma sōn wo ma. **8** Wo rō, ii ka Misiya jamana rasan ka wa

Torohasi. **9** Su wo rɔ, Pɔli ka koyen lɔ ikomin sibo. A ka Masedonika cɛɛ do lɔni yen mɛn ye a madiyala ko: «I ye na an demen Masedoni jamana rɔ.» **10** Pɔli ka wo yen ka ban tuma mɛn na, an ka an dabɛn i kɔrɔ ka Masedoni sila mira, baa an ka a yen ko Alla le tɛrɛ ye an kilila ko an ye wa kibaro juma fɔ ye mɔɔilu ye. **11** An donda kulunba rɔ Torohasi ka an telen Samotirasi ma. Wo duusa gbɛ, an sera Neyapolisi. **12** An bɔra ye ka wa Filipi, mɛn ye Masedoni jamana fan kelen so ba do ri, Rɔmu so do le. An ka tele dando kɛ ye. **13** Nɔɔɔ lon sera tuma mɛn na, an bɔra so kɔndɔ ka wa ba da la, baa an mirini tɛrɛ ko an di Alla matara diya do tɛrɛn ye. An wara muso doilu ladennin sɔrɔn ye. An ka an sii ka woilu kawandi. **14** Muso kelen tɛrɛ ye ii rɔ, mɛn tɔɔ ko Lidi. A bɔni Tiyatiri. Julia le tɛrɛ, mɛn ye faanin dagbelen wulenman nalagbɛ mayirala. Alla batoba le a ri. Maari ka a kɛ, a ka Pɔli la kuma mɛn tuma mɛn na, a ka wo famun ka a mira. **15** Wo rɔ, a ni a la denbaya sunda ji rɔ. Wo banni, a ka an madiya ko ni an ka a jate Maari la lemeniya mɔɔ bɛrɛ ri, ko an ye wa jiya a wara. A ka wo fɔ an ye ka a magbeleya kosebɛ. **16** Lon do rɔ, an watɔla tora Alla matara diya, an ni jɔnmuso do ka an jɔɔɔn bɛn. Feleli jina tɛrɛ ye a fɛ. A tɛrɛ ye feleli kela wo baraka rɔ, ka wodi siyaman sɔrɔn a tiilu ye. **17** A bilara andeilu ni Pɔli bɛɛ kɔ. A tɛrɛ ye a kan nabola ko: «Mɔɔ jininilu ye Alla kɔrɔtaninba la baaradenilu le ri. Mɔɔilu ri kisi sila mɛn fɛ, ii ye wo le lasela ai ma.» **18** Jɔnmuso ka wo kɛ tele siyaman kɔrɔ. Kɔni lon do rɔ, Pɔli mɔnera a ma. A ka a kɔfɛni a ma ka a fɔ jina jɛrɛ ye ko: «N ye i jamarila Isa Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko i ye bɔ muso jinin fe!» Jina bɔra muso fɛ i kɔrɔ. **19** Jɔnmuso tiilu ka a yen tuma mɛn na ko ii tɛ wodi sɔrɔnna a fɛ butun, ii ka Pɔli ni Silasi mira. Ii ka ii sɔmɔn fɔɔ lɔfɛ rɔ, ka wa ii ri kuntiilu ma. **20** Ii se mɛn kɛni ye, ii ka a fɔ Rɔmu kititɛ faamailu ye ko: «Mɔɔ jininilu ye Yahudiya ilu le ri. Ii ra an na so bɛɛ jake. **21** Ii ye an karanna namun na Rɔmuka ma kan ka a sɔn wo ma wala ka wo kɛ.» **22** Jama fanan wulira Pɔli ni Silasi kanma. Faamailu ka mɔɔilu lɔ ka Pɔli ni Silasi la durukiilu bɔ ii kan na, ka a jamari ko ii ye ii gbasi gbelekeilu la. **23** Ii ka ii gbasi kosebɛ ka ii bila kaso la, ka a fɔ kasobon kɔnɔgbɛnna ye ko a ye i janto ii rɔ kosebɛ. **24** Wo jamarili kosɔn, kaso bon kɔnɔgbɛnna ka Pɔli ni Silasi bila bon dɔɔmani la kasobon kɔndɔ, ka ii sen bila jiri la. **25** Nba, duu talama, Pɔli ni Silasi tɛrɛ ye Alla matarala ka kalaman bɔ. Kasoden tɔilu tɛrɛ ye ii

tolo malɔla ii la. **26** Wo yɔrɔ kundunin wo rɔ, duukolo yɛrɛyɛrɛra kɔjuuya ka kasobon jɛrɛ fanan nayɛyɛrɛ. Kasobon da bɛɛ lakara ii jɛrɛ ma i kɔrɔ. Nɛɛ jɔlɔkɔ bɛɛ tatɛɛra ka bɔ kasodenilu la. **27** Kasobon kɔnɔgbɛnna kununda sunɔɔ rɔ ka kasobon da bɛɛ lakani yen. A ye a kɔndɔ ko kasoden bɛɛ ra ii bori ka bɔ. Wo rɔ, a ka a la fanmuru sɔmɔn ka a bɔ a laa rɔ ko a ye a jɛrɛ faala. **28** Kɔni Pɔli ka a kan ba labɔ a ma ko: «I kana kɔjuu kɛ i jɛrɛ la! An bɛɛ ye yan.» **29** Kasobon kɔnɔgbɛnna ka a kan nabɔ ko ii ye fitinna di a ma. A ka a bori ka wa Pɔli ni Silasi ma. A yɛrɛyɛrɛtɔ ka a bɛ ii sen kɔrɔ. **30** A ka a wuli ka Pɔli ni Silasi labɔ kɛnɛ ma ka ii majininka ko: «N failu, n ye nfen kɛ, sa n di kisi?» **31** Ii ka a jabi: «I ye lemeniya Maari Isa ma. Ni i ka wo kɛ, i ri kisi, i ni i la denbaya bɛɛ.» **32** Ii ka Maari la kuma fɔ ale ni a la denbaya bɛɛ ye. **33** Kasobon kɔnɔgbɛnna ka Pɔli ni Silasi ta ka wa ii la gbasi dailu ko su waati wo jɛrɛ rɔ. A banni wo la, a ni a la denbaya bɛɛ sunda ji rɔ i kɔrɔ. **34** A wara Pɔli ni Silasi ri a wara, ka wa dɔɔnnin sii ii kɔrɔ. Sawa ba tɛrɛ ye a ni a la denbaya bɛɛ la ka a masɔrɔn ii ra lemeniya Alla ma. **35** Nba, wo duusa gbɛni faamailu ka ii la mɔɔilu lɔ kela la, ko ii ye wa a fɔ kasobon kɔnɔgbɛnna ye ko a ye Pɔli ni Silasi bila. **36** Wo rɔ, kasobon kɔnɔgbɛnna ka a fɔ Pɔli ye ko: «Faamailu ra kela lana, ko ka i ni Silasi bila. Ai ye wa jususuma rɔ.» **37** Kɔni Pɔli ka a fɔ faamailu la keladenilu ye ko: «Andeilu ye Rɔmu jamana duuren de ri. Kɔni faamailu ka an gbasi jama bɛɛ jana, ka an bila kaso la, ka a tɛrɛn ii tun ma kiti tɛɛ an na ko rɔ. Sisen ii ka a fɔ ko ka an bila sutura rɔ wa? Wo tɛ kɛ fewu! Ii jɛrɛ ye na an nabɔ yan!» **38** Keladenilu wara kela wo fɔ Rɔmu faamailu ye. Ii ka a mɛn tuma mɛn na ko Pɔli ni Silasi ye Rɔmu jamana duuren de ri, ii silanda. **39** Wo rɔ, ii wara Pɔli ni Silasi madiya ko ii ye yafa ii ma. Ii ka ii labɔ kaso la ka ii dali ko ii ye bɔ so kɔndɔ ka wa. **40** Pɔli ni Silasi bɔra kaso bon na wo le rɔ ka wa Lidi wara rɔ. Ii ka lemeniya mɔɔilu tɛrɛn ye. Ii ka woilu lali ka ii sɛɛbɛ don ka ban ka wa.

17 Pɔli ni Silasi taminda Anfipolisi ni Apoloni soilu la, ka se Tesaloniki so la. Yahudiya ilu la salibon do tɛrɛ ye so kɔndɔ ye. **2** Pɔli wara salibon wo la Nɔɔɔ lon, ikɔ a darini a kela ja mɛn ma. A ka Nɔɔɔ lon sawa kɛ salibon na ye, ka mɔɔilu karan Alla la kuma la. **3** Pɔli tɛrɛ ye wo kɔrɔ fɔla ii ye ka a gbɛ, ko a fɛrɛ tɛ fɔ Mɔɔ Nenematɔmɔnin tɛrɛ ye tɔrɔ ka faa, ka ban ka wuli ka a bɔ saya rɔ. A ka a fɔ ko: «N ye Isa mɛn na

ko lasela ai ma jni, ale le Mōō Nenematōmōnin di.» 4 Yahudiya doilu ka a yen ko kuma wo ye tujna le ri. Woilu lemeniyara Isa ma ka ii lo Pōli ni Silasi la. Alla nesilanjne Kirekika siyaman na a ni muso tōlama siyaman fanan lara la. 5 Kōni bensenkolonteya ka Yahudiya tōilu mira. Ii wara lofe rō ka fuwareilu laden ka a ke jama juu ri. Jama wo ka mankan ba lawuli so kōndō. Ii wara Jason na bon da kadi ka Pōli ni Silasi jninin, baa a lo tere ye ii la ka woilu mira ka ii labo jama bee jana. 6 Kōni ii ma Pōli ni Silasi teren ye. Wo rō, ii ka Jason ni lemeniya mōō doilu mira, ka ii masōmōn fōo so jemōōilu wara. Ii jamanda ko: «Mōō menilu ye mankan nawulila dunujna bee rō, woilu ra se yan. 7 Jason da woilu jiya a wara. Ii bee ka a fō ko mansa gberē le ye, men tōo ko Isa. Ii ra Rōmu mansaba la sariya tijnan wo rō fewu.» 8 Nemōōilu ni jama bee ka kuma wo men tuma men na, wo ka ii tōro kosebe. 9 Wo rō, ii ka a fō ko Jason ni a dūnjōnīlu ye ii kunka wodi sara. Ii banni wodi wo sarala, jemōōilu ka ii bila. 10 Dibi donda tuma men na su wo rō, lemeniya mōōilu ka Pōli ni Silasi lawa so gberē la, men tōo ko Bere. Ii seni ye, ii wara Yahudiya ilu la salibon na. 11 Bere Yahudiya ilu sōnōme gbēni ka tamin Tesaloniki Yahudiya ilu kan paaon. A lo tere ye ii la ka ii tolo malō Pōli la kuma la. A tere ye fen fen fōla ii ye, ii jere tere ye wo bee fesefesela Alla la kuma rō lon lon, sa ii ri a yen ni Pōli la kuma ye tujna le ri. 12 Wo rō, ii siyaman lemeniyara Isa ma. Kirekika muso ilu tōlama siyaman ni Kirekika cē ilu siyaman fanan lemeniyara Isa ma. 13 Kōni Tesaloniki Yahudiya ilu ka a men tuma men na ko Pōli ye Alla la kelalasela mōōilu ma Bere, ii wulira ka wa ye. Ii sera ye ka Bereka ilu kōndasu ka mankan nawuli. 14 Lemeniya mōōilu ka wo yen tuma men na, ii wulira i kōro ka Pōli lawa kōoji da la. Kōni Silasi ni Timote tora a kō Bere. 15 Pōli malōbailu nara a ri Atēni. Ii seni ye, Pōli ka i sara ii la ko ka a fō Silasi ni Timote ye ko ii ye ii kaliya ka na a teren ye. Wo rō, Pōli malōbailu bōra a kōfē ka ii kōse Bere. 16 Pōli tere ye Silasi ni Timote makōnōla Atēni tuma men na, a ka joo siyaman ba yen so kōndō. Wo gbara a la kosebe. 17 A tere ye wala Yahudiya ilu la salibon na ka Yahudiya ilu ni Alla batobailu kawandi. Lon lon a tere ye wala lofe rō fanan. A wa mōō menilu sōrōn ye, a ri woilu fanan kawandi. 18 Karammō doilu tere ye, menilu tōo ko Epikuri a ni Sitoyiki la mōōilu. Woilu wulira ka Pōli sōsō. Doilu ka a fō ko: «Kuma siyaman ba tii jnin kan di?» Dogberē ilu ka a fō ko: «A kēni iko a

ye batofen do le la ko lasela, an ma men lon.» Ii ka wo le fō ka a masōrōn Pōli tere ye Isa la kibaro juma lasela ka a lawuli ko fō ka a bō saya rō. 19 Wo rō, ii ka Pōli kili ka wa a ri laden ba rō, men tōo ko Areyopasi. Ii se men kēni ye, ii ka a fō Pōli ye ko: «I nani karan kura men di jnin, i tē wo jafō an ye wa? 20 An ka men men i da rō, an tun ma wo men kōrōman fōlō. An ye a fē i ye wo kōro fō an ye.» 21 Nba, kokurailu duman tere Atēni duuren ni a londonilu ye. Ii tun tē foyi kela fō ka ii tolo malō woilu la ka woilu lase i jōon ma. 22 Wo rō, Pōli ka a lo Areyopasi laden tēma ka a fō ko: «Ai Atēnika ilu, n da a yen ko batoli ko duman ai ye jna bee ma, 23 baa n tere ye n mataamala so kōndō tuma men na, n ka ai la batoli yōro bee kōrōsi. N ka sebe yen saraka janin diya do ka a fō ko: «Mōō ma batofen men tōo lon, wo saraka janin diya le jnin di.» Nba, ai ye men batola, ka a teren ai ma a lon, nde jere na kun de wo ri ka na wo ko fō ai ye sisen. 24 Alla men ka dunujna ni a kōndōfenilu bee dan, wo le ye sankolo ni duukolo mansa ri. Adamadenilu ye batobon menilu lōla ii bolo la, Alla siini tē wo si kōndō. 25 Adamadenilu ti se ka baara si kē ka ale demen. Eēn, a mako tē foyi si la. Ale jere le ka jnenemaya ni niilakili di mōōilu ma, a ni fen tōilu bee. 26 A ka siya bee labo mōō kelen de rō, ka ii lasii duukolo fan bee rō. A ka ii la waati dantē, ka ii sii yōro ilu yiraka ii la. 27 A ka wo bee kē, sa mōōilu ri a jninin, sa tumadō ii ri a sōrōn. Ii la jnininni ri a kē iko mōō ye mōmōli kela jna men ma ka fen do jninin. Kōni Alla jere ma jan an si la. 28 An niakilila ni an ye an taama ni an ye yan ale le baraka rō. A ye iko ai la yeli doilu ra a fō jna men ma ko: «An bōra Alla le rō.» 29 «Nba, ikomin an bōra Alla le rō, an kana an miri ko Alla ni jooilu bee ka kan. Jooilu rabenni mōōilu bolo sanin ni wodigbe ni kabakurunilu la, ka ben mōōilu miriya ma. 30 Ko su woilu kera kolōnbaliya le rō waati taminni. Alla ra woilu to, kōni bi a ye mōō bee jamarila fan bee rō ko ii ye tubi sisen ka na a ma, 31 baa a ra lon kelen fō, a ri dunujna mōō bee la kititē telenbaya la lon men. Kiti wo ri kē mōō kelen bolo. Alla jere le ka wo jnenematōmōn, ka a lawuli ka a bō saya rō. A lawuli ko wo kera tōomasere le ri, sa mōōilu bee ri a lon ko Alla ra wo le jnenematōmōn.» 32 Mōōilu ka su lawuli ko men Pōli da rō tuma men na, doilu ka a mayele. Kōni doilu ka a fō ko: «An ye a fē i ye do la kuma jnin kan lon gberē.» 33 Wo rō, Pōli bōra ii fē. 34 Wo bee ni a ta, mōō doilu lara Isa la ka wa Pōli kōfē. Dyonisi tere woilu do le ri. Ale tere Areyopasi dekuru

le rɔ. Muso men tɔɔ ko Damarisi, wo fanan tere ye woilu do le ri, a ni mɔɔ gbereilu.

18 Wo keni kɔ, Pɔli bɔra Ateni ka wa Korenti. **2** A se men keni ye, a benda Yahudiya cɛɛ do ri, men tɔɔ ko Akila. Pontika le. A muso tɔɔ ko Pirisili. Ii nasan de tere ka bɔ Itali jamana rɔ. Ii bɔra Itali ka na ka a masɔrɔn mansaba Kolodi tere ra a fɔ ko Yahudiyailu bɛɛ ye bɔ Rɔmu. Pɔli ka i madon ii la. **3** Ka a teren a ni ii tere ye baara kelen de kela, Pɔli tora ii fɛ ka kɛ ii baara jɔɔn di. Ii bɛɛ tere ye faaninbon rabennailu le ri. **4** Kɔni Pɔli tere ye wala salibon na Nɔjɔ lon bɛɛ ka kuma Yahudiyailu ni Kirekikailu ye. A ka ko bɛɛ kɛ, sa ii ri sɔn Maari Isa rɔ. **5** Nba, Silasi ni Timote nara ka bɔ Masedoni tuma men na, Pɔli ma baara gbɛɛ si kɛ butun fɔ ka kawandili kɛ. A tere ye sereya bɔla Yahudiyailu ye ko Isa ye Mɔɔ Nenematɔmɔnin de ri. **6** Yahudiyailu ka ii ban wo kuma ma ka Pɔli nani. Wo le rɔ, Pɔli ka a la duruki juujuu ka wo kɛ tɔɔmasere ri ii kanma. A ka a fɔ ko: «Ii jeli labɔn kun ye ii jere le ri. Wo tɛ n kunko ri butun. Nba, n wato siya gbɛɛrɛilu kawandila sisen.» **7** Wo rɔ, Pɔli bɔra salibon na ka wa Titusi Jusitusu wara. Cɛɛ wo ye Alla batoba le ri. A la bon tuunin salibon na. **8** Salibon wo kuntii Kiripusi ni a la denbayailu bɛɛ lara Maari la. Korentika menilu ka Pɔli la kuma men, woilu siyaman fanan lara Isa la ka sun ji rɔ. **9** Lon do rɔ, Pɔli ka koyen kɛ su rɔ ikomin sibo. Maari ka a fɔ a ye ko: «I kana silan mɔɔilu ye. I ye kuma, i kana i makun, **10** baa n ye i fɛ. Mɔɔ si tɛ be i kan ka kojuu kɛ i la, baa n na mɔɔilu ka siya so kɔndɔ yan.» **11** Wo le rɔ, Pɔli mɛnda ye, ka san kelen ni karo wɔɔrɔ kɛ mɔɔilu karanna Alla la kuma la. **12** Awa Kaliyɔn tere ye Akaya jamanatiyya la tuma men na, Yahudiyailu ka ii laden ka wuli Pɔli kanma. Ii ka a mira ka wa a ri kiti diya. **13** Ii ka a fɔ ko: «Cɛɛ jin ye a fɛ ka mɔɔilu bila Alla bato jɔa gbɛɛ rɔ, men ma ben sariya ma.» **14** Sani Poli ye se ka jabili kɛ, Kaliyɔn jere kumara Yahudiyailu ye ko: «Ai Yahudiyailu, ni ai nara ka ai makasi kojuu ba do kosɔn, wala ko bɛnbali do, n tun di n tolo malɔ ai makasikan na. **15** Kɔni sɔsɔli jin tɛ foyi ri fɔ Yahudiyailu la ko. Ai ye i jɔɔn sɔsɔli kuma doilu ni tɔɔ doilu ni sariya koilu le ma. Kɔni n tɛ sɔn ka ko su woilu kiti tɛɛ. Ai jere ye ko woilu janabɔ.» **16** Wo rɔ, Kaliyɔn ka ii gben ka ii labɔ kiti diya. **17** Ii bɛɛ bera Sɔsiteni kan, men ye salibon kuntii ri. Ii ka ale mira ka a gbasi kiti diya jɛfɛ. Kɔni Kaliyɔn ma foyi fɔ. **18** Pɔli mɛnda Korenti kɔsebe tuma men

na, a ka sila jinin lemeniyya mɔɔilu fɛ ka wa. A seni Sankere, a ka a kun li ka a masɔrɔn a tun ka dakan ta Alla ye. Wo rɔ, a donda kulunba kɔndɔ ka wa Siri jamana rɔ. Pirisili ni Akila wara a kɔfɛ. **19** Ii sera Efesi tuma men na, Pɔli ka a taamajɔɔnɔnilu to a kɔ ye. Ale wara salibon na ka kuma Yahudiyailu ye. **20** Woilu ka a madiya ko a ye waati dando kɛ ii fɛ ye. Kɔni Pɔli ma sɔn. **21** A ka sila jinin ii fɛ. A ka a fɔ ko: «ni Alla sɔnda a ma n di na ii wara ikɔ.» Wo rɔ, a donda kulunba kɔndɔ Efesi ka wa. **22** Kulunba seni Sesare, Pɔli bɔra ka wa lemeniyya jamailu kɔndɔn Jerusalemu, ka ban ka wa Antiyɔki. **23** A mɛnda Antiyɔki. Wo kɔ rɔ, a wara Kalati jamana ni Firiki jamana rɔ. A ka yɔrɔ wo bɛɛ rataamataama ka Isa la karandenilu bɛɛ fanka don. **24** Wo tuma, Yahudiya do sera Efesi men tɔɔ ko Apɔlɔsi mɛn bɔni Alesandiri. Cɛɛ wo kusan tere kumala a juma la. A ka Alla la kuma lon kɔsebe. **25** A karanni Maari la sila la. A duman tere a ye a jɔa jere jere ma ka mɔɔilu kawandi, ka Isa la ko fɔ ii ye kojuma. A tere ye wo kela a fanka bɛɛ la. Kɔni a la lonnin dan tere ye Yaya la sun ji rɔ ko le ri. **26** A wulira jusulateɛ rɔ ka kuma damira salibon na. Pirisili ni Akila ka a lamen tuma men na, ii wara a ri ii wara ka Alla la sila kɔrɔ fɔ a ye ka a gbɛ. **27** Lon do rɔ, Apɔlɔsi ka a fɔ ko a ye a fɛ ka wa Akaya jamana rɔ. Lemeniyya mɔɔilu ka a sɛɛbe don ko a ye wa. Ii ka sɛbe raben ka a fɔ Akaya lemeniyya mɔɔilu ye ko ni Apɔlɔsi sera ye, ko ii ye a ramira kojuma. A se men keni ye, a ka mɔɔilu demen kɔsebe, menilu kera lemeniyya mɔɔilu ri Alla la jumaya baraka rɔ kɔnin. **28** A tere ye Yahudiyailu la kuma lakadila mɔɔ bɛɛ jana, ka a yiraka ii la Alla la kuma rɔ ko Mɔɔ Nenematɔmɔnin ye Isa le ri.

19 Nba, ka Apɔlɔsi to Korenti, Pɔli ka Asi jamana kɔndɔ rasan ka wa se Efesi. A ka Isa la karanden doilu sɔrɔn ye. **2** A ka woilu mapininka ko: «Ai lemeniyara Isa ma lon men, ai ka Alla la Nii Seniman sɔrɔn wo lon wa?» Ii ka Pɔli jabi: «Ɛn de. An ma foyi mɛn Alla la Nii Seniman na ko rɔ fɔlɔ.» **3** Pɔli ka a fɔ ko: «Ai ka sun ji rɔ su juman sɔrɔn wo rɔ?» Ii ka a jabi: «Yaya ka sun ji rɔ mɛn ko fɔ, an ka wo su le sɔrɔn.» **4** Pɔli ka a fɔ ii ye ko: «Mɔɔ menilu tubira, Yaya tere ye woilu le sunna ji rɔ. Kɔni a tere ye a fɔla mɔɔilu ye ko mɛn natɔ ale kɔ, ko ii ye la wo la Maari Isa kɔnin.» **5** Ii ka wo mɛn ka sun ji rɔ Maari Isa tɔɔ rɔ. **6** Pɔli ka a bolo la ii kan tuma men na, Alla la Nii Seniman nara ii ma. Ii kumara kan gbɛɛrɛilu rɔ. Alla ka

kuma menilu di ii ma, ii ka woilu lase m̄oilu ma. 7 C̄e woilu tun di m̄o tan ni fila n̄on b̄o. 8 P̄oli ka karo sawa k̄e, a ye wala salibon na ye ka kuma m̄oilu ye. A tun t̄e silanna muume. A t̄ere ye ii karanna Alla la Mansaya ko la, ka ko b̄e k̄e ka m̄o lali sa ii ri la a la kuma la. 9 K̄oni doilu ma s̄on a la kuma ma. Woilu ka ii ban fewu, ka to Maari Isa la sila t̄o tijanna kuma juu la m̄o b̄e jana. Wo le kos̄on, P̄oli b̄ora ii f̄e, ka karandenilu ta ka wa Tiranusi la karan diya r̄o. A t̄ere ye karan kela ye lon lon. 10 A ka karan k̄e ten san fila k̄or̄o. Wo r̄o, Asi jamana m̄oilu b̄e ka Maari la ko m̄en: Yahudiyailu wo, Kirekilu wo, ii b̄e ka wo m̄en. 11 Alla t̄ere ye P̄oli l̄ola kabannako siyaman kela. 12 Hali jala ni faanin menilu ra maa P̄oli fari la, woilu ra jankar̄toilu kendeya wo r̄o a ni jinailu t̄ere bola jinat̄m̄oilu f̄e wo r̄o fanan. 13 Nba, Yahudiya doilu t̄ere ye taamataamala ko ii ye jinailu gbenna ka b̄o m̄oilu f̄e. Ii doilu wulira ko ii ri jinailu gben ka b̄o jinat̄m̄oilu f̄e Maari Isa t̄o r̄o. Ii t̄ere ye a f̄ola jinat̄m̄oilu ye ko: «P̄oli ye Isa m̄en na ko f̄ola, an ye ai jamarila wo t̄o le r̄o ko jinailu ye b̄o!» 14 Sikewa, m̄en ye Yahudiyailu la Alla sarakalasela kuntiiba do le ri, a la dence w̄or̄onwula le t̄ere wo kela. 15 K̄oni lon do r̄o, jina ka ii jabi: «N ka Isa lon. N ye P̄oli la ko kalama fanan. K̄oni ai, ai ye yon de ri?» 16 C̄e jinat̄m̄o bera ii b̄e kan, ka n̄o s̄or̄on ii ma. A ka ii gbasi kojuuya ka ii madimin. Ii farimakolon ka ii bori ka b̄o bon na. 17 Wo kibaro f̄ora Efesi so fan b̄e r̄o, Yahudiyailu ni Kirekilu k̄onin. Wo r̄o m̄o b̄e silanda, ka Maari Isa t̄o bonya. 18 Menilu tun lara Isa la, woilu siyaman nara ka ii l̄o ii la kojuuilu la m̄oilu b̄e jana. 19 Menilu t̄ere ye w̄oyemaya kela, woilu siyaman nara ii la w̄oyemaya sebeilu ri ka woilu janin m̄oilu b̄e jana. Sebe woilu sank̄o b̄e ladennin benda wodigbe gbanan waa biloolu le ma. 20 Wo le kos̄on, Alla ka fanka don Maari la ko r̄o, ka a la ko lase fan b̄e r̄o. M̄o siyaman lara lemeniya m̄oilu kan. 21 Ko woilu b̄e keni k̄o, P̄oli ka a late k̄o a ri Masedoni jamana ni Akaya jamana rataama ka wa Jerusalemu. A ka a f̄o ko: «N wa wa b̄o Jerusalemu, fo n ye wa Romu fanan ye.» 22 A ka a demenba fila lawa a j̄e Masedoni. Ale tora Asi jamana r̄o ka waati do k̄e ye. Demenba fila wo t̄ere Timote ni Eratusi le ri. 23 Nba, wo waati j̄ere, mankan ba wulira Isa la sila ko r̄o. 24 Nunaka, m̄en ye wodi koyinna ladanna, do t̄ere ye, m̄en t̄o ko Demetirusi. A t̄ere ye wodigbe baara le la, ka Aritemisi la batobon bisikilu ladan. Ikomin Efesikailu t̄ere ye

batofen wo batola, Demetirusi ni a baarakej̄onilu t̄ere ye t̄on̄o ba s̄or̄onna bisiki woilu f̄e. 25 Lon do r̄o, a ka a baarakej̄onilu laden, a ni menilu t̄ere ye baara su wo kela. A ka a f̄o ii ye ko: «N failu, ai ka a lon ko an ye t̄on̄o ba s̄or̄onna baara jin de r̄o. 26 K̄oni P̄oli t̄o jin ye m̄en kela sisen, ai j̄ere j̄ayen wo la, ai tolo ye a la. A ye a f̄ola m̄oilu ye ko batofen menilu ladanni m̄o bolo, ko woilu t̄on̄o t̄e foyi ri. Kuma wo ra m̄o siyaman kun yeleman ka ban. Efesi kelen t̄e. D̄oni wo ri se Asi jamana fan b̄e r̄o sisen. 27 Wo ri k̄e sababu ri an na baara ri jii baara juu ri. K̄oni a dan t̄e wo ri de. A laban, an na batofen musoman ba Aritemisi la bon t̄e jate butun. M̄oilu ye Aritemisi batola Asi jamana ni dunȳa fan b̄e r̄o sisen. K̄oni bonya m̄en ye a kan bi, wo b̄e ri b̄o a kan.» 28 Jama ka wo m̄en ka m̄one kojuuya. Ii ka ii kan nab̄o ko: «Efesikailu la batofen Aritemisi ka bon!» 29 Mankan wo ka so b̄e lamaa. M̄oilu borimant̄o ka P̄oli taam̄aj̄o fila mira ka ii s̄om̄on f̄o so laden diya r̄o. M̄o fila woilu t̄ere Kayusi ni Arisitiriki le ri. Ii boni Masedoni. 30 P̄oli t̄ere ye a f̄e ka wa kuma jama ye, k̄oni Isa la karandenilu ma s̄on. 31 Asi jamana j̄em̄o doilu fanan t̄ere ye, menilu t̄ere P̄oli d̄uj̄onilu ri. Woilu ka kela lawa P̄oli ma ka a madiya ko a kana wa laden diya r̄o. 32 Wo tuma, m̄oilu t̄ere ye mankan ba lawulila laden diya r̄o. B̄e ye i ta f̄ola. Ii siyaman ma ii laden kun lon. 33 Yahudiyailu ka m̄o do lalo jama jana. C̄e wo t̄o ko Alesandire. Doilu ka ii kan nab̄o a ma ko a ye kuma. A ka t̄omasere k̄e a bolo la jama jana ko ii ye sabari. A t̄ere ye a f̄e ka kuma lase ii ma. 34 K̄oni jama ka a j̄ayen tuma m̄en na ko Alesandire ye Yahudiya le ri, ii b̄e s̄onk̄ora i j̄on̄o f̄e ka a f̄o ko: «Efesikailu la batofen Aritemisi ka bon!» Ii ka waati fila j̄on̄o k̄e, ii ye ii kan nab̄ola ten. 35 Ii ma wo boloka f̄o so sebelila nara ka ii masabari waati m̄en. A kumara ii ye ko: «Efesikailu, Efesi so ye batofen ba Aritemisi la bon k̄on̄ogbenna le ri. Batofen wo munȳa m̄en b̄ora san ma ka be, Efesi so ye wo fanan k̄on̄ogbenna le ri. Dunȳa m̄oilu b̄e ka wo lon. 36 M̄o si ti se ka ai s̄os̄o wo ma. Wo r̄o, ai ye ai sabari. Ai kana koilu k̄e ai kun f̄e ye ten! 37 Ai ra c̄e jinilu mira ka ii lana, ka a t̄eren ii ma foyi sonya joobon na. Ii ma tanama kuma si f̄o an na joo musoman ba ma fanan. 38 Wo le r̄o, ni m̄o do ra ko k̄e Demetirusi ni a la baarakej̄onilu la, ii ye wa makasili k̄e kiti diya. Faamailu ye ye. Ii ye wa kiti diya ye. 39 Ni ai ye a f̄e ka ko gb̄ere f̄o, ai ye wa wo f̄o an na laden ba r̄o, laden m̄en benni sariya ma. A ri janab̄o ye le. 40 Ni

wo te, an da mankan ba men nawuli jin bi, wo ma ben. Mɔɔilu ri a fɔ ko an da murunti, baa an ti se ka hali laden jin kun fɔ mɔɔilu ye.» So sebelila banda wo bɛɛ fɔla tuma men na, a ka a fɔ jama ye ko bɛɛ ye wa a wara.

20 Nba, mankan sumara tuma men na, Pɔli ka karandenilu kili laden dɔ. A ka ii lali ka ii sɛɛbɛ don, ka ban ka sila jinin ii fɛ. Wo rɔ, a bɔra ye ka wa Masedoni. **2** A ka jamana wo rataama ka ye lemeniya mɔɔilu lali ka ii sɛɛbɛ don kuma siyaman ma. Wo rɔ, a nara se Kireki jamana rɔ. **3** A ka karo sawa ke ye. A tɛrɛ ye a rabenna tuma men na ka wa Siri jamana rɔ kulunba kɔndɔ, a ka a men ko Yahudiya doilu ra ben kan kelen ma ko ii ri a faa. Wo rɔ, a ka taama wo rasa ko a ri a kɔsɛ Masedoni jamana rɔ. **4** Sopatɛri men bɔni Bere, Pirusi dence kɔnin, wo wara Pɔli malɔ. Arisitariki ni Sekundusi, men bɔni Tesaloniki, fanan wara a malɔ, a ni Kayusi, men bɔni Deribɛ, ni Timote, a ni Tisiki ni Torofime, men bɔni Asi jamana rɔ. **5** Cɛɛ woilu wara an jɛ ka an makɔnɔ Torohasi. **6** Buru Fununbali Sali banda tuma men na, an bɔra Filipi kulunba kɔndɔ. An ka tele loolu ke ji kan ka na ii tɛrɛn Torohasi, ka lɔɔkun kelen ke ye. **7** Nɔɔɔ lon dafara tuma men na, an ka an naden ka dɔɔnnin ke an jɔɔn fɛ. Pɔli tun da a latɛɛ ko ni duusa gɛra, ko a ri wa. Wo le kosɔn, a mɛnda kawandili kɛla haan duu talama. **8** An bɛɛ ladennin tɛrɛ sankaso dɔ kɔndɔ. Fitinna siyaman tɛrɛ ye melenna bon kɔndɔ ye. **9** Kanberen dɔ, men tɔɔ ko Yutikusi, siini tɛrɛ bon fɔɔɔda dakun kan bon na ye. Pɔli mɛnda kumala, sunɔɔ lɔɔ ka kanberen wo mira kɛsɛbɛ. A sunɔɔra ka be fɔɔɔda la. A bɔra fɔɔ sankaso bon sawana fɔɔɔda wo la ka be duu ma. Ii wara a ta ka a tɛrɛn a ra sa. **10** Pɔli jiira ka wa i la a kan ka a bolo falafala a ma, ka a fɔ ko: «Ai kana hamin. A nii ye a rɔ.» **11** Wo rɔ, Pɔli yɛlɛra sankaso bon na ikɔ. A ka buru rafara ka dɔɔnnin ke lemeniya mɔɔilu fɛ. A kumara ii ye haan kɛnɛ bɔra, ka ban ka wa. **12** Mɔɔilu wara Yuticusu malɔ a wara. A kɛndɛ. Wo ka lemeniya mɔɔilu bɛɛ jususuma kɛsɛbɛ. **13** Andeilu donda kulunba kɔndɔ ka wa Pɔli jɛ Asɔsi, baa Pɔli ka a fɔ ko a ri wa a sen ma, ko an bɛɛ ye wa an jɔɔn ben Asɔsi. **14** A ka an nabɛn Asɔsi tuma men na, a donda kulunba kɔndɔ. Wo rɔ, an wara Mitilɛni. **15** An bɔra ye lon men na, wo duusa gɛɛ an sera Kiyɔsi da fɛ. Wo duusa gɛɛ filana an sera Samɔsi. Wo duusa gɛɛ sawana an sera Miletu. **16** Pɔli tun tɛ a

fɛ an ye lanɔɔ Asi jamana rɔ. Wo rɔ, a ma sɔn ka i lɔ Efɛsi, baa a kɔrɔtɔni ba le tɛrɛ ka se Jerusalemu, sa a ri Pentekoli sali ke ye, ni a ri se wo kɛla. **17** Wo le rɔ, a tora Miletu ka kɛla lawa Efɛsi ka lemeniya jamailu la jɛmɔɔilu kili, ko ii ye na a tɛrɛn ye. **18** Ii nara tuma men na, a ka a fɔ ii ye ko: «N badɛnmailu, kɛbi n donda Asi jamana rɔ lon men, n taamara sila men kan waati men bɛɛ kɔrɔ ai fɛ yan, ai ka wo lon. **19** Yahudiyailu ka janfailu don n ma ka n tɔrɔ kɛsɛbɛ fɔ ka n kasi. N ka wo bɛɛ muɔun ka n fanmajii ka baara ke Maari ye. **20** Ai la nafa ye fen fen dɔ, n ma wo si dokon ai ma. N ka ai karan jamama yɔrɔ rɔ, ka ai karan ai jɛrɛ la bonilu kɔndɔ. **21** N da a fɔ Yahudiyailu ni siya gɛrɛ tɔilu ye ka a magbɛlɛya ko ii ye kojuu ke boloka ka na Alla ma, ka lemeniya an na Maari Isa ma. **22** Nba, a fɛrɛ tɛ fɔ n ye Alla la Nii Sɛniman kan mira. Wo le rɔ, n watɔ le Jerusalemu sisen. Mɛn kɛtɔ n sɔrɔnna ye, n ma wo lon. **23** Kɔni n ka men lon, wo le jin di. N wa se so so ma, Alla la Nii Sɛniman ye a fɔla n ye ko mɔɔilu ri n bila kaso la, ko tɔrɔya ye n ye. **24** Ni n balora, wo tɛ foyi ri n jɔkɔrɔ. Mɛn tɔnɔ ye n ma, wo le n na baara ri, Maari Isa ka men karifa n na. Fɔ n ye baara wo le ban ka Alla la kibaro juma lase mɔɔilu ma, kibaro men ye Alla la jumaya ko fɔla. **25** «Nba, n da n taamataama ai bɛɛ tɛma ka Alla la Mansaya ko lase. Kɔni n ka a lon sisen ko ai ja tɛ la n kan butun. **26** Wo le kosɔn n ye a fɔla ai ye ka a magbɛlɛya bi ko ni mɔɔ do halakira ai tɛma, wo ye wo tii jɛrɛ nɔ le wo ri de, **27** baa n ma Alla la ko latɛɛni si dokon ai ma. Eɛn! N ka wo bɛɛ lase ai ma. **28** Nba, ai ye ai janto ai jɛrɛ rɔ. Alla la Nii Sɛniman da mɔɔ mɛnilu karifa ai la, ai ye ai janto woilu fanan dɔ. Ai ye ai lɔ Alla la lemeniya jamailu jɔrɔ ka ii latanka, baa a ra woilu ke a jɛrɛ ta ri a dence la saya rɔ. **29** N ka a lon ko n wa wa, mɔɔjuuulu ri don ai tɛma ka tijanni ke. Woilu ye ikomin wara juuulu, mɛnilu ye donna saailu tɛma ka ii madimin. **30** Doilu ri wuli hali ai jɛrɛ tɛma yan, ka wuya juu fɔ, sa ii ri karandenilu sɔmɔn ka woilu tuun ii kɔ. **31** Wo le rɔ, ai ye a ke kojuma. Ai ye ai hankili to a rɔ ko n ka ai kelen kelenna bɛɛ lali san sawa wo kɔrɔ. N ma wo boloka fewu, fɔ ka a ke su ni tele. N jaji bɔra ai kosɔn kɛsɛbɛ. **32** «Nba, n ye ai karifala Alla la sisen, a ni a la kuma la, men kɔnin ye a la jumaya ko fɔla. Ale le ri se ai la lemeniya sabatila kuma wo la. A ni a ri cɛ wo di ai ma, a ni men bɛɛ bilani a dan na. **33** N ma n nata la mɔɔ si la wɔdigbɛ ni sanin ni faanin kan. **34** N ka baara ke n bolo la ka n ni n taamajɔɔnɔnilu makoilu

mafa. Ai jere ka wo lon. **35** N ka a yiraka ai la ja bee ma ko an ka kan ka baara ba ke ten de, sa an di se desebatoilu demenna, baa Maari Isa ka a fo ko: «Sewa ye soli ro ka tamin soronni kan.» An ye an hankili to kuma wo ro.» **36** Nba, Poli banda wo fola tuma men na, a ni ii bee ka ii jonkin ka Alla tara. **37** Ii ka ii wuli ka ii ton Poli kan ka a sunbu. Ii bee kasira kosebe. **38** A tere ka men fo ko ii ja te la a kan butun, wo kuma gbara ii la kojuuya. Ii wara a bilasila diya kulun da la.

21 Nba, an ka foli di lemeniya mooilu ma ka don kulunba kondõ. An bora ye ka an telen Kosi ma. Wo duusa gbe an wara se Rõdi, ka bo ye ka wa Patara. **2** An ka kulunba do teren ye, men wato Fenisi jamana ro. An donda wo kondõ ka wa. **3** An sudunyara Sipere ka a yen, koni an taminda a la a tele kankan bolo kinin fan fe. An wara Siri jamana ro ka an lo Tiri, baa donin men tere ye kulun kondõ, wo tun ka kan ka lajii so wo le la. **4** An wara karandenilu jinin so kondõ, ka tele woronwula ke woilu fe. Alla la Nii Seniman tun ka a yiraka ii la ko ko ri Poli soron Jerusalemu. Wo le ka a ke, ii ka a lali ko a kana wa ye. **5** Koni an wa lon sera tuma men na, an bora ye ka wa. Karandenilu ni ii musoilu ni ii denilu bee bora so kondõ ka wa an bilasila diya fo kulun da la. An bee ka an jonkin ji da la ye ka Alla matara. **6** An banda Alla matarala ka foli di an jonon ma tuma men na, an donda kulunba kondõ. Woilu ka ii kose ka wa ii wara. **7** An bora Tiri ka wa Pitolemayisi kulunba kondõ. An se men keni ye, an bora kulunba kondõ ka wa ye lemeniya mooilu fo. An ka tele kelen ke woilu fe. **8** Wo duusa gbe, an bora ye ka wa Sesare. An wara jiya Filipe wara, men tere ye kibaro puma lasela ri. Jerusalemu lemeniya mooilu tun ka cee woronwula men jenematomon ka ii ke talibidenbailu demenbailu ri, Filipe tere woilu do le ri. **9** Denmuso sunkurun naanin tere ye Filipe bolo. Wo si tun ma sii cee kun folo. Woilu tere ye kuma soronna Alla la ka a lase mooilu ma. **10** An ka tele dando ke Filipe wara tuma men na, Alla la nabi do nara ka bo Jude. Wo too ko Akabusi. **11** A nara an ma ka Poli la tesidilan ta. A ka a jere sen ni a bolo sidi wo la, ka a fo ko: «Alla la Nii Seniman ka a fo ko Yahudiya ilu ri tesidilan jin tii mira Jerusalemu, ka a sidi wo ja ma ka a don siya gberailu bolo.» **12** An ka wo men tuma men na, an ni ye mooilu ka Poli madiya kosebe ko a kana wa Jerusalemu. **13** Poli ka an jabi: «Ai ye kasila ten ka n jusu tijan kojuuya nfenna? Ni ii ka n sidi Jerusalemu, n dabenni wo la. Hali ni ii ka n faa

Maari Isa ko koson, n dabenni wo bee la.» **14** An ka a yen tuma men na ko Poli te son an kan mirala, an ka a to ten, ka a fo ko: «Maari sawo ye ke.» **15** Tele dando taminni ko, an ka an daben ka wa Jerusalemu. **16** Sesare karanden doilu nara an malo, ka an nana an jiya diya Minasõn wara. Minasõn ye Sipereka le ri. A keni Isa la karanden di kebi waati jan. **17** An se men keni Jerusalemu, ye lemeniya mooilu ka an damira kojuma. **18** Wo duusa gbe, Poli ni an toilu wara Yakuba wara. An ka lemeniya mooilu la jemooilu bee teren ye. **19** Poli banda folila tuma men na, a kumara ii ye. Alla tun ka ko menilu ke siya gberailu tema ka fara Poli la baara la, a ka wo bee lase ii ma kelen kelen. **20** Ii ka ii tolo malo ko woilu la, ka Alla tando kosebe. Ii ka a fo Poli ye ko: «An badenma, i ma a yen Yahudiya waa siyaman de lani Isa la yan. Wo bee tesidini Nabi Musa la sariya ko le la. **21** Koni a ra fo ii jana ko i ye Yahudiya ilu karanna, menilu siini siya gberailu tema konin. Ko i ye a folo woilu ye ko ii ye Nabi Musa la sariya bila, ko ii kana ii denilu faaninta ke butun, ko ii kana an na landailu bonya. **22** Sika te a ro, ii ri a men ko i ra na. An ye a ke di wo ro? **23** Nba, an ye men folo i ye sisen, i ye wo mira. Cee naanin ye an bolo yan, menilu ra dakan ta Alla ye. **24** I ye la woilu kan ka seninya landa ke ii fe. I jere ye wodi bo, sa ii ri ii kun li. Wo wa ke, bee ri a lon ko i la ko men foni ii jana, ko tupa te wo ri. Ii ri a lon fanan ko i jere ye i taamala sariya sila kan. **25** Koni siya gberailu menilu ra la Isa la, an da sebe lawa woilu ma koroman ka an miriya yiraka ii la. An ka a fo ii ye ko ii kana joo so sobo don. Ko ii kana jeli don. Ko ii kana juufaa sobo don, jeli ye men do. Ko ii kana jalonya ke.» **26** Nba, wo duusa gbe, Poli ka moo naanin woilu ta ka wa seninya landa ke ii fe. Wo ko ro, a wara Allabatobonba la ka seniyali dafa lon fo. Wo lon wa se, saraka ri bo ii kelen kelenna bee ye. **27** Seniyali wo ye kela tele woronwula le korõ. Waati wo dafatola, Asi jamana Yahudiya doilu ka Poli yen Allabatobonba kondõ. Ii ka mankan nawuli jama tema ka Poli mira. **28** Ii ka ii kan nabo ko: «Isirayelikailu, ai ye na an demen! Cee men ye moo bee karanna fan bee ro ko ii kana an na mooilu ni Nabi Musa la sariya ni an na yoro jin jate, wo le jin di. Ka a la wo bee kan, a ra na Kirekilu ri Allabatobonba jere kondõ, ka an na yoro seniman jin too.» **29** Ii ka wo fo ka a masoron ii tun ka Torofime, men boni Efesi, a ni Poli yen i jonon fe so kondõ. Ii ka ii miri ko Poli tun da don a ri Allabatobonba jin kondõ le. **30** Mankan

bonyara ka so bee lamaa. Moolu borimanto nara ka bo fan bee ro. Ii ka Poli mira ka a somon ka a labo Allabatobonba jin kondoo. Moolu ka bon dailu tuun i koroo. **31** Ii tere ye a faa ja nininna tuma men na, kela sera Romu keledenilu la kuntiiba ma ko Jerusalemu so bee ra lawoyoo. **32** A ka keleden kuntii doilu ni keleden doilu ta i koroo ka a bori ka wa jama ro. Yahudiayilu ka keleden kuntiiba ni a la keledenilu yen tuma men na, ii ka Poli gbasi boloka. **33** Keleden kuntiiba nara ka Poli mira. A ka a fo keledenilu ye ko ii ye Poli sidi nee joloko fila la. A ka jama majininka ko cee jin ye yon di, a ka nfen ke? **34** Moolu tere ye ii kan nabola kosebe. Do ta ni do ta te kelen di. Keleden kuntiiba ka a yen ko a ti se tujna gbe soronna ka a masoron mankan ka siya. Wo ro, a ka a fo keledenilu ye ko ii ye wa Poli ri ii la bon ba la. **35** Ii sera bon yeloyelenanilu ma tuma men na, keledenilu ka Poli layele ii bololu la ka wa a ri, baa jama moneni tere kojuuya ii muruntira a kanma. **36** Ii tere ye keledenilu ko, ka ii kan nabo ko: «Ai ye a faa, ai ye a faa!» **37** Poli ladonto tere ye bon ba la tuma men na, a ka a fo keleden kuntiiba ye ko: «I ri hake to, n di se kuma do fola i ye wa?» Keleden kuntiiba ka a jabi: «I ye Kirekikan menna wa? **38** A ye di? Misiranka kanberen men ka moolu lamurunti waati taminni, ile le wo ri wa, men konin wara benkanninna moolu waa naanin di wula kondoo?» **39** Poli ka a jabi: «Nde ye Yahudiya le ri ka bo Silisi Tarisi. So ba wo duuren de ye n di. I jaandi, i ye son n ye kuma doilu fo jama ye.» **40** Keleden kuntiiba sonda wo ma. Wo ro, Poli ka i lo bon yeloyelenanilu kan ka toomasere ke a bolo la moolu jana ko a ye a fe ka kuma ii ye. Ii ka ii sabari tuma men na, Poli kumara ii ye Heburukan do.

22 A ka a fo ko: «N failu ni n badenmailu, ai ye ai tolo malo n na, n ye men fola n jere kunka ko ro.» **2** Ii ka Heburukan men a da ro tuma men na, ii ka ii sabari kosebe. Poli ka a fo ko: **3** «Yahudiya le nde ri. N soronni Silisi Tarisi, koni n namoni Jerusalemu yan de. N tere karanmoo Kamaliyeli le bolo. Ale le ka n karan kosebe an benbailu la sariya la. N fanan tesidini tere Alla ko la kosebe, ikomin ai jere tesidini ja men ma bi. **4** N ka sila kura nin taamabailu toro kojuuya foo ka doilu faa. N tere ye ii mirala, cee ni muso, ka ii bila kaso la. **5** Alla la sarakalasela kuntiiba ni moolu bakoroiu bee ye n sereilu ri wo ko ro. N ka sebe soron ii la, sa n di wa wo ri ii badenmailu ma Damasi. Wo bolo ma, n wara Isa la moolu ninin Damasi. N wa menilu soron

ye, n tun ye a fe ka woiu mira ka ii sidi, ka na ii ri Jerusalemu yan sa ko ri laton ii la.» **6** «Nba, n watola, telelatelen waati ka n sudunyani tere Damasi la. Wo tuma, fen do melen ba bora gbe ro san ma kelen di ka na n naminin. **7** N bera duu ma. N ka kumakan do men ko: Sawuli, Sawuli, i ye n torola kojuuya nfenna? **8** N ka jininkali ke ko: «Maari, i ye yon di?» A ka n jabi: «Isa Nasaretika le nde ri, i ye men torola kojuuya konin.» **9** Nba, n taamajoonilu ka kene yelen ba wo yen. Koni kumakan men tere ye kumala n ye, ii ma wo men. **10** N ka a fo ko: «N ye nfen ke, Maari?» Maari ka n jabi: «I wuli ka wa Damasi. Ko men bee lateeni i ma ka ke, wo bee ri fo i ye ye.» **11** N ma se foyi yenna ka a masoron kene yelen ba wo bonyara kojuuya ka n ja lafin. Wo ro, n taamajoonilu le ka n bolo mira ka wa n di Damasi. **12** «Wo ka Alla jesilanjeba do teren Damasi, men too ko Ananiyasi. Cee wo tere ye Alla la sariya mirala kosebe. Damasi Yahudiayilu bee tere ye a too juma fola. **13** A nara ka i lo n dafé ka a fo n ye ko: «N badenma Sawuli, i ja ye laka iko.» Nde fanan, waati kelen wo ro, n ka a yen. **14** A ka a fo ko: «An benbailu Maari Alla ra i jenematomon, sa i ri a sawo lon, ka a la Moo Telenni yen, ka a la kuma men ka bo a jere da ro. **15** I ri ke a sere ri, baa i ka ko menilu yen a ni i ka ko menilu men, i ri woiu lase moolu bee ma. **16** Nba, i ye nfen makonola sisen? I wuli ka sun ji ro, ka Maari matara sa a ri i ko ka i la kojuu bo i ma.» **17** «Ko fe, n ka n kose Jerusalemu. Lon do ro, n tere ye Alla matarala Allabatobonba la tuma men na, Alla ka fen do yiraka n na. **18** N ka Maari yen. A ka a fo n ye ko: «I kaliya. I ye bo Jerusalemu i koroo ka wa, baa i ye a fe ka n na kuma men sereya bo yan moolu ye ii ti son wo ma.» **19** N ka a jabi: «Maari, ii jere ka a lon ko n tere ye donna salibonilu la ka i la lemeniya moolu mira ka ii gbasi ka ii bila kaso la. **20** Moolu tere ye i sere Etiyen faala waati men na, n jere loni tere ye. N sonda wo bee ma, foo ka a faabailu la durukiilu ramira ii ye.» **21** Koni Maari ka a fo n ye ko: «Wa! N keto i lawala siya gbereilu ma, menilu siini yoro jan.» **22** Nba, moolu tere ye ii tolo malola Poli la haan a ka siya gbereilu la ko fo. A ka wo fo tuma men na, ii bee sonkora ko: «A ye bo yan ka a faa! A ma kan ka balo butun!» **23** Ii tere ye ii kan nabola, ka ii la durukiilu bo ka woiu lafilifili, ka buuri lasyele san ma. **24** Keleden kuntiiba ka wo yen ka a fo a la keledenilu ye ko ii ye Poli ladon bon ba la. Ko ii ye a gbasi gbijne la ka a fesefese, sa a ri jama jaman kun fo ii ye. **25** Ii ka Poli sidi ko ii ye a gbasila

tuma men na, Pôli ka a fô keleden kuntii ye ko: «Ka Rômu duuren do gbasi gbjɛ la ka a sɔrɔn a la kiti ma tɛɛ fɔlɔ, wo dahani wa?» **26** Keleden kuntii ka wo men tuma men na, a wara keleden kuntiiba teren ye ka a fô a ye ko: «I ketɔ nfen kela cɛɛ men na jin? A ye Rômu duuren de ri de!» **27** Keleden kuntiiba jere wara Pôli mapininka ko: «Rômu duuren de ile ri wa?» Pôli ka a jabi: «Ɔn.» **28** Keleden kuntiiba ka a fô ko: «N ka wodi ba le bɔ ka kɛ Rômu duuren di.» Pôli ka a fô ko: «Nde sɔrɔnni de a rɔl» **29** Menilu ketɔ tere ye Pôli fɛfɛfɛsɛla, woiu ka wo men ka ii mabɔ a la kelen di. Keleden kuntiiba jere silanda, ka a masɔrɔn ale le tun ka Pôli sidi nɛɛ jɔlɔkɔ la, ka a teren a ye Rômu duuren de ri. **30** Wo duusa gbɛ, keleden kuntiiba ka Pôli la ko rabila ɔɔni ka Alla la sarakalasela kuntiilu ni kititɛɛ dekurɔ beɛ kili ka ii laɔɔn, baa Yahudiyailu ye Pôli jalakila kun men na, keleden kuntiiba tere ye a fɛ ka wo lɔn. Wo rɔ, a ka Pôli lalo ii nakɔrɔ.

23 Pôli ka a ja lɔ kititɛɛ dekurɔ rɔ kosebe, ka a fô ii ye ko: «N badenmailu, n da n taama kɔnɔgbɛya rɔ Alla jana haan sisen.» **2** Mɔɔ menilu lɔni tere Pôli tɔrɔfɛ, Alla la sarakalasela kuntiiba Ananiyasi ka a fô woiu ye ko ii ye Pôli gbasi a da rɔ. **3** Pôli ka a fô a ye ko: «Ile, filanfilantɛ! Alla fanan di ile gbasi. I siini yan ko ka n na kititɛɛ ka ben sariya ma, kɔni i jere ra sariya tinan, baa ile ka a fô ko ii ye n gbasi.» **4** Mɔɔ menilu lɔni tere Pôli tɔrɔfɛ, woiu ka a fô ko: «I ye Alla la sarakalasela kuntiiba le naninna ten wa?» **5** Pôli ka ii jabi: «N badenmailu, n tun ma a lɔn ko ale le ye Alla la sarakalasela kuntiiba ri. Ni wo tɛ, n tun tɛ wo fô, baa a sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: Mɛn siini i la mɔɔilu kun na, i kana kuma juu fô wo ma.» **6** Nba, Pôli ka a yen ko kititɛɛ dekurɔ farani. A fan kelen ye Sadusiilu ri. A fan kelen ye Farisilu ri. Wo le kɔsɔn, Pôli ka a kan nabɔ ka a fô ko: «N badenmailu, n ye Farisi le ri. N fa fanan ye Farisi le ri. Kiti ye kela n kanma bi ka a masɔrɔn n jii lani su lawuli ko rɔ, ka bɔ saya rɔ.» **7** Pôli ka wo fô tuma men na, sɔsɔli wulira Farisilu ni Sadusiilu tema. Jama ratalara fila ri, **8** baa Sadusiilu ye a fɔla ko su ti nala lawulila ka a bɔ saya rɔ, ko melekailu ni jinailu fanan tɛ ye. Kɔni Farisilu lani wo beɛ la. **9** Nba, a kera mankan ba ri. Sariya karanmɔɔ menilu tere Farisilu ri, wo doilu wulira ka sɔsɔli kɛ kosebe ko: «An ma kojuu si yen cɛɛ jin na. Ni meleka wala jina kumara a ye don?» **10** Sɔsɔli juuyara fô keleden kuntiiba silanda ko ii kana Pôli sɔmɔn ii ni

ii jɔɔn tɛ ka a faa. Wo rɔ, a ka keledenilu lawa ka Pôli labɔ mɔɔilu tema fanka la, ka wa a ri keledenilu la bon ba la. **11** Su wo rɔ, Maari ka a jere yiraka Pôli la ka a fô a ye ko: «I sɛɛbe don. I ra n na ko fô ja men ma Jerusalem, i ka kan ka a fô wo ja kelen de ma Rômu fanan.» **12** Kɛnɛ bɔra tuma men na, Yahudiya doilu ka ii laden ka ben kan kelen ma. Ii ka ii kali ko ii tɛ ɔɔnnin kɛ, ko ii tɛ ji min fo ii wa Pôli faa. **13** Mɔɔ binaanin ni kɔ le benda wo ma. **14** Ii wara Alla la sarakalasela kuntiilu ni mɔɔbakɔrɔilu teren ye, ka a fô ii ye ko: «An ka an kali ko an tɛ ɔɔnnin kɛ fo an wa Pôli faa. **15** Wo bolo ma, ai ni kititɛɛ dekurɔ ye kela lawa keleden kuntiiba ma ko a ye Pôli lana ai ma, sa ai ri a la ko fɛfɛfɛsɛ kɔɔnɔma. An di an dabɛn ka a faa sila la sani a ye se ai ma yan.» **16** Kɔni Pôli barince ka janfa kuma wo mɛn. A wara keledenilu la bon ba la ka wo jafɔ Pôli ye. **17** Wo rɔ, Pôli ka keleden kuntii do kili ka a fô a ye ko: «I ye wa kanberen jin malɔ keleden kuntiiba la. Kuma do ye a fɛ ka a fô a ye.» **18** Keleden kuntii wo wara kanberen malɔ keleden kuntiiba la, ka a fô a ye ko: «Kasoden mɛn tɔɔ ko Pôli, wo ka n kili ka a fô n ye ko n ye na kanberen jin di i ma. Ko kuma do ye a fɛ ka a fô i ye.» **19** Keleden kuntiiba ka kanberen mira a bolo ma ka i mabɔ mɔɔilu la ka a mapininka ko: «Nfen ye i fɛ ka a fô n ye?» **20** Kanberen ka a fô a ye ko: «Yahudiya doilu ra ben kan kelen ma ko ii ri i madiya sini, ko i ye wa Pôli ri kititɛɛ dekurɔ ma sa ii ri a la ko fɛfɛfɛsɛ kɔɔnɔma. **21** Kɔni i kana sɔn wo ma, baa mɔɔ binaanin ni kɔ ye Pôli makɔnɔla sila la, sa ii ri a faa. Ii ra ii kali, ko ii tɛ ɔɔnnin kɛ, ko ii tɛ ji min, fo ii wa a faa. Ii ra ban ii rabenna fewu. Ii ye ile la jabili le makɔnɔla sisen.» **22** Keleden kuntiiba ka a fô kanberen ye ka a magbeleya ko: «I kana a fô mɔɔ si ye ko i ra ko jin nase n ma.» Wo rɔ, a ka sila di kanberen ma ko a ye wa. **23** Keleden kuntiiba ka keleden kuntii fila kili ka a fô ii ye ko: «Ai ye keleden mɔɔ kɛmɛ fila rabɛn, a ni sɔtii biwɔrɔnwula ni tanbatii kɛmɛ fila. Dibi wa don kosebe, ai beɛ ye wa Sesare. **24** Ai ye so doilu rabɛn Pôli ye fanan. Ai ye wa a kende malɔ jamanatii Felisi wara Sesare.» **25** A ka sebeli rabɛn ka a don ii bolo. A ka mɛn sebe, wo le jin di. **26** «Nde Kolodi Lisiyasi le ye sebe jin nawala jamanatii juma Felisi ma. N ye i fola. **27** «Yahudiyailu ka cɛɛ jin mira. Ii tere ye a faa ko rɔ. N ka a mɛn waati mɛn na ko Rômu duuren de a ri, n ka keledenilu ta ka wa a bɔsi ii bolo. **28** Yahudiyailu tere ye a jalakila kun men na, n tere ye a fɛ ka wo lɔn. Wo le rɔ, n wara a ri ii la kititɛɛ dekurɔ rɔ. **29** Wo rɔ, n

ka a yen ko a jalaki kun ye ii jere la sariya koilu le ri. Koni men ni saya wala kaso labila ka kan, ii ma a jalaki wo si la. **30** A fora n jana tuma men na ko Yahudiya doilu ra ben kan kelen ma ko ii ri a faa, n ka a lawa i ma i koro. N ka a fo a jalakibailu ye ko ii ye wa a jalaki kun fo ile jana. Men tere ye n fe ka a fo i ye, wo le wo ri.» **31** Nba, men fora keledenilu ye, ii ka wo ke. Ii wara Poli ri Antipatirisi so la su wo ro. **32** Wo duusa gbe, keleden menilu tere ye ii sen ma, woilu ka ii kose ka wa ii la bon ba la. Menilu tere ye sotiilu ri, woilu wara Poli malo. **33** Sotiilu sera Sesare tuma men na, ii ka sebe di jamanatii ma ka Poli karifa a la. **34** Jamanatii ka sebe karan ka Poli majininka a bo yoro ma. Poli ka a fo ko a boni Silisi le. **35** Wo ro, jamanatii ka a fo a ye ko: «I jalakibailu wa na tuma men na, n di i fefefese ka i la kititee.» Mansa Herodi tun ka mansa la jiya bon men lo, jamanatii ka a fo ko ii ye Poli bila wo la ka a konogben.

24 Nba, tele loolu taminni ko, Alla la sarakalasela kuntiiba Ananiyasi ni mabakoro doilu nara Sesare. Ii nara Teritulusi ri men tere ye ii bee kuma folo. Ko menilu ye ii ni Poli tema, ii wara woilu yiraka jamanatii Felisi la. **2** Wo ro, jamanatii ka a fo ko Poli ye na. Ii ka a lana tuma men na, Teritulusi ka too la damira Poli la jamanatii ye ko: «An fa, an da men jususuma ro i baraka le ro. I la famunyali koson, ko siyaman da mafisaya ka jamana lawa je fe. **3** An fa Felisi, wo ra diya an ye na bee ma. An ye baraka bilala wo la jamana fan bee ro. **4** Koni an kana i see kuma siyaman na. Wo le ro, n ye i madiyala ko i ye hina an na ka i tolo malo an na dooni. **5** Nba, an da a yen ko see jin ye moo torola le ri. A ye mankan nawulila Yahudiyaile tema dununa fan bee ro. Ale le Nasaretikailu la dina sila jemoo ri. **6** A tere ye a fe ka Allabatobonba manoo. Wo le ro, an ka a mira. **8** Ni i ka Poli fefefese, an ye a jalakila ko menilu ro, i jere ri woilu famun.» **9** Yahudiya menilu tere ye, woilu ka kuma wo lasereya ko a ye ten de. **10** Jamanatii ka toomasere ke ko Poli ye kuma. Wo ro, Poli ka jabili ke ko: «N fa, n ka a lon ko a ra san siyaman bo, i ye an na jamana la kititeela ri. Wo le koson, n sewani ka n na ko fo ile ye. **11** Ni i ka jininkali ke, i ri a lon ko tujra le ko a ma tamin tele tan ni fila kan folo, n wara Jerusalemu Alla bato kanma. **12** Ii ma n teren mooilu sosalu Allabatobonba jin kondoo. Ii ma n teren mankan nawulila jama tema salibon si la. Ii ma n teren wo kan

so kondoo yoro si. **13** Moo jinilu ye too lala n na ko menilu ro sisen, ii ti se a yirakala ko woilu ye tujra le ri. **14** Nba, n ye n lola men na i jana, wo le jin di. N ye an benbailu Maari Alla batola sila kura kan. Ii ka a fo ko sila wo te tujra ri. Koni menilu sebeni sariya kitabu ro, a ni menilu sebeni nabailu la kitabu ro, n lani wo bee la. **15** N ni ii bee jii lani Alla ka a fo ko moo jumailu ni moo juuulu bee su ri wuli ka bo saya ro. **16** Wo le ro, n ye n dajala tuma bee sa n konogbeyani ri to. Kojuu si kana to n ni Alla tema, wala n ni mooilu tema. **17** «Nba, n tun ma se Jerusalemu san siyaman koro. Koni lon do, n wara wodi do di Yahudiya doilu ma ye ka wo ke ii la demennifen di. N wara ka saraka bo Alla ye fanan. **18** N tere ye wo kan tuma men na, Yahudiya doilu nara n teren Allabatobonba kondoo. N da wo namunilu bee ke ka n jere laseninya. Jama tun te ye; mankan tun te ye. **19** Koni Yahudiya doilu a ye men boni Asi jamana ro. Woilu ka kan ka na n jalaki i jana yan. **20** Ni wo te, mooilu ye yan, menilu ka n lani yen kititee dekuru je. Ni ii ka jalaki yoro do teren n na, woilu ye wo fo. **21** N ma foyi ke fo jin ko kelen. Ka n lani to kititee dekuru je, n ka n kan nabo ko: «N lani su lawuli ko le la. Wo le ka a ke, ai ra n nana kiti diya bi.» **22** Felisi tere ye ko siyaman famunna Maari la sila kan. Wo ro, a ka kiti lalo folo. A ka a fo ko: «Ai ye wa. Ni keleden kuntiiba Lisiyasi nara, n di ai la ko janabo.» **23** A ka a fo keleden kuntii do ye ko a ye Poli mara kaso la folo koni a ye a rabila dooni. Ko a kana a dunoo si bali a demenna. **24** Tele dando taminni ko, Felisi ni a muso Durusili nara. Muso wo ye Yahudiya le ri. Felisi ka mooilu lawa Poli ko ko ii ye a lana. Felisi ka a tolo malo a la. Moo ri a lemeniya la Nenematomonin Isa la ja men ma, Poli ka wo jafu a ye. **25** Poli kumara dununaratee telenbaya kan a ni jereramira ko kan. A kumara kiti ko kan fanan, kiti men nato. A tere ye kumala woilu kan tuma men na, Felisi silanda. A ka a fo Poli ye ko: «A ka jii ten. I ye wa folo. N wa fere saron lon men, n di i kili iko.» **26** A tere ye a kondoo fanan ko Poli ri surafen di a ma. Wo le ro, a tere ye Poli kilila tuma bee ka a baro. **27** Nba, san fila taminda tuma men na, moo kura siira Felisi no ro jamanatiya la. Moo kura wo too ko Porisusi Fesitusi. Koni Felisi tere ye a fe ka Yahudiyaile ladiya. Wo ro, a ka Poli to a ko kaso la ye.

25 Nba, Fesitusi siira jamanatiya la Sesare. Tele sawa a naaninnan a wara bo Jerusalemu. **2** A se

men keni ye, Alla la sarakalasela kuntiilu ni Yahudiya jemöailu nara ka tōo la Pōli la. Ii ka Fesitusi madiya 3 ko a ye ii demen. Ko a ye ii diyana ko ke ii ye ka Pōli lana Jerusalemu. Wo ka a teren ii ra ben kan kelen ma ko ni Pōli nara Jerusalemu, ii ri be a kan sila la ka a faa. 4 Fesitusi ka ii jabi: «Pōli bilani kaso la Sesare. A te men ba ke n di n kose so kondo ye. 5 Wo rō, ai ye ai la jemöo doilu lawa n fe Sesare. Ni cee wo ka kojuu le ke, ai ri tōo la a la ye.» 6 Fesitusi ka tele seyin wala tele tan ke Jerusalemu, ka ban ka i kose Sesare. A sera ye lon men na, wo duusa gbe a wara i sii kiti diya ka kela lawa ko ii ye na Pōli ri. 7 Pōli nara tuma men na, Yahudiya menilu bōni Jerusalemu, woilu ka ii lo a laminin dō ka kojuu bailu la a la. Kōni ii ma se ka wo si yiraka tujna la. 8 Wo rō, Pōli ka a ta fō ko: «N ma kojuu si ke. N ma Yahudiyailu la sariya tijan. N ma Allabatobonba manō. N ma Rōmu mansaba mafa.» 9 Fesitusi tere ye a fe ka Yahudiyailu demen ka ii diyana ko ke ii ye. Wo rō, a ka Pōli mapinininka ko: «I ri wa Jerusalemu wa, sa n di kititee ko jinilu kan ye?» 10 Pōli ka a jabi: «N lōni Rōmu mansaba la kiti diya le rō jin. N na ko ka kan ka janabo yan de. N ma foyi ke Yahudiyailu la. I jere ka wo lōn. 11 Ni a ka a sōron n da sariya tijan, ka ko do ke men di n faa kun bō, n te n ban n faa ko ma. Kōni mōo jinilu ye ko menilu lala n na, ni woilu la tōo la n na foyi te tujna ri, mōo si ma kan ka n don ii bolo. Wo le rō, n ye a fe Rōmu mansaba jere le ye n na kititee.» 12 Fesitusi ni a la mōailu ka i jōon yen ka ban tuma men na, a ka Pōli jabi: «Ikomin i ye a fe Rōmu mansaba jere le ye i la kititee, i ri wa mansaba wara Rōmu.» 13 Waati wo taminni kō, mansa Akiripa ni Berenisi nara Sesare ka Fesitusi fō. 14 Ii ka tele siyaman ke ye. Wo kō rō, Fesitusi ka Pōli la ko fō mansa ye. A ka a fō ko: «Felisi bōra yan ka cee do to a ko kaso la. 15 N wara Jerusalemu tuma men na, Alla la sarakalasela kuntiilu ni Yahudiya mōobakōailu ka a la ko fō n ye, ka n madiya ko n ye a la kititee ka a faa. 16 N ka ii jabi Rōmukailu te wo kela. N ka a fō ko ka ben an na landa ma, kiti kana tee mōo kan fō a ni a jalakibailu ye i jōon yen na ni na. Wo rō, ii ye a jalakila ko menilu la, a ri fere sōron ka woilu jabi. 17 Wo le rō, mōo woilu nara yan tuma men na, n ma a ko lasumaya. Ii nara lon men, wo duusa gbe n wara n sii kiti diya ka kela lawa ko cee wo ye na. 18 Kōni a jalakibailu ka ii lo ka kuma tuma men na, n mirini tere kojuu menilu la, ii ma a jalaki wo si la. 19 Een. Ii tere ye i jōon sōsola ii la dina ko rō. Ii tere ye i jōon

sōsola fanan cee do la ko rō men tōo ko Isa. Wo sara, kōni Pōli ka a fō ko a kende le. 20 N tun ma a lōn n di ko jin janabo na men ma. Wo le rō, n ka Pōli mapinininka ni a ri wa kiti diya Jerusalemu, sa ko jinilu ri janabo. 21 Kōni Pōli ka i ban wo ma. A ka a fō ko a ri to kaso la yan fō Rōmu mansaba jere ye a la kititee. Wo rō, n ka a fō ko ii ye a lamara kaso la fō n wa a na sōron ka a lawa mansaba ma.» 22 Akiripa ka a fō Fesitusi ye ko: «N ye a fe ka n tolo malō cee wo la.» Fesitusi ka a fō ko: «Ale le wo ri. I ri a lamen sini.» 23 Wo duusa gbe, mansa Akiripa ni Berenisi nara. Mōailu tere ye ii bonyala a na jere jere ma. Ii ni keleden kuntiilu ni so mōobailu donda i jōon fe laden bon ba la. Ii seni ye, Fesitusi ka a fō a la mōailu ye ko ii ye na Pōli ri. Ii nara a ri. 24 Fesitusi ka a fō ko: «Mansa Akiripa ni menilu ye an fe yan, ai na ye cee men na jin. Yahudiyailu bee makasini ale le kan Jerusalemu, ka ii makasi a kan yan fanan. Ii sōnkōra ko a ka kan ka faa. 25 Nde ma kojuu si yen a la, men di a faa kun bō. Kōni a jere ka a fō ko a ye a fe Rōmu mansaba jere le ye a la kititee. Wo rō, n ka a latee ko n di a lawa mansaba ma. 26 Kōni n ma a lōn fōlo n ka kan ka men sebe a la ko rō ka a di n tii mansaba ma. Wo le rō, n da a lana ai bee jakōrō, katerete ile mansa Akiripa ma, sa ii wa a la ko feselese, n di ko do sōron n ka kan ka men sebe, 27 baa i wa kasoden nawa mansaba ma, i ka kan ka a jalaki kun fō. Ni wo te, a ti ben.»

26 Nba, Akiripa ka a fō Pōli ye ko: «Kuma ye i bolo. I ye i ta fō.» Wo rō, Pōli ka tōomasere ke a bolo la ka a ta fō damira. 2 A ka a fō ko: «Mansa Akiripa, n sewani bi ka n lo i jakōrō ka n mafa le Yahudiyailu ka tōo la n na ka n jalaki kun men na, 3 baa i ka Yahudiyailu la landailu bee lōn kosebe. Sōsoli menilu ye ii tema dina ko rō, i ka wo bee fanan lōn kosebe. Wo rō, n ye i madiyala, i ye i mupun ka i tolo malō n na. 4 «Nba, kebi n denninna ma n tere ye n taamala na men ma n fa wara ni Jerusalemu, Yahudiyailu bee ka wo lōn. 5 Ii ka n lōn kebi waati jan. Ni ii ri sōn sereya bōla ka ii lōla ko n tere ye Farisi le ri. Farisi ye dekuru gbelen de ri an na dina rō. 6 Sisen, n jii ye Alla la lahidi kan, a ka men ta an benbailu ye. Wo le kosōn, n da bila kiti rō bi. 7 An na kabila tan ni fila jii ye lahidi wo kan, ko a ri mafa. Wo rō, ii ye ii rajala ka Alla bato su ni tele. Mansa Akiripa, n jalakini Yahudiyailu bolo jii wo sababu la. 8 Nfenna a ye ai doilu kōndo ko Alla ti se suilu lawulila ka a bō saya rō? 9 «Nba, a tere

ye n fanan kondo ko n ka kan ka Isa Nasaretika too wo kele kosebe. 10 N ka wo le ke Jerusalemu. Alla la sarakalasela kuntiibailu ka se di n ma. Wo ro, n ka Alla la moo senimanbailu siyaman mira ka ii bila kaso la. Ii faa ko fora tuma men na, n wotera wo ko ma. 11 N ka ii toro ko siyaman salibon bee la, ka ii diyagboya fanka la ko ii ye Alla tanama kuma fo. Ikomini n jusu bora ii kanma kojuuya, n wara foo so gberailu la ka ii toro kojuuya. 12 «Lon do ro, n wara Damasi wo kanma. Alla la sarakalasela kuntiilu tun ka n kelaya ka se don n bolo. 13 Mansa Akiripa, telelatelen waati n tere ye Damasi sila kan tuma men na, fen do melen bora gbe ro san ma kelen di. Kene yelen wo ka bon tere tele ri. A melenmelenda ka n ni n taamajoonilu laminin. 14 An bee bera duu ma tuma men na, n ka kumakan do men. Wo ka a fo n ye Heburukan do ko: «Sawuli, Sawuli, nfenna i ye n torola kojuuya? I ye ikomini nisi, men muruntini a tii ma haan ni a gbasi gbeleke wa ke a bolo.» 15 N ka jininkali ke ko: «Maari, ile ye yon di?» Maari ka a fo ko: «Isa le nde ri, i ye men torola kojuuya. 16 I wuli ka i lo i sen kun do. N da n jere yiraka i la, sa n di i ke n na baaraden di. I ka n yen ja men ma bi, i ye wo sereya bo mooilu ye. N keto ko menilu yirakala i la, i ye wo bee lase ii ma fanan. 17 N di i kelaya Yahudiayilu ni siya gberailu ma. Woilu keto ko menilu kela i la, n di i bo wo bee ro. 18 I ri wa ii ja laka, ka ii bo dibi ro ka na kene ro. I ri ii bo Setana se koro ka ii lana Alla ma. Wo ro, ii la kojuu ri yafa ii ma. Ii ri sii diya saron Alla la mooilu fe, menilu ra lemeniya nde ma konin.» 19 «Nba, Mansa Akiripa, n ka men men ka men yen ka bo harijeene ro, n ma n ban wo ma muume. 20 N ka mooilu kawandi damira Damasi folo, ka wa mooilu kawandi Jerusalemu, ka wa mooilu kawandi Yahudiayilu la jamana bee ro, fo ka wa siya gberailu kawandi. N ka a fo moo bee ye ko ii ye kojuu ke boloka ka na Alla ma, ka kwali jumailu ke, menilu ri a yiraka ko ii ra son Alla ro. 21 Wo kera sababu ri Yahudiya doilu ka n mira Allabatobonba jin kondo ko ii ye n faala. 22 Koni Alla ra n demen haan bi. Wo ro, n lani yan ka tupa fo mabbailu ni fantanilu ye. Nabi Musa ni nabi toilu ka ko menilu fo ko woilu ri ke, n ma foyi fo ka tamin woilu kan. 23 Woilu ka a fo ko Moo Nenematomonin di toro kojuuya ka faa. Ko ale folo ri wuli ka bo suilu tema. Ko a ri kisiko lase an na mooilu ni siya gberailu ma. Ko kisiko wo ri ke ikomini melenmelen ba.» 24 Ka Poli to kuma wo kan, Fesitusi ka a kan nabo ko: «Ee Poli, faa le i ro wa? I ra karan ke

fo ka i ke fato ri!» 25 Koni Poli ka a jabi: «N fa Fesitusi, faa te n do. N ye kuma sebe menilu folo, tupa le wo bee ri. 26 Mansa Akiripa ye ko wo bee kalama. Wo ro, n lani a jana ka kuma jusulatee ro. N lani a la ko ko wo si ma dokon a ma, ka a masaron ko woilu ma ke sutura ro.» 27 Poli ka Mansa Akiripa mapininka ko: «Mansa Akiripa, nabiilu ka men fo, i lani wo la wa? N ka a lon ko i lani a la.» 28 Akiripa ka Poli jabi: «I ye a fe ka n ke Isa la moo ri waati sudun koro ten wa?» 29 Poli ka a jabi: «Ni a kera sisen wala lon gbere, n ye Alla madiyala ko wo ye ke. Koni i kelen te. Men bee ye n kan namenna yan bi, n ye Alla madiyala ko woilu ye la i kan ka ke n joon di, men ni joloko labila te kelen di.» 30 Wo ro, mansa ni jamanatii wulira, a ni Berenisi ni moo menilu siini tere ii fe. 31 Ii bo men keni, ii ka a fo i joon ye ko: «Cee jin ma foyi ke men di ke a faa kun di wala ka a bila kaso la.» 32 Mansa Akiripa ka a fo Fesitusi ye ko: «Ni cee jin tun ma a la ko to Romu mansaba ma, an tun di se a bilala sisen.»

27 Faamailu ka a latee ko ii ri an nadon kulunba kondo ka wa Itali jamana ro. Wo ro, ii ka Poli ni kasoden gberailu don keleden kuntii do bolo, men too ko Juliyusi. 2 An donda kulunba kondo, men boni Adarimiti, ka wa Asi jamana kooji tin fan fe. Masedonika do, men too ko Arisitariki, tere ye an fe ka bo Tesaloniki. 3 Wo lon duusa gbe, an sera Sidon. Ka an lani to ye, Juliyusi kininkininda Poli ma ka son a ye wa bo a dujooonu fe, sa ii ri a makoilu janabo. 4 An bora Sidon kulunba kondo tuma men na, fono tere ye an torola kosebe. Wo le koson, an taminda Sipere kooji tin fan kelen fe, fono tun te teela kosebe fan men. 5 An wara tamin Silisi ni Panfili dafe, ka wa an lo Mira, men ye Lisiya jamana ro. 6 Keleden kuntii ka kulunba do saron ye, men boni Alesandiri ka wa Itali jamana ro. A ka an nadon wo kondo. 7 An menda ji kan kosebe. Kulunba wa ko gbeleyara fono bolo, an tere wala le dooni dooni. An seera kosebe sani an ye se Kinidi jefee. An boni ye, fono ka kulunba wala jefee. Wo ro, kulunba taminda Salamoni la ka wa Kereti kooji tin fan kelen fe, fono tun te teela kosebe fan men. 8 An ma an yoro mataa duu wo la, koni an wa ko gbelenman tere. An wara se yoro do ro, men too ko Kulun Lodiya Numa. Wo ni Lasiya so kondo tema ma jan. 9 An tun ka waati jan ke taama la. Yahudiayilu la sundon waati tun da tamin ka ban. Nene ba tuma seto le tere. Wo le koson, kulunbori tun da ke masiba

ko ri. Wo le rɔ, Pɔli ka mɔɔilu lali ko: **10** «N failu, n jayen a la ko an na kulundataama jin kɛtɔ tɔrɔya ni tijali ba le ri. A tɛ dan kulunba ni a donin gbansan ma. Fo an menilu fanan ye kulunba kɔndɔ, an jɛɛ nii na ko ye a rɔ fanan.» **11** Kɔni kɛledɛn kuntii ma Pɔli la kuma jate. A lara kulunborila la, a ni kulun kuntii la ka tamin Pɔli kan. **12** Kulun lɔdiya wo tun ma ji kosebɛ nɛnɛ waati la. Wo rɔ, ii siyaman bɛnda a ma ko ii ye bɔ ye ka ko bɛɛ kɛ sa ii ri se Fenikisi. Ii ka a fɔ ko ni ii sera ye, ii ri nɛnɛ waati kɛ yɔrɔ wo rɔ. Fenikisi wo ye Kereti jamana kulun lɔdiya do le ri. Kulun lɔdiya wo fan kelen ja siini telebe ma. A fan kelen ja siini tele kankan bolokininma. **13** Nba, fɔɔrɔ tɛɛ ye bɔla tele kankan bolokinin fan fɛ dɔɔni dɔɔni. Ii ka wo yen tuma mɛn na, a kɛra ii jana ko ii ri se wala. Nɛɛ gbiliman wa mɛn ye kulun nalɔla, ii ka wo lawuli ka wa. Kulunba tɛɛ ye wala Kereti kerɛnkerɛn fɛ. **14** Kɔni a ma mɛn, fɔɔrɔ ba wulira ka bɔ tele kankan bolomaran fan fɛ. Fɔɔrɔ wo tɔɔ le ko «Maranma fɔɔrɔ.» **15** Fɔɔrɔ ba wo ka kulunba ta. An ma se fɔɔrɔ wo nɔɔla muumɛ. Wo rɔ, an ka kulunba to a bolo. **16** An wara kɔɔji tin do kerɛnkerɛn fɛ, mɛn tɔɔ ko Koda. Wo rɔ, fɔɔrɔ ko masumara dɔɔni. An sera kulundenni nadonna kulunba kɔndɔ, kɔni wo ka gbɛlɛn tɛɛ kosebɛ. **17** An banni a ladonna, ii ka kulunba tɛsidi julɔ la ka a raja. Ii silanni tɛɛ ko fɔɔrɔ kana kulunba ta ka wa a sii jikɔrɔ kijɛ kan Siritisi jamana fan fɛ. Wo rɔ, ii ka nɛɛ gbiliman najii, mɛn ye kulunba lalɔla. Ii ka kulunba to fɔɔrɔ bolo ten ka wa. **18** Fɔɔrɔ tora juuyala an kan. Wo le rɔ, wo duusa gbɛ ii ka kulun donin do lafilii ji kan. **19** Wo fanan duusa gbɛ, kulunborilailu jɛɛ ka kulun majoran doilu lafilii ji rɔ. **20** An ka lon siyaman kɛ, an ma tele yen, an ma loloilu yen. Fɔɔrɔ ba tɛɛ juuyala le kosebɛ. Wo rɔ, an bɛɛ jiiɛɛra ko an tɛ bɔ a rɔ fewu. **21** A tun da mɛn mɔɔ si ma dɔɔnnin kɛ. Wo rɔ, Pɔli ka i wuli ii tɛma ka a fɔ ii ye ko: «N failu, n ka ai lali ko ai kana bɔ Kereti. Ai tɛɛ ka kan ka kuma wo mira. An ye tɔrɔya ni bɔnɔ mɛn do sisen, ni ai tun ka n kan mira, sa wo si tun tɛ an sɔrɔn. **22** Kɔni n di ai lali sisen iko ko ai kana jiiɛɛ. An di bɔnɔ kulunba la, kɔni foyi tɛ kɛ mɔɔ si la. **23** Baa, Alla n ye mɛn batola a ni n ye mɛn nabaarala, a la mɛleka do nara n tɛɛn sɔ rɔ. **24** Wo ka a fɔ ko: «Pɔli, i kana silan. I ri i lɔ Rɔmu mansaba jɔkɔrɔ ka i la ko jɔfɔ a ye. Mɔɔ mɛn bɛɛ ye i fɛ kulunba kɔndɔ, wo bɛɛ ri kisi Alla la kininkinin kosɔn.» **25** Nba, n failu, ai kana jiiɛɛ. N lani Alla la ko mɛleka ka a fɔ ja mɛn ma a ri kɛ wo

ja ma. **26** Fɔɔrɔ ri kulunba ta ka wa a lasii kɔɔji tin do rɔ gbɛɛ kan.» **27** Nba, an tun ka tele tan ni sawa le kɛ ji kan. A tele tan ni naaninna sera ka a tɛɛn fɔɔrɔ ye wala kulunba ri fɔlɔ. An tɛɛ ye kɔɔji yɔrɔ mɛn kan, wo tɔɔ ko Adiriyatiki. Duu talama, kulunborilailu sobira ko an da sudunya gbɛɛ rɔ. **28** Wo rɔ, ii ka julɔ lajii ji rɔ ka ji dunya rasuman. Ii ka a yen ko ji dunya ye mɛɛɛɛ binaanin de ri. Kulunba wara jɛɛɛ dɔɔni tuma mɛn na, ii ka julɔ lajii iko. Ji dunya kɛra mɛɛɛɛ bisawa ri. **29** Ii silanda wo rɔ, ko kulunba kana se farakolo ma. Wo le rɔ, ii ka kulunba nɛɛ gbiliman naanin bila ji rɔ kulunba kɔfɛ, ka matarali kɛ ko kɛnɛ ye bɔ. **30** Kulunborilailu ka kulundenni najii ji kan, ka a kɛ ikomin ii watɔ kulunba nɛɛ gbilimanilu lajiila kulunba jɛɛɛɛ rɔ. Kɔni ii boritɔ le tɛɛ wo ri. **31** Wo rɔ, Pɔli ka a fɔ kɛledɛnilu ni ii la kuntii ye ko: «Ni mɔɔ woilu ma to kulunba kɔndɔ yan, ai ti se kisila.» **32** Kɛledɛnilu ka wo mɛn ka wa kulundenni julɔilu tɛɛ sa a ri wa ka tunun. **33** Nba, kɛnɛbɔra sudunyara tuma mɛn na, Pɔli ka mɔɔilu lali ko ii bɛɛ ye dɔɔnnin kɛ. A ka a fɔ ko: «Bi ye a tele tan ni naanin de ri, ai si hankili ma sii, ai si ma dɔɔnnin kɛ. **34** Wo rɔ, n ye ai madiyala, ai ye dɔɔnnin kɛ, sa ai ri fanka sɔrɔn ka kisi, baa mɔɔ si tɛ tunun butun hali a kunma si kelen ti tɛɛ.» **35** Pɔli ka wo fɔ ka ban ka buru ta ka baraka bila Alla ye ii bɛɛ jana. A ka buru rakadi ka do dɔɔn. **36** Mɔɔ bɛɛ jusu lateɛra wo rɔ ka dɔɔnnin kɛ. **37** An menilu tɛɛ ye kulunba kɔndɔ, an tɛɛ ye mɔɔ kɛmɛ fila ni mɔɔ biwɔrɔnwula ni mɔɔ wɔrɔ le ri. **38** Ii bɛɛ ka dɔɔnnin kɛ ka fa tuma mɛn na, ii ka suman kise tɔ labɔn kɔɔji rɔ ka kulunba rafɛya wo rɔ. **39** Nba, duusa gbɛni wo, ii tɛɛ ye yɔrɔ mɛn do, ii ma wo lɔn. Kɔni ii ka ji sila do yen, mɛn ye kijɛ kerɛnkerɛn fɛ. Ii ri wa kulunba ri yɔrɔ wo rɔ ni ai ri se a lalɔ. **40** Wo le rɔ, ii ka kulunba lalɔfenilu julɔilu tɛɛ ka lalɔfen woilu to ji rɔ. Kulunborifenilu sidini julɔ menilu la, ii ka woilu fulɛn, ka ban ka kulunba faanin ba lawuli ka a lalɔ sa a ri fɔɔrɔ ta. Wo rɔ, ii ka kulunba lawa kijɛ gbɛɛ fan fɛ. **41** Kɔni kulunba wara se jikɔrɔ kijɛ ma. Kulunba jɛɛɛɛ donda kijɛ rɔ ja mɛn ma, a ma se bɔla fewu. Ka kulunba lɔni to ten, jikuru bailu tɛɛ ye a kɔfɛla gbasila kojuuya ka a tijan. **42** Kɛledɛnilu miriya ye a la ko ii ka kan ka kasodenilu faa, sa ii kana ii namun ka ii bori ka wa. **43** Kɔni kɛledɛn kuntii tun tɛ a fɛ Pɔli ye faa. Wo le kosɔn, a ma sɔn kɛledɛnilu ye kasodenilu faa. A ka a fɔ ko menilu kusan ii namunna, ko woilu fɔlɔ ye ii be ji

kan, ka ii namun ka wa gbelema. **44** A ka a fɔ ko toilu ye jiri ferenilu ni kulunba jiri kunkundunilu mira, ka ii la woilu kan ka bɔ. Wo rɔ, ii bɛɛ sera gbelema ka kisi. Foyi ma mɔɔ si sɔrɔn.

28 Nba, an kisira ka bɔ kɔɔji rɔ waati men na, ye mɔɔilu ka a fɔ an ye ko gbingbi wo tɔɔ le ko Maliti. **2** Ii kininkininda an ma kosebɛ. Ii ka ta ba ladan ka an bɛɛ kili, ka a masɔrɔn sancɔ tɛrɛ ye nala ka nɛnɛ bɔ. **3** Pɔli ka lɔɔ mɛsɛn siyaman naden. A ka wo kɛ ta la tuma mɛn na, fɔnfɔnni do bɔra ta rɔ wuyɛ kosɔn. Wo ka i nara Pɔli bolo la ka a cin. **4** Ye mɔɔilu ka sa narani yen Pɔli bolo ma tuma mɛn na, ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, cɛɛ jɔn ye mɔɔ faala jɛrɛ le ri. Hali a kisini ka bɔ kɔɔji rɔ, an na batofɛn mɛn ye kojuu kelailu sarala, wo ma sɔn a ye balo.» **5** Kɔni Pɔli ka a bolo firifiri ka sa lafili ta rɔ. Foyi ma kɛ Pɔli la. **6** Mɔɔ woilu lani tɛrɛ a la ko Pɔli jiiditɔ le. Ni wo tɛ, ko a ri be ka sa kelen di. Kɔni ii mɛnda a makɔnɔla ka a yen ko foyi ma kɛ Pɔli la. Wo rɔ, ii miriya yelemanda. Ii ka a fɔ ko ii ye mɛnilu batola, ko woilu do le jɔn di. **7** Dinkira wo tun ma jan kɔɔji tin wo mɔɔba la sɛnɛ la. Mɔɔba wo tɔɔ ko Pɔbilusi. Wo ka an damira ka an bonya kosebɛ. An ka tele sawa kɛ a wara. **8** Wo ka a tɛrɛn Pɔbilusi fa lani ye lafɛn do fari kaliya ni kɔnɔrɔ bori tɛrɛ ye a la. Pɔli wara ka Alla matara a ye ka a bolo la a kan. A kɛndeyara wo rɔ. **9** Wo keni kɔ, jamana jankarɔtɔ toilu bɛɛ nara. Wo bɛɛ kɛndeyara. **10** Mɔɔilu ka an bonya kosebɛ. An wa waati sera tuma mɛn na, an mako tɛrɛ ye fɛn fɛn na, ii nara wo bɛɛ di an ma. **11** An wa lon, an donda kulunba kɔndɔ ka wa. An tun ka karo sawa kɛ Maliti. An donda kulunba mɛn kɔndɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye a fɔla wo ma ko Filanilu. Wo bɔni tɛrɛ Alɛsandiri le, kɔnin a tun ka nɛnɛ waati bɛɛ kɛ Maliti. **12** An wara an lɔ so do la, mɛn tɔɔ ko Sirakusi, ka tele sawa kɛ ye. **13** An bɔra ye ka wa se Rekiyo. An siira ye. Wo duusa gbɛ, an bɔra ye ka wa. Fɔjɔ tɛra ka bɔ tele kankan bolokinin do ka na kɛ an kan. Wo fanan duusa gbɛ, an sera Pɔtɔli. **14** An ka lemɛniya mɔɔ doilu sɔrɔn Pɔtɔli ye. Woilu ka an madiya ko an ye lɔɔkun kelen kɛ ii fɛ. Nba, an nara ja mɛn ma Rɔmu, wo le wo ri. **15** Nba, an na ko fɔra Rɔmu lemɛniya mɔɔilu ye tuma mɛn na, doilu wulira ka na an naben Apiyusi Lɔfɛ rɔ. Dogbɛɛnilu nara an naben yɔrɔ mɛn tɔɔ ko Lɔndan Jiyabon Sawa. Pɔli ka woilu yen tuma mɛn na, a ka baraka bila Alla ye. A sɛɛbɛ donda. **16** An sera Rɔmu tuma mɛn na, Rɔmu jɛmɔɔilu sɔnda Pɔli ye wa a sii a

jɛrɛ ma. Ii ka kɛlɛden kelen lɔ a kɔnɔgbɛnna. **17** Nba, tele sawa a naaninna, Pɔli ka Yahudiyailu la jɛmɔɔilu kili. Ii nara ii laɛn tuma mɛn na, a ka a fɔ ii ye ko: «N badɛnmailu, n ma kojuu si kɛ an na mɔɔilu la. N ma an benbailu la landa si mafɔ. Hali wo, n mirara Jerusalemu ka don Rɔmukailu bolo. **18** Woilu ka n fɛsɛfɛsɛ tuma mɛn na, ii ma foyi yen n na ko rɔ mɛn di kɛ n faa kun di. Wo rɔ, ii tɛrɛ ye a fɛ ka n bila. **19** Kɔni Yahudiyailu ma sɔn n ye bila. Wo rɔ, a fɛrɛ tun tɛ fɔ n ye n na ko to Rɔmu mansaba bolo. Kɔni a ma kɛ ikomin n ye n na mɔɔilu jalakila. Wo tɛ. **20** Wo le rɔ, n ka ai kili ka kuma wo di ai ma, baa Isirayɛlikailu jii ye mɛn kan, wo ra kɛ sababu ri n sidini jɔlɔkɔ jɔn na bi.» **21** Ii ka Pɔli jabi: «Judekailu ma sɛbɛ si lana an ma i la ko rɔ. An badɛnma mɛnilu ra bɔ ye, wo si ma na i kibaro lase an ma. Wo si ma kuma juu fɔ i ma. **22** Kɔni an ye a fɛ ka i jɛrɛ kan namɛn ka i miriya lɔn, baa an ka a lɔn ko i ye sila mɛn kan, mɔɔilu ye sila wo tɔɔ juu fɔla fan bɛɛ.» **23** Nba, ii ka lon kelen fɔ, ii ri na lon mɛn. Wo lon sɛni, ii siyaman nara Pɔli wara. Pɔli kumara ii ye, ka Alla la Mansaya ko jafɔ ii ye ka bɔ sɔɔma haan wura fɛ. A ka ko bɛɛ kɛ, sa ii ri se Isa la ko lɔnna kɔjuma ka bɛn Nabi Musa la sariya kitabu ma, a ni nabi toilu la kitabuilu ma. **24** A ka mɛn fɔ, doilu lara wo la. Kɔni doilu ma sɔn wo ma. **25** Ii ma bɛn kan kelen ma. Ii bɔtɔla, Pɔli ka kuma kelen fɔ ii ye ko: «Alla la Nii Sɛniman ka kuma mɛn fɔ ai benbailu ye Nabi Esayi bolo, wo ye tɔjɔ jɛrɛ jɛrɛ le ri. **26** A ka a fɔ ko: «I ye wa a fɔ siya jɔn ye ko: «Ai ri ai tolo malɔ kojuuya, kɔni ai tɛ foyi famun. Ai ri ragbɛli kɛ kojuuya, kɔni ai tɛ foyi yen, » **27** baa siya jɔn da ii ban famunyali ma. Ii ra ii tolo gbɛɛn ka ii ja masidi. Ni wo tɛ, ii ja tun di yenni kɛ, ii tolo tun di mɛnni kɛ, ii hankili tun di famunyali sɔrɔn, ii tun di ii kɔsɛ ka na ndɛ Alla ma. Wo rɔ, n tun di ii kisi.» **28** Pɔli ka do la kuma wo ka a fɔ ko: «Ai ye a lɔn ko Alla la kisi ko ra lɔ siya gbɛɛnilu fanan ma. Woilu don di ii tolo malɔ a la!» **30** Nba, Pɔli ka san fila dafanin kɛ a la bon na Rɔmu, a ka bon mɛn sara kɔnin. Mɔɔ mɛnilu tɛrɛ ye nala bɔla a fɛ, a tɛrɛ ye woilu bɛɛ ramirala kɔjuma. **31** A tun ye Alla la Mansaya ko lasɛla ii ma jusulatɛɛ rɔ, ka ii karan ka Maari Isa Jɛnematɔmɔnin la koilu yiraka ii la. Mɔɔ si ma a bali fanan.

Galatians

1 Sebe nin farani nde Poli le la, nde men ye talibidenba ri. Mòoilu ma n suwandi baara wo kanma. Mòò si ma n kelaya. Eén, n kera talibidenba le ri ka fara Isa Nenematòmónin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bô saya rô. **2** Nde ni an badenma menilu bée ye n tórôfe yan, an ye sebe nin nawala lemeniya jamailu le ma, menilu ye Kalati jamana rô. **3** An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematòmónin ye hina ni jususuma di ai ma. **4** Isa Nenematòmónin de ka a jere ke saraka ri an na kojuuili koson, sa a ri an bô dunuya juu nin fanka koro, baa an Fa Alla sawo tere ye wo rô. (aiôn g165) **5** A tóo ye gbiliya kadawu. Amina! (aiôn g165) **6** N da kabannakoya kojuuya ka a masoron Alla men ka ai kili ka fara Nenematòmónin na jumaya la, ai ra ai kodon wo la jona jona, ka wa kela gberé kô. **7** Koni kela gberé té wo ri de! Mòò doilu le ye ai kondafilila ten. Ii ye a fé ka Nenematòmónin na kibaro juma yeleman. **8** Koni an ka kibaro juma men nase ai ma, ni fen fen ka kela gberé lase ai ma, men ni fôlôman wo té kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankolo rô melekô do ri. **9** An ka men fô ai ye kôrôman, n di wo fô ikô ko ai sônda kibaro juma men ma, ni mòò mòò ka kela gberé lase ai ma, men ni fôlôman wo té kelen di, danka ye wo tii kan kadawu! **10** A ye di? N ye a jininna ka n jere diya mòoilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka mòoilu hene wa? Wo kuma teli Ni n tere ye a fé ka mòoilu hene fôlô, n tun tena kela Nenematòmónin na baaraden di. **11** N badenmailu, n ye a fé ai ye a lôn ko n ka kibaro juma men nase ai ma, wo ma fara mòò la. **12** N ma a sôron mòò si la. Mòò ma n karan a la fanan. Koni Isa Nenematòmónin jere le ka a yiraka n na. **13** N tere ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ja men ma fôlôfôlô, ai ra wo men. N tere ye Alla la lemeniya jama tórôla fôo ka a dan natamin kojuuya. N tere ye a jininna ka a ratijan fewu. **14** N jere siya mòoilu tema, n tere ye wala jefé Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyarôo ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosebe. **15** Koni ka a teren n ma sôron fôlô, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a ye tuma men na **16** ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fô siya gberé mòoilu ye, n ma hankili jinin mòò si la. **17** N ma wa Jerusalemu ka hankili jinin talibidenba fôoilu la. N wara Arabu jamana rô i koro. Wo kô rô, n ka n kôse ka wa Damasi so kôndô. **18** San

sawa taminni kô, n wara Jerusalemu, sa n ni Sefasi ri kuma an jônôn fé. N ka tele tan ni loolu ké a tórôfé. **19** Koni n ja ma la talibidenba toilu si kan, fo Maari Isa dóôse Yakuba. **20** Nde ye men sebela ka a di ai ma, wuya té wo ri. N ye wo lasereyala Alla jana. **21** Wo kô rô, n wara Siri ni Silisi jamanailu rô. **22** Koni lemeniya jama menilu sidini Nenematòmónin ma Jude mara rô, woilu tun ma nde yen, ii tun ma n lôn. **23** Ii ka a men ten de dâron ko: «Men tere ye an tórôla fôlôfôlô, wo ye lemeniya ko lasela mòoilu ma sisen, a tere ye a jininna ka lemeniya ko men tijan fôlôfôlô.» **24** Wo kera sababu ri ii ka Alla tando nde la ko koson.

2 Nba, san tan ni naanin taminni kô, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikô tuun. N wara Tite fanan di. **2** N na wa kun kera men di Alla le ka a fô n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibaro juma men nasela siya gberéilu ma, n ka wo yiraka mòobailu la ii la jônnyen dô ka a jafô ii ye. N ka wo ké ka a masoron n tun té a fé n na baara ye ké baara fuu ri, n tun ka men ké kôrôman na, a ni n tere ye men kan wo waati la. **3** Ni wo té, hali n taamajôn Tite men ye Kirekika ri, ii ma a diyagboya ko a ye faaninta ké. **4** Kuma wo kera ka a masoron wuyafôla doilu tun ka ii jere ké ikomin lemeniya mòoilu, ka ii dokon ka don an tema. Baa Isa Nenematòmónin ka an kanhórôya ja men ma, ii tere ye a fé ka wo lakôrôsi bundu le rô. Ii tere ye a fé ka an ké jônilu ri ikô tuun. **5** Koni an ma sôn ii rô hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu rô, kibaro juma men ye tujá ri. **6** Koni mòoilu tere ye menilu jatela jemòoilu ri, woilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye men nasela mòoilu ma. Ni mòoilu ye ii jatela jemòoilu le ri, wo té n jana foyi ri, baa Alla té mòò bola mòò rô. **7** Koni ii jere ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase faanintakebaliilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ja men ma ko a ye a lase faanintakelailu ma. **8** Baa Alla ka Piyeri ké faanintakelailu la talibidenba di ja men ma, a ka nde fanan ké siya gberéilu la talibidenba di wo ja le ma. **9** Yakuba ni Sefasi ni Yuhana menilu tere ye jatela jemòobailu ri, woilu jere ka a jayen ko Alla le ka jumaya ké n ye ka n kelaya. Wo le rô, ii ka ii bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bée ye baarakejônnyen le ri. An benda a ma ko andeilu ye wa kibaro juma lase siya gberéilu ma, woilu fanan ye wa wo lase faanintakelailu ma. **10** Ii ka ko kelen jinin an fé ko an ye an hankili to fantanilu

ro. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma bee. **11** Nba, Sefasi nara Antiyoki so kondo tuma men na, n ka a soso gbe ni gbe ro, baa a ka ko men ke, wo ma ben fewu. **12** Ka a masoron sani Yakuba la keladenilu ye na, Sefasi ni ye moailu tere ye doonnin kela kelen di, badenma menilu ye siya gberailu ri. Koni Yakuba la keladenilu nara tuma men na, a ka a jere mabo siya gbere woilu la. A ma son a ni woilu ye doonnin ke kelen di wo ko, baa a silanda moailu ye, menilu ka a fo ko siya gberailu ka kan ka faaninta ke. **13** Badenma non ma menilu tere ye Yahudiyailu ri, wo tilu ka ii bila Piyeri ko a la filanfilanteya ro. Wo kera sababu ri hali Barinabasi ka a bila ii ko. **14** N ka a yen tuma men na ko ii te taamala ka telen kibaro juma sila kan, men ye tupa ri, n ka a fo Sefasi ye ai bee jana ko: «A ye di? Ile men ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberailu, nfen de koson i ye siya gberailu diyagboyala ko ii ye Yahudiyailu la landa latelen?» **15** An ye Yahudiya jerewolo le ri. An te kojuukelailu ri siyailu tema. **16** Koni an ka a lon ko mo si ti se kela mo telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Een, telenbaya ye kela ka a fara lemeniya ma Isa Nenematomonin ma gbansan. Wo le koson, an fanan lemeniyani Isa Nenematomonin ma. Mo ri ke mo teleni ri ka fara lemeniya ma Isa Nenematomonin ma, Nabi Musa la sariya labatoli te. Baa mo si te kela mo telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ja ma. **17** Nba, ni an ye telenbaya jininna gbe ro Nenematomonin lade do, an ye a yirakala wo ja kelen de ma ko an ye kojuu kela le ri ikomin siya gbere moailu, wo ye a yirakala ye ko Nenematomonin ye an seebe donna haketa ma wo ro wa? Wo kuma te! **18** N ka sariya men to ye, ni n ka n kose wo ma iko, n ye a yirakala ko n ye sariyatijanna le ri. **19** Wo ro, sariya labatoli nde jere sani sariya ro, wo ro n ye jenemaya ro Alla ye. Nde ni Nenematomonin gbongbonda jiri kan kelen di. **20** Nde sa n niia butun, Nenematomonin de ye a niia n fari ro. N ye dunupa ratee men kela faribanku jin do sisen, n ye wo kela lemeniya le ro Alla Dence ye, men ka n kanin ka a jere nii di n koson. **21** N ti son ka n ban Alla la jumaya ro. Baa ni mo ri se kela mo telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematomonin sani le wo ro gbansan!

3 Ai Kalatikailu, ai ye komoailu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematomonin ka saya men ke gbongbon jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbe. **2** N ye a fe ka

ai majininka jininkali kelen ma: Ai ka Nii Seniman soron di? Ai ka wo soron ka a masoron sariya labatoli le ma wa, wala ka a masoron lemeniyala kibaro juma le ro, ai ka men namen? **3** Nfenna ai kera komoailu di wo ro? Ai no sila men taama damirala Nii Seniman na sebaya ro. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaya ro wa? **4** Ai ka ko siyaman munun ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! **5** Alla men ye Nii Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a masoron ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masoron ai lemeniya kibaro juma ma, ai ka men namen wa? **6** Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la ja men ma; wo le koson, Alla ka a jate mo telenni ri, » **7** wo ro ai ye a lon ko men wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. **8** A sebeni Alla la kitabu kondo folofolo ko Alla ri siya tilu ke a jere jakoro mo telenniilu ri ka fara ii la lemeniya le la. Wo le koson, a sebeni ko a ka kibaro juma lase Iburahima ma folo ko: «Siyailu bee ri Alla la jumaya soron ile le fe.» **9** Awa, mo mo wa lemeniya Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ja men ma, wo bee ri Alla la jumaya soron. **10** Mo menilu ra ii la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu bee dankani. Baa a sebeni Alla la kitabu kondo ko: «Mo menilu te Alla la sariya sebenilu bee labatola, wo tiilu bee dankanin de.» **11** A gbene le ko mo si tena kela Alla jakoro mo telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Mo telennin di a la dunupa ratee ke landaja ro.» **12** Koni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu te kelen di muume. Baa: «Mo men ka sariyailu bee labato, wo ri ke ii la dunupa latee kun di.» **13** Nenematomonin ka an kunka danka le la, men ye moailu kan sariya koson. Danka wo ye a kan an na no ro. Baa a sebeni ko: «Mo mo dunni jiri la, wo tii dankani.» **14** Isa Nenematomonin ka wo ke sa Iburahima la duwawu ri se siya gberailu ma, a ni an bee ri Nii Seniman soron landaja le ro. **15** N badenmailu, n di misali di ka a ben an na landailu le ma. Ni mo do ka teriya sidi ka ban, mo si kana teriya wo lasa, mo si kana do la teriya wo kan. **16** Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a bonson na. A ma sebe ko «a bonsonilu» ikomin bonson siyaman de ko. Een, a sebeni ko «i bonson.» Wo koro le ko «i bonson» kelen de ri, men ye Nenematomonin di. **17** N ye a fe ka men fo, wo le jin di: Sariya men nara san keme naanin ni san bisawa Alla la teriya koman ti se ka Alla la lahidi ban. Koni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bo a no ro.

4 Nba, n ye a fe ka men fo, wo le jin di: den de ye a fa ceta la ri. A fa la fen bee ri ke a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jon bee ka kan. **2** Ka a to denninya ro, a tere ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le koro foo ka wa se a fa la waati lateeni ma. **3** Andeilu fanan tere ten de. An tere ye denninya ro tuma men na, an tere ye dunuya koilu fanka le koro, ka ke woilu la jonlu ri. **4** Koni Alla la waati lateeni sera tuma men na, a ka a dence lana. Muso le ka a soron. A soronda Nabi Musa la sariya koro, **5** sa a ri moailu kunka, menilu ye sariya koro, kosa an di ke a denilu ri. **6** Don, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nii nana an ma. Nii Seniman wo ye a kela, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!» **7** Wo le ro, i te jon di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra men daben a denilu bee ye, i fanan di wo soron ale baraka

29

den sərɔnna, i ye sɛwɑ kɑ jɑalɛn kɔsɛbɛ! Ɔɔn, ilɛ mɛn ma tin tɔrɔ lɔn, i ye i sɛwakan ba labɔ! Baa muso mɛn da bila, wɔ denilu ri siyaya kɑ tamin muso cɛtii ta kan.» 28 Wo lɛ rɔ, n badɛnmailu, ai ye lahidi denilu dɛ ri, ikomin Isiyaka. 29 Jɔnmuso dɛn sərɔnda ikomin cɛɛ ni muso ye dɛn sərɔnna jɑ mɛn ma tuma bɛɛ. Hɔrɔnmuso dɛn sərɔnda ikomin cɛɛ ni muso ye dɛn sərɔnna jɑ mɛn ma, koni dɛn farara Nii Seniman na. Nba, wɔ tuma jɔnmuso dɛn kɑ hɔrɔnmuso dɛn wɔ tɔrɔ. Hali bi a ye tɛn dɛ. 30 Kɔni a sɛbɛni Alla la kitabɔ kɔndɔ di? A sɛbɛni kɔ: «Jɔnmuso ni a dɛncɛ gbɛn, baa hɔrɔnmuso dɛncɛ ri a fa cɛta. Jɔnmuso dɛncɛ sɛn tɛ a rɔ muumɛ.» 31 Wo lɛ kɔsɔn, n badɛnmailu, an tɛ jɔnmuso dɛnilu ri; an ye hɔrɔnmuso dɛnilu lɛ ri.

5 Nenematɔmɔnin kɑ an hɔrɔya, sa an di kɛ mɔɔ hɔrɔyani jɛrɛ jɛrɛ ri. Wo lɛ rɔ, ai ye ai rajala. Ai kana sɔn mɔɔilu ye ai bila sariya jɔnya rɔ kokura. 2 Ai ye ai tolo malɔ! Nde Pɔli kɑ a fɔ kɔ ni ai sɔnda mɔɔilu ye ai faaninta kɛ, Nenematɔmɔnin kɑ baara mɛn kɛ ai yɛ, wɔ tɛ foyi jɑ ai ma. 3 N ye a fɔla iko kɔ mɔɔ mɔɔ wɑ sɔn mɔɔilu ye a faaninta kɛ tɛn, fɔ wɔ tii ye Nabi Musa la sariya bɛɛ labato; diyagboya lɛ wɔ ri. 4 Ai mɛnilu ye a jininna kɑ kɛ mɔɔ tɛlɛn ri kɑ fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jɛrɛ fara Nenematɔmɔnin na. Ai ra ai kɔdon Alla la jumaya la. 5 Kɔni andeilu, an jii ye a kɑ a fɔ kɔ Alla ri an jatɛ mɔɔ tɛlɛnni ri. Nii Seniman ye an dɛmɛnna kɑ wɔ lɛ makɔnɔ kɑ fara an na lɛmɛniya la. 6 Baa ni mɔɔ sidini Isa Nenematɔmɔnin ma, faaninta kɛ tɛ foyi ri butun, faanintakɛbaliya fanan tɛ foyi ri butun. Mɛn ye kɔ ba ri, wɔ ye lɛmɛniya lɛ ri, lɛmɛniya mɛn ye mɔɔ lɔla kɛwaliilu kɛla kanintɛya kɔsɔn. 7 Ai tɛrɛ ye ai borila kojuma! Yon kɑ ai la sila tɛɛ, kɑ ai mabali tujɑ labatola? 8 Mabalili wɔ ma bɔ alɛ rɔ, mɛn kɑ ai kili. 9 «Leben fitinin di buru siyaman nawuli kɑ a funun.» 10 Nba, n lani ai la kɔ ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bɛɛ sidini Maari ma. Kɔni mɔɔ mɛn ye ai hankili jɑaminna, wɔ tii ri a sara sɔrɔn, a kɛra mɔɔ su su ri. 11 N badɛnmailu, ni n ye mɔɔilu kawandila fɔlɔ kɔ ii ye faaninta kɛ, nfɛnna mɔɔilu ye n tɔrɔla? Ni n ye mɔɔilu kawandila tɛn, Nenematɔmɔnin faa kɔ gbɔngbɔn jiri kan, wɔ tun tɛna gbala mɔɔ si la. 12 Mɔɔ mɛnilu ye ai lamaala, woilu kɑ kan kɑ ii jɛrɛ cɛya diya tɛɛ! 13 N badɛnmailu, Alla kɑ ai kili sa ai ri kɛ mɔɔ hɔrɔyanilu ri. Kɔni ai kana hɔrɔya kɔ wɔ kɛ sababu ri kɑ ai faribanku diyana koilu kɛ. Ɛɛn! Ai ye ai jɔnɔn dɛmɛn, kanintɛya kɔsɔn. 14 Baa Alla la sariya bɛɛ ye

sərɔnna jɛn kuma kɛlɛn dɛ kɔndɔ kɔ: «I ye i mɔɔjɔn kanin ikomin i jɛrɛ.» 15 Ni ai kɑ ai jɔnɔn cin kɑ ai jɔnɔn rafarafara, ai ri ai jɛrɛ tijan. 16 N ye a fɔla ai ye kɔ ai ye taama kɑ a bɛn Nii Seniman na sila ma, wɔ rɔ nata juu mɛnilu ye ai fari rɔ, woilu tɛ ai lɔ kojuu kɛla habadan. 17 Baa nata juu mɛnilu ye ai fari rɔ, woilu ye Nii Seniman sɔsɔla. Nii Seniman fanan ye woilu sɔsɔla. Ii ye ii jɔnɔn kɛlɛla. Wo rɔ, ai ye a fɛ kɑ mɛn kɛ, ai ti sɛ wɔ kɛla. 18 Kɔni ni ai ye taamala kɑ a bɛn Nii Seniman na sila ma, ai tɛ Nabi Musa la sariya fanka kɔrɔ butun. 19 Faribanku ye baarada mɛn kɛla, wɔ lɛ jɛn di, bɛɛ kɑ a lɔn: jatɔya ni kɔ nɔnɔni kɛ ni malɔbaliya koilu 20 ni joo soli ni subaya ni lagboyajɛ ni sɔsɔli ni kɛlɛya ni jusumaya ni natabaya ni bɛnbaliya ni kanintɛma lɛ fara ii jɔnɔnna, 21 ni nata ni dɔlɔmin ni manamana kɔ dan natamin mɔɔilu, a ni wɔ jɔnɔn gbɛrɛ. N ye ai lalɔninna sisen ikomin n kɑ ai lalɔnin jɑ mɛn fɔlɔ kɔ mɔɔ mɛnilu ye kɔ su woilu kɛla, woilu tɛ niijɔrɔ sɔrɔn Alla la Mansaya rɔ. 22 Kɔni Nii Seniman ye a dɛn mɛn kɛla mɔɔ jusu kɔndɔ, wɔ lɛ jɛn di: kanintɛya ni sɛwɑ ni jususuma ni mujunnin ni mɔɔ dɛmɛnnin ni jumaya ni lɛmɛniya 23 ni sabari a ni sɛnjɛrɛla. Sariya si tɛ kɔ su woilu kanma. 24 Mɔɔ mɛnilu ye Isa Nenematɔmɔnin ta ri, ii ra ii sawonan koilu ni ii nata juu bailu bɛɛ gbɔngbɔn jiri kan. 25 Ni an da jɛnemaya kura sɔrɔn Nii Seniman na, an kɑ kan kɑ an taama kɑ a bɛn a la sila ma. 26 An kana jɛrɛdabaya kɛ, an kana sɔsɔli lawuli an ni an jɔnɔn tɛma, an kana an jɔnɔn kɛlɛya.

6 N badɛnmailu, ni ai kɑ mɔɔ do yɛn kojuu kɛla, ai mɛnilu ye taamala kɑ a bɛn Nii Seniman sawo ma, ai ye wɔ tii lali jususuma dɔ, kɑ a dɛmɛn a kɔsɛla sila juma kan. Kɔni i ye i janto i jɛrɛ rɔ, sa i fanan kana manɛɛn kɑ kojuu wɔ jɔnɔn kɛ. 2 Ai ye i jɔnɔn dɛmɛn ai la doninilu tala sa ai ri Nenematɔmɔnin na sariya labato a jɑ ma. 3 Ni mɔɔ mɛn ye a mirila kɔ alɛ ye mɔɔ ba ri, kɑ a tɛrɛn a tɛ foyi ri, wɔ tii ye a jɛrɛ lɛ lafilila. 4 Mɔɔ kɛlɛn kɛlɛnna bɛɛ ye a jɛrɛ la kɛwaliilu fɛsɛfɛsɛ a ni kɑ a jɛrɛ bɔnya. A mako tɛ a la kɑ a la kɛwaliilu la mɔɔ gbɛrɛ ta ma. 5 Baa bɛɛ kɑ kan kɑ a jɛrɛ la kunko ta. 6 Mɛn da Alla la kumakan sɔrɔn kɑ a karan, wɔ tii kɑ kan kɑ a la karanmɔɔ sɔ a la bolɔfɛn jumailu rɔ. 7 Ai kana ai jɛrɛ lafilila. Mɔɔ ti sɛ mɔnɛdona Alla rɔ wala kɑ a mayɛlɛ. Baa mɔɔilu wɑ si su sɔ foyi sɛnɛ rɔ, ii ri suman su wɔ sɔrɔn. 8 Ɔɔn, mɔɔ mɛn wɑ sɔn a jɛrɛ faribanku nata juuili ma kɑ kojuu kɛ, wɔ

tii ri saya sɔrɔn. Kɔni mɔɔ mɛn wa sɔn Nii Seniman diyana koilu ma ka koɲuma kɛ, wo tii ri jɛnemaya banbali sɔrɔn. (aiθnios g166) **9** An kana kori koɲuma kɛ rɔ, baa ni an ma jiitɛɛ ka a boloka, an di a tɔnɔ sɔrɔn a waati la. **10** Wo le kosɔn, an wa fɛrɛ sɔrɔn tuma mɛn na, an ka kan ka koɲuma kɛ mɔɔilu bɛɛ yɛ, ka tɛrɛ tɛ an badenma lemeniya mɔɔilu ma. **11** Nba, ai ye sebeden kunba jinilu ragbɛ. Nde ye woilu sebɛla n jɛrɛ bolo le la ka a lawa ai ma. **12** Mɔɔ menilu ye a fɛ ka ai diyagboya ko ai ye faaninta kɛ, ii bɛɛ ye a jininna ka diya mɔɔilu yɛ tuun, baa ii tɛ a fɛ mɔɔilu ye ii tɔrɔ Nenematɔmɔnin faa gbɔngbɔn jiri kan wo kosɔn. **13** Baa mɔɔ menilu faaninta kɛ la, woilu jɛrɛ tɛ Nabi Musa la sariya labatola. Kɔni ii ye a fɛ ai ye faaninta kɛ sa ii ri se ii jɛrebonyala ko ii ka a kɛ faaninta kɛ nɔ ra kɛ ai fari ma. **14** Nde kɔni, n tena n jɛrebonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematɔmɔnin faa ko gbɔngbɔn jiri kan. A la saya kosɔn gbɔngbɔn jiri wo kan, dunuɲa koilu ye n jana ikomin fen menilu faani. N fanan ye dunuɲa jana ikomin fen mɛn faani. **15** Faaninta kɛ tɛ foyi ri. Faanintakebaliya fanan tɛ foyi ri, fɔɔ a kɛ danfen kura ri. **16** Menilu ye sila wo taamala a ni Isirayeli mɔɔilu fanan, Alla ye jususuma di wo bɛɛ ma, ka hina ii la. **17** Nba, sisen mɔɔ si kana n tɔrɔ butun, baa tɔrɔya nɔ menilu ye n fari ma, n ka woilu sɔrɔn Isa le kosɔn. **18** N badenmailu, an Maari Isa Nenematɔmɔnin na jumaya ye to ai fɛ. Amina.

Ephesians

1 Nde Pôli men keni Isa Nenematōmōnin na talibidenba ri Alla sawo rō, nde le jin sebela jama seniman ma Efesi so kondo, lemeniya mōo menilu ye Isa Nenematōmōnin dō. **2** An Fa Alla ni an Maari Isa Nenematōmōnin ye soli ni jususuma di ai ma. **3** An ye baraka bila an Maari Isa Nenematōmōnin Fa Alla ye men ye nii duwawu bēe lateēla an ma sankolo rō a la Mōo Nenematōmōnin dō. **4** Yani dunuḡa ye dan waati men na, Alla tun da an suwandi Nenematōmōnin dō kosa an ye seninya, ka to fectaja rō a ḡakōrō. **5** Alla tere ra a lateē a la kaninteya rō ko a ri an nabo a rō a denilu ri Isa Nenematōmōnin baraka rō ikomin a duman a ye a jere sawo rō ḡa men ma. **6** Wo kera Alla la ḡbiliya hina ba tando kun di a sōnda ka men di an ma a diyana Dence fē. **7** Ka a masōron an da kunka Isa jeli fē, ka an julumunilu kafari, ka fara a la hina ba la, **8** Alla ra men nabōn an ma sōḡoya rō a la hankilimaya ni a la lōnnin bēe rō. **9** A ra a sawo ḡbundu ko lenkenemaya an ye, ka fara a diyana ko men nateera Isa baraka rō. **10** kosa a ye wo lakanbali a waati wa se. Wo sawo le ten ko a ye fen bēe laden, menilu ye sankolo ni duukolo kan, ka Nenematōmōnin to woilu bēe kun na. **11** An suwandini fanan ke Alla ta ri Nenematōmōnin baraka rō, ikomin Alla tere ra a lateē an ma ḡa men ma, Alla men ye ko bēe lakanbalila a jere la lateē ni a sawo rō. **12** Wo kenin de kosa andeilu menilu fōlo ra an jii la Nenematōmōnin dō, kosa an ye ke Alla la ḡbiliya tando kun di. **13** Aile fanan da to Nenematōmōnin dō, baa ai ra tuḡa kuma lamen, ai lakisi ko Kibarō Numa, ai lara Nenematōmōnin na tuma men na, Alla ka a la tōomasere la ai kan, tōomasere wo ye Nii Seniman de ri a ka ai laḡidi men na. **14** Nii Seniman kenin de ikomin Alla ka fen fōlo men don an bolo tōomasere ri kosa an ye a lōn ko an di wa ce sōron Alla la jama wa kunka waati men na, ka Alla tando a la ḡbiliya rō. **15** Wo le rō, kebi n ka ai la lemeniya ko lamen Maari Isa ma a ni ai la kaninteya jama seniman bēe ye, **16** n ye baraka bilala Alla ye ai la ko rō waati bēe, n wa ke Alla matarala ai ye. **17** N ye Fa Alla, ḡbiliya tii, matarala ai ye, an Maari Isa Nenematōmōnin na Alla kosa a ye a la Nii Seniman najii ai ma men ye hankilimaya dila, ka koilu lenkenemaya kosa ai la Alla lōn ye makafu. **18** N ye Alla matarala ai ye kosa ai ye koilu ḡayen ai jusu rō, ka ḡbe, kosa a ka ai kili jii men ma, ai ye wo lōn, a ka a

ce nōoro ḡbiliyanin men to a la jama seniman ye, **19** a ni a fanka fisamante andeilu lemeniya mōoilu ye. Wo keni a fanka jere le ri a ka men nabaara a fanka ba rō **20** a ka Nenematōmōnin lawuli saya rō, ka a lasii a bolokininma sankolo rō. **21** A ka a to mansayailu ni setiyyailu ni fankamailu ni kuntiyyailu bēe kun na pon, a ni tōo menilu bēe ri se fōla dunuḡa jin dō a ni waati natoilu rō. (aiōn ḡ165) **22** Alla ra fen bēe to Nenematōmōnin sen kōrō, ka a ke fen bēe kun di lemeniya jama kun na. **23** Lemeniya jama keni de ikomin Nenematōmōnin faribanku, men nakanbalinin ko bēe rō, Nenematōmōnin men ye ko bēe lakanbalila ḡa bēe ma.

2 Aile fanan, ai faanin de tere a ri ai hakeilu ni ai julumunilu la ko rō, **2** ai tere ye taamala menilu rō ai tere ye dunuḡa jin koilu rō waati men na, a ni duu ni sankolo temala jinailu kuntii, wo nii juu men ye baarala Alla masōso mōoilu rō ten. (aiōn ḡ165) **3** A damira, an fanan bēe tere ye an na dunuḡaratēe kela le ikomin woilu, an bilani tere an faribanku sawo le kōfe, an tere ye an faribanku ni an miriyani natailu kela. Wo rō, ka fara an keḡa la, Alla la mōne le lateēni tere an ma ikomin toilu bēe. **4** Kōni Alla la kininkinin ka bon, a ra an kanin kaninteya ba rō. **5** Andeilu menilu faani tere an hakeilu la ko rō, Alla ra an nii bila an dō Nenematōmōnin fē. Ai kisini Alla la hina le fē. **6** Alla ra andeilu ni Isa lawuli an ḡōon fē saya rō, ka an sii an ḡōon fē sankolo rō, **7** kosa a ye a la soli ba fisamante yiraka waati natoilu rō a la ḡumaya rō a ka men yiraka an na Isa Nenematōmōnin baraka rō. (aiōn ḡ165) **8** Ka a masōron ai kisinin Alla la hina le fē lemeniya baraka rō. Wo farani tē ai le la, Alla la solifen le wo ri. **9** Ai la karan tōno tē a ri, wo rō mōo si ti se a jere matōola. **10** Alla baara nō le an di. A ra an dan Isa Nenematōmōnin baraka rō, kosa an ye baara ḡumailu ke, Alla tere ra menilu raben an ḡero, kosa an ye taama woilu kan. **11** Aile menilu sōronni siya doilu tema, Yahudiyyailu ka menilu jate kojiikebaliilu ri faribanku fē mōoilu bolo la, n ye a labila ai la ai tere ye ḡa men ma a damira: **12** Ai tere tē Nenematōmōnin dō wo waati rō. Ai tere ma kan ka Isirayeli ce sōron, Alla la jama. Lōndanilu le tere ai ri. Teriya laḡidi si tere tē ai ni Alla tema. Jii si tere tē ai ma, Alla tere tē ai rō dunuḡa rō. **13** Kōni sisen Isa Nenematōmōnin dō, aile menilu mataani tere ten, sisen ai ra madon a la Nenematōmōnin jeli fē. **14** Ale le ka ben nadon an bēe tema. A ra Yahudiyyailu ni

siya gberailu ke jama kelen di, a faribanku di koson, ka wo dan tijan men tere ra an data la nangboya ro. **15** Ale le ka sariya ban a ni a la jamariilu ni tonilu, ka wo jama filailu bee ke maa kura kelen di a jere ro, ka jususuma lana ii tema, **16** ka jama fila wo ni Alla temala raben a la saya ro ka faa gbongbong jiri kan, ii benda ii jooon ma ikomin faribanku kelen. Wo ro, Nenematomonin ka ii la nangboya tijan. **17** Isa nara, ka jususuma Kibaro Numa lase ai ma, menilu mataani tere Alla la a ni Yahudiya menilu madonni tere a la. **18** Isa le sila lakala andeilu jama fila bee ye, ka wa Fa Alla jakoro Nii Seniman kelen baraka ro. **19** Wo le ro, aile menilu tere te Alla la jama ro, london te ai ri butun. Ai ra ke duurenilu ri jama seniman do. Ai ra don Alla la denbaya ro. **20** Ai ra ke ikomin bon men ju lani kabailu la. Wo kabailu keni talibidenbailu ni nabiilu le ri. Isa Nenematomonin jere le bon tonkon kaba bere ri. **21** Bon yoro bee tuunnin ii jooon na, ka ye le ale baraka ro, ka ke Allabatobonba seniman di Maari ye. **22** A ye ai ni doilu tuunna ai jooon na ale baraka ro, ka ke ikomin bon Alla ye a siila men kondo a la Nii Seniman do.

3 Wo le ro, nde Poli, Isa Nenematomonin na kasoden, aile siya gberailu la ko ro. **2** N lani a la, ai ra a lamene Alla ka hina men natee n ma kosa n ye ai demen. **3** Alla ra a la gbundu ko lannin lenkenemaya n ye, ikomin n ka a la ko do sebe ai ma ja men ma. **4** Ai wa n na bataki karan, n ka hankili men saron Nenematomonin na gbundu ko ro, ai ri wo njayen. **5** Gbundu ko jin ma lenkenemaya folo maa ilu ye, koni sisen Alla ra a lenkenemaya a la talibidenba senimanilu ni nabi senimanilu ye Nii Seniman baraka ro. **6** Wo gbundu ko le jin di ko siya gberailu ni Yahudiya ilu ri ce kelen saron Isa la ko Kibaro Numa baraka ro, ka ke jama kelen di ikomin faribanku kelen, ii fila bee ri lahidi jin saron Nenematomonin Isa baraka ro. **7** Alla ra a fanka labaara, ka n so a la hina ro, ka n ke a la Kibaro Numa la baarakela ri. **8** Hali n dooman maa senimanilu bee ko, adon Alla ra a la hina latee n ma, ko n ye Nenematomonin na ko Kibaro Numa maa banbali lase siya gberailu ma. **9** N ye a yiraka gbundu ko jin ye lakanbalila ja men ma. Kebi waati taminninilu ro, gbundu jin dokonni tere Alla ro men ka fen bee dan, (aiɔn g165) **10** kosa sisen mansayailu ni setiyailu menilu ye sankolo ro, lemeniya jama ye Alla la hankilimaya keja bee yiraka woilu la. **11** Wo bee keni a la habadan ko lateenin de ri, a ra men nakanbali an Maari Isa

Nenematomonin baraka ro. (aiɔn g165) **12** Ale ro a ni lemeniya a ma an di an madon Alla la sonyo ni jusulatee ro. **13** Wo le ro, n ye ai madiyala, ai kana jiitee n na torayailu la ko ro aile ye ka a masaron ai la gbiliya le woilu ri. **14** Wo le ka a ke, n ka n jonkin n Fa koro **15** denbaya bee too farani men na menilu ye sankolo ni duukolo kan. **16** N ye ai matarala ko ai ye son ai la gbiliya maa ro, ka ai sebe don fanka la ai la maa koilu ro a la Nii Seniman baraka ro, **17** kosa Nenematomonin ye to ai jusu ro lemeniya baraka ro. N ye Alla matarala ai ye, ai ye sabati, ka gbongbong kaninteya ro ikomin lulu **18** kosa ai ni jama seniman bee ye fanka saron ka Nenematomonin na kaninteya bonya ni a gbiliya ni a lo ni a jii famun, **19** ka a la kaninteya lon men taminni lannin bee la, kosa ai ye dafa Alla la ko dafanin bee ro. **20** Nba, Alla men ye ko bee kela an ye ka fara a fanka la men ye baarala an do, an wa men majininka hali an di se an mirila men ma, hali ka tamin an miriyailu la pon, **21** gbiliya ye di wo ma lemeniya jama ro, a ni Isa Nenematomonin do, waati bee habadan haan habadan. Amina! (aiɔn g165)

4 Wo ro, nde men keni kasolamoo ri Maari la ko ro, n ye ai madiyala, Alla ra ai kili men ke ko ma, ai taama ja ye ben wo ma. **2** Ai ye ai jere fanmajii, ka to jusu jumaya ro ko bee ro, ka sabari. Ai ye dija ai jooon ye kaninteya ro, **3** ka karan ja bee ma kosa Nii Seniman ka ben men di ai ma, wo ye to ai tema, ka tuun ai jooon na jususuma ro. **4** Lemeniya jama kenin de ikomin faribanku kelen. Nii Seniman kelen de ye ikomin ai kilinin jii kelen ma ja men ma. **5** Maari kelen de ye a ni lemeniya kelen a ni lasunnin kelen ji ro tubi kanma. **6** Alla kelen de Fa ri men ye maa bee kun na, men ye ko bee kun na, fan bee ro, ko bee ro. **7** Alla ra hina di an kelen kelenna bee ma ikomin Nenematomonin ka an so solifen su men do. **8** Wo le ro, Kitabu ka a fo ko, «A yelera san ma waati men na, a wara maa miraniilu ri a bolo. A ka solifenilu di adamadenilu ma.» **9** Nba, «A yelera san ma, » wo koro ye nfen di? Wo koro le ko a jiira le fanan dunuja ro duu kan. **10** Men jiira dunuja ro, wo le fanan yelera sankolo ma pon, kosa a ye ko bee lakanbali. **11** Ale le ka solifenilu rata la, ka maa doilu ke talibidenbailu ri, a ka doilu ke nabiilu ri, ka doilu ke dawakelailu ri, ka doilu ke jemaa ilu ri, ka doilu ke karanmaa ilu ri. **12** A ka an so wo ja le ma kosa maa senimanilu bee ye kusanya baara kela, kosa a la jama ye sabati

men keni Nenematōmonin faribanku ri. **13** Wo ye kela le haan an bee ye ke kelen di lemeniya ni Alla Dence lon ko rō, ka an ke mōo dafaniilu ri ikomin Nenematōmonin na gbiliya dafani ja men ma. **14** Wo rō, an te ke den mesenilu ri butun, ikomin ji wunwan ye wala kulun di ja men ma, a ni ikomin fōjō ye an nawala karan bee kōfe ja men ma, mōoilu ri an majuuwaya ii la kewuyailu ni wuyailu fe. **15** Kōni an ka tujā fō kaninteya rō, an di kōo, ka ke Nenematōmonin munujailu ri ko bee rō, ale men keni an kun di. **16** Ale le ka a ke lemeniya jama ye ke faribanku kelen di, ka a la mōoilu to ii jōon fe ikomin faribanku yōoilu tuunnin ii jōon na fasailu fe. Wo rō, ni fari yōoilu bee ka a baara ke, a ri wara ten, ka kōo kaninteya rō. **17** Nba, n ye lalili kuma jin fō ai ye Maari tōo rō: Ai kana taama butun ikomin lemeniyabaliilu. Ii miriyailu bilani fufafu koilu le kōfe. **18** Ii hankiliilu radibini. Ii ma foyi sōrōn Alla la niilakisi la ko rō ka a masōrōn ii la lōnbaliya fe men ye ii rō baa ii jusu ragbeleyanin. **19** Ii te maloyala butun. Ii ra ii jere ke haramun ko kelailu ri kosa ii ye ko kōsōni su bee ke haan ka to kunfanna. **20** Kōni aile ma Nenematōmonin na ko karan wo ja ma. **21** Ai ra a la ko lamen, ka karan Isa ta tujā la fewu. **22** Ka fō ko ai ye se ai dorinna ko kōoilu kōfe, a ni ai la mōoya kōrō men ye tola ai lakunfanna ka ai lafili. **23** Kōni ai nii ni ai miriya ye ke a kura ri. **24** Ai ye mōoya kura ta, Alla ka mōoya men dan a jere munuja la, telen ni seninya bere rō. **25** Wo le rō, ai ye wuya bila, bee ye tujā fō a mōojōo ye ka a masōrōn an kenin faribanku kelen yōoilu le ri. **26** Ni ai mōnera, ai kana hake ke. Ai kana to dūjani haan tele be waati. **27** Ai kana fere di Ibulusa ma. **28** Ni men dorinnin supali kela, a ye a to. A ye baara bere do ke a jere bolo la, kosa a ye fen sōrōn ka a di mōo ma men mako ye a la. **29** Ai kana kuma koron si fō fōo kuma juma dōrōn men di mōoilu demen men mako ye a la, kosa wo ye ke hina ri a lamen mōoilu ye. **30** Ai kana Nii Seniman namōne, Alla ka men ke tōomasere ri ai rō ai kunka lon na. **31** Ai ye fara jusu makasi ni jusumaya ni mōne ni sōnkō sōnkō ni mōo tōōtjipan ni juuya la ai tema. **32** Ai ye jumaya ni kininkinin yiraka ai jōon na, ka ai jōon makoto ikomin Alla ra ai makoto Nenematōmonin baraka rō ja men ma.

5 Wo le rō, ai ye Alla laden, ikomin ai kenin a den kaninninilu ri ja men ma, **2** ka taama kaninteya rō ikomin Nenematōmonin ka an kanin ja men ma, a ka

a jere di an na ko rō, a kera ikomin saraka men bōni Alla ye, men janin suma duman a ye. **3** Kōni kaninke ni ko kōsōniilu ni nata kana to ai tema, ii la ko jere kana fō muume, ikomin a benni jama seniman dō ja men ma. **4** Ai kana ko kōsōniilu ni hankilidōoya kumailu ni malobaliya kumailu fō fanan. Woilu dahani te kōni fōo baraka bila. **5** Ai ye jin lōn yati, ko mōo men ye kaninke ni ko kōsōniilu ni nata koilu kela, ka a masōrōn nata kenin fen bato le ri ikomin joo sō, wo foyi te ce sōrōnna Alla ni Nenematōmonin na mansaya rō. **6** Ai kana sōn mōo si ye ai majuuwaya kuma fuuulu fe, ka a masōrōn Alla la mōne ye nala kuma mirabaliilu le kanma wo ko suilu le la ko rō. **7** Wo le rō, ai kana basan woilu la. **8** Ka a masōrōn aile fanan kenin tere le ikomin dibi kōni sisen ai ra ke ikomin keneya Maari baraka rō. Wo rō, ai ye taama ikomin keneya mōoilu. **9** Ka a masōrōn kojuma ni telenbaya ni tujā su bee ye nala keneya le fe. **10** Ai ye koilu feselese ka Maari diyana ko lōn. **11** Ai la foyi ni dibi kewali ko fuuulu kana laden, kōni fōo ai ye ii labo keneya le ma. **12** Baa mōoilu ye ko menilu kela gbundu rō, hali woilu fō gbansan mamaloyanin. **13** Kōni keneya wa sōn men bee yiraka, woilu ri ragbe. **14** Ka a masōrōn men bee wa ragbe, wo ra to kenema. A fōnin wo le ma ko, «Aile menilu ye sunōla, ai ye kunun! Ai ye wuli mōo faaniilu tema, Nenematōmonin di ke keneya ri ai ye.» **15** Wo rō, ai ye a ke ai hankili la ai taamaja rō, ai kana ke ikomin ko lōnbaliilu, kōni ikomin lōnninnailu. **16** Ai ye fere jinin waatiilu ma, ka a masōrōn waati jinilu juuman de. **17** Wo le rō, ai kana ke hankilidōoilu ri, kōni ai ye ai lōn men ye Maari sawo ri. **18** Ai kana ai fa resenji rō ka ai ja laminin, ko haramunin de wo ri, kōni ai ye ai fa Nii Seniman na. **19** Nba, ai ye kuma ai jōon ye Yaburi kumailu ni kalamaniilu ni Alla tando kalaman senimanilu rō, ai ye kalaman bō Maari ye, ka a tando ai jusu bee rō! **20** Ai ye baraka bila an Fa Alla ye fen bee la ko rō waati bee an Maari Isa Nenematōmonin tōo rō. **21** Ai ye kolo ai jōon ma Nenematōmonin jakōrōsila dō. **22** Musoilu, ai ye kolo ai cecilu ma ikomin ai ye a kela Maari ye ja men ma. **23** Ka a masōrōn cee le a la muso kun na, ikomin Nenematōmonin ye lemeniya jama kun na ja men ma, men kenin a faribanku ri, a ka men nakisi. **24** Musoilu fanan ka kan ka kolo ii cecilu ma ko bee rō ikomin lemeniya jama kolonin Nenematōmonin ma ja men ma. **25** Cecilu, ai fanan ye ai musoilu kanin ikomin Nenematōmonin da lemeniya jama kanin ja men ma,

ka a jere di ii la ko rɔ, **26** kosa a ye ii laseninya, ka ii gbe ji la kumakan fe, **27** kosa a ye ii lo a jākɔrɔ lemeniya jama nɔɔrɔnin di, ikomin nɔɔ si te faanin men na, a jɔrijɔrinin te, fɛe si te a la kɔni jama seniman de sɔnjuu sa menilu la. **28** Cɛilu ka kan ka ii musoilu kanin wo ja le ma ikomin ii jere faribanku. Cɛe men ye a la muso kaninna, wo ra a jere kanin. **29** Mɔɔ si ma a jere faribanku lagboyajɛ fɔlɔ. Kɔni a ye a balola le, ka a mamira ikomin Nenematɔmɔnin ye lemeniya jama balola ni mamirala ja men ma **30** ka a masɔrɔn a faribanku yɔrɔilu le andeilu ri. **31** Kitabu ka a fɔ ko, «Wo le rɔ, cɛe ri a mataa a fa ni a na la, ka to a muso fɛ. A fila ri ke mɔɔ kelen di.» **32** Gbundu ba le jin di, kɔni sisen n ye Nenematɔmɔnin ni lemeniya jama le la ko fɔla. **33** Kɔni ai fanan bɛe ka kan ka ai muso kanin ikomin ai jere, muso fanan ye a cɛe gbiliya.

6 Denilu, ai ye ai sɔrɔnbailu bato ikomin ai ye Maari ta ri ja men ma, ka a masɔrɔn wo le telennin. **2** Jamarili fɔlɔ le jin di lahidi lani men kan ko, «I fa ni i na gbiliya **3** kosa ai ri sewa sɔrɔn ka sii jan sɔrɔn duukolo kan.» **4** Den failu, ai kana ai denilu lamɔne, kɔni ai ye ii labɔrɔ Maari la kolo ni a la kawandili fɛ. **5** Jɔnilu, ai ye ai tiilu kumakan mira menilu ye ai kun na dunuja rɔ, ka ii gbiliya, ka silan ii jɛrɔ. Ai ye ii sawo ke ai jusu numa rɔ ikomin ai ye a kɛla Nenematɔmɔnin ye ja men ma. **6** Ai kana a ke ii jākɔrɔ gbansan dɔ, kosa ai ye diya ii ye, kɔni ikomin Nenematɔmɔnin jere la jɔnilu, men ye Alla sawo kɛla ai jusu bɛe rɔ. **7** Ai ye baara ii ye ai jusu bɛe rɔ, ikomin ai ye baarala Maari le ye, mɔɔilu te. **8** Baa ai ka lɔn ko Maari ka mɔɔ bɛe kondɔn de a la kɔnuma la, ni a kɛra jɔn di wala hɔrɔ. **9** Jɔn tiilu, ai fanan ye a ke ai la jɔnilu ye wo ja ma. Ai kana ai kɔnkɔn ii kanma, baa ai ye a lɔn ko ai ni ai la jɔnilu bɛe tii kelen pe ye harijeene, men te mɔɔilu lafisala ii jɔɔn ma. **10** Kuma sudunyanin ye men di, ai ye ai sɛɛbe don Maari la ko ma, a ni a fanka ba rɔ. **11** Ai ye ai masidi Alla la kekeke fenilu bɛe rɔ kosa ai ye se lɔla Ibulusa la kewuyailu bɛe jɛrɔ. **12** Ka a masɔrɔn an te adamadenilu kekeke, kɔni kuntiilu ni setiilu ni fankamailu menilu ye dunuja radibinni jin kun na, a ni jina juu menilu ye sankolo ni duu temala rɔ. (aiɔn g165) **13** Wo le rɔ, sisen ai ye ai masidi Alla la kekeke fenilu bɛe rɔ kosa waati juu wa se, ai ye se lɔla wo juuila jɛrɔ, Ai wa ban a bɛe kɛla waati men na, ai ye to ai nɔ rɔ gben! **14** Wo le rɔ, ai ye to ai nɔ rɔ gben! Tujɔ ye ke ai tɛmasidi ri, telenbaya ye ke ai sisi

makandan fen di. **15** Ai la raben ye ke ikomin ai sen da sanbara Isa la ko Kibaro Numa lase diya men ye jususuma dila. **16** Ai la lemeniya ye to ai rɔ waati bɛe rɔ ikomin ai la jama sansan fen ai bolo ai ye Ko Juu Tii la biɛ lamelenniilu bɛe lasala men na. **17** Ai ye kisi ko lamira ikomin kun makandan kekeke fula, ka Alla la kuma to ai bolo Nii Seniman na fanmuru la. **18** Ai ye Alla matara waati bɛe Nii Seniman baraka rɔ Alla matara su bɛe rɔ. Ai to ai jana wo rɔ, ka ai tunadiya waati bɛe Alla matara ma jama seniman bɛe la ko rɔ. **19** Ai ye Alla matara n fanan ye, kosa n wa wuli kuma diya waati men na, Alla ye kuma di n ma, ka n wakali Kibaro Numa gbundu ko lase diya jama ma, **20** n kɛni lasiiden di men na ko rɔ hali n sidini jɔlɔko la sisen. Ai ye Alla matara, kosa n ye n wakila kuma fɔla ikomin n dahani ja men ma. **21** An diyana nakelenjɔɔ ni an baarajɔɔn kɔnɔrɔdi Tisiki men ye baarala Maari ye, wo ri n na ko bɛe jafɔ ai ye, kosa ai fanan ye n na ko kibaroilu lɔn a ni ka n kɛja lɔn. **22** N ye a lawala ai ma wo le rɔ kosa ai ye an na ko lɔn, ka ai jusu raja. **23** An fa Alla ni Maari Isa Nenematɔmɔnin ye jususuma ni kaninteya ni lemeniya di an nakelenjɔɔmailu bɛe ma. **24** Menilu la kaninteya te banna an Maari Isa Nenematɔmɔnin ye, Alla ye hina di woilu ma.

Philippians

1 Nde Pōli ni Timote, Nenematōmōnin Isa la baarakelailu, an ka jin de sebe ka a lawa aile Nenematōmōnin na jama seniman na menilu ye Filipi so kondo a ni dina kuntiilu ni demenninnailu. **2** An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematōmōnin ye hina ni jususuma di ai ma. **3** Ai la ko wa labila n ma waati si ma, n di baraka bila Alla ye. **4** N ye Alla matarala ai ye sewa le rō waati bee, **5** ka a masōron ai ra n demen Isa la ko Kibaro Numa lase diya ka bō lon fōlo ma haan bi. **6** N lani a la fewu, Alla men ka baara juma jin damira ai tema, a ri a lakanbali haan a la Nenematōmōnin Isa na lon. **7** A benni ai bee la diyape ye to n dō ja kelen dō, ka a masōron ai la ko lamarani n jusu rō. Baa ni n sidini joloko la, wala ni n ye Isa la ko Kibaro Numa kele kela, ka a jabo, an bee ye Alla la soli rō. **8** Alla le n sere ri ko ai la lōo ye n na kaninteya bere rō men bōni Isa Nenematōmōnin jere rō. **9** N na Alla matarali le jin di: Ai la kaninteya ye makafu fewu, lōnnin ni famunyali bere la, **10** kosa ai ye se ko fisamante lōnna, ka to feetanya ni joo korontanya rō haan Nenematōmōnin na lon. **11** Ai ye dafa telenbaya jiriden dō menilu ye bōla Isa Nenematōmōnin dō, Alla gbiliya ko ni a bato ko rō. **12** Nakelenjōomailu, n ye a fe le, ai ye a lōn ko menilu kera n na, woilu ra Isa la ko Kibaro Numa demen, ka wa jafe. **13** Ka a masōron a ra yiraka mansa la bolon konogbenna bee ni mōoilu bee la, ko n ye kaso la Nenematōmōnin de la ko rō, **14** Nakelenjōo siyaman, menilu ka ii la landaya la Maari rō, baa n bilani kaso la, woilu ra wakali sōron Alla la kuma lase diya kosebe, ii ma silan. **15** Tujra le wo ri, ii le doilu ye Nenematōmōnin na ko kawandili bōla minle ni benbaliya le rō, kōni doilu ye a kela wōnike jumaya le rō. **16** Woilu ye a kela kaninteya le rō, ka a masōron ii ka a lōn ko Alla ka n lō yan Isa la ko Kibaro Numa la kele ke ko le rō. **17** Doilu ye Nenematōmōnin na ko kawandili bōla nata le rō. Ii miriyailu ma jii. Ii mirini ko ii ye do lala n na tōrōya kan kaso la. **18** Foyi te wo ri. Ni ii miriya kera a juma ri, ni a kera juuman di, Nenematōmōnin na ko ra lase ja bee ma. Wo ra n sewa, n di to sewa rō fanan. **19** Ka a masōron n ka a lōn ko wo bee ye kela n na kisi le ri ai la Alla mataraliilu ni Isa Nenematōmōnin na Nii baraka le rō. **20** N ye men makōnola, ka n jii la a rō ko n kana maloya ko si sōron muume. Kōni n ye lala a la ten ikomin waati taminniilu rō kosa Nenematōmōnin di

gbiliya n faribanku rō, ni n tora n nii la, wala ni n faara. **21** Ka a masōron Nenematōmōnin de kēni nde la dunujaratēē ri, ka saya ke tōnō ri n ye. **22** Kōni ni n tora nii la faribanku rō, n di se baara tōnōma do kela. N ka kan n ye nfen ke? N ma a lōn. **23** N gberenni ko fila jin bee la: N ye a fe ka bō dunuja jin dō, ka wa to Nenematōmōnin tōrōfe, wo le ka fisa kosebe. **24** Kōni ai le la ko rō, a benni n ye to n nii la faribanku rō. **25** Baa n lani wo la, n da a lōn ko n di to ai tema kosa ai ye wa jafe, ka sewa ai la lemeniya rō. **26** Kosa n wa n kose ai tōrōfe tuma men na, ai ri Nenematōmōnin Isa matōo makafu n na ko rō. **27** Kōni, ai taama ja ye ben Nenematōmōnin na Kibaro Numa ma, kosa ni n di na ai tōrōfe, wala ni n ye jan, n ye a men de ko ai ye to hankili kelen dō, ko ai ye ai bolo don ai jōon bolo ka Kibaro Numa lase lemeniya rō. **28** Ai kana silan ai kelējōoilu jero muume! Wo ye a yirakala ii la le ko ii ri halaki, kōni ai le ri kisi Alla baraka rō. **29** Baa a ra a sōn a la hina rō ko ai ye la Nenematōmōnin na, wo kelen te kōni ka tōrō a la ko rō fanan, **30** ai ye to wo kele kelen donna, ai ka n yen men donna, ikomin ai ra a men ja men ma, haan sisen n ye wo kan.

2 Wo rō, ni Nenematōmōnin ye fanka si dila ai ma, wala ni a la kaninteya ye masabarili si dila ai ma, wala ni ben si ye ai ni Alla la Nii Seniman tema, wala ni kaninteya ni kininkinin si ye ai rō, **2** nba, ai ye n na sewa lakanbali, ka ben ai jōon ma, ka kaninteya kelen to ai tema, ka ke jusu ni hankili kelen dō. **3** Ai kana foyi ke kōrōndiya rō wala jerēdabaya rō, kōni ai ye ai jere majii, ka doilu jate ka tamin ai jere la. **4** Ai kana ai miri ai makoiilu gbansan ma fo doilu fanan ta. **5** Ai keja ye to ai jōon tema ikomin Nenematōmōnin, Isa. **6** Allaya tere ye ale men dō, a ma a miri ko a ri wo lamara a jere rō. **7** Kōni a ka a ban a jere rō, ka a jere ke jōn di, ka to adamadenya ja ma. A ka adamadenya sōronni, **8** a kolora Alla la kuma kōrō ka sōn saya ma haan a gbōngbōnda jiri kan. **9** Wo le ka a ke, Alla ka a lōdiya fōlo di a ma gbiliya rō, ka tōo di a ma men ka bon tōo bee ri, **10** kosa menilu bee ye sankolo ma menilu ye duukolo kan a ni a kōrō, ii wa Isa tōo men waati men na, kunbelen bee ri jōnkin a kōrō, **11** nen bee ri a latee ko Nenematōmōnin Isa le Maari ri, Fa Alla gbiliya ko rō. **12** Wo rō, n kanintenilu, ai dorinnin n na kuma mirala ja men ma n jākōrō, ai ye a mira n kōma fanan ka tamin wo la ten, ka to ai la kisi ko lakanbalila silan ni yerēyere rō. **13** Ka a masōron Alla

le baarala ai rɔ, kosa ai wɔnike ni ai kɛwaliilu ye ben a diyana ko ma. **14** Ai ye ko bɛɛ kɛ hali ai kana a kɛ dalakasili ni ko masɔsoli rɔ, **15** kosa ai ye kɛ sɔn tɛ menilu la, ka sɛninya. Ai ye kɛ Alla denilu ri, fɛɛ tɛ menilu la, menilu ye mɛlenna ikomin loloilu sankolo ma farɔkɛ telenbali ni sɛninyabaliilu tɛma, **16** ai ri kɛ nii lakisi kuma lasela tuma mɛn na, kosa n ye n waso ai la Nɛnematɔmɔnin na lon ko n na dunɔɔrɔtɛɛ ni n na baara kɛni tɛ ko fuu ri. **17** Hali ni n faara ai yɛ, ka kɛ ikomin minninfɛn saraka mɛn ye latɔnna ai la ko rɔ, ka la ai la lemeniya baara kan Alla ɔakɔrɔ mɛn fanan kɛni ikomin saraka, wo rɔ n di sewa wo fanan dɔ ai ri sewa nde tɔrɔfɛ. **18** Ai fanan ye sewa wo ɔa ma, ka tɔ an ɔɔɔn fɛ sewa rɔ. **19** N jii lani Maari Isa rɔ ko, n di Timote lawa ai ma jona, kosa nde jɛrɛ ri jususuma ɔa mɛn ma ai kibaroiilu la ko rɔ. **20** Mɔɔ gbɛrɛ tɛ n bolo mɛn hamini ai la ko rɔ ikomin ale. **21** Baa bɛɛ ye tɔnɔ le dɔrɔn ɔininna ii jɛrɛ ye. Ii tɛ Isa Nɛnematɔmɔnin ta ɔininna. **22** Kɔni ai jɛrɛ ka lon ko Timote ra a kɛɔa yiraka, ka a jɛrɛ kɛ Kibarɔ Numa baaraden di n tɔrɔfɛ ikomin dɛnɛ ni a fa. **23** N ye a fɛ ka a lawa ai ma, n wa n na koilu yɛn gbɛni waati mɛn na. **24** N lani a la Maari baraka rɔ ko n fanan jɛrɛ ri wa ai tɔrɔfɛ jona. **25** N da a miri ko a fɛrɛ tɛ ye fɔ n ye nakɛlɛnɔɔmɔ Epɔforodite lasɛ ai ma ikɔ tuun, n baarɔɔɔ ni n kɛlɛkɛɔɔ, ai ka mɛn nana n ma, ai fɛnilu di a ma n dɛmɛn ko rɔ. **26** Ai bɛɛ yɛn lɔɔ ye a la kɔsɛbɛ! A ra kunnagboyɔa baa ai ra a la jankarɔ la ko mɛn. **27** Tuɔa le a ri, a jankarɔra le yatɪ! A tɛrɛ toni dɔɔni a ye faa. Kɔni Alla kininkininda a ma. A ma kininkinin a kɛlɛn ma, kɔni nde fanan, kosa wo sunun kana la n na tɔrɔɔa kan. **28** Wo le rɔ, n ye a fɛ ka a lawa ai ma jona kosa ai wa a yɛn waati mɛn na, ai ye sewa, n jusu fanan ye la dɔɔni. **29** Ai ye a lasɛnɛ sewa ba rɔ Maari tɔɔ rɔ. Ai ye wo mɔɔ su gbiliya, **30** baa a tɛrɛ ye faala le Nɛnematɔmɔnin na baara la ko rɔ. A tɛrɛ sɔnni a nii di ko rɔ kosa a ye n dɛmɛn ai le jɛrɛ tɛrɛ ti se mɛn kɛla.

3 Sisen, nakɛlɛnɔɔmɔmailu, aile ye sewa Maari la! Wo tɛ n tɔrɔ ni n kɔsɛra wo koilu ma n tɛrɛ ra mɛnilu sɛbɛ ai ma kosa wo ye ai latanka. **2** Aile ye ai mataa wo wuluilu la, wo kojuu kɛlailu la, wo mɔɔilu la mɛnilu ye a magbɛlɛyala wuya rɔ ko ni mɔɔ ma faaninta kɛ a tɛ kisila. **3** Adon, andeilu le ra faaninta bɛrɛ kɛ, andeilu mɛnilu ye Alla batola a la Nii Sɛniman baraka rɔ, andeilu mɛnilu ye an wasola Nɛnematɔmɔnin Isa la ko rɔ, andeilu mɛnilu lani tɛ an jɛrɛ faribanku la. **4** Ni n ye a fɛ, n fanan di se lala n jɛrɛ faribanku

la. Ni doilu mirini ko ii ri la ii jɛrɛ faribanku la, n taminni woilu la paaɔn! **5** Ka a masɔrɔn n ka faaninta kɛ n sɔrɔn tele sɛyinna lon de ma. Isirayɛlika le n di, ka bɔ Bɛniyaminu kabila rɔ, Heburiilu la Heburu le nde ri. N fanan tɛrɛ bilani sariya kɔfɛ Farisi mɔɔilu kɛɔa ma. **6** Yahudiya dina kɔmɛ le tɛrɛ n di haan n tɛrɛ ye lemeniya jama ɔakankatanna. Fɛɛ si tɛrɛ tɛ n na telenna sariya fan fɛ. **7** Kɔni n tun da fɛn mɛnilu jate tɔnɔ ri, sisen n ye woilu jatɛla bɔnɔ ri Nɛnematɔmɔnin na ko rɔ. **8** Kɔni n ye koilu bɛɛ jatɛla bɔnɔ le ri fisamantɛ ɔin na ko rɔ mɛn kɛni Nɛnematɔmɔnin lon ko ri, Isa n Maari. Ka a masɔrɔn n da bɔnɔ ko bɛɛ rɔ a la ko rɔ. N da fɛn bɛɛ jate bɔɔ ri kosa n ye Nɛnematɔmɔnin sɔrɔn, **9** ka yɛn ale rɔ. N tɛ n jɛrɛ kɛla mɔɔ telenni ri n na sariya mira fɛ, kɔni fɔ lemeniya baraka rɔ Nɛnematɔmɔnin ma. Tɛlɛnbaya le wo ri mɛn bɔni Alla rɔ ka a sɔrɔn lemeniya baraka rɔ. **10** N ye a fɛ sinɛn ka Isa lon, a ni fanka mɛn ka a lawuli ka bɔ sayɔ rɔ, an ni ale ye tɔrɔɔa kɛlɛn di, ka kɛ ikomin ale a la sayɔ rɔ **11** kosa n fanan ye wuli sayɔ rɔ. **12** N ma ban wo bɛɛ sɔrɔnna fɔlɔ, ni wo tɛ n tɛrɛ ri dafa. Kɔni n dajani a ɔinin diya kosa n ye n kɔndɔn namira baa Nɛnematɔmɔnin Isa le ka n fanan namira. **13** Nba, nakɛlɛnɔɔmɔmailu, n ka a lon, n ma a sɔrɔn fɔlɔ. Kɔni n ye ko kɛlɛn de kɛla sisen: ko mɛnilu ye n kɔfɛ, n ye ɔinala woilu ko. Mɛn ye n ɔɛrɔ, n ye karanna se ko rɔ wo le ma tɛn. **14** N ye n borila, kosa n ye wa se a dan ma, ka n kɔndɔn sɔrɔn, Alla ka n kili mɛn ma Nɛnematɔmɔnin Isa baraka rɔ. **15** Wo le rɔ, andeilu mɛnilu ra kɔɔ lemeniya rɔ, a ka kan an bɛɛ ye wo yɛn wo ɔa le ma. Kɔni ni ko gbɛrɛ ye ai le do kɔndɔ, Alla ri wo fanan nagbɛ wo tii yɛ. **16** Wo rɔ, an kun loni ɔrɔ mɛn na, an ye wa ɔɛfɛ wo ɔa le ma. **17** Nakɛlɛnɔɔmɔmailu, ai bɛɛ ye nde ladɛn. Mɔɔ mɛnilu taama ɔa kɛni ikomin an ta, woilu le ye kɛ misali ri ai yɛ. **18** N tɛrɛ ra ɔin fɔ ai ye siɔa siyaman, n kasitɔla ye a fɔla ai ye sisen fanan. Mɔɔ siyaman taamaɔa ka ii kɛ juuili ri Nɛnematɔmɔnin na gbɔngbɔn jiri kan. **19** Wo mɔɔilu ye ii labanna jahanama le rɔ. Ii la alla le ii kɔnɔrɔ natailu ri. Ii la waso ye ii la kɔsɔ koilu le rɔ. Ii mirini dunuɔa koilu ma dɔrɔn. **20** Kɔni harijɛɛnɛ duurenilu le andeilu ri. An ye an nakisila le makɔnɔla ka bɔ harijɛɛnɛ, an Maari Isa Nɛnematɔmɔnin. **21** A ri an faribanku fankatan yɛlɛman, ii ri tɔ gbiliya rɔ ikomin ale, a ri a kɛ fanka la mɛn di se ko bɛɛ lala a fanka kɔrɔ.

4 Wo le rɔ, nakelenɲɔɔmailu, n kanintenilu n lɔɔ ye menilu la, menilu keni sewa ni kunnafulen di n ye, ai ye to Maari rɔ gben gben ɲa men ma, n kanintenilu. **2** Ewodi ni Sintiki, n ye ai madiyala, ai ben ai ɲɔɔn ma Maari rɔ. **3** Ile, n baarapɔɔ, landaya mɔɔ, n da i madiya, i ye wo musoilu demen ka a masɔɔn ii ra baara bake n tɔɔfɛ Isa la ko Kibaro Numa la ko rɔ, wo ni Kelementi ni n dupɔɔilu bɛɛ menilu tɔɔilu sebeni harijeene don kitabu kɔndɔ. **4** Ai ye sewa Maari la ko rɔ waati bɛɛ. N ye a fɔ fanan, ai ye sewa. **5** Mɔɔ bɛɛ ye a lɔn ko ai sabarini. Maari natɔla le sisen! **6** Ai kana hamin foyi la, kɔni ai ye ai makoilu fɔ Alla matara diya a ni baraka bila rɔ fen bɛɛ rɔ waati bɛɛ. **7** Nba, Alla ye jususuma men dila, hankili foyi ti se a famunna, wo ri ai jusu ni ai miriya lakandan Nenematɔmɔnin Isa rɔ. **8** Nba, tɔɔla, nakelenɲɔɔmailu, ko men di ke tɲa ri, ko bere, telen, seninya, ladiyane, gbiliya ye ko men dɔ, ni sɔn puma le a ri, men ka kan ka tandoli sɔɔn, woilu ye ke ai miriyailu ri. **9** Ai ra karan menilu sɔɔn n na, ai ra men namen n na wala ka a yen n kɛwaliilu rɔ, ai ye woilu kɛ. Wo rɔ, Alla la jususuma ri to ai fɛ. **10** N sewani Maari la ko rɔ kosebe baa ai ra ai janto n dɔ iko tuun. Ai hamini tere ye n ye yati kɔni ai ma fere sɔɔn ai ye a yiraka n na. **11** N tɛ ɲin fɔla ai ye n mako la ko rɔ, baa n da karan ka wasa kɛɲa su bɛɛ ma. **12** N da bolokolonya lɔn, n da dabunde lɔn. N da gbundu sɔɔn ka wasa yɔɔrɔ bɛɛ ni waati bɛɛ, ni n fani wala ni n deseni, ni fen siyaman ye n bolo wala dɔɔni, baa **13** n di se ko bɛɛ kɛla Isa baraka rɔ men ye fanka dila n ma. **14** Kɔni hali wo, ai ra koɲuma kɛ ka n demen n na tɔɔyailu rɔ. **15** Aile Filipikailu fanan jere ka a lɔn, ai ka Isa la ko Kibaro Numa ko men waati men na, n bɔtɔla Masedoni, aile le dɔɔn ka sanba lana n ma lemeniya jamailu tema. **16** Fanan, n tere ye Tesaloniki so kɔndɔ waati men na, siɲa fila, ai ka sanbailu lana n ma n mako tere ye menilu la. **17** N tɛ sanbali ɲininna n jere ye, kɔni n ye a fɛ le ai ri ai kɔndɔn sɔɔn. **18** Ai ka fen menilu bɛɛ don Epaforodite bolo, n da ii bɛɛ masɔɔn, woilu ra n makoilu bɛɛ ɲa, ka n wasa. A keni de ikomin wusulan men ye janinna saraka puma ri, men ka Alla hene. **19** Wo rɔ, n na Alla ri ai demen ai mako bɛɛ rɔ a la dabunde rɔ Nenematɔmɔnin Isa baraka rɔ. **20** An ye gbiliya di an Fa Alla ma habadan haan habadan. Amina. (aiɔn g165) **21** Ai ye jama seniman bɛɛ tuwa menilu ye Isa Nenematɔmɔnin dɔ. An nakelenɲɔɔ menilu ye n tɔɔfɛ yan, woilu fanan ye ai tuwala. **22** Jama seniman men bɛɛ ye yan, woilu ye ai tuwala,

katarabi Rɔmu Mansaba wara mɔɔilu ma. **23** Maari Isa Nenematɔmɔnin na hina ye to ai la.

Colossians

1 Nde Pōli mēn keni Isa Nenematōmōnin na talibidenba ri Alla sawo rō, nde ni an badenma Timote le ka bataki jin sebe, **2** ka wa an nakelenjɔɔ senimanilu ma menilu lemeniyani Mōo Nenematōmōnin ma Kolōsi so kōndō. An Fa Alla ye solī ni jususuma di ai ma. **3** An wa ke Alla matarala ai ye, an ye baraka bilala an Maari Isa Nenematōmōnin Fa Alla ye ai la ko rō waati bee, **4** ka a masōrōn an da ai la lemeniya la ko mēn ka bēn Mōo Nenematōmōnin Isa la ko ma a ni ai ka a la Alla la jama seniman kanin ja mēn ma. **5** Wo le rō, ai la lemeniya ni ai la kaninteya kun lōni wo jii le ma, mēn namarani ai ye harijeene rō. Ai ra wo jii lōn, Kibaro Numa ba tupa kuma sera ai ma tuma mēn na. **6** Kibaro Numa jin da na ai ma ikomin a nato dunupa bee ma ja mēn ma. A ri jiri, ka siyaya. A ye wo ja fanan ma ai tema kebi ai ka Kibaro Numa mēn lōn mēn na, ai ka Alla la solī lōn. **7** Epafirasi le ka ai karan, an diyana baaraden jɔɔn, mēn keni ai ye Mōo Nenematōmōnin na keladen sabarinin di. **8** Ale le ka a fō an ye, Alla la Nii Seniman ka kaninteya di ai ma ja mēn ma. **9** Wo le ka a ke, kebi an ka wo mēn lōn mēn na, an ye Alla matarala ai ye waati bee! An ye madiyali kela kosa ai ye dafa Alla sawo lōn dō a ni lōnnin ni hankilimaya bee Alla la Nii Seniman ye mēn dila. **10** Wo rō, ai ri se taamala ikomin Maari ye a fe ja mēn ma, ka a henen ja bee ma. A ye jiri ai kewali jumailu rō ka jiriwa Alla lōn dō. **11** An ye Alla matarala ikō tuun kosa ai ye fanka ba sōrōn Alla la fanka nōrō fe, ka se ai tunadiyala, ka ai mujun fanan. **12** Ai ye baraka bila Fa Alla ye sewa rō baa ale le ka a ke ai ka ce sōrōn mēn ye kene mansaya rō jama seniman ye. **13** Ale ra an kisi dibi fanka ma, ka wa an di a diyana dence la mansaya rō **14** mēn ka an kunka, ka an julumunilu kafari. **15** Alla yenbali munupa le a ri. Ale le den fōlō ri dalifen bee kun na. **16** Ka a masōrōn Alla ra fen bee dan ale baraka rō sankolo ni duukolo kan, fen menilu ye yenna a ni menilu te yenna, mansayailu, kuntiilu, fankatiilu, ni faamailu. Fen bee dannī ale le baraka rō ale ye. **17** A tere ye ye yani fen bee ye dan. Fen bee mamira ale le bolo. **18** Ale le lemeniya jama kun di mēn keni ikomin a fari. Ale le habadan mōo fōlō wulinin di ka bō saya rō, kosa a ye ke jemōw ri wo ko bee rō. **19** Ka a masōrōn a ra diya Alla ye a ye a keja dafani bee to Isa rō. **20** A ra sōn fanan, a ye woilu ni fen bee temala raben mēn ye duu

ni sankolo ma a la Mōo Nenematōmōnin baraka rō. A jeli bōra ka faa gbōngbōn jiri ma kosa a ye jususuma di an ma. **21** A damira, benbaliya tere ai ni Alla tema fewu! Ai ka ai jere ke a juuilu ri ai miriyailu ni ai kewali juuilu fe. **22** Kōni sisen, a ra ai temala raben a faribanku la saya fe, kosa a ye na ai laseninya ri a jakōrō. Fe te ai la butun, a te ai maborila butun. **23** Kōni, fōo ai ye to lemeniya kan fewu, kosa ai kana mataa Kibaro Numa jii la ai ka mēn mēn mēn naseni dalifen bee ma a ni nde Pōli keni mēn na baaraden di. **24** Sisen, n sewani n na tōrōyailu rō ai la ko rō, baa wo tōrōya tō menilu toni Nenematōmōnin na tōrōya la, n di wo dafa n faribanku rō lemeniya jama ye mēn keni a fari ri. **25** Alla le ka n ke lemeniya jama baaraden di, ko n ye Alla la kuma dafani lase ai ma. **26** Gbundu le wo ri mēn tere dokonni waati taminniilu mōo bee ma, kōni sisen a ra a ja yiraka a la jama seniman na. (aiōn g165) **27** Alla ra sōn siyailu bee ye a la gbundu nanfulu mirima lōn. Wo gbundu le ten: Mōo Nenematōmōnin mēn ye gbiliya jii ri, a ri to ai rō. **28** An di Mōo Nenematōmōnin na ko lase mōo bee ma, an di ii kawandi, ka ii karan lōnnin bee ma kosa an ye na mōo bee defanin di Mōo Nenematōmōnin ma. **29** N ye baarala gbēleya rō wo ko le ma, ka n sebaya don a fanka ba rō mēn ye baarala n dō fanka la.

2 N ye a fe le ai ye a lōn ko n ye kele ba su mēn dō ai ye a ni Layodisekailu ni menilu bee tere ma n fari yen. **2** N di kele ke ii ye kosa ii jusu ye seebe don, ka ke faribanku kelen di kaninteya rō, ka lōnnin dafani sōrōn hankilimaya rō kosa ii ye Alla la gbundu ko lōn, Mōo Nenematōmōnin, **3** banaya lōnnin ni hankili bee dokonni mēn dō. **4** Nba, n ye a fōla ai ye, kosa mōo si kana ai majuuwaya kuma dumanilu la. **5** Baa hali n fari te ai tōrōfe kōni n hankili ye ai fe. N sewani, n wa ai la wakali yen, a ni ai la lemeniya bere Mōo Nenematōmōnin ma! **6** Wo rō, baa ai ra Isa Nenematōmōnin sōrōn ikomin Maari, ai ye to ale fe. **7** Ai ye ai lulu lajii, ka sabati ale rō, ka ai fanka don lemeniya rō ikomin ai karannin ja mēn ma. Ai ye baraka bila Alla ye waati bee. **8** Ai ye a ke ai hankili la, kosa mōo si kana ai mira dunupa kuma fuuilu ni majuuwaya koilu fe, ka fara adamadenilu la namunilu ni dunupa tanama koilu la, menilu bōni te Mōo Nenematōmōnin dō. **9** Ka a masōrōn Allaya dafani bee toni Isa faribanku le rō. **10** Ai fanan da dafa ale rō mēn ye faamailu ni fankatiilu bee kun na. **11**

Ai ra faaninta ke Isa fe, mawilu la faaninta te men di, koni men ye mawilu hawayala faribanku diyana koilu fanka ma, Maw Nenematamnin ye men kela. **12** Ka a masaron ai sunda ji ro waati men na, ai ni Isa su donda ai jwon fe. Ai ra wuli saya ro ai jwon fe fanan lemeniya baraka ro Alla fanka ma men ka a lawuli saya ro. **13** Ai faanin le tere a ri ai hakeilu la ko ro a ni ai faribanku faantakebaliya ma. Koni sisen, Alla ra an hakeilu makoto, ka Isa nii bila ai jwon fe. **14** Julu sebe men nabenni an kanma a ni ton menilu tere an halakila, a ra woilu bo, ka ii ban, ka ii gbongbon a faa jiri kan. **15** Wo ja ma, a ra fankatiilu ni faamailu la kekeke fenilu bo ii bolo, ka lo ii jero dunuja jakoro ikomin maw miranilu kele ro, ka fanka saron ii ma a la saya baraka ro a faa jiri kan. **16** Wo le ro, ai kana son maw si ye ai kitila ai la dannonfen na ko ro wala ai la minnifen wala sali lon do, wala karo kura ladennilu, wala Njono Lon na ko ro. **17** Woilu bee keni ko natoilu lulen de ri menilu tere ye nala, koni tujna jere keni Maw Nenematamnin de ri. **18** Ai kana son, maw si ye ai jalaki jere majii ro wuya ro a ni meleka bato fe. Wo maw su ye a wasola a la koyennilu le la ko ro. A fani waso fuu le la a la adamadenya miriya ro, **19** ka bo Isa ro. Adon, ale le keni ikomin faribanku kun. Isa baraka ro fari bee baloni, ka ke kelen di lulu fenilu ni fasailu fe, a tere ka bon ikomin Alla ye a fe ja men ma. **20** Ni ai ni Maw Nenematamnin ra faa ai jwon fe, ka ai hawaya dunuja tanama koilu ma, nfenna wo ro ai ye taamala ikomin dunuja maw le ai ri? Nfenna ai ye sonna ii ye ton su jinilu la ai ma? **21** Ai kana a ta! Ai kana a ragbe ai nen na! Bolo kana maa a la! **22** Woilu keni fenilu le ri menilu ye tununna ka tamin ii wa labaara waati men na. Woilu keni jamariliilu ni karanilu le ri ka fara mawilu la. **23** Wo jamariliilu munujani ko korolon de ri, ka fara ii diyagboya bato ja ma, a ni ii la jere majii, a ni ii faribanku mira ja gbelen, koni fanka te woilu la, ka faribanku natailu kolo.

3 Wo ro, ikomin ai ni Maw Nenematamnin da wuli saya ro, ai ye harijeene koilu ninin, Nenematamnin siini Alla bolokininma yoro men do. **2** Ai ye ai miri harijeene koilu ma, ai kana ai miri dunuja koilu ma. **3** Ka a masaron ai ra sa, ai la dunuja ratee dokonni Maw Nenematamnin do Alla fe. **4** Maw Nenematamnin wa bo kenema, ale men ye ai la dunuja ratee ri, ai fanan di bo a torofe a la gbiliya ro. **5** Wo le ro, dunuja

kojuu menilu ye ai ro, ai ye woilu faa ai jusu ro: kaninke, koso koilu, kunfan juuilo, diyana kojuuilo, a ni nata, men keni joo bato ri. **6** Son su jinilu ye Alla la duna lanala kuma mirabaliilu ma. **7** Ai fanan jere tere taamala wo ja le ma ai tere ai la dunuja ratee kela a ro. **8** Koni sisen, ai ye wo koilu bee boloka: mone, jsumaya, juuya, maw tootjanni, a ni kuma juu men ye bola ai da ro. **9** Ai kana wuya fo ai jwon ye ka a masaron ai ra ai ceja koroman bila a ni a kewaliilu. **10** Ai ra ceja kura damira men ye tola rabenna Alla lon do, haan a ye ke a danja munuja ri. **11** Wo danni kura ro, Kirekikailu ni Yahudiyailu, kanbarenilu ni faantakebaliilu, londonilu ni jamakabaliilu, jonilu ni hawoilo, Nenematamnin ye fen bee le ri bee ye, fanka ye a la ko bee ro. **12** Wo le ro, baa Alla ra ai jenematamnin, ka ai ke a diyana jama seniman di, ai ye kininkinin ni juumaya ni fanmajii ni jusu numaya ni sabari ta. **13** Ai ye dije ai jwon ye, ka ai jwon makoto, ni do ka ko ke a dunjo na. Ai ye ai jwon makoto ikomin Maari Alla ra ai makoto ja men ma. **14** Ai ye kaninteya la woilu kan, men ye ii bee dafala. **15** Maw Nenematamnin na jususuma ye sabati ai jusu ro. Baa Alla ka ai kili wo le fe, ka ai ke faribanku kelen di. Ai ye ke walijuma lonna ri. **16** Maw Nenematamnin na kuma ye to ai bee jusu ro, a diya bee ro, ka ai jwon karan, ka ai jwon nali lonnin bee la, a ni Yaburi kumailu ni kalamailu ni Alla tando kalamana senimanilu la, ka baraka bila Alla ye ai jusu ro. **17** Ai ye men bee kela wala ka a fo, ai ye wo bee ke Maari Isa too ro, ai ye baraka bila Fa Alla ye a baraka ro. **18** Musoilo, ai ye kolo ai ceilu ma ikomin a benni musoilo ma ja men ma Maari jakoro. **19** Ceilu, ai ye ai musoilo kanin, ai kana juuya ii la. **20** Denilu, ai ye ai saronbailu la kumakan mira ko bee ro, ka a masaron wo le duman Maari ye. **21** Den failu, ai kana ai denilu lamone kosa ii kana tunnagboya. **22** Jonilu, ai ye ai tiilu kumakan mira ko bee ro menilu ye ai kun na dunuja ro. Ai kana baara ii jakoro gbansan ma, kosa ai ye diya ii ye, koni ai ye baara jusu juma la Maari gbiliya ko ro. **23** Ai wa ke ko ko kela, ai ye a ke ai jusu bee ro ikomin ai ye a kela Maari ye ja men ma koni mawilu te. **24** Baa ai ka a lon, ko ai ri ai sara saron Maari bolo, a ka ce men namara a la jama ye. Ai tii le Maw Nenematamnin di ai ka kan ka baara men ye. **25** Men wa baara telenbaliya ro, a ri telenbaliya sara saron, baa Alla te mawilu lafasayala ii jwon ma.

4 Jɔn tiilu, ko mɛn bɛnni, mɛn telenni, ai ye wo kɛ ai la jɔnilu yɛ. Ai ye a lɔn ko ai tii ye sankolo rɔ fanan. **2** Ai ye ai raja Alla matara ma, ka a to ai jana, ka baraka bila a yɛ. **3** Ai ye Alla matara an ye fanan, kosa Alla ye an na kuma lasɔnɔya kosa n ye se Mɔɔ Nenematɔmɔnin na gbundu ko lasela, n ye kaso la mɛn na ko rɔ. **4** Ai ye a madiya, n ye a fɔ a gbɛ rɔ ikomin a bɛnni n ma ja mɛn ma. **5** Ai ye taama hankilimaya rɔ lemeniyabaliilu fan fɛ, ai ye fɛrɛ ninin waatiilu ma. **6** Ai la kuma ye kɛ sɔli kuma bɛrɛ le ri. Ai ye a lɔn ai ye mɔɔ bɛɛ jabila a juma la ja mɛn ma. **7** An diyana badenma Tisiki le ri n na ko bɛɛ fɔ ai yɛ. Maari la baaraden jɔɔn lemeniyani le a ri mɛn ye baarala Maari yɛ ikomin nde. **8** N ye a lawala ai ma kun jin de la kosa ai ye an kɛja lɔn, ka ai lalemeniya. **9** An diyana badenma, lemeniya mɔɔ, Onesimɔ mɛn bɔni ai tema, n ye a lawala ai ma. Ko mɛn taminni yan, ii ri wo bɛɛ jafɔ ai yɛ. **10** N kasolabila jɔɔn Arisitariki ye ai fola a ni Marika, Barinabasi dɔɔni. Ai tɛrɛ ra jamariilu mɛn mɛn na ko rɔ, ni a nara ai wara, ai ye a lasɛnɛ ja jumala. **11** Isa, mɛn fanan ye tɔɔla Jusitusu, wo fanan ye ai fola. Yahudiyailu tema woilu le dɔrɔn ye baarala n fɛ Alla la Mansaya la ko rɔ, woilu le kɛni n nii nasɛwa mɔɔilu ri. **12** Ai la mɔɔ do ye ai fola, Epafirasi, Isa Nenematɔmɔnin na baaraden. A ye kɛlɛ kɛla ai yɛ Alla matara rɔ waati bɛɛ, kosa ai rajanin di to, ka sabati, ka to hankili latɛɛ rɔ ka dafa Alla sawo bɛɛ rɔ. **13** N ye wo sereya bola a yɛ, a ka baara gbɛlɛn kɛ ai la ko rɔ kɔsɛbɛ a ni Layodisekailu ni Herapolisikailu. **14** An diyana mɔɔ, Luka dandalila, a ni Demasi ye ai fola. **15** Ai ye badenmailu fɔ an ye menilu ye Layodise, a ni Nimifa ni lemeniya jama mɛn ye ladeɛn kɛla a la bon kɔndɔ. **16** Ai wa bataki jin karan ai wara, ai ye a kɛ a ye karan Layodisekailu la lemeniya jama yɛ. Mɛn fanan ye bola Layodise, ai ye wo fanan karan. **17** Ai ye a fɔ Arikipe ye ko: «I ka baara mɛn sɔrɔn Maari la, a kɛ i hankili la, ka a lakanbali.» **18** Nde Poli le ka foli laban jin sɛbɛ n bolo la: Ai ye ai hankili to n na kaso labila ko. Alla la sɔli ye to ai fɛ.

James

1 Sebe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jon de a ni Maari Isa men Nenematomnin na jon de ri. N ye a lawala Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuya fan bee ro. N ye ai tuwala. **2** N badenmailu, toroya su su wa ai soron, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, **3** baa ai ka a lon ko ai la lemeniya wa korobo, wo ri ke sababu ri do ri la ai la mujunnin kan. **4** Ai ye toroya bee mujun foo ka a ban, sa ai ri ke maa dafaninilu ri fewu. Foyi te ai jen butun. **5** Koni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye maa bee sola ka a wasa. A te ii jalakila fo ka ii so. **6** Koni maa wo wa Alla tara, fo a ye a la lemeniya la Alla ro, a kana sika. Maa men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kooji jikuru ba, fono ye men namaala kojuuya. **7** Wo tii kana a miri ko a ri fen soron Maari bolo. **8** Filanfilante le. A te tola kan kelen si kan a la ko si ro. **9** Lemeniya maa men ye fantan di, wo ka kan ka waso bake, baa a ka bonya soron Alla la. **10** Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya soron. Maa wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. **11** Ni tele bora ka a wuye ba labo, bin di ja, a ferenilu bee ri tunun. A dariya bee ri ban fewu. Nanfulutii fanan banto ten de ka bo a la ko ketailu tema. **12** Kunnadiya maa men ye a mujunna a la toroya ro, wo maa wa ban korobola Alla bolo a ri jenemaya banbali soron, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu ye. **13** Kojuu ke loo wa maa mira a toroya waati ro tuma men na, a kana a fo ko Alla le ye a manenna, baa kojuu ke loo te Alla mirala. Alla fanan te maa si manenna ten. **14** Maa bee ye manenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. **15** Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka soron tuma men na, a ri an faa. **16** Nba, nakelenjoilu, ai kana son ai ye lafili. **17** Maa ri fen juma menilu soron, a ni fen dafanmuruilu, woilu bee ye bola Alla fe san ma, men ka san do kenebolani lu dan. A te yelemanna ka bo a ja ma. Dibi yoro si te a la. **18** A ka jenemaya kura latee ka a di an ma ka fara a la kuma la, men ye tujra ri. A ka wo ke, sa a ri lodiya folo di an ma a la danninfenilu bee tema. **19** Ai ye hankili bila jin do, n nakelenjoilu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malo ai jooon na, ai kana da lakaliya kuma fola, ai kana mone jona. **20** Baa maa wa mone, a ti se Alla la telenbaya koilu kela. **21** Wo le koson, ai ye konorjouya bee to ye,

ka kojuu bee boloka. Ai ye ai fanmajii ka son Alla la kuma ma, a ka men don ai jusukun do. Kuma wo le ri se ka ai kisi. **22** Ai ye ai tolo malo Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malola a la. Ni wo te, ai ri ai jere lafili. **23** Baa ni maa ka a tolo malo kuma wo la, koni a ma son wo labatola, a ye ikomin maa men ye a jere jakoro ragbela dubalen na kosebe. **24** A wa ban a jakoro ragbela ka wa, a jakoro ye ja men ma, a ri jina wo ko i koro. **25** Sariya dafanin di se mooilu horoyala. Maa men wa a raja a karanna tuma bee, Alla ri wo tii kunnadiya a la ko ketailu ro. Wo ye maa le ri, men ye kuma wo labatola. A te son ka a tolo malo a la gbansan. **26** Ni maa ye a mirila ko a ye Alla la dina ro, ka a teren a ti se a nen kun marala, wo tii ye a jere lafilila. A ye menilu jatela Alla la dina ri, woilu te foyi ri. **27** Ka faratanniilu ni cesamusoilu demen ii la toroya waati, a ni ka an jere mabo dunuya ko mooilu bee la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla jakoro.

2 Nba, n badenmailu, ai ra lemeniya an na Maari Isa men Nenematomnin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo ro ai kana maa do lafisaya maa do ma. **2** N di misaliya di ai ma. Ni lon do ro, maa do ri na don ai kan ai la laden diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin juma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, **3** tumado ai ri jabo faaninjumatii wo la, ka a bonya, ka a fo a ye ko a ye na a sii siifen juma ro yan, koni ai ri a fo fantan ye ko a ye a lo wo ri, ni wo te, ai ri a fo a ye ko a ye a sii duu ma ai sen koro. **4** A ye di wo ro? Ni ai ka a ke ten, ai ma maa do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kiti tee diya ro wa? **5** N badenma kaninbailu, ai tolo malo. Dunuya mooilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa ii ri lemeniya kosebe. Alla ka ii suwandi fanan, sa ii ri se donna a la mansaya ro, a ka men lahidi ta a kanintemailu ye. **6** Koni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le te ai mirala karagbeleya la wa? Iile te ai mirala ka wa ai ri kititee diya ro wa? **7** Ai ye men ta ri, nanfulutii le te wo tanama kuma fo wa? **8** A sebeni Alla la kitabu kondo ko: «I ye i siijoo kanin ikomin i ye i jere kaninna ja men ma.» Alla la Mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye kojuma kela. **9** Koni ni ai ka maa bo maa ro, ai ra kojuu ke. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tjanbailu le ri wo ro. **10** Ni maa ka sariya kelen pe tjan ka a toilu bee latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bee tjan. **11** Baa Alla

ka a fɔ ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana mɔɔ faa.» Awa, ni mɔɔ ka mɔɔ faa, wo tii ra ke sariya tijanba ri, hali ni a ma kaninke ke. **12** Alla ri ai la kititɛɛ ka a ben sariya le ma, sariya men ye mɔɔ hɔɔyala. Wo le kosɔn, ai ye ai kuma ni ai taama bɛɛ ke ka a ben miriya wo ma. **13** Hina ri se kiti tɛɛ ma. **14** Nba, n badenmailu, ni mɔɔ do ko lemeniya ye a bolo, ka a teren a tɛ kɛwalijumailu kela, a ye di wo rɔ? A tii ri se kisila wa? **15** Ni ai nakelenjɔɔ cɛɛ wala ai nakelenjɔɔ muso mako ye feriyabɔ ni balo la don? **16** Tumadɔ ai do ri a fɔ makotii wo ye ko: «Alla ye hɛɛ ke i yɛ, ko i ye wa i maja, ka dɔnnin ke ka i fa, » kɔni ni a ka wo le fɔ ka a teren a ma fosi di a ma ka a mako ja, wo ye nfen de jala? **17** Wo ja kelen de ma, ni mɔɔ do ka a fɔ ko a lemeniyani, ka a teren a tɛ kɛwalijumailu kela, wo tii la lemeniya tɛ foyi jala a ma. A ye ikomin fen faanin de. **18** Tumadɔ do ri a fɔ ko: «Lemeniya ye i bolo, kɔni nde ye kɛwalijumailu kela.» Nba, ile men tɛ kɛwalijumailu kela, i ye i la lemeniya yiraka n na ni kɛwalijumailu tɛ. Nde fanan di n na lemeniya yiraka i la n na kɛwalijumailu sababu la. **19** I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka jii! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye fɔɔ ka ii yɛɛɛɛɛ. **20** Mɔɔkuntan! I ye a fɛ n ye a yiraka i la wa ko lemeniya tɛ foyi jala ni a ma mɔɔ lɔ kɛwalijumailu kela? **21** Alla ma an benba Iburahima jate mɔɔ telenni ri a la kɛwalijumailu le kosɔn wa? Baa a ka a dence Isiyaka la saraka janin diya kan ka a ke Alla la sarakafen di. **22** I ka a jayen wa? A lemeniyara Alla ma ka kɛwaliilu ke. A ka kɛwali menilu ke, woilu le ka a la lemeniya dafa. **23** Wo le rɔ, men sebeni Alla la kitabu kɔndɔ, wo dafanin. A sebeni ko: «Iburahima lara Alla la kuma la. Wo rɔ, Alla ka a jate mɔɔ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Iburahima kili ko a terice. **24** Ai ka a jayen wo rɔ ko Alla ri mɔɔ jate mɔɔ telennin di a tii la kɛwaliilu kosɔn, lemeniya ko gbansan tɛ. **25** Wo ja kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mɔɔ telennin di a la kɛwalijumailu le kosɔn. Baa Isirayelika cɛɛ fila menilu wara jamana lakɔɔsi, Rahabu ka woilu ramira kopuma a wara, ka ban ka ii demen sila gbɛɛ sɔɔnna ka wa. **26** Nba, ni nii tɛ mɔɔ men faribanku rɔ, mɔɔ wo sanin de. Wo ja kelen de ma, ni mɔɔ do ka a fɔ ko a lemeniyani, ka a teren a tɛ kɛwalijumailu kela, wo tii la lemeniya ye ikomin fen faanin de.

3 N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karanmɔɔilu ri, baa ai ka a lon ko andeilu menilu ye mɔɔilu

karanna, an na kiti ri gbɛɛɛɛɛ ka tamin mɔɔ tɔilu ta la. **2** An bɛɛ ye filila ja siyaman de ma. Ni mɔɔ men tɛ filila a kuma rɔ fewu, wo tii ye mɔɔ dafanin de ri. A ye senjerɛla mɔɔ le ri. **3** An wa karafɛ don so da rɔ sa a ri wa an sawona diya rɔ, so la ko bɛɛ ri ke andeilu le bolo. **4** Ai ye jikan kulunbailu mafɛnɛ. Ii ka bon kɛɛɛɛ. Fɔɔɔ ba wa tɛɛ, a ri ii ta ka wa ii ri. Kɔni kulun borilan fitini do ye ii la, men ye ii lawala kulunborila sawona diya bɛɛ rɔ. **5** Wo ja kelen de ma, men ye mɔɔ faribanku fen fitini do le ri. Kɔni a ye waso ko bailu fɔla. A ragbɛ! Ta fitinna ri se tu ba mirala ka wo bɛɛ janin. **6** Mɔɔ nen fanan ye ikomin ta. Foyi tɛ a la ni kojuu gbansan tɛ! A ye mɔɔ faribanku yɔɔ do le ri, men di mɔɔ faribanku yɔɔ tɔilu bɛɛ lanɔɔ. A ye ikomin jahanama ta le ye a rɔ. A ri se mɔɔ la dununaratɛɛ bɛɛ ratinjanna. (Geenna g1067) **7** Adamaden ye niimafen su bɛɛ kolola: waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, niimafen mesɛnɛɛɛ wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bɛɛ kolo, **8** kɔni mɔɔ si ti se a nɛn kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A keni ikomin a lafani baa le la. **9** Maari men ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nɛn de la, kɔni Alla ka mɔɔ menilu dan ka ii ke a jɛɛ munuya ri, an ye woilu dankala nɛn kelen wo le la. **10** Da kelen de ri duwawu ke a ri dankali fanan ke! N badenmailu, wo ma kan ka ke de! **11** A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bɛɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? **12** A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Resɛnju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma tɛ! Nba, ji duman tena bɔla tenke yɔɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla men dɔ. **13** Nba, mɔɔ ye ai tema wa, men ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye a la famunyali yiraka a la taama juma rɔ, a ni a la kɛwaliilu rɔ, a ye menilu kela fanmajii men bɔni famunyali rɔ. **14** Kɔni ni keleya ye ai la kojuyaya, a ni bɛnsɛnkolontɛya, ai kana ai jɛɛ bonya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo tɛ, ai ri wuya fɔ ka tupa tijan. **15** Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunuya le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. **16** Baa keleya ni bɛnsɛnkolontɛya ye yɔɔ men dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kɛwalijuu su bɛɛ. **17** Kɔni famunyali men bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔlɔ ye a tii kela mɔɔ seniman de ri, jususuma duman men ye. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, men na ko ma gbɛɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kɛɛɛ ka kopumailu ke ii ye. A tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filanfilantɛya tɛ a la ko rɔ. **18** Mɔɔ men ye jususuma baara kela mɔɔilu tema wo la dununaratɛɛ ri ke telenbaya ri.

4 Nba, kele ni səsəli menilu ye ai ni i jəŋn tɛ, woilu bəni mi? Ii ma bə ai la nata juuile rə wa, menilu ye kele kela ai la jənemaya rə tuma bɛɛ? **2** Fən ləw ye ai la, kəni ai tɛ a sərɔnna. Wo rə, mɔw faa ləw ye ai mirala. Ai nata lani fən do kan, kəni ai ti se wo sərɔnna. Wo rə, ai ye i jəŋn səsəli, ka i jəŋn kele. Ai ye mən fɛ, wo tɛ ai bolo, baa ai tɛ a tarala Alla la. **3** Ni wo tɛ, ai wa a tara, ai tɛ fən sərɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jere la nata juuile le nafa kanma. **4** Ai ye ikomin kaninkelailu! Dunuya koilu duman mən yɛ, Alla la ko ma di wo tii yɛ. Ai ma wo lən wa? Nba, mɔw mən ye a fɛ ka kɛ dunuya koilu kaninba ri, wo tii ye a jere kela Alla juu le ri. **5** Mən fəni Alla la kitabu kəndə, ai ye ai mirila le ko wo fəni le fuu wa? A ka a fə ko: «Alla ka nii mən bila an də, wo duman a yɛ a jə jere jere ma.» **6** Kəni Alla ka baraka don an na ko rə haan ka tamin. Wo le kəsən, a fəni Alla la kitabu kəndə ko: «Alla ye jereɗabailu kelela. Kəni a ye baraka donna mɔw fanmajjinilu rə.» **7** Wo le rə, ai ye ai fanmajii Alla yɛ ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana rə. Wo rə, a ri a bori ka a mabə ai la. **8** Ai ye ai madon Alla la. Wo rə, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukelailu, ai ye ai bolo bə kojuu la fewu. Ai filanfilanteilu, ai ye ai jusukun seniya. **9** Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yele boloka ka a kɛ kasi ri. Ai ye sɛwa boloka, ka a kɛ jusukasi ri. **10** Ai ye ai fanmajii Maari jəkərɔ. Wo rə, a ri ai kun nawuli. **11** Nba, n badenmailu, ai kana i jəŋn tɔɔjuu fə. Mɔw mən wa a badenma tɔɔjuu fə, ka a badenma jii kojuu kela ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fəla, ka sariya wo jii fən juu ri. Ni mɔw don ka sariya jii fən juu ri, wo tii tɛ sariya labatola fə ka a jere kɛ sariya jalakiba ri. **12** A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititɛɛla ri. Ale le seni mɔw kisila, a seni mɔw halakila fanan. Kəni ai mɔw gbansan, nfenna ai ye ai mɔw jii kojuu kela ri? **13** Nba, ai ye ai tolo malə sisen. Ai ka a fə ko: «An di wa so do kəndə bi, ni wo tɛ sini. An di san kelen kɛ ye, ka julaya kɛ ka tənə sərɔn.» **14** Ai kan ten, kəni ai ma wo lən mən di kɛ sini. A ye di? Aila dunɔparatɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, mən di bə ka waatini kɛ, ka ban ka tunun. **15** Ai ka kan de ka a fə ko: «Ni Maari sonda, an kende ri to, an di ko jininilu kɛ.» **16** Kəni sisen, ai ye ai wasola ka jerɛrabaya kumailu fə. Wo jəŋn bɛɛ ma jii le! **17** Wo rə, ni mɔw mən ka a lən a ka kan ka kojuma mən kɛ, kəni a ma wo kɛ, wo tii ra julumun kɛ.

5 Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malə! Ai ye kasi ka kule, baa tərɔya ri na ai sərɔn. **2** Aila nanfulu ra tijan. Baabaanen da don ai la faaninilu rə. **3** Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbɛ mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jere yɛ dunuya laban waati jin də. **4** Ai jə la! Baaraden menilu ka ai la senesumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma sən ii sara dila ii ma. Sara wo ye kule kan bola ai kanma. Baaradenilu kule kan da se Maari Sebeɛtii ma. **5** Ai ka ai la dunɔparatɛ kɛ fən duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de kɛ. Ai ra ai jere kɛ ikomin nisi tələnlu, menilu ye ii kannatɛ lon makəŋla. **6** Ai ra kiti labe mɔw telenni kan ka a faa, mən tɛ ai səsəli. **7** Wo le rə, n badenmailu, ai ye ai mupun fəw Maari ye na. Ai ma sənkelailu kərɔsi wa? Ii ye suman ka makəŋla, ii ri mən sərɔn ii la sene rə. Ii ri ii mupun fəw sanci ye na, sanci fəw ni sanci laban. **8** Ai fanan ye ai mupun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya. **9** N badenmailu, ai kana ai makasi ai jəŋn kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititɛɛla le a ri, mən ma jan ai la. A ri na i tərɔfɛ sisen. **10** N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabiilu la kuma rə, menilu kumara a tɔw rə. Woilu ka ii mupun i tərɔya kərɔ jə mən ma, ai ye ai mupun jə wo le ma. **11** Ai jə la! Mɔw menilu ka ii mupun tərɔya rə, an ye a fəla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a mupun jə mən ma, ai ka wo mən. Maari ka mən kɛ a ye a laban də, ai ka wo fanan lən, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni a la kaninteya. **12** Nba, n badenmailu, n ye mən magbeleyala ai ye, wo le jin: ai kana ai kali. Ɔn, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sonda ko ma, ai ye a fə dərɔn ko Ɔn. Ni ai ma sən ko ma, ai ye a fə dərɔn ko ɛn. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan. **13** Nba, ni tərɔbatɔ ye ai tɛma, wo ye Alla tara. Ni mɔw sewanin ye ye, wo ye kaliman bə Alla ye ka a tando. **14** Ni jankarɔto ye ii rə, wo ye lemeniya mɔwlu la dekuru jəmɔwlu kili. Ii ye tulu mun a kun na Maari tɔw rə, ka Alla tara a yɛ. **15** Ni mɔw ka a la lemeniya la Alla rə ka a matara, jankarɔto ri kendeya. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le kɛ, Maari ri woilu yafa a ma. **16** Wo le rə, ai ra kojuu menilu kɛ, ii ye woilu fə i jəŋn yɛ, ka Alla tara ai jəŋn yɛ, sa ai ri kendeya. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosebɛ. **17** Nabi Eli fanan tere adamaden de ri ikomin andeilu, kəni a ka a raja Alla matarala ko sanci kana na. Wo rə, sanci ma na san sawa ni karo wəwə kərɔ. **18** Wo taminni kə rə,

a ka Alla tara iko ko sanci ye na. Sanci nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka ii den. **19** N badenmailu, tumado ai do ri fili ka tujɔ sila bila, kɔni lemeniya mɔɔ do ri wo tii lase ka a bila tujɔ sila kan iko. **20** Ni wo kera, ai ye la a la ko mɔɔ men ka kojuu kela labɔ a la fili sila kan, wo tii ra kojuu kela ni kisi saya ma. A fanan di ke sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuu kela wo ma.

1 Peter

1 Nde Piyeri, Isa Nenematōmōnin na talibidenba, nde le jin seḅela Alla la mōo suwandiniilu ma, menilu lajensenni londanya rō Ponti ni Kalati ni Kapadosi ni Asi a ni Bitini jamanailu rō. **2** Ai suwandini le ikomin An Fa Alla hankili tere a ma ja men ma. A ra ai laseninya a la Nii Seniman baraka rō kosa ai ye kolo Isa Nenematōmōnin ma, a jeli ye sadisadi ai ma ai laseninya kōrō. Alla ye solini ni jususuma sabati ai rō! **3** Tando ye ke an na Maari Isa Nenematōmōnin na Fa a ni Alla ye. A ra a ke a la kininkinin ba rō, ka an kōse, ka sōrōn kokura, ka don niilakisi jii rō Isa Nenematōmōnin nawuli fe men bōni saya rō. **4** Ce men te tijanna, a te kōrikorila, a te tununna ka tamin, wo le lamarani ai ye harijeene, **5** ai le menilu kandani a fanka la lemeniya fe kosa ai ye kisi sōrōn, men ye bola kenema waati labanilu rō. **6** Wo rō, ai ye sewa, hali ai tōrōni ai kōrōbo ko su beē rō waatinin jin dō **7** kosa ai la lemeniya ye sensen. Hali sanin men di se tijanna, wo ye lalenna ta le la, ka lasensen. Wo rō, ai la lemeniya men tōnō ka bon sanin di, wo fanan ka kan ka lasensen kōrōboli rō, ka tandoli ni gbiliya ni kunnafulen sōrōn Isa Nenematōmōnin di bō waati rō kenema. **8** Ai ma Maari yen folo kōni ai ra a kanin. Ai te a yenna sisen, kōni ai ye ai lemeniyala a ma, ai ye sewa ba rō men ti se jafola. **9** Ka a masōrōn ai ye ai lemeniya kun sōrōnna, men keni ai solōme kisi ko ri. **10** Nabijuma menilu ka solini ko fō, men tere lateeni ai ma, men keni kisi ko ri, wo ra ke woilu la ko japinin ni ko feseḅese kun di. **11** Ii tere ye karanna waatiilu ni keḅailu lōn kōrō, Nenematōmōnin na Nii tere ye menilu lenkenemayala ii ye, baa a tere ye ii rō, ka Nenematōmōnin na tōrōya ni a la gbiliya natōla la ko fō yani a waati ye se. **12** Alla ka a yiraka le nabiilu la, ko ii tere te baarala ii jere ye kōni ai le, ii tere ye koilu fōla ai ka menilu la ko lamen wo mōoilu la menilu ka Kibaro Numa lase ai ma Nii Seniman baraka rō men bōni harijeene. Hali melekailu fanan kunfani wo ko feseḅese kōrō. **13** Wo le rō, ai ye ai hankili raben baara la ko rō, ka ai jere mira, ka ai jii la wo solī rō ai ye men sōrōnna Isa Nenematōmōnin di bō waati rō kenema. **14** Ai ye to ikomin Alla den koloniilu, ai kana sōn tola ai la kunfan juuilu rō, ai tere ye menilu rō ai la hankilidōya rō. **15** Kōni ikomin Alla seniman da aile kili, aile fanan ye seninya ai keḅaliilu beē rō. **16** Ka a masōrōn a seḅeni, «Ai ye seninya, ka a masōrōn

nde seniman.» **17** Baa ai ye ai Fa Alla matarala, men ye mōoilu beē keḅaliilu makitila ja kelen ma, ai ye to ikomin londonilu dunuja jin dō, ka kolo Alla ma. **18** Ai ka a lōn ko ai ma kunka ai failu la namun ko fuuilu ma, fen tijan tailu la ikomin wodi wala sanin, **19** kōni ai kunkani Nenematōmōnin jeli fisamante le la, men bōni sarakaya la ikomin saa bulan, feē te men na a ni men jateeni te. **20** Alla tere ra wo suwandi yani dunuja ye dan, ka a labo kenema ai le la ko rō waati laban jinilu rō. **21** Ai lemeniyani Alla ma ale le baraka rō, Alla men ka a lawuli saya rō, a ka gbiliya di wo ma, kosa ai la lemeniya ni jii ye to Alla rō. **22** Baa ai ra ai jere nii laseninya tupa mira fe, ka kaninteya bere sōrōn ai nakelenjōomailu ye, wo rō, ai ye ai jōon kanin ai fanka beē la, ai solōme seninya rō. **23** Ka a masōrōn ai ra ai kōse, ka sōrōn kuraya fanan, men ma fara adamaden na men ye faala, kōni ka fara Alla la kuma la men ye niila, a ri to habadan. (aiōn g165) **24** Baa a seḅeni Kitabu kōndō ko, «Adamadenilu beē keni de ikomin bin, ii la gbiliya beē keni ikomin fen feren. Binilu ye jala, ii ferenilu ye burunna. **25** Kōni Maari la kuma ye tola le habadan.» Wo kuma keni Isa la Kibaro Numa le ri men naseni ai ma. (aiōn g165)

2 Wo rō, ai fara kojuu su beē la a ni janfateya ni filanfilanteya ni minle ni kuma juu beē. **2** Nii balo bere lōo ye ai mira ikomin sin lōo ye den jeren mirala ja men ma, kosa ai fanan ye sabati ai kisi ko rō a fe, **3** baa ai ra a ragbe, ka a lōn ko Maari ka jii. **4** Ai ye ai madon a la, men keni siimaya kabakurun di, adamadenilu ka ii ban men dō, kōni Alla ka men suwandi, men dagbeleyani a bolo fanan. **5** Aile fanan da ke Alla la bon lo fenilu ri ikomin siimaya kabakurunilu, ka ke sarakalasela jama seniman di, ka siimaya sarakailu bō Alla sōnni menilu rō ka fara Isa Nenematōmōnin na. **6** Ka a masōrōn Kitabu ka jin de fō ko, «A ragbe! N da kaba do sii Siyon so kōndō ikomin bon tonkon kaba juma kenji. Men wa lemeniya a ma, maloya ti se wo tii ma.» **7** Kaba jin dagbeleyani aile lemeniya mōoilu le ye, kōni Kitabu yōrō jin de benni lemeniyabailu ma ko, «Bon lolailu ka ii ban kabakurun men dō, wo ra ke bon jusii kabakurun di.» **8** A seḅeni Kitabu kōndō fanan ko, «Jama ye ii sennatula kaba men na, ka ke ii labe kaba ri.» Ii ri ii sennatu a la ka a masōrōn ii ma sōn kuma mirala, baa wo le tere nateeni ii ma. **9** Kōni aile ra ke siya suwandini ri. Mansailu la sarakalaselailu le aile ri, siya seniman, Alla ta ye jama men di, kosa ai ye a la baara juma

bailu la ko lase, ale men ka ai kili, ka ai bo dibi ro, ka wa a la kabannako keneya ro. **10** Fɔlɔman, Alla la jama tere te ai ri kɔni sisen, ai ra ke a la jama ri. Aile men tere ma Alla la kininkinin sɔrɔn, kɔni sisen, ai ra a la kininkinin sɔrɔn. **11** Nba, n kanintenilu, ai le menilu keni ikomin londonilu ni taamalailu dunuɔa ro, n ye ai madiyala, ai ye ai jere mira faribanku kunfan koilu ma menilu ye ai nii kelela. **12** Ai kewaliilu ye jumaya lemeniyabaliilu tema, kosa, ii wa ai makuma kojuu kela, ii ye ai kewali jumailu yen, ka Alla gbiliya a na lon. **13** Ai ye kolo adamadenya mansayailu bee koro Maari la ko koson, a wa ke mansa ba ri **14** wala jamanatiilu, a ka menilu lawa baara koronilu sara diya kojuu kelailu la, ka kojuma kelailu tando ii la baara jumailu la. **15** Ka a masorɔn Alla sawo le wo ri, ko ai la kojuma ke ye hankilidɔɔilu da mira ii la hankilidɔɔya ro. **16** Ai ye ke mɔɔ hɔrɔniilu ri, kɔni ai kana ai la hɔɔya ke kojuu dokon fen di, ai ye ke Alla la jon jumailu ri. **17** Ai ye mɔɔ bee gbiliya, ka ai lemeniyamɔɔ jɔɔilu kanin, ka silan Alla jero, ka mansace gbiliya. **18** Jonilu, ai ye kolo ai la tiilu ma gbiliya ko bee ro, ka tii juuilu kolo ikomin tii juma ni sabariniilu. **19** Ka a masorɔn, wo keni kojuma le ri, ni mɔɔ lemeniya ra jakankatan koro Alla lon na ko ro, ka a sɔrɔn wo jakankatan benni te a kewaliilu ma. **20** Kɔni wo ri ke gbiliya ri ai ye di, ni ai jakankatanra ai la hake na ko ro, ka tunadiya? Adon, ni ai torɔra ai kewali jumailu la ko ro, ka lemeniya, kojuma le wo ri Alla jakoro. **21** Alla ka ai kili wo le ma, baa Nenematɔmonin jere torɔra le ai ye, ka misali to ai bolo kosa ai ye bila a kofe. **22** «A ma julumun si ke, a ma janfa kuma si fo fanan.» **23** Ii ka a nani waati men na, ale ma nanili ke. A torɔra waati men na, a ma yaman ii ma kɔni ka a jere to kitilala telenni Alla le bolo. **24** Isa jere ra an julumunilu donin ta a faribanku ro, a gbɔgbɔnni jiri kan, kosa an ye ke ikomin mɔɔ men farani julumun do, ka to an nii la telen do. Ai ka kendeya sɔrɔn a la madiminniilu le fe. **25** Ai tere keni le ikomin saa menilu tununni, kɔni sisen ai ra kose fanan kolofen gbengbenna a ni nii kandanna torofe.

3 Aile musoilu, ai ye kolo ai cecilu ma, kosa ni ii le doilu lani te Alla la kuma la, ii ye ke lemeniya mɔɔilu ri, ka fara ii musoilu taamaja la, hali kuma te, 2 ii wa ai taamaja lakorosi waati men na ai ye seninya ni gbiliya men do. **3** Ai la kenja kana fara ai masidi ja si la, ikomin ka ai kun dan, wala ka sanin don wala ka

faanin dagbelenilu don, **4** kɔni ai jusu ro ko ye jumaya men dokonni, a te korɔyala, a ye ke nii masumani ni nii sabarini le ri, Alla ri men jate haan! **5** Wo le tere keni a fɔlɔ muso senimanilu lakenja fen di, menilu jii lani tere Alla ro. Ii koloni tere ii la cecilu ma **6** ikomin Iburahima la muso Saran tere koloni a ma ja men ma, a tere ye a kilila le ko, «N tii.» Wo denmusoilu le ai ri, ni ai ka kojuma ke, ai te silanna foyi jero. **7** Aile cecilu fanan ye wo ja le ma, ai ye a ke hankili la ai ni ai muso wa ke ai la dunuɔaratee kela ai jɔɔn fe, ka ii gbiliya baa ii faribanku fanka ma se ai ta ro, baa ai ni woilu bee ri nii lakisi solini sɔrɔn ai ceyala. Wo ro, foyi te ai la Alla matara lalo. **8** Nba, aile bee ye to hankili kelen do, ka kininkinin, ka ai jɔɔn kanin nakelenjɔɔya la, ka jumaya ai jɔɔn na, ka ai jere majii. **9** Ai kana kojuu sara kojuu la, ka nanili sara nanili la, kɔni ai ye duwawu ke, ka a masorɔn Alla ka ai kili wo le ma kosa ai ye baraka sɔrɔn ai ceyala. **10** Baa, «Siimaya duman men ye, men ye siimaya juma fe, wo tii ye a nen mira kuma juuilu ma, ka a da mira wuya ma, **11** ka a kɔnko don kojuu ro, ka kojuma ke, ka jususuma jinin, ka bila a kofe. **12** Maari ja ye mɔɔ telenniilu la, a tolo malɔni ii la matarali kan na. Kɔni Maari kɔnko donni kojuu kelailu la.» **13** Ni kojuma kunfan ye ai la, yon di se kojuu kela ai la? **14** Kɔni hali ni ai wa toro ai la baara jumailu la ko ro, sewa le wo ri ai ye. Ii ye silanna men jero, ai kana silan wo jero, ai kana kondafili. **15** Kɔni ai ye Nenematɔmonin gbiliya ai Maari ri ai jusu ro. Ai ye to rabenni ai kun mafɔ ko la ka ben ai jii ma, ii wa ai majininka waati men na. **16** Kɔni ai ye a ke sabarini ni gbiliya ro. Ai ye to kɔnɔgbeya ro waati bee kosa ai wa ke baara jumailu kela Nenematɔmonin na ko ro, mɔɔ menilu ye ai mafola, woilu ye maloya ii la kumailu la. **17** Ka a masorɔn ni Alla sawo le, a ka fisa mɔɔ ye toro kojuma ke diya yani a ye toro a juuman ke diya. **18** Baa Nenematɔmonin faara le an julumunilu la ko ro sija kelen haan habadan, ale mɔɔ telennin telenbaliilu ye, kosa a ye na ai ri Alla ma. Mɔɔilu ra a faa ten faribanku ro, kɔni Alla ka a lakendeya, Nii Seniman na baraka le ro. **19** Wo Nii Seniman fe, a wara kawandi bo diya nii kasola mɔɔilu ye, **20** menilu tere ra murunti Alla ma a damira, Alla tere ye makɔnɔla Nuhan na teleilu ro, a la dije ro, a tere ye kulun nadanna waati men na. Mɔɔ dando le dɔrɔn kisira ji ta fan fela ma, wo kondɔ, mɔɔ seyin gbansan. **21** Wo ji keni sun ji ro misali le ri ai tubi kanma men ye ai fanan nakisila

sisen. A keni te faribanku naoni bo fen di, keni dakan ta Alla ye konoḡbeyā rō. Wo sun ji rō le ai lakisila sisen Isa Nenematōmonin nawuli fe men bora saya rō, 22 men wani harijeene, ka a sii Alla bolokininma melekailu ni setilu ni fankamailu bee kun na.

4 Wo le rō, ikomin Nenematōmonin da tōrō a faribanku la, ai fanan ye ai raben wo hankili kelen na, ka a masōron men da tōrō faribanku la, wo ni julumun da fara. **2** Wo tii te a la siimaya kela adamadenilu la kunfan koilu rō butun fo Alla sawo. **3** Ka a masōron ai tere ra men lemeniyabaliilu diyana koilu kela waati taminni rō, ka ai seebe don ko haramuninilu ni kunfan juuili ni dolo min ni haramuya sumunilu ni dolo min sumunilu ni joo bato kōsōni ma. **4** Wo rō, a ye kela ii laterenna ko ri baa ai te ai borila ii kafe butun hankilidooya ko ba siyaman jinilu rō, ka ai lafeya. **5** Kōni ii ri ii dante Alla ye ko wo ma, men dabenni mō faaniilu ni niilamailu kiti ko la. **6** Wo le rō, Alla la kuma Kibaro Numa ra lase hali mō faaniilu ma, kosa ni ii faribanku koilu wa ban makitila ikomin adamadenilu bee, ii ye to nii lakisi rō Alla fe ka ben Nii Seniman na ko ma. **7** Koilu bee laban ra madon. Wo rō, ai ye a ke hankili la, ka ai jere mira kosa ai ye se Alla matarala. **8** Wo bee rō, ai ye seebe don kaninteya ma ai jōon ye, ka a masōron kaninteya le julumun siyaman banna. **9** Ai jōon jiya hali ai te ai makasila. **10** Alla ka solifen men di ai kelen kelenna bee ma, ai jōon demen wo fanan na. Wo rō, ai ye ke le Alla la baaraden jumailu ri menilu ye a hina suilu bee labaarala. **11** Ni men di kuma ta, wo ye kuma ikomin a ye Alla la kumailu le jere fola. Ni mō do ye walila doilu ye, a ye wali ikomin Alla ye a sola fanka la ja men ma, kosa gbiliya ye di Alla ma ko bee rō Isa Nenematōmonin baraka rō. Gbiliya ni fanka ye di ale le ma habadan haan habadan. Amina. (aiōn g165) **12** N kanintenilu, tōrō gbeenni men ye ai tōrōla, wo kana ai lateren, ikomin ko dahabali do ri ai bo. **13** Kōni ni ai ni Nenematōmonin tōrōra an jōon fe, ai ye sewa wo rō, kosa a gbiliya ri bo kenema tuma men na, a ni aile ye sewa haan. **14** Ni ii ka ai nani Nenematōmonin tō la ko rō, sewa ai ye wo rō, ka a masōron Alla la Nii Seniman gbiliyani ye tola ai rō. **15** Adon, aile do si kana tōrō baa ai ra ke mō faala ri wala son, wala kojuu kela, wala nafi. **16** Kōni ni ai tōrōra baa Isa la mō le ai ri, maloya te wo rō, fō ai ye Alla gbiliya, baa a tō ra to ai kun na. **17** Ka a masōron

kiti la waati ra se, a ye damirala Alla la jama le ma. Adon, ni a ye damirala ande le ma, menilu banna Alla la kuma Kibaro Numa mirala woilu le laban mōailu di? **18** «Ni mō telenni ri kisi dōron, Alla lōnbaliilu ni kojuukelailu woilu ye tola di?» **19** Wo rō, menilu tōrōla Alla sawo rō, woilu ye ii jere solomeilu to ii Danni Maari bolo men telenni, ii tora ko juma kela.

5 N ye lemeniya jama mōbailu fanan madiyala ai tema ka a masōron n fanan keni jama mōba do le ri ikomin iile, a ni Nenematōmonin na tōroya sereya do. Gbiliya men nato bola kenema, n fanan di wo do sōron. **2** Ai ye ai janto Alla la kolofen kuru rō, a ka men karifa ai la. Ai diyagboyenin kana ii mafene le, kōni niilifen juma ye Alla sawo rō. Ai kana a ke malobaliya koilu tōnō sōron ma kōni fo ai sebe. **3** Menilu karifani ai la, ai kana nōya ke woilu la ikomin kuntiilu, kōni ai ye a ke misali ri kuru ye. **4** Kolofen Gbengbenna Kuntii wa bo kenema waati men na, ai ri mansaya tōomasere fula sōron gbiliya rō men te tijanna muume. **5** Kanberenilu, ai fanan ye kolo mōbailu ma. Ai bee ye ai fanmajii ii ye ikomin faanin wa ke ai jōon kan. Ka a masōron, «Alla ye a jere wulila wasolailu kanma, kōni a ye solī donna jere majiilailu la.» **6** Ai ye ai majii Alla fanka kōrō, kosa a ye ai mayele a diyana waati rō. **7** Ai ye ai hamin koilu bee to a ma, ka a masōron a ri a janto le ai ko. **8** Ai ye ai jere mira, ka a ke ai ye hankilila, ka a masōron ai juu lbulusa ye taamala ikomin yara men ye wurundula. A ye mōailu jininna a ye menilu dōonna. **9** Ai ye ban a rō, ka to lemeniya rō gben. Ai ye a lōn ko wo tōrō suilu ye ai nakelenjōomailu fanan kan dunuḡa yōrō bee rō. **10** Ai wa tōrō waati do rō, Alla hina bee tii men ka ai kili habadan gbiliya rō Nenematōmonin do, wo jere ri ai lawuli, ka ai fanka di ai ma, ka ai kologbeleya, ai ma yereyere. (aiōnios g166) **11** Fanka ye to ale le la habadan! Amina. (aiōn g165) **12** Silasi, n ye men jatela nakelenjōo kōnōrōdi ri, wo le ka n demen bataki kundunyanin jin seba ai ma, kosa n ye ai lalemeniya, ka sereya bo ai ye, ko Alla la solini tupa le jin di, ai ye men do gben! **13** Lemeniya jama men ye Babilōni so kōndō, Alla ka menilu suwandi ikomin ai le, woilu ye ai tuwala. N dence Marika fanan ye ai tuwala. **14** Ai ye ai jōon tuwa nakelenjōoya sunbuli rō. Alla ye jususuma di ai bee ma ai le menilu ye Nenematōmonin do.

2 Peter

1 Nde Simōn Piyeri Isa Nenematōmonin na baaraden ni a la talibidenba, nde le ka jin sebe, ka a lawa ai ma, ai le menilu fanan da lemeniya sōrōn mēn ni an na gbiliya ka kan ai ka mēn sōrōn an na Alla ni an na kisila la telenbaya fē, Isa Nenematōmonin. **2** Alla ye hinani ni jususuma di ai ma, ka wara Alla la kolōn ni an Maari Isa la kolōn dō. **3** Alla la fanka ra fere bēe di an ma kosa an ye an na dunujaratēe ni an na Alla jēsilanjē kē Alla ko lōn dō mēn ka an kili a la gbiliya ni a la jumaya rō. **4** Wo rō, a ra an lahihi lahihi gbelen na, menilu ka bon ka tamin bēe la, kosa ai ye ai jere laban kōso kōilu ma kunfan ye mōoilu lōla mēn ma dunuja jin dō, ko ai fanan di Alla la kēja sōrōn. **5** Wo rō, ai ye karan ai fanka bēe la, ka sōnjuma la ai la lemeniya kan, ka lōnnin la sōnjuma kan, **6** ka jere mira la lōnnin kan, ka tunadiya la jere mira kan, ka Alla lōn la tunadiya kan, **7** ka nakelenjōoya ladiyaje la Alla lōn kan, ka kaninteya la nakelenjōoya ladiyaje kan. **8** Ni kēja jinilu wa to ai rō, ka sabati, ii tē ai to tunnagbeya ni baarabaliya rō an Maari Isa Nenematōmonin ko lōn dō fewu. **9** Kōni ni woilu tē mōo mēn dō, wo tii ja tē ko ragbela, a totō le ikomin ja fuyen, ka jina ko Alla ra a julumun kōoilu kafari. **10** Wo le rō, nakelenjōomailu, ai ye ai rāja ka tamin sisen na Alla la kilili lamenna diya a ni ai suwandini ko, ka a masōrōn ni ai ka wo kē, ai ti be muume. **11** Wo rō, an Maari ni an Nakisila Isa Nenematōmonin di habadan mansaya ladon fere ba di ai ma. (aiōnios g166) **12** Wo le ka a kē, n ye ko jinilu labilala ai la waati bēe, hali ai ka ii lōn, ka wo tujā ko mira fanan gben ai ka mēn sōrōn. **13** N na miriya rō, fanin n ye n nii la faribanku rō, n ka kan n ye wo kōilu labila ai la kosa ii ye to ai jana. **14** Ka a masōrōn n ka a lōn, n nii bōtōla le ten faribanku rō, ikomin an Maari Isa Nenematōmonin jere ka n nalōnni ja mēn ma. **15** Wo rō, n ye karanna le fere bēe rō, hali n na saya kōrō, ko jinilu ye se labilala ai la waati bēe. **16** Nba, Maari Isa Nenematōmonin na ko rō a ni a la fanka, an ma mōoilu la tali rabeniilu fō ai ye ka ben wo kōilu ma, baa andeilu jere le ka a la gbiliya yen an jailu la. **17** A ka kunnafulen ni gbiliya sōrōn an Fa Alla le bolo, a ka wo kan namen ka fara Gbiliya Kunnafulen ba la tuma mēn na ko, «N Dence le jin di, n ye mēn kaninna, a ra n hene kosebe!» **18** An jere ka wo kumakan mēn, ka bō sankolo rō, an tere ye a tōrōfē koyinke seniman kan

waati mēn na. **19** Ikō tuun, nabiilu la kuma gbenin an ma ten ka tamin fōlo la. Ai ka kan ka ai hankili lō woilu la ikomin fitina mēn ye melenna dibi rō haan bandaka, bandaka da lolo fanan ye mēlen damira ai jusu rō. **20** Mēn taminni a bēe la, ai ka wo lōn, ko Kitabu nabiya kuma si ma fara nabi la ko jafō ja ma. **21** Ka a masōrōn nabiya kuma si tere tē bōla adamadenilu sawo rō, kōni Alla la Nii Seniman de tere ye adamadenilu demenna, ka kuma ka fara Alla la.

2 Kōni wuya nabiilu tere ye jama tema waati taminin. Wuya karanmōoilu fanan di yen ai tema. Ii ri wuya karanilu ladon ai tema gbundu rō menilu ri mōoilu halaki haan ka ii ban ii Tii rō mēn da ii kunka. Woilu ye halaki le kilila ii jere ma jona! **2** Mōo siyaman di bila ii la ko haramuninniilu kōfē, ka tujā sila lafeya. **3** Karanmōo jinilu ri ai labaara majuwaya rō ii la kuma rabeniilu fē ii la wasabaliya rō. Kōni ii kiti ko ra damira bi tē wo ri, ii halaki ko tē mēna butun. **4** Meleka menilu ka julumun kē waati taminin dō, Alla tē woilu latankala, kōni a ka ii lafilī jahanama rō, ka ii kē jōlōko la dibi rō ii kiti lōn jērō. (Tartarōō g5020) **5** Mōo fōlōilu dunuja rō, a ma woilu fanan natanka, a ka ji bōni ba lana Alla lōnbaliilu ma, kōni a ka mōo wōrōnwula le dōrōn nakisi a ni Nuhan mēn tere ye telenbaya la ko kawandili bōla. **6** Alla ka Sōdōmu ni Kōmōri soilu fanan halaki le ta la, ka ii kē buuri ri. A ka ii kē misali ri Alla lafililailu ye, ko mēn natō kē diya ii ye. **7** Alla ka Luti mōo telenni fanan kunka le, mēn jusu tōrōra wo sariyalōnbaliilu ko haramuninilu la ko rō. **8** Baa wo mōo telenni tere siini ii tema, a sōlōmē telenni tora tōrōla lōn lōn ii la kōjuuilu la ko rō, a tere ye menilu yenna, ka ii lamēn. **9** Wo kōilu le bēe ye a yirakala ko Maari ka a lōn a ri mōo kunka tōrōya rō ja mēn ma mēn telennin, ka telenbaliilu mara jākankatan jērō kiti la lōn kōrō, **10** katarabi wo mōoilu ma, menilu bilani ko kōsōniilu kōfē, ii faribanku diyana kōilu, ka murunti fanka bēe kōrō. Wuya karanmōo jinilu wakalini, ii wasoni. Ii tē silanna gbiliya tiilu lafeya la. **11** Hali meleka menilu fanka ni sēēbē ka bon wuya karanmōo jinilu ri, woilu tē wo suilu lafeyala kiti rō Maari jākōrō. **12** Kōni mōo jinilu ye kōilu lafeyala ii ma menilu lōn, ka kē ikomin sobo hankilidō mira ta menilu ye halaki. Wo mōoilu halakila ikomin soboilu, **13** ii la telenbaliya bēe ri sara ii la. A duman ii ye, ii ye wasa ii diyana ko kōrōnili bēe la tele rō. Ii wa kē dōōnnin kēla ai tōrōfē, maloya ni kunnajii le a ri, ka sewa ii diyana kōilu la. **14** Ii ye kaninke jininna ii ja

la. Ii tɛ wasala julumun na muumɛ! Ii ye fankatanilu masomɔnna. Ii jusu dorinnin wasabalidaya koilu le la. Dankadenilu le ii ri. **15** Ii ra sila telenni bila, ka bila Beyɔri dence Balami la sila kɔfɛ fili rɔ mɛn kaninna telenbaliya sara la. **16** Kɔni a ka mafɔli sɔrɔn a la ko masɔsɔ rɔ. A la fali mɛn ti se kumala, wo ka a mɔɔ kan nabɔ le, ka nabi lasa a la hankilidɔɔya rɔ. **17** Wuya karanmɔɔ jinilu keni le ikomin tenke denka janin, ikomin fɔɔɔ ba ye duru mɛn tuntunna san ma, dibi ba le lamarani ii jɛrɔ. **18** Ii ye waso kuma fuuilu fɔla, ka mɔɔilu lakunfan faribanku diyana ko haramuninilu la, menilu gbanan ye ii sɔrɔnna mɔɔ filiniilu la. **19** Ii ye mɔɔilu lahidila hɔɔya la, adon, ii le jɛrɛ ye kɔsɔ koilu jɔnya rɔ. Ka a masɔrɔn foyi wa se mɔɔ la, a ri kɛ wo jɔn di. **20** Ni ii ra matanka dunuɔa kɔsɔ koilu ma an Maari ni an Nakisila Isa Nenematɔmɔnin lɔn ko rɔ, ka ii sɔn fanan wo koilu ye se ii la, ii la ban tun di juuya ka tamin ii la fɔlɔ la. **21** Baa a tun ka fisa wo tiilu kana telenbaya sila lɔn, yani ii ye a lɔn ka ii kɔnko don jamari seniman na ii ka mɛn sɔrɔn. **22** Mɛn keni ii la, wo ra sanda jinilu tujɔa yiraka ko, «Wulu ye a kɔsɛla a baji ma le, » a ni «I wa kɔsɛ mako dɔrɔn, a ri wa a makurukuru bɔɔ rɔ.»

3 N kanintenilu, n na bataki filana le jin di, n da mɛn seɓe ai ma. N ka ii fila seɓe ai ma le kosa n ye koilu labila ai la, ka hankili seniman lasu, **2** kosa, nabi senimanilu tɛrɛ ra kuma menilu fɔ, woilu ye labila ai la a ni an Maari ni an Nakisila la jamariliilu, talibidenbailu ka menilu lase ai ma. **3** Ai ye a lɔn fɔlɔ ko lɔn labanilu rɔ, mayɛlɛlailu ri na ai mayɛlɛ diya menilu ye bilala ii la kunfan kojuuilu kɔfɛ. **4** Ti ri a fɔ ko, «Isa ka ai lahidi a na ko mɛn na, wo ye mi? Kɛbi an benbailu faara waati mɛn na koilu bɛɛ ye ja kelen ma ka bɔ dunuɔa dan waati ma haan bi.» **5** Ka a masɔrɔn, ii ye a lawulila a ma le ka jina jin na ko, waati taminin siyaman Alla ka sankolo dan a kumakan na, ka duu ni ji bɔ a jɔɔnna ka to ji tema. **6** Wo ji le ka wo waati dunuɔa bɛɛ halaki ji bɔni ba la. **7** Kɔni bi sankolo ni duukolo lamarani ta le kanma wo kuma kelen de fɛ, kiti la lɔn ni Alla lɔnbaliilu halaki kɔrɔ. **8** Kɔni, n kanintenilu, ai kana jina ko kelen jin na, tele kelen kenin de Maari jakɔrɔ ikomin san waa kelen, san waa kelen fanan ikomin tele kelen. **9** Maari tɛ menna a la lahidi kanbali diya, ikomin mɔɔ doilu ye a mirila menna ja mɛn ma. Kɔni a dijani ai ye le ka a masɔrɔn a tɛ a fɛ mɔɔ si ye halaki, kɔni fɔɔ mɔɔilu bɛɛ ye ii kɔnko don ii hakeilu la. **10** Adon, Maari na lɔn ye

sela le, a ri mɔɔilu laterɛn ikomin son. Wo lɔn, sankolo ri tamin halaki kan ba rɔ, a rakefenilu fanan di janin. Duukolo ni a rakefenilu bɛɛ ri lenkenɛmaya. **11** Baa woilu bɛɛ ye halakila le wo ja ma, ai ka kan ai ye kɛ mɔɔ su jumanilu di? Ai la dunuɔaratɛɛ ye seninya Alla lɔn dɔ, **12** ai wa Alla na lɔn makɔnɔ, ai kɛwaliilu ye a la na lakaliya, sankolo ni a rakefenilu ri halaki ta la lɔn mɛn na. **13** Adon, Alla ra a lahidi sankolo kura ni duukolo kura la, telenbaya ye tola yɔrɔ mɛn. An ye wo le makɔnɔla. **14** Wo le rɔ, n kanintenilu, baa ai ye wo ko makɔnɔla, ai ye fɛrɛ bɛɛ kɛ kosa a ye ai tɛrɛn kojuu ni sɔnjuu tɛ si ai la, jususuma ye to ai ni Alla tema. **15** Ai ye a lala ko an Maari la dijɛ le mɔɔilu lakisila ikomin an diyana nakelenjɔɔ Pɔli ka a seɓe ai ma ja mɛn ma lɔnnin dɔ Alla ka mɛn di a ma. **16** A ka wo le seɓe a la bataki bɛɛ kɔndɔ ka bɛn ko jinilu ma. A la bataki yɔrɔ doilu jayɛn ma di, hankilidɔɔilu ni karanbaliilu ri woilu kɔrɔilu Jake, ikomin ii ka Kitabu dogberɛilu fanan kɛ ja mɛn ma, ka ii jɛrɛ halaki. **17** Wo le rɔ, n kanintenilu, baa ai le lalɔnni, ai ye a kɛ ai hankili la, kosa sariyalɔnbaliilu la fili kana se ai ma, ka bɔnɔ ai lɔdiya barakani rɔ. **18** Kɔni ai ye to bonyala an Maari ni an Nakisila Isa Nenematɔmɔnin na soli ni a lɔnnin dɔ. Gbiliya ye di ale le ma sisen haan habadan. Amina. (aiɔn g165)

1 John

1 Men tere ye fəlofəlo ka a teren fen si ma dan fəlo, an ka an tolo malo wo la ka an ja la a kan. An ka a ragbe ka an bolo maa a la. A ye kilila ko Kuma, men ye jenemaya jere jere dila mɔɔilu ma. **2** Jenemaya wo lenkenemayara, an da a yen, an ye a sere ri, a ni an ye jenemaya banbali ko fəla ai ye. Fəlo, a tere ye Fa Alla dafɛ, kɔni a lenkenemayara an jiana. (aiɔnios g166) **3** An ka men yen, ka men men, an ye wo le fəla ai ye, sa ai fanan di don an na duɲɔɲɔya rɔ, andeilu menilu ye Fa Alla ni a dence Isa Nenematɔmonin na duɲɔɲɔya rɔ. **4** An ye ko jinilu sebela ka a lawa ai ma, sa an di se sewala fewu. **5** Nba, an ka kuma men men Isa Nenematɔmonin na, an ye wo lasela ai ma. Kuma wo le jin di: Alla ye kene ri; dibi yɔrɔ si tɛ a rɔ. **6** Ni an ka a fɔ ko an ye Alla la duɲɔɲɔya rɔ, ka a teren an ye taamala kojuu dibi rɔ, an ye wuya fəla. An tɛ an na koilu kela ka ben tuɲa ma. **7** Kɔni ni an ye taamala kene rɔ, ikomin Alla jere ye kene rɔ ja men ma, duɲɔɲɔya ri kɛ an ni jɔɔn tema. Ka a la wo kan, a dence Isa la jeli ri hake bɛ bɔ an dɔ ka an seniya. **8** Ni an ka a fɔ ko julumun tɛ an ma, an ye an jere le lafilila. An tɛ taamala ka ben tuɲa ma. **9** Alla ye kankelentii le ri. A telenni le fanan. Wo rɔ, ni an ka an lɔ an na julumun na ka woilu fɔ a ye, a ri an na kojuuilu makoto ka an seniya an na telenbaliya koilu bɛ ma. **10** Ni an ka a fɔ ko an ma hake kɛ, an da Alla kɛ wuyafəla ri wo rɔ, a ni a la kuma tɛ an jusu rɔ.

2 N den mesenilu, n ye ko jinilu sebela ka a di ai ma, sa ai kana kojuu kɛ. Kɔni ni do ka kojuu kɛ, lalilila ye an bolo an Fa dafɛ men di an na sɔlnali kɛ: wo ye Isa Nenematɔmonin de ri, men telenni. **2** Ale le ka a jere di ka kɛ saraka ri an na julumunilu kafari ko rɔ. Kɔni an kelen na julumunilu ko tɛ, fɔ duɲɔɲɔya mɔɔilu bɛ ta. **3** Ni an ye Alla la jamariilu labatola, wo ye a yirakala an na ko an ka Alla lɔn. **4** Ni mɔɔ men ka a fɔ ko a ka Alla lɔn, ka a teren a tɛ Alla la jamariliilu labatola, mɔɔ wo ye wuyafəla le ri. A tɛ taamala ka ben tuɲa ma. **5** Kɔni mɔɔ men ye Alla la kuma labatola, wo ye Alla kaninna a ja jere le ma fewu. An di se a lɔnna ja men ma ko an sidini Alla ma, wo le wo ri. **6** Ni mɔɔ men ka a fɔ ko a sidini Alla ma, wo tii ka kan ka taama ikomin Isa jere taamara ja men ma. **7** N kanintenilu, n ye jamarili men sebela ka a di ai ma ni, jamarili kura tɛ wo ri. Jamarili kɔrɔ le, ai ka men

lɔn kebi ai lemeniya waati. Ai ka men men kɔrɔman, wo ni jamarili jin ye kelen de ri. **8** Wo bɛ ni a ta, n ye jamarili men sebela ka a di ai ma, jamarili kura le wo ri fanan. Isa taamaja ni ai la taamaja ye wo yirakala tuɲa le ri, baa dibi bantɔ le, kene jere jere ye bola sisen. **9** Ni mɔɔ men ka a fɔ ko a ye taamala kene rɔ, ka a teren a ye a badenma jenematɔmonin kɔnna, wo tii ye dibi le rɔ butun. **10** Mɔɔ men ye a badenma jenematɔmonin kaninna, wo le ye taamala kene rɔ. Foyi tɛ wo tii la, men di a lafilila. **11** Kɔni mɔɔ men ye a badenma kɔnna, wo ye dibi le rɔ. A ye taamala dibi rɔ fanan. A ma a lɔn a ye wala yɔrɔ men na, baa dibi ra a ja fuyen. **12** Nba, n na den mesenilu, n ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn ai la julumun da makoto Isa kosɔn. **13** Failu, n ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn men tere ye kebi dunuɲa ma dan fəlo, ai ka wo lɔn. Kanberenilu, n ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn ai ra se Ko Juu Tii la. **14** Den mesenilu, n ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn ai ka Fa Alla lɔn. Failu, n ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn men tere ye kebi dunuɲa ma dan fəlo, ai ka wo lɔn. Kanberenilu, n ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn ai jusulateeni. Alla la kuma ra don ai jusu rɔ. Ai ra se Ko Juu Tii la. **15** Nba, ai kana dunuɲa kanin, ai kana dunuɲa kondɔfenilu kanin. Ni mɔɔ ye dunuɲa kaninna, wo tii tɛ Fa Alla kaninna, **16** baa dunuɲa ko si ma bɔ Fa Alla rɔ: fari nata juu wo, jabɔnanfenilu wo, waso dunuɲa nanfulu la wo. Wo bɛ bɔni dunuɲa le rɔ. **17** Kɔni dunuɲa bantɔ le. A ye nata juu menilu bilala mɔɔilu jusu rɔ, wo bɛ fanan bantɔ le. Kɔni mɔɔ men ye Alla sawo kela, wo ri to kadawu. (aiɔn g165) **18** N denilu, dunuɲa laban waati le jin. A fɔra ai ye kɔrɔman ko Nenematɔmonin juu ri na. Awa, Nenematɔmonin juuili siyaman da wuli sisen. An ka a lɔn wo rɔ ko dunuɲa laban waati le jin. **19** Mɔɔ woilu bɔra an tema, kɔni ii tun tɛ an fen ri, baa ni ii tun ye an doilu ri, ii tun di to an fɛ. Kɔni ii bɔra an fɛ men kɛ ka wa, wo ka a yiraka fewu ko ii si tun tɛ an fen di. **20** Kɔni Men Seninman wo ra a Nii Seninman najii ai kan, ai bɛ a ko lɔn. **21** N ye sebe jin dila ai ma ka a masɔrɔn ai ka tuɲa lɔn. N ma a di ai ma tuɲa lɔnbaliya kosɔn. Ai ka a lɔn ko wuya si tɛ bola tuɲa rɔ. **22** A ye di? Yon ye wuyafəla di? Wo ye mɔɔ le ri, men ye a fəla ko Isa tɛ Nenematɔmonin di. Men ye wo fəla, Nenematɔmonin juu le wo ri. A banni an Fa Alla ni a Dence rɔ. **23** Mɔɔ men banni Dence wo rɔ, Fa Alla tɛ wo tii dafɛ. Kɔni men di a lɔ a la ko Isa ye Alla Dence le ri, wo fanan di Fa Alla lɔn. **24** Nba,

ai ka karan men men kebi ai la lemeniya waati, ai ye ai raja wo ye to ai kondo. Ni wo tora ai kondo, ai sidini ri to Alla Dence ma, a ni Fa Alla ma. **25** Don del Nenematomonin ka lahidi men ta an ye, wo le jin. A ka a fo ko a ri jenemaya banbali di an ma. (aiōnios g166) **26** N ye ko woilu sebela ka ai lali moailu la ko ro, moa menilu ye a kan ka ai lafili. **27** Koni Nenematomonin ka Nii Seniman men di ai ma, wo toni ai fe. Ai mako te karanmoa la, baa Nii Seniman jere ye ai karanna fen bee la. A la karan ye tupa le ri. Wuya te a ro. Wo le koson, ai sidini ye to Nenematomonin ma ikomin Nii Seniman ka ai karan ja men ma. **28** N denilu, ai fasani ye to Nenematomonin ma, sa an di landaja ba saron, a ye nala lon men, a ni an kana maloya a jana. **29** Ai ka a lon ko Nenematomonin telenni le. Wo ro, ai ka kan ka a lon fanan ko moa men ye taamala telenbaya kan, wo ye Alla den de ri.

3 A ragbe! An Fa ye an kaninna ja men ma, wo ka bon fewu! Fo a ye a folo an ma ko a denilu. An ye a denilu le ri jo. Dunuja moailu ma Alla lon. Wo le ka a ke, ii ti se a lonna ko andeilu ye a denilu le ri! **2** N kanintenilu, an ye Alla denilu le ri sisen! Koni an di ke ja men ma, wo ma gbe folo. Koni an ka a lon ko Isa Nenematomonin na ko wa lenkenemaya, an bee ri ke ikomin a jere ye ja men ma, baa a ye ja men ma, an di a yen ten. **3** Moa menilu jii lani a ro ko ii ri ke ikomin Isa, woilu ye ii jere seninya ikomin Isa Nenematomonin seninyani ja men ma. **4** Moa menilu bee ye julumun kela, woilu ye Alla la sariya tijanna, baa julumun ye Alla la sariya tijan de ri. **5** Ai ka a lon ko Isa Nenematomonin nara sa a ri moailu la kojuu bo ii ma. Kojuu si te ale ma. **6** Moa si tola Isa ma, wo tii te to hake kela. Men tola julumun kela, wo te Isa yenna folo, a tere ma a lon. **7** N den mesenilu, ai kana son moa si ye ai lafili: moa men ye taamala telenbaaya kan, wo telenni le ikomin Isa Nenematomonin telenni ja men ma. **8** Moa men ye kojuu kela, wo ye Kojuu Tii la moa le ri, baa kebi folofolo Kojuu Tii ye kojuu kela. Alla Dence nani le ka Kojuu Tii la kewaliilu tijan fewu. **9** Alla wa moa menilu ke a denilu ri, woilu si te tola kojuu kela butun, baa Alla la si ye to woilu ma. Ii ti se tola kojuu kela, baa Alla ra ii ke a denilu ri. **10** Alla denilu ni Kojuu Tii la denilu ye faranfaasila ja men ma ka bo i joon na, wo le jin. Moa men te telenbaya sila taamala, wo tii te Alla ta ri. Moa men te a badenma jenematomonin

kaninna, wo tii te Alla ta ri. **11** Ai ka kuma men men kebi ai la lemeniya waati, wo le jin, fo an ye an joon kanin. **12** An kana ke ikomin Kabila. Ale tere Ko Juu Tii la moa le ri, men ka a dooce faa. Nfenna a ka a faa? A ka a faa, ka a masaron a jere la kewaliilu juu le la, ka a teren a dooce la kewaliilu telenni. **13** A kana bara ai ro, n badenma, ni ai gboman dunuja moailu ye. **14** Andeilu ye an badenma jenematomoninilu kaninna. Wo le koson, an ka a lon ko an da bo saya ro ka don jenemaya kura ro. Moa menilu te ii badenma jenematomoninilu kaninna, woilu ye saya le ro butun. **15** Moa men ka a badenma kon, wo tii ni moofaala bee ka kan. Ai ka a lon fanan jenemaya banbali te moofaala si bolo. (aiōnios g166) **16** Isa Nenematomonin ka a jere di ka sa an ye. An ka kaninteya lon wo le fe. An fanan ka kan ka an jere di ka sa an badenma jenematomoninilu no ro. **17** A ye di? Ni fentii ka a yen ko a badenma jenematomonin deseni don? Ni a ka a ban hinala a badenma jenematomonin wo la, a ri se a folo ko Alla la kaninteya ye a fari ro wa? **18** Nba, n denilu, an ye kaninteya men yirakala an badenma jenematomoninilu la, wo kana ke da ro kuma gbansan di. Kaninteya wo ye ke kaninteya jere jere le ri, men ye yirakala an badenma jenematomoninilu la an na kewaliilu fe. **19** Ni an ye an badenma jenematomoninilu kaninna wo ja le, an di a lon ko an ye tupa kan. Ni an ye an badenma jenematomoninilu kaninna wo ja le, an hankili siini ri to Alla jakoro fanan, **20** baa hali ni an hankili ka a fo ko an ye kojuu kelailu le ri, an ka a lon ko Alla ka bon an hankili ri paaon. Ale le ka ko bee lon. **21** N kanintenilu, ni an hankili ma an jalaki, an di se Alla tarala lemeniya ro. **22** An ye fen men tarala, a ri wo di an ma, baa an ye a la jamariliilu labatola. An ye a diyanan koilu le fanan kela. **23** A ka jamarili men di an ma, wo le jin: an ye lemeniya a dence Isa Nenematomonin ma, a ni an ye an joon kanin ikomin Isa Nenematomonin ka an jamari ja men ma. **24** Moa men ye Alla la jamariliilu labatola, wo tii sidini ye tola Alla ma. Alla fanan sidini ye tola wo tii ma. An ka a lon ja men ma ko a sidini ye tola an ma, wo le jin: an ye wo lonna Nii Seniman de sababu la, a ka men di an ma.

4 N kanintenilu, wuya nabiilu ka siya dunuja ro sisen. Wo ro, moa menilu ka a fo ko Alla Nii Seniman ye ii fe, ai kana la woilu bee la de! Ai ye ii korobo butun, sa ai ri a lon Alla Nii ye men fe. **2** Ai ri a lon ja men ma Alla Nii ye men fe, wo le jin: moa men

wa i lo a la ko Isa Nenematōmonin nara dunuƙa rō ka ke adamaden di, Alla Nii Seniman ye mōo wo fe. **3** Kōni mōo men ma sōn i lola Isa la ten, Alla Nii te wo fe. Wo tii miriya bōni Nenematōmonin juu le rō. Ai ka wo la ko men ko a nato dunuƙa rō. Kōni sisen a ra na. **4** N denmisenilu, ai ye Alla ta le ri. Ai ra se wuya kelailu la, baa Alla Nii ye ai fe. Wo fanka ka bon Kojuu Tii ta ri, wo men ye dunuƙa mōoilu fe. **5** Wuya kela woilu ye dunuƙa ta le ri. Wo le kosōn, ii ye men fōla, wo benni dunuƙa mōoilu la miriya le ma. Wo rō, dunuƙa mōoilu ye sōnna ii la kuma ma. **6** Kōni andeilu ye Alla ta le ri. Mōo men ka Alla lōn, wo tii ri sōn an na kuma ma. Kōni mōo men te Alla ta ri, wo tii ti sōn an na kuma ma. An di a lōn wo rō Alla Nii Seniman ye menilu fe, Nii Seniman men ye tupa yirakala mōoilu la. An di a lōn fanan Kojuu Tii ye menilu fe, Kojuu Tii men ye mōoilu lafilila. **7** N kanintenilu, an ye an jōon kanin, baa kaninteya farani Alla le la. Mōo si wa mōo kanin, woilu beɛ ye Alla denilu le ri. Ii ka Alla lōn fanan. **8** Mōo men te a badenma jenematōmoninilu kaninna, wo tii ma Alla lōn, baa Alla ye a la ko beɛ kela kaninteya le la. **9** Alla ka a yiraka an na wo le ma ko a ye an kaninna. Baa a ka a dence kelen pe kelaya dunuƙa rō, sa an di jenemaya jere jere sōrōn dence wo sababu la. **10** Kaninteya jere jere ye ja men ma, wo le jin: ka a fō ko ande ra Alla kanin, wo te; kōni ale ka ande kanin ka a dence lana ka a ke saraka di sa an na julumunilu ri makoto. **11** Nba, n kanintenilu, ni Alla ra an kanin ten, an fanan ka kan ka an jōon kanin de! **12** Mōo si ma Alla yen a ja la fōlo. Kōni ni an ka an jōon kanin, wo ye a yirakala ko Alla sidini ye tola an ma. Ka a la wo kan, Alla ye an fe, a la kaninteya dafani an dō. **13** An ka a lōn ja men ma ko an ye tola le a fe, ko a fanan ye tola le an fe, wo le jin di: baa a ra a la Nii Seniman di an ma. **14** An da a yen an ja la ka wo sereya bō ko Fa Alla ka a Dence lana dunuƙa rō mōoilu kisi kanma. **15** Ni mōo men ka i lo a la ko Isa le Alla Dence ri, Alla sidini ye tola wo tii ma. Wo tii sidini ye tola Alla ma fanan. **16** An ka a lōn ko Alla ye an kaninna. An da an na lemeniya la wo kan. Alla ye a la ko beɛ kela kaninteya le la. Mōo men ye kaninteya sila taamala, wo tii sidini ye tola Alla ma. Alla sidini ye tola wo tii ma fanan. **17** Kaninteya dafanin an fari rō ja wo le ma. Wo rō, ni Alla la kiti tɛ lon sera, an te silan, baa an ye an taamala dunuƙa rō ikomin Isa Nenematōmonin ka a ke ja men ma. **18** Silan te bola kaninteya rō. Alla ye an kaninna ka a

dafa fewu. Wo rō, an te silanna muume, baa silan bōni latōn ko le rō, Alla la kititɛ tōrōya kōnin. Mōo men silan, Alla la kaninteya dafanin te wo fari rō. **19** Alla le fōlo ka an kanin. Wo le kosōn, an fanan ye a ni an badenma jenematōmoninilu kaninna. **20** Ni mōo men ka a fō ko a ye Alla kaninna, ka a tɛren a badenma jenematōmonin gboman a ye, wo tii ye wuyafōla le ri, baa a ja ye a badenma jenematōmonin men na, ni a tɛ wo kaninna, a ti se Alla kaninna, a ja tɛ wo men na. **21** Alla ka jamarili men fō an ye, wo le jin: a ka a fō ko ni mōo men ye Alla kaninna, fō wo tii ye a badenma jenematōmonin fanan kanin.

5 Ni mōo menilu beɛ lara a la ko Isa le Nenematōmonin di, woilu beɛ ye Alla denilu le ri. Ni mōo menilu ka Fa Alla kanin, woilu ri a denilu fanan kanin. **2** Ni an ka Alla kanin ka a la jamariliilu labato, an di a lōn wo rō ko an ye a denilu kaninna. **3** Wo rō, Alla kanin ye le; i ye a la jamarili beɛ labato. Woilu ke fanan ma gbelen an ma. **4** Mōo menilu ye Alla denilu ri, woilu beɛ ye sela dunuƙa la. Men da nō sōrōn dunuƙa ma, wo ye an na lemeniya ri. **5** A ye di? Yon ye sela dunuƙa la? Mōo si ti sela dunuƙa la fō men lani a la ko Isa ye Alla Dence le ri. **6** Isa Nenematōmonin de nara ji ni jeli fe. A ma na ji gbeansan fe de! A nara ji ni jeli fe. Nii Seniman ye sereya bola ko tupa le wo ri, baa ale le tupa tii ri. **7** Sere sawa ye ye: **8** men ye Nii Seniman ni ji ni jeli le ri. Wo sawa beɛ benni kan kelen ma. **9** Mōoilu ye sereya men fōla, an di la a la ko wo ye tupa ri. Kōni Alla ye sereya men fōla, wo ka bon mōoilu ta ri. Alla ka sereya men fō, wo le jin: a kumara a Dence la ko rō. **10** Ni mōo men lemeniyara Alla Dence ma, wo tii ra sōn Alla la sereya wo ma ka wo lamara a jusu rō. Kōni ni mōo men ma la Alla la kuma la, wo tii ra Alla ke wuyafōla ri, baa Alla ka sereya men fō a Dence la ko rō, wo tii ma la wo la. **11** Alla ka sereya men fō, wo le jin: a ka a fō ko a ra jenemaya banbali di an ma, ko jenemaya wo ye sōrōnna a Dence le fe. (aiōnios g166) **12** Mōo men sidini Alla Dence ma, jenemaya banbali ye wo tii bolo. Kōni mōo men sidini te Alla Dence ma, jenemaya banbali te wo tii bolo. **13** N ye seɛ jin nawala ai ma, ai menilu lemeniyani Alla Dence ma, sa ai ri a lōn ko jenemaya banbali ye ai bolo. (aiōnios g166) **14** An lani a la fewu ko ni an ka Alla sawo la ko si si tara a la, a ri an na tarali wo men. **15** Ikomin an ka a lōn ko a ye an na taralilu menna, an ka a lōn fanan ko an da ko si si tara a la, a ye wo dila an ma. **16** Hake

do ye ye, men te mɔɔ lawala saya ma. Ni ai do ka a badenma jɛnematomɔnin yen hake su wo kɛla, a ye Alla tara wo ye. Alla ri tarali wo mira ka jɛnemaya jɛɛ jɛɛ di a ma. Menilu la julumun ti nala ii lawala saya ma, n kan ye woilu le ma. Kɔni julumun do ye ye, men di mɔɔ lawa saya ma. N ma a fɔ ko ai ye Alla tara wo tii ye. **17** Telenbaliya ko bɛɛ ye julumun de ri. Kɔni julumun do ye ye, men te kɛla mɔɔ sa kun di. **18** An ka a lɔn ko mɔɔ mɔɔ kɛra Alla den di, wo tii te tola hake kɛla, baa Alla Dence ye wo tii lakandanna. Wo rɔ, Ko Juu Tii ti se ko kɛla a la. **19** An ka a lɔn ko an ye Alla ta le ri, kɔni dunɔɔna mɔɔilu bɛɛ ye Ko Juu Tii fanka le kɔrɔ. **20** An ka a lɔn fanan ko Alla Dence nara ka hankili di an ma, sa an di Alla jɛɛ jɛɛ lɔn. An sidini Alla jɛɛ jɛɛ ma, baa an sidini a Dence Isa Nenematomɔnin ma. Ale le Alla jɛɛ jɛɛ ri. Ale le fanan ye jɛnemaya banbali dila mɔɔilu ma. (aiōnios **g166**) **21** N na den mesenilu, ai ye mataa joo koilu ma.

2 John

1 Sebe jin farani lemeniya mɔɔilu la dekuru mɔɔbakɔɔ le la. N ye a lawala n badenmuso ma, Alla ka men suwandi, a ni a denilu. Ai bee duman n ye, baa an bee ye taamala ka ben Alla la tɔɔa ma. Kɔni n kelen te. Menilu ka tɔɔa wo lon, ai duman woilu bee ye. **2** An ye ai kaninna ka a masɔɔɔn Alla la tɔɔa ye an ni ai bee jusu rɔ. A ri to an jusu rɔ kadawu. (aiɔn g165)

3 An Fa Alla ni a Dence Isa Nenematɔmonin di hina yiraka an na, ka kininkinin an na, ka jususuma di an ma. Ii ri woilu bee ke an ye, andeilu menilu ye taamala ka ben Alla la tɔɔa ma, ka i jɔɔn kanin. **4** N sewani kosebe, baa n ka i den doilu yen, ii ye taamala ka ben Alla la tɔɔa ma ikomin an Fa Alla ka a fɔ an ye ja men ma. **5** Awa, n badenmuso, n ye i madiyala sisen ko an bee ye i jɔɔn kanin. N ye men sebela jin, jamarili kura te wo ri, baa wo fɔni an ye kebi a damira waati. **6** Ka i jɔɔn kanin, wo te foyi ri fo ka Alla la jamariliilu labato. Ai ka jamarili men men kebi a damira waati, wo le jin: Ai ye kaninteya sila taama. **7** Mɔɔ lafilila ka siya dunɔɔa rɔ sisen. Woilu le te ii lola a la ko Isa Nenematɔmonin nara dunɔɔa rɔ ka ke adamaden di. Mɔɔ su wo ye mɔɔ lafilila le ri, a ni Nenematɔmonin juu. **8** Wo le rɔ, ai ye a ke koɔuma, sa ai kana bɔnɔ ai la baara tɔnɔ rɔ fo ka wo baarayi dafanin sɔɔn. **9** Mɔɔ men te tola Nenematɔmonin na karan kan fo ka a ta la a kan, Alla te wo tii dafe. Kɔni mɔɔ men toni Nenematɔmonin na karan kan, Fa Alla ni a Dence fila bee ye wo tii dafe. **10** Ni mɔɔ do nara ai wara, men na karan ni Nenematɔmonin ta te kelen di, ai kana wo tii lajiya ai wara. Hali ka a fo, ai kana sɔn wo ma, **11** baa ni mɔɔ men ka mɔɔ su wo fo, wo tii ra don mɔɔ wo la kewali juuilo rɔ. **12** Nba, kuma siyaman ye n fe ka a fɔ ai ye, kɔni n te a fe ka wo bee ke sebe ri. A lɔɔ ye n na ka wa bɔ ai fe, ka kuma ai ye ja ni ja. Ni wo kera, an na sewa ri ke sewa dafanin di. **13** Nba, Alla ka i nakelenjɔɔ muso men fanan suwandi yan, wo denilu ye i fola.

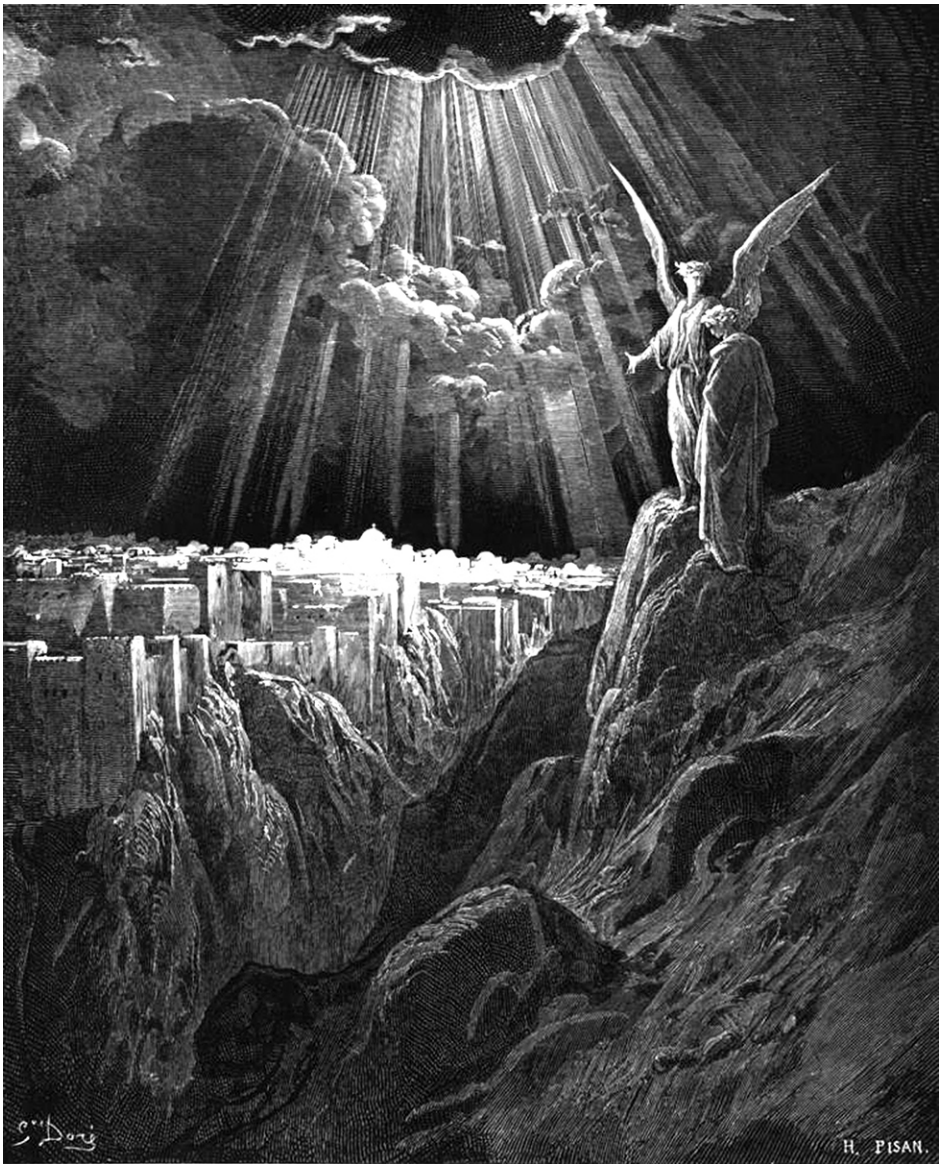
3 John

1 Sebe jin farani lemeniya mɔɔilu la deƙuru mɔɔbakɔrɔ le la. N ye a lawala n kaninba Kayusi ma. I duman n ye, baa an bee ye taamala ka ben Alla la tɔɔa ma. **2** N kaninba, n ye Alla tarala ko i ye to kendeƙani rɔ, ko i la ko bee ye sabati, ikomin i sɔlɔme sabatini Alla la ko rɔ ja men ma. **3** An badenma jenematɔmonin doilu seni yan, ii ka i la ko fɔ. Ii ka a fɔ ko i fasani Alla ma, ko i ye taamala ka ben a la tɔɔa ma. N sewara wo rɔ kosebe, **4** baa ni n ka a men ko n denilu ye taamala ka ben Alla la tɔɔa ma, foyi te n sewala ka tamin wo kan. **5** N kaninba, i ye an badenma jenematɔmoninilu demenna, hali ni i tun ma woilu lon kɔrɔman. I wa a ke ten, i ye a yirakala ko i ye lemeniya mɔɔ le ri. **6** I ka kaninteya yiraka badenma jenematɔmonin woilu la ja men ma, ii ka wo fɔ lemeniya mɔɔilu la deƙuru ye yan. Awa, ni i ri ii demen ii la taama rɔ wo ja ma, men di Alla lasewa, wo ri ben kosebe, **7** baa ii ye taama wo kela Jenematɔmonin de ye. Ii te sɔnna ka lemeniyabaliilu la demenni foyi mira. **8** Wo le koson, andeilu ka kan ka mɔɔ su woilu makɔja. Ni wo kera, an di ke ii baarajɔɔnma le ri Alla la tɔɔa lase ko rɔ mɔɔilu ma. **9** Nba, n ka kuma doilu sebe ka a lawa lemeniya mɔɔilu la deƙuru ma ye. Kɔni Diyoterefu te sɔnna an na kumailu ma muume, baa a ye a fe ka ke ye mɔɔilu la mɔɔba ri. **10** Wo le koson, ni n sera ye, a ye kojuu menilu kela, n di wo bee labɔ gbe rɔ, baa a ye an mafɔla kuma juuili la. Kɔni Diyoterefu ma dan wo ma de. An badenma jenematɔmonin menilu kelayani, a ti son woilu jiya ko ma a wara. Lemeniya mɔɔ menilu fanan ka a fɔ ko ii ri karanden woilu lajiya, a ri woilu laban wo ma, ka ban ka ii gben ka bɔ lemeniya mɔɔilu la deƙuru rɔ. **11** N kaninba, i kana mɔɔ la kojuu ladeɓ. Eɓen de, i ye mɔɔ la koɔuma ladeɓ. Mɔɔ menilu ye koɔuma kela, woilu ye Alla la mɔɔilu le ri. Kɔni mɔɔ menilu ye kojuu kela, woilu ma Alla yen. **12** Nba, bee ye Demetirusi la sereya bola, tɔɔa fanan ye a bola. An fanan ye a la sereya le bola. I ka a lon ko an na sereya ye tɔɔa le ri. **13** Nba, kuma siyaman ye n fe ka a fɔ i ye, kɔni n te a fe ka wo bee ke sebe ri. **14** N miri ye a la ko a te men ba ke n di wa bɔ i fe. An di kuma ja ni ja. Kisi ni nema i ye. I teri menilu ye yan, woilu ye i fola. I ye n terilu kelen kelenna bee fo n ye ye.

Jude

1 Nde Judi le ka jin sebe, Isa Nenematōmōnin na baaraden, Yakuba nakelenḡḡḡ. N ka a lawa an Fa Alla la mō kiliniilu ma, a ka menilu kanin, Isa Nenematōmōnin ye menilu kandanna. **2** Alla ye kininkinin ni jususuma ni kaninteya sabati ai rō. **3** N kanintenilu, a lō tere ye n na kosebe n ye jin sebe ai ma ka ben an kisi ko ma, kōni n ka a yen de fo n ye a sebe le ka ben ai fanka don ko ma lemeniya makaran dō Alla ra men karifa a la jama seniman ma sija kelen haan habadan. **4** Ka a masōrōn mō doilu ra don ai tēma gbundu rō menilu jalaki ko tere ra sebe kēbi a waati jan. Alla lōnbaliilu le woilu ri, menilu ye Alla la sōlini kela ko haramuninilu kē kun di, ka ii ban Isa Nenematōmōnin na, an tii kelen pe, an Maari. **5** Kōni hali ai ka ko jin lōn, n ye a labila ko rō ai la ko Maari ka Isirayeli jama lakisi le Misiran jamana rō, kōni a ka lemeniyabaliilu fanan halaki wo kō rō. **6** Meleka doilu fanan ma ii jere to ii wara, ka ii ban ii lōdiya la, Alla ka woilu bila dibi ba rō, ii sidini habadan jōlōkoilu la haan kiti la lōn ba. (aiōnios g126) **7** A ye wo ja le ma, Sōdōmu ni Kōmōri ni ii laminin soilu fanan tere jalonya kela ka lapōya kē ii jōon na ja do ma men benni tē adamadenilu tēma. Alla ka woilu fanan kē le misali ri, ka ii pakankatan habadan ta rō. (aiōnios g166) **8** Wo mō menilu donni ai tēma, woilu fanan ye siboilu kela menilu ye a kela ii ye ko haramuninilu kē ii fariilu la, ka murunti sariyatiilu ma, ka melekailu lafeya. **9** Baa, hali meleka kuntii Mikayeli ma susu Ibulusa jalaki nanili kela. Ii tere ye ko masōsola waati men na ka ben Musa su la ko ma, a ka a fō ko, «Maari Alla ye kuma i kanma.» **10** Kōni mō jinilu ye mō mafōla ko rō ii ti men jayenna. Ii ka wo doilu lōn ii la hankilidōya rō ikomin soboilu hankili tē menilu la, adon wo le yati ye ii bilala halaki rō. **11** Gbalo ye ii ye baa ii ra bila Kabila misali kōfē. Ii ra ii bori tōnōilu kōfē fili rō ikomin Balami. Ii ra halaki ka a masōrōn ii ra murunti ikomin Kora. **12** Wo mōoilu ra ai la nakelenḡḡḡya ladennilu laharamun, ka dōonnin kē ai fē haan! Ii tē maloyala, ka karan ii jere dōrōn na. Ii kēni de ikomin banda wa fin ka fō, fōḡḡ ye donna men kōrō ka lafō. Ii kēni le fanan ikomin fira kōrō wulen waati jiri menilu ti sōn nadenna, ii ra bō, ka faa sija fila. **13** Ii kēni le ikomin ji wunwannailu, ii ye malobaliya koilu lajensenna ikomin kōḡji kanfa, ikomin lolo tununnin menilu ye wala sunna habadan men lamarani dun dibi ba rō. (aiōn

g165) **14** N benba Adama bōnsōn wōrōnwulana Hanōki ka nabiya kumailu fō iile le la ko rō ko, «Ii ja lō! Maari ye nala a ni a la meleka seniman waa siyaman, **15** kosa a ye na bē makiti, ka Alla lōnbaliilu bē sōn yiraka ii la ii la Alla lōnbaliya baarailu la ko rō, a ni Alla lōnbaliya kojuukelailu la kuma gbelen menilu bē lōni Alla ma.» **16** Wo mōoilu ye tola ii dalakasila, ii tē wasala. Ii bilani ii la kunfan koilu le dōrōn kōfē, ka to jeredabaya kumailu fōla, ka mōoilu matō fen ko rō. **17** Kōni n kanintenilu, an Maari Isa Nenematōmōnin na talibidenbailu ra ko natō menilu ko fō, wo ye labila ai la. **18** Ii ka a fō le ai ye ko, «Mō mayelela ri na le waati laban dō, menilu bilani ii la Alla lōnbaliya kunfan koilu kōfē.» **19** Wo kojuu kelailu le ai ratallanna, ii ye bilala ii la dunḡḡḡ hankili kōfē, Nii Seniman tē menilu fē. **20** Kōni aile, n kanintenilu, ai ye to sabatila ai la lemeniya seniman dō, ka Alla matara Nii Seniman dō. **21** Ai ye to Alla la kaninteya rō, ai wa kē Maari Isa Nenematōmōnin na hina makōnola waati men na, ka wa ai ri jenemaya banbali rō. (aiōnios g166) **22** Sika ye menilu rō, ai ye hina woilu ma. **23** Ai ye ii faron ta rō, ka ii lakisi. Ai ye kininkinin doilu fanan ma Alla la jākōrōsilan dō, hali ii la faanin menilu kōsōni ii faribanku diyana koilu fē, ii ri wo lagboyajē. **24** Mēn di se ai latankala ko ai kana be, ka ai fēetanilu jiraka a la gbiliya rō a jākōrō sēwa rō, **25** gbiliya ni mansaya ni fanka ni se ye kē wo Alla kelen pe ye, an nakisila, Isa Nenematōmōnin baraka rō an Maari, kēbi a damira haan bi haan habadan. Amina. (aiōn g165)



The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Sankaran Malinke at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Sankaran Malinke at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēse g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Sankaran-Maninka---Alla-la-Kitabu-Seniman/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

äidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

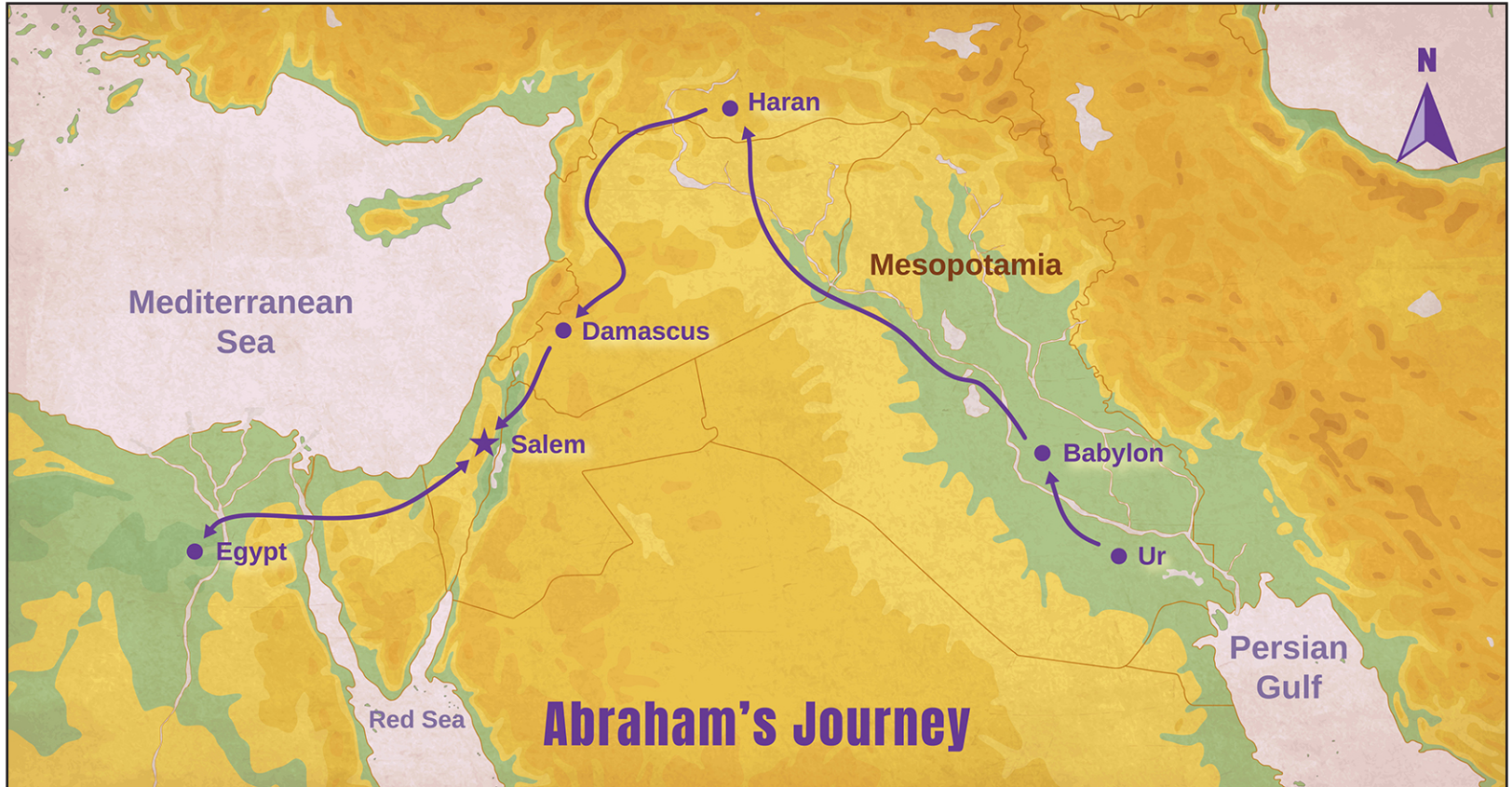
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

None yet noted

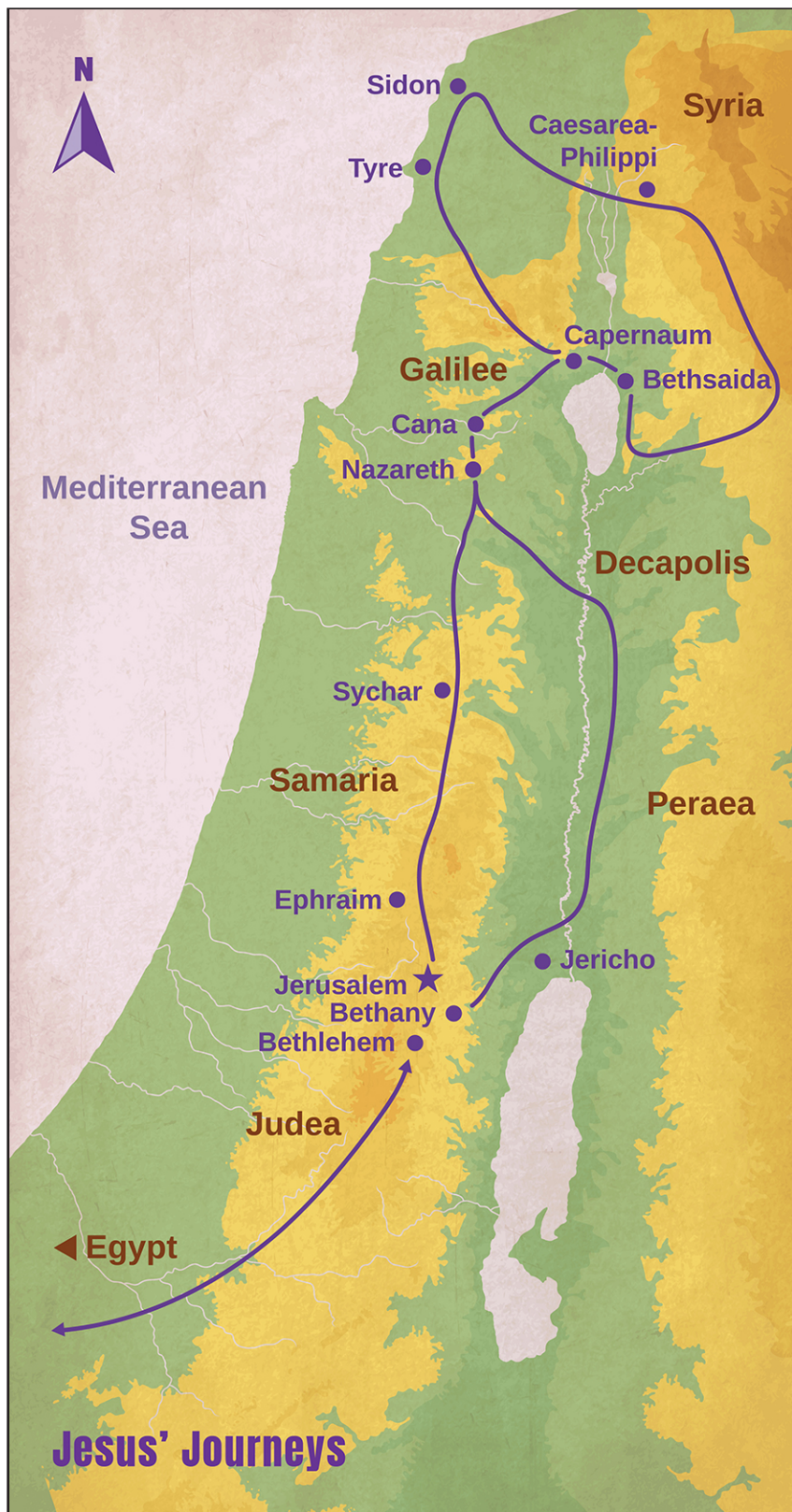


"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8



Nba, Ferawuna ka Isirayelikailu bila sa ii ri wa tuma men na, Alla ma ii lawa Filisitiilu la jamana sila kan. Sila wo sudunman, kɔni Alla ka a yen ko ni ii wara sila wo kan ka ye mɔɔilu wulitɔla yen ii kanma, ii ri silan ka ii hankili yeleman ka ii kɔse Misiran. - Exodus 13:17



"For the Son of Man came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45



"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?			When?							
			Innocence		Fallen			Glory		
			Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth
Who?	God	Father	God's Perfect Fellowship	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16			God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City	All Restored Acts 3:21	
		Son			Pre-Incarnate, John 8:58		Incarnate, John 1:14			Paradise, Luke 23:43
		Holy Spirit <td colspan="2">Everywhere, Psalm 139:7</td> <td colspan="2">Indwelling Believers, John 14:17</td>			Everywhere, Psalm 139:7		Indwelling Believers, John 14:17			
	Mankind	Living Mankind	No Creation	No Fall No Death Gen 1:31	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5			No Hades No Dead Rev 20:3		
		Deceased Believing Mankind			Blessed in Paradise, Luke 16:22					
		Deceased Unbelieving Mankind			Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					
	Angels	Holy Angels	No people	Gen 1:1	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14			Lake of Fire Prepared for the Devil and his Angels	Fallen Angels Forgiven? Col 1:20 Yes?	
		Imprisoned Angels			Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6					
		Fugitive Angels	No Unholy Angels	Gen 1:31	Rebelling Against Christ		Thalaasa, Rev 20:13			
		First Beast Demon			Accusing Mankind		Lake of Fire Revelation 19:20			
		False Prophet Demon			1 Peter 5:8 and Revelation 12:10		Abyss Revelation 20:2			
		Satan								Mat 25:41 Rev 20:10

Destiny

Sankaran Malinke at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.



Disciple All Nations

Wo le rɔ, ai ye wa mɔɔilu ke n na karandenilu ri siyailu bɛɛ tema. Ai ye ii sun ji rɔ Fa Alla tɔɔ ni Dence tɔɔ ni Nii Seniman tɔɔ rɔ. - Matthew 28:19